

Nkomine Fal Ritelé

Sola New Testament

Contents

Nsímé Keciɛ ritelé ke Matiyee uu n wóí	1
Nsímé Keciɛ ritelé ke Mariki uu n wóí	46
Nsímé Keciɛ ritelé ke Luki uu n wóí	73
Nsímé Keciɛ ritelé ke Yohani uu n wóí	118
Uléecaa Pitumɛ Mewai	150
Títelɛ ke Pɔɔli uu Rɔm pikó n wóí	192
Títelɛ foí ke Pɔɔli uu Korenti pikó n wóí	212
Títelɛ lírū ke Pɔɔli uu Korenti pikó n wóí	231
Títelɛ ke Pɔɔli uu Kalaati pikó n wóí	243
Títelɛ ke Pɔɔli uu Efɛesi pikó n wóí	250
Títelɛ ke Pɔɔli uu Filipu pikó n wóí	257
Títelɛ ke Pɔɔli uu Kolɔɔsi pikó n wóí	262
Títelɛ foí ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó n wóí	267
Títelɛ lírū ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó n wóí	271
Títelɛ foí ke Pɔɔli uu Timotee n wóí	274
Títelɛ lírū ke Pɔɔli uu Timotee n wóí	280
Títelɛ ke Pɔɔli uu Tiiti n wóí	284
Títelɛ ke Pɔɔli uu Filemɔɔ n wóí	287
Títelɛ kapi Epiɛeeɣe n wóí	289
Títelɛ ke Yakupu uu n wóí	304
Títelɛ foí ke Piyee uu n wóí	310
Títelɛ lírū ke Piyee uu n wóí	316
Títelɛ foí ke Yohani uu n wóí	320
Títelɛ lírū ke Yohani uu n wóí	325
Títelɛ táánū ke Yohani uu n wóí	326
Títelɛ ke Yuuti uu n wóí	327
Yohani Meyene	329

Nkomine Fal Ritelé

Sola New Testament

Language: Sola (Miyobe)

Provided by: SIM International

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or excerpts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

891d4a76-bf9e-5221-8d5c-f95bce0ae84c

ISBN: 978-1-5313-0593-2

Nsímé Kecire ritelé ke Matiyee uu n wói

Lélee ritelé ntí kémee ní we

Matiyee yee ritelé ntí wói. Uricuruu ye Usuifi le. Pisuifi kuu kò ri wói. U pèe ulampooyóó le un kò Yeesu pipiretiki kefi ne pité pè kecòpe use. U ritelé ntí wóile un nfasimé má re uké Pisuifi cereise re Yeesu yee yé anó nyē ke Nkóméine Kpure ritelé ari n yikikee wapisi. U nyísele re Uléécaá iyóopi yee Nsímé Kecire riykí. Sinyárū kuu ne pi símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Icélaa kuu rikúú kecáá m pa. I nyísele lē kai m pise re Yeesu pipiretiki piké n sóné (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki m pa uú ne pi tum te piké ha nsímé kecire riyóó (10).
3. Sinyárū see Uléécaá iyóopi mēwee ró ní céreise (13).
4. Kiri si pikó mēfine Uléécaá icápine kémee (18).
5. Ituŋe tɔɔw kecáá icélaa Yeesu uké kelene m pèeme (24-25).

Piké kelene Yeesu m mári, pi pèe u sélei re Emanuyeli. Liasei re Uléécaá ye kerómeé wele (1:23). Tinóó ntí ke Nsímé Kecire ke Matiyee uu n wói nń ne tenese re: Ani n nyu re siyáa nnéi kam nókenékúri we ketē keké ha ne tene (28:20). Lélee nyíse re Yeesu ke Uléécaá u ye ne ritiki utú ne sisoipipi kecòpe n we.

Yeesu Kiri si pikpure anyiri

(Luki 3:23-38)

1 Yeesu Kiri si ye Tafiti keyase le, Tafiti pónn kò Apiraham keyase. Upikpure anyiri ye nnyé: ² Apiraham yee Isaaki mari, Isaaki pónn Yakupu maru, Yakupu pónn Yuta ne upimarecò

márei, ³ Yuta pónn Peresi ne Sera maru. Piuni yee Tamaa. Peresi pónn Hesiróo maru, Hesiróo pónn Aram maru, ⁴ Aram pónn Aminatapi maru, Aminatapi pónn Nasóo maru, Nasóo pónn Salimani maru, ⁵ Salimani pónn Poosi maru. Pi ye Poosi uni sée re Rahapi. Poosi pónn Opeti maru. Uyē uni yee Ruuti. Opeti pónn Yesee maru, ⁶ Yesee pónn uyóopi Tafiti maru,

Tafiti pónn Salomóo maru. Salomóo uni ye meke-me Urii sóonlenle. ⁷ Salomóo pónn Ropowam maru, Ropowam pónn Apiya maru, Apiya pónn Asaa maru, ⁸ Asaa pónn Yosafati maru. Yosafati pónn Yoram maru. Yoram pónn Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi pónn Yotam maru, Yotam pónn Akaasi maru, Akaasi pónn Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi pónn Manasee máru, Manasee pónn Amóo maru, Amóo pónn Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi pónn Yekoniya ne upimarecò márei. Likumúnjé kpe-i kapi Isirayeei pikó cópii apí ne Papilóoni kuyu sī.

¹² Kapi Isirayeei pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sī memáá ke Yekoniya pónn pèe Sealitiyeli mari, Sealitiyeli pónn Soropapeeli maru, ¹³ Soropapeeli pónn Apihuuti maru, Apihuuti pónn Eliyakim maru, Eliyakim pónn Asóo maru, ¹⁴ Asóo pónn Satóki maru, Satóki pónn Akim maru, Akim pónn Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti pónn Eleyasaa maru, Eleyasaa pónn Matani maru, Matani pónn Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu pónn Maari ula Yosefi maru. Maari kéméé ke Yeesu kapi ye kò n sée re Kiri si uu léeme.

¹⁷ Lē nnya, kaí ne Apiraham-i n kpísi aí ne Tafiti-i pá, li wale ncòpuri anai kefi ne ana. Kai Tafiti-i n kpísi aí ne kumúnjé kpe-i kapi Isirayeei pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sī pá, li wale ncòpuri anai kefi ne ana. Kai kò kei n kpísi aí ne Kiri si imaretuŋe pá, li wale ncòpuri anai kefi ne ana acò.

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári

(Luki 2:1-7)

¹⁸Lē kapi Yeesu Kirisi m mári ye nní: Uuni Maari kapi pēe Yosefi feleilē, amá Nfáasone nn tíyese uu fapisi u ne Yosefi ápi kɔ kahane kulee rimpéne. ¹⁹Uula Yosefi ye aseí u te le, úu pēé la uké unósi iseí lukeise kuyu kuké kó, uu pēé n la uké riséé ne u lakase. ²⁰Kuu ní we un likecáá mūsu, Upíima uleecaatume unyine uu keláre-i u kpáfúme uu u maa re: Tafiti kepírē Yosefi, Maari pikpíké ápi kape pɔ́ n cɔ́njē. Nfáasone mee tíyese kuu fapisi. ²¹U kewántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kekee sónti keké kempuri pikɔ́ akópē kémee lese.

²²Lē nnéí ai wai, Upíima rinɔ́ kuu mekee antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lelée re: ²³Ukpéere yee úu utisi n nyu yé kefa wa, uu kewántisi maru ápi ke séi re Emanuyēli, liasei re Uléécaá ye keróméé we.

²⁴Ke Yosefi uu n yisi, uu lē ke Upíima uleecaatume uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi. ²⁵Amá u ne uyē ápi kulee ripéne uú ha ne kewántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

Pinyuwe píima pinyine ye Yeesu piyéne ha

2 Yutee ketē kémee kapi Petelehem-pɔ́ Yeesu mari. Erooti yee pēe kei kumúnjé kpe-i uyóɔpi píima. Pinyuwe píima pinyine ápi ketuŋeleeme-mempɔ́ yisi ápi Yerusalem tulu. ²Apí ha pise re: Yei ye kewá kē kapi m mári pin tee re kekee sónti keké Pisuifi iyɔɔpi tone? Háí ketuŋeleeme-pɔ́ kari riwárepi tee n nyíselē te pi kewá kē mari yē. Lē nnya karí ka re tóké ke yáási ari wúla. ³Ke uyóɔpi píima Erooti uu lē n kó, ai u ne Yerusalem pikɔ́ nnéí mpóɔcaai tani. ⁴Uu pepēe ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéése nnéí ne isé picélaa cápine uu pi pise re

kelō kéye-i kapi uyē ke Uléécaá uu n wée marune. ⁵Ápi u pese re: Yutee keteni-i, Petelehem-pɔ́ le. Antepu Mísee ye mekee-me woi re:

⁶Pó Petelehem kuyu!

Ái pɔ́ Yutee ketē kecáá ayu kecɔpe ríyu paalē.

Li we re kepóméé ke uyóɔpi píima uu léerine,

uyee yé pinésoi Isirayēli pikɔ́ n séni.

⁷Kei ke Erooti uu pēe pinyuwe píima pē meyaá sée uu pi pise re piké u símisi n̄sone uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tē ari n léeme. ⁸Uu pēe limemáá Petelehem-pɔ́ pi tum uu pi maa re: ani n ŋme ani ha kewá kē kecáá n̄sone písei ani kóm. Nɔn ke n yē, ani peeri ani né símisi néké ha kɔ ke yáási ké riwula.

⁹Ke Erooti uu lē písímé pi m masí, ápi yisi ápi ncée pɔ́ɔ. Kei kapi pēe ripái, ápi yénu riwárepi tē kapi pēe ketuŋeleeme-pɔ́ n yé tin pikeyu sóne pin ti tikilē. Ari kelō ke-i ke kewá kē ake ní we tulu, ari nyere. ¹⁰Kapi kei ri n yé, ai meykíyiki pi larisí. ¹¹Ápi kéyo loni ápi kewá ne keuni Maari yenu, ápi ke yáási ápi ne wula. Ápi pēe pimemá fénne ápi wura ne tulaali ŋmaa-ŋmaa ne mékpɔ́ kapi ye n sée re miiri lese ápi ke hekesi. ¹²Uléécaá uu pēé masí keláre kémee pi símisi re ápi kape Erooti kémee pele. Kei kapi pēe ncée féé kpísi ápi ne pikuyu pele.

Pi Yeesu ne Esipiti ketē ha

¹³Ke pinyuwe pē ápi n tómpɔ́, Upíima uleecaatume unyine uu keláre-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti ketē loni. Erooti ye lale uké ke kpu. Lē nnya, ani ha kei-pɔ́ n tū liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam yé nɔ́ n símisi re ani peeme. ¹⁴Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne kesinecɔ́ wuru uú ha Esipiti-pɔ́ pésu. ¹⁵Uu kei n we Erooti uú ha ne kpi. Lē ke Upíima uu pēe uantepu m máase liké ne n wa nnya kai lē wa. U pēe re:

Ne unéjímáne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketē-pɔ siwá sínsápi kó

¹⁶Ke Erooti uu n ka uu céru re pinyuwe pɛe u kiraasele, kuwóí píma kunyine aku u wai. Uu pɛe kumúnjé kpɛ ke pinyuwe pɛ api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéí sɛe aɲmē até n tu ne sē sísínsá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólē kémee kóni. ¹⁷Lē ke antepu Yeremii uú pɛe mekeɛ-me m ma kai lē wa. U pɛe re:

¹⁸Rama-pɔ kari nní nné kómɛiri.

Sicááila ne ikpɔtu ke unyine uu wórii

Raseeli yee lē usiwā kecáá téní.

Úu nkpáni la piké u kpurei.

Ne kese, áí nkpáni u tise.

Pi ne Yeesu Isirayeli keteni-i pɛeme

¹⁹Upíima uleecaatume unyine uu Esipiti-pɔ Erooti mɛkpɔ-máá keláré-i Yosefi kpáfúme, ²⁰uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aá ne Isirayeli keté pele. Pɛpɛe pɛe n la piké kewá kē kpu ye kpínle. ²¹Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne Isirayeli pele. ²²Amá ke Yosefi uu n kó te Aricelayu-usi yee usáa Erooti iyɔɔpi Yutee ketē kecáá tóne, iwame ii u wai uu pɛé n yulu re úu kei tonene. Uléécaá uu kɔ keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketē-mē tɔmpɔ, ²³uú ha kuyu kpɛ kapi ye n sée re Nasareti-i tone. Lē ke antepuye apí pɛe m ma kai lē tikilē. Pi pɛe re: Pi yé kam apí kewá kē séi re Nasareti ukó.

Yohani Úniwole ye Uléécaá Nsímé yóólē

(Mariki 1:1-8; Luki

3:1-18; Yohani 1:19-28)

3 Af weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Úniwole uu léeri un Yutee kucesi kóima-i yóólē te: ²Ani mɛfine conse, Uléécaá iyɔɔpi ye nyahaimelē! ³Yohani nsímé ke antepu Esayi uú pɛe maa re:

Usoi rinɔɔ ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyóɔnse, ani usiceepi tēiise.

⁴Kuyooyoo nkpíí ketukanka ke Yohani uú pɛe tanaalē un kekónɛpampi kehale-i tēlē. Apááni ne meté kuú pɛe le. ⁵Yerusalem pikó ne Yutee keté nnéí pikó ne Yuritee nkoi keté pikó nnéí ye pɛe ukemee sónaapɔle, ⁶api ye piakópe yámne api tíyese uu Yuritee nkoi kémee míni pi wole.

⁷Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pɛe ukemee n sónaapɔ re uké míni pi wole ápi kusa kulúí we. Uu pɛe pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléécaá kuwɔi kɛɛe n nyahaimelē kaase? ⁸Ani nómenéwai ne nyíse re nɔ mesei mɛfine consele. ⁹Áni kape n nyu re kani nní m máikee re Apiraham yee nóunésáayaha nnya, lɛe ne nó piye. Amá ne kale ké nó símisi re Uléécaá yé fe uu apare nnyé pansese Apiraham siyase. ¹⁰Isɔ ye pinanɔaa máálenle piké ne aléé iníjé sémni. Lē nnya, kuléé kúye kunsá apipi sɔne m maru, pi yé ku riké api nna-i sáɔ. ¹¹Míni nmane ke nées nó wole liké nyíse re nɔ mɛfine consele. Amá uyee né memáá n sɔnti ye né fele. Ám tu ricuruu ké uanééri u mahā. Uyee sɔnti uké Nfáasɔne ne nna nó wole. ¹²U nkpáni yare usoi nkó yee kulú kápí ne n cácai m múlī. U yé kukpépi pééi uu melukepipi risíme-i súúni, uu kɔ acólé ilúké té uké wa uké nna teneciré kémee a risé.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)

¹³Kumúnjé kpe-i ke Yohani uu kei n ye un pisoí míni wole ke Yeesu uu Kalilee-pɔ yisi uu Yuritee nkoi mme-i u lɛɛpɔ re uké kɔ uyé míni wole. ¹⁴Amá Yohani uu yúlu uu re: Né káí ne sá re ké kepómeé hapɔ pɔkɛ né wole, áí pɔɔ yé meníje kenéméé kam. ¹⁵Yeesu uu pɛe u pese re: A riyá liké pɛe lē n we kelene. Lē kari

yé fe arí ne lē nnéi ke Uléecaa uu n la n̄sone wai. Kuu lē m̄ ma, Yohani uu p̄e kóm uu míni u wole. ¹⁶Ke Yohani uu lē Yeesu piwóle m̄ masí, Yeesu uu míni-i léep̄o. Keyóme ake kei nní wúkule uu Uléecaa Nfaasone yenu nn keyómecaa-p̄o súiri yare rilólā, nn ukecáá tone. ¹⁷Tinó rinyine ari p̄e keyómecaa-p̄o leeri re: Nkó yē Kenépipi lala kecire, ám ye ukecáá kō.

Setani ye Yeesu peikee

(Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13)

4 Lē memáá, Uléecaa Nfaasone nn p̄e Yeesu kp̄isi nn̄ ne kucesi kóima loni re Setani uké ha u peikee. ²Ke Yeesu uu sitúŋé afeena ne sisine afeena anó m paasi, nkú nn u wai. ³Setani yee m peikee uú ne u kō uu u maa re: P̄on mesei Uléecaa Kepipi, a apare nnyé rinó maa aké panse akpónó, aa le. ⁴Yeesu uu u pese re: Li Nléecaasimé kémeé wólaalē te:

Ái iluke ŋmane yee ye usoi nfáa he, amá m̄pá nsímé n̄-ye mee

Uléecaa nn̄o-i n léeme yee kō usoi nfáa hele.

⁵Setani uu kō Yeesu kp̄isi uú ne Uléecaa kuyu Yerusalem s̄i, uú ha kei Uléecaa keyo kehóré-p̄o u t̄osi ⁶uu re: P̄on mesei Uléecaa Kepipi, a mep̄ócíre keteni-i risápo. Li we re li Nléecaasimé kémeé wólaalē te:

Uléecaa yé p̄́ n̄ya upileecaatume rinó he

api p̄́ yéu kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkp̄ou n̄ya.

⁷Yeesu uu kō u pese re: Li kō keméé wólaalē te:

Kape Up̄íma Upóléecaa peikee p̄aké uketo yē.

⁸Setani uu kō pikp̄íké u kp̄á uú ha riyópe maamaa píima rinyine kehóré-p̄o t̄osi uu ketē nké kecáá ayópiyu ne amule nnéi u nyísente ⁹uu p̄e kō u maa

re: P̄on n ŋmurei aa wúla aa né yáasi, am nní nnéi p̄́ he. ¹⁰Yeesu uu u maa re: A kenékúrí yisi, Setani. Li Nléecaasimé ritelé-i wólaalē te:

Up̄íma Upóléecaa mecire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáasi.

¹¹Kei ke Setani uu p̄e Yeesu riyá, piléecaatume api ukekúrí hap̄o api p̄e ukecáá m paílē.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15)

¹²Ke Yeesu uu n kó te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ¹³Kuu n hápo, úu Nasareti-i tóne, amá Kaperinawum-mē kuu tómpo. Kei ye kupiye ritime wele, Sapiló ne Nefitalii ketē-p̄o. ¹⁴Lē ke antepu Esayi uú p̄e m̄ ma liké ne n wa n̄ya kai lē wa. U p̄e re:

¹⁵N̄́ Sapiló ne Nefitalii sitē pikó, nó mínimaa ritime n̄ we ne nó Yuritee nkoi metéŋ n̄ we, n̄́ mpuri sane pikó, nó Kalilee keteni-i n̄ we,

¹⁶nó p̄e kuŋmaha-i n̄ we, ani kō te nō nkp̄eni metéí píima yenle. Nkp̄o kuhore-i kaní p̄é we, metéí ye nkp̄eni nó leep̄ole.

¹⁷Kaí ne kei n kp̄isi ke Yeesu uu p̄e piyóó lō te: Ani m̄fine conse, Uléecaa iyóopi ye nyahaimela.

Yeesu ye pikpíntomécópii pina sée

(Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11)

¹⁸Yeesu ye p̄e Kalilee kupiye ritime sónele uu Simóo kapi rinyiri n he re Piyee ne uuwā Antiree yenu. Piketé ye pikpíntomécópii le. Anyeŋ kapí p̄e fóm pin ne ikpíntomé c̄ópii. ¹⁹Uu p̄e pi maa re: Ani né ritiki ké t̄yese ani ye pisoí p̄e yé né rintiki wéési. ²⁰Api mese ne mese anyeŋ sá api u tiki. ²¹Kuu kei n yisi, uu kéyu-mē s̄i uu kō Sepetee piŋmáné pité Yakupu ne uuwā Yohani yenu pi ne

piusaa Sepetee pin pikuninō-i we pin pianyēŋ nyōnsente. Uu pi séi ²²api mese ne mese kúninōi ne piusaa yá api u tiki.

Yeesu ye céésile un kō itōi pōise

²³Yeesu ye pēe Kalilee ketē nnéi kōónúlenle un Pisuiŋ ayomeyáhaalee kémeē céési un kō Uléecaa iyōōpi Nsímé Kecire yóólē un kō itōi ncōpuri ne ncōŋ ncōpuri mēe pīsoi m pēkesi pōisente. ²⁴Kei ke urinyiri ari pēe Sirii ketē nnéi kecáá rikōónú. Api pēē ne pitōikō nnéi ncōpuri ne pē nnéi pēe piipinē-i ncōŋ nnyine n kōmei u n sōnaapō un pi pōisente. Lēleē nní yare pinírihélaa ne rikpínkí pikō ne sikankáláká. ²⁵Asoi-wuí píima nyee Kalilee-pō ne Ayu Kefi ketē-pō ne Yerusalem-pō ne Yutee-pō ne Yuritee nkoi metéŋ-pō n léeme aa pēe u n tikilē.

Isímé ke Yeesu uu upipiretiki riyōpe kecáá n símisi

(Luki 6:20-23)

5 Ke Yeesu uu lē tisoiwuí n yé, uu yisi uu riyōpe yopoi uú ha tone. Upipiretiki api pēe kei u leepō, ²uu pēe picélaa pi loni. Icélaa iyee nnyí:

Nkíŋniŋe yíkíyiki

³Pēpēe n nyu re ápi Uléecaa inipee-i líka tulaalē pēe pínarekome.

Pēpēe Uléecaa iyōōpi te.

⁴Pēpēe n tēni pēe pínarekome.

Uléecaa ye sōntile uké pi kpurei.

⁵Pēpēe m purú pēe pínarekome.

Uléecaa yé ketē kuú ne upisoi m mé pi pa.

⁶Pēpēe n náási piké mewai wa meké aseŋ n tikilē pēe pínarekome.

Uléecaa yé kam uu pimela pi wai.

⁷Pēpēe ye picō íwe n té pēe pínarekome.

Uléecaa yé kam uu kō pē íwe tēni.

⁸Pēpēe kefa n kpáiiilē pēe pínarekome.

Pi yé kam api Uléecaa yénu.

⁹Pēpēe n wéési re pin yei n we,

liké kei n niŋú pēe pínarekome.

Uléecaa yé kam uu pi séi re usipipi.

¹⁰Pēpēe aseŋ n tíkíilē, pīsoi pin lē nnya pi wéékuselē

pēe pínarekome.

Pēpēe Uléecaa iyōōpi pikō.

¹¹Nó mpí kapi n lámisi pin nō wéékuselē pin né nnya nōkenécáá nnōme símaankee, nō pínarekome.

¹²Liké nō n láárú nōn ne mpōnare cuunkee. Nōinéheē ye keyómecaa-pō piyele ái kumúŋé má. Limecō kapí pēe antepuye pēe pēé n we ani kelene weri wéékuselē.

Nnyási ne metéi kecáá icélaa

(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)

¹³Nōo ketē kecáá nnyási. Nnyási melō men nképēni n kpu, yo kapi yé pēé ne melō n pese? Li tise piké ketahai-mē n fómpō pīsoi piké téleise.

¹⁴Nōo kō ketē metéi. Kuyu kpēe riyōpe kecáá m mōmaalē áku yé fe kuké m pékaalē. ¹⁵Úka úu ye kēfiráa risé uu kucári ke kipi. Kecáá kuu ye ke ritōsi ake mpa úye kéyo-i n kpáiiilē. ¹⁶Limecō kai pise re nōmenétéi meké n kpáiiilē pīsoi nnéi pin me nyáni. Pīsoi piké nōmenéwai sōne n nyáni pin ne Nōunésáa Uléecaa yeē keyómecaa-pō n we riyu waise.

Isé kecáá icélaa

¹⁷Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Áni kape m músu re Moisi isé ne antepuye icélaa kam pikōpe ka. Ám ka re ké i kpu, amá ne kale re liké lē li. ¹⁸Aseŋ kam nní nō símisi, ketē ne keyóme ye kpére we, kewōipi cíú-cíú kéka nēe kesímépi kéka áke isé kémeē mélele má, liké ha ne mpa yo ketō tu. ¹⁹Lē nnya, úye un isé rinōo rinyine n kesi uu kō picō céési re piké ri kesi, mpa rinōo tē tinsá pitíki m páápú, uyee yé masí Uléecaa iyōōpi kémeē usínsá. Amá úye un ti m pakare un kō picō n céési re piké limecō wa, uyee yé masí Uléecaa iyōōpi kémeē úyukō.

²⁰ Asei ye nye re nõnsá Uléécaa mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléécaa iyɔɔpi kémee lõ.

Kuwósi kecáá icélaa

²¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te Uléécaa ye pirɔkpure maa re: Kape usoi kpu. Úye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá nē ne nõ maa re: Úye un ne uucɔ n wɔɔsi, piké ne liute túhaane. Úye un uucɔ m maa re: Pɔ uníri nkó, piké liute ne pepée ye ketúhaane píima-i n túhaane kémee ha. Úye un uucɔ m maa re: Pɔ uníri nkó, li tu re piké liute nna teneciré iwe kémee risáɔ. ²³ Lē nnya, pɔn Uléécaa keyɔ-i kenyɔɔnse-i linyine ne Uléécaa pihee n ha, pɔn n léise re up-ɔɔ ye ne pɔ wɔlaalē, ²⁴ li pise re pɔké kei ipóhee iyē tíyá pɔké liute læpɔ nɔké nsímé nyɔɔnse kelene, aa pɔe inyɔɔnse piwai pele.

²⁵ Pitele pin nõ ne unyine kecɔpe n we, nɔn ketahai pitúhaane n sī, a tíyese nõ ne uyē ani ncée kómeine. Insá lē, u yé ne utúhaane-i pɔ ha, uyē uu pɔ kpísi uu pisɔɔca pa, pē api kukpaniilee pɔ tani. ²⁶ Asei kam nní pɔ símisi, pɔnsá ripó-wóme nnéi n héele tiké tene cáká-cáká ne ketanká tɔɔɔ-pɔ, áa kei mélele má.

Iwásá kecáá icélaa

²⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te Uléécaa ye maa re: Kape iwásá wa. ²⁸ Amá nē ne nõ maa re: Utisi úye un ucɔ unɔsi n yē uu káipi, u ukemúŋé kémee iwásá ne unɔsi uyē piwai masile lē. ²⁹ In te mepónípee luke-luke mee akópe pɔ waise, a me lese aa ketaa-pɔ fómpɔ. Li kutɔsi we usoi uké uipiŋe likó linyine paa uú ne nfáa yenu ne kuu yé uipiŋe nnéi m má apí ne nna teneciré kémee u sáɔ. ³⁰ In te kupónípee luke-luke kpee ye akópe pɔ waise, a ku riké aa ketaa-pɔ ku fómpɔ. Li kutɔsi we pɔké kupónípee luke-luke paa aá ne nfáa yenu ne kaa yé

ipóŋe nnéi m má apí ne nna teneciré kémee pɔ sáɔ.

Utisi ne unɔsi pitúunne kecáá icélaa

(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te pi pɔe pirɔkpure maa re: Úye un unɔsi n lakase, uké rítelé wa uké unɔsi rimúise re u u ye. ³² Amá nē ne nõ maa re: Úye un unɔsi n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Úye un kɔ unɔsi ke ucɔ uu n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wa.

Tinɔ piyekei kecáá icélaa

³³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te pi pɔe pirɔkpure maa re: Pɔn tinɔ n yekei, a ti ritiki. Pɔn tinɔ n yekei re pɔ Upíima linyine wa, kape piwai li riyá. ³⁴ Amá nē ne nõ maa re: Áni kape ye rinɔ yekei re nõ Uléécaa linyine wa. Áni kape ye wéeri aní ne keyómecaa séi. Kai nní kei ye Uléécaa riyɔɔpitú nnya. ³⁵ Áni kape ye kɔ wéeri aní ne keté séi, kai nní kei ye Uléécaa ritú nnya. Áni kape ye kɔ wéeri aní ne Yerusalem séi, kai nní kei ye uyɔɔpi wéese kuyu nnya. ³⁶ Áni kape ye kɔ wéeri aní ne nórínéyu séi, káni yé nní n fe nɔké m̀pá nnyúpi cireníŋe riwárarase nēe nɔké risɔmaase nnya. ³⁷ Nɔn ye m maa re “eēe”, liké “eēe”! Nɔn ye m maa re “eehei”, liké “eehei”! Nɔn lē memáá nnyine ncɔ rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Mewai picéei kecáá icélaa

(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔ kɔ te pi maa re: Úye un ucɔ menípee n fori, piké liute menípee pifore ceei. Úye un ucɔ kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe ceei. ³⁹ Amá nē ne nõ maa re: Áni kape ye usoi mewai kópe ceei. Usoi un kuluke-luke-mē kepese pɔ n tɔ, a kumí-mē panse uké kɔ kei kepese pɔ tɔ. ⁴⁰ Usoi un n la

uké ketahai p3 s3e uk3 kep3t3tkanka tene y3s3, aa mese kup3kp3lenku mahani aa u m3u3se. ⁴¹ Usoi un p3 n t3 un il3 p3 n c3nse re a ne rin3 tise u sarump3, aa mese i c3ni a3 ne tin3 t3 met3 u sarump3. ⁴² Uye un linyine p3 n we, a u he, uye un k3 re u y3 linyine p3 l3, a u lonse.

Ani n3pin3l3ar3 n la

(Luki 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yeesu uu k3 pim3a pi kp3 re: N3 k3 te pi maa re: A up3s3ne n la aa up3l3ar3 ipuri n yulu. ⁴⁴ Am3 n3 ne n3 maa re: Ani n3pin3l3ar3 n la, ani ye pep3e n3 n w33kusel3 kec3a key3me y3asi. ⁴⁵ N3n l3 n wai, n3 p3e mesei N3un3s3a Ul33caa y3e key3m3caa-p3 n we sipipi le. U ye t3yesele ituŋe ii p3soi s3ne ne pik3pe leeri, uu k3 t3yese ik3ne ii cuuni ai pep3e u m pakarel3 ne pep3e 3pi u m pakarel3 yoriye. ⁴⁶ Asei kec3a, in te pep3e n3 n la ŋmane kan3 la, ih33 3ye kani p3e m3 te Ul33caa uk3 n3 pa? Pilam-pooy3 ŋmaa ricurruu p3 ne ye k3 lim3c3 wale. ⁴⁷ In te n3pin3m3reco ŋmane kan3 ye y3asi, yo kani p3e wa lis3ŋa? Pep3e 3pi Ul33caa m pakarel3 ticurruu y3e k3 lim3c3 wale. ⁴⁸ Ani n nyaŋ ne k3t3-p3 yare ke N3un3s3a y3e kel33caa-p3 n we uu n nyaŋ ne k3t3-p3 m3c3.

L3 kapi ye p3wek33 linyine n he kec3a ic3l3aa

6 Yeesu uu k3 pim3a pi kp3 re: Ani n3men3c3re t3, 3ni kape ye l3 ka3 ne n s3 re n3k3 Ul33caa nnya wa p3soi inip3e-i wa re pik3 n3 y3 pik3 pakare nnya. Ins3 l3, N3un3s3a y3e key3m3caa-p3 n we 3u ih33 3ka n3 pane. ² L3 nnya p3n 3wek33 linyine n he, kape kuloo pi p3k3 riyo3 yare ke kec3a kec3a mewai pik3 api ye ay3mey3haalee-i ne ic3e kec3a n wai re p3soi pik3 pi pakare m3c3. Asei kec3a, pi p3ih333 piy33 masile l3! ³ Am3 p33n ye linyine 3wek33 n he, kup3n3pe mii 3ku kape l3 ke kuluke-luke aku n wa ceri.

⁴ A ye ris33 ne he. Up3s3a Ul33caa y3e mep3wai ka3 ne ris33 n wai n ny3ni y3 p3e p3 h33le.

Piy3mey3haa kec3a ic3l3aa

(Luki 11:2-4)

⁵ Yeesu uu k3 pim3a pi kp3 re: N3n ye key3me n y3asi, 3ni kape ye kec3a kec3a mewai pik3 m3c3 n wai. Pi ye n lal3 pik3 ay3mey3haalee-i ne sic3epene-i n nyenu pin ne key3me y3asi re p3soi pik3 pi y3 nnya. Asei ye nye kam nn3 n3 s3misi re pi p3ih333 piy33 masile. ⁶ Am3 p33n ye n la p3k3 key3me y3asi, a ye kup3lee l3 aa h3nesi aa p3e Up3s3a Ul33caa ke 3ka 3u n ny3ni y3asi. Up3s3a Ul33caa y3e n ny3ni l3 ka3 ne ris33 n wai y3 ip3h333 p3 pa.

⁷ N3n ye key3me n y3asi, 3ni kape ye m3woo kus3m3naap3 n wai yare pep3e 3pi Ul33caa n nyu m3c3. Pi ye m m3su re pin l3 mey3 n s3maank3e, Ul33caa y3 ne pi k3. ⁸ 3ni kape pim3c3 n wai. N3un3s3a Ul33caa ye l3 kai n3 m pise nyule ani ye kelene li u welu. ⁹ L3 kai m pise re n3k3 ye key3me n y3asi ye nn3:

Ur3s3a, p33 key3m3caa-p3 n we,
¹⁰ P3soi pik3 c3ri re tip3ny3ri ye k33l3lenle,
Ip3y33pi ik3 kam,
Mep3la mek3 ket3 kec3a wa yare key3m3caa-p3.

¹¹ A ye m3p3 keweesi k3ye iluke r3 he,
¹² A ar3k3pe r3 s3rei yare ke t33 ye k3 pic3 n s3rei
pin ak3pe r3 n wa m3c3.

¹³ Kape t3yese t3k3 pipeikee k3m3e lo3.
Am3 a kun3ri anipe-i r3 lese.
Li we re p33 iy33pi ne 3nan3e ne m3mule te m3p3 p3y3e-p3.
Am3.

¹⁴ N3n ye pic3 ak3pe kapi n3 n wa pi n s3rei, N3un3s3a y3e key3m3caa-p3 n we y3 k3 n3an3k3 n3 s3rei. ¹⁵ Am3 n3ns3a ye pic3 ak3pe pi n s3rei, N3un3s3a p3a y3 k3 n3an3k3 n3 s3rei.

Anóopahaa kecáá icélaa

¹⁶ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nón ye anóo m pahaalē, áni kape ye kecáá kecáá mewai pikó meco kéyu n caailē. Pi ye kéyu n cōhōnelenle re písoi piké céri re anóo kapi pahaalē. Asei kam nní nó símisi re pi piihéé lē piyóó masile. ¹⁷ Amá pōon ye anóo m pahaalē, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ Písoi ápi kape ne n céri re anóo kaa pahaalē nnya. Upósáa Uléécáa ke úka úu n nyáni ḡmane yee nyáni lē kaá ne riséé n wai. Uyee yé pee ipóhéhé pó pa.

Keyómecaa memá

(Luki 12:33-34)

¹⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Áni kape n wéési noké ketē nté memá yé noké curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caaile, piyaa póo ihánaa foru api me yáái. ²⁰ Amá keyómecaa-pó kaí ne sá re noké memá yé noké curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kó fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mepómá ame ḡn we ke kepómúḡ aké wepó.

Metéi kenyárú

(Luki 11:33-36)

²² Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Inípee yee ipiḡe kefiráa. Ipónípee in n nyam, i ye ipiḡe nnéi n kpáailenle. ²³ Amá ipónípee in m póólú, ipópiḡe nnéi yee ye kuḡmaha-i n we. Lē nnya, in te metéi mē kaa m má ye panselé kuḡmaha, a yē te kuḡmaha píima-i kaá we.

Uléécáa ne siwóó kecáá icélaa

(Luki 16:13)

²⁴ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Úka úu yé fe uké kumúḡ kuse kémee píyosaa pité n tikilē. Ḿpá liké íye wa, u yé use ipuri yé uu uco ikó n la, née u yé use ne kutu n cōlē úu ye pee uco n waiselē. Áni

yé fe noké kumúḡ kuse kémee Uléécáa ne siwóó n tikilē.

Ani ne Uléécáa n tálē

(Luki 12:22-31)

²⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re áni kape lē kani yé n li ne lē kani yé ḡn ntí noké ne nfáa m má ne ilú kani yé nónépiḡe n yárii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, née piḡe yee ilú fe? ²⁶ Ani sinúipi ripaí nké. Ási ye lukesi, ási ye kpasi, ási ye líka risime súu. Amá Nónésáa yee keyómecaa-pó ḡn we ye si kpíniile! Yare nó ḡmaa áni pee ríyu má lin sinúipi sē fee? ²⁷ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aḡmē ḿpá nkáripaí kpáse?

²⁸ Yo nnya kani pee nkpáni ilú kani yé nónépiḡe n yárii nfasimé wai? Ani meyúí mee ye sicare-i n felesi ripaí nké! Áme pikei píka wai, áme kó ilú íka nyelaankee. ²⁹ Amá ké nó símisi re ḿpá ne lē, Uyóopi píima Salomóo ricuruu ne ummule mmú nnéi, úu pee ilú inyine má yee ḡn nyam ai mefele menyine tulu. ³⁰ Nó písoi mpí nfatene ḡn piye. In te Uléécáa ye meyúí mee neni kecare-i ḡn we pin kó kóso nna me ḡmaasine lē sonukuse, nó kecáá kúu yé pee meníḡe ripaí? ³¹ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa noké maa re: Yo kari yé li née yo kari yé ḡn ntí née yo kari yé tā. ³² Pēpee ápi Uléécáa n nyu pee lē likó mesére wéési. Amá Nónésáa yee keyómecaa-pó ḡn we ye nyule lē kai nó m pise. ³³ Uléécáa iyóopi kani yé mefoí wéési, ani kó lē kuu m pise n wai, u yé kó litóroo nní nnéi mpuri pihee nó rikpá. ³⁴ Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re ḿpá keyáa kéye ne kenkó ye mu.

Ái we re tóké ye picó akópe m palē

(Luki 6:37-38, 41-42)

7 Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Áni kape ye picó ne túhaane, Uléécáa úu kape ne nó n túhaane nnya. ² Lē kani

ye picɔ akópe ní pa meɔ ke Uléecaa uu akópe nó pane. Kemúhé kē kani ye ne picɔ ní musí kapi kɔ ne nŕ mú-sune. ³Yo nnya kaa keyúipi kee upɔcɔ menípee-i ní we nyáni, áa pee kenawelépi kee mepɔkɔ-i ní we nyáni? ⁴Íye kaa yé fe aa ucɔ maa re: A nyere ké keyúipi mepɔnípee-i lese, kenawelépi ken kɔ pee ne mepɔkɔ kémeé we? ⁵A tíye pɔ kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepɔnípee-i ní we kaa yé mefoí lese aa pee ísɔne n nyáni áa ne keyúipi kee ucɔ menípee-i ní we lese.

⁶Áni kape ye Uléecaa líkɔ sipɔpi pa re siké li. Insá lē, si yé ne nó panse asi nó kéheni. Áni kape ye kɔ nŕínékólé kecire áfɔɔ keyu-i risá. Insá lē, a yé i teleise ii caai.

Piwei ne piyɔ́

(Luki 11:9-13)

⁷Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani ye Uléecaa we, u yé nó he. Ani ye ukemeé piwélaa ha, u yé tíyese ani yénu. Ani ye ihánaa u rikómkóm, u yé nó hánne.

⁸Úye un u n we, u ye u hele. Úye un ukemeé linyine n wéési, u ye li yenle. Úye un kɔ ihánaa u rinkómkóm, u ye u hánnele. ⁹Nó úye kepipi kee yé iluke u we, uu pee ripare kpísi uu ke he?

¹⁰Néé nó úye kepipi kee yé nkpíntomé u we, uu pee iwáa kpísi uu ke he?

¹¹Mpá nó pikpááree mpí nní, nɔ ye fele ani nŕínépipi lisɔne he. Nŕunésáa yee keyómecaa-pɔ ní we yee yé pee meníje pepee lisɔne u m pise pihee riyáá?

¹²Lē nnéí kani ní la re písoi piké ye nó wa, ani ye limɛcɔ pi wa. Lē ke isé ne antepuye api pise re nɔké ye wa.

Tinɔnɔ tɛe m mɔkú-mɔkúlē

(Luki 13:24)

¹³Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani ne rinɔnɔ tɛe m mɔkú-mɔkúlē lomɔ. Tinɔnɔ pére-pére ne ncée mee n laanu pebele ye nkpɔ-mē simpɔle. Písoi kulúí

pee ye ne kei lomɔ. ¹⁴Amá rinɔnɔ tɛe ye ne nfáa-mē ní ha ye mɔkú-mɔkúlēnle. Lincee pŕ ne kɔ nkpáni mese wéké-wéké. Písoi pee ye n n yé ápi kulúí we.

Antepuye nɔme kecáá icélaa

(Luki 6:43-44)

¹⁵Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani nŕmenécíre tí ne antepuye nɔme. Pi ye rikpárále apí n nyíselē te pi asáɔpipi le, néfípákane pi pisifa-i ákpe kpááree le.

¹⁶Pimewai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléépipi ne akuléé ní céri meɔ. Ápi ye arɛsɛe sínípeleépi kecáá tɔ. Ápi ye kɔ afiiki ahíhíí kecáá tɔ. ¹⁷Kuléé sɔne kpee ye apipi sɔne mari, kuléé kópe pɔɔ apipi kópe maru. ¹⁸Limɛcɔ ke kuléé sɔne áku ye fe kuké apipi kópe mari, kukópe páa ye kɔ fe kuké apipi sɔne mari. ¹⁹Pi ye kuléé kpee áku apipi sɔne m máru rikéle api nna-i ku sáɔ. ²⁰Limɛcɔ kani yéé antepuye nɔme mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yíkíyiki kecáá icélaa

(Luki 13:25-27)

²¹Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ái pē nnéí pee né n sélei re Upíima, Upíima pee Uléecaa iyɔɔpi kémeé lonine, amá pepee Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we mela n wai ηmane pee Uléecaa iyɔɔpi kémeé lonine. ²²Meyá né ha keyáa kē ke Uléecaa uu písoi n túhaanene né maa re: Upíima, Upíima, ái tɔɔ ripɔnyíri ne Uléecaa nsímé písoi símisi ari aníri lakasente ari kɔ tipɔnyíri ne mewaisaɔa kulúí wapísii? ²³Kei kam yé pee pi símisi ísɔne re: Ám píakai nó nyu! Nó pikópekɔɔ mpí. Ani kenékúrí nté rinyɔsɔ!

Síyɔ sité sinyine kecáá nsímé

(Luki 6:47-49)

²⁴Yeesu uu pee ntɔrɔɔ pi maa re: Úye un nsímé mmú nnéí kutu rincɔ un kɔ n tintiki, u we yare usɔhɔɔ yee kepare kecáá ukéyɔ m mŕ. ²⁵Ikóne ii cuuni, ikóí ii yipu, kuyɔ píima kunyine aku kéyɔ

ke-i pépu, ái nkpáni líka ke wa, kake kepare kecáá m mósmaalē nnya. ²⁶Nkó yee nsímé mmú nnéi kutu rińcɔ, úu ye pɛe n titiki ye we yare uníri yee nnyene kecáá ukeyɔ méwoo m mś. ²⁷Ikóné ii cu-uni ikóí ii yipu, kuyɔ píima kunyine aku kéyɔ ke-i pépu, ake lólu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaŋe kuú ne n céési

²⁸Ke Yeesu uu anɔ́ɔ nyē nnéi pimáa m masí, umecélaa amɛ pɛe písoi riwúí meyá nnɔ́ɔ n yipaalē. ²⁹Uyē úu céési yare isé picélaa meɔ. Amá Uléécaá nnaŋe ke uyē uú pɛé ne céési.

Yeesu ye uyɔ́ unyine pɔise

(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

8 Ke Yeesu uu riyɔ́pe rincépime memáá, asoiwuí píima anyine aa pɛe u n tikilē. ²Kei ke uyɔ́ unyine uu ukekúrí hápɔ uu wúla uu re: Upíima, pɔn n la, pɔ́ né wolɛ am funi. ³Yeesu uu kunípe saapɔ uu u ca uu re: Ne lale a peí. Mese ne mese, keyɔ́ ake ukecáá lelu uu funi. ⁴Yeesu uu pɛe rinɔ́ɔ u he re: Kape wa unyine uké kó. Amá a uyee Uléécaá inyɔ́nse n wai lɛpɔ uké pɔ́ musí uké yē te pɔ́ peí, aa pɛe limemáá inyɔ́nse ke Moisi uú ne nɔ́ n tíye wai liké ḿpá úye nyíse re pɔ́ peile.

Yeesu ye Rɔm usóɔca kpéé unyine ukeikɔ́ pɔise

(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵Yeesu uu pɛe limemáá ncéé kpísi uu Kaperinawum kuyu lomɔ. Rɔm usóɔca kpéé unyine uu ukekúrí nyɔ́sɔpɔ uú ne u tɛni re uké u come. ⁶U Yeesu maa re: Upíima, unékeikɔ́ ye kéyɔ-pɔ ne kufɔ́ŋ fin-upɔle lin ána u pahaalē, úu nkéhē ne kéyu mápɔ. ⁷Yeesu uu u pese re: Ne kó, né ha u pɔise. ⁸Kei ke usóɔca kpéé uyē uu pɛe kɔ́ re: Ám tu re pɔ́ké kenéyɔ-i lomɔ, Upíima. Amá pɔ́ kpére rinɔ́ɔ he, unékeikɔ́ ye lē peile. ⁹Li we re né ticu-

ruu ye pinéwéése mále nen pi pakarelē. Nen kɔ́ pisóɔca má pɛe né m pakarelē. Nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kɔ́ ucɔ́ m maa re uké kam, u ye kale. Nen kɔ́ unékeikɔ́ m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰Ke Yeesu uu anɔ́ɔ nyē n kó, ai nnɔ́ɔ u yipu, uu pɛpɛe u n tíkilē maa re: Asei kam nní nɔ́ símisi, ám Isirayeeli keteni-i ricuruu úka kémɛ nfatene píima mmú ncɔ́ yenaalē. ¹¹Ne la ké nɔ́ símisi re písoi meyá yé ketuŋeleeme né ketuŋelólé-mē leeme, pi ne pírsáayaha Apiraham né Isaaki né Yakupu api Uléécaá iyɔ́pɔ-i tone api kesé iluke le. ¹²Amá pi yé pē kaí pɛé ne n sá re piké Uléécaá iyɔ́pɔi kémɛe ló ketahai kuŋmaha-mē fómpɔ́ api pɛe kei m pupukee pin iní takai.

¹³Kei ke Yeesu uu pɛe usóɔca kpéé uyē maa re: A n ŋme a kui. Mpófatenɛ nnya, lē kaa m pise yé wa. Ukeikɔ́ uu mesei ituŋe ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikɔ́ kulúí pɔise

(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴Yeesu uu pɛe limemáá yisi uu Piyee keyɔ́ sí, uu kei uyē ulóhóni lɛpɔ́ un finu uipiŋe in tolú. ¹⁵Yeesu uu kunípe u ca, kupiŋetoi aku tene, unósi uu yisi uu ukecáá paí.

¹⁶Kai nnyóɔ́ n wa, apí ne pinríhéláa kulúí Yeesu lɛpɔ́, uu rinɔ́ɔ aníri male, aa wuru aa pikeméé lelu, uu kɔ́ pitóikɔ́ nnéi pɔisente. ¹⁷Lē ke antepu Esayi uú pɛe m ma ke mewai mē amɛ ritiki re: Tirónárei kuú yɔ́sí uu irótói kpísi uu cɔni.

Yeesu pitiki kecáá icélaa

(Luki 9:57-62)

¹⁸Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime we, risoiwuí ari u kálaapɔ. Kei kuu pɛe upipiretiki maa re u ne pē piké ritime ríco-mē ha. ¹⁹Kei ke isé ucélaa use uú ne u rikɔ́ uu u maa re: Ucélaa, ḿpá yei kaa sí né pɔ́ ritiki. ²⁰Yeesu uu u pese re: Sisánjá ye sialééri

mále, sinúipi sin siayámé má. Amá né Usói Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampɔ ké wénte. ²¹ Kei ke upiretiki use pɔɔ pɛe kɔ u maa re: Upíima, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pɛe kelene pɔ ritiki. ²² Yeesu uu u pese re: A né ritiki aa pikpɔkɔ yá piké pipikpɔkɔ kulaankee.

Yeesu ye meyo píima menyine riséése
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninoi kémɛe lompɔ, upiretiki api yisi api u læpɔ. ²⁴ Kapi n tɔsu, meyo píima menyine ame pipépe kápáa, míni ame kúninoi yarii. Amá Yeesu pɔɔn pɛe lɔni. ²⁵ Upipiretiki api ukekúri nyɔsɔpɔ api u yónɔse api re: Upíima a ró come, tɔ kpínine. ²⁶ Yeesu uu pɛe pi maa re: Yo nnya kani iwame wai? Nɔ písoi mpí, nónnéfatene nín piye. Kei kuu pɛe yisi uú ne kuyo ne míni cési, ai pɛe séé léké-léké keu. ²⁷ Ai mpá úye nnɔɔ yipu api pɛe pimɛɔpɛcɛre n tee re: Usói úye kecɛre ye nkó kaí ne kuyo ne míni ripéne lin u pakarelé?

**Yeesu ye pinírihélaa
pité pinyine poise**

(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Ke Yeesu uu kupiye ritime te-i n yisi uu Kataraa ketɛ-pɔ ritime ricɔ tulu, pinírihélaa pité pinyine api akpíí kecɔpɛ leeri api u læpɔ. Písoi pɛ tikpákárá kapi n wai nnya, úka úu ye pɛe kaha uké ncée mmɛ titiki. ²⁹ Kapí ne Yeesu rinsáne, api pɛé n cáái re: Uléécáa Kepipi, tɔ ne mpɔ ne n-ye? Pɔ ka re pɔké íwe ró wa Uléécáa ituɔe iyɛ-i kuú ne ró n túhaanene iké kelene tuu?

³⁰ Áfɔɔ anyine ye pɛe kei kulúí wele an túkuri, áí meyá ne ketaa pi we. ³¹ Aníri aa Yeesu suúluse re: Pɔn n la pɔké písoi mpí-i ró lákase, a tíye táké ha áfɔɔ nnyé nyɛe nté-pɔ nní kulúí n we kémɛe lompɔ. ³² Yeesu uu a maa re: Ani n tɔsu! Aa pɛe písoi pité pɛ-i yisi aá ha áfɔɔ nyɛ-i lɔni. Mese ne mese, áfɔɔ nyɛ aa wuru aá ne

rikúú cépi aá ha ne kupiye-i kpúupɔ aa kpíni. ³³ Pɛpɛe pɛe áfɔɔ nyɛ m mé api itóó karii api kuyu sí apí ha lɛ nnéí lee n wa ne lelee pinírihélaa pɛ n wa keeni. ³⁴ Kei ke kuyu písoi nnéí api ripehépɔ api Yeesu læpɔ. Kapi u n yé, api u suúluse re uké piketeni-i le uké tɔmpɔ.

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise
(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

9 Yeesu uu pɛe kúninoi lɔni uu kupiye pitéj kpá, uu ukuyu pele. ² Api pɛe kékankáláká kenyine risánáápɔré wai apí ne u læpɔ. Kuu pinfatene n yé, uu kékankáláká ké maa re: A n kahari unépipi, ne apókópe pɔ sáreile. ³ Kei ke isé picélaa pinyine api pɛe pimɛɔpɛcɛre tee re: Utisi nkó ye Uléécáa riyu kopule! ⁴ Yeesu uu pikemúné céru uu re: Yo nnya kani lɛ nɔsinéfa-i simúné kópe wai? ⁵ Anɔɔ nnyé keté kecɔpɛ, ríye tee fákú ne ricɔ: Ke usói uu yé kékankáláká m maa re: Ne apókópe pɔ sárei née kuu yé ke m maa re: A yisi a sɔne? ⁶ Ne la nɔké céri re né, Usói Kepipi ye keté kecáa nnaɔe mále ké ne písoi akópe pi sárei. Kei kuu pɛe kékankáláká ké maa re: A yisi a nyere, a ripɔsánáápɔré pílesi aá kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Ke písoi kulúí pɛe kei n we api lɛ n yé, ai píri pi wai api pɛe Uléécáa m pakarente re u sisoipipi nnaɔe píima mmɛ he nnya.

Yeesu ye Matiyee sée re uké u ritiki

(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kéyu-mɛ n tɔsu uu utisi unyine kapi ye n sée re Matiyee yɛnu un pilampooyɔɔ kekei-i tú. Uu u maa re: A yisi a né ritiki. Matiyee uu yisi uu u tiki. ¹⁰ Yeesu uu pɛe lɛ memáá sí uú ha Matiyee keyɔ-i n tú un iluke le. Pilampooyɔɔ ne pikópekwɔɔ picɔ apí hapɔ api kei u ne upipiretiki kekúri tone. ¹¹ Ke Pifarisi api lɛ n yé, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke núnécélaa ne pilampooyɔɔ ne pikópekwɔɔ picɔ api kelɔ kese

tū pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lē símisi uu re: Ái písoi p̄e isare n láárú nnya ke up̄oise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. ¹³ Ani ha Uléecaa nsímé mmú kuu r̄n ma aseí wéési ani kóm. U maa re: N̄é, Uléecaa ye n̄ó písei re ani íwe n ténaane, ám n̄ó písei re ani ye isee ne né nyó̄nse. Yeesu uu k̄o pimáa pi kpá re: Ái p̄ep̄e pim̄ecire n nyáni re pi písoi le p̄e aseí n tikilē kam píséi ka, amá pikópek̄ó nnya kam̄ ka.

Yeesu ye an̄ópahaa nsímé wai

(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

¹⁴ Kei ke Yohani Úniwole pipiretiki api Yeesu kekúrí háp̄o api u pise re: Yo nnya ke t̄ó ne Pifarisi ari an̄ó pahaankee mes̄ere, amá p̄́ pipiretiki ápi ye p̄e paasi? ¹⁵ Yeesu uu p̄e pi pese re: N̄o músu re usoi yé pís̄ónne anyá n wai uu upisane séi api p̄é hap̄o apí ne mp̄ócaai n tū? Aai, mm̄é n̄n we. Li yé kam api kumún̄y kunyine-i un̄ósi k̄o uyē pik̄ec̄ape lese apí ne t̄omp̄o. P̄é uye-i kapi yé p̄e an̄ó paasi.

¹⁶ Yeesu uu k̄o pimáa pi kpá re: Ápi ye kusán̄áá fale kepampi kp̄isi apí ne ris̄ipii kpure tan̄ene. Insá lē, kusán̄áá fale kepampi yé kusán̄áá kpure nkú m pasalē aí cēeri, kupóle aku p̄e kufoí feriyē. ¹⁷ Uu k̄o kpá re: Úka úu ye p̄íta pelē akónenuj̄ kpure-i s̄úu. Insá lē, p̄íta yé kam api pelu, an̄új̄ aa kpáfú api keteni-i l̄ulu, an̄új̄ p̄ó k̄o méwoo wai. Amá akónenuj̄ fale kém̄ee kapi ye p̄íta fale s̄úu, ai lē n we apí ha ne pelu.

Yeesu ye Yairusi ukp̄ere yukuse uu k̄o un̄ósi unyine p̄oise

(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)

¹⁸ Yeesu un lē we un ne Yohani Úniwole pipiretiki símisi, Pisui fi uyuk̄ó unyine uú hap̄o uu ukeyu-i w̄ula uu re: Un̄ekp̄ere yee nfáani nní kpup̄o ái kahane n n̄án̄ai. Amá a kam a ha an̄ípe

ukecáá rilaa. U yé nfáa wa. ¹⁹ Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api u tiki.

²⁰ Un̄ósi unyine yee mén̄ye n foho hái ijm̄e kefi ne ité, uú ne Yeesu k̄o, uu uil̄ú titime kep̄ire-m̄e ca. ²¹ Ái méwoo kuu lē tica. U ukefa-i maa re: Nen p̄é ḡmaa uil̄ú kerí n fe am̄ ca, ne yee p̄é péi. ²² Yeesu uu p̄e kep̄ire-m̄e pans̄ep̄o uu u yenu uu u maa re: A n kahari un̄ekp̄ere, mp̄ófatene ye p̄ó péisele. Un̄ósi uyē uu kei nní pélu.

²³ Ke Yeesu uú ha úyuk̄ó uyē keyo n tui p̄o, pisunsímaa p̄e pim̄ecire n cáp̄ine piké nk̄o wa ne risoiwúí ne iw̄óo líkí-líkí kuu l̄ep̄o k̄éyo meyipe. ²⁴ Uu pi maa re: Ani nté léep̄o. Kekp̄erepi nké áke kpu, ke lonile. Kuu lē m̄ ma, api u s̄ennyi. ²⁵ Kapi písoi ketahai-m̄e n lésep̄o, Yeesu uu p̄e kulee lom̄p̄o. Uu kekp̄erepi kun̄ípe tini, ake yisi ake nyere. ²⁶ Nsímé nn kei ketē kē nnéi k̄óón̄u nn tan̄ene.

Yeesu ye pinyíye pité p̄oise

²⁷ Ke Yeesu uu kei n yisi un t̄osu, pinyíye pité pinyine api u n tikilē pin cáai re: A ir̄ówe yē, Tafiti Kepipi.

²⁸ Kuu k̄éyo n tu, pinyíye p̄e api ukekúrí hap̄o. Kei kuu p̄e pi pise re: N̄o ne kefa tene re né fe am̄ lē kani n̄ la waii? Api u pese re: Ee Up̄íima, p̄ó fe. ²⁹ Kei ke Yeesu uu p̄e piinipee rica uu re: Uléecaa uké lē kaní ne nní kefa n tene n̄ó wa. ³⁰ Kuu lē m̄ ma, piinipee ii wúkule apí n nyáni. Uu p̄e pi kúrúrúse re: Ani n̄ómen̄c̄íre tí n̄s̄one, áni kape tíye unyine uké lē k̄o. ³¹ Amá kapi yé kei nní n léep̄o, api piketē kē nnéi ne Yeesu nsímé k̄óón̄u api r̄íyu u waise.

Yeesu ye usoi yee úu ye n símisi p̄oise

³² Pinyíye p̄e p̄óon nní fáaup̄olē, pinyine apí ne un̄ríh̄elaa unyine yee úu ye nsímé n fe Yeesu l̄ep̄o. ³³ Ke Yeesu uu yé kun̄íri kp̄e n lákasep̄o, utisi uyē uu nsímé káp̄áa. Ai riwúí te-i m̄p̄a úye nn̄ó yipu, api p̄e re: Ári pikai Isiraȳeli keteni-

i mewai mmé mecɔ yenaalē! ³⁴ Amá Pifarisi pɔɔ re: Kunírílā wéese kpee ánaŋe u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye písoi pɛe n cápinelē íwe té

³⁵ Yeesu ye pɛe ayu ne siyupi nnéí kɔ́núnlenle un kei Pisuífi ayomeyáhaalee kémee céési un kɔ Uléécaá iyɔɔpi Nsímé Keciire písoi yóólē un kɔ itóí ncɔpuri ne ncɔŋ ncɔpuri mee písoi m pekesi pɔisente. ³⁶ Uu asoiwuí yénu an pɔonelē lin a feriyelē, an méwoo tóórínkɛe yare isáŋ yee íi usé m má, ai íwe u wai. ³⁷ Uu pɛe upipiretiki maa re: Kɛcarɛ kɛe kúkpaa n tu ye laanule pelele, amá pɛpɛe yé ke n kpasí ápi pɛe kulúu we. ³⁸ Lē nnya, ani Upíima pise re uké pikeikɔ́ pɛe yé n kpasí pame.

Pitume kefi ne pité ke Yeesu uu n wéé

(Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)

10 Yeesu uu pɛe upiretiki kefi ne pité séi uu ánaŋe pi he piké ye ne aníri lakase api ye kɔ ne itóí ncɔpuri ne ncɔŋ ncɔpuri mee písoi m pekesi pɔisente. ² Pitume kefi ne pité pē anyiri ye nnyé: Ufoí yee Simɔɔ kapi rinyíri n he re Piyee ne uuwā Antiree, ne Yakupu ne uuwā Yohani. Pē keté ye Sepetee piŋmánɛ le, ³ ne Filipu ne Patelemii ne Tomaa ne ulampooyɔɔ Matiyee ne Alifée uŋmánɛ Yakupu ne Tatee, ⁴ ne Simɔɔ yee pɛe ukuyu pimúlélé kecáá n tɔpu ne Yutasi Isikariyɔɔti yee Yeesu n tí uu pílárɔ́ anipe-i wai.

Pikei ke Yeesu uu ne písoi pē n tum

(Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6)

⁵ Písoi kefi ne pité pē ke Yeesu uu ne pikei tū uu pi céési re: Ani silɔ́ sɛ-i ke mpuri sane pikɔ́ api n we n kaase. Áni kape Samarii pikɔ́ ayu kémee ha. ⁶ Amá Isirayeli pikɔ́ pɛe n we yare isáŋ yee m pɔ kémee kani yé ha. ⁷ Ani icéé kémee pi n símisi re: Uléécaá iyɔɔpi ye nyahaimelɛ. ⁸ Ani pitóikɔ́ m pɔisente,

ani pikɔ́kpɔ́ yukusente, ani tíyese piyɔ́ piké panse písoi pɛe ápi mékperinkpe m má, ani aníri lakase. Faalaa kani yé, faalaa ke nɔɔ yé kɔ picɔ́ he. ⁹ Áni kape nkpáni wura nées nwoóweni nées mewóópipi kpísi nóké awóólɔɔ-i wa nóké ne ripéne. ¹⁰ Áni kape kulɔɔ kpísi nóké ne ncéé ritiki, áni kape kɔ ketúkanka kese kpísi. Áni kape kɔ anéeri nées kuséle rimúlú. Li we re ukeikɔ́ yee ye upikei piluke li.

¹¹ Ḿpá kuyu maa-i nées keyupi-i kani lompo, ani ye uyee yé n ŋmurei uu nɔ́ yósu wéési. Un n ŋmurei un nɔ́ n yɔsí, ani ukeméé tone aí ha ne nókenétɔŋyaa tulu. ¹² Nɔn ye kéyo kéye-i n lompo, ani ye kepikɔ́ yáási re: Liké nɔ́ n niŋú! ¹³ Kéyo kē pikɔ́ pin nɔ́ n yɔsí, nkíŋniŋe kaní ne pi n la nké pikecáá n we. Amá pinsá nɔ́ n yɔsí, nkíŋniŋe kaní ne pi n la nké nókenémee pɛepɔ. ¹⁴ Pin kéyo kenyine-i nées kuyu kunyine-i n yé re ápi nɔ́ yósume nées ápi kɔ nónnésímé kutu cɔne, ani kéyo ke-i nées kuyu kpe-i léepɔ ani nɔ́anéna nkoŋo péi ani pikuwéé-mē yaapɔ. ¹⁵ Asei kam nní nɔ́ símisi re keyáa kē ke Uléécaá uu n sónti uké ne písoi n túhaane, Sotɔm ne Komɔɔri pikɔ́ ke Uléécaá uu nna n ŋmaasi iwe yé ne kuyu kpē ikɔ́ kutɔsi wa.

Lē kapi masi kepire písoi n wéékusene

(Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17)

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani ánsɔne kɔ́ te, kam nní nɔ́ n tum, ani isáŋ yee ákpe kecɔpe n we mecɔ n sóne. Lē nnya, ani mesɔho m má yare iwáa, ani alɔ́lā mecɔ kéyu m purú. ¹⁷ Ani nóménéécire ne písoi tí. Li yé kam api ye nɔ́ tini apí ne sitúhaane-i sí, api ye kɔ piayomeyáhaalee-i iséí nɔ́ súúkke. ¹⁸ Pi yé kam api ye né nnya piyukɔ́ ne piyɔɔpi kémee nɔ́ séi re nóké kɔ pē keyu-i ne mpuri sane pikɔ́ keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin ye ketahai nɔ́ n sée, iwame íi kape ye nɔ́ wa re n-ye kani yé ha símisi nées íye kani yé ha n símisi. Li-

itunje in n tu, Uléecaa yé mmaa-maa nó he aní male. ²⁰ Ái nókenémee knn léerine. Amá Nónésáa Uléecaa Nfaasone yee nókenémee símisine. ²¹ Usoi yé umárecó kpísi uú pa re piké kpu. Usoi uu kó ukepipi kpísi uú ne limecó wai. Siwá asi pisáa ne píni kecáa nyere asi pi kpísi asi pa re piké kpu. ²² Písoi nnéí yé kam api né nnya nínépuri yulu. Amá nkó yee rinkáhá-káhá ne kétó-pó, Uléecaa yé uriyu lo. ²³ In kuyu kúye-i nó n wéékuselē, ani wuri ani kucó téj. Asei kam nó símisi re áni Isirayeli ayu kóónúne nóké táhene Usoi Kepipi keké kelenē kam.

²⁴ Upeikee úka úu uucélaa fe. Limecó, ukeikó úka úu ukeisaa fe. ²⁵ Li nyam te upeikee uké ucélaa ketule tu. Li nyam te ukeikó uké ukeisaa ketule tu. Néee núnéyosaa, né kápi piséi tíye re Pelisepule, wóo pee nó pinéyókó?

Uyē kai m pise re usoi uké n wuru

(Luki 12:2-7)

²⁶ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Áni kape písoi n wuru. Lē nnéí lee m pékaalē ne lē nnéí ke úka úu n nyu yé kam ai metéí kémeē léeri mpá úye uu li yenu uu kó li ceru. ²⁷ Mmē kam nní kuḡmaha-i nó n símisi, ani ha metéí kémeē n tiy-óó. Ani ha kó mmē kam nní kutu-i nó rinwéí-wéí, kecáa-i nyere ani yóó mpá úye uké kó. ²⁸ Áni kape pepée ye usoi ní kpu ápi ye pee fe piké ukumíiri kpu n wuru. Amá Uléecaa kani yé meníje n wuru re u ye fele uu usoi kopu uu kó u ne ukumíiri kpísi uu nna teneciré kémeē waiḡo nnya. ²⁹ Nté pi ye sinúipi yuke-yuke sité yáa aí ne kétanká kumúje sá, néee yo? Mpá ne lē, kéka áke ye méwoo kpu kái Nónésáa Uléecaa mela. ³⁰ Tic-uruu Uléecaa ye nórínéyu kecáa nnyúpi keenle un n-nnéí nyu. ³¹ Lē nnya, iwame

fi kape ye nó wa. Nó Uléecaa inipee-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

Yeesu meyóó ne umeyule kecáa nsímé

(Luki 12:8-9)

³² Yeesu uu kó kpá re: Úye un písoi kecópe n ḡmurei re u unékó le, né né kó Unésáa yee keyómecaa-pó ní we keyu-i ḡmurei re néee u te. ³³ Amá úye un kó písoi kecópe n kesi re úu unékó, né né kó Unésáa yee keyómecaa-pó ní we keyu-i kési re ám u nyu.

Yeesu úu ne nkíḡniḡe písoi ka, amá atopi kuú ne písoi ka

(Luki 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Yeesu uu kó kpá re: Áni kape m músu re ḡniḡe kam né ketē kecáa ka. Ái nkpáni ḡniḡe, amá atopi kam né ka. ³⁵ Ne kale ké uḡmánē ne usáa céḡse, am kó ukpére ne úni ne ufósi ne unyáani céḡse. ³⁶ Usoi keyó cire pikó ḡmaa pee iláaró u waine.

³⁷ Usoi nkó yee usáa néee úni ní la ai tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkó yee kó uḡmánē néee uuḡpére ní la ai tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkó yee úu n ḡmurei re uké menécó ukunapéékóó riya *uké pee né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkó yee ní la uké unfaa m múílē, yé kam uú ne n fómni. Amá nkó yee né nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

Ihéé kecáa icélaa

(Mariki 9:41)

⁴⁰ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nkó yee nó n yósi, ye kó né yósi. Nkó yee né n yósi, ye kó uyee né n tumme yósi. ⁴¹ Úye un antepu unyine n yósi re antepu lo nnya kuu u yósi, Uléecaa yé ihéé kuu yé antepu m pa icó u hééle. Nkó yee kó uyee aseí ne Uléecaa pikei n wai n yósi

*10:38 Kunapéékóó piya: aseí re íwe piluke Yeesu meco

re aseí ute lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaá yé ihéé kuu yé aseí ute m pa u hééle. ⁴²Asei kam nó símisi re nkó yee písoi mpí ke úka úu nní n waiselē kecɔpe unyine míni riñwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléécaá yé liihéé u pa.

Yohani Úniwolé pitume

(Luki 7:18-35)

11 Ke Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité pē uicélaa pípa m masí, uu kei yisi uú ha ketē kē ayu kémee n céési un kɔ Nléécaasímé yóólē. ²Yohani Úniwolé ye pēe likumúñé kpe-i kukpaniilee-i wepɔle. Uu Kirisi pikei kuu n wai nkó kóm, uu pēe upipiretiki yukuse uu ukemee tum ³te piké ha u pise re uyee usoi uyē kapi mekeee-me n tee re u sónti née unyine ucɔ ye kepire wemele? ⁴Kei ke Yeesu uu pēe pi pese re: Ani ha lē kani n kómei nɔn kɔ nyáni Yohani símisi, ⁵lelee re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sóne, piyó pin wolé pin funi, pitusuí pin kómei, pikpɔkpɔ pin yisikee, píwékɔ pin kɔ Nsímé Kecire ke písoi api pi n yóólē kómei. ⁶Úye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷Ke Yeesu uu lē pisímé pi m masí api tɔmpɔ, uu pēe Yohani kecáá nsímé písoi pēe n cápínelē n símisi, uu re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyɔ aku n fikiisee? ⁸Usoi yee melape ke-cire n lapaalē yee kei we, néé yo? Amá piyóɔpi akpáñá-i ke pepēe melape ke-cire m má apí we. ⁹Yare yo ke-cire ñmaa kani mpí piyéne ha? Antepu unyine née yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní n yé ne antepu fele. ¹⁰Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeē pɔ wa uké mpócéé nyóñnse. ¹¹Asei kam nní nó símisi re kaí ne n weme, ápi unyine maraalē yee Yohani Úniwolé n fe. Mpa ne lē, pepēe Uléécaá iyɔɔpi kémee n we kecɔpe, uyee n fífilē ye u fele. ¹²Kaí ne kumúñé kpe-i ke Yohani uu Uléécaá Nsímé n yóólē n kpíime aí ne kumúñé

nkú-i tui, písoi ye Uléécaá iyɔɔpi nnya tɔpule pin náasi piké i yē, pináñe-náñe pēe ye i yē. ¹³Antepuye nnéí ne isé ye Uléécaá iyɔɔpi nsímé símaarile aí weri aí ne Yohani ikametuñe tulu. ¹⁴In te nɔ mesei la nóké nnésímé kó, Yohani yee Elii uyē kapi pēe n tee re u weme. ¹⁵Úye un ukóme uu kóm!

¹⁶Uu kɔ pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe ké ne nfáani písoi múñeisene? Pi nkpáni yare siwá see kéyaála-i n tú si ne sísicɔ sin ne ipupeí séleine, así ye re: ¹⁷Tɔ asú nó símisile re ani yesi, ani yúlu, ari sikpɔyome yom, áni té. ¹⁸Mesei ke Yohani uú ka, úu ye iluke li, úu ye píta n ntí, ani re aníri kuu héesi. ¹⁹Usoi Kepipi pɔɔ weri ken le ken níru, ani kɔ re: Piluke ne píta níre ñmane nkó mee uyē we. U kɔ pilampooyɔɔ ne pikópekeɔ usane le. Amá li pēe umewai kémee nyíselenle re Uléécaá mewéesesɔho ye me.

Ayu nyee áa Yeesu nsímé n ñmurei

(Luki 10:13-15)

²⁰Lē memáa, Yeesu uu pēe ayu nyee-i kuu mewaisaɲa meyá n wapisi pikó picé kápáa kápi ne mefine n conse nnya. U ne pi cési re: ²¹Nó Korasin pikó, íwe kani topori. Nó Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúñé re mewaisaɲa kapi nókenémee n wapisi men pēe Tiiri ne Sitɔ kémee n wa, aí nní n we pin piakópe kepire rito api áfɔrnti tani api pimécire nfúrɔ káikee liké nyíse re pi conse. ²²Lē nnya kam nó símisi re Tiiri ne Sitɔ pikó íwe yé ha ketúhaaneyaa kē ne nínékó kutɔsi wa. ²³Nté nó Kaperinawum pikó, nɔ músu re keléécaá-mē kaní taálē? Ái nkpáni lē. Amá kukúlāyu-i ke Uléécaá uu ketēmē nó láupɔle. Ái líka nnya, pin pēe mewaisaɲa mmé kapi nní nókenémee n wapisi mecɔ Sotɔm kémee n wapisi, li yé pēe nní n we kuyu kpē kun ne we. ²⁴Lē nnya kam nó símisi re keyáa kē ke

Uléecaa uú ne písoi n túhaanene, Sotəm pikó iwe íi nónínkó ne kutəsi wa.

Yeesu ye re písoi piké ukemee piwénté hapo

(Luki 10:21-22)

²⁵ Yeesu uu pée likumúnjé kpe-i maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pó pakare re pɔ t́yese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisɔhɔɔ ne pinyuwe ḿ pesí aseí kom. ²⁶ Pɔ́o la re liké lē wa kai kɔ mesei lē wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kɔ limemáa pi maa re: Unésáa ye ḿpá yo nnéi né pale. Úka uco úu né, Ukepípi nyu Unésáa memáa. Úka uco úu kɔ Unésáa nyu insá né Ukepípi ne pē kam n t́yese api u ceru. ²⁸ Nó ḿpí nnéi nɔ́o nní ncɔni mule-mule ne n nákaankee lin nó pelaalē, ani kenéméé kam ké nó topile ani wénté. ²⁹ Ám la ké nó n nyikilē lin nó pelaalē. Ani ncɔni kaḿ ne nó ń la ηmurei ani cɔni, ani t́ye ké nó n céési. Nó pée yé kani yé ń wénté. Ne kefa láárúle. Menékó áme kɔ pɔ́ólú. ³⁰ Ncɔni mmē kam nní ne nó ń la re ani cɔ ye fákúle, ńn nkpáni mulú.

Yeesu yee kewénteyaa ute

(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)

12 Lē memáa, Yeesu uu pée kewénteyaa ketúnjé imúí inyine kecare kémee n tikilē un t́osu. Nkú nn upíretiki wai, api pée iwéhe kpéeni api mepípi takai. ² Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu maa re: A ripáí ke pípɔ́píretiki api n wai lē ke isé ii ḿ maa re písoi ápi kape ye kewénteyaa ketúnjé wa. ³ Kei ke Yeesu uu pée pi pese re: Lē nnya, áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ Uléecaa keyɔ-i kuu lomɔ uu akpónó kapi Uléecaa n yekei kpísi u ne upikó api le, ái kɔ pée re pi-unyine ye ncée má uké a li. Pɛpɛe ye Uléecaa inyɔ́nse n wa ηmane pée ncée má piké a li. ⁵ Néé áni isé atelé kémee kéé te pɛpɛe ye Uléecaa inyɔ́nse n wa ye

Uléecaa keyɔ-i piké waile áí ne kewénteyaa péne? Lē nnya akópe kapi lē waa? ⁶ Amá ké nó símisi re uyee nté nní ń ne ye Uléecaa keyɔ fele. ⁷ Nɔn pée Uléecaa ritelé kémee iwɔ́i nnyí aseí meyíkíyiki n kɔ te Uléecaa ye maa re: Né, Uléecaa ye nó písei re ani iwe n ténaane, ám nó písei re ani ye isee ne né nyɔ́nse, áni yéé pée nkó yee úu líka n caai akópe pa. ⁸ Lē nnya ke né, Usoi Kepipi am kewénteyaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má

(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeesu uu kei yisi uu t́omɔ uú ha pikuyomeyáhaalee loni. ¹⁰ Utisi unyine ye pée kei wele un kunípe kópe má. Pɛpɛe kei ń we api pée kewááná n wéési piké ne Yeesu t́i. Api Yeesu pise re: Ncée ye we re piké kewénteyaa ketúnjé usoi pɔ́isee? ¹¹ Uu pi pese re: Nó úye un nkpéni isáη ise m má ii kewénteyaa ketúnjé kuhóre címé-címé kunyine-i lóipɔ, úu yé ha kei i lese? ¹² Kesoiipípi ye kɔ pée isáη fele ái nkáripí. Lē nnya, irɔ́sé ye ncée hele re piké ye kewénteyaa ketúnjé usoi lisɔne wa. ¹³ Yeesu uu pée utisi uyē maa re: A kupónípe ritunjáme. Uu ku tunáɔo aku pélu aku kucɔ meco sɔnesi. ¹⁴ Kai lē n wa, Pifarisi api pée léepɔ apí ha símaane piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Ukeikó ke Uléecaa uu n wée

¹⁵ Ke Yeesu uu n kó te pi la piké u kpu, uu kei yisi uú nyɔ́s. Písoi kulúí api yisi api u tiki, uu pitóikó nnéi pɔ́isente. ¹⁶ Amá uu pée pi símisi ńsɔne uu kúrúrúse re ápi kape t́ye unyine uké kó te lē kuu wa. ¹⁷ Lē ke antepu Esayi uu uritelé kémee ḿ ma liké ne n wa nnya. U pée re:

¹⁸ Unékeikó lala ye nkó. Uyē kam wée. Ám kusa u la.

Né Nnéfáasɔne ukemee wa

uké ne sitê nnéí isoipuri aseí kań ne i n weme riyóó.

¹⁹ U ne úka ápi líka kecáá kéńene, úu yé kó senkee.

Ápi yé unné ícéé-i n kómei.

²⁰ Úu yé kekpápi kee pikónsós m máálē sei.

Úu yé kó kéfíríá kee pinyúń-nyúń m masí kpu.

Lē kuu yé n wai aí weri aí ne tulu kumúnjé kpe-i ke aseí aa yé mpa yo n feriyé.

²¹ Sitē nnéí isoipuri ii pēe ne u n tálē.

Yeesu ye pēpē ukécáá nkópe n símisi rinós pēse

(*Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23*)

²² Kei ke pinyine api pēe ne uníríhéláa unyine ke anírí aa n nyínse úu kó símisi Yeesu lēpō re uké u pōise. Yeesu uu u pōise uu pēe fe uu ye símisi uu ye kó yenu.

²³ Ai písoi pēe n cápinelē nnós yipu, pinnéí api ye pēe re: Nēnte utisi nkó ye Tafiti Kepipi le? ²⁴ Ke Pifarisi api lē n kó, api re: Anírí uyōōpi Pelisepule yee utisi nkó nnaŋe he kuú ne anírí lakasente.

²⁵ Amá Yeesu ye pēe pikemúnjé nyule. Uu pēe pi maa re: Kuyōōpiyu kunyine písoi pin pimēcōpēcire n tōpu, ku ye kpule. Limēcō, kuyu kunyine nēe kéyo keniyine pikó pin pimēcōpēcire n tōpu, pi ye kpule. ²⁶ Setani un nkpéni anírí n lakasente, umēcire kuu lē ne tōpu, íye ke ukuyōōpiyu aku yé pēe fe akú ne n we?

²⁷ In te Pelisepule yee nnaŋe né he kań ne anírí lakasente, wóo pēe nōpinékó pō nnaŋe he kapí ne a lakasente? Ani n nyu re nōpinékó cire pēe nō nyísene re áni alari má. ²⁸ Asei kecáá, Uléécaá Nfaasōne nnaŋe kań ne anírí lakasente. Lelee nyíselē te Uléécaá iyōōpi ye nōkenémee pituime masile.

²⁹ Úka úu yé fe uké unáŋe-naŋe keyō-i lompō uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahane u n tí uké paasi. Amá un n fe un u n tí uu paasi, u yé pēe fe uu kéyo

likó nnéí yáái. ³⁰ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarō né wailē. Nkó yee úu kó picápine né n léni ye haresile. ³¹ Lē nnya kam nō símisi re Uléécaá yé akópe ne alé nnéí mpuri kesoiipi sárei, amá úye un Uléécaá Nfaasōne n lámaankee, Uléécaá úu yé liute sárei. ³² Uléécaá yé nkó yee né Usoi Kepipi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécaá úu yé nkó yee Nfáasōne kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pō.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa

(*Luki 6:43-45*)

³³ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Kuléé kun isare n láárú, kuapipi yèè n nyamle. Kunsá isare n láárú, kuapipi yèè n caailenle. Mpa kuléé kúye apipi kapi ye ne ku ceri. ³⁴ Nō akpurii nnyé! Íye ke nō písoi kpááree mpí ani yé fe ani nsímé sōne male? Li we re nsímé mee usoi kefa-i n we mee ye nnós-i léeme.

³⁵ Usoi sōne yee ye nsímé sōne mee ukefa sōne-i n we símisi, usoi kópe pōo nsímé kópe mee ukefa kópe-i n we símisi. ³⁶ Ké nō símisi re keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, isímé kópe ke písoi api n símaankee cire nnya kapí ne pi túhaanene. ³⁷ Li we re mpónósímé mee tíyesene poké alari nēe akópe yē.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlu

(*Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32*)

³⁸ Lē memáa, isé picélaa kecōpe pinyine ne Pifarisi pinyine api Yeesu maa re: Tō pēe la re a mewaisaŋa menyine wa tóké yé. ³⁹ Yeesu uu pi pēse re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Ápi la piké Uléécaá ŋmane ritiki, amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinēcō kapi yé kó yē. ⁴⁰ Asei kecáá, lē ke Yonaasi uu mekpíntomé maamaa kefa-i sitúnjé sitaani ne sisine sitaani n wa mecō ke Usoi Kepipi pōo kó

sónti keké ketē kémee wa sitúḡe sitaani ne sisine sitaani. ⁴¹ Keyáa kē ke Uléecaa uú ne písoi n túhaanene, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúḡe kpe-i ke Yonaasi uú pee Nléecaasimé rin-yóó api kóm, pi pee mefine consele. Uyee nté nní n we ye kó pee Yonaasi fele. ⁴² Keyáa kē ke Uléecaa uú ne písoi n túhaanene, unósiyóopi yee Saapa ketē kecáa n tú yé ha yisi uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyee pee háí ketē keto-pó leemele uú weri re uké Salomá mewéésesohó kó. Uyee nté nní n we ye kó pee Salomá fele.

Kuníri ye kuripohó kpure-i pele

(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kó kpá re: Kuníri kun usoi kémee n yisi, ku ye hale akú ha keló kóima kenyine-i n keraai kun kewénte wéési. Káku nní ke n yé nnya, ⁴⁴ aku pee re: Né kenéyo kē kam n yisime kémee pele. Kun m pēepó, aku kéyo ḡmane leepó kapi m péeinkee api nyóonsente cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku ye peé ha kuaco aseí nyee kuricuruu rikpákára n fe kpíipo aá ne kéyo ke-i tone. Lelee ye tíyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pee mekee n we tósu. Lē ke nfáani písoi kópe mpí api sónti piké ne kété tene.

Yeesu uni ne upiwá

(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lē we un ne písoi símisi, uuni ne upiwá pin tuipó, api ketahai-pó nyere, pin la piké rinó u maa. ⁴⁷ [Unyine uu Yeesu maa re: A ripái, upóni ne pipówá ye ketahai-pó nyenule pin la piké rinó pó maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyē pese re: Wóo unéni, píye pee pinéwá? ⁴⁹ Uu pee upipiretiki-mē kunípe tuḡápo uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí nté! ⁵⁰ Asei kecáa, úye un Unésáa yee keyómecaa-pó n we mela n wai, uyee unéwá née unyéi née unéni.

Ulukaa kenyárú

(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

13 Yeesu uu keyáa kē kéyo-i léeri uu sí uú ha kupiye ritime tone. ² Písoi kulúí api ukekúri cápinepo uu pee lē nnya kúninói loni uú tone. Písoi pē póo kupiye ritime tone. ³ Uu sinyáru kpísi uú ne isímé isímé pi símaankee. Uu re: Utisi unyine yee we, uu keyáa ukecare-i ipuri pífóme leepó. ⁴ Kuu lē n fóm, ipuri inyine ii ricéetime lólesi, sinúipi así hapó asi i kpóuli. ⁵ Ico ii keparētē kecáa ke ntaai n m piye lólesi. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Amá ke ntuyē nn n ta, melei fale mē ame in-íní kuweeciré nnya tore. ⁷ Ipuri ico ii sinípeleépi kepáápáa lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri ico íf ha ketē sone kecáa lólesi ii lelu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, nco ipipi kuwóo ne kefi, nco ipipi afeetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kó pi kpá re: Úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyáru céési?

(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)

¹⁰ Kei ke upipiretiki api peé ne u riko api u píse re: Yo nnya kaa sinyáru kpísi pon ne písoi símisi? ¹¹ Yeesu uu pi pese re: Nó ke Uléecaa uu uiyóopi nsímé mee m pékaalē cereise, úu pē cereise. Lē nnya kam ne lē pi símisi. ¹² Li we yare kapi ye n maa re: Nkó yee linyine m má kapi ye lico rikpá ai meyá wai. Amá nkó yee úu líka m má kapi ye likáripikóo lē kuu m má yósi. ¹³ Lē nnya kam sinyáru kpísi nen ne pi símisi. Li we re pi ye n wiilenle, amá ápi pee nyáni, api ye kutu n colē, amá ápi pee kó kóméi. Ápi kó aseí ceri. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uú pee mekee-me n ma yee lē wai re: Nó kam ani ye n kóméi, áni yéé pee liasei ceri. Nó kam ani ye n nyáneí, áni yéé pee yé.

¹⁵Li we re mpuri mmú písoi akiñ ye takasile.

Pi pimécire atu tápísile.

Api inípee wúkési,

api yúlu re piatu áa kape ye kō,

piinípee íi kape ye yē

pimesohō áme kape ye kō líka ceri.

Lē kēmee, ápi yé pee fe piké piméfíne conse.

Né Uléécaá, ké ne pi m pōise.

¹⁶Amá in nōo, nō pínarekome le re nōinénípee ye nyáni, nónáetu an kómei.

¹⁷Asei kam nní nō símisi re antepuye ne aseí pite Uléécaá inípee-i ye kulúí wele pee peé n la piké lē kani nní n nyáni yē, amá ápi li yē. Pi pee kō lalé piké lē kani nní ne nónáetu n kómei kō, amá ápi li kō.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi

(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)

¹⁸Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Ani nkpéni ulukaa kenyárū kē aseí kō:

¹⁹Písoi pee ye Uléécaá iyōopi nsímé kutu riñco ápi yé nkeméé kó ye we yare ricéetime te-i ke ipuri ii n lólesi. Kuníri yēè kale aku nsímé mmē pikeméé lese. ²⁰Pico ye kō we yare kparetē ke-i ke ipuri ii n lólesi. Lipite yēè nsímé kutu ricole api mese ne mese piakij kēmee n yósu ne mpónare. ²¹Amá ápi ye tíye nké pikemee iníñí wa, nñ ye pikemee tóne liké náñai. Ncōñ nn nsímé mmē nnya pi n læeme née méwee kópe menyine men pi m pekesi, api kei ne kewááná yénu apí ne Uléécaá kepíre tō. ²²Pico ye kō we yare ipuri yee sinípeleépi kepáápáá n loó. Lipite yēè nsímé kutu ricole, amá ketē kecáá pikei ke písoi apí ne n kparálē ne memá nnáápí mee ye n kírāase yēè nsímé mmē tihilale nñ ye pee líka pi yoriye. ²³Pico ye kō wele yare ipuri yee keféneté kecáá n loó. Lipite yēè nsímé mmē kutu ricole api nkeméé kóm nn pi léni api peé n we

yare aléé nyee ye apipi m mári, kunyine píle, kucō kuwóó ne kefi, kucō afeetaani.

Meyúipuri kópe kenyárū

²⁴Yeesu uu kō kenyárū keco pi kpá re: Uléécaá iyōopi ye we yare usoi nkó nsímé mmú: Utisi unyine yee ukecare-i melukepipi lukesi. ²⁵Uláarō uu kesine kenyine hapō, písoi pin lóni uu iluke kepáápáá meyúipuri kópe uu yaa, uu tōmpō. ²⁶Ke iluke ii n le ii mepéi leeri ii fólu, meyúipuri pōo kō leeri. ²⁷Pikeikó apí weri apí ucarete uyē maa re: Ái ilukepuri kaa kepócare-i lukesii, Upíima? Kai pee íye wa ke meyúipuri kópe amé ne n le? ²⁸Uu pi pese re: Unélarō unyine yee lē wa. Pikeikó api re: Pō la tóké ha me weheé? ²⁹Uu re: Eehei. Ne wuru re nō meyúipuri kópe pílése n la aní ne iluke péne aní wehe. ³⁰Lē nnya, ani liketé riyá liké kesé m pelu aí ne kúkpaa tulu. Lin kúkpaa n tu, né pepee n kpassi maa re: Ani meyúipuri kópe mefoí lese ani apehe me pahaankēe tóké me risé, ani pee kō iluke cápíne ani rinésíme-i súúni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū

(Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹Yeesu uu kō kenyárū pi kpá re: Uléécaá iyōopi ye kō we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpísi uu ukecare-i lukesi. ³²Ipuri kecōpe mme mee n-yuke icō fe. Amá nn n le, nkuléé kpee ye kecare-i ayéheléé kecōpe kumáa. Ai pee wai kuléé maa kpē ílese kecáá ke sinúipi asi ye ayámé wa.

Nkpónótō pite kenyárū

(Luki 13:20-21)

³³Yeesu uu kō kenyárū pi wai re: Uléécaá iyōopi ye kō we yare nkpónótō pite ke unósi uu ntō píima kēmee n cōhōnepō uu pulu pikpée api yisi.

**Lē ke Yeesu uu ye pēe sinyārū n
kpísi uú ne písoi céési**

(Mariki 4:33-34)

³⁴ Sinyārū ke Yeesu uu ye pēe kpísi uú ne písoi pēe n cápinelē n céési. Sinyārū ŋmane kuu ye pēe kpísi uú ne pi céési.

³⁵ Lē ke antepu uú pēe n wói liké ne n wa nnya. U pēe re:

Sinyārū kam kpísine ké ne n símisi. Né sinyārū kpísi ań ne lē nnéi lēe mǎpá yo kekoraane-me m pékaalē yóó.

**Yeesu ye meyúipuri kópe
kenyārū kē aseí símisi**

³⁶ Kei ke Yeesu uu pēe yisi uu písoi pēe n cápinelē yá uu kéyo sī. Upipiretiki api u leǎpǎ api u pise re: A meyúipuri kópe mee kecare-i n le kenyārū kē aseí rǎ símisi. ³⁷ Uu pi pese re: Uyee ilukepuri n lukesi yee nní Usoi Kepipi. ³⁸ Kēcare kee nní ketē, nlukepuri sǎne mee nní Uléecaa iyǎpǎ pikǎ, pēpēe Setani n tǎk-ilē pēe nní meyúipuri kópe. ³⁹ Uláarǎ uyee meyúipuri kópe n lukesi yee nní Setani. Ketē nké metene yee nní kúkpaa. Pēpēe n kpasine pēe nní piléecaatume. ⁴⁰ Yare kapi ye nní meyúipuri kópe n wēhe api nna sé meǎo kai sǎnti liké ketē metene ketúnǎ wa. ⁴¹ Né, Usoi Kepipi yé pinéléecaatume tū api pē nnéi pēe in-éyǎpǎ kémee picǎ akópe n waise ne pē nnéi pēe mewai kópe n wai lese. ⁴² Api nna píima kémee pi sǎpǎ. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai. ⁴³ Pēé uye-i ke pēpēe aseí n tǎkilē pǎo yé pēe piusaa Uléecaa iyǎpǎ kémee n we pin tǎlu yare ituǎ. Úye un ukóme uu kóm!

Memá kenyārū

⁴⁴ Yeesu uu kǎ upipiretiki kenyārū keǎo kpá re: Uléecaa iyǎpǎ ye kǎ we yare nsímé mmú: Memá píima menyine mee kecare kenyine-i kúlaalē. Utisi unyine uu keyáa memá píima mē yenu, uu pikúláa me pese, uu kǎ mpǎǎnare ne ulikǎ nnéi

kpísi uu yái uú ne kecare kē lǎlu. ⁴⁵ Yeesu uu kǎ kpá re: Uléecaa iyǎpǎ ye kǎ we yare ukpéense unyine yee keyáa ikólé ke-cire wéési. ⁴⁶ Kuú ha nkólé mee meyík-íyiki n nyań n yé, uu sí uú ha ulikǎ nnéi yái uú ne n lǎlu.

Kunyeǎ kenyārū

⁴⁷ Uu kǎ kpá re: Uléecaa iyǎpǎ ye kǎ we yare kunyeǎ kunyine ke usoi uu mńimaa-i n fǎo aku ikpíntomé nnyí ncǎpuri paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpín-toméǎpǎi api ku pasai api ritime leseri api pēe n tū pin ikpíntomé tési, pin isǎne anéré-i wai pin ikópe fǎǎǎe. ⁴⁹ Lē kai sǎnti liké ketē metene kumúnǎ-i wa. Piléecaatume ye ha sǎntile piké pēpēe Uléecaa mela n wa ne pēpēe ápi Umela n wa kóólene, ⁵⁰ api pēpēe ápi Umela n wa nna píima kémee sǎpǎ. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai.

Isé ucélaa fale ne ukpure kecáa nsímé

⁵¹ Yeesu uu upipiretiki pise re: Nǎ pēe lē nnéi kam nní n símisi aseí konle nní? Api re: Eee, tǎ konle. ⁵² Kei kuu pēe pi maa re: Lē nnya, isé ucélaa úye un Uléecaa iyǎpǎ nkǎ n ŋmurei, u we yare úyǎsaa unyine yee ulikǎ kémee lifále ne likpure n lese.

Nasareti pikǎ ápi Yeesu ne kēfa tene

(Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30)

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyārū sē picélaa pi m masí, uu kei yisi uu tǎmpǎ, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémee sí uú ha kei Pisuifi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pēpēe kei n we nnéi nnǎo yipu, api ye pēe re: Yei kecare ke nkó uu mpíi mewéesesǎo mmé tu? Íye kuu ye ne mewaisarǎ mmé wapisi? ⁵⁵ Nénte uyee uséré uyē ŋmánē? Ái úni yee Maari? Ái upiwá pēe nní Yakupu ne Yosefi ne Simǎo ne Yuutii? ⁵⁶ Ái tǎ ne upiyei nnéi tǎo nté kesé wee? Yei kecare kuu pēe mpíi nnǎne mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne

Yeesu kefa tene. Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ápi ye antepu kuyu-i ne ukeyɔ-i u n waiselɛ. ⁵⁸ Pinfatene kucírɛ nnya, Yeesu úu kei mewaisaŋa meyá wapisí.

Yohani Úniwolé nkɔp

(Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9)

14 Uyɔɔpi Erooti yee pɛɛ likumúnjé kpe-i Kalillee keté kecáá paflɛ. Uu pɛɛ kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikeikɔ́ maa re: Yohani Úniwolé yee n kpu nsímé kapi símisi. U pikpɔkpɔ kémee yisile. Lɛ nnya kuu nní nnanje yɛ un ne mewaisaŋa wapisí.

³ Asei kecáá, Erooti ye pɛɛ tíyesele api Yohani Úniwolé tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unɔsi kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú peé lɛ wa. ⁴ Yohani ye pɛɛ Erooti maa re: Áa ncée má pɔké upómáa unɔsi kpísi. ⁵ Lɛ nnya ke Erooti uú peé la uké Yohani kpu, amá un pɛɛ písoi pɛɛ n cápínelɛ wuru. Pɛ ne pɛɛ nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pɛɛ keyáa kenyine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu lééɔ uu písáne pɛɛ n cápínelɛ kecɔpe yesu ai Erooti yúkúlú ⁷ uu písoi inipee iye-i símisi uu wéeri re ukpére uyɛ un yo mpuri n la, un li u m pise, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére tálaankɛe, uyɛ uu pɛɛ Erooti maa re: A nté nní Yohani Úniwolé riyu kecáripí táí-táí kémee wa aa né pa. ⁹ Ke Erooti uu lɛ n kó, uripɔɔ ari caai. Amá uawéeri ne pisane isei nnya, uu rinɔɔ he re piké lɛ kuu m pise u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tɔ. ¹¹ Apí ha ríyu tɔlu apí ne weri apí ukpére uyɛ pa, uyɛ uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei ke Yohani pipiretiki api pɛɛ ha apí u kpísi api kúlesi, api limemáa pɛɛ sí apí ha lelee n wa nnéi Yeesu keeni.

Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii

(Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

¹³ Ke Yeesu uu nsímé mmɛ n kó, uu yisi uu kúninɔi loni re uké tɔmpɔ uké ha umecire kei ke úka úu n we n tū. Písoi api kóm api ayu nyee ne kei n kólɛ kémee ne ána yisi api lɛ kupiye n kanei apí ha ne u léɛɔ. ¹⁴ Kuu kúninɔi-i n suí, uu risoiwuí yénu, tiicɔ ii íwe u wai uu pitóikɔ pɛɛ n háɔɔ pipɔisente loni. ¹⁵ Kai nnyɔɔ n wa, upipiretiki api ukekúrí hapɔ api re: Itunje ye nkpení pitene masile, ári kɔ nté ne kuyu kúka kólɛ. A písoi kulúú mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Ái tflasi re piké tɔmpɔ. Ani nórínécúruu iluke pi he piké li. ¹⁷ Api pɛɛ u maa re: Akpónɔ anupū ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pi pese re: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapí ne n háɔɔ, uu pɛɛ písoi riwúú tɛ maa re piké meyúú kecáá tone. Uu akpónɔ anupū nyɛ ne ikpíntomé ité iyɛ kpísi uu keléecaa werí uu Uléecaa pɔɔnese, uu akpónɔ kpɔkɔrine uu upipiretiki pa api písoi riwúú hóɔne. ²⁰ Pinnéí api le api lepu. Upipiretiki api akéri nyee m pɔɔne cápíne ai anére kefi ne até yipu. ²¹ Pɛpɛe iluke iyɛ n li ye tu pitisi ŋmane ákotokú anupū (5.000). Ápi pinɔsi ne siwá keɛ.

Yeesu ye míni kecáá sɔne

(Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21)

²² Kapi piluke m masí, Yeesu uu upipiretiki rinɔɔ he re piké kúninɔi lɔ piké ha kupiye ritime ricɔ-pɔ u fɔsí, uyɛ uké pɛɛ kei písoi riwúú tɛ n kpiiselɛ kelene. ²³ Ke písoi api pikúú m masí, uu yisi uu riyɔɔpe taá re uké kei umecire n we un keyóme yáasi. Uu pɛɛ kei lɛ umecire n we aí ne nnyɔɔ wai. ²⁴ Kúninɔi ye pɛɛ likumúnjé kpe-i míni ritime ne ketaa piwai masile. Ke kuyɔ aku nní

kukeyu-mē m pēpuri nnya, ániwalé aa pēe ku n táŋaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúŋé míni kecáá n sōne un ne upipiretiki kémee sí. ²⁶ Kapi lē u n yé un míni kecáá sōne, piipiŋe ii kpi ne iwame mepehē, api pēe pimēɔpēcire n tee re: Kunírilā ye ku. Api pēe iwame ne m pupukee. ²⁷ Yeesu uu pēe mese ne mese pi maa re: Áni kape pírí tōne. Néee lo, iwame íi kape nō wa! ²⁸ Piyee uu u maa re: In te mesei pōo lo, a tŷyese ké míni kecáá sōne ké ne pō leepo, Upíima! ²⁹ Uu re: A kam!

Piyee uu kúninɔi-i leepo uu míni kecáá sōne re uké Yeesu leepo. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyɔ ye páápúle, iwame ii u loni, míni ame pēe u m muuni. Uu cáái re: Upíima, a né yóriye! ³¹ Yeesu uu mese ne mese kunípe saapo uu u tini uu u pise re: Mpófatenē nŋ piye. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei ke piketé api pēe kúninɔi kémee lompo, kuyɔ aku séé. ³³ Yeesu pipiretiki picɔ pēe kúninɔi kémee n we api pēe ha Yeesu metene wula api re: Pō mesei Uléecaa Kepipi le.

**Yeesu ye Kenesareti ketē
kémee pitóikó pōise**
(Mariki 6:53-56)

³⁴ Kapi kupiye pitéŋ nŋ masí api Kenesareti ketē tulu, ³⁵ kei pikó api Yeesu ceru, api pitume mpá yei yékááse re piké pisei símisi re u ka. Pisei api pēe pitóikó nnéi ne u sōnaapo. ³⁶ Api u welu re uké ŋmurei pitóikó pē piké mpá ukutukanka ritime ŋmane rica. Pē nnéi pēe riŋca api pélu cáká-cáká.

**Pifarisi ne pikpure
inyekii kecáá nsímé**
(Mariki 7:1-13)

15 Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-po leeme api Yeesu leeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipópiretiki api ye inyékii ke pirókpure api n yekei rilósó? Lelee re ápi ye nale piké kelene li yare kai mekee-me n weme?

³ Yeesu uu pi pese re: Nó ni, yo nnya ke nōo Uléecaa isé rilósó ani nópínékpure inyekii n tikilē? ⁴ Uléecaa ye maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kō re úye un usáa néee úni anōo n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nō ne ye re: Úye un usáa néee úni m maa re u lē kuú pēé n la uké ne u n lē Uléecaa hele, ⁶ u yé fe uu lē nnya usáa néee úni nkpéni pilé yá. Uléecaa nsímé kani lē fómpo ani pēe nópínékpure inyekii n tikilē. ⁷ Nó kecáá kecáá mewai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari mále uké nōkenécáá maa re:

⁸ Nnōo-i ŋmane ke pisei mpí api ríyu né waiselē,
amá ápi pēe pisifa-i ne né kólē.
⁹ Piiyáhaa ye likpárákó le.
Pi rinyale pin sisoipipi inyekii
kpísi pin céesi yare inékó ye nyi.

Lelee ye usoi mékperinkpe n waise
(Mariki 7:14-23)

¹⁰ Yeesu uu pēe risoiwuí cápine uu pi maa re: Ani kutu née ríco ani kóm nŋsone: ¹¹ Ái lelee ye usoi nnōo-i n lompo lee ye mékperinkpe u waise, amá lelee ye unnnōo-i n léeme lee ye mékperinkpe u waise. ¹² Kei ke upipiretiki api ukekúrí rinyósopo api u maa re: Pō nyu re lē kaa nní n símisi ye Pifarisi meyá ticōŋ? ¹³ Uu pi pese re: Kuléé kúye kun n we, kái Unésáa yeé keyómecaa-po n we yeé ku tamesi, pi ku wehene. ¹⁴ Ani pi riyá kei. Pi nkpáni yare pinyíye pēe pinyíyeco n tórikee? Unyíye un unyíyeco n tōoi, pi sōntile piké ha ne piketé kúcoŋhore kunyine-i lóipo. ¹⁵ Piyee uu pēe rinósó yósu uu Yeesu maa re: A kenyárú nké aseí rō símisi. ¹⁶ Yeesu uu u pese re: Aí ne nō pēne áni kahane nkpáni líka n kōo? ¹⁷ Áni kō te lē nnéi lee ye usoi nnōo-i n lompo yēé kefa-i hale uu wai uu iyaa leepo uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémee ke nsímé nn ye n we, nn pēe nnōo-i tíkime nŋ ne leeri. Mme mee ye usoi mékperinkpe waise. ¹⁹ Lē nnya, kefa-i ke

simúnjé kópe asi léeri. Sesee ye tíyese ke usoi uu ye usoi kpu, uu uco unósi nées uco ula kuwáncw wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kó uco ne nsímé kpárá, nées uu uco lámaankee. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye lē. Amá usoi un-sá n nale yare ke irónyékii ii m ma uké kelene li, áí yé mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unósi unyine nfatene

(Mariki 7:24-30)

²¹ Yeesu uu limemáa kei yisi uu Tiri ne Sitw sitē-mē tómpo. ²² Kanaa ketē unósi unyine yee kei n hápw uu yisi uu Yeesu lepw, uu pupei re: Upíima, Tafiti Kepipi, a inéwe yē. Kuníri ye unékpére lémaapwlenle áí nyam! ²³ Yeesu uu kó lē n séélē léké-léké. Kei ke upipiretiki api ukekúri rinywópó api re: A unósi nkó ne kutu ricw uké tómpo. U wele un pupukee un ne ró tíkílē! ²⁴ Yeesu uu pi pese re Isirayeeeli pikó pee n we yare isán yee m pó íi ne usé nmane kémee ke Uléecaa uu né tumme.

²⁵ Kei ke unósi uyē uu pee yisipó uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risu-úlu a né lē, Upíima. ²⁶ Yeesu uu u pese re: Ái nyam te piké siwá iluke kpísi piké sipwpi risá. ²⁷ Unósi uyē uu kó kpá re: Mesei ye me, Upíima. Amá mpá ne lē, sipwpi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeesu uu pee u pese re: A tíye mpófatenē ye piye kpa! Uléecaa yé tíyese lē kaa n la ai wai. Kei nní uukpére uyē uu mese ne mese pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí pwise

²⁹ Yeesu uu kei yisi uu Kalilee kupiye ritime sī. Uu pee rikúu rinyine taá uú tone. ³⁰ Kei ke písoi kulúí apí ne pipáíkwó ne pinyíye ne síkankáláká ne písíméciré ne pitóikó picw picw u kálaapw api uana-i pi laikē, uu pi pwsente. ³¹ Ke písoi api písíméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalē, pipáíkwó pin sóne, piny-

íye pin nyáni, ai nnó pi yipu api pee Isirayeeeli pikó Uleecaa ríyu n waise.

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii

(Mariki 8:1-10)

³² Yeesu uu pee upipiretiki séi uu pi maa re: Písoi mpí icw ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi kenékúri we ápi kó nkpéni líka má piké li. Am kó la ké ne nkú pi kuise. Insá lē, li yé ha ncée pi feriyē. ³³ Upipiretiki api pee u pise re: Yei kari yé kuyúu nkú-i iluke meyá tu písoi píima mpí piké ne n lē? ³⁴ Yeesu uu pee pi pise re: Akpónó alé kani má? Api re: Aseei ne síkpíntomépi nkáripi. ³⁵ Kei kuu pee písoi pee n cápínelē tinó he re piké keteni-i tone. ³⁶ Kapi n tóne, uu akpónó aseei nyē ne ikpíntomé iyē kpísi uu Uléecaa pwnese uu pee a kpókwrine uu upipiretiki pa, api písoi nnéí hósne. ³⁷ Mpá úye uu le uu lepu. Pipiretiki api akpónó kerí nyee m pwnne kósí ai anére aseei yipu. ³⁸ Pēpee pee n li ye lele pitisi nmane ákotokú ana (4.000), ápi pinósi ne siwá kemée keē. ³⁹ Yeesu uu pee lē memáa pi kuise, uyē uu pee kúninó loni uú ne Makatani ketē-mē tómpo.

Pifarisi ne Pisatusee ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa

(Mariki 8:11-13; Luki 12:54-56)

16 Ke Yeesu uu kei n tuipw, Pifarisi ne Pisatusee api ukekúri hapw, pin wéési piké ripine u wa. Api u pise re uké mewaisaŋa menyine wa mee yé n nyíse re Uléecaa-i kuu léeri. ² [Kei kuu pi pese re: Itunje in n lóipw keyóme ken n wəŋne, nɔ ye maa re keyáa ye neni nyamle. ³ Keyóme ken mmare n sannye lin n hiihiilē, nɔ ye kó maa re keyáa ye neni caaine. Nɔ ye fele ani keyóme mewee yenu ani measei kom, amá áni ye lē ke Uléecaa uu itunje nnyí-i nókenečpwe n wai aseí kō!] ⁴ Nfáani ketē nké písoi ye caailenle háí, ápi la piké Uléecaa nmane

ritiki. Amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke Yonaasi uu n yé menyineco kapi yé ko yé. Yeesu uu pee pi yá uu tómpo.

Pifarisi ne Pisatusee nkpónótɔ pite

(Mariki 8:14-21)

⁵Ke Yeesu ne upipiretiki api ritime ríco-mē n sí, upipiretiki api palei piké akpónótɔ kpísi piké ne ripéne. ⁶Yeesu uu pee pi maa re: Ani nóménécíre tí n̄sone ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótɔ pite. ⁷Api pee pimécɔpécire pipíseine kápáá re: Kári akpónótɔ ne rimpéneme nnya kuu lē cési. ⁸Yeesu uu lē ceru uu pi pise re: Nótɔ písoi mpí nfatene n̄n piye. Yo nnya kani lē símaane re áni akpónótɔ kpísi? ⁹Íye nnya káni kómei hái ne nkpéni-me? Áni akpónótɔ anupū nyē kapi písoi ákotokú anupū n h́óne ne anére tɔɔɔ nyee m pɔone ani ḱósi léisee? ¹⁰Áni akpónótɔ nyē kapi písoi ákotokú ana n h́óne ne anére tɔɔɔ nyee m pɔone ani ḱósi ṕ kɔ léisee? ¹¹Íye kai pee wa ne nkpéni-me áni kahane n kō te áni akpónótɔ kam tee kam péé ne maa re: Ani nóménécíre tí ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótɔ pite?

¹²Kei ke upipiretiki api pee kó te áni nkpónótɔ pite kapi ye ne akpónótɔ n̄ wa kuu pee tee re piké ne pimécire tí. Amá lē ke Pifarisi ne Pisatusee api n cési kuu re piké ne pimécire tí.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée

(Mariki 8:27-30; Luki 9:18-21)

¹³Ke Yeesu uu Filipu ketē-mē Sesaree kuyu-i n lompɔ, uu upipiretiki pise re: Písoi ye re n̄é, Usoi Kepipi née úye? ¹⁴Api u pese re: Pinyine ye s̄ímisi re ṕɔɔ Yohani Úniwole, picɔ re ṕɔɔ Elii, picɔ ṕɔɔ kɔ re Yeremii née antepuye kecɔpe use unyine. ¹⁵Kei kuu pee pi pise re: Nótɔ ní, nótɔ ne mpí re née úye? ¹⁶Simɔɔ Piyee uu

rinótɔ u yósu re: Ṕɔɔ Kirisi ke Uléécaá uu n wée. Ṕɔɔ Uléécaá, nfáá ute Kepipi. ¹⁷Kei ke Yeesu uu pee rinótɔ rikpá uu re: Pɔ únarekome le, ṕɔ Yonaasi uŋmáne Simɔɔ! Li we re áni kesoipipi kee mmú pótɔ s̄ímisi, amá Unésáá yee keyómecaa-pɔ n̄ we lo. ¹⁸Lē nnya, ké mmú pótɔ s̄ímisi re ṕɔɔ Piyee, liasei re ripare. Tipare tē kecáá kam pinékótɔ cápinene, nkpɔ ŋmaa ricuruu n̄n yé n̄naŋe n̄ka pikécáá m má. ¹⁹Né Uléécaá iyɔɔpi rinɔɔɔ kehánne pótɔ rimúíse. Pɔn ye linyine ketē nké kecáá n yé, Uléécaá yé kɔ keyómecaa-pɔ li yé. Pɔn ye kɔ ketē nké kecáá yo n ŋmurei, Uléécaá ṕ né kɔ keyómecaa-pɔ li ŋmurei. ²⁰Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki rinótɔ he re ápi kape úka s̄ímisi re uyē ke Uléécaá uu wée.

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nsímé riyóó

(Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27)

²¹Kaí ne kei n kpísi ke Yeesu uu pee upipiretiki písímé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meyá Pisuifi piwéése ne pepee ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i íwe li, piké u kpu uké pee keyáá t́áánū tunjé nkpɔ kémee yisi. ²²Piyee uu pee u kpísi uú ne iyaa leepɔ uú ne u cési re: Uléécaá úu yé ŋmurei, Upíima! Líka áni pótɔ waine! ²³Kei ke Yeesu uu pansepɔ uu Piyee maa re: Ṕɔɔké mē pele, Setani! Kape ne né rikótɔ! Pɔ lalle pótɔké né púnéisente ké loó! Kepómúnjé ye sisoipipi kemúnjé le, áni Uléécaá kekótɔ.

²⁴Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Úye un n la uké né ritiki, uké umecire pípaí riyá, uu ukunapéékótɔ ya †uu pee né tíki. ²⁵Ái líka nnya, úye un n la uké unfaa lɔ, u n fómnilé. Amá úye un n̄é nnya unfaa n fóm, u ye kale uu n yenu. ²⁶Usoi un nkpéni ketē nté likótɔ nnéi n yé uu pee nfáá paa, kuláa kúye kuu pee yé? Néé

†16:24 10:38

yo kecire ke usoi uu yé fe uu hééle uú ne unfaa yenu? ²⁷ Usoi Kepipi ye ha Keusaa meyoɔpi kémee sóntile ne piléecaatume, ake pée m̀pá úye lē kuu n wa hééle. ²⁸ Asei kam nní nó símisi re: PISOI pée nté nní n we kémee, pinyine yé nē Usoi Kepipi yē kumúḡé kpe-i kam inéyóɔpi n lene api kelene kpíni.

Yeesu ipiḡe ye conse

(Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36)

17 Siyáa sikpuulū memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne uyē uwā Yohani kpísi apí ne riyópe caca rinyine taá apí ha kei pimécire n we. ² Kei ke uipiḡe ii piinipee iye-i conse. Ukeyu aké n tēlu yare ituḡe. Uilū ii wárara yare metéí. ³ Moisi ne Elii api pée kpáfúme, pi ne Yeesu pin yóí. ⁴ Kei ke Piyee uu pée Yeesu maa re: Upíima, li nyamle re tóké nté n we. Pɔn n la, né sicáḡípi sitaani nté karii, póo kese kpísi, Moisi kese, Elii kese. ⁵ Un kei lē símisi, kuhope pei-peí kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépóɔnare nnéí n te. Ani kutu ke ricó! ⁶ Ke Yeesu pipiretiki api rinóo tē n kó, iwame píima ii pi loni api lolu api ketē kéyu tuhu. ⁷ Yeesu uu pée nyóɔɔpɔ uú ne pi kɔ uu re: Ani yisi, iwame íi kape nɔ wa. ⁸ Kapi iníḡee rinsíka, Yeesu mecire kapi yé. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo ntí pi he: Ani n séélē, áni kape úka lē kani n yé símisi liké ha ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé nkɔo kémee n yisi tu.

¹⁰ Upipiretiki api pée u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api re Elii yee mefoí sónti liké kelene ketē keto tu? ¹¹ Uu pi pese re: Li pise aseí kecáá re Elii uké mefoí pēeme uké m̀pá yo ripɔhɔ-i li yekei. ¹² Né ne la ké nó símisi re Elii ye pipeeme masile pISOI ápi nkpáni u ceri, amá apí ne u wai yare kapi n la. Limecɔ ke Usoi Kepipi ake kɔ pianipe-i íwe lene. ¹³ Kei ke upipiretiki

api pée kó te Yohani Úniwole nsímé kuu pi símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kunírí aku m pekési pɔise

(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api risoiwuf ne riínkɔ, utisi unyine uu ukekúrí nyóɔpɔ uu uana-i wúla. ¹⁵ Uu re: Upíima, a kenéwá nké íwe tē! Ke rikpínkpí póólúle ake ye mesére lóirente aké ne míni-i nēe nna-i lóipɔ. ¹⁶ Ne ne pipópiretiki ke læpɔle ápi fe piké ke pɔise. ¹⁷ Yeesu uu pée re: Nó nfatenciré ne pikpááree mpuri mmú! Ituḡe ilé kam nókénémee pitóne kpáne? Ituḡe ilé kam yé lē ne nɔ n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ¹⁸ Yeesu uu kunírí senkeee aku keḡmánepi ke-i lelu ake meyéne mese kei nní pélu. ¹⁹ Kei ke upipiretiki api pée ukekúrí hápɔ api iyaa u pise re: Yo nnya kári fe tóké keḡmánepi kē anírí pese? ²⁰ Yeesu uu pi pese re: Ke nónnéfatene nn n fíilē nnya ye ni. Asei kam nó símisi re nónnéfatene nn pée mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaalē, nɔ ye pée fe ani riyópe ntí maa re: A nté yisi a ha nté-pɔ nyere, ari mesei lē wai. Líka áí yé pée n we kani yé piwai m pɔɔne. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinóɔpahaa ke usoi uu yé ne anírí nnyé mpuri pese.]

Yeesu ye unkɔo ne umeyise nsímé kpálē

(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)

²² Kumúḡé kpe-i kapi Kalilee ketē n kóónulē, Yeesu uu pée pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api pISOI anipe-i wai ²³ api ke kopu, ake pée keyáa táánū tuḡé nkɔo kémee yisi. Kuu lē m ma, upipiretiki apɔo aa caai háí.

Uléecaa keyo ulampoo pihéele kecáá nsímé

²⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuipɔ, pēpēe Uléecaa

keyo k eme lampoo n yosu api Piyee kekuri si api ha u pise re: Nouneweeese uu ye Uleecaa keyo ulampoo heele nee? ²⁵ Piyee uu pi pese re: U ye heelele. Kuu keyo-i m pereo, Yeesu uu u pise re: Iye kaa musu Simoo? Piyupipi nee pisane kai pise re pike ketē ntē piyoo pi lampoo ne itohō m pasii? ²⁶ Piyee uu u pese re: Pisane ye pi. Kei ke Yeesu uu pēe re: In lēe ni, ai pise re piyupipi pike heele. ²⁷ Amā āri la merowai menyine meke pi ricōh. Lē nnya, a ha kupiye kēme kehīmpi ripolo aa nkpintomē foi kaa n tinine leseri aa nnō n haase. Pō kēme siwōō sē kai rō m pise lēero, aa si kpisi aā ne tō ne mpō ulampoo heele.

Woo Uleecaa iyoo pi kēme uwēese?

(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)

18 Likumuhē kpe-i, Yeesu pipiretiki api ukekuri hapo api u pise re: Woo *Uleecaa iyoo pi kēme uwēese? ² Kei ke Yeesu uu pēe kewā sīnsāpi kenyine sēe uu pikeero ke nyere ³ uu re: Asei kam nnī nō sīmisi re nōnsā mēfine n conse nōke siwā sīnsāpi meco n we, āni yē Uleecaa iyoo pi kēme lompo. ⁴ Lē nnya, uye umecire rincēpise uū n we yare kewā sīnsāpi nkē meco yee Uleecaa iyoo pi kēme uwēese. ⁵ Uye un nē nnya kewā nkē keco kusāne n yosi, tinēcūruu ηmaa kuu lē kusāne yosi.

Akōpe pikaase kecāā nsimē

(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeesu uu ko upipiretiki pimāa kpā re: Amā uye un n tīyese un siwā nsī kenyine kee ne kefa nē n tenelē akōpe n waise, li kutōsi we in te pi rināipare mule-mule risāa-i u lesi apī ne mīnīmaa kēme u nyikipo. ⁷ Ke ketē nkē pikō api pipikō akōpe n waise nnya, iwe kapi topori. Likei lē ai piwēe yāne. Amā uye un lē n wa, iwe ke liute u topori. ⁸ In te kupōnīpe nēe kupōna kpee ye akōpe pō waise, a ku rikē aa ketāa-pō fōmni. Li

kutōsi we pōkē unīpe nēe unakerikō aā ne nfāa yenu ne kaa yē āna nēe anīpe atē m mā aā ne nna tenecirē kēme loni. ⁹ In te mepōnīpe meē ye akōpe pō waise, a me lese aa ketāa-pō fōmni. Li kutōsi we pōkē menīpe mese m mā aā ne nfāa yenu ne kaa yē inīpe itē m mā aā ne iwe pīma kēme loni nna tenecirē kelō-pō.

Isāh iyee m pō api i heei kenyāri

(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu ko pimāa pi kpā re: Ani nōmenēcīre tī ne siwā nsī keero kenyine pilōmiise. Asei ye nye re *pipileecatumē ye mesēre Unēsāa yee keyōmēecāa-pō n we lēkeero. [¹¹ Li we re pīsoi pēe m pōalālē piwēlāa ke Usoi Kepipi akē ka kekē piayu lo.]

¹² Iye kani yē? Usoi un isāh pīle m mā, ikemēe ise in m pō, uu ye ise fī we pīle nnyī riyōpe kecāā tīye uū ha ise nnyī yee nnī m pō wēēsii? ¹³ Un n fe un i n heei, aseī kam nō sīmisi re ise iyē pi-heei yee urikih niyukusele ai tōsu ise fī we pīle nnyī yee fī nnī m pō. ¹⁴ Lē nnya, Nounēsāa yee keyōmēecāa-pō n we uu la re pepee nnī ne kefa u n tenelē, ūka uu ko pēe pi waiselē keero unyine ukē pō.

Uco akōpe pisārei

¹⁵ Yeesu uu ko pimāa pi kpā re: Upōco un ne pō m pūnne, a mepōcīre u lēero aa u nyīse lē kuū ne pō m pūnne. Un n ηmurei, upōco kaa lē ncēe sōne-i peseme. ¹⁶ Amā unsā ne kutu pō rincō, aa usoi use nēe pitē kpisi aā ne u lēero likē wa re pīsoi pitē nēe pitaani ye itansei nō li anī ne nōnnēsīmē nyōonse. ¹⁷ Amā un pē kutu pīco n yē, aa Uleecaa icāpine pikō sīmisi. Un ko Uleecaa icāpine pikō kutu pīco n yē, a u kpisi re usoi yee uu Uleecaa n nyu nēe *ulampoooyō lo.

¹⁸ Asei kam nnī nō sīmisi re nōn ye linyine ketē nkē kecāā n yē, Uleecaa yē ko keyōmēecāa-pō li yē. Nōn ye ko ketē nkē kecāā yo n ηmurei, Uleecaa pō nē ko

keyómecaa-pɔ li ηmurei. ¹⁹Asei kam kɔ nní nɔ́ símisi re písoi pité pin nɔ́kenécɔpe n kómeine ketē nté apí ne m̀pá yo kapi n̄ la pise, Unésáa yee keyómecaa-pɔ n̄ we yé likei lē pi pa. ²⁰Li we re písoi pité n̄ee pitaani pin tinényiri yei n̄ sée pin ne n̄ tū, ne pikecɔpe wele.

**Ukeikó yee ucɔ akópe
pisárei n̄ yè kenyárū**

²¹Kei ke Piyee uu Yeesu keyúri rinyósɔpɔ uu re: Upíma! Unécɔ un ne né m púnente, melé kam yé fe am u sárei? Meseei kesē, n̄ee íye? Yeesu uu u pese re: ²²Ám pɔ́ maa re meseei ηmane, amá meseei meseei mepehē kuwóó ne afeéré. ²³Lē nnya ke *Uléecaa iyɔɔpi íf we yare nsímé mmú: Uyɔɔpi unyine yee keyáa upikeikó pise re piké awóme kapi ne u m má h̄éelente. ²⁴Kuu yé pikéē n̄ kóraane, apí ne uukeikó unyine hapɔ yee riwóme píima ne u m má. ²⁵Ke ukeikó uyē úu nní pihéele n̄ fene, uukeisaa uu rinɔ́ he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nn̄í yáa piké ne riwóme h̄ééle. ²⁶Ukeikó uyē uu keteni-i anui kecáa wúla uu ukeisaa keyu-i kpará uu re: A ísuúlu li kelene Upíma, né linnéí pɔ́ h̄ééle. ²⁷Ukeisaa uu íwe u t̄eni uu u yá uu t̄ompɔ, uu kɔ riwóme t̄e u he. ²⁸Ke ukeikó uyē uu kei n̄ léepɔ, uú ne uukeicɔ unyine sáne yee riwóme u n̄ lukaalē yare siwóó nkárip̄i kumún̄jé. Uu uwómeluke uyē kemuū yéu uu re: A lē kaa né n̄ li né h̄ééle. ²⁹Ukeicɔ uyē uu anui u fine uu u kpurukee re: A ísuúlu li kelene, né pɔ́ h̄ééle. ³⁰Amá uu yúlu, ticuruu uu tíye apí kukpaniilee u tani re uké kei n̄ we uú ne uriwome h̄ééle. ³¹Ke pikeikó picɔ apí n̄ yé lelee n̄ wai, mpɔ́ɔcaai nn̄ pi loni apí yisi apí ha lē nn̄í lee n̄ wa piukeisaa keeni. ³²Ukeisaa uu pee tum apí ukeikó uyē u séipɔ uu u maa re: Pɔ́ ukeikó kpááree nkó! Tipɔ́wóme nn̄í kam̄ pee pɔ́ he re pɔ́ rikecáa ísuúlu né we nnya. ³³Páa ye pee up̄-škeicɔ nkó íwe t̄e yare ke n̄ee íwe pɔ́ n̄

té mecɔɔ? ³⁴Uukeisaa uu kuwáí ne tíye apí kukpaniilee u tani re uké íwe rilélé uú ne uriwome nn̄í h̄ééle.

³⁵Yeesu uu kɔ kpá re: Nɔ́kenécɔpe úye un̄sá ye uuɔ ne kefa kese n̄ sárei, limecɔ ke Unésáa yee keyómecaa-pɔ n̄ we uu u waine.

**Utisi ne unósi pitúunne kecáa icélaa
(Mariki 10:1-12)**

19 Ke Yeesu uu lē pisímé m̄ masí, uu Kalilee keteni-i yisi uu Yutee ketē kee Yuritee nkoi kuwéé-m̄ē n̄ we s̄i. ²Písoi kulúí apí kei u tikipɔ uu pitóikó poisente. ³Pifarisi pinyine apí ne u kɔ re piké ripine u wa nnya. Apí u pise re: Nc̄ee ye we re utisi yé fe uu m̀pá yo mpuri nnya unósi yuluu? ⁴Yeesu uu pi pese re: Áni Uléecaa Nsímé ritelé kémeē nsímé mmú kapi n̄ wáí keenleí? Pi wáí re: Kéko-raane, utisi ne unósi ke Uléecaa uu wa ⁵uu re: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine u ne unósi apí ha péne apí panse ipiɔe ise. ⁶Lē nnya, apí nkpeni pité, amá piipiɔe ye ise le. Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléecaa uu rimpéne kóolene. ⁷Kei ke Pifarisi apí pee u pise re: Yo nnya ke Moisi uu peé maa re utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wolu uu pee u yulu. ⁸Yeesu uu pi pese re: Nónán̄k̄íη ntake nnya ke Moisi uu nc̄ee nɔ́ he re ani ye fe ani n̄p̄in̄n̄s̄i lakase. Ái pee kékoraane-me lē we. ⁹Asei kam nní nɔ́ símisi: Úye un unósi n̄ lakase, linsá iwásánkaí nnya, kuu peé ha unósi féé kp̄isi, iwásánkaí kuu lē wa. ¹⁰Kei ke upipiretiki apí pee u maa re: In lē kai pise re utisi uké ne unósi n̄ we, li kutɔsi we re usoi úu kape unósi kp̄isi. ¹¹Yeesu uu pi pese re: Ái písoi nn̄í pee yé nsímé mmú ηmurei. Pē ke Uléecaa uu n̄ tíyese re piké ηmurei mecire pee yé ηmurei. ¹²Li we re písoi ye wele pee apí ye pinósi n̄ kp̄isi re apí yé fe nnya. Lē kapi ne picɔ mari. Písoicɔ mewai mee lē picɔ pansese. Picɔ pɔ́o Uléecaa iyɔɔpi nnya

pinósikpiké yá. Úye un n la uké icélaa nnyí kó uu kóm.

Yeesu ye siwá tinó sone ritikise

(Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)

¹³Lē memá pisi pinyine apí ne siwá sínsápi sinyine Yeesu hapo re uké anípe sikecáá rilaa uké ko sikecáá keyóme yáási. Amá upipiretiki apí ne pi cesi. ¹⁴Kei kuu pee pi maa re: Ani siwá tiyá siké kenémee kam. Áni kape ncée si tápisi. Likumúnjé re mpí pee simeco n we pee yé Uléecaa iyoo pi kémee ló. ¹⁵Kei kuu anípe sikecáá rilaa uu pee limemáá kei yisi uu tómpo.

Ujámáne māmá unyine kecáá nsímé

(Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)

¹⁶Keyáa ke ujámáne unyine uú ne Yeesu rikó uu u pise re: Sáa, lisone líye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ¹⁷Uu u pese re: Yo nnya kaa lisone kecáá nkó né písei? Use kóló yee Usone. Uyee Uléecaa. Pón n la póké nfáa teneciré yé, isé kuu m pásii kaa yé n tikilē. ¹⁸Uu re: Iyee íye? Yeesu uu re: Iyee re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape nnóme itansei nyere, kape yáai. ¹⁹A ye upósáa ne upóni ríyu waise, aa ko upóco n la yare kaa ripóóruu n la. ²⁰Ujámáne uyē uu u pese re: Ne lē nnéi wale. Yo ico kai pise re ké wa? ²¹Yeesu uu pee u maa re: Pón n la póké wa liké n nyam ne kēto-po, a n nje a lē kaa m má yáá, aa siwóó sē píwekóó hóone, pó pee memá yé keyómecaa-po. Pón lē piwai m masí, aa peé weri aa né tiki. ²²Ke ujámáne uyē uu lē n kó, uu ne mpóocaa tómpo, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

²³Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléecaa iyoo pi kémee pilone ye ne umámá páápúle. ²⁴Ké ko nó rikpá re: Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, li yé kutasi m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléecaa iyoo pi kémee n lompo.

²⁵Ke upipiretiki pē api lē n kó, ai pi muuni sím api pee re: In lē, wóo yé pee fe uu píyulale yenu? ²⁶Yeesu uu pi nyáni nsone uu pee re: Lelee ái sisoipipi kémee kuwai n we ye Uléecaa kémee kuwai wele. ²⁷Kei ke Piyee uu pee rinóo yósi uu re: A ripái kari lirókó nnéi n tíye ton pó tiki. Yo kari likemee yénune? ²⁸Yeesu uu pi pese re: Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kpe-i ke né Usoi Kepipi am n sánti ké méyukóó keté fale ke Uléecaa uu n conse kémee rinéyóópitú kecáá n tone, nó kefi ne pité mpí nóo nní né rintiki, nó ne ko atú kefi ne até kecáá túntine aní ne Isirayeeli ipuri kefi ne ité iyē pisi ketahai túhaane. ²⁹Pepee né nnya síyo nēe pimáa ne piwá nēe piyéi nēe písáa nēe píni nēe pinósi ne sipipi nēe sicare n tíye, yé lē kapi n tíyente yē mephe píle, api ko nfáa teneciré yénu ai likecáá kpá. ³⁰Pifoí meyā yé pitóóo panse, pitóóo meyā api pifoí.

Pikeikó pee ituje ikó ikó kekei kémee n hápo kenyárú

20 Yeesu uu ko kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyoo pi ye ko we yare nsímé mmú: Ukeisaa unyine yee kemaresine leepo re uké pikeikó wéési piké ualéé kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee u keisi. ²U ne pē api kómeine re uké pi hééle nnéi mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n hééle. Kei kuu pee kecare-i pi tónsep. ³Kai m pi yare ituje mese áme we kefi kumúnjé, uu ko leepo uu pikeikó picó yenu, pē pin kéyaála-i méwoo nyenu. ⁴Uu pi maa re: Nóké ha ko kenécare-i keisi ké nnéi mmē kai m pise nó hééle. ⁵Api yisi api sí. Uu ko ituje kecare kumúnjé ne nnyóó metaani kumúnjé piléepo kpá, uu ko pikeikó picó kpási. ⁶Kai nnyóó menupū m pi, uu ko piléepo kpá uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu pi maa re: Yo nnya kani nté méwoo nyenu ituje ne imelólé? ⁷Api u pese re: Lelee re úka úu pikei ró kpási.

Uu pi maa re: Nóóké kɔ n ŋme ani ha kenécare-i keisi.

⁸ Kai nnyóó n wa, ucarete uyē uu uyee ulikó kecáá m paílē maa re: A pikeikó pē sée aa pepee metóroo n ka ne pihéle koraane aá ne pifói kétó páálá. ⁹ Pepee nnyóó menupū kumúŋé pikei n kóraane apí weri, mǎpá úye uu nnéí mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n héele yósu. ¹⁰ Ke pikeikó fói pē apí n ka, apí m músu re pi-ihéé yé picó ikó rifaau. Amá mǎpá úye uu nnéí nse mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n héele yósu. ¹¹ Apí kewóóyóó ke-i in-múlaa ne ukeisaa uyē iwóhó loni. ¹² Apí re: Mǎpá pē nní pikei metóroo mmé n ka ye wale itunje mekóónú mese. Aa pē tó ne pē nnéí nse héele, in kɔ ne tó meyá ntunje ne mɔwone kó. ¹³ Ukeisaa uyē uu piuse rinóo yósu re: Ám inípee pó li, unésáne! Ái ro kómeinele re nnéí mmē kapi ye keyáa kese ukeikó n héele kaa yé yósi? ¹⁴ A lipókó kpísi aa tómpo! Ne lale ké nó ne uyee pikei metóroo mmé n ka nnéí nse héele. ¹⁵ Yare ám ncée má ké linékó ne menéla wa, née íye? Née pɔ inípee wɔŋne re ne kefa láárú nnya? ¹⁶ Kei ke Yeesu uu rikpá re limeco ke pitóroo apí yé panse pifói, pifói apí pitóroo.

Yeesu ye metáánū unkpɔ ne umeyise nsímé símisi

(Mariki 10:32-34; Luki 18:31-34)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki apí keyáa kenyine Yerusalem n tósu, uu upipiretiki kefi ne pité pē iyaa séi uu pi maa re: ¹⁸ Nɔ nyánii, Yerusalem kari nní símpo piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane apí yekei re piké u kpu. ¹⁹ Pi yé pepee ápi Uléécaá m pakarelē anipe-i u wa, apí méwoo u nyáneí apí iséí u fopii apí kunapéékóó kecáá u karií, uu pē keyáa táánū tunjé nkpɔ kémeé yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise

(Mariki 10:35-45)

²⁰ Kei ke unósi uu upiŋmáne keté, Yakupu ne Yohani kpísi uú ne Yeesu leepo, uu ukeyu-i wúla uú ne u ténii. ²¹ Yeesu uu pē u pise re: Yo kaá la ké pó wa? Uu rinóo u yósu re: Ne la re a ŋmurei re pó tyyese pinéŋmáne mpí keté apí masí ipóyóopi kémeé tone, uco kupóluke-luke, uco kupómfi-mē. ²² Yeesu uu pē pi pese re: Áni nyu lē kani kei nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n níruné níruu? Apí re: Ee, tó fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nó mesei ntóosi keporipi menéco n ntí. Amá in kunéluke-luke née kunémfi metone nkó mmú, ái née yé tyyese liké ne lē. Pē nnya ke Unésáa uu sitóne sē n nyóon-selē kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tóroo mpí póo lē n kó, piripoo arí ne pimáreco pité mpí caai. ²⁵ Yeesu uu pinnéí séi uu pi maa re: Nɔ nyule re pē kapi n kpíilē te ayu piwéése ye pinnaje ne a wéekuselenle, písoi ke-cire pin pinnaje a nyíselē. ²⁶ Amá ái limeco kai nǎ kémeé we. Úye un n la uké nókenécope uwéése, uké panse núnékeikó. ²⁷ Úye un kɔ nókenécope ikpéé n la, liute uké núnélási. ²⁸ Limeco ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke n keisi. Amá ke kale re keké picó keisi keké kɔ kenfaa kpísi keké piakópe nnya he liké ne písoi meyá ayu lo.

Yeesu ye pinyíye pité paise

(Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43)

²⁹ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki apí Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tósu, tisoiwuí píima rinyine arí un n tikilē. ³⁰ Kei ke pinyíye pité pinyine pē ricéetime n tú apí kó te Yeesu yee tósu. Apí pē sicááila kápáa re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³¹ Písoi pē n cápinelē apí pi cési re piké riséé, amá apí pē meyá n cáái ŋmaa ne ínaje re: Upíima, Ta-

fiti Keḗpipi, a irówe ripaí! ³² Yeesu uu p̄ee nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nó wa? ³³ Api u pese re: Upíima, t̄o la re a wa irónípēe iké wúkule. ³⁴ Yeesu uu piíwe paí uu piinipēe ca, mese ne mese, inípēe ii wúkule, piketé api p̄ee u tiki.

Yeesu ye Yerusalem kuyu Ioni

(Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

21 Ke Yeesu ne upisenc̄o api Yerusalem n nyahaip̄o, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lom̄p̄o. Yeesu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpēe nní n̄ókenéyu-p̄o n̄ we kémee hap̄o. N̄ó mese ne mese keminaayaha kenyine lǣp̄o, ke ne kekepipi sin toraalē. Ani si fénne aní ne né si weri. ³ Úye un n̄-ye n̄ó m pise, ani u pese re: Upíima ye si lalē. Liute yé kei nní n̄ó riyá ani t̄omp̄o.

⁴ Lē ke antepu uú p̄ee m̄ ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U p̄ee maa re:

⁵ Ani Siȳōo kuyu pik̄o maa re: Ani ripaí, n̄onénȳōopi yee nní n̄ókenémee weme.

Usoi niḗe-niḗe lo,

keminaa kepipi kecáá kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api t̄omp̄o, apí ha wai yare kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri api pimelape sikecáá láai api mekecáá u tonse. ⁸ PISOI kulúí api p̄isitukanka lese api nc̄ee-i t̄anjente, pic̄o api ap̄ei h̄ep̄iri api t̄anjente re piké ne ríyu u waise. ⁹ PISOI p̄ee ukeyu n s̄one ne pep̄ee ukepire n t̄ikilē api p̄ee n cáái re: Tafiti Keḗpipi, ani uyee n s̄onti ne Upíima rinyiri ritaáse! Osanna, ani urinyiri keyómecaa-p̄o ritaáse! ¹⁰ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu-i n lom̄p̄o, ai p̄isoi nnéf lémesi api p̄ee m̄ p̄iseine re: Usoi úye ke-cire ye nk̄o? ¹¹ PISOI p̄ee u n t̄ikilē api re: Uyee antepu Yeesu, Kalilee ketē-p̄o Nasareti uk̄o lo.

Yeesu ye Uléecaa keȳo-i pikp̄eense lakase

(Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹² Yeesu uu Uléecaa keȳo kémee lom̄p̄o uu pep̄ee kei n yálisi ne pep̄ee n léeri nnéf lákase. Uu pep̄ee siw̄oó n c̄oh̄one ataapili ne pil̄óól̄ayáí situmpi láuli. ¹³ Uu p̄ee pi maa re: Li w̄olaalē te: Pi yé Kenéyōo s̄ee re keyómeyáhaayo. Amá n̄ó ne ke rip̄óól̄sele piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeesu uu kei lē n̄ we, pinyíye ne síkankáláká así hap̄o así ne Uléecaa keȳo kémee u k̄o uu si poisente. ¹⁵ Amá ke pep̄ee ye Uléecaa in-ȳó̄onse n wa ne isé picélaa api mewai píima ke Yeesu uu n wap̄isi n yé ne si-wá s̄ee Uléecaa keȳo kémee n cáái re: Osanna, Tafiti Keḗpipi, ai pi t̄óosi. ¹⁶ Kei kapi p̄ee u pise re: P̄o kómei lē kapi nní n cááii? Yeesu uu re: Eee. Uu p̄ee pi pise re: Lē nnya, áni kahane Uléecaa ritelé kémee nsímé mmú n keē te: P̄o t̄iyese aí ne siwá sínsápi ne siwá fenf̄ei p̄ene asi p̄o m pakarentee? ¹⁷ Yeesu uu p̄ee limemáá kei pi yá uu kuyu lelu uú ha Petanii-p̄o fine.

Yeesu ye kúfikiyee an̄ōo wa

(Mariki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kai n weesi, Yeesu uu yisi un Yerusalem t̄osu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kúfikiyee ric̄eetime yenup̄o, uu s̄ónep̄o uú ne ku k̄o, amá mep̄ei ḡmane kuu lǣp̄o. Uu p̄ee kuléé kp̄e maa re: Páa nkp̄eni k̄o p̄ikai m̄arune! Kei nní, kúfikiyee kp̄e aku k̄oosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, ai nn̄ōo pi yipu api p̄ee re: Íye ke kúfikiyee nkú aku nní mese ne mese kólaapo? ²¹ Yeesu uu p̄ee pi maa re: Ké aseí kecáá n̄ó símisi re n̄on Uléecaa ne kefa n tenelē n̄onsá k̄o n tíru, n̄ó fe ani lē kam nní kuléé nkú n wa mec̄o wai. Ái k̄o lē ḡmane, ticuruu, n̄ó fe ani riȳope ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i rip̄o, ai k̄o mesei lē wai. ²² N̄on Uléecaa

ne kefa n tenelē, nō ye lē nnēi kani ye keyómeyáhaa-i m pise yē.

Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?

(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)

²³ Lē memáa, Yeesu uu pēe Uléécaá keyo-i lompo un we un písoi céési, pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése apí hapo apí ne u ko apí u pise re: Nnaŋe n-ye kaá ne nní wai? Úye yee nnaŋe pō he pōké ne nní n wai? ²⁴ Yeesu uu pēe pi pese re: Ne la ké nse nō pise. Nōn tinōw né m pese, né pēe nō símisi nnaŋe mmē kaŋ ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nō pise re wóo Yohani tumme re uké písoi míni wole? Uléécaá nēe písoi pēe u tumme? Api pēe símaane re: Tōn nkpéni m maa re Uléécaá yee u tumme, u yé ró pise re: Kai pēe íye wa káni ne Yohani nsímé ŋmurei? ²⁶ Tōn ko m maa re písoi pēe u tumme, áí yé wa. Tō pēe risoiwuí wurule. Li we re písoi nnēi ye Yohani nyánile re antepu lo. ²⁷ Api pēe mese Yeesu rinōw pese re: Ári nyu. Uyē uu ko pi pese re: Né ám ko nō símisine nnaŋe mmē kaŋ ne lē n wai.

Utisi unyine piŋmáne pité kenyárū

²⁸ Yeesu uu ko pipise pi kpá re: N-ye kani kenyárū nké-i yé? Pi re utisi unyine yee pēe piŋmáne pité má, uu keyáa uŋmáne wéése maa re: Unéŋmáne, a neni waasi a ha anélélé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare kémeē keisi. ²⁹ Uŋmáne uu u pese re: Ám sī! Kai rinkpáse, uu kemúnjé conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyē uu ko uŋmáne tōwō limeco male. Uyē uu re: Eee, ne kō, Sáa. Amá úu pēe nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pēe pi pise re: Nō músu re wóo piketé kecōpe usáa mela wa? Api re ufoí lo. Yeesu uu pēe pi maa re: Asei kam nní nō símisi re pilampooyōw ne piwásánkaí yé ne kekpeē nō wa api Uléécaá iyōwpi kémeē lompo. ³² Li we re Yohani Úniwolé ye nōkenémeē kale uu aseí ncee nō nyíse, áni ne kutu u ricō.

Amá pilampooyōw ne piwásánkaí api unsímé ŋmurei. Ani ko lē nnēi yénu, amá áni mēfine conse nōké unsímé ŋmurei.

Pikeikó pēe rikpákárá m má kenyárū

(Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19)

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani ko kenyárū keco kutu ricō: Ucarete unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi, uu mmele wai uú ne ke kōónú. Uu ko kecare ke-i kuhóre túni uu kētacerii mom kei kapi yé píta n cérii. Uu ko limemáa keméré cācā kenyine mōm uu pēe pikeikó wéési re piké kecare ké kecáa u m paílē uké ncée ha uké kam. ³⁴ Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pe-i ualéépipi u yōwme. ³⁵ Pikeikó pēe apí pilási mpí cōpii. Api use kaii apí ucō kopu, apí utáánū apare tapisi uu kpi. ³⁶ Ucarete uu ko pilási picō piyukuse kpá, pē pin kulúí we ne pifoí. Pikeikó pēe apí ko pēe wai yare lē kapi pilási foí n wa meco. ³⁷ Uu picérei pōone uu uuŋmáne yukuse uu pikemeē tum, un músu re: Ḿpá líké íye wa, pi yé unéŋmáne wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó apí uuŋmáne uyē n yé, apí pimēcōpecire n tee re: Nkó yee masí usáa memá nnēi te. Ani kam tōké u kpu tōké pēe umemá n te. ³⁹ Kuu n tuipe, apí u tini apí kecare ilúké u sá apí u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárū ḿ masí, uu pi pise re: Ucarete uyē un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pēe wa? ⁴¹ Api rinōw u yōsu re: U pikeikó kpákárá pēe mekópe kónine. Pilico áí yé nkpáni íwe u wa. Uu peé ha pikeikó féé forii re piké kecare kecáa u m paílē, apipi an m pi, apí ye u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise re: Áni nsímé mmú pikai Uléécaá Nsímé ritelé kémeē kéénlē te:

Tipare ke pimóme apí n fóm tee panse ricíre-cire tee kenui-i n wee?

Upíima yee lē wa. Mewaisaŋa kuu ró n yéneise ye mē!

⁴³ Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Lē nnya, nō mpí, nōw nní Uléécaá iyōwpi

kémee ní we, pi yé ikemee nó lese api mpuri féé mee Uléecaa mela n wai tonse. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tipare tē tinkpou, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáá n loó, ti yé u nā]. ⁴⁵ Ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api Yeesu sinyárú sē n kó, api céru re pē kuú ne máne. ⁴⁶ Api pee icée n wéési piké ne u tí, pin kó pee risoiwuí wuru re písoi ye u nyáni re u antepu le nnya.

Pinósikpiké anyá iluke kenyárú

(Luki 14:15-24)

22 Yeesu uu kó kenyárú keco pi kpá re: ²Uléecaa iyóopi ye kó we yare nsímé mmú: Uyóopi unyine yee keyáa uuymáne yee unósi n kpísi anyá píima wai. ³Uu upikeikó tum te piké ha písoi séleime piké anyá iluke li. Amá písoi api isáneséi iyē yulu api anyá wénte. ⁴Uu kó pikeikó picó pitume kpá uu pi maa re: Ani písáne sée ani pi símisi re: Anyá iluke ye pipele masile. Anénáala ne inésee kpókóó kam kó. Ḿpá yo ye kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵Ápi nkpáni isáneséi iyē kutu ricó. Ḿpá úye uu ulikó-mē tómpo. Picó api sicare waikee, picó api ayáa tóhaapo ⁶pitóóo póo pikeikó pē cōpii api isei pi waise api pee pi kóni. ⁷Ai uyóopi kuwóí wai, uu upisóóca tum apí ha písoi pē kóni api pikuyu nna nmaasi. ⁸Uu pee upikeikó picó maa re: Anyá iluke ye pipele masile, amá písáne ápi pee ikuluke tulaalē. ⁹Lē nnya, ani sicéepene-i léepo, non píye n yē, ani kusáne pi séiri. ¹⁰Upikeikó pē api yisi api icée tóoi api písoi nnéi kapi n yé sélei, pisone ne pikópe, písáne api pee kenyáyo yipu. ¹¹Kei ke uyóopi uu pee lompo re uké písáne pē yáasi, uu usoi unyine yenu yee úu inyánlū n tanaalē. ¹²Uu u pise re: Unésáne, íye kaa wa aá ne nté lonti áa kó inyánlū tanaalē? Ai utisi muuni uú n sélé. ¹³Uyóopi uu pee pikeikó maa re: Ani ána ne anípe u paasi ani ketahai

kuymaha-i u sápo. Kei kuu yé n téní un iní takai. ¹⁴Yeesu uu pee re: Li we re písoi kulúí kapi sée, amá pē kapi pikecōpe n wée ápi pee kulúí we.

Lampoo kapi ye Róm uyóopi píima n héele

(Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵Kei ke Pifarisi api pee símaane re íye kapi yé ne Yeesu ripine wa piké ne unnoosimé cire u n tí. ¹⁶Api pipiretikí pinyine ne Erooti pipiretikí pinyine lese api tum te piké ha Yeesu maa re: Upíima, tó nyule re aseí nmane kaa ye símisi. Pó ye kó Uléecaa ncee písoi céesile ne aseí. Ḿpá usoi uké íye nsá nnaŋe m má, áa ye uinipee n wuru pōn ne símisi. ¹⁷Tó la re a kepómúŋé ró símisi tóké yé te ncée ye we re tóké ye Róm uyóopi lampoo hééle nées ári kape ye hééle? ¹⁸Amá Yeesu pó ne pimesoŋo kópe kapi n wai pinyuwe málalenle. Uu pee pi maa re: Nó kecáá kecáá mewai pikó mpí, yo nnya kani né peikée? ¹⁹Ani ne siwóó sē kani ye ne lampoo n héele kam nké! Api mewóópipi mese ne u hapo. ²⁰Uu pee pi pise re: Úye riyu ne úye rinyiri tee nní mekecáá we? ²¹Api u pese re: Sesaa lo. Kei ke Yeesu uu kó pi maa re: In lē, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléecaa likó Uléecaa pa. ²²Kuu lē tinó tē pi m pese, ai nnó pi yipu api pee u yá api tómpo.

Pisatusee ne nkpo kémee meyise nsímé

(Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40)

²³Keyáa kē cire ke Pisatusee api Yeesu kémee ha. Pisatusee pee tee re pikpókpo ápi ye nkpo-i yisi. Api sí apí ha Yeesu læepo, api u pise re: Sáa, Moisi ye maa re: ²⁴Unósikó úye un n kpu unsá kewá m má, li pise re uuwā yee yé unósi uyē kukúmannósi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁵Too! Amá piŋmáne pinyine pee pee kerócope nté we. Pi pimáreco pisēei le. Umáa uu unósi kpísi, uu kpi úu kewá yē. Uwá uu pee umáa ukúmannósi kpísi.

²⁶ Uyē uu kō limecō kpi, uu ukúmannōsi uyē ne utáánū yá. Ai lē n wai hái ne uséíi-séíi kémee-pō. ²⁷ Pē memáá, unōsi uyē pōcō kpi. ²⁸ Tō la tōké nkpéni pō pise re ke pimáreco piseei pē api nní pinnéi unōsi uyē n kpísi, pi uye unōsi ye ha lo, keyáa kē ke pikpōkpo apí ha nkpō kémee n yisine? ²⁹ Kei ke Yeesu uu pēe pi pese re: Lē nnya kani nōmenécíre kiraasente. Áni Nléécaasimé aseí kómēi, áni kō Uléécaá nnaŋe nyu. ³⁰ Kumúnjé kpe-i ke pikpōkpo apí ha n yisine, pitisi ápi pinōsi kpíkēsine, pinōsi páa kō pila sōnkeene. Amá pimefine yé ha n we yare pilécaatume keyómecaa-pō. ³¹ Áni lē ke Uléécaá uu pikpōkpo meyise kecáá nō m ma api Unsímé Ritelē kémee wōlu kēē, née yo? U maa re: ³² Née Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa. Uléécaá úu pikpōkpo Uleecaa amá u pinyánnyá Uleecaa le. ³³ Ke písoi pē nnéi pēe n cápinelē pin kutu u cōlē api lē n kō, uicélaa iyē ii pi loni nōne.

Isé iyee Uléécaá isé kecōpe icō n fe

(Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28)

³⁴ Ke Pifarisi api n kō te Yeesu ye Pisatusee feriyē uu séése, api cápine. ³⁵ Pikecōpe isé ucélaa unyine uu pēe ripine Yeesu wai uu u pise re: ³⁶ Ucélaa, Uléécaá isé nnéi kémee íye yee imáa?

³⁷ Yeesu uu re: A Upíima, Upóléécaá n la ne kepōfa nnéi, ne ipōsoi nnéi, ne kepómúnjé nnéi. ³⁸ Iyee isé foí, iyee kō innéi kecōpe imáa. ³⁹ Ilírū yee ifoí iyē meco n sá ye nnyí: A upōcō n la yare kaa ripócúruu n la. ⁴⁰ Isé nnyí keté yee isé ne antepuye icélaa riyíki.

Uyē ke Uléécaá uu n wée ne Tafiti kecáá nsímé

(Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44)

⁴¹ Ke Pifarisi api lē n cápine, Yeesu uu pēe pi pise re: ⁴² Íye kani uyē ke Uléécaá uu n wée kecáá músu? Úye kepipi ye ke? Api u pese re Tafiti Kepipi ye ke. ⁴³ Yeesu

uu pēe pi maa re: In lē, íye kai wa ke Nfáasōne nn Tafiti metéi he uú ne u séi re Upíima? Tafiti ye peé maa re: ⁴⁴ Upíima ye Unépíima maa re:

A kunéluke-luke-mē kényukōtone-i tone hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláaro kepónyále-i n cō.

⁴⁵ In te Tafiti ye mesei u sée re Upíima, íye ke uyē cire uu yé kō pēe Tafiti Kepipi?

⁴⁶ Pifarisi pē ápi fe piké nka Yeesu pese. Kaí ne kei n kpísi, úka úu ye pēe kaha uké nnyine u pise.

Yeesu ye re písoi piké pimécire ne isé picélaa ne Pifarisi tí

(Mariki 12:38-39; Luki 11:43,46; 20:45-47)

23 Lē memáá, Yeesu uu pēe písoi pēe n cápinelē ne upipiretiki-mē pansepo uu pi maa re: ² Isé picélaa ne Pifarisi kaí peé we re piké isé ke Moisi uu nō m pa aseí nō símisi. ³ Li ne sá re nōké piicélaa rimúlú ani kō i tiki. Amá áni kape ye pimewai ne yíraane. Li we re pē ne ye picō céesi re piké piicélaa ritiki, amá piricuruu ápi ye pēe i ritiki. ⁴ Pi ye limúle-mule paasile api picō yase, piricuruu ápi ye pēe líka rica. ⁵ Pi mpá yo wai re písoi piké ye pi yē nnya. Lē nnya kapi ye Nléécaasimé silcōpi kapi ritii kecáá rímmēelú mepéré rikpáse api kō pisitukanka atime nwépí mepéré kpáse ai picō sikó feriyē. ⁶ Sitōne foí kapi ye keluke kémee ne Pisuifi ayomeyáhaalee-i n la. ⁷ Pi la re písoi piké ipakare ne pi n yáhaanke sicápine kémee, piké ye kō pi sée re picélaa. ⁸ Amá nō áni kape ye tíye piké ye nō sée re picélaa. Nō nōnnénéi pimáreco le. Usoi use kóló yee kō nōunécélaa. ⁹ Áni kape ye keté kecáá úka sée re nōunésáa. Nōunésáa cireníne kani m má yee keyómecaa-pō we. ¹⁰ Áni kape ye tíye piké ye nō sée re úyukō. Nōunéyukō ye use le. Uyee nní uyē ke Uléécaá uu n wée. ¹¹ Nōkenécōpe uwéése uké panse nōunékeikō. ¹² Úye un umecire

rintaáse, li ye u ricepisele. Úye un ume-cire rincepise, li ye u ritaásele.

**Yeesu ye isé picélaa ne Pifarisi
kecáá kecáá mewai kesi**

(Mariki 12:40; Luki 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nò kecáá kecáá mewai pikó le! Nò ye písoi ncée tápisile re ápi kape Ulééca yee kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Úye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Ulééca riyóopitù ne Ulééca yee rikecáá ní tù kuu sée uú ne wéeri.

¹⁴ [Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nò kecáá kecáá mewai pikó le! Nò pikúmannosi anipe-i lē kapi m má yóoi, ani ye kò pēe keyóme yáasi ai náŋai písoi piké ne nó n yé nnya. Lē nnya ke Ulééca uu íwe iyee íi icò m má nó waine.] ¹⁵ Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nò kecáá kecáá mewai pikó le! Ketē nké nnéi ne mínimaa kani kálē te nóké use unyine yē nóké u pansese núnépiretiki. Nón liute piyéne m masí, ani tyyese uu panse usoi nkó kaí ne n sá re piké íwe teneciré kelō kémee íwe lukeise iké nónínékó n fe meté.

¹⁶ Íwe kani topori, nó pinyíye mpí, nó nní písoicò n séni! Nò ye maa re: Úye un Ulééca keyò n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un wura yee Ulééca keyò-i ní we n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, ncée nn we re uké lipiwai riyá.

¹⁷ Nó piníri ne pinyíye mpí! Wura ne Ulééca keyò kee wura uyē m pansese Ulééca likó, yo yee liketé kecòpe ríyu má ne licò? ¹⁸ Nò ye kò maa re: Úye un Ulééca keyò kémee kenyóonshéúpi n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un inyóonsese yee kehúúpi kecáá ní lálalē n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, úu ncée má uké lipiwai riyá. ¹⁹ Nó pinyíye mpí! Isee kapí ne n nyóonse api kehúúpi kecáá láa ne kehúúpi kee i m pansese Ulééca likó, yo yee liketé kecòpe ríyu má ne licò? ²⁰ Lē

nnya, úye un kenyóonshéúpi n sée uú ne wéeri, kelō kē ne lē nnéi lēe kei ní we kuu sée uú ne wéeri. ²¹ Úye un Ulééca keyò n sée uú ne wéeri, Ulééca keyò ne Ulééca yee kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Úye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Ulééca riyóopitù ne Ulééca yee rikecáá ní tù kuu sée uú ne wéeri.

²³ Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò ye mpá yo hōonele, aní ne manti ne ayéhepei ncòpuri péne ani hóóne awélé kefi, ani Ulééca kuwélé kuse pa. Amá ani ye pēe isé nnéi kecòpe ipíima yare nní aseí piwélaa ne usoicò piwetu ne aseí pitiki nkó ne pikéi wa. Lē kaí pēe pise re nóké n tikilē nōn pēe kò ne litórcò licò nní wai. ²⁴ Nó pinyíye mpí, nó nní písoicò n séni. Nò ye kúcerii ne nso lesele, ani pēe ísu ne péne ani muuni.

²⁵ Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò we yare mpí pēe ye kehee ne kecáripí kepire ŋmane n heere api kemée yá mecò. Lē kapi ye sikemee n li ne kapi ye ní ntí ye pēe liyaa-yaa le kapi n káipinkee. ²⁶ Nó Pifarisi, pinyíye mpí! Ani ye kehee ne kecáripí kémee mefoí heere, kepire yé pēe limecò sonesi.

²⁷ Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò we yare rikpíí mmēle kapi míni tomé n túkei ari pēé n wariye pó-pói nsonē mecò, némpákane asoikohò ne líkperinkpekóó lē rikemee yipaalē.

²⁸ Limecò kaní we. Nò písoi keyu-i nyíselē te nò isé tókilenle, némpákane kecáá kecáá mewai ne mewai kópe mee nósínēfa-i yipaalē. ²⁹ Íwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! Nò kecáá kecáá mewai pikó le. Nò ye antepuye akpíí mónle ani pepēe aseí n tókilē akó sònkuse ³⁰ ani pēe re: Tòn pēe pírókpure isoi kumúgé kpe-i n we, ári yé pēe ŋmurei tóké pi rikpá tóké ne antepuye kó. ³¹ Nò pēe lē nyísele ani nórínécúruu yámne re

nɔ pepee antepuye n kó sipirē le. ³²Lē nnya, ani mese nɔpinékpure mewai kópe ne kéyu mahā ne kété-ɔ! ³³Nó iwáa kpákára nnyi! Íye kani yé wa áni yé ne nna teneciré kémee n lompɔ. ³⁴Ani kó te né antepuye ne písoi pee mewééseseɔhɔ m má ne isé picélaa kecire nɔ páme. Nɔ picɔ kó, ani picɔ kunapéékɔ kecáa karií, ani kɔ nɔanényómeyáhaalee-i picɔ iséí súúkee, ani kɔ picɔ mpá kuyu kúye-i n tikilē nɔn wéékuselē. ³⁵Lē nnya ke pē nnéí kani n kó ápi kɔ líka wa nkɔ nɔn ne nɔ tenene, kai n kpíime usone Apeeli kémee aí ne sī Perekiya uɔmáne Sakarii kani Uléecaa keyɔ kémee kelɔ sone ne kenyɔnsehúupi kepáápáá n kpu kémee-ɔ. ³⁶Ké aseí nɔ símisi re nfáani písoi mpí pee mewai kópe mē akpanii yenne.

Yeesu ripɔɔ ye caai Yerusalem nnya

(Luki 13:34-35)

³⁷Lē memáá, Yeesu uu pee Yerusalem pikɔ maa re: Nɔ́ Yerusalem pikɔ, nɔ ye antepuye kónle ani kɔ pē ke Uléecaa uu nɔkenémee n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesē kam peé la ké nɔ cápine yare ke kucáyaha aku ye kuaméj metene kusipipi n tā líka aí ye si wa meɔo ani yúlu? ³⁸Lē nnya, Uléecaa keyɔ yé meɔmane n we úka úu yé n we. ³⁹Ani kó te áni neni piyéne né kpáne liké ha ne tu kumúhé kpe-i kani yé ha m maa re: Uléecaa uké uyeé Upíima rinyiri ne n weme rikpá!

Yeesu re Uléecaa keyɔ yé fori

(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)

24 Yeesu uu pee Uléecaa keyɔ-i léeri un tɔsu. Kei ke upipiretiki api peé ne u rikɔ re piké kememɔme u nyíse. ²Amá Yeesu ɔɔɔ pee pi pese re: Lē nnéí kani nní n nyáni, aseí kecáa, li sɔnti liké wa ripare ríka ári yé ricɔ kecáa n tɔsilē. Linnéí mmú ye sɔntile liké fori téké-téké.

Lelee n nyíse re ketē ye ketene tu

(Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19)

³Yeesu uu pee sí uú ha Olifiyee rikúú kecáa tone. Upipiretiki api kei u kálaapɔ api u pise re: A ró símisi píyei kai lē waine, ne yo kari yé kɔ ne ceri re meɔɔpeeme mee lē tu re ketē ketɔ ye kē. ⁴Yeesu uu pi pese re: Ani nɔmenécíre tí nsonne, áni kape tíye unyine uké kuyúí nɔ tā. ⁵Písoi kulúí yé sɔnaame use use, api ye rinényíri ne písoi meýā kiraasente api ye pi maa re: Néé uyē ke Uléecaa uu n wéé. Lē kémee kapi yé písoi kulúí kuyúí tā. ⁶Nó kó te atɔpi ye nɔkenékúrí néé ketaa-ɔ wai, amá áni kape nfasimé tóne. Lē kai m pise re liké wa kai lē wai. Amá kété áke kahane n tu. ⁷Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nɔ ne tɔpu, keyɔɔpitē ake keyɔɔpitē keɔo ne tɔpu, nkú nn silɔ sinyine leeri, ketē ake silɔ sinyine yeɔesi. ⁸Lē nnéí ye we yare ke memárenlɔ ame ye unɔsi pikéhē n kóraane. ⁹Peé uye-i ke písoi api yé nɔ kpísi api nɔpinélaaɔo anipe-i wai, api íwe nɔ wai api nɔ kóni. Isoipuri nnéí ii kɔ né nnya nɔinépuri yulu. ¹⁰Kei kai yé pee písoi meýā ne kelólé-mē ha, api peé n yámmnentene, api pee ipuri n yúinne. ¹¹Antepuye nɔɔme kulúí yé léeme api písoi meýā kiraasente. ¹²Mewai kópe yé kéyu mahā, písoi meýā nla nn pee hásu. ¹³Amá úye un tinkáhá-káhá ne kété-ɔ Uléecaa yé uriyu lɔ. ¹⁴Uléecaa iyɔɔpi Nsímé Kecire mee ketē nnéí kecáa kɔ́ónúne isoipuri nnéí iké kó. Lē memáá, mpá yo ketɔ ake pee tulu.

Íwe píima mekame

(Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24)

¹⁵Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Antepu Taniyeeli ye peé maa re kumúhé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cɔkɔi yenu nn kelɔ sone riyíkí-i tú. Úye un nsímé mmē n keé, uké musí uké lia-sei kó. ¹⁶Lin lē n wa, pepee Yutee ketē

kémee n̄ we piké wuri api ayópe taá. ¹⁷Uyee yé ha kulee ipiraa kecáá n̄ we, uké wuri úu kape re uké nkpáni kukemee lompo uké linyine kpísi uké ne ripéne. ¹⁸Uyee kecare-i n̄ we, úu kape nkpáni re uké wurime uké kényo-i uketukanka kpísi. ¹⁹Íwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ²⁰Ani ne Uléecaa té te úu kape tíye itóó iyē iké nnyiyee kumúnjé n̄ee kewénteyaa ketúnjé ró læeme. ²¹Íwe píima iyē ke sisoipipi así kumúnjé kpe-i n̄ lene icó íi píkai léemelē hái ketē kekoraane-me ne neni-me, iico íi kó píkai léeri. ²²Uléecaa unsá p̄e síweyaa s̄e n̄ hasi, úka úu yé p̄e nfáa yē. Amá p̄e kuu n̄ w̄ee nnya, u yé siyáa s̄e hasi. ²³Lē nnya, úye un nó m̄ maa re: Ani ripaí, nté ke Kirisi uú we n̄ee uyee nkó ntépo áni kape ηmurei. ²⁴Pikirisi n̄oome ne antepuye n̄oome ye leerine piké mémare píima lese piké nyíse, piké kó mewaisaηa wapisi hái lin p̄e kufee n̄ we, pin yé fe ricuruu apí p̄e ke Uléecaa uu n̄ w̄ee kiraase. ²⁵Ani léise re ne pisímé nó li masile.

²⁶Lē nnya, pin nó m̄ maa re: Ani ripaí, uyee nkó kucesi kóima-i, áni kape ha. N̄ee pin nó m̄ maa re: Ani ripaí, uyee nkó kulee-i pékaalē, áni kape ηmurei. ²⁷Yare ke kekónetéhe ake ye nní keléecaa-po n̄ léeme ake meyéne mese yeéri ketunjeleeme-po aké ne s̄i ketunjelolé-po, limeco ke Usoi Kepipi ake s̄onti. ²⁸Li we yare kapi ye m̄ maa re: Kei ke isare kópe ii n̄ we, ke áyemeekú aa ye cápine.

Usoi Kepipi mekame

(Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28)

²⁹Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Síweyaa s̄e metómpo ke ituηe íi s̄omaane, iwáre ii metéí paa, awárepi aa keyómecaa-po poroiri, linanηe-nanηe læe keyómecaa-po n̄ we ai meyá yēgesi. ³⁰Linyine ai p̄e keyómecaa-po nyíse re Usoi Kepipi ye nyahaimēle. Kei ke ketē nnéí kecáá isoipuri ii yé p̄e itu lō. Api

p̄e Usoi Kepipi yenu, ken ahope kecáá weme ne kennanηe ne kemeyoopi. ³¹Api p̄e rináatōη maa ténse, uu p̄e upitume ketē awélé nnéí kémee túmei. Api p̄e kuu n̄ w̄eeke ketē nké ne keketo-po cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33)

³²Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani kúfikiyee kenyárú icélaa kutu ricó. Ku ye kun ilése ηmú n̄ wairi, mepéí men n̄ leeri, n̄o ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimēle. ³³Limeco kaí we. N̄on píyei lē nnéí mmē n̄ yē lin n̄ wai, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle, un tin̄ooc̄o ne kolē. ³⁴Asei kam símisi: Pisoí kunai nkú áku tósune kelene, nní nnéí liké ne n̄ kam. ³⁵Ketē ne keyóme yé t̄osi, amá anén̄oó áa metóηé má.

Uléecaa ηmane yee mpá yo keto nyu

(Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36)

³⁶Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē n̄ee liituηe iyē nyu, mpá piléecaatumē p̄e keyómecaa n̄ we n̄ee Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³⁷Kumúnjé kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m̄ p̄eri, li ha waine yare kai Nowee nfaa kémee n̄ wa mecó. ³⁸Nní kaí p̄e Nowee nfaa kémee wa: Keyáa kē ke míni amé p̄e ketē nnéí riíñfe keké kelene n̄ tu, pisoí ye p̄e w̄ele pin le pin níru, pin sóonne, pin pisipipi pila ne pinósi pasii hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n̄ lompo. ³⁹Ápi nkpáni níka musí, míni amé ha ne werí ame pinnéí muuni. Limeco kaí ha waine p̄e uyē-i ke Usoi Kepipi aké ha m̄ p̄eri. ⁴⁰Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n̄ we, ai use kpíípo ai uco yá. ⁴¹Pinósi pité yé n̄ we pin nam, ai use kpíípo ai uco yá. ⁴²Lē nnya, áni kape l̄opile, li we re áni nyu keyáa kē ke N̄sunépiima uu m̄ p̄erine. ⁴³Ani n̄sone kō te úyoc̄saa un ye p̄e n̄ nyu ituηe iyē-i ke uyaa uu kesine n̄ sónepo,

u yé pée n nyánile úu yé tíye uyaa uké kényo-i lompɔ. ⁴⁴Lē nnya, nóké nóméné-círe mesére n cápinelē nɔn ne mé. Kumúhē kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake pēeri.

Ukeikó sɔne ne ukeikó kópe

(Luki 12:41-48)

⁴⁵Yeesu uu pée upipiretiki pise re: Wóo ukeikó yee aseí n tíkílē un kɔ mesɔhɔ má? Uyee ukeikó uyē ke úyɔsaa uu ye ne kényo rin-yá re uké ke m paílē, uu ye upikeico iluke ísɔne wai yare kai m pise. ⁴⁶In te úyɔsaa ye ukeikó uyē leeme un mesei upikei kecáa we, u únarekome le! ⁴⁷Ké aseí nɔ símisi ani kóm te úyɔsaa uyee ne ulikó nnéí ukeikó yáne re uké likecáa m paílē. ⁴⁸Amá in te ukeikó kópe lo, u yé ukefa-i maa re: Unéyɔsaa úu mekee sɔnti. ⁴⁹Uu pée upikeico ipépi loni, u ne pítapome api pēé n le pin níru. ⁵⁰Keyáa kē ne ituŋe iyē ke ukeikó uyē úu ne m músu kéme ke uuyɔsaa uú ha sɔnti. ⁵¹Kei kuu yé pée ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye kecáa kecáa mewai pikó n wa meco. Kei kuu yé n téni un iní takai.

Pikpére kefi pinyine kenyárū

25 Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Pikpére kefi pinyine pée keyáa yisi re piké uŋmáne unyine yee pinósikpiké n la merí. Api sífiráa kpíkési apí ne péne. ²Pikecɔpe pinupū pée piníri, pinupū picɔ pisɔhɔ. ³Ke piníri mpí api pisifiráa n kpísine, ápi simekpɔ méka meco iyaa wa piké ne ripéne, ⁴amá pisɔhɔ pɔɔ pisifiráa me súúkee api kɔ meco sinúmpí-i wai apí ne péne. ⁵Ke uŋmáne uyē uú ne pikáme n náŋaise, nnɔ nn pi yáaí api lɔpilente. ⁶Ke kesine ake m pi, kecáaíla aké lelu re: Uŋmáne uyee nní weme! Ani leepɔ ani u tépei! ⁷Pikpére pē nnéí api yisi api pisifiráa pinyónsente loni. ⁸Piníri

mpí api pée pisɔhɔ pē maa re: Ani nóménékpɔ mē tɔ he, sírɔfiráa ye lalé siké kpí. ⁹Pisɔhɔ pē pɔɔ re: Eehei! Me ne tɔ risále, áme tise tóké nɔ he. Li kutɔsi we nóké piyáa kéme ha ani kei nóménékɔ lɔlu. ¹⁰Kumúhē kpe-i kapi pilalé n tɔsu, uŋmáne uyē un tuiiri, u ne pinupū pēpē pimécire n cápinelē pin ne u mē api kesé kulee kpe-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapɔ. ¹¹Likepire, pikpére niri mpí pɔɔ tuiiri api cáaí re: Upíima, a rɔ hánne! Upíima, a rɔ hánne! ¹²Kei ke uŋmáne uyē uu pi maa re: Ne la ké aseí nɔ símisi re ám nɔ nyu! ¹³Yeesu uu pée kpá re: Lē nnya, nnɔ nín we. Li we re áni nyu keyáa kéye néé ituŋe íye-i kam sɔnti.

Pikeikó pitaani pinyine kenyárū

(Luki 19:11-27)

¹⁴Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Uléecaa iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Utisi unyine yee pée ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umemá pianipe-i wai. ¹⁵Uu use wura mewóɔpípi sipehepi sinupū pa, uu uco wura mewóɔpípi sipehepi sité pa, uu utáánū wura mewóɔpípi kepehepi kese pa. U mpá úye nnaŋe ne musile uú ne lē kai m pise u pa, uu pée yá uu tɔmpɔ. ¹⁶Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sinupū n yɔsí uu mese ne mese siwóó sē kpísi uú ne kpéense, uu wura mewóɔpípi sipehepi sinupū sicɔ kuláa yenu. ¹⁷Uyee wura mewóɔpípi sipehepi sité n yɔsí pɔɔ kɔ limeco wai, uu wura mewóɔpípi sipehepi sité sicɔ kuláa yenu. ¹⁸Amá uyee wura mewóɔpípi kepehepi kese n yɔsí pɔɔ ha kuhóre túni uu ukeisaa siwóó sē pésu.

¹⁹Kai siyáa sité n wa, piukeisaa uu kúiri uu re piké ulikó kēé uké yé. ²⁰Ukeikó uyee wura mewóɔpípi sipehepi sinupū n yɔsí uu ukeisaa keyúrí nyɔsɔpɔ ne wura mewóɔpípi sipehepi sinupū féé sicɔ, uu re: Wura mewóɔpípi sipehepi

sinupū kaá pee né pa. Áa yēe, Upiima? Wura mewóópipi sipehepi sinupū sicc ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pó ukeikó sone ne aseí ute le. Likáripikó-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya, né limáa-maa pó rimúise. A lomme tóké anyá li. ²² Ukeikó uyee wura mewóópipi sipehepi sité n yosí pó kó nyósópó uu re: Wura mewóópipi sipehepi sité kaá pee né pa, Upiima! Áa yēe? Wura mewóópipi sipehepi sité sicc ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pó ukeikó sone ne aseí ute le. Likáripikó-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya né limáa-maa pó rimúise. A lomme tóké anyá li. ²⁴ Ai nkpéni yá uyee wura mewóópipi kepehepi kese n yosí. Uyē pó kó nyósópó uu re: Ne nyule Upiima re mepókó áme kusa pólú. Kecare ke-i káa n lukesi kaa ye kpasi. Kei káa n fók kaa ye kpéé. ²⁵ Lē nnya ke iwame ii né wa am ketē kémee sipówóó kúlesi. Áa yēe! Sipówóó see nsí, a yosí! ²⁶ Kei ke ukeisaa uu rinóó u pese re: Pó ukeikó kópe ne ukánsoi le! Kaa lē n nyu re kecare ke-i kám n lukesi kam ye kpasi. Néee kei kám n fók kam ye kpéé. ²⁷ Pó yee pee sinéwóó ne kewóófore piyekei hale, aín peé ha peeri am sinéwóó sē yósu ne sikulaa. ²⁸ Ukeisaa uyē uu pee pikeikó picó maa re: Ani mekee wura mewóópipi kepehepi kē uanipe-i yosí ani nkó yee nní wura mewóópipi sipehepi kefi m má kpá. ²⁹ Li we re nkó yee meyá m má kapi ye pípa rikpá aí ne u fuu, amá nkó yee úu líka m má, pi ye lē kuu m músu re u má ricuruu u yosile. ³⁰ Amá ukeikó nkó yee úu nní líka n yóriye likó lee re ani u tī ani ketahai-mē kuymaha-i u sápo. Kei kuu yé n tēni un iní takai.

Usoi Kepipi ye sóntile keké ne písoi túhaane

³¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha kemmule kémee n sónti ne piléecaatume nnéí, keriyukóó-

tū kecáa kaké ha tonene. ³² Ketē nké kecáa isoipuri nnéí yé ha kekeyu-i n cápinelenle, ake pee písoi ne pipicó kóólene yare ke useesé uu ye isán ne ipoi n kóólene. ³³ Uu pee isán ukuluke-luke-mē wai uu ipoi ukumii-mē wai. ³⁴ Kei ke uyóópi uu yé pee pepee ukuluke-luke-mē n we maa re: Nó mpí ke Unésáa Uléécaá uu nní rinkpá, ani kam ani iyóópi kuu háí ketē kekoraane-mē n yekeilē un ne nó mé yosí. ³⁵ Li we re nkú ye né wale, ani né he am le, nníré nn né wai, ani né he am níru. Ne pee usáne le, ani nósinéyo-i kusáne né yósu, ³⁶ ne pee meymane wele, ani ilū né tani, ne pee pólúle, ani kenécáa paí. Ne pee kukpaniilee-i wele, aní hapó ani né lóólú. ³⁷ Kei ke pepee nní aseí n tíkile api yé pee rinóó yosí re: Upiima, keyáa kéye kari pó yé nkú nn pó we, ari pó he aa le, néee nníré nn pó we, ari pó he aa níru? ³⁸ Keyáa kéye kaa usáne, ari sirýo-i kusáne pó yósu? Keyáa kéye kari pó yé pón meymane we, ari ilū pó tani? ³⁹ Keyáa kéye kari pó yé pón pólú néee pón kukpaniilee-i we, ari pó lóólú? ⁴⁰ Uyóópi yé pee rinóó pi pese re: Asei kecáa, ké nó símisi re lē kani pinémáreco kecpe usińsá unyine n wa, né kani lē li wa.

⁴¹ Kei ke uyóópi uu yé pee pepee ukumii-mē n we maa re: Ani kenékúrí yisi ani ketaa-pó rinyosó. Uléécaá ye anó nó wale! Ani ha nna teneciré kémee lompo. Kei ke Uléécaá uu n nyóonse un ne Setani ne upitume mé. ⁴² Nkú ye né wale, áni né he ké li, nníré nn né wai, áni né he ké n ntí. ⁴³ Ne pee usáne le, áni nósinéyo-i kusáne né yosí. Ne pee meymane wele, áni ilū né tā. Ne pee pólúle néee ne pee kukpaniilee-i wele, áni hapó noké né rilóólú. ⁴⁴ Kei ke pē pó kó rinóó yosí re: Upiima, keyáa kéye kari pó yé nkú nn pó we néee nníré nn pó we néee pón usáne néee pón meymane we néee pón pólú néee pón kukpaniilee-i we, ári peé ne kutu pó rico? ⁴⁵ Kei ke uyē uu yé kó pi

pese re: Asei kecáá, ké nǒ símisi re lē káni pisińsá pē kecǎpe unyine n wa, né káni lē li wa. ⁴⁶ Api pēe ne íwe teneciré kémeē pi tǒmpǎ, amá pepēe nní ase-i n tíkílē pǒw pēe nfáa teneciré kémeē lompo.

**Pisuifi piwéése ye kómeine
re piké Yeesu tí**

(*Mariki 14:1-2; Luki 22:1-2;
Yohani 11:45-53*)

26 Ke Yeesu uu lē picélaa m masí, uu pēe upipiretiki maa re: ² Nǒ yē te li tise siyáa sité piké ne nkǎ melǒǒ anyá li. Kei kapi Usoi Kepipi piláarǎ anipe-i waine, pē piké kunapérékǒǒ kecáá ke karii.

³ Kei ke pepēe ye Uléecaa inyǒǒnse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése api Uléecaa usina kapi ye n sée re Kayifu keyǎǎpēe cápine, ⁴ api rinǒǒ rise wai re piké meyaa Yeesu tí piké kpu. ⁵ Api pēe re: Amá ái kape pēe anyá kémeē. Insá lē, písoi pēe n cápinelē yé yisi api nyere.

**Unǒsi unyine ye Yeesu riyu
kecáá tulaali kǒǒnu**

(*Mariki 14:3-9; Yohani 12:1-8*)

⁶ Yeesu uu Petanii ketē-mē sǐ uú ha uyǒ Simǎǎ keyǎ-i topile. ⁷ Kapi n tú pin iluke le, unǒsi unyine uu kenúmpǐ sǎne kenyine kémeē tulaali néikǒǒ pǐma unyine múipǎ uú ne sǒnepǎ uú ne Yeesu kǎ. Uu Yeesu riyu kecáá tulaali uyē kǒǒni. ⁸ Ke upipiretiki api lē n yé, ái ne pi risá, api pēe unǒsi uyē maa re: Yo picaaínkēe ye nkǐeni mpǐ? ⁹ Pi yé pēe fe api tulaali nkó yái nnéi pǐma api lisiwóó sē píwekǒǒ hǒǒne.

¹⁰ Yeesu uu céru re lē kapi símisi, uu pēe pi maa re: Yo nnya kani lē unǒsi uyē cǒǒlē? Mewai sǎne kuu né wa. ¹¹ Likumúǒǒ re mǐpá píyēi ke nǒ ne píwekǒǒ aní we, ái mǐpá píyēi ke tǒ ne nnǒ arí we. ¹² Inépiǒǒ kuu mencire tulaali fǒ piké kelene nhóre né tā. ¹³ Asei kecáá, ké nǒ símisi re mǐpá yēi kapi ketē nnéi kecáá

Nsímé Kecire yóólē, pi yéé unǒsi nkó mewai mmé símisi apí ne u n léiselē.

Yutasi ye lale uké Yeesu tí

(*Mariki 14:10-11; Luki 22:3-6*)

¹⁴ Kei ke Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyǒǒti uu pēe yisi uu pepēe ye Uléecaa inyǒǒnse n wa piwéése lǎepǎ ¹⁵ uu pi pise re: Nen Yeesu nǒanénipe-i n wa, yo kani yé né pa? Pē api mese ne mese kei nní nwoóweni mepipi afēetaani keeni apí u múise. ¹⁶ Kaí ne kei n kpǐsi, Yutasi uu pēe icée n wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

**Yeesu ne upipiretiki ye nkǎ
melǒǒ anyá iluke le**

(*Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14,
21-23; Yohani 13:21-30*)

¹⁷ Anyá nye-i kapi ye akpónǒ nyee áa pitē m má n li keyaa foí ke Yeesu pipiretiki api ukekúri hápǎ, api u pise re: Yei kaá la tǎké anyá nyē iluke pǒ wa? ¹⁸ Uu pi pese re: Ani kuyu-i kǒǒ keyǎ-i hapǎ ani u maa re: Ucélaa ye re unkǎǎ ituǒǒ ye tule. Kepǒyǎ-i ke u ne upipiretiki api sǒnti piké nkǎ melǒǒ anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mesei lē kuu pi m ma wai, api nkǎ melǒǒ anyá iluke wai. ²⁰ Kai nnyǒǒ m wa, u ne upipiretiki kefi ne pité pē apí tone api iluke n le. ²¹ Keluke ke-i kuu pi maa re: Asei kecáá, ké nǒ símisi re nǒkenécǎpe unyine yé né tí uu pinélaarǎ anipe-i wai. ²² Kuu lē m ma, upipiretiki apǎǎ aa meyíkíyiki caai api use use u m písei re: Upíima, yare né néé? Ucǎ uu kǎ re: Upíima, yare né néé? ²³ Kei kuu pēe pi pese re: Tǒ ne uyē tǒǒ nní ricáripǐ rise-i n le yēe sǒnti uké pinélaarǎ anipe-i né wa. ²⁴ Usoi Kepipi ye ketē nké kecáá tǒsule yare lē kai Nléecaasimé kémeē kekecáá m wǒlaalē mecǎ. Amá uyēe piláarǎ anipe-i ke n waine ye íwe toporile. Li kutǒsi we ápi kape pēe liute m mari. ²⁵ Yutasi yēe piláarǎ anipe-i u n waine pǒw pēe u pise

re: Yare née pee lo née, Upiima? Yeesu uu re: Yare kaa nní m ma.

Yeesu nkpo ne umeyise piléise inyekii

(Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Kɔrenti Foí, 11:23-25)

²⁶ Ke Yeesu ne upipiretiki api lē n tū pin iluke le, uu kukpónó kpísi uu kukecáá Uléécaá pɔnese uu ku kpókɔrine uu pi pa uu re: Inépiŋe ye nnyí, ani yɔsí ani lí. ²⁷ Uu lē memáá keporipi kpísi uu kekecáá Uléécaá pɔnese uu pi pa uu re: Ani yɔsí ani nónnénéí n ntí. ²⁸ Menénye ye mmé mee n kɔonu písoi meyā nnya re Uléécaá uké piakópe pi sárei. Ménye mē kaí ne ritiki Uléécaá uú ne písoi séi re u ne pē piké kómeine. ²⁹ Ké nó símisi re kaí ne neni rimpá, ám aléepipi pita mpí piníré kpáne liké ha ne tu keyáa kē ke tó ne nnó ari yé ha kɔ píta fale Unésáa iyɔopi kémee n ntí. ³⁰ Kuu lē pisímé pi m masí api pee ipakare siyome n yom pin pakarente, api wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu

(Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

³¹ Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Nó nónnénéí kesine nké né ŋmeriye ani wúrunkε. Li Uléécaá ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, kusεlee isεe nnéi ii kpíi. ³² Yeesu uu kɔ kpá re: Amá nen píyei nkpo kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pɔ nɔ m mé. ³³ Piyee uu rinɔ yósu uu re: Ḿpá písoi nnéi pin ṕ nnya kelólé n yē, né ám yé píakai loó. ³⁴ Yeesu uu u pese re: Asei kecáá, ké pó símisi re pó kesine nké cire kesi metaani re áa né nyu, icá ii kelene kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pee u maa re: Ḿpá lin nkpo ye mu, tó ne mṕ táké kesé kpu, ám kuŋmeriye pó we. Pipiretiki nnéi api limecɔ málε.

Yeesu ye Ketisemanee-pɔ keyóme yáási

(Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46)

³⁶ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki api kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee kémee tuiɔ. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū nééké rinyɔsɔ ké ha keyóme yáási. ³⁷ Uu Piyee ne Sepetee piŋmáne keté kpísi uú ne péne. Nfasimé píima ne mpɔɔcaai nnyine nn pee u tini. ³⁸ Kei kuu pee pi maa re: Tinéɔɔ ye caailenle hái lin ne nkpo menyine we. Ani nté n tū, áni kape lɔpile, táké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripí ne ketaa pi wa, uu wúla uu kéyu ketē kipi uu Uléécaá yáási re: Unésáa, pó fe aa ḿpá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Ḿpá ne lē, kape menéɔɔla wa, amá meɔókɔ wa. ⁴⁰ Kuu piyómeyáhaa m masí, uu upipiretiki pē kémee pεεɔ, uu pi lεεɔ pin lɔni. Uu pee Piyee pise re: Lē nnya, áni nkpáni fe tó ne nnó táké kenampi kese kesé n nyánii? ⁴¹ Ani n tū nɔn nyáni nɔn keyóme yáási áni kape ne pipeikee kémee n loó nnya. Li kesoipipi ripɔɔ we re keké ye lisɔne wa, amá ke pee rinárei mále.

⁴² Uu kɔ melírú nkáripí ne ketaa pi wai, uu kɔ Uléécaá yáási re: Unésáa, in te áa yé ŋmurei ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa re ne meníré ke mále, meɔɔla meké wa. ⁴³ Uu pεeri uu kɔ pi lεeri pin lɔni, likumúŋé re piinipee ye mulesile. ⁴⁴ Uu kɔ metáánú piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kɔ mese mē ne Uléécaá tēni ⁴⁵ uu pee kɔ upipiretiki kémee pεεɔ uu pi maa re: Nénte nɔ nkpeni lɔnile nɔn wéntelē? Ituŋe ye nkpeni tule re piké Usoi Kepipi tī piké pikópekwɔ anipe-i wa. ⁴⁶ Ani yisi táké u tépei. Uyee né n kpísine uké pikópekwɔ anipe-i wa ye nyahaimεle.

Yeesu metine

(Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)

⁴⁷ Ke Yeesu uu lē n̄ we un s̄imisi, upi-
pi-iretiki kefi ne pitē pē kecōpe use kapi
ye n̄ s̄ee re Yutasi un tuiṗo ne risoiwuí,
atēhe ne ap̄un̄ipi an muleilē. Pepee ye
Uléecaa inyōnse n̄ wa piwéése ne Pisuifi
piwéése p̄ee lē pi tumpo. ⁴⁸ Yutasi uye
p̄ee pianipe-i Yeesu n̄ waine ye p̄ee risoi-
wuí céesile lē kapi yé ne Yeesu n̄ c̄eri
piké tí. Uu p̄ee pi maa re: Nen ha úye
rimpira am̄ u yáasi, uye lo. Ani u tí.
⁴⁹ Kuu n̄ tuiṗo, uú ne Yeesu k̄em̄e n̄
sairilē uú ha u maa re: Ne p̄o yáasi,
Sáa! Uu p̄ee u pira uu u yáasi. ⁵⁰ Yeesu
uu p̄ee u maa re: Unésáne, a pikei p̄e
kaa piwai n̄ ka meke wa! Kei ke p̄e
api p̄ee cáp̄ineṗo, api Yeesu tini api
múlú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upi-iretiki use uu
risaap̄o uu ritēhe kpeú uu Uléecaa us-
ina ukeik̄o kutu sem̄. ⁵² Yeesu uu u maa
re: A ripótēhe tē tikukai-i pesep̄o. Li we re
p̄e nn̄i p̄ee ne ritēhe n̄ kóni, titēhe kapi
ye k̄o ne p̄e kpu. ⁵³ Áa nyu re nen p̄ee nté
Unésáa m̄ pise re uké né l̄emme, u yé p̄ee
nté nn̄i piléecaatume né pame ai in̄ṗ
kefi ne ité fáuu? ⁵⁴ Nen nkp̄eni lē n̄ wa,
li yé p̄ee mm̄e kapi nn̄i Uléecaa ritelē-i n̄
w̄oi re nn̄i kai nn̄i n̄ wai kai pise re liké
wa kecáa ritikii?

⁵⁵ Yeesu uu p̄ee p̄isoi p̄ee n̄ cáp̄inelē
maa re: N̄o atēhe ne ap̄un̄ipi ne pit̄ine né
ka yar̄e usoi kp̄áree unyine kani pit̄ine
ka. M̄pá keyáa k̄eye ke t̄o ne nn̄o ar̄i p̄ee
Uléecaa keyo-i we nen céési, áni né tí.
⁵⁶ Amá lē ke antepuye api Nléecaasim̄e
k̄em̄e n̄ w̄oi liké ne n̄ wa nnya kai lē wa.
Kei ke upi-iretiki nn̄i api p̄ee u ṗmeriye
api wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55,
63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Pepee Yeesu n̄ tí ye p̄ee u kp̄isile
ap̄i ne Uléecaa usina Kayifu keyo s̄i. Kei
ke isé picélaa ne Pisuifi piwéése ap̄i p̄ee
cáp̄inelē. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-p̄o Yeesu n̄
tikilē uú ne Uléecaa usina keyōcōpe tulu,
uu lom̄ṗo uu pim̄éré kekúr̄i tone un ne m̄é
uké yé lē kai yé ne k̄eto n̄ kpu.

⁵⁹ Pepee ye Uléecaa inyōnse n̄ wa pi-
wéése ne pitúhaane píima nn̄i api p̄isoi
wéési p̄ee yé Yeesu ne nsim̄e rinkp̄ará
piké ne u n̄ kpu nnya. ⁶⁰ Piseérak̄o
n̄ome api cáp̄ineṗo. M̄pá ne lē, ápi n̄ka
yē piké ne u rinkp̄ará. Kai yé rinkp̄ase,
pitisi pitē pinyine ap̄i hap̄o ⁶¹ api re: Usoi
nk̄o ye maa re u yé fe uu Uléecaa keyo
foru uu siyáa sitaani ne pim̄ome ke pese.
⁶² Kei ke Uléecaa usina uu p̄ee yisi uu u
maa re: Nsim̄e mm̄u nn̄i ke p̄isoi mp̄i
api nn̄i kep̄ocáa n̄ s̄imisi k̄em̄e, n̄-ye kaa
yé p̄oké pese? ⁶³ Yeesu uú n̄ séélē l̄éké-
l̄éké. Uléecaa usina uu p̄ee u maa re:
Ne la re a Uléecaa yee n̄ nyáni rinyiri
s̄ee aá ne wéeri, in̄ te p̄o ke Uléecaa uu
wé. Né p̄o Uléecaa Kepipii? ⁶⁴ Yeesu
uu u pese re: Lē kaa nn̄i ma. Limemáa,
né k̄o n̄o rinkp̄ase re kaí ne neni n̄ kp̄isi, n̄o
Usoi Kepipi yē ken Uléecaa, n̄naṗe nn̄i
ute kuluke-luke-m̄e k̄eyuk̄oṗtone-i tú. N̄o
k̄o u yé un keyómecaa-p̄o ahope kecáa
tú un ne weme. ⁶⁵ Kei ke Uléecaa us-
ina uu p̄ee uricuruu il̄u kuu n̄ tanaalē
c̄éerii ai nyise re li u t̄oosile hái. Uu p̄ee
re: Uléecaa ṗmaa kuu nn̄i lámaanke.
Ái nkp̄áni nkp̄eni pise re t̄oké piseérak̄o
pinyine wéési. N̄orin̄écuruu ye al̄é kuu
Uléecaa n̄ lámaankee konle. ⁶⁶ Lē nnya,
íye kani m̄usu? Api u pese re: Li ne s̄a
re piké u kpu. ⁶⁷ Api p̄ee meta k̄eyu-i
pitúkente u loni. Api akp̄ini u tini, pic̄o
api sipese u káp̄áa ⁶⁸ api ye p̄ee re: P̄o ke
Uléecaa uu n̄ wé, a ṗm̄oinu aa ró s̄imisi
nk̄é te w̄oo p̄o pi?

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62;
Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ke Piyee uu kei lē tipoo-i n tú, unósi keikó unyine uu léepo uu kei u léepo uu u maa re: Ne pɔɔ lo! P⁵ ne kɔ pɛ Kalilee ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁷⁰ Uu pinnéi inipee iye-i késu uu re: Né ám nyu ní-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáa yisi uu rinɔɔ-mē sí. Unósi keikó uco pɔɔ kɔ kei piyéne u kpá uu pepɛ kei n cápinelē maa re: Nkó p⁵ ne kɔ pɛ Nasareti ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁷² Piyee uu kɔ pikéne kpá uu wéeri re: Ám usoi nkó nyu.

⁷³ Liké ne rinsáse, pepɛ kei ní we apí nyɔsɔpɔ apí ne u kɔ apí u maa re: Asei kecáa, pɔ písoi pē use le. Mɛpɔsímé kémee kai lē nyísélē. ⁷⁴ Kei ke Piyee uu kési ηmaa uú ne ketē kɛɛeni uu wéeri re: Ne Uléecaa, ám usoi nkó nyu. Mese ne mese, icá ii kooi. ⁷⁵ Piyee uu rinɔɔ tē ke Yeesu uú pɛe u m ma léise re: Ica iké kelene n kooi, pɔ kesi metaani re áa né nyu. Kei ke Piyee uu léepo uú ne mpɔɔcaai téní.

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Mariki 15:1; Luki 23:1-2;
Yohani 18:28-32)

27 Kai kóso n weesi mmare mare, pepɛ ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése nnéi ne Pisuiifi piwéése apí rinɔɔ rise wai re piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pɛe u paasi apí ne Rɔm uyɔɔpi Pilati léepo.

Yutasi nkɔ kecáa nsímé

(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yee Yeesu n kpísi uu piláarɔ anipe-i wai uu yénu re pi la piké Yeesu kpu. Ai u cóη, uu ukɛfa-i téní uu nwoóweni mɛpipi afɛetaani mē kpísi uú ne pele uú ha pepɛ ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése ne Pisuiifi piwéése pē pa. ⁴ Uu pi maa re: Ne akópe wale. Ne usoi yee úu líka n caai yáa ań pa

api kópu. Pē apí u pese re: Mpókó ye mmē! Ái ne t⁵ yē! ⁵ Uu pɛe siwóó sē kpísi uu Uléecaa keyɔ-i sá, uu sí uú ha ume-cire ηηme wai. ⁶ Pepɛ ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése apí siwóó sē híní apí re: Kai nní ménye kewóó nnya, ncéé ín irósé kémee we re piké Uléecaa keyɔ ku-wóótakai kémee ke waipo. ⁷ Apí kómeine apí pɛe ke kpísi apí ne utúhumɔme kémee ketē lolu re piké ye kei písáne kulesi. ⁸ Lē nnya kaí ne kei n kpíime ne neni-mē, pi ketē kē sélei re: ménye kecare. ⁹ Lē ke antepu Yeremii uú pɛe Yeesu kecáa m ma uu Uléecaa nsímé ritelé kémee wólu kai wa re:

Pi nwoóweni mɛpipi afɛetaani mē kpísile. Mē ke Isirayeei pikó apí musí re pi yé ukɛcáa hééle.

¹⁰ Apí ne utúhumɔme kémee ketē lolu. Lē ke Upíima uu re ké pi símisi.

Pilati ye Yeesu nsímé píseise

(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5,
Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapi uyɔɔpi Pilati kémee ne Yeesu pitúhaane ní ha, uyɔɔpi uyē uu u pise re: Pɔɔ Pisuiifi uyɔɔpii? Yeesu uu rinɔɔ u yósu re: Mmē kaa nní ma. ¹² Amá ke pepɛ ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése ne Pisuiifi piwéése apí ne nsímé u rinkpárá, úu ríka pi pese. ¹³ Kei ke Pilati uu pɛe u pise re: Áa mmē kapi nní ne pɔ n kparai kómei, néé? ¹⁴ Uu kɔ lē n séléé úu ríka pese. Ai pɛe Pilati pírí wai.

Pi túhaane aí tone re piké Yeesu kpu

(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25;
Yohani 18:39-19:16)

¹⁵ Mpa nkɔ melóó anyá áye, Pilati yèè ukpaniikó uyē ke risoiwuí ari ní la uké lese akpanii kémee lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapi mpa yei n nyu ye pɛe anyá kumúnjé kpe-i akpanii kémee wele. Pi ye u sée re Yeesu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pɛe písói pɛe n cápinelē pise re: Yeesu Parapasi ne Yeesu kapi n sélei re Kírisi kecɔpe, úye

kaní la ké akpanii kémee lese? ¹⁸ U pee nyule ηmaa n̄sone re n̄fap̄le n̄nya kapi Yeesu uanipe-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lē ketúhaane ke-i we, liké ne rinsáse, uun̄osi uu p̄isoi tump̄o re piké u maa re: Usoi nkó úu n̄caai n̄ka wa. A unsímé kémee ap̄ónipe mahā. Ne kesine nké uyē n̄nya keláré kópe kenyine kémee íwe lile hái.

²⁰ Pepee ye Uléecaa inyōn̄se n wa piwéese ne Pisuifi piwéese pin likumún̄gé kpe-i p̄isoi pitálaankee masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kémee lese uu Yeesu p̄s̄ kopu. ²¹ Uyō̄opi uu pipise pi kpá re: Piketé kec̄ope, úye kaní la ké lese? Api u pese re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeesu kapi n sélei re Kirisi p̄s̄ wa? Api pinnéi u pese re: A kunapéék̄w̄ kecáá u kariii! ²³ Kei kuu k̄o pipise pi rikpá re: N̄caai n̄-ye kuu mp̄í wa? Api pee sicááila nákiíse ηmaa re: A kunapéék̄w̄ kecáá u kariii! ²⁴ Ke Pilati uu n yé te mpá un ne n símisi, ái nkpáni líka yoriyene, iwō̄o in mení̄ne meyá cālē, uu míni kp̄isi uu p̄isoi nnéi inipee-i anípe nale uu re: Ái n̄é n̄c̄ee h̄e re piké usoi nkó yee úu n̄caai n̄ka n wa kpu. Nón-nék̄w̄ ye mm̄é! ²⁵ P̄isoi pee n c̄ápinelē nnéi api u pese re: Eee! Tó ne sirōwá tók̄e unkp̄o n̄c̄oni n te! ²⁶ Kei ke Pilati uu pee akpanii kémee Parapasi pi lese, uu t̄fyese api Yeesu iséí súúk̄ee, uu pi u pa re piké ha kunapéék̄w̄ kecáá kariii.

Pisō̄oca ye Yeesu kecáá nyánei

(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)

²⁷ Uyō̄opi pisō̄oca api Yeesu kp̄isi ap̄i ne kei kapi ye n túhaane lomp̄o, pisō̄oca nnéi api kei u kálaap̄o. ²⁸ Api ilū u mahani api kukp̄elenku weé u tani. ²⁹ Api pee sinípeleépi rik̄ōn̄ parii api u kipise, api k̄o k̄enaapi kunípe luke-luke-m̄ē u múíse. Api pee ukeyu-i w̄ula api s̄ennyi api re: T̄o p̄s̄ yáasi, Pisuifi uyō̄opi! ³⁰ Api pee meta u n t̄ukente. Api ye k̄o k̄enaapi k̄ē kp̄isi ap̄i ne r̄íyu kecáá

u pepu. ³¹ Kapi n̄nyei u m masí, api kukp̄elenku u mahani api uilū pitane u pese ap̄i ne kunapéék̄w̄ kecáá pikarii u t̄omp̄o.

Pi Yeesu kunapéék̄w̄ kecáá kariii

(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

³² Kapi kuyu-i n léeri pin ne Yeesu pikarii t̄osu, ap̄i ne Sireeni ketē utisi unyine s̄áne. Pi ye u s̄ee re Simō̄o. Api n̄nan̄e ne Yeesu kunapéék̄w̄ u c̄onse. ³³ Api peé ha ne kelō kenyine tulu. Pi ye kei s̄ee re K̄olik̄ota. Liasei re: K̄úyu K̄ōnoo kelō. ³⁴ Api p̄ita ne pite tuletule pinyine c̄ōh̄one api u pa re uké n ntí. Uu lélé uu ȳulu re úu n̄irune. ³⁵ Api u kp̄isi ap̄i ha kunapéék̄w̄ kecáá kariii, api pānai ap̄i ne pim̄ec̄op̄ecire uilū h̄ō̄n̄ente. [...] ³⁶ Api pee kei n tū pin u m̄é. ³⁷ Api kek̄p̄enk̄p̄élépi kenyine kecáá w̄olu lē n̄nya kapi u n̄ kpu api kunapéék̄w̄-i uriyu kecáá kariii. Pi w̄oi re: Nkó yee Yeesu, Pisuifi uyō̄opi. ³⁸ Api pee k̄o limemáá p̄isoi kp̄ááree pité pinyine kesé kariii, uco ukuluke-luke-m̄ē uco ukumii-m̄ē ap̄i ne u k̄o.

³⁹ Pic̄eet̄ō̄gé api u lámaan̄kee api r̄íyu m p̄ouli. ⁴⁰ Api ye u maa re: P̄ō̄ ye Uléecaa keyo n forii aa siyáa sitaani ne pim̄ō̄me ke pese, p̄on mesei Uléecaa Kepipi, a nkp̄eni rip̄ó̄yu lo aa kunapéék̄w̄ kecáá súiri! ⁴¹ Pepee ye Uléecaa inyō̄n̄se n wa piwéese ne isé pic̄élaa ne Pisuifi piwéese p̄ō̄ k̄o lim̄eco kecáá u nyánei api ye ne maa re: ⁴² U pic̄o yoriyentele amá úu pee fe uké uricuruu yoriye! N̄ente Isirayeeli Uyō̄opi lo! Uké k̄o kunapéék̄w̄ kecáá súime tók̄e peé ne kefa u tene. ⁴³ Uléecaa kuú ne ritá uu ye ne maa re: Ne Uléecaa Kepipi le. Lē n̄nya, in te Uléecaa ye ukecáá kp̄álē, uké nkp̄eni u yoriye tók̄e yé nké! ⁴⁴ Háí aí ne p̄isoi kp̄ááree p̄ē keté kapi kesé n kariii p̄ene api k̄o lē u lámisi.

Yeesu nkpɔ

(Mariki 15:33-41; Luki
23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunje keciré kumúnjé háí ne ketúnjé metaani kumúnjé ke kuɲmaha aku ketē nnéí kecáá cɔ̄. ⁴⁶ Kai ketúnjé metaani kumúnjé n tu, Yeesu uu kecááíla píma kenyine súúni re Elii, Elii lama sapatani? Lelée re: Unéléécaá, Unéléécaá, yo nnya kaa né ɲmeriye? ⁴⁷ Písoi pée kei n cápinelē kecɔpe, pinyine api lē kom api re: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mese ne mese, pikecɔpe unyine uu wuru uú ha sinéé kpísi uu píta nyepɛ-nyepɛ pinyine fe uú ne kenaapi kenyine kecáá tuhu uu u pa re uké n ntí. ⁴⁹ Píco api pée re: Ani riyá tóké yé te Elii yé kam uu u yoriye néé.

⁵⁰ Yeesu uu meyá pipupeí kpá uu pée kpi. ⁵¹ Likumúnjé kpe-i ke kusáɲáá kapi ne Uléécaá keyɔ kémee n kénéelē aku riceérine meté háí kecáá ne metene-pɔ. Ketē ake yéɲesi, aparecaɲaa aa foresi, ⁵² akpíí meyā aa wúkulente, Uléécaá písoi kulúí pée n kpí api yisikee. ⁵³ Api akpíí kémee léenti. Ke Yeesu uu n ka uu nkpɔ kémee yisi, api Uléécaá kuyu lomɔ, písoi meyā api pi yenu. ⁵⁴ Ke Rɔm usóóca kpéé ne písoóca píco pée kei n we pin kesé Yeesu mé api n yé lē ke ketē ake n yéɲesi ne lico lico lee n wapisi, iwame ii meykíyiki ɲmaa pi loni api re: Usoi nkó ye pée mesei Uléécaá Kepipi le. ⁵⁵ Pinósi ye pée kulúí wele, pin ketaa-pɔ nyenu pin nyáneí. Pimeyā pée háí Kalilee-pɔ u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikecɔpe pinyine pée nní Makitala kuyu ukó Maari ne Yakupu ne Yosefi uni Maari ne Sepetee piɲmáne uni.

Yeesu mekulaa

(Mariki 15:42-47; Luki
23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi mámá uyē kapi ye n sée re Yosefi un Arimatee kuyu ukó, uú hapɔ. Uyē ne kɔ pée Yeesu

upiretiki le. ⁵⁸ Uu Pilati kémee sí uú ha u píse re uké Yeesu u pa. Kei ke Pilati uu ɲmurei uu ncée he re piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kesáɲáápi tomé keciré-i wai ⁶⁰ uú ha ne nhóre fale kuu kuparepoo-i n wa kémee u finse, uu pée mepare píma menyine pímiise uu rinɔnɔ fi, uu pée yá uu tómpɔ. ⁶¹ Likumúnjé kpe-i, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari uco uyē pɔɔn kei rikpíí keyúrí tú.

Tikpíí piméré

⁶² Ke keyáa kée ye ne kewénteyaa n tise ake n tu, pepɛ ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api yisi api Pilati keyɔ sí, ⁶³ api u maa re: Urósáa, tɔ léise re ke unóome nkó uú pée nfáa m má, u pée maa re u yé unkpɔ memáá keyáa táánū tunjé yisi. ⁶⁴ Lē nnya, a ncée he re písoi piké ha siyáa sitaani urikpíí ɲsɔne m mé, upipiretiki ápi kape ne u n yáai piké lese, piké pée ne písoi n kiraase re: u nkpɔ kémee yisile nnya. Lin lē n wa, nnóome mmē né pée caai ai nfoi feriyɛ. ⁶⁵ Pilati uu pi pese re: Piméré ye mpí! Ani ne pi ha piké ha rikpíí m mé yare kani n la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lē kapi yé pimérékei pē n wa. Api mepare mee rinɔnɔ n flīlē ɲsɔne karií api pée piméré tónsente re piké m mé.

Yeesu ye nkpɔ kémee yisi

(Mariki 16:1-10; Luki
24:1-12; Yohani 20:1-10)

28 Keyáa kée ne kewénteyaa rintiki ketúnjé, Maari Makitala ukó ne Maari uco api yisi re piké ha rikpíí rilóólú. ² Kei nní, ketē ake yéɲesi, Upíima uleecaatume unyine uu keyómecaa-pɔ súiri uu mepare mee rikpíí rinɔnɔ n flīlē pímiise uu rikecáá tone. ³ U pée télule yare kekónetéhe, uilū in wariye pói-pói. ⁴ Liwame píma inyine ii piméré tini, api pée n terii nfáa nné ne pári yare pi kpule. ⁵ Uléecaatume uyē uu pée pinósi pē maa re: Iwame

íi kapɛ nɔ́ n we. Ne yē te Yeesu uyē kapi kunapɛ́ékɔ́ kecáá n karií kani wéési. ⁶Úu nté we. U nkɔ́ kémeɛ yisile yare kuu m ma. Ani kam ani kei kapi pɛɛ u n finse yē, ⁷ani mekeɛ sī aní ha upipiretiki símisi re u nkɔ́ kémeɛ yisile. U yé Kalilee-pɔ pi m mé. Kei kani yé ha u yē. Mmē kam m má ké nɔ́ n símisi ye mmē. ⁸Api pɛɛ rikpíí kekúrí yisi, iwame ne mpɔ́nare píima nn pi we apí ha mekeɛ nsímé mmē upipiretiki símisi. ⁹Liké ne rinsáse, Yeesu uú ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nɔ́ yáasi. Api ukékúrí hapɔ, api wúla api uana tini apí ne ríyu u waise. ¹⁰Yeesu uu pɛɛ pi maa re. Iwame íi kapɛ nɔ́ n we. Ani ha pinémárecɔ maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yé.

Piméré ye lē kapi n yé símisi

¹¹Kumúŋɛ kpe-i ke pinósi pē api ncéɛ ní we pin tósu, rikpíí piméré pinyine api yisi api kuyu pele, apí ha pepɛɛ ye Uléecaa inyɔ́nse n wa piwéese lē nnéí lee n wa keenkee. ¹²Pē ne piwéese apí tone api kómeine, api siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³api kɔ pi tálaankeɛ

re piké maa re: Tɔ kesine lɔpilele, upipiretiki apí weri api u yáái apí ne tɔmpɔ. ¹⁴Piwéese pē api kɔ pi kpá re: Uyóɔpi píima un lē n kō, tɔ u símisi uu kóm áni yé ncóŋ nka yē. ¹⁵Piméré pē api mesei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē nn we ne neni-me nn ne Pisuífí kémeɛ kóónúlē.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyíse

*(Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49;
Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

¹⁶Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pɔ riyópe te-i ke Yeesu uú pɛɛ m maa re piké ha sī. ¹⁷Kapi u n yé, api u yáási apí ukeyu-i wúla. Amá picɔ pin ne we pin céreise. ¹⁸Yeesu uú ne pi kɔ uu pi maa re: Uléecaa ye keyómecaa-pɔ ne ketē nté mpá yo kecáá nnaŋɛ né hele. ¹⁹Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémeɛ ha, ani t́yese písoi piké kenépire ritiki. Ani Sáa Uléecaa ne Kepipi ne Nfáasɔne rinyiri ne míni pi wole. ²⁰Ani kɔ pi céési re piké isé iyē nnéí kam nɔ́ n karií ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nɔ́kenékúrí we ketē keké ha ne tene.

Nsímé Kecire ritelé ke Mariki uu n wóí

Lélee ritelé ntí kémee ní we

Pisoi meýā ye músu re Mariki yee ritelé ntí wóí. U kó pée Póoli ne Piyee ukeico le (UPM 12:25). Pē kuu n̄sone písei uú ne Nsímé mmú wólu. Tó kó yē te u Yeesu ró nyísele yare Uléecaa Kepipi (1:1). Mēwale keto-pó, Róm usóoca wéése pó haa re “Usoi nkó ye mesei Uléecaa Kepipi le” (15:39). Ái re ríyu kuú la uké yé n̄nya kuu píri pikei pē wapisi, amá u kale uké keisi uké kó unfaa kpísi uké he uké pisoi ayu lo (10:45). Lē n̄nya ke Mariki uu Yeesu isoi ne un̄sē tó nyíse yare unkpó isoolú. Uayu meteyni, kai n kpísi Kalilee ketē hái ne Yutee-pó ye nyíselē te Yerusalem-pó kuú ha n kpine kaí ne u sí.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani Úniwole ye Yeesu nsímé riyóo uu kó míni u wole (1:1-11).
2. Kunírílā ye kucesi kóima-i Yeesu peikee (1:12-13).
3. Yeesu ye sinyárú ne símisi un kó Kalilee-pó mewaisanja wapisi (1:14-8:26).
4. Yeesu ye unkpó ne umeyise nsímé símisi, un kó upipiretiki símisi lē kuu íwe n lene. Uu kó pi maa re piricuruu piké pinfaa kpísi piké Yeesu meco he (8:27-10:52).
5. Yeesu ye Yerusalem kuyu-i lompo Pisuifi piwéése api pitele u wai (11-13).
6. Yeesu ye íwe meýá lele. Pisuifi piwéése ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapéékó kecáá u kariile api kó nhóre nnyine kémee u wai (14-15). Yeesu uu nkpó kémee yisi uu umecire upipiretiki nyíse (16).

Yohani Úniwole ye Uléecaa Nsímé yóólē

(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

1 Nté kai wólaalē lē ke Yeesu Kirisi, Uléecaa Kepipi Nsímé Kecire nn n kóri. ²Li antepu Esayi ritelé-i wólaalē te: Né unétume kepókpéé waise uké ncée pó nyóonse.

³Usoi rinco ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyóonse,
ani usiceepi tēiise.

⁴Lē kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisoi míni wole, un pi símisi re: Ani mēfine conse, ani tíyese ké míni nó wole, Uléecaa uu n̄nanékópe nó sárei. ⁵Yutee ketē pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméé n sónaapo pin piakópe yámmante, Yohani uu Yuritee nkoi kémee míni pi wole.

⁶Kuyoooyo nkpíí ketukanka ke Yohani uú pée tanaalē un kekónepampi kehale-i tēlē. Apááni ne meté kuú pée le ⁷un yóólē te: Uyee né memáá n sónti ye ínaje né fele. Inésoi íi tu re ké ripe ké ukunéeri n̄jme féenne. ⁸Míni ke née ne nó wóle, amá Nfáasone ke uyē uu yé ne nó wole.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)

⁹Yeesu uu pée Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuritee nkoi kémee míni u wole. ¹⁰Ke Yeesu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulelē, Nfáasone nn ukecáá súiri yare tilóolā. ¹¹Uu rinco keyómecaa-pó komti re: Póo Kenépipi lala kecire. Ne pó wéele.

Setani ye Yeesu peikee

¹²Mese ne mese Nfáasone n̄n ne kucesi kóima-pó Yeesu sí. ¹³Uu kei n we hái ne siyáa afeena. Kei ke Setani uu u

peikee. Icaresēe kepáápáá kuu ye n we, piléecaatumē pin ukecáá paílē.

Yeesu ye pikpíntomécópii pina sée

(Matiyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

¹⁴Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sī uu Uléecaa Nsímé Kecire n yóólē ¹⁵un símisi re itunje ye tule, Uléecaa iyóopi ye nyahaimēle, ani mēfine conse ani Nsímé Kecire ŋmurei.

¹⁶Ke Yeesu uu Kalilee kupiye mecáa n t́kilē, uu Simɔɔ ne uuwā Antiree yenu pin anyeŋ fóm pin ne ikpíntomé ćpii. Pi pēe pikpíntomécópii le. ¹⁷Yeesu uu pēe pi maa re: Ani né ritiki, né t́yese ani pisei pēe yé né rintiki wéési. ¹⁸Api mese ne mese pianyeŋ sá api u tiki. ¹⁹Ke Yeesu uu nsé n nɔ́ŋlē, uú ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyeŋ nyóonse. ²⁰Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikó kúninɔi-i t́ye api u tiki.

Unírihélaa unyine nsímé

(Luki 4:31-37)

²¹Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum sī. Yeesu uu mese ne mese kewénteyaa ketúnjé Pisuifi kuyomeyáhaalee loni uu pisei picélaa kápáá. ²²Pírí ke umecélaa amē keyáa kē pisei pēe nnéi pēe kutu u n cólē we, likumúnjé re umecélaa ne isé picélaa mecélaa amē sá. Amá uyē ne pēe pisei céésile ne n-yóopinaje. ²³Kumúnjé kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pēkesi uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompo, uu pupēi re: ²⁴N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pó kale re póké ró náa? Ne pó nyule re Uléecaa ye pó wéele uu iyaa yekei. ²⁵Yeesu uu kuníri kpē semni uu rinóɔ ku he re: A kei riséé, aa usoi uye-i lelu. ²⁶Kuníri kpē aku usoi uyē lémesi aku ukeméé lelu kun pupukee. ²⁷Ai pinnéi nnóɔ yipu apí m piseine re: Yoo nní? Icélaa fale inyine

ye nyi ne innaje! Ḿpá aníri kuu rinóɔ he, áa ye ti rilóɔ. ²⁸Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee ketē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitóikó kulúi poise

(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

²⁹Api Pisuifi kuyomeyáhaalee-i léeri apí ne Simɔɔ ne Antiree keyo n t́su, Yakupu ne Yohani pin tikilē. ³⁰Api Simɔɔ ulóhóni leepo un finu ne kupiŋgetoi. Ke Yeesu uu n tuiɔ, apí unósi uyē nsímé u wai. ³¹Yeesu uú nyósoɔ, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupiŋgetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáá paí.

³²Metunjeloló-máá, pisei apí ne pitóikó ncɔpuri ne pinírihélaa Yeesu leepo. ³³Kuyu pikó nnéi apí keyo kē tipoo yipu. ³⁴Yeesu uu pisei meyā itóí ncɔpuri poisente, uu kó aníri meyā lakase. Úu t́yese aníri aké rinóɔ male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kóónulé

³⁵Kai n weesi, Yeesu uú ne kesine tɔɔɔ keyo lelu. Uu iyaa sī uú ha kei umecire keyóme n yáási. ³⁶Simɔɔ ne upico apí pēe piwélaa u loni. ³⁷Kapi u n yé apí u maa re: Pisei nnéi pēe pó wéési. ³⁸Amá Yeesu uu pi maa re: Tóké kelō féé ha, ayu aco-i, li pise re ké kó kei Nléecaasimé símisi, likumúnjé re lelee ne né ka. ³⁹Lē kai wa Yeesu uu Kalilee ketē nnéi kóónú un Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléecaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyó unyine poise

(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰Uyó unyine uu Yeesu leepo uu ukeyu-i wúla uú ne u tēni re: Pon n la, pó né wole am funi. ⁴¹Uico ii Yeesu íwe wai hái, Yeesu uu pēe kunípe saapo uu u ca, uu lē memáá u maa re: Ne la re a péi. ⁴²Mese ne mese, utisi uyē keyó ake tene uu funi. ⁴³Yeesu uu lē memáá u cési uu u lakase ⁴⁴un u kúrúrúselē te: A nsone kutu rico, kape wa unyine uké mewai mē

kō. Amá a ha uyee ye Uléecaa inyóonse n wa mepóciŕe nyíse uké yé lē kaa n̄ we. Lē memáá, aa inyóonse ke Moisi isé ii m pise wai póké ne m̄pá úye nyíse re pō peí. ⁴⁵ Amá utisi uyē uu sí uu lē nnéí kai n wa m̄pá yei kéénkee. Lē nnya, Yeesu úu ye fe uké umecire riwúí-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka úu n̄ we. PISOI PIN m̄pá méye léenti pin ukemee sónaapo.

Yeesu ye kékankáláká kenyine pōise

(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

2 Kai siyáa rinkóónú, Yeesu uu Kaperinawum-i peeri. PISOI API kóm te kéyo-i kuú we. ² Api cápinepō máám, kénacōpe áke nkpáni ripoo ricuruu-i we. Yeesu un Nsímé Kecire pi céési. ³ Pinyine apí ne kékankáláká u weri ke pISOI PINA API n topori. ⁴ Amá API pōone piké Yeesu ke nyíse, ke pISOI PIN API kulúí n̄ tōsí nnya. API kulee kpe-i ke Yeesu uu n̄ we piriye, API kupóle kpē kumúné ke Yeesu uu n nyenu kékankáláká kē cepisepō ne kerisánjáápōré. ⁵ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókópe pō sárei. ⁶ Isé picélaa pinyine pee kei n tū API PISIFA-I túhaane re: ⁷ Yo nnya ŋmaa ke usoi nkó uu nní lē símisi? Uléecaa kuu lámisi. Wóo yé mpíí fe uké akópe sárei, Uléecaa memáá? ⁸ Yeesu uu pinfasimé cérupō uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká m̄ maa re: Ne apókópe pō sárei yee pójólú n̄ee ké ke m̄ maa re: A yisi aa ripósánjáápōré pílesi, aa sōne yee yé m pójólú? ¹⁰ Ne la ké nō céreise re Usoi Kepipi ye ketē kecáá ŋnanje mále keké ne pISOI PIN akópe pi sárei. ¹¹ Uu pee kékankáláká rinóó pimáa kpá re: Née pō ma, a yisi aa ripósánjáápōré pílesi aá kulu. ¹² Utisi uyē uu m̄pá úye inipee-i yisi uu mese ne mese urisánjáápōré sákkaa uú kulu. AI PISOI PIN maamáaci wai API Uléecaa ríyu waise pin máikēe re: Ári pí kai mewai mmé mecō yenaalē.

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki

(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime-mē m pele, pISOI PIN kulúí API ukemēé n sónaapo un pi céési. ¹⁴ Kuu n tōsu, uu Alifee ŋmáne Lefi yenu un lampoo keyóó-i tū. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ Ke Yeesu uu Lefi keyo-i iluke n le, u ne pilampooyóó meyā ne pikópekoó ne upipiretiki pee kesé li. PISOI MEYÁ PEE YE U N TIKILĒ. ¹⁶ Ke isé picélaa pee Pifarisi kulamaasinelee-i n̄ we API Yeesu n yé un ne pISOI PIN PĒ MPURI iluke le, API upipiretiki maa re: Yo nnya ke Yeesu ne pilampooyóó ne pikópekoó API kesé le? ¹⁷ Yeesu uu pinsimé kóm uu rinóó pi yósu re: Ái pISOI PIN PEE ISARE N LÁARÚ nnya ke upōise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. Ái pISOI PIN PEE ASEI N TIKILĒ PISÉI KAM KA, amá pikópekoó nnya kam ka.

Yeesu ye anóopahaa nsimé wai

(Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yohani Úniwole pipiretiki ne Pifarisi API ANÓO PAHAALĒ, pISOI PIN API PEE HA Yeesu pise re: Yo nnya ke Yohani Úniwole pipiretiki ne Pifarisi API YE ANÓO PAASI, PĒ PÍKÓ API YE PEE A PAASI? ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Nō mūsu re usoi yé pisóonne anyá n wai upisane API PEE ANÓO M PAHAALĒ? Aaí, mmē n̄n we. Kumúné kpē nnéí ke unósikó uu anyá n wai, API ANÓO PAASINE. ²⁰ Amá keyáa ye weme kapi yé unósikó pikecōpe n̄ lese. Keyáa kē ken n tu, pi yé ANÓO PAASI. ²¹ Úka úu ye kusánjáa fale kepampi ne kusánjáa kpure tápisi. Li ye kukpure ŋme túúnle ai kupóle pérese. ²² Úka úu ye kō PÍTA PELĒ KUKÓNENUŋ KPURE-I SÚŪ, LIN LĒ N WA, PÍTA PĒ NE YE ANÚŋ TIKPÁ-FÚSELE, AI WAI PÍTA NE LIANÚŋ YE MÉWOO WA. Amá kunúŋ fale-i kapi ye PÍTA PELĒ SÚŪ.

Yeesu yee kewénteeyaa ute

(Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5)

²³Kewénteeyaa ketúnjé kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api imúí inyine kecare-i sône. Upipiretiki api pée ricéetime mepipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴Pifarisi api pée Yeesu maa re: A ripaí mme-i ke pipópiretiki api n we. Yo nnya ke pipópiretiki api lē ke irósé ii kewénteeyaa ketúnjé n yúlu wai? ²⁵Yeesu uu rinóó pi yósu re: Áni lē ke Tafiti uu n wa keyáa kē ke nkú nn u ne upikó m pekesi píakai kéénlée? ²⁶U Uléécáa keyó lonlē, uu akpónó kapi Uléécáa n yekei takai. Apiyataa yee ye kumúnjé kpe-i Uléécáa usina. Irósé kémeē, pēpē ye Uléécáa inyónse n wa ḡmane pēe ncée má re piké akpónó nyē takai. Ḿpá ne lē, Tafiti ne upikó ye a takai. ²⁷Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ái kewénteeyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsone nnya kapi kewénteeyaa wa. ²⁸Lē nnya ke né Usoi Kepipi am kewénteeyaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má

(Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11)

3 Lē memáá, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i pēeri. Utisi unyine ye pēe kei wele un kunípe kópe má. ²Pēpē keyáa kē kei n we, api kutu n cōlē te Yeesu yé kewénteeyaa ketúnjé utisi uyē pōisee? Likumúnjé re kewááná kapi ye n wéési piké ne Yeesu n tí. ³Yeesu uu unípekópekwó uyē maa re: A yisi, a nyere ḿpá úye uké pó yé. ⁴Yeesu uu pēe pēpē nní n nyánei pise re: Íye kai irósé kémeē pise? Li pise re tóké lisone wa kewénteeyaa nēe likópe kai pise re tóké wa má? Li pise re tóké usoi nfaa lo nēe li pise re tóké u kpu? Amá ápi ḡmurei piké Yeesu rinóó yósi. ⁵Yeesu uu pinnéí nyánei, piico ii kuwóí u wai háí. Uripóó ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lē memáá u utisi

uyē maa re: A kupónípe né ritunjáme. Kuu yé kunípe riñtunjápo, kunípe aku pélu. ⁶Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pēpē Erooti kemúnjé n tíkilē api mese ne mese cápine piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kulúí ye Yeesu-i sónaapo

⁷Lē memáá, Yeesu uu kei pi yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiye ritime sí. Kalilee pikó meyá pēe pēe u tikilē. ⁸Yutēe ne Yerusalem ne Itumee ne Yuritee metéj ne Tiiri ne Sitóó sitē pikó meyá pēe pēe kó ukemeē sónaapo. Uliwaiwai kapi n kó yee ne pi sónaapo. ⁹Yeesu uu pēe upipiretiki maa re piké kúninóí kunyine u nyónse, pisoi ápi kape u nyikii nnya. ¹⁰Ái líka, kuu pisoi m pōisente meyá nnya ke pitóikó tōróó api yónnepo, ḿpá úye un náási uké u rica. ¹¹Ḿpá kumúnjé kúye-i ke aníri aa u yē, a ye u riwulale, an pupukēe re: Pó Uléécáa Kepipi lē. ¹²Yeesu uu rinóó a he ne ḡnaje re: Áni kape t́yese unyine uké céri re nēe úye.

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée

(Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16)

¹³Yeesu uu lē memáá riyópe taá uu pisoi pē kuu n la séi api u tiki. ¹⁴Uu pisoi kefi ne pité wée. U pi wéele re u ne pē piké n we uké ye kó pi tū piké ne Nléécaasimé rikóónú. ¹⁵Uu kó ḡnaje pi he piké ye ne aníri lakase. ¹⁶Pisoi kefi ne pité pē kuu n lése pēe Simóó ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyee, ¹⁷ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwá Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pōwanerekese. Tinyíri tē aseí re ikónē pisenkeē. ¹⁸Ne Antiree ne Filipu ne Patelemii ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifee kepipi Yakupu, ne Tatee ne Simóó yee pēe ukuyu pimúlé kecáá n tōpu, ¹⁹ne Yutasi Isikariyóóti yee Yeesu n tí uu piláaro anipe-i wai.

Yeesu pikó ye piwélaa u ha

²⁰ Lē memáá, Yeesu uu kényo-i pæri. PISOI API KÓ PIKÁLAA U KPÁ, U NE UP-IPIRETIKI ÁPI PEE KÉYU YĒ PIKÉ ILUKE LI. ²¹ Ke Yeesu pikó API LĒ N KÓ, API PIWÉLAA U SĪ PIKÉ NE U KUI PIN MÚSU RE LI YÉ U M PANSELE.

Yeesu ye pepæe ukecáá nkópe n símisi rinów pese

(*Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10*)

²² Uléecaa isé picélaa pæe Yerusalem n léeri API M MÁIKEE RE PELISEPULE KUU HÉESI. API KÓ RE ANÍRI UYŌPI NNAŊE KUU YE NE ANÍRI LAKASE. ²³ Yeesu uu pæe pi séi uu kenyárū pi maa re: Íye ke Setani uu ye Setani lakase má? ²⁴ Kuyóŋpiyu kuse pISOI PIN N TŌPU, KUYÓŋPIYU KPEE KPINE. ²⁵ Lē cire kényo kese pISOI PIN N TŌPU, KÉYŌ KEE KPINE. ²⁶ In lee ni, Setani un ne uricuruu n tŌPU, PIHŌŋNENE PIN UKUYŌŋPIYU-I N WE, UNNAŊE ĀN NŌŋNE. AMÁ MÉWOŌ KNN WAINE.

²⁷ Úye un n la uké unáŋe-naŋe keyo-i lō uké ulikó yósi, u ye unáŋe-naŋe uyē ĩŋme paasile. Umepahaa maá kuu yé fe uu lelee ukeyo-i ní we nnéi yósu. ²⁸ Asei kam nŌ símisi, akópe nnéi ne alé ye kusárei wele. ²⁹ Amá úye un Nfáasone n lámaankee, akópe nyē áa kusárei we, atenciré ye nye. Mesére kaa yé u m pŋriilē.

³⁰ Kapi Yeesu m maa re u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

Yeesu uni ne upiwā

(*Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21*)

³¹ Yeesu uni ne upiwā API PEÉ HAPŌ, API KETAHAI NYERE, API USOI TUMPO RE PIKÉ U SÉEME. ³² Áí ne sá pISOI KULŪI PIN YEE SU KÁLALĒ. API PEE U MAA RE: A NYERE NKĒ, UPŌNI NE PIPOWÁ YE PŌ WÉESI. ³³ Yeesu uu rinów pi yósu re: WŌo unéni? Píye pæe

pinéwá? ³⁴ Uu pæe lē memáá pISOI PEE NNÍ U N KÁLALĒ WÉRII UU RE: UNÉNI NE PINÉWÁ YE MPÍ. ³⁵ Úye un Uléecaa mela n wai, uyee unéwá nēe unéyēi nēe unéni.

Ulukaa kenyárū

(*Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8*)

4 Ke Yeesu uu icélaa Kalilee kupiye ritime-i n kpálē, pISOI KULŪI API U KÁLISI AI TŌSU UU MESE HA KŪNINŌI KECÁÁ TONE. MĪNI KECÁÁ KE KŪNINŌI KPĒ AKU TŌSILĒ, PISOI PIN MERITIME NYENU. ² Sinyárū kuú ne icélaa meyā pi céesi. Uu icélaa iyē kémee pi maa re: ³ Ani kutu ricŋ ani kóm! Utisi unyine yee ilukepuri pifóme leeme. ⁴ Kuu n fóm, ilukepuri icŋ ii ricéetime-i lólu, sinúipi asi i le. ⁵ Ico ii kepare kecáá kei ke ntaai ĩn m piye lólu. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Ntuŋe nn tapu. Ke iníŋí ĩi m papisi nnya, melei ame kóosi. ⁷ Ico ii sinípeleépi kepáápá lóipŋ. Sinípeleépi sē asi melei hila, áme pæe apipi toresi. ⁸ Amá ipuri icŋ ii ketē sŋne ne sá, ii lelu ii papisi ii kŋ apipi toresi, iwéhe icŋ afeetaani, icŋ kuwóŋ ne kefi, icŋ píle. ⁹ Yeesu uu pi maa re: Úye un ukóme uké kŋ.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárū céesi?

(*Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10*)

¹⁰ Ke Yeesu uu lē memáá iyaa n léepŋ, pepæe ne u n kŋlē ne upipiretiki kefi ne pité API U PISE RE UKÉ SINYÁRŪ SĒ ASEI PI SÍMISI. ¹¹ Yeesu uu rinów pi pese re: NŌ ne Uléecaa iyŋŋpi nsímé mee m pékaalē picére masile, amá picŋ ye mpá yo kómeile yare sinyárū.

¹² Pi ye n wiilenle, amá API Kŋ PEE NYÁNI. PI YE KUTU N CŌLENLE, AMÁ API Kŋ PEE KÓMEI.

Lelee re API YE ŋMUREI PIKÉ PIISOI CONSE, ULÉECAA UKÉ PIÁKÓPE PI SÁREI.

Yeesu ye ulukaa kenyárū asei lese uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)

¹³ Yeesu uu pee pi maa re: Áni kenyárū kē kōo? Nōnsá ke n kō, íye kani yé peé ne sitówo nsí nnéí kó má? ¹⁴ Kei ke Yeesu uu pee kenyárū kē aseí pi lese re: Li nkpáni yare nléecaasimé ke utisi uyē uu fóm. ¹⁵ Písoi picó isoi ye ricéetime tē meco wele. Pin nléecaasimé n kō, Setani uu mese ne mese nléecaasimé kapi pikemee n fó kpówo. ¹⁶ Keparetē kee we yare pepee nléecaasimé n kó api mese ne mese piakiñ kémee n yósu ne mpóonare. ¹⁷ Amá ápi ye tíyese nké pikemee in-íní wa. Nn ye pikemee náñai. Ncōñ í-ye nēe íwe íye in n ka nléecaasimé nnya, nfatene nn ne pi kpi mese ne mese. ¹⁸ Písoi picó ye we yare ketē kee sínípeleépi m má. Pi ye nléecaasimé kónle, ¹⁹ amá ketē kecáá likó nfasimé ne lílala lee ró n kíraasente ne memá ai nléecaasimé híla, ín ye pee kerómee líka yoriye. ²⁰ Písoi picó pin we yare ketē sone. Pi ye nléecaasimé kónle api n yósu nn pikemee pelu nn linyine yoriye. Nléecaasimé nn picó kémee nkáripí wai, nn picó kémee ne kumúñé wai, nn picó kémee meýá wai.

Kéfiráa kenyárū

(Luki 8:16-18)

²¹ Yeesu uu lē memá pi píse re: Unyine yee kéfiráa riséle uu kucári ke kipi nēe uu ukefine metene ke pésu má? Nénte keló cáca kapi ye ke ritósi ake pee mpá úye n kpáíilē? ²² Lē nnéí lee pee m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye úu pee kúyene n we ai metéí kémee léeri. ²³ Úye un ukóme uké kó. ²⁴ Yeesu uu pímda pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne lē nnéí kani n kóméi. Kulū kpē kani ye ne m musí ke Uléecaa uú ne nó músune. Ticuruu u yé kusá nó rikpá. ²⁵ Likumúñé re uyee m má kapi ye pípa rikpá amá úye

unsá m má, mpá nkáripí í-ye kuu má, pi n yósunē.

Ilukepuri yee ne iricuruu n le kenyárū

²⁶ Yeesu uu pímda kpá re: Uléecaa iyóopi ye kō we yare usoi unyine yee ilukepuri ukecare-i n fó. ²⁷ Lē memáá, mpá un kesine nēe ketúñé n lōni nēe un n nyáni, ilukepuri ye lelule in pelu úu nyu lelee i m peise. ²⁸ Ketē ticuruu kee iluke peise. Kuhére kpee ye mefoí pi, lē memáá ripipi ari tóresi, ari metówo pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi un ritéhe múlú. Kúkpaa kpee lē tu.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū

(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)

³⁰ Yo kari yé kō ne Uléecaa iyóopi múñeisene? Kenyárū kéye kari yé ne linsímé wa má? ³¹ Uléecaa iyóopi ye we yare mpuri yuke-yuke nnyine. Kelukaa-i, mme mee ye ketē nnéí kecáá ipuri kecōpe nsínsá. ³² Amá melukaa-maá, n ye lele nn papisi nn wai kuléé kpee kecare-i aco mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúipi asi ikecáá ayámé wapisi.

³³ Sinyárū nsí síco ke Yeesu uu ye ne mpá úye céesi. Pepee kutu u n cólē mekome kuu ye ripaí uú ne céési. ³⁴ Úu ye pí kai símisi kúu kenyárū n wa, amá lin u ne upipiretiki ñmane rin-yá, mpá yo aseí kuu ye pi lese.

Yeesu ye meyo píima menyine riséese

(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

³⁵ Keyáa kē cire nnyóó, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucómē ha. ³⁶ Api risoiwuí yá, upipiretiki api kúninói kpe-i kuú pee n tú ne n téjñlē. Áninói aco an kō pikeyúrí we. ³⁷ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninói-i n léeripó míni ame pee ku n yipu. ³⁸ Kumúñé kpe-i, Yeesu un kúninói kémee kepire-pō we, un lōni, tíyu tin tíyulaa kecáá láalē. Upipiretiki api pee u yóñse api u maa re: Sáa, pō séélenle tóké

kpii? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyɔ cési uu míni maa re: Séeé, a niyesi. Kuyɔ aku kéu ai niyesi. ⁴⁰ Yeesu uu lē memáá upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nɔn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame píima pi wai apí m máikeene re: Usoi úye kecire ye nkó kai ne kuyɔ ne míni ripéne lin u pakarelē?

Yeesu ye unírhélaa poise

(*Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39*)

5 Lē memáá, api Kalilee kupiye téj api Kerasaa ketē loni. ² Ke Yeesu uu kúninɔi-i rincúlame, uú ne usoi unyine yee akpíi-mē n léeri sáne. Kunírílā kunyine kpee ye utisi uyē m pekesi. ³ Akpíi-i kuu ye n sói. Usoi uyē úu kupahaa we. Ḿpá akpanii, ápi ye fe piké u paasi. ⁴ Mepēhē kulúu kapi ye uana ne nweni hɔpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u ye ipehe iyē nnéi túúnle. Úka nnaŋe n̄n pēe tulaalē nké ne utisi uyē tī. ⁵ Ketúnjé ne kesine kuu ye akpíi-i ne akúú kecáá n kɔɔnii un pupukee, un umecire itói wai ne apare. ⁶ Uu Yeesu ketaa-pɔ yenu uu pēe wurupɔ uú ha ukeyu-i wúla ⁷ uu pupēi re: Uléécaá yee ḿpá yo kecáá n tú Kepipi Yeesu, tɔ ne mpó ne n̄-ye? Ne ne pɔ ténile, ne Uléécaá rinyiri, kape íwe né wa. ⁸ Yeesu ye kunírílā kpē tinɔɔ he re kuké utisi uyē kémee le. Lē nnya kaku lē máikee. ⁹ Yeesu uu kɔ ku pise re: Íye kapi ye pɔ sée? Aku rinɔɔ u yósu re: Pi ye né sée re kulúu, likumúnjé re tɔ kulúu wele. ¹⁰ Akú ne Yeesu tēni re úu kape a lakase aké kuyu ketɔ rilɔɔ.

¹¹ Kúfɔŋlee píima kunyine ye pēe kei rikúuésa-i túkurile. ¹² Aníri aa pēe ne Yeesu tēni re: A ncée rɔ he tóké áfɔŋ nnyé lɔ. ¹³ Yeesu uu ncée he. Aníri aa utisi uye-i léeri aa áfɔŋ loni. Kúfɔŋlee kpee tu yare áfɔŋ ákotokú até (2.000). Áfɔŋ nyē nnéi aa wuru aá ne rikúú cépi aá ha ne mínimaa-i kpúupɔ. ¹⁴ PISOI pēe pēe a n séni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kɔɔnú. PISOI api sí piké

lelee n wa yē. ¹⁵ Api Yeesu-i sí api utisi uye pēe aníri kulúu n héesi yenu un tū ne ukeyu cáká-cáká un kɔ lapaalē n̄sɔne, ai iwame pi wai. ¹⁶ Pē nnéi inipee-i kai lē n wapisi api lē ke aníri aá ne utisi uye-i n̄ le keenkee ne lē kai áfɔŋ n wa. ¹⁷ Api pēe Yeesu suúluse re uké piketeni-i le. ¹⁸ Ke Yeesu uu kúninɔi-i n loni, utisi uyē uu u suúluse re u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu úu ncée u he, amá u rinɔɔ u he re: A kui aa pipókɔ lēepɔ. Aa lē ke Upíima uu íwe pɔ n té uu pɔ wai pi keenkee. ²⁰ Utisi uu mesei pele uú ha ne nsímé mmē kɔɔnú kuwélé kpe-mē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē. Pē nnéi pēe ye n kó, nnɔɔ kai ye pi yi.

Yeesu ye Yairusi ukpéere yukuse uu kɔ unósi unyine poise

(*Matiyee 9:18-26; Luki 8:40-56*)

²¹ Lē memáá, Yeesu uú ne kúninɔi míni ritime ricɔ téj. PISOI kulúu api kɔ kei lē u n kálalaē. ²² Kei ke Pisui fi kuy-omeyáhaalee uwéése unyine kapi ye n sée re Yairusi uu Yeesu yē uu uana metene wula. ²³ Uú ne Yeesu meyansei tēni, uu re: Kenékpérepí ye kekɔɔ tule, a kam, aa anípe kekecáá láa líké ke yoriye áke kape kpu. ²⁴ Yeesu uú ne nsé u pēne. PISOI kulúu pin u nyikii pin ne u tilikē.

²⁵ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye amē n foho hái iŋmē kefi ne itéme un kei we. ²⁶ Pipóise meyā kuu rika ai u pelu, usiwóo nnéi asi kɔ itói iye-i tene, úu kɔ pēe péi. Amá itói in nákfiselē. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalē, uu pēe riwúú tē-i lomɔ uu kepíre-mē Yeesu ilū ca. ²⁸ Likumúnjé re u ukefa-i písímé masi re: Ḿpá Yeesu ilū ŋmane kam fe am ca, né péi. ²⁹ Kuu lē tińca, ménye mee pēe n foho amē mese ne mese nyere, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupɔ re unnaŋe ye pikei yisile. Uu riwúú tē kecɔpe panse uu pise re: Wóo inélū tica? ³¹ Upipiretiki api rinɔɔ u yósu re: Pɔ nyánile re pISOI ye pɔ nyíkiilē, aa kɔ péé m písei re wóo pɔ ricaa? ³² Yeesu uu uilúké paí uké uye u

rińca yē. ³³ Unósi uyē uu pitérii kápáá ne iwame mepehē. U lelee n wa nyule. Uu lē nnya Yeesu ana metene wula uu aseii nnéi u símisi. ³⁴ Amá Yeesu pów u maa re: Unékpére, mpófatenē ye pów yóriyele. A n ģme ne nkíġniġe ipótói iké tene.

³⁵ Úu kahane nkpáni nsímé n tene ke písoi pēe Pisuifi kuyomeyáhaalee uwéése uyē keyo-i n léeri apí maa re: Kepówá ye nkpō masile. Yo nnya kaa nkpáni Ucélaa méwoo cōġlē? ³⁶ Amá Yeesu úu nkpáni pianō nyē kutu ricō, uu kuy-ómeyáhaalee uwéése maa re: Kepówuu áke kape tō, mpókō yēe re a ne kefa tene. ³⁷ Lē memáá, úu úka ncée he re uké u sarū, insá Piyēe ne Yakupu ne Yakupu uwā Yohani. ³⁸ Kapi kuyómeyáhaalee uwéése uyē keyo n tuipō, iwów ke Yeesu uu kó. Písoi ye pēe ikpōtu wóriile pin pupukee. ³⁹ Uu lompō uu pi maa re: Yo nnya kani iwów likirelē nōn kō tēni? Kēkpérepī kē áke kpu amá ke lōnile. ⁴⁰ Api pēe Yeesu n sēnyī. Yeesu uu pēe lē memáá pi leseri. U ne kewá kē usaa ne keuni ne upipiretiki pitaani pē kuú pēe n tēsi api kei ke kewá kē aké n we lompō. ⁴¹ Uu kewá kunipe tini uu ke maa re: Tal-ita kum, li aseii re kēkpérepī, a yisi, née rinów pō he.

⁴² Kēkpérepī ake mese ne mese yisi ake nsé kápáá. Aġmē kefi ne até kake ye m má. Kapi mewai mē lē n yē, ai ġpá úye nnów yipu. ⁴³ Yeesu uu lē memáá pi kúrúrúse re ápi kape tīyese unyine uké cēri. Uu kō pimáa pi kpá re piké kēkpérepī kē iluke he.

Nasareti pikó ápi Yeesu ne kefa tene

(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)

6 Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kēmeē sí, upipiretiki api u tiki. ² Ke kewénteyaa ketúġé ake n tu, uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompō uu písoi n céesi. Nsímé nn nnów písoi píima pē nnéi pēe kutu u n cólē yipu. Apí m

píseine re: Yei ke nní ye nnéi ai mpíi u léenti má? Mewéésešōhō méye mpuri kai nkó nní he má? Íye kuú ne mewaisaġa mmé mpuri wapisi má? ³ In ne Maari kepipi uséréē? Nēnte upiwā pēe Yakupu ne Yosee ne Yuuti ne Simō? Ái upiyēi pēe nní kerōcōpe wee? Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. ⁴ Yeesu uu pēe rinów pi pēse re: Antepu kuyu cire-i kapi ye u lómiise. Umpuri pikó ne upiyókō pēe ápi ye u waise. ⁵ Yeesu úu lē memáá fe uké mewaisaġa piwai rikpá, insá pitóikó pinyine kecáá kuu anípe rin-láa uu pi poise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi ne kefa u n tene.

Yeesu ye pitume kefi ne pité túmei

(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)

Lē memáá, Yeesu uu ayu acō nyēe ne kei n kólē kēmeē sí uu apísoi nléecaasimé céesi. ⁷ Uu pēe upipiretiki kefi ne pité séi uu pi tum pité pité, uu ġnaġe pi he re piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinów pi he re: Áni kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke née kulów née kewóó re ncée kani ne sí. ⁹ Amá uu re: Ani anéeri metane mese mese tánti, amá áni kape sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá re: Nōn kēyo kēye-i n topile, ani kei n tū hái ne kumúġé kpe-i kani kuyu kpē n yisine. ¹¹ Písoi pin yei kusáne piyóó nō n yē née kutu kápi nō ricō, nōn n tōsu, ani nōanéna nkoġo péi. Liké pi nyíse re pi Uléeca nsímé pipakare yē. ¹² Pipiretiki pē api ncée pōlō api písoi nléecaasimé n símisi pin tee re piké pimēfine conse. ¹³ Aníri meyā kapi lākase, api pitóikó meyā kecáá mékpo kōoni itói ii tenente.

Yohani Úniwole nkpō

(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari ġpá yei kónú, uyóopi Erooti uú ne Yeesu nné kóm. Písoi api pēe n símaankeē re: Yohani Úniwole ye pikpōkpō kēmeē

yisile, lē nnya kuu nmí nnaŋe má un mewaisaŋa wapisi. ¹⁵ Picɔ pin máikee re Elii lo. Picɔ pɔ́ te mekee antepuyee kecɔpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lē n kó, uu re: Yohani uyē tiyu kam n tífyese api tɔlu yee yisi.

¹⁷ Likumúnjé re Erooti ricuruu yee rinɔ́ he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ái líka nnya ke Erooti uu lē wa. Erooti ye pɛe uumaa Filipu unɔ́si Erootiyati yɔ́sile. ¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu pɛe u maa re ái ne risá re uké uumaa unɔ́si yɔ́si. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukefa-i wai uu ncée wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uú pɛe Yohani m pakarelē un kɔ nyu re u aseí tikilenle, uisoí in kɔ kecire we nnya, Erooti úu ye pɛe Yohani kecáá kó, un unsímé kutu n cɔlē n ye u ricɔŋle, m̀pá ne lē u kɔ pɛe mpikome lale. ²¹ Amá keyáa sɔne ake Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukemareyaa anyá n wai, uu lē nnya sɔ́ni uu ukuyu pinaŋe-naŋe ne pisɔ́ca piwéése ne Kalilee ketē pisoí kecire sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyánkale-i lompo uu yésu ai Erooti ne upisane nnéí larisi. Uyɔ́ɔpi Erooti uu ukpére uyē maa re: A lelee ripɔ́ pɔ́ n we né we, ké pɔ́ li he. ²³ Ai wai uú ha ne wéeri re: Pɔn yo né n we, né pɔ́ li he, m̀pá in kenéyɔ́ɔpitē kuwélé, né pɔ́ he. ²⁴ Ke ukpére uyē uu kekáale-i n léepɔ, uú ha úni pise re: Yo kam yé pise? Uyē uu u pese re: A Yohani Úniwole riyu pise. ²⁵ Uu mekeekée uyɔ́ɔpi-mē pele uu u maa re: Ne la re a nfáani Yohani Úniwole riyu kecáripí-i né ritɔsi. ²⁶ Uyɔ́ɔpi ripɔ́ ari caai, amá uawéeri ne pisáne isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu tɔlu kukpaniilee-i. ²⁸ Uu ríyu képelente kecáá tɔ́si uú ha ukpére uyē ti múíse, ukpére pɔ́ɔ úni ri pa. ²⁹ Ke Yohani pipiretiki api lē n kó, apí weri api u kpísi apí ha kulesi.

Yeesu ye pisoí ákotokú anupū (5.000) kpínii

(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

³⁰ Yeesu pitume api Yeesu keyúrí cápíne, api lē ne lē kapi n wapisi ne lē kapi pisoí n céesi u keenkee. ³¹ Pisoí pɛe Yeesu-i n sɔ́naapɔ ne pɛpɛe ukemee n léeri ye kulúí tɔ́sile. U ne upipiretiki ápi ye pɛe nkpáni kéyu yē piké iluke li. Lē nnya ke Yeesu uu pipiretiki maa re: Tóké iyaa le, kei ke pisoí ápi n we aní ha nkáripí wénte. ³² Api kúninɔ́i loni piké kei ke úka úu n we ha. ³³ Pisoí meyá api pimétɔ́ŋé yénu api kɔ pi ceru. Ayu nyee ne pi n kólē nnéí pisoí api ntóó wai api kei kapi n sí pi fɔ́su.

³⁴ Ke Yeesu uu kúninɔ́i-i n léeme, uu pisoí kulúí yenu ai íwe u wai re pi pɛe we yare isee yee íi usé m má nnya. Uu mese picélaa pi loni ai nánjai hái. ³⁵ Ke ituje ii n tene, upipiretiki apí ne u kɔ api uu maa re: Líka ái kelō nké-i we. Lē memáá, ituje ye kɔ tenele. ³⁶ A pi maa re piké ha siyupi ne ayu nyee ne rɔ́ n kólē kémee liluke-luke lééri. ³⁷ Yeesu uu rinɔ́ pi yósu re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api u pise re: Tɔ nkpéni sínle tóké nwóóweni mepipi píle píle meté ne akpónɔ́ lo ari pi pa piké li née? ³⁸ Yeesu uu pi pise re: Akpónɔ́ alé kani má? Ani ha ripaí. Api píseine api limemáá Yeesu rinɔ́ yósu re: Akpónɔ́ anupū ne ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pɛe rinɔ́ pi he re piké meyúí péni kecáá awúí awúí pi tonse ⁴⁰ api anái anái túnti, acɔ pisoí píle píle, acɔ kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akpónɔ́ anupū ne ikpíntomé ité iyē kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pɔ́nɔ́ne. Uu lē memáá akpónɔ́ kpókɔrine uu upipiretiki pa re piké pisoí hɔ́ɔne. Uu kɔ ikpíntomé ité iyē pinnéí hó́ɔne. ⁴² Api pinnéí le api lepɔ. ⁴³ Upipiretiki api akpónɔ́ ne ikpíntomé kerí cápínente ai anére kefi ne até yipu.

⁴⁴ Pɛpɛɛ iluke iyē n li kēmee pitisi ye lele ákotokú anupū (5.000).

Yeesu ye míni kecáá sǒne

(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lē memáá mese ne mese upipiretiki rinǒ he re piké kúninǒi lō piké ha rikóitime rícǒ-pǒ u m mē, Petisayita kuyu kuwéé-mē, uyē uké pɛɛ kumúnjé kpe-i písoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu písoi rin-yá, uu riyǒpɛ taá uké keyóme yáási. ⁴⁷ Kai nnyǒǒ n wa, kúninǒi kun mínimaa kecǒpɛ we. Yeesu pǒɔn ume-cire ketē mmé we. ⁴⁸ Uu yénu re kún-inǒi pitkífí ye íwe pi waile, likumúnjé re mē kapi n sí ke kuyǒ pǐma kunyine aku pɛpuri. Tiweeki kumúnjé, uu pikuwélé-mē n sǒnepǒ míni kecáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kecáá sǒne, api músu re kɛpirii-pirii kenyine ye ke, api pipupukeɛ loni. ⁵⁰ Pinnéí pɛɛ meyík-íyiki u yē ai pi túútúise. Yeesu uu pɛɛ rinǒ pi maa re: Iwame íi kape nó wa, né ŋmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninǒi-i pi lɛɛpǒ, kuyǒ aku kéu. Ai pírí pi wai háí ⁵² likumúnjé re piakin ntake nnya, ápi pɛɛ akpǒnǒ mewaisaŋa mē kō.

Yeesu ye Kenesareti ketē kēmee pitóikǒ pǒise

(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Metéŋ-maá api Kenesareti ketē tulu, api rikóitime pikuninǒi kari. ⁵⁴ Kapi kúninǒi-i n léeme, písoi api mese ne mese Yeesu ceru. ⁵⁵ Api ketē kē nnéí kǒǒnú, apí ye pin n kō te u yei we, api kei nnéí ne asáŋááɔpɔɔré kēmee pitóikǒ u n sǒnaapǒ. ⁵⁶ Pi ye kɛyaála-i pitóikǒ náŋaisele siyupi ne ayu ne awosoo nye-i kuu n sǒne apí ne u n téni re uké tǐyese pitóikǒ piké mǒpá uketukanka nnǒɔ rica. U ye pē nnéí pɛɛ u rińca pǒisentele.

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé

(Matiyee 15:1-9)

7 *Pifarisi ne *isé picélaa pinyine pɛɛ *Yerusalem n léeri api Yeesu kewúŋpi wai. ² Api upipiretiki pinyine yenu pin iluke le ne anípe kperinkpekǒǒ, ápi pianipe nale yare kai piinyekii kēmee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisuifi picǒ nnéí api meyánsei pikpure inyekii m múflē nnya, pinsá nǒsǒne n nale, ápi ye li. ⁴ Pin kǒ kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelene le. Pi ne pimekpurewai meyā yare nní piheehɛere ne sicáɔripi ne apǒri piheere múflenle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pɛɛ u pise re: Yo nnya ke pipǒpɛretiki ápi pirǒkpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekǒǒ iluke le? ⁶ Yeesu uu rinǒ pi pese re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekeɛ-me nǒn-nésímé yémme. Nǒ kecáá kecáá mewai pikǒ le yare ke Esayi uu n wǒi re Uléécaɔ ye maa re:

Nnǒǒ-i ŋmane ke písoi mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pɛɛ pisifa-i ne né kǒlē.

⁷ Piyyáhaa ye likpárákǒǒ le. Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi pin céesi yare inéǒ ye nyi.

⁸ Uléécaɔ isé kani kepɛre ritǒ ani sisoipipi inyekii m múflē.

⁹ Uú nǒj te: Ani riŋmǒǒpú ani Uléécaɔ isé kepɛre tǒ aní ne nǒinényékii picélaa kɛyu mahani. ¹⁰ Ticuruu *Moisi ye mekeɛ-me maa re: A upǒsáa ne upǒni ríyu waise. Uu kǒ re úye un usáa néé úni anǒɔ n wa, li pise re piké liute kpu.

¹¹ Amá nǒ ne ye re: Usoi un usáa néé úni m maa re: Lē kuú pɛé n la uké ne u lé Uléécaɔ hele, ¹² áni ye liute riyá uké linyine licǒ piwai usáa néé úni rikpá.

¹³ Méwee mē yee tǐyesele ani Uléécaɔ Nsímé cǒkǒi ne nǒinényékii isé kani n yekeilē. Mewai mē meɔ kani n wapisi ye kǒ piyele.

Lelee ye usoi mékperinkpe n waise

(Matiyee 15:10-20)

¹⁴ Yeesu uu limemáá písoi picápine kpá uu re: Ani nónnénéí kutu né ríco ani kóm. ¹⁵ Litahaikó líka ái we lee yé lin usoi kémee n lō, ai Uléecaa inípee-i mékperinkpe u waise, amá lelee usoi kémee n léenti lee ye Uléecaa inípee-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Úye un ukóme uké kó.]

¹⁷ Ke Yeesu uu písoi pē kecōpe n yisi, u ne upiretiki api kényo loni api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinóo pi pese re: Nó tícuruu áni kó mesohó máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéí lee usoi kémee n léeripó ái yé fe líkē Uléecaa inípee-i mékperinkpe u waisee? ¹⁹ Likumújé re ái urikiñ kémee kai léeripó, amá kuloi-i le, uu kó peé cukú. Yeesu memaa mee nyíselē te iluke nnéí ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usoi kémee n léenti lee ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíkí re usoi kefa-i ke simújé kópe nfasimé ne iwásá ne piyaa ne písoikō ²² ne uco unósi nēe uco ula kuwáncō piwai ne memá nnáapí ne rikpákárá ne piyaaluke ne nturi ne inípee caa-caa ne picō alē ne rikókōri ne piyuwélaa ai léenti. ²³ Nní nnéí, usoi kefa-i ke nní nnéí ai léenti, lelee ye kó mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unósi unyine nfatene

(Matiyee 15:21-28)

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sí. Uu kényo kenyine-i tone. Úu la unyine uké u yē. Amá mpá ne lē, úu fe uké umecire pesí. ²⁵ Unósi unyine kewā kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu peé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyee usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téni re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pee u maa re: Ái nyam te piké siwá iluke kpási piké sipōpipi risá. ²⁸ Unósi uu rinóo u pese re:

Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipōpipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pee u maa re: Tipónóo ntí nnya, a n nme, kuníri ye upókperé kémee léepōle. ³⁰ Kuu kényo n kúí, uu kewá leepō ken ne keripōo finu, kuníri kun tómpo.

Yeesu ye utusuí yee úu ńsone n símisi poise

³¹ Yeesu uu limemáá Tiiri ketē yisi uu Sitōo kuyu cōpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē-mē walá uu Kalilee kupiye-mē pele. ³² Api peé ne utusuí yee úu nsímé n fe ńsone Yeesu weri. Apí ne u téni re uké anípe ukecáá rilaa. ³³ Yeesu uú ne iyaa u lelu, uú ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampō uu rilémpi kecáá meta u teñ. ³⁴ Uu lē memáá nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵ Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni ńsone. ³⁶ Yeesu uu lē memáá rinóo pi he re ápi kape tíyese unyine uké kó. Amá mpá Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóó ñmóópúlē. ³⁷ Pírí píima kai meyansei pi wa apí m máikēe re: Lē nnéí kuu n wa, asaa lo, mpá pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii

(Matiyee 15:32-39)

8 Písoi kulúí api kó kumújé kpe-i picápine kpá ńsone ápi kó líka má piké li. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ² Písoi mpí icō ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né t́kilē ápi kó líka má piké li. ³ Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpéni ne nkú mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pōone. ⁴ Kei ke upipiretiki api rinóo u yósi re: Yei kari yé písoi píima mpí nnéí iluke yé kelō kóima nké-i? ⁵ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Api rinóo yósu re: Aseei. ⁶ Uu limemáá písoi pē tinóo

he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyē yósu, uu akecáá Uléécáa pɔnɔnɛse uu pɛe a kpókɔrine uu upipiretiki a pa piké h́ónɔnte, api písoi a h́ɔne. ⁷ Pi kɔ pɛe ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kɔ iyē kecáá Uléécáa pɔnɔnɛse uu re piké kɔ iyē h́ɔne. ⁸ Api le api lepu, api iluke pɔnɔnɛ-pɔnɔnɛ kɔ́óí anéere aseei. ⁹ Písoi pɛe tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi ím masí, Yeesu uu pɛe re piké kúí. ¹⁰ U ne upipiretiki api mese ne mese kúninóí loni api Talimanuta ketē sī.

Pifarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa

(Matiyee 16:1-4)

¹¹ Pifarisi api Yeesu læpɔ apí ne íkeŋene u kápáá api pɛe ripine u wai re uké nyíse re Uléécáa kémee ke unnaŋe nn léeri. ¹² Yeesu uu meyá nfáa t́órí, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí api mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yenune. ¹³ Uu lē memáá kei pi yá uu kúninóí loni uu rikóitime rico sī.

Pifarisi ne Erooti nkpónótɔ pite

(Matiyee 16:5-12)

¹⁴ Upipiretiki ye pɛe akpónó kecáá paleile. Kuse ŋmane kapi múílē kúninóí-i. ¹⁵ Yeesu uu rinóɔ pi he re: Ani nómenécíre tí ńsɔne ne Pifarisi ne Erooti nkpónótɔ pite. ¹⁶ Pipiretiki ye pimɛɔpɛ-cire símisi re apí akpónó má. ¹⁷ Ke Yeesu uu lē n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máíkee re áni akpónó má? Ái kahane nó rikpáii née áni kahane n ceri? Ńɔnétu ye takasilee? ¹⁸ Nɔ inípee mále, áni kɔ pɛe nyáni, nɔ atu mále áni kɔ pɛe kóm̄ei. Áni léisee? ¹⁹ Kumúŋé kpe-i kam akpónó n kpókɔrine am písoi ákotokú anupū (5.000) h́ɔne, anéere alé kani iluke tɔrɔɔ yípū aní ne tómpɔ? Api u maa re anéere kefi ne até. ²⁰ Yeesu uu kɔ pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000)

n kpókɔrine ní, anéere alé kani iluke tɔrɔɔ yi? Api re: Aseei. ²¹ Uu pɛe pi maa re: Ái kahane nó n hemnee?

Yeesu ye Petisayita-pɔ unyíye paise

²² Ke Yeesu ne upipiretiki api Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u læpɔ apí ne u t́eni re uké u rica. ²³ Yeesu uu unyíye kunípe tini uu u tɔrɔí uú ne kuyu ilúké śí uu pɛe meta inípee-i u wai, uu anípe ukécáá láa uu u pise re: Pɔ linyine nyánii? ²⁴ Unyíye uú weríí uu re: Ne písoi nyánile, amá pi pɛé wele yare aléé, pin śɔne. ²⁵ Yeesu uu uinipɛe píca kpá, ke unyíye uu n nyáni t́kí-t́kí, uu pélu uu ḿpá yo n nyáni cáí-cáí. ²⁶ Yeesu uu pɛe u maa re uké kúí, amá úu kape kuyu ló.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléécáa uu wée

(Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)

²⁷ Yeesu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi kémee śí. Uu ncée kémee pi pise re: Písoi ye máíkee re née úye? ²⁸ Pi máíkee re ṕɔɔ Yohani yee ḿni písoi n wole, picɔ re ṕɔɔ Elii, picɔ re pɔ antepuyee kecɔpe unyine le. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: Ńó ni? Nɔ mpíí máíkee re née wóo? Piyee uu rinóɔ u yósu re ṕɔ ke Uléécáa uu mekee-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyi re apí kape linka úka símisi.

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nsímé riyóó

(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)

³¹ Uu mencire picélaa pi kuru re li pise re Usoi Kepipi keké meyansei íwe li. Pisuifi piwéése ne pepɛe ye Uléécáa inyónse n wa piwéése ne isé picélaa piké ke ŋmeriye. Li kɔ pise re piké ke kpu ake kɔ keyáa t́ánū tuné yisi. ³² U símisile ńsɔne kpáii. Kei ke Piyee uu iyaa u sée uu re ái lē kuu yé pɛe wa. ³³ Yeesu uú ŋmɛelú uu upipiretiki paí uú ne Piyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, liku-

múŋé re sipómúŋé ási Uléécaá síkó, amá sisoipipi síkó ye si.

³⁴ Yeesu uu pée lē memáá písoi ne upipiretiki séi uu pi maa re: Uaye un n la uké né ritiki, uké umecire pípaí riyá, uu ukunapéékóó ya ³⁵uu pée nē tiki. ³⁵ Ái líka nnya, úye un n la uké unfaa ló, u n fómnilé, amá úye un unfaa n fóm nē ne Nsímé Kecire nnya, liute yee yé unfaa ló. ³⁶ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté memá nnéi yé uu pée kpi. ³⁷ Linyine ye we ke usoi uu yé n hééle uké ne unfaa n ló? ³⁸ Úye un neni in-ései ne nnésímé isei n wa, piwásánkaí ne pikópekóó mpí kecópe, Usoi Kepipi yé ko uisei wa, ken píyei m pèeri ne keusaa meyoopi ne pilécaatumé.

9 Uu pimáa pi kpá re: Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pée yé Uléécaá iyóopi n yé in ne innanŋe weme api kelene kpíni.

Yeesu ipiŋe ye conse

(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulū memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne Yohani kpísi apí ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimécire n we. Uipiŋe ii conse piinipée-i. ³ Uilū íí n tēlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē ín ncó má ketē nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi apí pée rikpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁵ Piyee uu pée Yeesu maa re: Sáa, li nyamle re tóké pée nté n we. Tó la re tóké sicánjipi sitaani karii, póó kese, Moisi kese, Elii kese. ⁶ Piyee úu nkpáni nyu mmē kuu yé pée m male, likumúŋé re iwame ye u ne Yeesu pipiretiki tóó wale hái. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinóó rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala, ani kutu ke ricó. ⁸ Mese ne mese api piilúké nnéi páii, amá ápi úka yé, Yeesu yee pikekúrí n we memáá. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóó pi

he re ápi kape tíyese unyine uké lē kapi n yé kō hái ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé pikpókpo-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimécópecire m píseine re yoo pikpókpo kémeé meyise?

¹¹ Lē memáá, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikee re Elii yee pèerine líké kelene ketē ketó tu? ¹² Uu pi pese re: Mesei ye me re Elii ye pèerine kelene uké mpá yo nyóonse. Yo nnya kai mpíí wólaalē te Usoi Kepipi ye íwe lene meyá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la ké nó símisi re Elii ye pipæame masile písoi apí ne u wai lē kapi n la yare kai ukecáá n wólaamelē.

Yeesu ye kewá kē ke kuníri aku m pekési paise

(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tóó n nyahaipo, api písoi kulúí yenu pin kewúpi pi wailē, isé picélaa pin ne pi keŋene. ¹⁵ Ke písoi api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pée n wúrunkεεpó piké u yáási. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíí nó ne pē keŋenese? ¹⁷ Utisi unyine uu pée riwúí te-i rinóó yóori re: Sáa, kepómeé karí ne kenépipi ka. Kuníri kpee ke n ló ye nsímé ke pōoneselenle. ¹⁸ Mpá yei kai ke yisi, ku ye ketē ke tale ake atalalaá léeri, ken aní takai, ipiŋe ii nánu. Aní ne pipópiretiki tēni re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Nó nfateneciré pikó mpuri mmú, itunŋe ilé kam nókenémeé pitóne kpáne? Itunŋe ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá né kam. ²⁰ Apí ne ke u hapó. Ke kewá ake Yeesu n yé, kuníri aku kei nní ke lémesi, ake keteni-i lolú aké m pímiise ken atalalaá léeri. ²¹ Yeesu uu keusaa pise re: Píyei-me kai ye nní ke wa? Uu rinóó yósu re: Háí uiwā-me le. ²² Mepehē kulúí ke kuníri kpē aku ye nna ne míni-i ke risápo keké ne n kpu nnya. Amá

in te pɔ fe aa linyine wai, a kam aa rɔ come. A irɔwe ripaí. ²³ Yeesu uu rinɔw u pese re: In te pɔ fe née? Úye un ne ukefa Uléecaa n tene, úu líka pɔɔnene. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pupei re: Né ne kefa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatené nín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwuí n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pɔ kuníri kpē, pɔw ye atusuí usoi n waise aa nsímé u pɔɔnese, a kewá ke-i le, kape píkaí kekemeē pɛpɛ, née rinɔw pɔ he. ²⁶ Akú lelu kun pupukee, kun kɔ kewá nanaiselē. Kewá aké n we yarē ke kpule, písoi meyā api waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lē memáa kényɔ n lō, upipiretiki api pimpehencire u pise re: Yo nnya kári fe tɔkē kuníri nkú lákase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyóme mecire ke usoi uu yé yáasi uú ne kuníri nkú mpuri lakase.

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nsímé kpálē

(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)

³⁰ Api kei yisi api Kalilee ketē tēj. Yeesu úu pɛé la piké kei kuu n we ceri. ³¹ Likumúnjé re u ye pɛe upipiretiki céésile uu ye pi maa re: Pi Usói Kepipi tinine api písoi anipe-i ke wai piké ke kpu. Kemekpɔ-máa, ke yé keyáa táánū tunjé nkpɔ kémee yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki ápi meyu mē kō. Iwame íi kɔ nmurei piké pise.

Wóo pipiretiki kecɔpe uwéése?

(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)

³³ Api Kaperinawum tulu. Kapi kényɔ n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo pɛe ncée kémee nɔ kéɣenese? ³⁴ Amá api séé keu. Ái líka nnya, pi pɛe ncée kémee kéɣene re úye yee pikecɔpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu pɛé tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Úye un n la uké ufoí, li pise re uké nónnénéí utɔɔw uu nónnénéí ukeikɔ.

³⁶ Uu kewá kényine kpísi uu pikecɔpe nyere, uu ke kpísi uu pékéri uu pɛe pi maa re: ³⁷ Úye un siwá nsí kecɔpe kéye kusáne n yɔsí né nnya, tinécúruu kuu kusáne yɔsí, úye un kɔ kusáne né n yɔsí, ái rinécúruu kuú yɔsí, amá uyee né n tumme kuú yɔsí.

Úye un kerɔcáa n kpálē, uyē úu uróláaro

(Luki 9:49-50)

³⁸ Yohani uu u maa re: Sáa, tɔ unyine yenle un aníri lakase ne ripónyíri nnanjé úu kɔ pɛe rɔ tíkílē. Kúu rɔ n tíkílē nnya, arí ne u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinɔw yósu re: Áni kape ne u yè, likumúnjé re úka úu we yee ye rinényíri ne mewaisaɣa n wa uu kei nní cire nnékpópe símisi. ⁴⁰ Úye un kerɔpire n we uyē úu uróláaro. ⁴¹ Kani né Kiriisi pikɔ nnya, úye un kɔ rinényíri nnya míni níré-niré nɔ n he, aseí kam nɔ símisi, liute úu uihéé paane.

Akópe pikaase kecáa nsímé

(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)

⁴² Amá úye un siwá see ne nní kefa né n tene kényine akópe n waise, li kutɔsi we piké rináipare mule-mule nɣme wa api ripɔw u lesi api mínimaa-i u sáɔ. ⁴³ In te kupónípe kpee akópe pɔ waise, a ku riké. Li kutɔsi we a nfáa yē ne kunípe kerí ne kaa yé anípe keté m má aá ne nna kpɔciré kelō loni, kei ke nna nín ye píkaí n kpu. ⁴⁴ [Kei ke apapi nyee ye ipiɣe n li áa ye n kpí, kei ke nna nín ye kɔ n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpee akópe pɔ waise, a ku riké, li kutɔsi we a kúna kuse m má aá ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpɔciré kelō kémee pɔ sáɔ, kei ke nna nín ye píkaí n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiɣe n li áa ye n kpí, kei ke nna nín ye kɔ n kpu.] ⁴⁷ In te mepónípee mee akópe pɔ waise, a me lese aa ketaa-pɔ fómní. Li kutɔsi we pɔké Uléecaa iyɔɔpi kémee lō ne menípee mese ne kaa yé inípee ité m má api pɛe nna kpɔciré kelō kémee pɔ

sáɔ, kei ke nna ɲn ye píkai n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiɲe n li áa ye n kpi, kei ke nna ɲn ye kɔ n kpu. ⁴⁹ Likumúɲé re: PISOI NNÉI KECÁÁ KAPI NNA KƆNNUNE YARE KAPI YE NNÍ ILUKE KECÁÁ NNYÁSI N FULEI.

⁵⁰ Nnyási ye linyine kecire le, amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Ani nnyási meɔ n láárú, nkɲiɲiɲe nké kɔ nƆkenécɔpe n we.

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa

(*Matiyee 19:1-12; Luki 16:18*)

10 Yeesu uu ncée pɔɔ uu Yutee ketē loni uu kɔ Yuritee rikoitime rico kuwélé-mē sī. PISOI KULÚI API KƆ PIKÁLAA U KPÁ UU KƆ PĒ PICÉLAA LONI YARE KUU YE N CÉESI. ² Pifarisi pinyine apí ne u kɔ piké ne ripine u n wa nnya, api u pise re in te ncée ye we re utisi uké unuɔsi ye. ³ UU RINƆ PI PESE RE: ÍYE KE MOISI UU NƆ PISE RE ANI WA? ⁴ API RINƆ YƆSU RE: MOISI YE UTISI NCÉE HELE RE U YÉ FE UU PITÚUNNE RITELÉ UNÓSI WƆLU UU PEE U YULU. ⁵ Yeesu uu pee pi maa re: NƆANÉKÍŋ NTAKE NNYA KE MOISI UU ISÉ NNYÍ NƆ WƆÍ. ⁶ Amá m̀pá yo mewai kekoraane, Uléécaá ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi api péne, ⁸ u ne uyē api panse ipiɲe ise. Kai nní lē n wa, ápi nkpéni pitē, amá piipiɲe ye ise le. ⁹ Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaá uu rim-péne kóólene. ¹⁰ Kapi kéyɔ ní ha, Yeesu pipiretiki api kɔ nsímé mmē kecáá pipise u kpá. ¹¹ UU PEE PI MAÁ RE: ÚYE UN UNUƆSI N YÈ UN UFÉÉ N KPÍSI, U NE UNÓSI FOÍ PÚN-NELE, IWÁSANKÁÍ KUU LĒ WA. ¹² UNÓSI UN UULA N YÈ UN UFÉÉ N SƆ, IWÁSANKÁÍ KUU LĒ WA.

Yeesu ye siwá tinƆ sone ritikise

(*Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17*)

¹³ PISOI APÍ NE Yeesu siwá lēpɔ re uké si rica. Amá upipiretiki apí ne pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lē n yē, áí ne u risá, uu pi maa re: Ani riyá siwá siké kenéméé kam, áni kape si tápisi, likumúɲé re mpí

pee simecɔ ní we pee yé Uléécaá iyɔɔpi kémee lō. ¹⁵ Asei kam nƆ símisi, úye unsá Uléécaá iyɔɔpi n ɲmurei yare ke kewá ake ye n ɲmurei, úu uiyɔɔpi kémee lonine. ¹⁶ UU PEE LĒ MEMÁÁ SI SAKAA UU ANÍPE SI LAA UÚ NE RINƆ SONE SI TIKISE.

Uɲmáne máamá unyine kecáá nsímé

(*Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30*)

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólɔlē, utisi unyine uu u tulu ne ntóó, uú ha ukeyu-i wúla uu pee u pise re: SÁA SONE, ÍYE KAM WAINÉ KÉ NE NFÁA TENECIRÉ YÉ? ¹⁸ Yeesu uu u maa re: YO NNYA KAA NÉ SÉE RE USONE? ÚKA ÚU USONE, INSÁ ULÉÉCAÁ MĒCIRE. ¹⁹ M̀pá liké íye wa, pɔ Uléécaá isé nyule re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáai, kape nnóɔme itansei nyere, kape unyine ncaai níka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ UU RINƆ U YƆSU RE: SÁA, HÁI INÉWÁ-ME KAM LĒ MÚÍLĒ. ²¹ Yeesu uu u nyánei ne ɲla, uu pee u maa re: Likei lise lēe pƆ PÁRÍLĒ, A N ɲME A LĒ NNÉI KAA M MÁ YÁÁ, AA SIWÓÓ SĒ PÍWEKƆƆ HƆÓNE, PƆ PEE MEMÁ YĒ KEYÓMECAA-PƆ. PƆN LĒ PIWAI M MASÍ, AA PEÉ WERI AA NÉ TÍKI. ²² Ke utisi uyē uu anƆ nyē n kó, ke ukunipe aku nní m mulú nnya, ukeyu ake cōhɔne uú ne mpóɔcaai tɔmpɔ.

²³ Yeesu uu upipiretiki pee u n kálaalē nyánei, uu pi maa re: Uléécaá iyɔɔpi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁴ ANƆ NNYÉ AA Yeesu pipiretiki pírí wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá re: SINÉPIPI, A TÍYE ULÉÉCAÁ IYƆƆPI KÉMEE PILONE YE PƆLÚ KPA! ²⁵ KUYOYOO KUN N LA KUKÉ KEHÍMPI KUPOLE-I LOMPƆ, LI YÉ KUTƆSI M PURÚ NE KE UMÁMÁ UU YÉ NÍ LA UKÉ ULÉÉCAÁ IYƆƆPI KÉMEE N LOMPƆ. ²⁶ AI KƆ MEYÁNSEI PÍRÍ Yeesu pipiretiki kpá, API PEÉ M PÍSEINE RE: IN LĒE NI, WÓO YE PEE PÍYULALE YĒ? ²⁷ Yeesu uu pi nyánei uu re: USOI KÉMEE, LĒ ÁÍ KUWAI WE, AMÁ ÁÍ ULÉÉCAÁ KÉMEE. Likumúɲé re m̀pá yo ye kuwai wele Uléécaá kémee. ²⁸ Píyee uu pee u maa re: A ripaí kari lirókƆ nnéi n

tíye tɔn pɔ tikilē. ²⁹ Yeesu uu rinɔ́ yósu re: Asei kam nɔ́ símisi, úka úu we yee yé né ne Nsímé kecire nnya, kéyo ne pimáa ne piwá, ne piyéi ne píni ne písáa ne siwá ne sicare n tíye ³⁰ úu yé pee neni mewee mmé-i síyo ne pimáa ne piwá ne piyéi ne píni ne siwá ne sicare mepehē píle n yé. Úu yé kɔ́ Yeesu pitiki iwe paa. U yé kɔ́ aɲmē nyee n wéme kémeē nfáa teneciré yé. ³¹ Pifoi meyá yé pitɔ́ɔw panse, pitɔ́ɔw meyá api pifoi.

Yeesu ye metáánū unkpɔ ne umeyise nsímé símisi

(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)

³² Ncée kémeē kapí pē we pin Yerusalem-mē sí. Yeesu un pikekpeē sɔ́ne, upipiretiki pin kewuu piralē, iwame in pepē pi n tikilē we. Yeesu uu kɔ́ upipiretiki kefi ne pité kpísi uu lēle u n lēerine pi símisi ³³ uu re: Nɔ́ nyánii, Yerusalem kari nní símpɔ́ piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pepē ye Uléecaa inyɔ́ɔnse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. Pi yé pepē ápi Uléecaa m pakarelē anipe-i u wa. ³⁴ Pi yé méwoo u nyánei api ukecáa meta tuke, api iséi u fopii api pee u kopu. Amá siyáa sitaani memáa, u yé nkpɔ́ kémeē yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani api Yeesu m pise

(Matiyee 20:20-28)

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu ne Yohani apí ne Yeesu kɔ́ api u maa re: Sáa, tɔ́ la re a lē kari pɔ́ n welune ró wa. ³⁶ Uu pi maa re: Yo kani mpíi la re ké nɔ́ wa? ³⁷ Api u maa re: Pɔ́n píyei ipɔ́yɔ́ɔpi kémeē n tone, tɔ́ la re a tíyese use uké kupɔ́luka-luke-mē n tū, ucɔ́ kupómíi-mē. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Áni nyu lē kani nní n welu. Nɔ́ fe ani ntóosi keporipi kam n nírunne níruu? Néé nɔ́ fe ani íwe takai

yare kam i n takaine? ³⁹ Api rinɔ́ yósu re: Tɔ́ li fe. Yeesu uu rinɔ́ pi pese re: Mesei ye me re nɔ́ ntóosi keporipi kam n nírunne n ntí, te íwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunéluka-luke née kunémíi-mē metone nkó mmú ái née yé tíyese líké ne lē. Pē nnya ke sitóne sé asi n nyɔ́ɔnsele kuu si pane.

⁴¹ Ke Yeesu pipiretiki kefi tɔ́ɔw api lē n kó, piapɔ́ aá ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pee pi séi uu pi maa re: Nɔ́ nyule re pē kapi n kpíilē te ayu piwéése ye pinnaje ne a wéekuselēnle, písoi kecire pin pinnaje a nyiselē. ⁴³ Amá ái li meɔ́ kai nɔ́ kémeē we. Uaye un n la uké nɔ́kenécɔ́pe uwéése, uké panse nɔ́unékeikó. ⁴⁴ Úye un kɔ́ nɔ́kenécɔ́pe ikpéē n la, uké nɔ́nnénéí ulasi. ⁴⁵ Limɔ́ɔ ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re keké picɔ́ keisi, áke kɔ́ kenfaa ne riwóme hééle meyá meké ne píyulale n yé nnya.

Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee pɔ́ise

(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)

⁴⁶ Api Yeriko tuiɔ́. Kumúnjé kpe-i ke Yeesu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu n lelu, unyíye unyine yee n wélei kapi ye n sée re Patimee, Timee uɲmáne un ticéetime tū. ⁴⁷ Uu kóm te Nasareti ukó Yeesu yee tɔ́su, uu sicááila kápáa re: Tafiti kepipi, Yeesu, a inéwe ripaí! ⁴⁸ Meyá ame ne u cési re uké riséé, amá uu meyá cásē re: Tafiti kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁹ Yeesu uu nyere uu re: Ani u séeme. Api unyíye séipɔ́, pin u máikēe re: A n kahari, a yisi, u pɔ́ séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mē sí, ⁵¹ Yeesu uu u pise re: Yo kaá la ké pɔ́ wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re in-énípee iké ye yé. ⁵² Yeesu uu u maa re: A n ŋme, mpɔ́fatene ye pɔ́ yóriye. Mese ne mese inípee ii wúkule uu Yeesu tiki.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

11 Kumúnjé kpe-i kapi Yerusalem n nyahaipɔ pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, aléé nyē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mē, Yeesu uu upipiretiki pité tum ²un pi tee re: Ani kuyu kpee nní nōkenéyú n̄ wepɔ kémee ha. Nɔn píyeyi n tuiɔ, nō keminaapipi kenyine læpɔ ken toraalē. Usoi úka úu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³Úye un nó m maa re: Yo nnya kani lē wai? Ani rinó u yósu re: Upíima yee ke la. U yé mese ne mese nó riyá aní ne nté ke weri.

⁴Api sí api keminaapipi læpɔ ncée-i ken ketahai toraalē tinɔnɔ rinyine keyúrí, api ke toriye. ⁵Pepɛ kei n̄ we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kē toriye? ⁶Api rinó yósu yare ke Yeesu uú pee m̄ ma. Api pi tíye api tósu. ⁷Apí ne keminaapipi kē Yeesu sī api kekecáá pi-ilū laai, Yeesu uu ke tone. ⁸Pisoi meyā api piilū táŋente ncée kecáá, picɔ api apéi kapi sicare-i n kpási táŋente. ⁹Pisoi pee Yeesu keyu n sónne ne pepɛe ukepire n tíkilē pin pupukee re:

Osanna! Ani Uléécaá uyee n sǎnti ne Upíima rinyiri ritaáse. ¹⁰Uléécaá uké rinó sone uyee n sǎnti uké urósáa Tafiti meɔ

iyɔɔpi n̄ tone ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómecaa-pɔ ritaáse.

¹¹Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléécaá keyɔ sī. Ke ituŋe ii n tene nnya, uu m̄pá yo pinyánei másu, u ne upipiretiki kefi ne pité api Petanii tómpɔ.

Yeesu ye kúfikiyee anó wa

(Matiyee 21:18-19)

¹²Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkú nn̄ Yeesu wai. ¹³Uu ketaa-pɔ kúfikiyee yenu ne mepéi.

Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuiɔ, mepéi ŋmane kuu læpɔ, likumúnjé re ituŋe iyé-i ke aléé nyē aa ye m pi íi kahane n tu. ¹⁴Yeesu uu pee ku maa re: Úka úu kape píkai ripópi pi-luke rikpá. Upipiretiki api anó nyē kom.

Yeesu ye Uléécaá keyɔ-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹⁵Api lē memáá Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléécaá keyɔ loni. Uu pepɛ Uléécaá keyɔ-i n yálisi ne pepɛe n lééri pilákase kápáá, uu pepɛe siwóó n cɔhɔne ataapili ne pilólāyái situmpi láuli. ¹⁶Úu tíyese unyine uké ne ilū inyine Uléécaá keyɔ-mē titiki. ¹⁷Uu pi céesi re: Li wɔlaalē te: Pi yé kenéyɔ sée re sitē nnéi pisei keyomeyáhaayɔ. Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸Pepɛe ye Uléécaá inyónse n wa piwéése ne isé picélaa api uanɔ nyē kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye pee pisei nnéi píri wa nnya. ¹⁹Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

Yeesu ne kúfikiyee kóima

(Matiyee 21:20-22)

²⁰Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpē yenu kaku n kóosi ne iníjí-pɔ. ²¹Piyee uu lelee n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripaí, kuléé kaa anó n wa ye kóosile. ²²Yeesu uu upipiretiki rinó yósu re: Ani ne Uléécaá kefa tene. ²³Asei kam nó símisi: Úye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólɔ, unsá ukéfa-i n tíru, amá un n waise re lē kuu nní m̄ ma ye waine, li yé mesei wa. ²⁴Lē nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nɔ lē nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléécaá yé kɔ nó li yeneise. ²⁵Nɔn kɔ píyeyi n nyenu nɔn keyóme n yáási, nɔn ne unyine nnyine m má, ani u sárei, Nónnésáa yee keyómecaa-pɔ n̄

we uké kɔ ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nɔnsá ye akópe n sárei, Nónunésáa yee keyómecaa-pɔ n we úu kɔ nórínécúruu akópe nó sáreine.]

Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)

²⁷ Api kɔ Yerusalem pihápe kpá, kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu Uléecaa keyɔ-i n kɔnnii, pepee ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuifi piwéése api u leepɔ. ²⁸ Api u maa re: Nnaŋe n-ye kaá ne nní wai? Úye yee nnaŋe pɔ he pɔké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinɔɔ pi yɔsu re: Ké nse nó pise. Nɔn tinɔɔ né m pese, né pee nó símisi nnaŋe mmē kaám ne lē n wai. ³⁰ Uléecaa née pisoii pee Yohani tumme re uké pisoii míni wole? Ani rinɔɔ né pese. ³¹ Api pee pimecɔpɔcɔre n keŋene re: Tɔn m maa re: Uléecaa, u yé maa re: Kai pee íye wa káni ne Yohani nsímé ŋmurei? ³² Tɔn m maa re: Pisei, áii yé wa. Pi pee kuyu pikɔ wurule, likumúnjé re pinnéi ye pee Yohani kpíilenle yare antepu kecire. ³³ Api Yeesu rinɔɔ yɔsu re: Ári nyu, Yeesu pɔɔ pi maa re: Né ám kɔ nó símisine nnaŋe mmē kaám ne lē n wai.

Pikeikɔ pee rikpákárá m má kenyárú

(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)

12 Yeesu uu pee lē memáá sinyárú pi loni, uu re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi. Uu mmele wai uú ne ke kɔónú. Uu kɔ kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii mɔm kei kapi yé píta n cérii. Uu kɔ limemáá rikúsi cáca rinyine mɔm uu pee pikeikɔ wéési re piké kecare kē kecáá u m paílē uké ncée ha uké kam. ² Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu ulási unyine upikeikɔ pē kémee tumpɔ re piké aléépipi anyine u yɔome. ³ Api u tini api káii, api menípe ŋmane u lakase. ⁴ Uu kɔ ulási uco pikemee tumpɔ, api uyē tíyu kecáá káii api u lámisi. ⁵ Uu utume táánú tum, api uyē kopu. Uu lē memáá pitume meyā

túmeipɔ, api picɔ kaiinkee api kɔ picɔ kóni. ⁶ Ucarete uyē uŋmánē lala mecire kaí pee u pɔɔne. Uu pee metóɔɔ uyē tumpɔ un tee re: Pi yé unéŋmánē wuri. ⁷ Amá pikeikɔ pē api símaane re: Nkó yee masí usáa ikulanlú nnéi te. Ani kam tɔké u kpu ari pee uikulanlú iyē n te. ⁸ Kuu n tuiɔɔ api u tini, api kópu api kecare ilúkē u sá.

⁹ Íye ke ucarete uu waine? U werine uké pikeikɔ pē kó uu aléé nyē picɔ pa. ¹⁰ Áni Uléecaa Nsímé ritelé kémee kéénlē te:

Tipare ke pimóme api n fóm tee panse ticíre-cire

tee kenu-i n wee?

¹¹ Upíima yee lē wa. Mewaisaŋa kuu rɔ n yéneise ye mē.

¹² Pisuifi piwéése api céru re pē ke Yeesu kenyárú aké ne máne. Api pee lē kapi yé ne u n tí wéési, amá risoiwuí ari iwame pi wai. Api u tíye api tɔsu.

Lampoo kapi ye Rɔm uyɔɔpi píima n héele

(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)

¹³ Api Yeesu kémee Pifarisi pinyine ne pepee Erooti kepire n we tumpɔ re piké ripine u wa apí ne uanɔlempi cire u tini. ¹⁴ Apí weri api Yeesu pise re: Sáa, tɔ yē te pɔɔ aseii ute áa kɔ úka kewuu túúni. Likumúnjé re áii pisoii mewee kaá ne músu pɔn ne símisi. Pɔ ye kɔ Uléecaa ncee pisoii céesile ne aseii. Ncée ye we re tɔké ye Sesaa lampoo héélee? Li pise re tɔké ye hééle née ári kape ye hééle? ¹⁵ Yeesu yee pikecáá kecáá mewai n nyu uu rinɔɔ pi yɔsu re: Yo nnya kani ripine né wai? Ani ne mewóopipi menyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne menyine u hapɔ. Yeesu uu pee pi pise re: Úye riyu ne úye rinyiri yee kewóo nké kecáá we? Api rinɔɔ yɔsu re Sesaa lo. ¹⁷ Uu pee pi maa re: Ani Sesaa likɔ Sesaa pa, ani Uléecaa likɔ Uléecaa pa. Urinɔɔ meyɔɔ ame meyá nnɔɔ pi yipu.

Pisatusee ne nkɔ́ kɛ́mɛɛ meyise nsímé
(*Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40*)

¹⁸ Pisatusee pɛɛ n tee re pikɔ́kɔ́ ápi ye nkɔ́-i yisi, api Yeesu kɛ́mɛɛ sí api u unósi re: ¹⁹ Sáa, lɛ́ ke Moisi uu isé n wóí ye nní: Úye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyē kukúmannósi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimárecɔ́ pisesei pinyine pɛɛ peé we. Ufoí uu unósi kpísi uu kpi úu ne kewá. ²¹ Ulírū uu ukúmannósi kpísi, uu kpi úu ne kewá. Lɛ́ mecɔ́ kai kɔ́ utáánū titiki. ²² Pikesei kē, úka úu kewá ne u mari. Pē memáá unósi uyē pɔ́ kɔ́ kpi. ²³ Pikɔ́kɔ́ keyiseyaa ketúnjé, pikɛɔ́pɛ́ úye yee yé unósi n te, likumúnjé re pikesei kapi kunósi u kpíkési. ²⁴ Yeesu uu pi maa re: Lɛ́ nnya kani nómenécíre kíraasente: Áni Nléécaasimé aseí kóméi, áni kɔ́ Uléécaá nnaŋe nyu. ²⁵ Meseisei kē ke písoi api pikɔ́kɔ́ kɛ́mɛɛ n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkésine, pinósi pɔ́ ápi kɔ́ pila sónkɛene, amá pimefine yé n we yare pilécaatumé keyómecaa-pɔ́. ²⁶ Yo nnya kani tee re pikɔ́kɔ́ ápi yé yisi? Áni kelō ke-i kai Moisi ritelé-i n wólaalɛ́ te Uléécaá ye kuhíhíí kpee n tore kɛ́mɛɛ we un ne Moisi símisi kɛenlɛ́? Li kei wólaalɛ́ te, Uléécaá ye Moisi maa re: Née Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa. ²⁷ Uléécaá úu pikɔ́kɔ́ Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Nónnépúnne ye piyele.

Isé iyee Uléécaá isé kɛɔ́pɛ́ icɔ́ n fe
(*Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28*)

²⁸ Uléécaá isé ucélaa unyine yee pɛɛ Pisatusee ne Yeesu ikeŋene n kó, uu yénu re Yeesu ye rinó pi yósi le nsoné, uu ne u kɔ́, uu u pise re: Isé nnéí kɛ́mɛɛ íye yee imáa? ²⁹ Yeesu uu rinó yósu re: Isé maa ye nnyí: Isirayeli, a kutu ricɔ́, Upíima, Uróléecaa, Upíima ye ucíreníŋe le. ³⁰ A Upíima, Upóléecaa n la ne kepófa nnéí, ne ipósoi nnéí ne kepómúnjé nnéí ne

mpónaŋe nnéí kɔ́. ³¹ Ilírū ye nnyí: A upóɔ́ n la yare kaa ripócuruu n la mecɔ́. Isé íka íi we yee nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyē uu u maa re: Li nyamle, sáa. Asei ye nye kaá maa re Uléécaá ye ucíreníŋe le úu kɔ́ ucɔ́ má. ³³ Ḿpá úye uké u n la ne kefa nnéí, ne mesóhɔ́ nnéí ne nnaŋe nnéí kɔ́. Ḿpá úye uké kɔ́ uucɔ́ n la yare kuu uricuruu n la. Lɛ́ ne isee kapi ye ne Uléécaá n nyóonse api tóoise múkú-múkú ne inyóonse icɔ́ nnéí tósi. ³⁴ Ke Yeesu uu n yé te mesóhɔ́ kuu ne rinó yósi, uu u maa re: Pɔ́ mepóciŋe nsoné cápinele. Áa ne Uléécaá kuyópiyu ketaa we. Úka úu pɛɛ ikari piwai rikpá uké nnyine u pise.

**Uyē ke Uléécaá uu n wée
ne Tafiti kecáá nsímé**

(*Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44*)

³⁵ Yeesu ye Uléécaá keyɔ́-i céésile uu pi pise re: Íye ke isé picélaa api yé fe api maa re uyē ke Uléécaá uu n wée ye Tafiti kepipi le. ³⁶ Nfáasone ye Tafiti ricuruu maase re: Upíima ye Unépíima maa re: A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone, hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláaro kepónyále-i n cɔ́. ³⁷ Tafiti ricuruu yee u sée re “Upíima”. Íye kuu yé pɛé ne Tafiti kepipi?

**Yeesu ye re písoi piké
pimecire ne isé picélaa tí**

(*Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47*)

Písoi kulúí ye pɛɛ kutu u cɔ́lenle lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kɛ́mɛɛ kuu pi símisi re: Ani ne isé picélaa ne nómenécíre tí. Piké ne atúkanka caa-caa n kɔ́onii ne písoi piké pi n yáhaanke ayáa kɛ́mɛɛ yee ripó pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kɛ́mɛɛ sitone foí yee pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi ye lɛ́ ke pikúmannósi api m má nnéí yósi le api ye pɛɛ keyóme yáasi mecáa yare pi písoi sone le. Uléécaá ye ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

Ukúmannōsi ihēe

(Luki 21:1-4)

⁴¹ Yeesu uu lē memáá Uléécaá keyo-i, kei kapi ye ihēe n sariipō keyúrí tone. Uu lē ke písoi api siwóó n sariipō m paílē. Pimámá meyā api meyá hekesi. ⁴² Ukúmannōsi unyine pōó kō weri uu sitanká sitē sápo. ⁴³ Yeesu uu pēe upipiretikí séi uu pi maa re: Asei kam nō símisi, ukúmannōsi wekōó nkó ye hele ai mpa úye tōsu. ⁴⁴ Likumúnjé re mpí nnéí, lē kápi ne líka n wai kapi he, amá uyē pō, ulikó kecire, lē kuu m má nnéí uké ne iluke n lo kuu he.

Yeesu re Uléécaá keyo yé fori

(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)

13 Ke Yeesu uu Uléécaá keyo-i n léeri, upiretikí use uu u maa re: Sáa, a ripaí, kényo kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinóó u yósu re: Pō kényo píima nké nyánii? Li sónti liké wa ripare ríka ári yé ricó kecáá n tōsilē. Linnéí mmú ye sóntile liké fori téké-téké.

Lelee n nyíse re ketē ye ketene tu

(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)

³ Uu Olifiyee rikúú kecáá tone Uléécaá keyo keyu-mē. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree mēcire ne uyē pin we, api u pise re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lē ai n werine. Yo yee ró nyísene re lē nnéí yé tene?

⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nōménécíre tí nōsone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nō tā. ⁶ Písoi meyá yé sónaame use use ne rinényíri, mpa úye uu ye maa re né ke Uléécaá uu wée. Lē kēmeē kapi yé písoi kulúí kuyúí tā. ⁷ Nōn píyeyi n kō te atōpi ye nnyáá ne ketaa-pō weme, áni kape nfasimé tōne, likumúnjé re lelee sónti. Amá kētō áke kahane n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne tōpu, keyóōpitē ake keyóōpitē keco ne tōpu, ketē yéé silō silō yeñesi, nkú yé kō

wa. Limpole yé n we yare ke memáren-lō ame ye unōsi pikéhē n kóraane. ⁹ Ani nōménécíre tí. Pi yé ne sitúhaane nō ha, apí ne sipópi nō káii ayómeyáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéése kēmeē ne pitúhaane kēmeē nō sóne. Nō kō pikeyu-i inétansei li. ¹⁰ Li pise re piké Nsímé Kēcíre isoipuri nnéí riyóó kelene. ¹¹ Pin nō n tí apí ne ketúhaane nō sí, áni kape píri tōne kelene ne mmē kani yé m maa, amá ani mme meē kumúnjé kpe-i nō n ka maa, likumúnjé re ái nōó símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwá tí uu tíyese api u kopu. Pisáa yé kō limeco pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáá nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényíri nnya, mpa úye ye nōinépuri yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kēto-pō, Uléécaá yé u yoriye.

Íwe píima mekame

(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima meē ye n cōkoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Úye un nsímé mmē n keē, uké musí uké liasei kō. Lin lē n wa, pepēe Yutee ketē kēmeē ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Úye un kényo ipiraa kecáá n we, úu kape kényo-i ricepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Úye un kō kecare-i n we, úu kape kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Íwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáási, áni kape nnyíye kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa see íwe píima síkó le. Ke Uléécaá uú ne ketē n wa, apí íwe iyē icō yenaalē, iicō íi kō píikai léeri. ²⁰ Uléécaá unsá pēe siyáa sē n hasi, úka úu yé pēe nfáa yē. Pē kuu n tési uú n te nnya kuu si hasi. ²¹ Úye un pēe nō m maa re: Ukirisí ke Uléécaá uu n wée ye nté née nté-pō wele, áni kape waise. ²² Likumúnjé re pikirisí nōome ne antepuye nōome ye leerine. Pi yéé mewaisaŋa ne mewai píima wapisi piké ne mpa pē ke Uléécaá uú n te pōise.

²³ Áni kape lɔpile, m̄pá yo kam nní mencire nɔ́ s̄imisi.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)

²⁴ Amá siyáa s̄e k̄eme, íwe p̄íma iyē memáá ke

ituj̄e íí s̄omaane, iwáre ii met̄éi paa.

²⁵ Awárepi aa keyómecaa-pɔ poroiri, lináŋe-nan̄e lee keyómecaa-pɔ n̄ we ai meȳá ȳeŋesi.

²⁶ Pi yé p̄ee Usoi Kepipi yē

ken ahope kecáá weme ne kennaŋe ne kemeyɔɔpi. ²⁷ U yé p̄ee upitume p̄ee ketē ne keyóme-pɔ n̄ we awélé nnéi túmei api p̄e kuu n̄ wéek̄ee ketē nk̄e ne keketo-pɔ cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kenyárū icélaa kutu r̄ico. Ku ye kun ilése ŋm̄ú n̄ wairi, mep̄éi men n̄ leeri, nɔ́ ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaim̄ele. ²⁹ Lim̄eco kaí we, nɔn̄ píyei likei nní mewai n̄ yē, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaim̄ele un tinɔnɔ́ ne kɔl̄ē. ³⁰ Asei kam nɔ́ s̄imisi: P̄isoi kunai nkú áku t̄sune kelene nní nnéi liké ne n̄ kam. ³¹ Ketē ne keyóme yé t̄s̄í, amá an̄énɔ́ áa met̄óŋé má.

Uléecaa mecire yee ketē ketene ituj̄e nyu

(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa k̄e n̄ee liituj̄e iyē nyu, m̄pá piléecatume p̄ee keyómecaa-pɔ n̄ we n̄ee Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³³ Ani n̄ómenéc̄ire t̄i, áni kape ripɔ́ fóm, (ani ye keyóme yáási), likumún̄gé re áni nyu píyei ke liituj̄e ii yé kam. ³⁴ Li yé n̄ we yare usoi yee nc̄ee n̄ ha uu ukeyo t̄íye, uu upikeikó ŋnan̄e he, uu m̄pá úye p̄ikei u múíse, uu rinɔnɔ́ uméré rinɔ́ he re úu kape ripɔ́ fóm. ³⁵ L̄ē nnya,

áni kape ripɔ́ fóm, likumún̄gé re áni nyu píyei ke úyɔsaa uu p̄eeri, nnyɔ́ n̄ee kesine pele n̄ee mecán̄kooi n̄ee mmare. ³⁶ Ái kape wa re u mekáikai ka uu nɔ́ leeri nnɔ́ k̄eme. ³⁷ L̄ē kam nní nɔ́ n̄ s̄imisi, m̄pá úye kam̄ ne máne, áni kape ripɔ́ fóm.

Pisuifi piwéése ye kómeine re piké Yeesu t̄i

(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

14 Li riyále siyáa sit̄e Isiraȳeeli pikó piké ne nk̄ɔ melɔ́ ne akpónɔ́ nyee áa pite m̄ má anyá li. P̄epee ye Uléecaa inyɔ́nse n̄ wa piwéése ne isé picélaa api nc̄ee n̄ wéési kapi yé ne Yeesu n̄ t̄i ne mesɔho piké u kpu. ² Api símaane re: Ái kape anyá kumún̄gé-i re p̄isoi yé yisi api pitele wai nnya.

Unósi unyine ye Yeesu riyu kecáá tulaali kɔ́nu

(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Ke Yeesu uu Petanii kuyu-i uȳ́ Simɔ́ keyo k̄eme n̄ we un iluke le, unósi unyine uu lom̄pɔ. Unósi uȳ́ un kenúr̄m̄pi s̄one kee tulaali pape-pape yee nnéi p̄íma m̄ má múl̄ē. Uu kenúr̄m̄pi k̄e foru uu tulaali Yeesu riyu kecáá kɔ́ni. ⁴ Mewai m̄ē áme ne picɔ risá, api p̄ee p̄imecɔp̄ecire m̄ máik̄ee re: Lins̄one ye n̄-ye kuu nní tulaali nkó n̄ caai? ⁵ T̄ɔ́ p̄ee fe ari u yáí ne nnéi p̄íma ari siwóó s̄e píwekɔ́ he. Apí ne unósi uȳ́ w̄ósi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani u riyá. Yo nnya kani u c̄óŋl̄ē? Mewai s̄one kuu né wa. ⁷ Likumún̄gé re m̄pá píyei ke nɔ́ ne píwekɔ́ aní we, nɔ́ fe ani lis̄one pi wai p̄eé uye-i kani n̄ la, amá n̄é, ái m̄pá píyei kam yé ne nɔ́ n̄ we. ⁸ L̄ē ke unósi nkó uu n̄ fene kuu wa. In̄épiŋe kuu mencire tulaali f̄ó piké kelene nhóre i t̄ā. ⁹ Asei kecáá, k̄e nɔ́ s̄imisi re m̄pá yei kapi ketē nnéi kecáá Nsímé K̄ecire yóól̄ē, pi yéé unósi nkó mewai mmé s̄imisi apí ne u n̄ léisel̄ē.

Yutasi ye wéesile piké Yeesu tí*(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)*

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefi ne pité kecəpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyōti uú ha pepee ye Uléecaa inyōnse n wa piwéese leepo re uké Yeesu tí uké pi rimúise. ¹¹ Nkíñniñe kapi ne kutu u ríco api rinóo yekei re pi yé siwóó u he. Yutasi uu icée sone wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkpo melóó anyá iluke le*(Matiyee 26:17-25; Luki 22:7-14; 21-33; Yohani 13:21-30)*

¹² Kenyáya foí kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kō nkpo melóó anyá isañ n kó, Yeesu pipiretiki api u pise re: Yei kaá la táké ha anyá iluke pó wa? ¹³ Uu upipiretiki pité tum uu pi maa re: Ani kuyu-i ha, utisi unyine yee kecórípi ne míni n topori yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴ Un yei n lō ani úyote maa re: Urósáa ye pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpo melóó anyá iluke n lené? ¹⁵ U yé kéyo kecáá kulee maa kunyine kapi nsone n nyōnse nó nyíse. Ilū kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukemeé wele. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶ Yeesu pipiretiki api tósu api kuyu tulu, api mpá yo leepo yare ke Yeesu uú pee pi m ma, api nkpo melóó anyá iluke wai. ¹⁷ Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸ Kumúnjé kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uú maa re: Asei kam nó símisi, nókenécəpe unyine yee ne iluke né n le yé né yáa. ¹⁹ Piapəo aa caai api pee use use u m písei re: Yare né néé? ²⁰ Uu rinóo pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tō ricáripí rise-i n le. ²¹ Usoi Kepipi ye tósule yare lē kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáa, íwe ke liute uu topori. Li kutasi we ápi kape pee liute m mari.

Yeesu nkpo ne umeyise piléise inyekii*(Matiyee 26:26-30; Luki 22:14-20; Kōrenti Foí, 11:23-25)*

²² Kapi n le, Yeesu uu kukpónó kpísi, uu kukecáá Uléecaa pəonese uu limemáá ku kpəkóri uu pi ku pa uu re: Ani yósi, in-épiñe ye nnyí. ²³ Uu lē memáá keporípi kpísi uu kekecáá Uléecaa pəonese. Uu pi ke pa api pinnéi nru. ²⁴ Uu pi maa re: Menénye ye mmé, ménye memee písoi meyā nnya kəonu, Uléecaa uú ne pi séi re u ne pē piké kómeine. ²⁵ Asei kam nó símisi, ám pí kai aléepipi pita mpí piniré kpáne hái ne keyáa kē kam yé pí fále n nti Uléecaa iyəopi kémee. ²⁶ Kuu lē pisímé pi m masí, api pee ipakare siyome n yom pin pakarente api wai api Olifiyee rikúú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu*(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)*

²⁷ Yeesu uu pi maa re: Nó nón-nénéi kepire né rito, likumúnjé re li Nléecaasimé ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, isañ póo kpíi. ²⁸ Amá nen píyeyi nkpo kémee piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pəo nó m mé. ²⁹ Piyee uu u maa re: Mpá pinnéi pin kepire pó rinto, ái ne né. ³⁰ Yeesu uu u maa re: Asei kam pó símisi, neni kesine nké cire icá iké kelene meté n kooi, pó kési nnóo metaani re áa né nyu. ³¹ Amá Piyee uú n keŋaalē te: Mpá lin nkpo ye mu, tó ne mpó táké kesé kpu, ám kuñmeriye pó we. Pinnéi api kō nse mmē m máikee.

Yeesu ye Ketisemanee-pə keyóme yáasi*(Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46)*

³² Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelō kenýine kapi ye n sée re Ke-

tisemaneē sī. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū, néké ha keyóme n yáhaapo. ³³Uú ne Piyee ne Yakupu ne Yohani péne. Kei ke iwame ne mpócaai yík-íyiki nn u tī. ³⁴Uu pi maa re: Tinépsó ye caailenle hái lin ne nkpo menyíne we. Ani nté tone áni kape lópilē. ³⁵Uu lē memáa keyu-mē nyósópo nkáripí, uu wúla uu Uléecaa yáasi re lin íye n we, a týese mpole ituje iyē íi kape ka. ³⁶Uu keyóme yáasi re: Unésáa, pó fe aa mpá yo wai, a ne ntósi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape menépsóla wa, amá a mepókó wa. ³⁷Uu lē memáa upipiretiki-mē pele, uu pi læpo pin lóni. Uu Piyee maa re: Simó, pó lónilē? Áa nkpáni fe póké n nyáni kenampi kesee? ³⁸Ani n tū non nyáni non keyóme yáasi, áni kape ne pipeikee kémeē n loó nnya. Li kesoipipi ripó we re keké ye lisone wa, amá ke pee rinárei mále.

³⁹Uú ne ketaa piwai pi kpá, uú ha keyóme yáasi, uu umewele foí mē meco welu. ⁴⁰Uu peeri uu ko pi leeri pin lóni, likumúnjé re piinipee ye mulesilē. Ápi ceri mmē kapi yé rinó u n yósi. ⁴¹Uu metádnū peeri uu pi maa re: Nénite nō nkpeni lónile non wéntelē? Li lē tule, ituje ye tule, læ nní, pi Usoi Kepipi pikópekoó anipe-i wale. ⁴²Ani yisi tóké tósi, uyeē né n yáine ye nyahaimēle.

Yeesu metine

(*Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12*)

⁴³Yeesu úu kahane nsímé n tene ke upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mese ne mese rikpáfume, pin atéhe ne apúnípi muleilē. Pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuií piwéése yee pi tumpo. ⁴⁴Yutasi yee pee pianipe-i Yeesu n waine, ye pee risoiwuí mesoḥo mē kuú ne u n tinine céesile. U pee pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáasi, uyeē lo, ani u tī, ani u múlú nsonē aní ne

tósu. ⁴⁵Kuu n tuiḡo uú ne mese ne mese Yeesu ko, uu re: Sáa! Uu pee u pira uu u yáasi. ⁴⁶Pisoi pē api Yeesu kecáa kunípe wai api u tini. ⁴⁷Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapo uu uritéhe kpeéu, uu Uléecaa usina ukeikó kutu seń. ⁴⁸Yeesu uu rinó yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yare usoi kpáaree? ⁴⁹Mpá keyáa kéye kam ye nókeneéope n we, nen Uléecaa keyo-i céesi, áni né tī. Amá lē kai Nléecaasimé ritelē-i n wólaamelē liké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰Yeesu pipiretiki nnéi api u ḡmeriye api wuru. ⁵¹Uḡmáne unyine yèè pee Yeesu n tikilenle un kusánjád ḡmane yariilē. Api re piké u tī, ⁵²uu kusánjád tópiri uu menmane wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(*Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24*)

⁵³Apí ne Yeesu Uléecaa usina kémeē sí. Kei ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuií piwéése ne isé picélaa api pinnéi cápínelē. ⁵⁴Piyee uu ketaa-po Yeesu n tikilē hái ne Uléecaa usina keyocope-po. U ne piméré api kei kesé n tū un nna wéni.

⁵⁵Pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi api pisoi wéési pee yé Yeesu ne nsímé rinkpára. Pitúhaane pē ápi nkópe nka yē kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶Likumúnjé re meyá mee ne nsímé u kparai, amá mmē kapi n símisi n n ncée nse ritiki. ⁵⁷Pico api ye yisi apí ne u wáaná re: ⁵⁸Tó kō un tee re: Né né Uléecaa keyo nké ke usoi kunípe aku n wa fori, am siyáa sitaani kecōpe keféé mōm ke usoi kunípe áku yé n wa. ⁵⁹Mpá ne kei ricuruu, pinsímé n n ncée nse ritiki. ⁶⁰Uléecaa usina uu icápíne iyē kecōpe yisi uu Yeesu pise re: Áa rinó ríka yósunee? Mpókópe n-ye ke pisoi mpí api nní símisi? ⁶¹Yeesu uu séé, úu rinó ríka yósi. Uléecaa usina uu pipise u kpá re: Pó uye ke Uléecaa uu n

wée? Uléecaa yee ipakare n te Kepipii?
⁶² Yeesu uu rinó yósu re: Néé lo. Nó Usoi
 Kepipi yē ken Uléecaa, nnaŋe nnéí ute
 kuluke-luke-mē kényukótone-i tú. Nó kó
 keyómecaa-pó ahoŋe kémeé u yē un ne
 weme. ⁶³ Kei ke Uléecaa usina uu pēe
 uricuruu ilū kuu n tanaalē cééríi ai ny-
 íse re li u tóósile háí uu re: Píseérakó
 piye picó kari nkpéni wéési? ⁶⁴ Nó konle
 kuu Uléecaa kecáá anó kópe n símisi.
 Íye kani músu? Pinnéí apí maa re li
 ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picó api ukecáá
 meta pitúkente loni, api ukeyu paasi api
 akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyeé
 lē pó n wai ŋmoinu! Piméréé api u tini apí
 ne sipese u tépei.

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62;
 Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Kumúŋé kpe-i ke Piyee uu metene
 ripoo-i n we, unósi unyine yee Uléecaa
 usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyee yenu un
 nna wéni, uu ukeyu-i nyánei uu u maa
 re: Pí ne kó pēe Nasareti ukó Yeesu uyē
 tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Ám nyu, ám mmē
 kaa n la póké símisi kómei. Uu pēe kei
 yisi uu kupookpaŋá-i sí. ⁶⁹ Unósi uyē uu
 piyēne u kpá uu pepēe kei n we maa re: U
 písoi pē use le. ⁷⁰ Piyee uu kó pikéŋe kpá.
 Kai nkáripí rinkpáse, pepēe kei n we api
 pimáa u kpá re: Mesei ye me, pó písoi
 pē use le. Likumúŋé re pó Kalilee ukó le.
⁷¹ Uu késu ŋmaa uú ne ketē kpeeni uu
 wéeri re: Ne Uléecaa, ám usoi nkó nyu.
⁷² Icá ii mese ne mese melírū kooi, Piyee
 uu léise re Yeesu ye u maa re: Icá iké
 kelene meté n kooi, pó kési metaani re
 áa né nyu. Kei kuu pēe mese ne mese itu
 ripe.

Pi ne Yeesu Pilati kémeé ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki
 23:1-5; Yohani 18:28-38)

15 Piwéése nnéí api mmare mare
 cápine: pepēe ye Uléecaa in-

yóŋse n wa piwéése ne Pisuiŋi piwéése
 ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéí.
 Kei kapi pēe Yeesu paasi apí ne u tósu
 api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise
 re: Pó Pisuiŋi uyóŋpii? Yeesu uu rinó
 u yósu re: Mmē kaa nní ma. ³ Pepēe ye
 Uléecaa inyóŋse n wa piwéése apí ne
 nsímé meyá u kparai. ⁴ Pilati uu kó pip-
 ise u kpá re: Áa rinó yóŋsunee? A ripaf
 mmē ne mmē kapi kepócaá n símisi.
⁵ Yeesu úu rinó ríka piyóŋ rikpá. Ai
 Pilati pírf wai.

Pi túhaane aí tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki
 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpa nkpo melóó anyá áye, Pilati yee
 pēe ukpaniikó uyē ke písoi apí n wéé
 akpanii tōle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n
 sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne
 pinyine pēe apí pēe uyóŋpi kecáá n kpálē.
 Pitele pinyine-i kapi pēe usoi kpu. ⁸ Ti-
 soiwuí ari Pilati-mē tómpó, api lē kuu ye
 mpa anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu
 pi pise re: Nó la ké Pisuiŋi uyóŋpi akpanii
 nó tó? ¹⁰ Likumúŋé re Pilati ye ceri re
 nfaŋole nnya ke pepēe ye Uléecaa in-
 yóŋse n wa piwéése api uanipe-i Yeesu
 wa. ¹¹ Amá pepēe ye Uléecaa inyóŋse
 n wa piwéése apí písoi Pilati-i teriipó
 piké u ricóŋ uké ne Parapasi akpanii
 tó. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Íye
 kani mpíí la ŋmaa ké uyē kani nní n
 sélei re Pisuiŋi uyóŋpi wa? ¹³ Apí pipupeí
 kpá re: A kunapéékó kecáá u karií.
¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai n-ye kuu
 mpíí wa? Apí meyá pipupeí kpá re:
 A kunapéékó kecáá u karií. ¹⁵ Pilati
 uu risoiwuí meŋóla tiki uu Parapasi
 akpanii tōlu. Kapi Yeesu ne iséí pikáii m
 masí, apí písoi anipe-i u wai re piké ha
 kunapéékó kecáá u karií.

Pisóóca ye Yeesu kecáá nyánei

(*Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3*)

¹⁶ Pisóóca apí ne káyocɔpe, kei kapi ye n túhaane u sǐ api pisóóca tɔɔw nnéi séi. ¹⁷ Api kuyóópikpelenku weé u tani api sínípeleépi ne riyóópikɔɔ parii api u kipise. ¹⁸ Api pée lé memáá u yáhaankeé re: Tɔ pó yáasi, Pisuifi uyóópi. ¹⁹ Api ríyu kecáá ne kenaapi u pepu api meta ukecáá tuke, api ukeyu-i níɔne wula api u yáasi. ²⁰ Kapi kecáá pinyánei u mǐ masí, api kuyóópikpelenku weé kpé u lapile api uilú pítane u pese apí ne kunapéékɔó kecáá pikarii u tómpɔ.

Pi Yeesu kunapéékɔó kecáá karii

(*Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27*)

²¹ Api ucéetɔɔgɔ unyine yee sicare-mé n lééri nnaɔe Yeesu kunapéékɔó cɔnse. Pi ye utisi uyé sée re Simɔɔ, Siréeni kuyu ukó lo. Uyee Alekisantiri ne Rufuusi usaa. ²² Apí ne keló kɛ kapi ye n sée re Kɔlikɔta Yeesu sǐ. Kɔlikɔta aseí re Kúyu Kɔnoo keló. ²³ Api píta kapí ne pite kapi ye n sée re miiri n cǔhɔne u pa re uké n ntí, amá úu n ntí. ²⁴ Api kunapéékɔó kecáá u karii api uilú hɔɔne. Pi panáile mǐpá úye uú ne ulkǐkǐkǐkǐ kéru. ²⁵ Ituɔɔe in mese áme we kefi kumúnǔe pepu kapi u karii kunapéékɔó kecáá. ²⁶ Api lé nnya kapi Yeesu ní kpu wɔlu re: Pisuifi uyóópi. ²⁷ U ne pisoí kpááree pité pinyine kapi kesé karii, ucɔ ukuluke-luke-mé, ucɔ ukumii-mé. ²⁸ [Lé kai Nléécaasimé kémeé rintíki ye lé: Piwaikópekwó kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetɔɔgɔ api u lámaankee pin tíyu pɔuli pin máikée re: Yéee! Póɔ ye Uléécaá keyɔ n fori aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, ³⁰ a ripóócuruu yoriye aa kunapéékɔó kecáá súiri. ³¹ Pepée ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéése ricurru ne isé picélaa api kecáá u nyáneí pin piméɔpɔcɔre tee re: U picó yóriyen-

tele amá úu pée fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisi, Isirayéeli uyóópi uké nkpeni kunapéékɔó kecáá súime tǔké yé arí ne kefa tene. U ne pé kapi kesé n karii póɔ kɔ u lámaankee.

Yeesu nkɔ

(*Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30*)

³³ Ituɔɔe kecíre kumúnǔe, kuɔmaha aku keté nnéi cɔni háí ne ituɔɔe metaani kumúnǔe-pɔ. ³⁴ Ketúnǔe metaani kumúnǔe kpe-i, Yeesu uu kecááíla píma kenyine súúni re: Eloi, Eloi, lama sapatani? Lelee re Uléécaá, Uléécaá, yo nnya kaa né ɔmeriye? ³⁵ Pisoí pée kei n cápínelé kecɔpe pinyine api lé kom api re: Ani ripái, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei ke pikecɔpe unyine uu wuri uú ha píta nyepɔ-nyepɔ pinyine-i sínéé fe uu kenaapi tuhu uu u pa re uké n ntí un tee re: Tǔké yé nké, in te Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu meyá kepupeila seń uu pée kpi.

³⁸ Kusánǔá kapí ne Uléécaá keyɔ kémeé n kénélé akú céérine meté, kecáá ne metene-pɔ. ³⁹ Ke Rɔm usóóca kpéé yee pée Yeesu keyu-i n nyenu uu unkpɔ mmé n yé uu re: Usoi nkó ye pée meseí Uléécaá Képipi le. ⁴⁰ Pinósi pinyine ye kɔ pée wele pin ketaa nyáneí. Pinósi pé kecɔpe ke Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu Sínsá ne Yosee uní ne Salomee apí pée we. ⁴¹ Ke Yeesu uú pée Kalilee-pɔ ní we, pinósi pé pée ye pée u n tikilé pin u keisi. Pinósi picó ye kɔ pée u tikilenle apí ne Yerusalem sǐ.

Yeesu mekulaa

(*Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42*)

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitule masí ke Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi ye pée pitúhaane pé kémeé usoi kecíre le. Uyé ticuruu ye kɔ pée Uléécaá iyóópi mekame ménle. Keyáa ké aí ne sá anyá isɔɔlú

keyaa ye ke, liké ne kóso weesi kewénteyaa. Lē nnya ke Yosefi uu ikari wa uu Pilati kémee sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati píri wai kuú ne n kó te Yeesu ye nkpɔ masí. Uu Rɔm usóóca kpéé séi uu u pise re in te li náŋai ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Rɔm usóóca kpéé uu písímaa u rí masí lē kai ní we, Pilati uu ncéee he re piké Yeesu kpísi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánjáá lɔlu uu kunapéékɔ́ kecáá Yeesu súiseri uu kusánjáá u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaŋaa-i n wa kémee u yekei, uu pɛe lē memáá mɛpare píima menyine pímiise uu rinɔnɔ́ fi. ⁴⁷ Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yosee uni api kei kapi u n waipɔ n nyánei.

Yeesu ye nkpɔ kémee yisi

(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

16 Ke kewénteyaa ketúné ake ní tɔsí, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu uni ne Salomee api tulaali lɔlu piké ha Yeesu yakasi. ² Kewénteyaa ukóso, api mekeekɛe metuŋeleeme rikpíi sí. ³ Api pimɛɔpɛcɛre píseine re: Wóo yé ha ripare tee rikpíi rinɔnɔ́ n filē tó pímiise? ⁴ Kapi yé in-ípee rinsíka, api yénu re li mɛparecaŋaa mē pímiisele. ⁵ Api rikpíi-i lomɔ́ api keŋmánɛpi kenyine yenu ken kuluke-luke-mē tū ken ketúkanka tomé tanaalē, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame íi kape nɔ́ wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyē kapi kunapéékɔ́ kecáá n kariii kani wéési? U nkpɔ kémee yisile, úu nté we. Ani nyánii, kelō nké-i kapi u finse. ⁷ Amá ani ha Piyee ne upipiretiki tɔrɔ́ maa re u yé ha Kalilee-pɔ́ pi m mé, kei kapi yé ha u yē yare kuu pi n símaalē. ⁸ Api rikpíi-i léeri api ntóó sé pin terii ne iwame, amá ápi úka ríka ma ne iwame mɛpehē.

Yeesu ye umɛcɛre Makitala kuyu ukó Maari nyíse

(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)

⁹ [Ke Yeesu uu kewénteyaa ukóso mmare nkpɔ kémee n yisi, u tíyesele Maari Makitala uu mɛfoi u yenu. Maari Makitala uyē kémee kuú pɛe aníri aseei lakase. ¹⁰ Maari Makitala uú ha nsímé mmē pɛpɛe pɛe Yeesu rintíki símisi. Pē pin kumúnjé kpe-i nkpɔ́ tū pin kɔ́ ténesi. ¹¹ Kapi n kó te Yeesu ye nfáa mále, te Maari Makitala ye u yē, ápi ne kefa tene.

Yeesu ye umɛcɛre upipiretiki pité nyíse

(Luki 24:13-35)

¹² Lē memáá, Yeesu uu méwee féé mɛɔ́ kpísi uu tíyese upipiretiki pité pinyine pɛe kecare-mē n sí api u yenu. ¹³ Pē ticurruu apí weri api picɔ́ nsímé mmē símisi, picɔ́ pē api kɔ́ ne kefa tene.

Yeesu ye umɛcɛre upipiretiki kefi ne use nyíse

(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁴ Yeesu uu metórwɔ́ umɛcɛre upipiretiki kefi ne use nyíse kumúnjé kpe-i kapi iluke n le. Uú ne pinfatene kucírɛ ne pinkiŋtake pi cési, kápi pɛpɛe pɛe nkpɔ́ kémee meyise-máá u n yé ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu pɛe lē memáá pi maa re: Ani ketē nnéi rikóónú ani písoi nnéi Nsímé Kecire símisi. ¹⁶ Uléécaá yé nkó yee ne kefa u n tene uu kɔ́ míni wole yoriye. Amá u yé ne nkó yee úu ne kefa u n tene túhaane aí ne u kpi. ¹⁷ Mewaisaŋa ke pɛpɛe ne kefa Uléécaá n tene api yé ní wapisi ye mmé: Pi yé rinényíri ne aníri lakase, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cópii, íi yé líka pi wa. Mpá pin kɔ́ linírɛ-nírɛ lee yé n kpu n ntí, ái yé nkpáni líka pi wai. Pi yé pitóikɔ́ kecáá anípe rilaa, pitóikɔ́ pē api pélu.

¹⁹Ke Upíima uu písímé pi m masí, ai keyómecaa-mē u kpiípo uú ha Uléecaa kuluke-luke-mē kényukóstone-i tone.
²⁰Upipiretiki api sí apí ha mpá yei

Nléécaasimé símisi. Upíima uu pikei pi n léni, uu tíye mewaisaŋa kapi n wapisi ame pinsímé ase i n nyíse.]

Nsímé Kécire ritelé ke Luki uu n wóí

Lélee ritelé ntí kémee ní we

Nsímé Kécire ritelé ne Ulééca Pitume Mewai ritelé ke Luki uu wóí. Pē inipee-i ke Yeesu uu umewai n wapisi ke Luki uu písei n̄sone uu kelene ritelé ntí uusane Teofiili wolu re uké Yeesu icélaa aseí kō n̄sone (Luki 1:1-4). Luki ye pee Ukireki le. U kō pee upoise píima unyine le yee pee Pōoli n sárikee. Luki ye Yeesu nyisele yare Usoi Kepipi. Yeesu ye pansela ke-soipipi uú ne sisoipipi íwe tēni. U pee p̄soi ipiṅe ne p̄iamíri poisentele. Tíyū 24 kémee ke isímé t̄r̄o yee m̄ mulú ii wólaalē, iyē ke pepee Yeesu mewai n yē api Luki rintéṅse. Iyee nní Yeesu meyise nk̄pō kémee ne umekpáfúme upipiretiki ne pinósi ne pipiretiki picō pee pee un-kpō n tēni keyu-i. Uu lē ne lē ke átélē aa ukecáá n̄ s̄misi pi p̄erése uu pee pi tum te piké ha m̄pá úye s̄misi re uyee Úyulale.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Luki ye s̄misiile lē ke Yeesu uu sisoipipi kémee n lom̄pō (1:1-4:13). Umemare ne ukeleeme nk̄ó mee kei we.
2. Up̄íima ye ketē kecáá unfaa nnéí kémee sisoipipi wéésile. Luki ye s̄misiile lē kuú ne pinárei ne p̄íwek̄ó ne pitóik̄ó kutu riñcō (4:14-19:27). Sinyárū kulú kuu kp̄ísi uú ne sisoipipi li céési: Uḡmáne yee m pō kenyárū (15), Samarii ketē usoi unyine yee kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unk̄pō kunap̄éék̄ó kecáá ne umeyise nk̄pō kémee ke Up̄íima uú ne sisoipipi yoriye (19:28–24).

Luki ye Teofiili ritelé wóí

1 Umárecō Teofiili, p̄soi meýā ye mewai mee kerócp̄e n wapisi nk̄ó piwóle peenle. ²Pi mewai mē nsímé t̄ó ritósele yare lē ke pepee kékoraane-me n yē pin neni ne Ulééca nsímé k̄óónúlē api r̄ó n n kéenkee. ³Lē nnya ke rinécúruu am n̄sone písei kē lē nnéí lee kékoraane-me n wa ceri, ai né s̄nesi re kē link̄ó p̄ó umárecō Teofiili woi kélé-kélé. ⁴Ne wólule noké ne n c̄eri re icélaa kaa n k̄ó ye nsímésele le.

Uléecaatume ye s̄misi re pi yé Yohani Úniwole mari

⁵Kumúnḡ kpe-i ke Erooti uú pee Yutee ketē uyōpi ke Ulééca unyōnse unyine kapi ye n s̄ee re Sakarii uú peé we. U pee Apiya piléek̄ó kunai uk̄ó use le. Uun̄osi ye pee pepee ye Ulééca inyōnse n wa uwéése Ar̄o kepire uk̄ó le. Pi ye u s̄ee re Elisapeti. ⁶Piketé ye pee Ulééca inipee-i kecire s̄onele pin kō Up̄íima isé ne uicélaa nnéí múílē n̄sone. ⁷Amá ápi pee kewá má, Elisapeti ye pee unyapi le. Lē memáá, u ne ula keté ye pee kpurunule.

⁸Keyáa kenyine kai Sakarii kunai menyōnse tu, uu pee keyáa kē Ulééca keyu-i upinyōnsekei n wai. ⁹Lē kai pepee ye Ulééca inyōnse n wa inyekii-i m pise kapi ritiki apí ne Sakarii wée re uké Ulééca kunyōnselee lō uké tulaali ḡmaasi. ¹⁰Kumúnḡ kpe-i kapi tulaali n ḡmaalē, p̄soi riwúí ye pee c̄ápinelēnle pin ketahai mmé keyóme yáási. ¹¹Up̄íima uleecaatume unyine uu mese ne mese Sakarii keyu-i kp̄áfúme, uu kehúú ke-i kapi tulaali n ḡmaalē kuwélé luke-luke-mē nyere. ¹²Ke Sakarii uu u n yē, uú túí-túí, iwame ii u tini. ¹³Amá Up̄íima uléecaatume uu u maa re: Sakarii, iwame íi kape p̄ó wa. Ulééca ye ip̄ówele konle. Up̄ón̄si Elisapeti yé kewántisi p̄ó mári aa rinyíri ke he re Yohani. ¹⁴Mey-ík̄iyiki kake rip̄p̄ó larukusene. P̄soi

meyā apɔɔ yé kɔ larisi ne kepimare. ¹⁵Likumúnjé re u yé kam uu Upíima inipee-i wai usoi píima unyine. Feé ne píta pome-pome píka ápi unnɔɔ-i lonine. Nfáasɔne yé meyá u n yipaalenle kumúnjé kpe-i kapi u n cuunsene. ¹⁶U yé Isirayeeeli pikɔ meyā pi-Uleecaa, Upíima-mē peseme. ¹⁷U yé masí Uléecaa keyu-i n sɔnele ne mewéesesɔhɔ ne nnaŋe ke Elii uú pee m má, uu pisáa ne pisiwā nfasimé péne, uu tíyese pepee aseí pite mewéesesɔhɔ n háikuse api pepee me n tɔkílē kemúnjé ŋmurei. U lē nnéi waine uké ne nsoipuri mee Upíima mekame m mé n yé nnya. ¹⁸Amá Sakarii uu uléecaatumē maa re: Íye kam yé ne ceri re aseí ye nye? Likumúnjé re ne kpurunule, unénɔsi ricuruu ye kɔ kpurunule. ¹⁹Uléecaatumē uu rinɔɔ u pese re: Néé Kapiriyeeeli, Uléecaa keyu-i kam we nen upikei wai. U né tummele re ké ifaaci ke-cire nnyí pɔ símisi. ²⁰Amá áa ne nsímé kapi n yekei re nké kumúnjé kunyine-i wa ne kefa tene. Lē nnya kai yé ripólémpi paasi áa yé fe pɔké rinɔɔ male hái ne ké ke mewai mē nnéi amē n waine.

²¹Kumúnjé kpē nnéi kémeé, písoi pee n cápinelē pin ketahai Sakarii mé ye pee píri túnle re pi kunyɔnselee-i meyá náŋai nnya. ²²Amá kuu n léeme, úu fe uké rinɔɔ pi male. Písoi api céru re Uléecaa ye linyine u yeneisele kunyɔnselee-i. Anípe kuú ne pi símisi, tilémpi tin pahaalē.

²³Ke Sakarii uu kumúnjé kpē kai m pise re uké Uléecaa pikei wa ketɔ n tu, uu ukeyɔ pele. ²⁴Kai rinkpáse, uunɔsi Elisapeti uu fapisi, uu umecire kéyɔ-i pésu hái ne iwáre inupū kumúnjé, un tee re: ²⁵Lē ke Upíima uu né n wa ye nní: Li nkpéni ripɔɔ u wa re uké lelee pee písoi kecɔpe inései n tese né lese.

Uléecaatumē ye símisi re pi yé Yeesu mari

²⁶Iwáre kpúúlū kémeé, Uléecaa uu uléecaatumē Kapiriyeeeli Kalilee ketē kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti kémeé tum. ²⁷Ukpére unyine yee úu utisi n nyu kapi pee Yosefi yeleilē. Pi ye n sée re Maari. Ukemeé ke Uléecaa uu u tú. Yosefi ye pee uyɔɔpi Tafiti kepire ukɔ le. ²⁸Uléecaatumē uyē uu Maari keyɔ-i lomɔ, uu u maa re: Ne pɔ yáasi, Uléecaa ye ípeelée pɔ nyisele un kepɔpire we. ²⁹Anɔɔ nyē aa Maari túi-túise, un umecire písei re: Iyáhaa íye mpuri ye nnyi? ³⁰Uléecaatumē uu pee u maa re: Maari, iwame íi kapɔ pɔ wa, Uléecaa ye uipeelée pɔ nyisele. ³¹Pɔ kómei, pɔ fapisine aa kewántisi maru, aa ke séi re Yeesu. ³²Ke yé isoi wa api ye ke séi re Uléecaa yee mpá yo kecáá n tú Kepipi. Upíima Uléecaa yé tíyese ake usáyaha Tafiti iyɔɔpi tone. ³³Ke yé Yakupu kepire pikɔ kémeé iyɔɔpi tene-ciré li. Keiyɔɔpi íi kétó máne. ³⁴Maari uu uléecaatumē maa re: Íye kai yé lē wa, ám utisi nyu? ³⁵Uléecaatumē uu rinɔɔ u pese re: Uléecaa Nfaasɔne ye kepɔcáá súirine, Uléecaa yee mpá yo kecáá n tú uu unnyéré pɔ yárii. Lē nnya kewá ké ne Uléecaa kekɔ le. Pi yé ke sée re Uléecaa Kepipi. ³⁶Upómáreco Elisapeti kapi pee n sélei re unyapi ricuruu ye ne riwéese kewántisi kefa mále. Uiware kpúúlū kémeé kuu nní we. ³⁷Likumúnjé re Uléecaa úu líka kupɔne we. ³⁸Kei ke Maari uu pee u pese re: Ne Upíima ukeikɔ le. Liké wa yare kaa nní m ma. Uléecaatumē uu pee u yá uu tɔmpɔ.

Maari ye Elisapeti pilóólú ha

³⁹Lisiyaa se-i, Maari uu mekeekée Yuta ketē kee akúú m má kuyu kunyine ncee pɔb. ⁴⁰Uu Sakarii keyɔ-i lomɔ uu Elisapeti yáasi. ⁴¹Kumúnjé kpe-i ke Elisapeti uu Maari iyáhaa n kó, kewá

ake ukefa-i lémesi, Nfáasɔne nn Elisapeti yipu ⁴²uu pupei re: Uléécáa ye lisɔne pɔ wale ai tɔsu pinɔsi tɔɔɔ nnéí. Uléécáa rinɔɔ sɔne ye kewá kē kaa m mārune kecáá wele. ⁴³Née úye Unépfíma uni uké ne pilóólú né n kam? ⁴⁴Kumúǵé kpe-i kam ipɔyáhaa n kó, kewá ye kenéfa-i lémesile ne mpɔɔnare. ⁴⁵Pɔ únarekome le, kaá ne kefa n tene re Upfíma ye lē kuu m ma api pɔ símisi waine nnya.

Maari keyome

⁴⁶Maari uu pɛe re:

Ne la ké Upfíma rinyiri ritaáse,

⁴⁷tinéɔɔ arí ne Uléécáa, Unéyulale larisi.

⁴⁸Likumúǵé re u né uukeikó nee ám líka n tulaalē íwe ténle.

Kaí ne neni rimpá, nsoipuri nnéí yé né maa re únarekome.

⁴⁹Uléécáa nnaŋe nnéí ute ye likei sɔne kecire né wale.

Urinyiri nsɔne ye ne mmpehē le.

⁵⁰Uyee ye hái kaí ne n wéme pepɛe u n wuru anai íwe té.

⁵¹Uu mewai naŋe-naŋe wapisi ne un-naŋe, uu unnaŋe nyíse pepɛe

akɔkɔri m má api kpíi.

⁵²Uu piyɔɔpi iyɔɔpi-i lese, uu pepɛe ápi líka n tulaalē taáse.

⁵³Uu pepɛe nkú n tú ne lisɔne lepeise, uu pimámá lákase menípe nmanɛ.

⁵⁴Uu upikeikó Isirayeeli pikó picome weri.

⁵⁵Úu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe té

háí ne mpá píyɛi-pɔ yare kuú pɛe pirɔkpure m ma.

⁵⁶Maari ne Elisapeti apí tone hái ne iware itaani kumúǵé, uu lē memáá ukeyo pele.

Yohani Úniwole kemare nsímé

⁵⁷Ke Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. ⁵⁸Elisapeti pipereɔɔ ne upimareɔɔ api kóm te Upfíma ye íwe u

té, ai Elisapeti meɔɔ pi larisi. ⁵⁹Keyáa páha-paha tuǵé, apí ne kewá weri piké ke riké, api músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. ⁶⁰Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. ⁶¹Api u maa re: Íye lē má, úka úu kepɔyɔ-i rinyiri tē tico má. ⁶²Api pɛé ne anípe usáa pise re íye kuú la piké ye kewá kē sée. ⁶³Sakarii uu pise re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u m pa, uu kukecáá wólú re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéí nnɔɔ yipu. ⁶⁴Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénne, uu símisi uu Uléécáa rinyiri taáse lin cálé. ⁶⁵Ai pɛe upipereɔɔ nnéí iwame wai. Yuttee ketē kee akúú m má nnéí kémeɛ, pisoi api mewai mē nsímé ne n túntilē. ⁶⁶Pē nnéí pɛe ifaaci iyē n kó api ikecáá m músu pin pimɛɔɔpɛɛre píseine re: Íye ke kewá kē aké masí ne tenene? Asei kecáá, Upfíma ye pɛe kekepire wele.

Sakarii ye Uléécáa pakare

⁶⁷Nfáasɔne nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Uléécáa rinyiri ne písímé loni re:

⁶⁸Upfíma, Isirayeeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taálē

kuú ne upikó kutu riñɔɔ uu piriyyu lolu.

⁶⁹U uyóriye yee nnaŋe m má ró hele uukeikó Tafiti keyo kémeɛ.

⁷⁰U pɛe hái mekeɛ-me nsímé mmē antepuye kuu n wée símaasele.

⁷¹U rinɔɔ yekei re u yé piróláarɔ ne pepɛe irɔpuri n yúlu anipe-i ró nmehereese.

⁷²Uléécáa ye nfanare pirósáayaha nyísele,

úu uricuruu rinɔɔ kuu

u ne pē keɔɔpe n yekei palei.

⁷³Likumúǵé re Uléécáa ye urósáayaha Apiraham wéri re

⁷⁴u yé piróláarɔ anipe-i ró lese,

uu tíyese ári yé ne iwame u n yáási.

⁷⁵Ai tíyese arí n kpáiiilē tɔn kecire sɔne uinipeɛ-i hái ne

ntófáa siyaa ketɔ-pɔ.

⁷⁶ Pó kenéwá, pi yé pó sée re Uléecaa yee rnpá yo kecáá n tú antepu.

Likumúnjé re pów yé Upíima kekpeē wa aa nceē u nyóonse,

⁷⁷ aa upikó céreise re u yé piriyu lo uu piakópe pi sárei.

⁷⁸ Uléecaa nfanare toi-toi nnya, u ne umetéi sóntile ame ró kpáii yare ntuje

⁷⁹ uké pepee kuymaha-i ne pepee nkpó kuhore-i ní we rikpáiiise,

uu aróna nkínjine ncee tikise.

⁸⁰ Kewá ken papisi, kemesohó men ko papisi. Uu acesi kóima-i n finu hái ne keyáa kē kuu upikei Isirayeli pikó kecōpe n kóraane.

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári

(Matiyee 1:18-25)

2 Ketē nnéi uyóopi Okusiti uu kumúnjé kpe-i rinóo he re piké ketē nnéi pisoiki kē. ² Pikéē pepee pifoí. Pi wale kumúnjé kpe-i ke Kiriniisi uu pēe Sirii ketē kecáá iyóopi n le. ³ Ḿpá úye uu ukuyu pikéē sī. ⁴ Yosefi uu Kalilee ketē kēmeē Nasareti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi ye n sée re Petelehem sī. Kuyu kpe-i kapi uyóopi Tafiti mari. Yosefi ricuruu ye Tafiti keyó ne ukepire ukó le. ⁵ Uu kei pikéē sī, u ne uunósi felei-felei Maari yee kefa m má. ⁶ Pin Petelehem-i we, ukemareyaa ake tulu ⁷ uu ukewā foí máru ketisi, uu asánjád ke yarii uu kuhópi kecáá ke finse, kapi picéetónjé kulee-i ketóna m paa nnya.

Uléecaatume unyine ye Petelehem-pó rikpáfúme

⁸ Keló kese ke-i ke piseesé pinyine apí pēe kesine we pin sicare-i piisee kecáá paílē. ⁹ Upíima uleecaatume uu pikeyu-i kpáfúme, Upíima meyoopi amé n tēlu men kekále pi wailē. Iwame ii pi wai meyansei. ¹⁰ Uléecaatume uu pēe pi maa re: Iwame íi kape nó wa. Nsímé sone mee yé Isirayeli pikó nnéi ripóo meyá

n nínjukuse kam ne nó ka. ¹¹ Neni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nsunéyulale mari, uyē ke Uléecaa uu n wéē, Upíima. ¹² Lē kani yé ne u n céri ye nní: Nó kewá fēnfēi leepó kapi kusánjád n pílasi api kuhópi kecáá finse. ¹³ Mese ne mese, piléecaa-tume picó api ufoí nkó kecáá kpápo api kulúu wai, api pēe Uléecaa meyoopi n yom te ¹⁴ Uléecaa yee keyómecaa-pó ipakare te. Nkínjine nké pē kuu ketē kecáá ní la kecōpe n we.

Piseesé ye Petelehem sī

¹⁵ Ke piléecaatume api pi rin-yá api keyómecaa-mē pele, piseesé api pēe símaane re: Tóké Petelehem ha. Li pise re toké lelee n wa ke Upíima uu ró n céreise yē. ¹⁶ Api kei mekekeke sī apí ha Maari ne Yosefi leepó, kewá ken kuhópi kēmeē finu. ¹⁷ Kapi ke n yé, api lē ke uléecaatume uu kewá kē nsímé n símisi keenkee. ¹⁸ Lē ke piseesé api n símisi ai pē nnéi pēe kutu pi n cólē pírí wai. ¹⁹ Maari uu mmē nnéi ukefa-i múlú un nkecáá músu ísone. ²⁰ Piseesé api lē memáa nkúlecee póló. Api Uléecaa rinyiri taáse api umeyóopi n yom te u tíyese api kóm api kó yenu nnya. Linnéi ye wa yare lē ke uléecaatume uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyíri he

²¹ Siyáa siseei memáa, kewá kekéyaa ake tulu, api rinyíri ke he re Yeesu. Tinyíri tē ke uléecaatume uu pi céesi Maari uu kelene papisi.

Pi Yeesu Uléecaa keyó-i nyíse

²² Lē memáa, ituje ii tulu re piké inyékkii wa piké ne pimécire heere yare kai Moisi isé kēmeē m pise, Maari ne Yosefi api pēe ne kewá Yerusalem kuyu sī te piké Upíima ke nyíse. ²³ Likumúnjé re li Upíima isé kēmeē wólaalē te: Upíima yee kewántisi foí te. ²⁴ Api kó inyóonse ke isé ise iyē ii m pise wai: Sikpéekpeepi sité nēe alóolá sínsá até kapi yé ne wa.

²⁵ Utisi unyine kapi ye n sée re Simeyɔɔ ye pɛe Yerusalem-i wɛle. Utisi uyē ye pɛe usoi sɔne le un Uléecaa riwure má un uyē kaí pɛe m pise re uké Isirayɛeli yoriye mé. Nfáasɔne ye pɛe ukemé wɛle. ²⁶ Uléecaa uú ne Nfáasɔne tiki uú ne u símisi re u yé uyē ke Upíima uu n wée uu tumti ne uinipee yē uu kelene kpi. ²⁷ Nfáasɔne nn tíyese Simeyɔɔ uu Uléecaa keyɔ sɪ. Ke Yeesu pikɔ apí ne u n hápɔ piké inyékii iyē ke isé ii m pise wa, ²⁸ Simeyɔɔ uu u kpísi, uu Uléecaa pakare uu re:

²⁹ Upíima, tipónɔ kaa n yekei ye nkpéni lile.

Pó fe aa nkpéni né upókeikó tíye am nkíninje-i kpi.

³⁰ Likumúnjé re ne ne inénipee pipóyulale yenle.

³¹ Pɔ Uyóriye kpíimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uyee metéi mee yé n tíyese ketē nnéi ayu aa pɔ céru.

Uyee yé tíyese mpópuri Isirayɛeli rinyiri arí taá.

Lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n símisi

³³ Yeesu usaa ne uuni apí pírí wai ne lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n símisi.

³⁴ Simeyɔɔ uu anɔ sɔne pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Uléecaa ye kewá nké wée re keké tíyese pisoí meyā piké loó, pimeyā piké kɔ Isirayɛeli-i yisi. Keke Uléecaa linyíse-nyíse lee yé pisoí ne Uléecaa kecɔpe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke pisoí meyā apí riséé ne pisifa-i m músu yámne. Amá pɔ keuni, pɔ ntóosi kɔ yare ketéhe kapi pɔ tuhu.

Antepu Aani kecáá nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kɔ pɛé wɛle. U antepu le. Fanuwɛeli ukpére lo Asee kumare-i. U pɛe kpu-runule n̄sɔne. Añmē aseí ke u ne uula pɛe n s̄ɔnne unnañe kémeé apí wa. ³⁷ Lē memáá, uu ikúmannɔsi tone uú ha ne añmē kuwóó ne afeetaani ne ana tulu.

Úu ye píkai Uléecaa keyɔ riyá, amá ketúnjé ne kesine kuu ye Uléecaa pikei n wai un anɔ paasi un wɛlu. ³⁸ Uu kumúnjé kpe-i Uléecaa keyɔ-i hápɔ uu Uléecaa pipakare loni. Uu pē nnéi pɛe pɛe m mé te Uléecaa uké Yerusalem riyu lo kewá kē nsímé símisi.

Nasareti kémeé mepeeme

³⁹ Ke Yeesu pikɔ apí lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai m masí, apí ne Kalilee u pele, pikuyu Nasareti kémeé. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kɔ n̄nañe kpálē. Mewéesesɔho píima kuú pɛe má, Uléecaa ipɛelée in kɔ ukecáá we.

Yeesu ye añmē kefi ne até má uú ne Uléecaa keyɔ kémeé lompo

⁴¹ Ḿpá kuñmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèè pɛe nkpɔ melɔɔ anyá hale Yerusalem-pɔ. ⁴² Kumúnjé kpe-i, Yeesu ye pɛe añmē kefi ne até mále. Usáa ne úni apí ne u péne apí anyá sí yare kapi ye n ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni apí pele, amá Yeesu uu Yerusalem-i mé-suni, upikɔ apí kɔ nkpáni céri. ⁴⁴ Apí músu re Yeesu yé pipisencɔ pinyine rintikile, apí sɔne yare keyáa kese kumúnjé, apí pɛe lē memáá pipimarecɔ ne pipisane kémeé piwélaa u sɪ. ⁴⁵ Amá apí u yē, apí Yerusalem-mē pele pin piwélaa u nɔñlē. ⁴⁶ Apí keyáa táánū tunjé Uléecaa keyɔ-i u yenu un isé picélaa kecɔpe tū un kutu pi cɔlē un kɔ nsímé pi písei. ⁴⁷ Pírí ke Yeesu mesɔho ne uanɔ meyóó ai pē nnéi pɛe kutu u n cɔlē wa. ⁴⁸ Ke usáa ne úni apí u n yé, ai pírí pi wai, úni uu u maa re: Kenéwá, yo nnya kaa lē wa? Tó ne upósáa ye pɛe pɔ wéésile kerɔwu ken túúni. ⁴⁹ Uu rinɔɔ pi yósu re: Yo nnya kani né wéési? Áni nyu re li pise re ké unésáa pikei waa? ⁵⁰ Amá apí lē kuu pi m ma aseí kō.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki apí Nasareti pele. U pɛe usáa ne úni pakarelenle. Úni uu kɔ mewai mē nnéi ukefa-i n wailē. ⁵² Yeesu

uú m pelu, umesɔhɔ men kpálē un kɔ isoi sɔne le, Uléécáa ne sisoipipi inipee-i, Uléécáa ipelée in kɔ ukecáá we.

Yohani Úniwole ye Uléécáa Nsimé yóólē

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)

3¹⁻² Kumúnjé kunyine-i, Uléécáa uu Sakarii uɔmáne Yohani kucesi kóima-i rinɔɔ maa. Rɔm uyɔɔpi píima kapi ye n sée re Tipee ye pée likumúnjé kpe-i iyɔɔpi kémee aɔmē kefi ne anupū piwai masile. Pɔnsi Pilati yee pée Yutee ketē kecáá paílē, Erooti pɔɔn Kalilee kekɔ kecáá paílē. Uumaa Filipu yee pée Itumee ne Tarakoni sitē kecáá paílē, Lisaniya un Apiteeni ketē kecáá paílē. Likumúnjé kpe-i ke Aani ne Kayifu apí pée pɛpɛe ye Uléécáa inyɔɔnse n wa piwéése. ³Yohani uu Yuritee ayu pikɔɔnú loni un yóólē te: Ani mɛfine conse, ani tíyese piké míni nó wole Uléécáa uké nɔ́anékópe nó sárei.

⁴ Ai wai yare lē ke antepu Esayi uú pɛe uritelé kémee n wói re:

Usoi rinɔɔ ye ri tee kucesi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyɔɔnse, ani uicee tēiise iké kecire wa.

⁵ Ahóre-hore nnéi ye sírunɛ, akúú ne sikúúpi nnéi asi foru, icée sikɔɔnú nnéi asi tēii, icée ahore-hore nnéi aa síru.

⁶ Ḿpá úye uu pɛe yénu re Uléécáa ye usoi riyu lɔle.

⁷ Asoiwuí aa Yohani kémee n sɔnaapɔ uké míni pi wole. Uu pi maa re: Nɔ akpurii nnyé! Wóo nó céesi re nó fe ani Uléécáa ketahai kɛɛ n tu kaase má?

⁸ Ani ye mewai mee n nyíselē te nɔ mɛfine conse wa. Áni kape nɔ́menécíre m máikɛe re: Apiraham yee urɔ́sáyaha. Uléécáa yé fe uu waise apare nnyé nní aa panse Apiraham sipirē. ⁹ Iso isɔɔlu ye pile iké aléé sémni hái iníjǎ-pɔ. Pi kuléé

nkú kɛɛ áku apipi sɔne m márei kéné api nna-i sáɔɔ.

¹⁰ Asoiwuí aa pɛe u pise re: In lɛɛ ni, íye kai nkpéni pise re tóké wa? ¹¹ Uu rinɔɔ pi yósu re: Úye un sitúkanka sité m má, li pise re uké uyee úu m má kese he, úye un kɔ iluke m má, li pise re uké uuɔ yee úu m má he.

¹² Pilampooyɔɔ ricurruu api símpɔ piké míni pi wole, api Yohani pise re: Urɔ́célaa, íye kai pise re tóké wa? ¹³ Uu rinɔɔ pi yósu re: Áni kape ye lē ke isé ii rinkɛ re pisei piké ye héélɛ kecáá rilaase.

¹⁴ Pisɔ́ɔca ṕɔ ticurruu api u pise re: T́ɔ ní, íye kai pise re tóké wa? Uu pi maa re: Áni kape ye úka siwóó yɔ́si ne nnaɔɔ née aní ne nsímé liute wááná, amá ani ne nɔ́inéhéé ripá.

¹⁵ Kuyu nnéi yee pɛe tálē te lipíima linyine ye waine. Ḿpá úye uu pɛé m músu re née Yohani yee uyē ke Uléécáa uu n wée. ¹⁶ Yohani uu pɛe pi maa re: Míni ke née ne nó wóle, amá unyine yee nnaɔɔ né n fe ye sɔnti. Inésoi fi tu re ké uanééri nɔ́me féenne. Nfáasɔne ne nna kuu yé ne nó wole. ¹⁷ U ukunipe-i kuhóólo kapi ye ne n cácai múflenle uké ne mɛpipi ne acólé kóólɛne. U mɛpipi risíme-i súúnine uu ayúí ṕɔ nna mee n n ye pí kai n kpu kémee toroise.

¹⁸ Yohani ye pɛe pisei itisi kpáriisele un ne Nsimé Kecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye pɛe umáreɔ cire unɔ́si Erootiyati kpísile uu kɔ mewai kópe meɔ meyá wapisi. Lē nnéi nnya ke Yohani uú pɛé ne u cési. ²⁰ Erooti uu kɔ mewai kópe meɔ kpá uu Yohani kukpaniilee wai.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11)

²¹ Kapi pisei nnéi míni piwóle m masí, api kɔ Yeesu ricurruu wole. Kumúnjé kpe-i kuu keyóme n yáási, ai keyóme hánne. ²² Nfáasɔne nn ukecáá súiri yare rilɔ́lā, pin ti nyáni ne inípee. Tinɔɔ ari

keyómecaa-pɔ maari re: Pɔɔ Kenépipi lala kecire. Ám ye keṗócaá kó.

Yeesu Kírisi pikpure anyiri

(Matiyee 1:1-17)

²³ Aṅmē afeetaani kumúnǵe ke Yeesu uu má uú ne upikei koru. Yare kápí pɛe m músu, u pɛe Yosefi kepipi le. Yosefi un Elii kepipi, ²⁴ Elii un Matati kepipi, Matati un Lefi kepipi, Lefi un Melisi kepipi, Melisi un Yanayi kepipi, Yanayi un Yosefi kepipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Amosi kepipi, Amosi un Nahum kepipi, Nahum un Esili kepipi, Esili un Nakai kepipi, ²⁶ Nakai un Maati kepipi, Maati un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Simeyi kepipi, Simeyi un Yosee kepipi, Yosee un Yota kepipi, ²⁷ Yota un Yowanaa kepipi, Yowanaa un Resa kepipi, Resa un Soropapeeli kepipi, Soropapeeli un Salatiyeeli kepipi, Salatiyeeli un Neri kepipi, ²⁸ Neri un Melisi kepipi, Melisi un Ati kepipi, Ati un Kosam kepipi, Kosam un Elimatam kepipi, Elimatam un Eri kepipi, ²⁹ Eri un Yosuwee kepipi, Yosuwee un Eliyesee kepipi, Eliyesee un Sorim kepipi, Sorim un Matata kepipi, Matata un Lefi kepipi, ³⁰ Lefi un Simeyɔɔ kepipi, Simeyɔɔ un Yuta kepipi, Yuta un Yosefi kepipi Yosefi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tafiti kepipi, ³² Tafiti un Sese kepipi, Sese un Opeti kepipi, Opeti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasɔɔ kepipi, ³³ Nasɔɔ un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimɛe kepipi, Atimɛe un Esirɔm kepipi, Esirɔm un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahɔɔ kepipi ³⁵ Nahɔɔ un Seruki kepipi, Seruki un Rakau

kepipi, Rakau un Faleki kepipi, Faleki un Epeɛ kepipi, Epeɛ un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sem kepipi, Sem un Nowee kepipi, Nowee un Lemeki kepipi, ³⁷ Lemeki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enɔki kepipi, Enɔki un Yereti kepipi, Yereti un Malaleyeli kepipi, Malaleyeli un Kenaa kepipi, ³⁸ Kenaa un Enɔɔsi kepipi, Enɔɔsi un Seeti kepipi, Seeti un Atam kepipi, Atam un Uléecaa kepipi.

Setani ye Yeesu peikee

(Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13)

4 Yeesu uu Yuriteɛ nkoi-mē n leeri Nfáasɔne nn u yipaalē. Nfáasɔne nn u kpísi nn ne kucesi kóima-mē sī. ² Setani uú ha kei u peikee siyáa afeena. Úu siyáa sē kémeɛ líka li. Lē memáá nkú nn u wai. ³ Setani uu pɛe u maa re: Pɔn Uléecaa Kεpipi, a rinɔɔ ripare ntí he riké ripólól kukpónɔ. ⁴ Yeesu uu rinɔɔ ku yósu re: Li rítelé-i wólaalē te: Ái iluke ḡmane yee ye usoi nfáa he.

⁵ Setani uú ne kelō cáca u sī, uu meyéne mese ketē nnéí ayɔɔpiyu u nyísente ⁶ uu u maa re: Né ayɔɔpiyu nnyé nnaḡe ne ammule pó he. Anénípe-i kapi lē nnéí wa, né fe aṅ uyē kam í la he. ⁷ Pɔn né rinwula aa né yáási, lē nnéí yé lipókó wa. ⁸ Yeesu uu rinɔɔ ku yósu re: Li rítelé-i wólaalē te: Upiima mecire kóló kaí ne sá re usoi uké riwula uké yáási.

⁹ Kunírí aku lē memáá u kpáú ne Yerusalem-pɔ, akú ha Uléecaa keyɔ kecáá u tɔsi, aku u maa re: Pɔn Uléecaa Kεpipi, a kecáá nké-i meṗóciɛ risáɔ.

¹⁰ Likumúnǵe re li rítelé-i wólaalē te:

Uléecaa yé upitume rinɔɔ he

¹¹ Api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

¹² Yeesu uu rinɔɔ u yósu re: Li rítelé-i wólaalē te:

Kape Upíima Upóléecaa peikee póké uketō yē. ¹³Ke Setani uu méwee mpehē mpehē ne Yeesu m peikee, uu lē memáá ne ketaa u wai un ne kepole kecō mē.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

¹⁴Yeesu uu Kalilee ketē pele. Nfáasōne nnaŋe nn ukedáá we. Urinyiri ari ketē kē nnéi kóónú. ¹⁵Uu ayómeyáhaalee-i n céési, mǎpá úye un ríyuu u waise.

Nasareti pikó ye Yeesu yē

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

¹⁶Yeesu uu Nasareti-i kapí pee u rim-múlú uú ha ne papisi pele. Uu kewénteyaa tunjé kuyómeyáhaalee-i loni yare kuu ye n lō mecō. Uu yisi re uké Nléecaasimé kéē. ¹⁷Api antepu Esayi ritelé u múise. Uu ripínne uu yénu kei kai n wólaalē te:

¹⁸Upíima Nfaasōne ye kenémee wele. U né wéele re [ké pepee ne mpóccaai n tú ncōŋ pi lese] ké kō píwekōó Nsímé Kecire riyóó, ké pikpaniikó símisi re pi yé akpanii kémeé pi lese, am kō pinyíye símisi re pi yé kam api ye yenu.

Am pē kapí íwe n wai ŋmēherēese

¹⁹te ké kuŋmē kpē ke Upíima uu uipeelée n nyísene

nkó símisi.

²⁰Yeesu uu lē memáá ritelé pílesi uu ukeikó ri múise uú tone. PISOI pē nnéi pee kuyómeyáhaalee-i n we api inípee u wii. ²¹Uu pee pi maa re: Nléecaasimé mmú kani nní n kó, neni ke rinóó tē ari li. ²²Anóó nyē ke Yeesu uu m máikee aa mǎpá úye loni, ai píri pi wai kuú ne nsímé sōne mmú n símisi, api ye pee maa re: In ne Yosefi Kepipii? ²³Yeesu uu pi maa re: Ne nyu re nó kenyárú kee

n tee re “Upóise, a mepóciŋe póise” né male. Nó kō né maa re: Tō konle lē ne lē kaa Kaperinawum-pō n wapisi. A kō limecō kupóyu-i wapisi. ²⁴Uu lē memáá kpá re: Asei kam nó símisi: Ápi ye antepu úka kusáne yósi ukuyu cire-i. ²⁵Asei kam nó símisi, pikúmannōsi ye pee Elii kumúnjé piyele Isirayeli-i, ke nkpei nn n wa aŋmē ataani ne kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéi loni. ²⁶Uléecaa úu pikúmannōsi pē unyine kémeé Elii tú, insá uyeé Sitōó ketē kémeé Sarepita-pō n we. ²⁷Piyó ye kō pee kulú wele Isirayeli-i antepu Elisee kumúnjé, mǎpá ne lē, piuka úu wole uké fū, insá Sirii ukó Naama mecire.

²⁸Ke pē nnéi pee kuyómeyáhaalee-i n we api lē n kó, kuwói aku pi wai. ²⁹Api yisi api u tōcōi apí ne kuyu lelu, apí ne rikúú tē kecáá ke pikuyu aku m mómaalē taá re piké ha kei-pō u riláume. ³⁰Amá uu nnánnári wai uu pikepáápáá tiki uu tómpo.

Unírihélaa unyine nsímé

(Mariki 1:21-28)

³¹Yeesu uu pee Kalilee ketē kémeé Kaperinawum-pō sí. Uu kewénteyaa ketúnjé pISOI Nléecaasimé céési. ³²Umecélaa ye pee píri pi wele, liriyíkí re u céésile ne ŋnaŋe. ³³Kuyómeyáhaalee kémeé, unírihélaa unyine un we. Uu pipupukee kápáá. ³⁴Ah! N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re póké ró náá? Ne pō nyule re Uléecaa ye pō wéele uu iyaa yekei. ³⁵Yeesu uú ne ku cési uu ku maa re: A riséé aa usoi uyē kémeé lelu. Kuníri aku pISOI kecōpe ketē u tapu aku pee ukemeé lelu áku líka u wa. ³⁶Ai pinnéi nnóó yipu api pimēcōpecire m máikeene re: kpí! Nsímé n-ye mpuri ye mmú? Usoi nkó ye aníri rinóó hele ne ŋnaŋe aá lelu. ³⁷Api Yeesu rinyiri ne ketē kē nnéi kóónú.

Yeesu ye pitóikó kulúi pɔise

(Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34)

³⁸ Yeesu uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i léeri uu Simɔɔ keyɔ sī, Simɔɔ ulóhóni ipiɛe in meyá tolu lin u pekesi. Apí ne Yeesu téni re uké u pɔise. ³⁹ Uu ukecáá pe, uu kupiɛetoi rinɔɔ he ne kuwóí, kupiɛetoi aku u kpáii, uu mese ne mese yisi uu pikecáá paí.

⁴⁰ Ituje melólé-maá, pē nnéí pēe itói nɔɔpuri pitoikó m má apí ne Yeesu pi læpɔ. Uu mpa úye kecáá anípe laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kɔ písoi meyá kémeé lelu an pupukee re: Pɔɔ Uléécaá Kεpipi. Amá Yeesu uú ne a cési uu nsímé ne a yulu, aníri ricuruu ye nyu re Yeesu ke Uléécaá uu wée.

Yeesu ye Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólé

(Mariki 1:35-39)

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei ke úka úu n we sī. Tisoiwuí ari pi-wélaa u loni. Kapi u n læpɔ, apí n la yare uké pikekúrí n we, úu kape pi riyá.

⁴³ Amá Yeesu uu pi maa re: Li pise re ké Uléécaá iyɔɔpi Nsímé Kεcire ayu aɔɔ símisi. Lē nnya ke Uléécaá uu né tumme.

⁴⁴ Uu Kalilee Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

Yeesu ye pipiretiki foí séi

(Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20)

5 Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kenasareti kupiye ritime nyenu, písoi pin u kálaapɔ re piké Nléécaasimé kutu ricɔ. ² Uu áninɔi até kuritime yenu, pikpíntomécɔpii pin akemee léeme api pianyey n hεere. ³ Yeesu uu kúninɔi kuse-i loni aí ne sá Simɔɔ kukɔ. Uu u maa re uké ne nkáripí ritime ketaa wa. Yeesu uu kúninɔi kémeé tone uu risoiwuí icélaa kuru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simɔɔ maa re: A ne kúninɔi kecimé-cimé-mē ha, nɔ ne pipóséncɔ ani pēe nɔnányeyé fóm ani ikpíntomé cɔpii. ⁵ Simɔɔ uu rinɔɔ u yósu re: Sáa, kesine nké nnéí kari keisi ári kɔ pēe líka yē. Amá kai nní pɔɔ re ké anyeyé fó, né fó. ⁶ Api anyeyé fóm api ikpíntomé paála íi kumúɛé má, anyeyé ticuruu aá n cééerii. ⁷ Api pipisencɔ pēe kúninɔi kucɔ-i n we séiri re piké pi lé. Pē apí hapɔ api áninɔi keté ikpíntomé yipu, áninɔi ricuruu an la aké mirii. ⁸ Ke Simɔɔ Piyee uu lē n yé, uu Yeesu keyu-i wúla uu re: Upíima, a ne ketaa né wa, ne ukópekɔɔ lé! ⁹ Iwame ye Simɔɔ ne pē ticuruu pēe ukekúrí n we wale, ikpíntomé píima iyē kapi keyáa kē n cɔpii nnya. ¹⁰ Lē cire kai kɔ Simɔɔ pisencɔ Yakupu ne Yohani ne Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simɔɔ maa re: Iwame íi kape pɔ wa. Kaí ne neni rimpá, né tíyese aa písoi pēe yé né rintíki wéési. ¹¹ Api pēe pianinɔi ne ketē-mē sī, api mpa yo yá api Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine pɔise

(Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kunyine-i n we, utisi unyine yee keyó m pɔɔlú uú hapɔ. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu kéyu keté tuhu uú ne u téni re: Upíima, pɔn n la, pɔ né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kunípe saapɔ uu u ca uu re: Ne lalé, a peí! Keyó ake mese ne mese tene. ¹⁴ Yeesu uu rinɔɔ u he re: Kape úka nsímé mmú símisi. Amá a ha mepɔcire uyee ye Uléécaá inyɔɔnse n wa nyíse uké yé lē kaa n we, aa limemáa ihεe he aá ne mepɔcire nyɔɔnse yare kai Moisi isé kémeé m pise, mpa úye uké yé te pɔ peí. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pēe kumúɛé kpe-i kuyu n kóɔnúlē hái, asoiwuí aa ye u kálisi aké unsímé kutu ricɔ uké kɔ ne aitoi a pɔise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke písoi apí n we sī uú ha keyóme yáási.

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise
(Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12)

¹⁷ Keyáa kenyine ke Yeesu uu we un pisoí céési. Pifarisi ne pepɛe isé n nyu pin ukekúrí tǔ. Kalilee ne Yutee sité ayu-i ne Yerusaleem kapi léenti. Upíma nnaŋe ye pɛɛ Yeesu kecáa wele, un ne pisoí pɔisente. ¹⁸ Pisoí pinyine apí harɔ pin kékankáláká risánjápɔré wailē. Api wéési lē kapi yé ne kényɔ ke-i n lompo piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá ápi ceri mē kapi yé ne ke n lompo, ke pisoí apí kulúí n tɔsí nnya. Apí ne itúhaa kecáa ke taá, apí itúhaa péré, apí ne risánjápɔré tē pisoí pɛɛ n cápinelē kecɔpɛ Yeesu keyu-i cépisepɔ. ²⁰ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikɔ maa re: Ne apókópe pɔ sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi apí kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kecire ye nkó un Uléecaa lámisi? Wóo yé fe uké akópe sárei? Uléecaa mecire yee yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cérupɔ uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anɔw nnyé keté kecɔpɛ, ríye tee fákú ne ricɔ. Ke usoi uu yé kékankáláká m maa re: Ne apókópe pɔ sárei née kuu yé ke m maa re: A yisi a sone? ²⁴ Ne la póké céri re Usoi Kepipi ye ketē kecáa nnaŋe mále keké ne pisoí akópe pi sárei. Uu pɛɛ kékankáláká rinɔw he re: A yisi a ripósánjápɔré pílesi aá kulu. ²⁵ Mese ne mese, usoi uu mpa úye keyu-i yisi uu risánjápɔré tē kémɛɛ kapí pɛɛ u n fin-selē sakaa, uu nkúleceɛ pɔɔw un Uléecaa rinyiri taáselē. ²⁶ Ai mpa úye nnɔw yipu. Api Uléecaa rinyiri taáse, iwame ii pi súúni pin tee re: Tɔ neni mewai kecire yē!

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)

²⁷ Lē memáa, Yeesu uu léeri, uu ulampooyɔw unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyɔw-i tǔ. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéí yá

uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáa iluke kecire ukeyɔ-i u wai. Pilampooyɔw meyá ne pisoí picɔ pin kesé keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nɔ ne pilampooyɔw ne pikópekwɔ ani kesé le? ³¹ Yeesu uu rinɔw pi yósu re: Pisoí pɛɛ isare n láárú ápi upɔise pise, amá pitóikɔ pɛɛ upɔise pise. ³² Am ka re ké pisoí pɛɛ aseí n tikilē sée, amá pikópekwɔ nnya kam ka re piké pimɛfine conse.

Yeesu ye anɔw pahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)

³³ Pisoí pinyine apí Yeesu maa re: Yo nnya ke Yohani pipiretiki ne Pifarisi apí ye anɔw paasi apí ye kɔ keyómɛ yáasi mpa píyei. Amá pɔ pipiretiki pin le pin kɔ níru? ³⁴ Yeesu uu rinɔw pi yósu re: Nɔ músu re usoi yé unósi kpísi un we, upisane apí pɛɛ anɔw paasii? Aai, mmē n n we. ³⁵ Li yé kam apí kumúnjé kunyine-i unósikɔ uyē pikecɔpɛ lese apí ne tɔmpɔ. Pɛé uye-i kapi yé pɛɛ anɔw paasi.

³⁶ Yeesu uu kenyárú pimáa pi kpá re: Úka úu ye kusánjáa fale kepampi ne kusánjáa kpure tápisi. Lin lē n wa, kusánjáa fale kuu lē ticeéri, kepámpi kē kuu n lése áke kɔ kukpure kémɛɛ waine. ³⁷ Úka úu ye píta pelē kukónenuj kpure-i súú. Lin lē n wa, píta pē ne ye anúj tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúj ye méwoo wa. ³⁸ Amá anúj fale-i kapi ye píta pelē súú. ³⁹ Úka úu ye kɔ píta fale káipi un pipelē pinírɛ m masí. Pi ye re pipelē pɛɛ pikecire.

Yeesu yee kewénteɣaa ute
(Matiyee 12:1-8; Mariki 2:23-28)

6 Kewénteɣaa tunjé kenyine ke Yeesu uu kecare kémɛɛ sone un tɔsu. Upipiretiki apí mepipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine apí pi maa re: Yo nnya kani lē ke isé ii m maa re pisoí ápi kape ye kewénteɣaa ketúnjé wa wai? ³ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi

pese re: Lē nnya áni lē ke Tafiti uu kumúhē kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ U Uléécaá keyo-i lonle uu akpónó kapi Uléécaá n yekei kpási uu le, uu kó upikó pa, lin kó ne irósé-i wólaalē te pepere ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése nmane pēe yé fe api a le. ⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Né, Usoi Kepipi, née kewénteyaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má

(Matiyee 12:9-14; Mariki 3:1-6)

⁶ Kewénteyaa ketúné keco kenyine, Yeesu uu kuyómeyáhaalee kunyine-i loni un písoi céési. Uu kei utisi unyine leepo ne kunípe luke-luke kópe. ⁷ Isé picélaa ne Pifarisi api Yeesu kutu n cólē piké yé in te u yé kewénteyaa ketúné usoi paise, likumúné re pi pēe kewááná wéésile piké ne akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pēe pinfasimé cérile. Uu unípekópokóó maa re: A yisi a nyere mpá úye uké pó yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pēe pi maa re: Ne nó pise re íye kai irósé kémee pise? Li pise re tóké kewénteyaa ketúné lisone née likópe wa? Te tóké usoi nfaa lo née tóké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéí nyáni uu pēe limemáa usoi uyē maa re: A kupónípe ritunáme. Uu kunípe tunápo, kunípe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pó tóósi api pimēcōpēcire n keḡene pin lē kapi yé ne Yeesu n wa taikēe.

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée

(Matiyee 10:1-4; Mariki 3:13-19)

¹² Yeesu uu likumúné kpe-i kekúúpi taá re uké keyóme yáasi. Kesine nnéí kuu kei tone un Uléécaá yáasi. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikecōpe kefi ne pité wée uu pi séi re pitume. ¹⁴ Pepere Simōo kuu rinyíri n he re Piyee ne uyē uwā Antiree ne Yakupu ne Yohani ne Filipu ne Patelemii ¹⁵ ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifee kepipi Yakupu ne Simōo yee ukuyu n la ¹⁶ ne Yakupu kepipi

Yutasi Isikariyōoti yee n ka uu kepire Yeesu yái.

Yeesu ye céésile un kó itóí paise

(Matiyee 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api kekúúpi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meyā api n we. Yutee ketē nnéí písoi meyā pin kó kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitōo menimaa ritime ayu pikó. ¹⁸ Pi cápinemele piké Yeesu icélaa kutu rico, api kó piitói pi paise. Pē ke aníri aa m pekesi api pélu. ¹⁹ Mpa úye uu náasi uké u rica, liryíki re u pēe nnaḡe nnyine mále un ne pinnéí pōisente.

Nnare ne píweluke

²⁰ Yeesu uu upipiretiki inípe wii uu re: Nó mpí nó nní íwe m má, no pínarekome le.

Nóo Uléécaá iyōopi te.

²¹ Nó mpí nó nní nkú n tú, no pínarekome le, no keyáa lepune.

Nó mpí nó nní n tēni, no keyáa sēnnyine.

²² In te písoi ye nóinépuri yulu, api nó lákase, pin lámisi pin kó nónnékópe símisi re no Usoi Kepipi ne kefa tene nnya, no pínarekome le.

²³ Tikpákárá tē tico ke pipisaa api pēe antepuye wa. In te lelee nó leeme, nórinépoó riké n láárú, ani ne mpōonare co, nóinéḡee ye keyómecaa-po piyele ái kumúné má.

²⁴ Amá nó mpí nó nní m má, íwe kani topori,

no nónnēnare piluke masile.

²⁵ Nó mpí nó neni nní n lepaalē, íwe kani topori, nkú ye sóntile nké nó wa.

Nó mpí nó neni nní n sēnnyi, íwe kani topori,

no mpōocaai-i lonine ani tēnisi.

²⁶ In te mpá úye ye nónnésone símisi, íwe kani topori,

likumúhě re lě ke pipisaa apí pɛɛ antepuye nɔɔme wai.

Ani nɔ́pinéláarɔ n la

(*Matiyee 5:38-48; 7:12a*)

²⁷ Nɔ́o nní kutu né n cólě, ne nɔ́ símisile re ani nɔ́pinéláarɔ n la, ani pepɛɛ nɔ́ n yúlu lisɔne n wai, ²⁸ ani pepɛɛ awééri nɔ́ n wai anɔ́ sɔne ritikise, ani pepɛɛ íwe nɔ́ n wai kecáá n welu. ²⁹ In te usoi ye kumɔ́rí kuse-i kepesɛ pɔ́ tɔ, a kutɔ́rɔɔ u rituɔ́á, usoi un kupɔ́kpélenku pɔ́ n yɔ́síé, a tíyɛsɛ uké kɔ́ kepɔ́túkanka tene kpísi. ³⁰ Ḿpá úye yɛɛ linyine pɔ́ we a li u he, úye un kɔ́ lipɔ́kɔ́ linyine pɔ́ n yɔ́sí, kape li u korí. ³¹ Lě kani n la picɔ́ piké nɔ́ wa, ani ye limeɔɔ pi wa. ³² In te pepɛɛ nɔ́ n la ŋmane kaní la, ihéé íye icɔ́ kani pɛɛ mé. Pikópekɔ́ɔ ricuruu ye pepɛɛ pi n la lalɛ. ³³ In te pepɛɛ lisɔne nɔ́ n wai ŋmane kani ye lisɔne wa, ihéé íye icɔ́ kani pɛɛ mé? Pikópekɔ́ɔ yèè kɔ́ lě wale. ³⁴ In te nɔ́ tálě te pě kani n lonse yé nɔ́ héele, ihéé íye icɔ́ kani pɛɛ mé? Pikópekɔ́ɔ ricuruu yèè pikópekɔ́ɔ lonsele pin tálě te pi yé lě kapi n lonse ritísi linyine pi héele. ³⁵ Amá nɔ́kɛ nɔ́pinéláarɔ n la, ani lisɔne pi n wai. Áni kape ye n tálě te pi yé nɔ́ héele ani kelene pi lonse. Nɔ́ ihéé kecire yè ani pɔ́lɔ́ Uléecaa yɛɛ ḿpá yo kecáá n t́sipipi, likumúhě re u pepɛɛ ápi rícere m má ne pisoí kpákárá lalɛ. ³⁶ Ani ye nɔ́menéɔ́pecire íwe ténaane yare ke Nɔ́unésáa uu ye íwe nɔ́ n t́ mɛɔɔ.

Ái we re tɔ́ké ye picɔ́ akópe m palě

(*Matiyee 7:1-5*)

³⁷ Áni kape ye picɔ́ akópe m palě, Uléecaa úu kape kɔ́ ne nɔ́ akópe m palě nnya. Áni kape ye picɔ́ ne túhaane, Uléecaa úu kape ne nɔ́ n túhaane nnya. Ani ye picɔ́ akópe pi sárei, Uléecaa uu nɔ́anékɔ́ nɔ́ sárei. ³⁸ Ani ye picɔ́ he, Uléecaa uu nɔ́ he. Pi nɔ́ músune ai yipu aí wure api tíŋa-tíŋa api nɔ́ kópɔ́. Kemúhě ké kani ye ne picɔ́ m musí kapi kɔ́

ne nɔ́ músune. Ái líka nnya, Uléecaa ye músune ai yipu uu tíŋa-tíŋa uu tírii uu nɔ́ kópɔ́. Kulú kpě kani ye ne picɔ́ m musí kucɔ́ ke Uléecaa uu kɔ́ ne nɔ́ músune.

³⁹ Yeesu uu kɔ́ kenyárú kpá re: Unyíye úu yé fe uké unyíyɛɔɔ tɔ́rɔ́i. Lin lě n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipɔne. ⁴⁰ Uyee pikei m peikee úu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikei n ceri nɔ́sɔne, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upɔ́máreɔɔ menipee-i n we nyáni áa pɛɛ kenawelépi kee mepɔ́kɔ́-i n we nyáni? ⁴² Íye kaa yé fe aa upɔ́máreɔɔ maa re: Unémáreɔɔ, a riyá ké keyúipi kee mepɔ́nípɛe-i n we lese, páa pɛɛ kenawelépi kee mepɔ́nípɛe-i n we lese kelene. A tíye pɔ́ kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepɔ́nípɛe-i n we kaa yé mefoí lese aa pɛɛ nɔ́sɔne n nyáni áa ne keyúipi kee ucɔ́ menipee-i n we lese.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa

(*Matiyee 7:16-20; 12:33-35*)

⁴³ Kuléé kpee isare n láarú áku ye apipi kópe mari, kuléé toikɔ́ áku ye kɔ́ apipi sɔne mari. ⁴⁴ Pi ye ḿpá kuléé kúye ne kuapipi cerile. Ápi ye sinípeleépi kecáá afiiki tɔ́, ápi ye kɔ́ ahíhíi kecáá areesee tɔ́. ⁴⁵ Lisɔne ke usoi sɔne uu ye ukefa-i léseme, usoi kópe pɔ́ɔ líkópe ukefa-i léseri, likumúhě re lelee usoi kefa-i n yipaalě ke nnɔ́ nn ye símisi.

Síyɔ́ sité sinyine kecáá nsímé

(*Matiyee 7:24-27*)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upíima, Upíima áni pɛɛ lě kam nɔ́ n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nɔ́ nyíse lě ke uyee nnésímé kutu n cólě un ne n keisi uú ne menyíne n we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi yɛɛ kéyɔ́ m mɔ́m uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáá rikúii tɔ́si. Ke ikói ii n yi ii waa, míni ame ke fe, amá áme kɔ́ fe meké ke ritiŋa-tíŋa, likumúhě re ke mɔ́maalenle nɔ́sɔne. ⁴⁹ Amá uyee nnésímé kutu n cólě úu pɛé ne n keisi ye we yare usoi yɛɛ kéyɔ́

m móm uu ntaai pure-pure kecáá ke tasi, rikúí ári we. Ke ikói meni ame ke riñfe, mese ne mese kake tǎhō ake foru téké-téké.

**Yeesu ye Rǎm usǒóca kpéē
unyine ukeikǒ pǒise**

(Matiyee 8:5-13)

7 Ke Yeesu uu písoi pǎe u n kálaalē ifaaci piwai m masí, uu yisi uu Kaperinawum tǒmpǒ. ²Rǎm usǒóca kpéē unyine ye pǎe ukeikǒ unyine mále, úu ye uukeikǒ uyē kecáá kǒ. Ukeikǒ uyē un pǒólú, ticuruu un kekǒ nyahai. ³Ke usǒóca kpéē uyē uu n kǒ pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisuifi piwéése tum te piké ha u séeme uké uukeikǒ pǒise. ⁴Api Yeesu kémee tuiǒ apí ne meýá u téní re: Usoi uyee ne sá re pǒké u lē. ⁵U ntǒpuri lale nǎone. Uyee kǒ kurǒyómeyáhaalee mǒ. ⁶Yeesu uu pǎe pi tikiǒ. Kuu kéyǒ n nyahaiǒ, usǒóca kpéē uu upisane tumpǒ re piké u maa re: Upíima, kape meǒ-círe ricǒñ. Ám ne sá re pǒké kenéyǒ lǒ. ⁷Ne rinécúruu yenle re ám tu re ké kepómee hapǒ. Amá a rinǒ he unékeikǒ uké péí. ⁸Né ticuruu ye piwéése mále nen pi pakarelē, nen kǒ pisǒóca má pǎe né m pakarelē, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kǒ ucǒ m maa re uké kam, u ye kale. Nen kǒ unékeikǒ m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ⁹Ke Yeesu uu anǒ nyē n kǒ, usǒóca kpéē uyē isoi ii u sǎnesi. Uu panse uu písoi kulúí pǎe u n tǐkilē maa re: Ne nǒ maa re mǒpá Isirayeli kémee, ám píakai nfatene mmú ncǒ yenaalē. ¹⁰Pē kuu n tū api kéyǒ-i pǎepǒ api ukeikǒ uyē lǎepǒ un isare láárú.

**Yeesu ye ukúmannǎsi
unyine kewā nfaa pǎeseme**

¹¹Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Upipiretiki ne risoiwuí tin u tikilē. ¹²Kumúnǎ kpe-i kuu kuyu kepoo n nyahaiǒ,

uu yénu pin ne kesoikópe pikúlaa tǒsu. Ukúmannǎsi unyine kewā cireníñe kapi lē ne tǒsu. Kuyu pikǒ kulúí pin ne unǒsi uyē tū. ¹³Ke Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape té! ¹⁴Yeesu uú nyǒsǒpǒ uu asoikópemule ca, pǎpǎe n topori api nyere, Yeesu uu re: Keñmánepi, ne rinǒ pǒ he, a yisi! ¹⁵Ke-soikópe ake cáñaráá ake nsímé kápáá. Yeesu uu keuní ke pa. ¹⁶Iwame ii pin-néí loni api Ulééca rinyiri taáse pin tee re: Antepu píima ye kerǒcǒpe rikpáfúmele. Ulééca ye kale uké umpuri come! ¹⁷Nsímé mmē nn Yutee ketē nnéí ne kemekǒ sitē kémee kǒónú re lē ke Yeesu uu wa.

Yohani Úniwole pitume

(Matiyee 11:2-19)

¹⁸Yohani pipiretiki api lē nnéí u símisi. Yohani uu pikecǒpe pité séí, ¹⁹uu Upíima kémee pi tum te piké ha u pise re: Pǒó usoi uyē kapi mekee-me n tee re u sǎnti nées unyine ucǒ ye kepire wemele? ²⁰Kapi Yeesu kémee n tuiǒ, api u maa re: Yohani Úniwole yee rǒ tumme re tǒké pǒ pise re: Pǒó usoi uyē kapi mekee-me n tee re u sǎnti nées unyine ucǒ ye kepire wemele? ²¹Kumúnǎ kpē kémee, Yeesu un písoi meýá itói pǒisente, un aníri pi pései un pinyíye meýá inipee wúkulente. ²²Uu pǎe Yohani pitume maa re: Ani mpǒ ani ha lē kani n yé ani kǒ kom Yohani keenkee: Lelee re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sǎne, piyǒ pin wole pin funi, pitusuí pin kómeí, pikpǒkpǒ pin yisikee, piwékǒ pin kǒ Nsímé Kecire ke písoi api pi n yóólē kómeí. ²³Úye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

²⁴Ke Yohani pitume api pitǒñé m masí, Yeesu uu Yohani nsímé písoi pǎe n cápinelē n símisi re: Yo kani kucei kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyǒ aku n fíkiisee, nées yo? ²⁵Yare yo kani pǎe piyéne ha? Usoi yee melape kecire n lapaalē yee kei we, nées yo? Amá

siyóopiyo-i ke pepee ilū néfkwó n tánti pin isoi le apí we. ²⁶Yare yo kecire nmaa kani pee piyéne ha? Antepu unyine, née yo? Amá asei kecáá uyē kani nní n yē ne antepu fele. ²⁷Likumúné re Yohani nsímé kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpéē pó wa uké mpócéē nyóonse.

²⁸Yeesu uu pimáa kpá re: Ne nó símisile re apí unyine maraalē yee Yohani n fe, mpa né lē, pepee Uléécaaiyoopi kémeé n we kecōpe uyee n fíflē ye u fele. ²⁹Kuyu nnéi ne pilampooyóó pee Yohani nsímé kutu riñcō api týese uu míni pi wole. Pi cerile re Uléécaaiyee aseiate. ³⁰Ke Pifarisi ne pepee Uléécaaiyé n nyu api n yē re Yohani úu kape míni pi wole, li nyísele re lē ke Uléécaaiyē ne pi n la kapi kepire rito.

³¹Yeesu uu pimáa pi kpá re: Úye kam ye ne nfáni písoi múñeisene? Úye kapi ne menyíne we? ³²Pi nkpáni yare siwá see kényaála-i n tú, si ne sisicō sin séleine asi ye re:

Tō asú símisile, ani yúlu áni yesi, ari sikpoyome yom, áni té.

³³Likumúné re Yohani Úniwole ye kale úu ye iluke li, úu ye kō píta n ntí, ani re u unríhélāa le. ³⁴Usoi Kepipi pōó weri ken le ken níru, ani kō re: Ani usoi nkó nyánii, piluke ne píta nkó nmane mee uyē we. Ticuruu u kō pilampooyóó ne piwaikópekwó picō usane le. ³⁵Amá pepee u n n̄murei ye nyíselēnle re Uléécaaiyē me.

Yeesu ye Ufarisi Simcō keyo-i we

³⁶Ufarisi unyine uu Yeesu séi re piké kesé iluke li. Yeesu uu usoi uyē keyo sī uú tone uu le. ³⁷Kuyu kpē unōsi unyine yee mēfine kōpe m má un we. Kuu

n kó te Yeesu ye Ufarisi uyē keyo-i we un iluke le, uú ne kenúmpi ne tulaali meyiye sī ³⁸uu Yeesu kepire nyere, uanamē. Uú n tēni uu Yeesu ana ménini fōlu, uu limemáá ne unnyúpi a tinnente, uu a pira uu tulaali akecáá kōoni. ³⁹Ke Ufarisi uyee Yeesu kusáne n wai uu lē n yē, uu ukefa-i n tee re: Usoi nkó pee mesei antepu, u yē pee unōsi nkó yee nní u n cárii ceri re wóo lo, u yē kō pee céri isoi íye mpuri kuu le. Unōsi lo yee mēfine kōpe m má. ⁴⁰Yeesu uu pee Ufarisi rinōó yósu re: Simcō, ne nnyine mále ké pó male. Simcō uu rinōó pese re: Sáa, a male. ⁴¹Yeesu uu re: Písoi pité pee ne uwóolonse riwóme má. Use un ne riwóme u má nwóoweni siwóo píle píle menupū, uco pōon ne riwóme u má nwóoweni mepipi kuwóó. ⁴²Piketé kē úka úu kō pee fene uké uriwome hééle. Uwóolonse uu piketé sárei. Piketé kē kecōpe úye yee yē meyansei uwóolonse uyē n la? ⁴³Simcō uu rinōó u yósu re: Ne músu re uyē tiwome tee m piye yee yē meyá u n la. Yeesu uu re: Pō alari mále.

⁴⁴Uu lē memáá unōsi uyē-mē pansepo, uu Simcō maa re: Pō unōsi nkó yēe? Ne kepōyo-i lommele áa míni né he re ké anéna riké, amá uyē ne anéna umenini fōile uú ne unnyúpi a tinnente. ⁴⁵Áa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kam ne n lomme kuu nní né yáhaanke uú ne anéna tini. ⁴⁶Áa mékpō rinéyu kecáá kōonu [¶], amá uyē ne tulaali anéna kecáá kōonule. ⁴⁷Lē nnya kam pō tee re: Nla píima kuu né n nyíse ye nyísele re pi uakópe nnéi u sárei. Amá uyē kapi nkáripí n sáreile, nkáripí kuu ye unla nyíse. ⁴⁸Yeesu uu pee unōsi uyē maa re: Ne apókópe pō sárei. ⁴⁹U ne pepee kesé n le api pisifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yee akópe n sárikee? ⁵⁰Yeesu

[¶]7:46 Mékpō pikōonu ríyu kecáá: Kusáne piyóó ye pi Pisui fi kémeé. Tíyū piwaise ye pi.

uu pɛe unósi uyē maa re: Mpófatenɛ ye pɔ́ yóriyɛle, a n ŋme ne nkíŋniŋe.

Pinósi pɛe pɛe Yeesu n tikilē

8 Lē memáá ke Yeesu uu ayu maa ne ayu sínsá rikóónú un Uléécaá iyɔɔpi Nsímé Kecire yóólē. Upiretiki kefi ne pité ² ne pinósi pē kuu aníri m pɛsei ne pē kuu m pɔisente pin u tikilē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri asefi m pɛse ne ³ Cusa yee Erooti keyo kecáá m pafilē unosi Yohana ne Susaani ne pinósi meyā pɛe pɛe pilikó ne Yeesu ne upipiretiki n lēni.

Ulukaa kenyárū

(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)

⁴ Ayu kulúí kɛmɛe ke pisoí api ye pɛe lɛɛpɔ́ api Yeesu lɛɛpɔ́. Kɛ pisoí api n cápine, uu kenyárū maa re: ⁵ Utisi unyine yee ilukepuri pifóme lɛɛpɔ́, icɔ́ ii ricéetime lólu api ikécáá cɔpisi sinúipi asi i le. ⁶ Ilukepuri icɔ́ ii kepare kecáá lólu. Kii n le, ii kóosi, ke níŋiŋe nn n we nnya. ⁷ Icɔ́ ii sinípeleépi kɛmɛe lóipɔ́ ii lelu, sinípeleépi asi mese ne mese i hila. ⁸ Amá ilukepuri icɔ́ íí ne ketē sɔne sá, ii lelu ii papisi ii máru n̄sɔne. Yeesu uu pimáa kpá re: Ani kutu ricɔ́ n̄sɔne, úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárū céési?

(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)

⁹ Yeesu pipiretiki api kenyárū kē asefi u pise. ¹⁰ Uu rinóɔ pi yósu re: N̄́ ke Uléécaá uu uiyɔɔpi nsímé mɛe m pékaalē cereise, úu pē cereise. Amá picɔ́ ye mpá yo kómeile yare sinyárū liké wa re pi n̄sɔne pafilē amá ápi kɔ́ pɛe n̄sɔne nyáni, pin n̄sɔne kutu cɔlē ápi kɔ́ pɛe n̄sɔne kómei.

Yeesu ye ulukaa kenyárū asefi lese uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)

¹¹ Kenyárū kē asefi ye nnyé: Ilukepuri yee Nléécaasimé. ¹² Pisoí pinyine isoí ye ricéetime tē meɔ́ wele. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē pisifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriye nnya. ¹³ Picɔ́ ye keparecaá kē meɔ́ wele: Pi ye Nléécaasimé kónle api n yósu ne mpóonare, amá ápi ye n tíye nké pikemɛe iníŋí wa, ápi ye kefa tene liké náŋai. Ncɔ́ŋ nn n ka, api nfatene yálalapɔ́. ¹⁴ Ilukepuri iyee sinípeleépi-i n̄ loó ye we yare pɛpɛe ye n kó, amá api tíyese nfasimé ne memá ne ketē kecáá lilala ai n hila ápi ye pɛe rikáhákáhá ne kɛtɔ́-pɔ́. ¹⁵ Ilukepuri iyee ketē sɔne-i n̄ loó ye we yare pɛpɛe Nléécaasimé kutu rińcɔ́ api pisifa-i n m̄lú, api n n tikilē ne kefa kɛse api ŋmóópú nn kulaa pi wai.

Kéfírāa kenyárū

(Mariki 4:21-25)

¹⁶ Yeesu uu re: Úka úu ye kéfírāa risé uu kucári ke kipi n̄ee uu kefine metene ke pésu. Amá kelō cáca kapi ye ke ritosi liké ne n wa re pē nnéí pɛe kɛyo-i n lomɔ́ ye metéí yé. ¹⁷ Lē nnéí lee pɛe m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye úu pɛe kúyene n̄ we ai metéí kɛmɛe léeri. ¹⁸ Ani nómené-círe t̄i ne lē kani ye nsímé n kó. Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí mmē kuu m má kapi u yósunɛ.

Yeesu uni ne upiwā

(Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35)

¹⁹ Yeesu uni ne upiwā apí weri api u lɛeri, amá ápi fe piké ukemɛe tuipɔ́, ke pisoí api kulúí n̄ t̄sí nnya. ²⁰ Api pimekame Yeesu símisi re: Upóni ne pipówá ye ketahai nyenu pin la piké pó yé. ²¹ Amá Yeesu uu pinnéí maa re: Unéni ne pinéwá pɛe nní pɛpɛe Uléécaá

Nsímé kutu n cólē pin lē knn pi m pise tikilē.

Yeesu ye meyo píima menyine riséése

(*Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41*)

²² Keyáa kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api kúninɔi lō uu pi maa re: Tóké kupiye kuwélé kucɔ-mē ha. Api mē téj. ²³ Kumúnjé kpe-i kapi n téjilē, Yeesu uu lɔpile. Kuyo píima kunyine aku pipépe kápáá. Míni ame kúninɔi yipu lin ne nkɔ pi wéési. ²⁴ Pipiretiki api Yeesu læpɔ api u yónje api u maa re: Sáa, Sáa, tɔ kpínine! Yeesu uu yisi, uu kuyo ne ániwalé cési ne kuwói, ai níjesi, ai séé léké-léké. ²⁵ Yeesu uu upipiretiki maa re: Yei ye nónnéfatene? Amá iwame ii pi wai, aseke uu kɔ nnɔɔ pi yipu api pimɛcɔpecire m máikɛene re: Usoi úye mpuri ye nkó, aí ne kuyo ne míni péne lin u pakarelē un tinɔɔ n he.

Yeesu ye unírhélaa pɔise

(*Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20*)

²⁶ Api Kerasaa pikó ketē kee kupiye metéj meɔɔ n we ken Kalilee ketē lorólē loni. ²⁷ Ke Yeesu uu kúninɔi-i rincúlame, kuyu kpē utisi unyine uu u tépei. Háí meke-mé kúu ye ilū tā, aníri an u pekesi. Úu pɛe kényó má, amá akpíí kémeé kuú pɛe sói. ²⁸ Kuu Yeesu n yé, uu pupɛi, uu uanui kecáá wúla uu meýá maa re: Tɔ ne mpɔ́ ne n-ye, Uléécaá yeé mpá yo kecáá n tú Kepipi Yeesu? Ne ne pó ténile re kape íwe né wa. ²⁹ Ái líka nnya kuu lē male, Yeesu ye rinɔɔ he re aníri aké ukeméé le. Li ye lin ne u n yisi, pi ye ána ne anípe akpanii u paasile, amá uu a túúni, aníri aa kucesi kóima-mē u kpáú. ³⁰ Yeesu uu u pise re: Íye kapi ye pó séé? Uu rinɔɔ yósu re: Pi ye né séé re “kulúí”, likumúnjé re aníri ye ukeméé kulúí wele. ³¹ Aníri nyé aá ne Yeesu ténile re uu kape nkɔɔ kuhore-mē a riláupɔ.

³² Kúfɔjlee píima kunyine kun tikúú kecáá we kun tükuri. Aníri aá ne Yeesu

téni re uké tíyese aké áfɔj nyé-i lō. Yeesu uu ncée a he. ³³ Aníri aa pɛe usoi uye-i lelu aa áfɔj loni. Áfɔj aa kekúúcaá-pɔ ntóó sé aá ha míni-i séé. ³⁴ Ke pisoí pɛe áfɔj n kpáúllē api lē n yé, api wuru apí ha ne nsímé mmē kuyu maa-i ne siyupi nné-i kóónú. ³⁵ Pisoí api léeri piké lelee n wa yé. Api Yeesu kémeé tuipɔ api læpɔ utisi uyé un peí, un Yeesu ana keyúrí tú un lapaalē, ne ukeyu cáká-cáká. Iwame ii pi wai. ³⁶ Pē nnéí inipɛe-i kai lē n wapisi api lē ke aníri aá ne utisi uye-i n le keenkeé. ³⁷ Kerasaa ketē pikó nnéé api Yeesu maa re uké pikuyu-i le, ke iwame ii pi n wa nnya. Yeesu uu kúninɔi yopoi uké tómpɔ. ³⁸ Utisi uyé ke aníri aa n tíye uú ne Yeesu ténile re uké ncée u he uké u ritiki, amá Yeesu uu u lakase uu u maa re: ³⁹ A kupóyu pele aa lē ke Uléécaá uu pó n wa keenkeé. Utisi uyé uu sí uú ha kuyu nnéí kémeé lē ke Yeesu uu u n wa símaankeé.

Yeesu ye Yairusi ukpéere yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise

(*Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43*)

⁴⁰ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kupiye ritime ricɔ-mē n léeme un pɛeri, pisoí pɛe pɛe n cápínelē api u tépei. Pi nnéí ye pɛe u ménle. ⁴¹ Utisi unyine kapi ye n sée re Yairusi uu peé weri. U pɛe ukuyu Pisuífi kuyomeyáhaalee uwéése le. Uu Yeesu ana metene wula uú ne u ténile re uké ukeyɔ-i ha re ⁴² ukewā kpérepí cireníjɛ kee m má yare aɲmē kefi ne até ye lalē keké kpu.

Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kei n sí, pisoí pin awélé nnéí u nyikii pin ne u tikilē. ⁴³ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n léenti háí íjɲmē kefi ne ité-me un kei we. [Pipɔise píima nnéí kuu rika uu umemá nnéí caai], amá úka úu fe uké u pɔise. ⁴⁴ Uu Yeesu kepire-mē nyɔsɔpɔ uu uketukanka ritime ca. Kuu lē tińca, ménye meé n foho ame mese ne mese nyere. ⁴⁵ Yeesu uu pise re: Wóo

né rica? Api pinnéi kégesi re ápi u rica. Piyee uu re: Sáa, písoi ye pó kálaalenle awélé nnéi. ⁴⁶ Yeesu uu maa re: Usoi ye né ricalé. Liriyíki re ne ceri re ínaŋe nnyine ye kenéméé lele. ⁴⁷ Unósi uu yénu re li u yámnele. Uu Yeesu-i sí un terii uu uana metene wula. Uu ípá úye keyu-i lē nnya kuu Yeesu rińca ne lē kuu mese ne mese m peí símisi. ⁴⁸ Yeesu uu u maa re: Unékpére, mpófatene mee pó yóriye. A n ŋme ne nkíŋniŋe.

⁴⁹ Kumúŋé kpe-i ke Yeesu uu lē n símisi, utume un Yairusi keyo leeri uu Yairusi maa re: Upókpére ye kpule, kape nkpáni urósáa pakesi. ⁵⁰ Yeesu uu kóm, uu kuyómeyáhaalee uwéése Yairusi maa re: Kepówuu áke kape tɔ, mpókó yee re a ne kefa tene. Upókpére ye pélune. ⁵¹ Kapi kéyɔ n tuiɔ, úu úka ncée he re u ne uyē piké lomɔ, insá Piyee ne Yohani ne Yakupu ne kewá kē usaa ne keuni. ⁵² Ípá úye un tēni kewá kē nnya. Yeesu uu peé maa re: Áni kape té, áke kpu, ke lɔnile. ⁵³ Api u n sényi, likumúŋé re pi nyu re kekpérepí ye kpule. ⁵⁴ Yeesu uu kekunipe tini, uu meyá pupei re: Kewá, a yisi! ⁵⁵ Kewá nfaa nn peeri, ake mese ne mese yisi. Yeesu uu rinó he re piké iluke ke he. ⁵⁶ Ai kewá pikó nnó yipu, amá Yeesu uu rinó pi he re ápi kape lelee n wa úka símisi.

Yeesu ye pitume kefi ne pité wée

(*Matiyee 10:5-15; Mariki 6:7-13*)

9 Yeesu uu upitume kefi ne pité cápine uu ínaŋe pi he re piké aníri n fe api kɔ itói m poisente. ² Uu pee pi tum te piké ha Uléecaa iyɔɔpi nsímé símisi api pitóikó poisente. ³ Uu pi maa re: Áni kape linyine rimúlú yare kunaapi nēe kuló nēe iluke nēe kewóó nóké ne ncée ha. Áni kape sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴ Nɔn kéyɔ kéye-i n topile, ani kei n tū hái ne nókenétóŋé tuŋé. ⁵ Pin yei kusáne piyóó nɔ n yē, ani pikuyu le, ani nśanéna nkoŋo péi liké nyíse

re pi Uléecaa pipakare ye. ⁶ Upitume api tósu, api ayu nnéi kémee sóné api Nsímé Kecire símisi pin ípá yei pitóikó poisente.

Erooti ye píri tú

(*Matiyee 14:1-12; Mariki 6:14-29*)

⁷ Uyóɔpi Erooti uu lē nnéi lee n wai nsímé kóm. Úu ceri lē kuu yé m musí, likumúŋé re pinyine ye pee tee re: Yohani Úniwolé yee pikpókɔ-i yisi. ⁸ Picɔ pin tee re: Elii yee leeme. Picɔ pin kɔ tee re: Pee mekee antepu unyine yee nkɔ-i yisi. ⁹ Amá Erooti uu re: Ne tíyesele api Yohani ríyu tɔlu. Usoi úye mpuri nsímé kam pee nní kómei má? Uú n wéési uké Yeesu yē.

Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpíni

(*Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14*)

¹⁰ Pitume api peeri api lē ne lē kapi n wapisi Yeesu keenkee. Uú ne pimecire iyaa lelu kuyu kpē kapi ye n sée re Petisayita kekúri. ¹¹ Amá písoi pee n cápinelē api kóm api u tiki. Yeesu uu Uléecaa iyɔɔpi nsímé pi símisi uu kɔ pepe m póólú poisente. ¹² Ke itunɛ ii n tene, upitume kefi ne pité apí ne u kɔ api u maa re: A písoi maa re piké ha ayu ne siyupi see ne nní rɔ́ n kólé kémee iluke ne sifine wéési, likumúŋé re kucesi kecɔpe kari nté we. ¹³ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani nórinécúruu liluke-luke pi he. Api rinó yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. Nēe pɔ la re tóké ha písoi mpí nnéi iluke lɔ? ¹⁴ Písoi ákotokú anupū (5.000) pee pee kei we. Yeesu uu upitume maa re: Ani pi tonsente písoi kuwóó kuwóó anai. ¹⁵ Pitume api lē kuu pi n forii wai, api písoi tonsente. ¹⁶ Yeesu uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyē kecáá Uléecaa pɔnne. Uu kpókɔrine uu upitume pa re piké písoi

pee n cápinelē hōone. ¹⁷ Pinnéi api le api lepu. Upitume api akéri nyee m pōone cápine ai anéere kefi ne atē yipu.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléecaa uu wée

(Matiyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu umecire keyóme yáási, upipiretiki api u leepo, uu pi pise re: PISOI ye máikee re néē úye? ¹⁹ Api rinóo yósu re: Pinyine ye tee re pō Yohani Úniwole le, picō re pō Elii le, picō pin kō tee re pō pee mekee antepu unyine le yee nkpo kémee n yisi. ²⁰ Yeesu uu pi pise re: Ní ní, nō mpíí re néē úye? Piyee uu rinóo yósu re: Póo uyē ke Uléecaa uu n wée.

Yeesu ye unkpō ne umeyise nsímé riyóó

(Matiyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)

²¹ Yeesu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmē símisi. ²² Uu pimáa kpá re: Li pise re né Usoi Kepipi ké meyánsei íwe li. Pisuií piwéése ne pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kō pise re piké ke kpu ake keyáa táánū tunjé yisi.

²³ Uu pee pinnéi maa re: Úye un n la uké né ritiki, uké umecire pípaí riyá uu mpá keyáa kéye ukunapéékōó n yalē, uu pee né tiki. ²⁴ Ái líka nnya, úye un n la uké unfaa lo, u n fómnilē. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yee yé unfaa lo. ²⁵ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté líkō nnéí yé, uu pee kpi néē uu umecire ásáláú tani. ²⁶ Úye un neni inései ne nnésímé isei n wai, Usoi Kepipi yé kō uisei wa ken píyei kemeyōopi ne keusaa ne piléecaa-tume ke Uléecaa uu n wée meyoopi-i m peeri. ²⁷ Asei kam nō símisi, pinyine ye nté wele pee yé Uléecaa meyoopi n yé api kelene kpíni.

Yeesu ipiŋe ye conse

(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)

²⁸ Ke Yeesu uu lē pisímé íh masí, ai wai yare siyáa sipaha kumúŋé, uu Yohani ne Yakupu kpási uu ne rikúú taá piké keyóme yáási. ²⁹ Kuu keyóme n yáási, ukeyu ake méwee conse, uilū ii wárara pópóí. ³⁰⁻³¹ Mese ne mese, pISOI pité pinyine api Uléecaa meyoopi-i léeri, pi ne Yeesu pin yóí. Pikei kai m pise re uké wa ne unkpō Yerusalem-pō ifaaci kapi lē wai. Pepee Moisi ne Elii. ³² Piyee ne upicō pin ne nnō ketaa tu, amá api yáka-yaka api Yeesu meyoopi ne pISOI pité pee ukekúrí n nyenu yenu. ³³ Ke pISOI pē api Yeesu rin-yá, Piyee uu u maa re: Sáa, li nyamle re toké nté n we. Tō la re toké sicáŋípi sitaani karií, pō kese, Moisi kese, Elii kese. Úu nkpáni nyu mmē kuu n símisi. ³⁴ Kumúŋé kpe-i kuu lē n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api n yé kuhope kun lē pi hilalē, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi kam n wée, ani kutu ke ríco! ³⁶ Kapi rinóo tē lē n kómei Yeesu ŋmane kapi pee nyáni. Pipiretiki api séé, ápi kumúŋé kpe-i úka lē kapi n yé símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kuníri aku m pekesi pōise

(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tépeipo. ³⁸ Utisi unyine uu riwúí tē kecōpe sicááila kápáa re: Sáa, ne ne pō tēni re a kenéwá kecáa ripaí, kenécíreníŋe ye ke. ³⁹ Kuníri kunyine kpee ye ke yisi, ake mese ne mese pipupukēe loni, aku ke kpapamnise meyá, aku atalaláa ke wóise. Áku ye mese ne mese ke riyá, ku ye íwe ke wale kelene. ⁴⁰ Amá ne pipópiretiki tēni re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pee re: Nō nfatenciré ne pikpááree mpuri mmú! Ituŋe ilé kam

nókenémee pitóne kpáne? Ituŋe ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ⁴²Ke kewá ake n nyahaipɔ, kuníri aku ke pepire aku ke lémesi meyá. Amá Yeesu uú ne kuníri cési hái, uu kewá pɔise uu keusaa múise. ⁴³Uléecaa nnaŋe píima nn ímpá úye píri wai.

Yeesu ye unkpɔ nsímé kpálē

(Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32)

Yeesu mewai mē men kɔ lē ímpá úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴Ani nkpéni aseí nyē kam n la ké nó símisi rimúlú ísɔne. Pi yé Usói Kepipi písoi anipe-i wa piké ke kpu. ⁴⁵Amá ápi nsímé mmē kō. Pi pi m pesile re ápi kape n kō, iwame íi kɔ ŋmurei piké ne Yeesu m pise.

Wóo pipiretiki keɔpe uwéése?

(Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37)

⁴⁶Pipiretiki api pimɛɔpɛcire keyáa kenyine n keŋene piké céri re úye yee pikeɔpe uwéése. ⁴⁷Yeesu uu pinfasimé céri. Uu pee kewá kenyine kpísi uu ukekúri nyeresé. ⁴⁸Uu pi maa re: Úye un né nnya kewá nké kusáne n yɔsí, tinécúruu kuu kusáne yɔsí. Úye un kɔ kusáne né n yɔsí, uyee né n tumme kuu kɔ kusáne yɔsí. Likumúŋé re úye un nókenécɔpe usínsá, uyee uwéése.

Úye un kerɔcáa n kpálē, uyē úu urɔlárɔ

(Mariki 9:38-40)

⁴⁹Yohani uu rinɔ yɔsu re: Sáa, tɔ unyine yenle yee aníri n lákase ne ripónyíri nnaŋe arí n la tɔké ne u yē, kúu kerɔcɔpe n we tɔn ne pɔ tíkílē nnya. ⁵⁰Amá Yeesu uu rinɔ u pese re: Áni kape ne u yē, liryí-íkí re úye un nókenécáa n kpálē, uyē úu nɔunélarɔ.

Samarii kuyu kunyine ye Yeesu piyɔɔ yē

⁵¹Ke kumúŋé kpē ke Yeesu uu keyóme-mē n taáne aku n tu, Yeesu uu hɔ re

uké Yerusalem ha. ⁵²Uu písoi pinyine kekpeē tɔŋse, api Samarii kuyu kunyine sí te piké lē ne lē kai u m pise u wéési uké kelene tuiɔ. ⁵³Amá kuyu kpē pikɔ ápi ŋmurei piké kusáne u yɔsí, kuu Yerusalem-mē n símpɔ nnya. ⁵⁴Ke upipiretiki Yakupu ne Yohani api lē n yē api u maa re: Upíima, pɔ lalē re tóké nna rinɔ he nké pikecáa cuunu nké pi toré? ⁵⁵Yeesu uu pikuwélē-mē panseɔ uú ne pi cési [uu pee pi maa re: Áni nyu kemúŋé keke nókenémee n we. Usói Kepipi áke ka re keké písoi fóm, amá ke kale re keké piayu lɔ]. ⁵⁶Api pee yisi api kuyu féé-mē sí.

Yeesu pitiki kecáa icélaa

(Matiyee 8:19-22)

⁵⁷Pin ncée-i we ke utisi unyine uu Yeesu maa re: Ne pɔ tíkine kei kaa n símpɔne nnéí. ⁵⁸Yeesu uu u maa re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má, amá né, Usói Kepipi ám tika má kam yé ríyu n tampɔ ké wénte. ⁵⁹Uu usói uɔ maa re: A né ritiki. Amá usói uu re: Sáa, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pee kelene pɔ ritiki. ⁶⁰Yeesu uu rinɔ u pese re: A tíye pikɔkpɔ piké pikɔkpɔ kulesi, pɔɔké ha Uléecaa iyɔɔpi nsímé símisi.

⁶¹Usói uɔ uu u maa re: Ne pɔ tíkine Upíima, amá a ncée né he ké ha menétɔŋé pinékɔ símisi. ⁶²Yeesu uu pee u pese re: Uyee ne ináa n kólɔi un pee kepire ŋménéni úu ne sá re uké Uléecaa iyɔɔpi kémeɛ ukeikɔ.

Yeesu ye pipiretiki kuwóo ne afeéré ne pité tum

10 Lē memáa, Upíima uu písoi kuwóo ne afeéré wée uu pité pité pi tum ayu ne silɔ nnéí kémeɛ kai m pise re uricuruu uké kɔ sɔne. ²Uu pi maa re: Iluke kapi n kpasine ye piyele, amá pikeikɔ pee yé i n kpasi ápi piye. Ani ne ucarete té uké pepée yé i n kpasi rikpá. ³Ani ncée kpísi! Ne nó tumle re ani

isáŋ yee ákpe kecɔpe ní we meɔ n sɔne. ⁴Áni kape siwóó nées kulɔ́ nées anéeri rimúlú, áni kape ncée-i nyere re nɔké unyine yáási. ⁵Nɔké kelene kényo kenyine-i n lomɔ, ani ye maa re: Nkíŋniŋe nké kényo nké-i n we. ⁶In te nkíŋniŋe ukɔ unyine ye kényo ke-i we, nónnékíŋniŋe yé u ritiki. Insa lé, nɔkenémee ke nónnékíŋniŋe nn pelene. ⁷Ani kényo ke-i tone, ani lé kapi kei nɔ n he le ani níru, likumúnjé re ukeikɔ ye uihéé mále. Áni kape síyo n tɔrii. ⁸Nɔn kuyu kúye-i n lomɔ pin kusáne nɔ n yósu, pin yo nɔ m pa, ani li. ⁹Ani pitóikɔ m pɔisente, ani kuyu pikɔ maa re: Uléécaá iyɔɔpi ye nɔ nyahaimela. ¹⁰Amá nɔn kuyu kúye-i n lomɔ pin piyɔ́ɔ nɔ n yé, ani icée-i léepɔ aní maa re: ¹¹Tɔ nɔkunéyu nkoŋo mee arɔna rimmeelú nɔkenécáá ripéi. Mpa ne lé, ani ceri re Uléécaá iyɔɔpi ye ne nɔ rikɔle. ¹²Asei kam nní nɔ símisi re keyáa ké ke Uléécaá uu n sɔnti uké ne pisoi n túhaane, Sotɔm pikɔ ke Uléécaá uu nna n ŋmaasi iwe yé ne kuyu kpé ikɔ kutɔsi wa.

Ayu nyee áa ye Yeesu nsímé ní ŋmurei
(Matiyee 11:20-24)

¹³Nɔ́ Korasin pikɔ, íwe kani topori. Nɔ́ Petisayita pikɔ, íwe kani topori! Likumúnjé re mewaisaŋa kapi nɔkenémee n wapisi men pee Tiiri ne Sitɔ́ kéme n wa, ai nní ní we pin piakópe kepire ritɔ́ api áfɔrɔnti tani api pimécire nfúrɔ́ kɔikee liké nyíse re pi conse. ¹⁴Lé nnya ke Tiiri ne Sitɔ́ pikɔ iwe ii yé ha ketúhaane kémeé ne nɔ́inékɔ kutɔsi wa. ¹⁵Ŋté nɔ́ Kaperinawum pikɔ, nɔ́ músu re keléécaá-mé kaní taálé? Ái nkpáni lé. Amá kukúlāy-u-i ke Uléécaá uu keté-mé nɔ́ láupɔle. ¹⁶Uu upipiretiki pimáa kpá re: Úye un kutu nɔ́ n cɔlé, né kuu kutu cɔlé, úye un nɔ́ n yulu né kuu yúlu. Úye un kɔ́ né n yulu, uyee né n tumme kuu yúlu.

Pisoi kuwóó ne afeéré ne pité mepeeme

¹⁷Pisoi kuwóó ne afeéré pē kapi n tū api peeri ne mpɔ́nare, api re: Sáa, aníri ricuruu yee rɔ́ pakarele, tɔn tinɔ́ a n he ne ripɔ́nyíri. ¹⁸Yeesu uu rinɔ́ pi yósu re: Ne pee Setani yenle un keyómecaa-pɔ́ lóiri yare kekóneseipi. ¹⁹Ani kutu ricɔ́! Née ŋnaŋe nɔ́ he re nɔké iwáa ne iná kecáá sɔne ani uláarɔ́ nnaŋe nnéi tékéé líka ái yé kɔ́ nɔ́ wa. ²⁰Amá ái kape nɔ́ n láárú re aníri ye nɔ́ wuru nnya. Lelee yé nɔ́ n láárú lee re Uléécaá ye nɔ́anényiri uritelé kémeé wói.

Yeesu ripɔ́ ye larisi

(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)

²¹Kumúnjé kpe-i, Nfáasɔne nn Yeesu rikiŋ niŋukuse uú maa re: Sáa, keté ne keyóme Upiima, ne pɔ́ pakare re pɔ́ tɔ́yese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisɔ́hɔ́ ne pinyuwe ín pesí aseí kom. Pɔ́ mpɔ́fanare kémeé la re liké lé wa nnya kai kɔ́ mesei lé wa, Sáa. ²²Unésáa ye ímpá yo nnéi né pale. Úka ucɔ́ úu né nyu Unésáa memáa. Úka ucɔ́ úu kɔ́ Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tɔ́yese api u ceru. ²³Yeesu uu lé memáa upipiretiki-mē pansepɔ́ uu pi maa re: Pepee lé kani nní n nyáni n nyáni ye pínarekome le. ²⁴Asei kecáá, antepuye ne piyɔ́ɔpi meyá ye káipile piké lé kani n yé yé, amá ápi li yé, api káipi re piké lé kani nní n kó kó, amá ápi li kó.

Samarii keté usoi unyine yee kusoi n nyu kecáá nsímé

²⁵Isé ucélaa unyine uu rinɔ́ maa un la uké Yeesu ripine wa, uu u pise re: Sáa, íye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ²⁶Yeesu uu rinɔ́ u yósu re: Íye kai irósé kémeé wólaalé? Kaa ye isé ritelé n kéé, íye kaa ye mpíí i kó. ²⁷Usoi uyē uu rinɔ́ yósu re: A Upiima Upóléécaá n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne mpɔ́naŋe nnéi ne kepómúnjé

nnéí, aa kɔ upɔcɔ n la yare kaa ripɔcúruu n̄ la. ²⁸ Yeesu uu pɛɛ u maa re: Pɔ n̄sɔne rinɔ́wó né pesele. A lē titiki, pɔ nfáa yē. ²⁹ Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lē nnya Yeesu pise re: Wóo unésoicɔ? ³⁰ Yeesu uu rinɔ́wó u pese re: Utisi unyine yee keyáa Yerusalem leeri un Yerikome mē cepilē, piyaa api u tini api uilū yósu api u kɔpafui api itói u wai, api keteni-i u lalai heihei api tɔmpɔ. ³¹ Aí ne sá uyeɛ ye Uléecaa inyɔ́nse n wa unyine un ncée mmē tikilē. Kuu utisi uyē n yé, uu kénjéé uu fáau. ³² Lefi ukó unyine uu kɔ limɛcɔ kelō ke-i tuipɔ, uu utisi uyē yenu, uyē uu kɔ kénjéé uu fáau. ³³ Amá Samarii ukó unyine yee ncée mmē n tɔ́kimelē uu utóikɔ uyē kelō tuipɔ. Kuu u n yé, ai meykíyiki íwe u wai. ³⁴ Uú nyɔ́sɔpɔ uu mékpɔ ne feé uitoi kecáa kɔikee, uu i pahaankeɛ. Uu lē memáa ukeminaa kecáa u tonse uú ne picéetɔ́né keyɔ kɛnyine-i u s̄i uú ha kei ukecáa paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mɛwóópipi meté lese uu uyeɛ picéetɔ́né keyɔ kecáa m̄ paílē pa uu u maa re: A usoi nkó kecáa ripaí, nen ha píyeyi nté m pɛɛme, né riwóme tee n tise pɔ héele. ³⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: Pisoí pitaani mpí kecɔpe úye yee uyē ke piyaa api nní itói n wa usoiɔ? ³⁷ Isé ucélaa uu rinɔ́wó yósu re: Uyeɛ kusoi u n wa yee usoiɔ. Yeesu uu pɛɛ u maa re: A n ŋme, aa ye limɛcɔ wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyɔ ha

³⁸⁻³⁹ Ke Yeesu ne upipiretiki api pinsē n̄ nɔ́jlē, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukeyɔ-i kusáne pi yósu. Marita ye pɛɛ uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U pɛɛ kei wele. Uu Upíima ana metene tone un uicélaa kutu cɔlē. ⁴⁰ Marita pɔ́wn ne pisɔ́wó kényu mahani. Uu yisi uu re: Upíima, aí pɔ́wó cɔ́nlē ke unéwá uú ne menécíre pihúúkei n nyáneii? A u maa re uké né lé. ⁴¹ Upíima uu u maa re: Marita, Marita, pɔ́wó mepɔ́círe m̄pá yo kémee picɔ́ŋ

tɔ́sile ne pináakaankeɛ. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecire ke Maari uu wéɛ, úka úu yé fe uké li u yɔ́sɔ.

Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési

(Matiyee 6:9-13; 7:7-11)

11 Keyáa kɛnyine ke Yeesu uu kelō kɛnyine keyóme yáasi. Kuu m̄ masí, uupiretiki unyine uu u pise re: Upíima, a piyómeyáhaa rɔ́wó céési yare ke Yohani uu upipiretiki n céési mecc. ² Yeesu uu pi maa re: Nɔ́n ye keyóme n yáásine, ani ye maa re: Sáa, tipɔ́nyíri tiké n kóólelē. Ipɔ́yɔ́pɔ́pi iké lomme. ³ A m̄pá keyáa kénye iluke rɔ́ he. ⁴ A arɔ́kópe rɔ́ sárei, Yare ke tɔ́wó ye kɔ picɔ́ n sárei pin akópe rɔ́ n wa mecc.

Kape t́yese tóké pipeikee kémee loó.

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nó unyine un nkpéni usáne m má uu kesine u lɛɛpɔ uu u maa re: Unésáne, a akpɔ́nɔ́ ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncée leeri uu kenéyɔ-i weri, ám kɔ pɛɛ líka má ké u pa. ⁷ In n la uusane uyē yé hái kényo kemee-pɔ rinɔ́wó u yóme re: Kape né ricɔ́ŋ! Ne rinɔ́wó hánésile am ká, tɔ́wó ne sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpɔ́nɔ́ pɔ́wó pa. ⁸ Asei kam nó símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusane nnya, amá u yé yisi uu lē nnéí kai u m pise u pa re uusane ye picɔ́ŋ u nɔ́jlē nnya. ⁹ Né ne nó tee re: Ani ye we, pi yé nó he, ani ye wéési, nó yé, ani ye rikómkóm, pi yé rinɔ́wówó nó hánne. ¹⁰ Likumúŋé re usoi uyeɛ n we kapi ye he, uyeɛ n wéési yee ye yē, uyeɛ rinkómkóm kapi ye hánne. ¹¹ Néé usáa úye kewá kee yé nkpiptomé u we, uu pɛɛ iwáa ke pa? ¹² Néé úye yee yé ukewá iná he, ken tipele u n we? ¹³ M̄pá nó pikpááree mpí, nɔ́wó ye fele ani n̄sinépipi lisɔ́ne he. Nó pɛɛ re urɔ́sáa yee keyómecaa-pɔ́wó n̄ we yee yé

pee meníŋe pepe Nfáasone u m pise pi-hee riyáá?

Yeesu ye pepe ukécáá nkópe n símisi rinóo pese

(Matiyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)

¹⁴Keyáa kenyine ke Yeesu uú we un kuníri kunyine kpee utisi unyine nsímé m póneselē lakase. Kaku n le, utisi uyē uu nsímé loni ai pisoí pee n cápinelē meyfíyiki nnóo yipu. ¹⁵Amá pikécopē pinyine apí maa re: Aníri uyóopi Pelisepule nnaŋe kuu ye ne aníri lakase! ¹⁶Amá picó pón la piké ripine u wa, api pee u pise re uké mewaisaŋa menyine wa uké ne nyíse re Uléecaa kémee kuu léeri. ¹⁷Amá Yeesu pó ne pee pikemúŋé nyule. Uu pee pi maa re: Kuyóopyu kunyine pisoí pin pimécopēcire n tɔpu, ku ye kpule, kusiyo asi kese kese lólesi. ¹⁸Lē nnya in te Setani ye ne umecire tɔpu, íye ke ukuyóopyu aku yé pee fe akú ne n we? Nɔ maa re Pelisepule nnaŋe kaŋ ne aníri lakase nnya kam lē ma. ¹⁹In te Pelisepule yee nnaŋe né he kaŋ ne aníri lakasente, wóo pee nópínékó pó nnaŋe he kapí ne a lakasente? Ani n nyu re nópínékó cire pee nó nyísene re áni alari má. ²⁰Asei kecáá, Uléecaa nnaŋe kaŋ ne aníri lakasente. Lelee nyíselē te Uléecaa iyóopi ye nókenémee pituime masile.

²¹Usoi naŋe-naŋe un itɔpilú m má un ne ukeyo m mé, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáái. ²²Amá unyine un nnaŋe u n feriyē, liute yèè uitɔpilú iyē kuú pēé ne n tálē yosile uu umemá mē kpísi uu hóónente.

²³Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarɔ né waille, nkó yee úu picápine né n léni ye haresile.

Kuníri ye kuripɔhɔ kpure-i pele

(Matiyee 12:43-45)

²⁴Kuníri kun usoi kéméé n le, keló kóima kenyine-i kaku ye ha n keraai

kun kewénte wéési. Kunsá kewénte n yē, ku ye kukefa-i maa re: Ne kenéyo kpure kam n tíyeme-i pelene. ²⁵Kun m pepe, aku kéyo leepo ken pééilē ken kɔ nyóónselē cáká-cáká. ²⁶Kei kaku ye péé ha kuacɔ aseí nyee kuricuruu rikpákárá n fe kpípo aá ne kéyo ke-i tone. Lelee ye tíyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure mē-i kuú pee n we tósu.

Mpónnare kecire

²⁷Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, unósi unyine uu riwúfí kecopē maari re: Unósi uyē kefa-i kaa n tóne uu kɔ pɔ nyense ye únarekome le. ²⁸Yeesu uu rinóo u yósu re: Pepe ye Nléecaasimé kutu riñcɔ api lē knn m pise tiki pee meníŋe pínarekome.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlú

(Matiyee 12:38-42)

²⁹Kumúŋé kpe-i ke asoiwúfí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uú maa re: Nfáani ketē nké pisoí ye caailenle hái. Pi mewaisaŋa kórule. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecɔ kapi yé kɔ yē. ³⁰Yare ke Yonaasi uu Niniifi pikó mewaisaŋa n nyíse, limecɔ ke Usói Kepipi ake yé nfáani ketē nké pisoí me nyíse. ³¹Keyáa kē ke Uléecaa uú ne pisoí n túhaanene, unósiyóopi yee Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi, uu nfáani ketē nké pisoí akópe pa. Li we re uyee pee hái ketē ketɔ-pɔ leemele uú weri re uké Salomɔ mewéesesɔhɔ kɔ. Uyee kɔ nté nní n we ye kɔ pee Salomɔ fele! ³²Niniifi pikó yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké pisoí akópe pa. Li we re kumúŋé kpe-i ke Yonaasi uú pee Nléecaasimé rin-yóo api kóm, pi pee mefine consele. Uyee nté nní n we ye kɔ pee Yonaasi fele.

Metéi kenyárú

(Matiyee 5:15; 6:22-23)

³³ Yeesu uu kɔ re: Úka úu ye kéfíráa risé uu ke pésu née uu kucári ke kipi, amá kelō cǎcǎ kuu ye ke ritɔsi re pepee n lompɔ piké metéi yé nnya. ³⁴ Ipónípee ye ipópiŋe kefiráa le. Ipónípee in n nyáni n̄sɔne, ipópiŋe nnéi kai ye n kpáiiilē, amá ipónípee insá n̄sɔne n nyáni, kuŋmaha-i ke ipópiŋe ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mepóciŋe tī, metéi mee kepómee n̄ we áme kape ne riŋmaha rimpól nnya. ³⁶ Ipópiŋe nnéi in metéi m má ke ikelō kéka áke kuŋmaha-i we, innéi yé metéi-i m pɔlɔlenle yare lē ke kéfíráa ake ye ne kemetéi nnéi pɔ n kpáiiilē.

Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési

(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

³⁷ Ke Yeesu uu n̄ we un símisi, Ufarisi unyine uu ukeyɔ-i u séi re piké kesé iluke li. Yeesu uu lompɔ uu piluke kápáá. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le úu kɔ pɛe anípe nale kelene yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upíima uu pɛe u maa re: Lē ke n̄ Pifarisi ani n̄ we ye lē. Kepóripi ne ricáripi kepire kani ye heere, amá n̄sinéfa kémee, piyaa ne mewai kópe nfasimé mee yipaalē. ⁴⁰ Nɔ piníri le. In ne Uléecaa yee kepire n wa cire yee kɔ kemée waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lelee n̄sinéporipi ne n̄nancáripi-i n̄ we píwekɔ́ó hekesi, li yé pɛe mpá yo n̄ sɔnukuse.

⁴² N̄ Pifarisi, íwe kani topori! Nɔ ye iyéhe yare manti ne ruu ne ayéhepei nɔpuri ripénele ani h̄óne awélé kefi, ani kuwélé kuse Uléecaa pa. Amá ani pɛe Uléecaa aseí ne unla waiselē. Lē kai kɔ pɛe m pise re ani n wai nɔn kɔ peé ne lit̄ɔɔ kecáa léiselē.

⁴³ N̄ Pifarisi, íwe kani topori. Síyukɔ́tone kani ye ayómeyáhaalee-i n la. Nɔ kɔ la piké ye kéyaála-i n̄ n yáhaanke. ⁴⁴ Íwe kani topori! Nɔ we

yare ihóre iyē kecáa kapi n s̄one ápi kɔ pɛe ikecáa nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu u maa re: Sáa, pɔn lē n símisi, t̄́ kaa kɔ lē lámisi. ⁴⁶ Yeesu uu rin̄ɔ yósu re: N̄ isé picélaa, íwe ke n̄ɔ kɔ topori! Nɔni mule-mule kani ye picɔ cɔnse, áni ye kɔ pɛe mpá fíi ne n̄kenénípepi rica. ⁴⁷ Íwe kani topori! Akpíi s̄one kani ye antepuye ke n̄pinésáayaha api n kó m̄mti. ⁴⁸ N̄nómenéwai mee nyíselenle re lē ke n̄pinésáayaha api n wa ye ne n̄ risále, likumúŋé re pi antepuye kónle, n̄ɔ piakpíi m̄mti. ⁴⁹ Lē nnya ke Uléecaa uú peé ne umewéesesɔho maa re: Nē Uléecaa, né antepuye ne pitume pi pa, api pikecɔpe picɔ kóni api picɔ íwe wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké p̄isoi pɛe yé antepuye pɛe hái ketē kekoraane-me n kpí nkpɔ nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apeeli nkpɔ-me hái ne Sakarii kapi kenyɔ́nsehúupi ne Uléecaa keyɔ kepáápáá n̄ kpu nkpɔ-pɔ. Asei kam n̄ símisi, nfáani ketē nké p̄isoi mpí kapi antepuye pē nkpɔ riwome kórunē.

⁵² Íwe kani topori, n̄ isé picélaa! Nɔ rin̄ɔɔ tē kapi ye ne rintíki apí ne Uléecaa céru kehánne lesele, n̄ áni kɔ pɛe fene noké lompɔ, ani kɔ pɛe pepee pi-lompɔ n̄ la necé tápisi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi apí ne u w̄ɔsi, api isímé mpehē mpehē kecáa u m p̄iseise. ⁵⁴ Api apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

Yeesu ye kecáa kecáa mewai kesi

(Matiyee 10:26-27)

12 Kumúŋé kpe-i, p̄isoi api cápine kulúí, ai tulu ricuruu pin ána cɔpaane. Yeesu uu pɛe mefoí upipiretiki maa re: Ani n̄nómenéciŋe tī ne Pifarisi nkpón̄tɔ pite. Lelee re pi kecáa kecáa mewai ye me. ² Lē nnéi lee m pékaalē ne lē nnéi ke úka úu n nyu yé kam ai metéi kémee léeri, mpá úye uu li yenu uu kɔ

li ceru. ³Lē nnya, lē kani yé meyaá m̄ male, metéi-i kapi yé li kō. Lē nnéi kani yé alee kémeé picō atu-i rinwéiwéí, alee ne itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóó.

Uyē kai m pise re usoi uké n wuru

(Matiyee 10:28-31)

⁴Ne n̄ pinésáne s̄misi re: Áni kape pepé ye usoi n̄ kpu, amá ápi ye pee fe piké linyine licō wa n wuru. ⁵Ké n̄ céési uyē kai m pise re n̄ké n wuru. Uléecaa yee ye n fe uu usoi kopu, uu limemáá nna teneciré kémeé u sápo kai pise re n̄ké n wuru. Eeé, ne n̄ maa re uyē kai pise re n̄ké n wuru.

⁶In ne sítanká sité kapi ye ne sin-úipi yuke-yuke sinupū lō? M̄pá ne lē, Uléecaa úu ye kéka kecáá palei. ⁷Pi n̄n-nényúpi nnéi ricuruu keenle. Iwame íi kape ye n̄ wa. Nō Uléecaa inipee-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

Yeesu meyóó ne umeyule kecáá nsímé

(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Ne n̄ maa re: Úye un p̄isoi kecōpe n ḡmurei re u unékó le, né Usoi Kepipi ricuruu yé Uléecaa pileecaatume-i ḡmurei re n̄e u te. ⁹Amá úye un p̄isoi keyu-i n kesi re úu né nyu, né Usoi Kepipi ricuruu yé Uléecaa pileecaatume-i k̄esi re ám liute nyu. ¹⁰Úye un Usoi Kepipi ricuruu kecáá nkópe n s̄misi, pi yé akópe nyē liute sárei, amá úye un Nfáasone n lámisi, liute akópe áa kusárei we.

¹¹Pin píyei n̄ n t̄r̄oi re pi ne ayómeyáhaalee-i n̄e piyóopi-i n̄e kuyu piwéése-i pitúhaane n̄ s̄í, áni kape píri t̄one ne mm̄ kani yé ha m̄ male n̄ké ne ketahai n̄ le. ¹²Nfáasone mee yé kumún̄gé kpe-i mm̄ kai m pise re n̄ké male n̄ céési.

Umámá niri kenyárū

¹³Unyine uu riwúí kecōpe Yeesu maari re: Sáa, a unémáreco maa re t̄ó ne uyē t̄óké ikúlanlū ke ur̄sáa úu ne r̄ó n

t̄íye h̄ōone. ¹⁴Yeesu uu rin̄ó u ȳosu re: Unésáne, w̄oo né t̄í te ké n̄nnésímé n túhaane n̄e ké ye ikúlanlū n̄ó h̄ōone? ¹⁵Uu pee lē memáá pinnéi maa re: Ani n̄omenécíre t̄í ne memá nnáápí. M̄pá usoi un íye nsá m má, ái umemá mee unfaa tese.

¹⁶Uu pee kenyárū pi wai re: Umámá unyine yee pee sitē má sin iluke u wai. ¹⁷Uu músu uu nfasimé wai re: Íye kam waine? Kewai áke ne né we kei kam yé inéluke nnéi n s̄úúkeé. ¹⁸Uu lē memáá umecire maa re: Ne anésíme foresine am amáa m̄omti, am kei menélukepipi ne linékó t̄r̄ōo nnéi s̄úúkeé. ¹⁹Am pee limemáá menécíre maa re: Ne meykíyiki nkp̄eni iluke yee yé aḡm̄ kulúí né n wa mále. Lē nnya né n wéntelē nen le nen níru nen mp̄ōonare-i we. ²⁰Amá Uléecaa uu u maa re: P̄ó uníri nkó! Kesine nké cire ke mp̄ófáa nn k̄étō waine. Lin lē n wa, w̄oo yé pee lē kaa nní mep̄ócíre n yikikee n te? ²¹Yeesu uu kpá re: Limeco kai we ne uyee nní memá umecire n cápine, amá úu pee Uléecaa kémeé líka má.

Ani ne Uléecaa n tálē

(Matiyee 6:24-34)

²²Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Lē nnya kam n̄ maa re áni kape ye lē kani yé n li n̄ké ne nfáa m má ne ilū kani yé n̄ínépiḡe kecáá n̄ yárii nfasimé wa. ²³Likumún̄gé re nfáa ye iluke fele, ipiḡe in ilū fe. ²⁴Ani ákpaáḡ-kpaáḡ tipaí, áa ye lukesi áa ye k̄o kpasí, áa kelukeyekei má áa k̄o risíme má, amá Uléecaa ye a kp̄iniile. Nō ne meyansei sinúipi ríyu mále. ²⁵N̄ó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aḡm̄ m̄pá nkáripi kpáse? ²⁶In te áni líka kuwai we likei sínsá lē kémeé, yo nnya kani pee lit̄ōō nní kémeé nfasimé wai? ²⁷Ani sicare see ye n felesí ripaí nké. Mefele m̄e áme ye pikei píka wa áme ye k̄o líka yóō, amá ké n̄ó s̄misi re m̄pá ne lē, uyóopi Salom̄ōo ricuruu ne umemá nnéi úu pee ilū iny-

ine má yee ní nyamí ai mefele menyine tulu. ²⁸Nó písoi mpí nfatene ín piye. In te Uléecaa ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kó kóso nna me nmaasine lē sɔnukuse, nŋ keccáa kúu yé meníŋe ripaíí? ²⁹Áni kape nómenécíre nfasimé tā te yo kani yé li nēe yo kani yé n ntí. Lē ái kape nfasimé nŋ n we. ³⁰Pepee ápi Uléecaa m pakarelē pee lē likŋ mesére wéési. Amá Nŋunésáa yee keyómecaa-pɔ ní we ye nyule lelee nŋ m párlē. ³¹Uléecaa iyɔɔpi kani yé meníŋe wéési, uu pee litɔɔɔ nní nnéí mpuri nó he.

Keyómecaa memá

(Matiyee 6:19-21)

³²Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Áni kulúí we, amá iwame íi kape nó wa. Li we re Nŋunésáa ye la re ani uiyɔɔpi kémee lomɔ. ³³Ani nŋlinéŋkŋ yálishi ani lisiwóó píwekŋ hŋŋnente. Ani awóólɔ kɔɔcírē mulei, ani nómenécíre memá cápíne keyómecaa-pɔ, kei káme píkaí m pɔlune. Piyaa ápi píkaí me cane, apapi áa kɔ me caaine. ³⁴Likumúŋé re kei ke nómenémá ame ní we, kei ke nŋn- néfasimé nn ye n we.

Pikeikŋ pee ápi ye n lɔpile

³⁵Ani nómenécíre n cápínelē nŋn ne we, ani nŋanétampála sihale n tēlē, ani nŋsinéfíráa n sélē. ³⁶Ani pikeikŋ pee pi- uyɔɔsaa m mé meɔ n we. Pinŋsíkíké anyá kuu léérine uké rinɔɔɔ rikórnkórn nŋké mese ne mese u hánne uké lomɔ. ³⁷Pínarekome ye pi, pikeikŋ pē ke ukeisaa uu yé n læeme pin ne nyáni. Asei kam nó símisi, u umecire nyŋŋnsene uu pi tonse, uu iluke pi wai re piké li. ³⁸Un kesineɔ ne likepire n ka uu pi læeri pin nyáni, pínarekome ye pi.

³⁹Ani nŋsone ceri re in te kéyɔ usaa ye pee nyu ituŋe iye-i ke uyaa uu n sŋnti, u yé pee n nyánile úu yé tíye uyaa uké kulee fori uké lomɔ. ⁴⁰Nŋŋké nómené- círe mesére n cápínelē nŋn ne mé. Ku-

múŋé kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake peeri.

Ukeikŋ sone ne ukeikŋ kópe

(Matiyee 24:45-51)

⁴¹Piyee uu pee u maa re: Upííma, yare tŋ nmane nnya kaa kenýárú nké wa nēe ne písoi tɔɔɔ nnéí? ⁴²Upííma uu rinŋɔ yŋsu re: Wóo we yare ukeikŋ yee aseí n tŋkilē un kɔ mewéésesohŋ má? Uyee ukeikŋ uyē ke úyɔɔsaa uu yé ne kéyɔ rin- yá re uké ke m párlē, uu ye upikeicɔ iluke pa kumúŋé kpe-i kai m pise. ⁴³In te úyɔɔsaa ye ukeikŋ uyē læeme un me- sei upikei keccáa we, u únarekome le. ⁴⁴Asei kam nó símisi: Úyɔɔsaa ye ulikŋ nnéí u múísene re uké likeccáa m párlē. ⁴⁵Amá ukeikŋ uyē un umecire m maa re: Unéyɔɔsaa mekame ye náŋaile. Un upikeicɔ pikpáfíi rinkápáa, un le un pom, ⁴⁶keyáa kē ne ituŋe iyē kúu ne m músu kémee ke úyɔɔsaa úu ha sŋnti. Kei kuu yé pee ukeikŋ uyē lakase uu íwe u wai yare kapi ye pepee ápi aseí n tŋkilē n wa meɔ. ⁴⁷Ukeikŋ nkó yee uuyɔɔsaa meɔɔla n nyu, amá úu kɔ pee píkaí ume- cire cápínene uké ne n we, úu kɔ pee uuyɔɔsaa mela waine, pi yé liute meyá fápii. ⁴⁸Ukeikŋ nkó yee úu úyɔɔsaa lilala n nyu uu pee ncaai mee ne ipépi n sá wai, pi yé liute fíí fápii. Pin úye meyá m pa, meyá kapi liute pisene, pin úye meyá timmúíse, meyá kapi liute kórunne.

Yeesu nnya písoi ye kériinene

(Matiyee 10:34-36)

⁴⁹Yeesu uu pimáa kpá re: Ne kale ké ketē keccáa nna risé. Li nkpáni yare nké pee pisé máálē. ⁵⁰Li kɔ pise re ké míni wole. Lelee íwe iyē kam n lenē. Meyík- íyiki kam la re liituŋe iyē iké pee pitule m máálē. ⁵¹Nɔ músu re nkíŋŋiŋe kam ne keteni-i kaa? Ne nó maa re “aaí”, amá pikériine kam ne nó ka. ⁵²Kaí ne neni rimpá, kéyɔ kee písoi pinupū m má yé rikéne, kuwélé kuse pitaani, kuwélé kucu

pité, pin ne tɔpu. ⁵³Usáa yé ne ukepipi tɔ, kepipi pɔɔ kɔ ne usáa tɔpu, úni uú ne uu kpére tɔpu, ukpére pɔɔ ne úni tɔpu, unyáani uú ne ufɔsi tɔpu, ufɔsi pɔɔ ne un- yáani tɔpu.

Ani ye meconsente aseí kɔ

(Matiyee 16:2-3)

⁵⁴Yeesu uu kɔ písoi pɛe n cápinelɛ pimáa kpá re: Kani ye ahope n yé an ketujelolɛ-mɛ leeri, nɔ ye mese ne mese maa re: “Ikónɛ ye cuunine”. Lɛ kai ye kɔ mesei wa. ⁵⁵Nɔn kɔ n yɛ te kuyɔ ye ituje kumii-mɛ pepuri, nɔ ye maa re: “Kutói ye waine”. Lɛ kai ye kɔ mesei wa. ⁵⁶Nɔ kecáa kecáa mewai pikɔ mpí! Nɔ ye fele ani ketɛ ne keyóme meconsente ceru. Yo nnya káni pɛe kumújé nkú-i kari nní n we aseí kómɛi má?

Usoi ne uucéɔ pikómeine

(Matiyee 5:25-26)

⁵⁷Yo nnya káni ye pɛe nórínécúruu lelee aseí m má céri. ⁵⁸Usoi un tiyɔɔpipoo pɔ n sée, nɔn nsé timpéne re ketúhaane kani sí, li pise re pɔké riŋmɔɔpú ani kómɛine ncée kecɔpe, upɔcéɔ úu kape ne utúhaane-i pɔ n ha, utúhaane uké pisɔɔca pɔ rimúise, pisɔɔca pɔɔké kukpaniilee-i pɔ rinsáɔ nnya. ⁵⁹Aseí kam pɔ símisi, pɔn kukpaniilee n lɔ, áa leerine káa riwóme nnéi n héele hái ne kétanká tɔɔɔ-pɔ.

Li pise re nɔké mɛfine conse

13

Písoi pinyine api kumújé kpe-i Yeesu læpɔ, api u símisi lɛ ke uyɔɔpi Pilati uu rinɔ n he re piké Kalilee pikɔ pɛe n we pin Uléécaá inyɔɔnse wai kó. ²Yeesu uu pi maa re: Nɔ músu re ke písoi pɛe api pikópekɔɔ píima api Kalilee pikɔ tɔɔ tósu nnya kapi lɛ pi kóo? ³Ne nó maa re “aaí”, amá nɔnsá mɛfine n conse, nɔ nónnéni kpinine pimɛɔ. ⁴Písoi pité ápi we afɛere pɛe kecáa ke Silowee kulee cáca aku n loó aku kóni

ní? Nɔ músu re piakópe nyee Yerusalem kuyu pikɔ tɔɔ akó tɔsii? ⁵Ne nó maa re “aaí”, amá nɔnsá mɛfine n conse, nɔ nónnéni kpinine pimɛɔ.

Kúfikiyee kpeɛ áku ye apipi m mári nsímé

⁶Yeesu uu lɛ memáa kenyárú nké pi maa re: Utisi unyine yee pɛe kúfikiyee kunyine tamaalɛ uafikiyee kecare kémɛ. Uu keyáa sí uké kukecáa apipi túunu, amá úu líka yɛ. ⁷Uu pɛe uléetamaa maa re: A ripái, aŋmɛ ataani ye nnyé kam sónaari re ké ye kúfikiyee nkú kecáa apipi túunu ám ye kɔ líka yɛ. A ku riké. Yo nnya kaku yé méwoo ketɛ né n caai? ⁸Uléetamaa uu u maa re: Sáa, a nɔŋɔni kuŋmɛ nkú pikaŋne ku rikpá, né tú am ku kɔónúse, am pɛe ntaai mɛe mɛféne m má súúni. ⁹Lin lɛ n wa, in n la ku yé kelaane mari, insá lɛ n wa, aa ku ké.

Yeesu ye kewénteyaa unósi toikó unyine pɔise

¹⁰Kewénteyaa ketújé kenyine ke Yeesu uu Písuifi kuyomɛyáhaalee kunyine-i céési. ¹¹Unósi toikó unyine un kei we. Li wale aŋmɛ até áa we afɛere ke kuníri kunyine akú ne u n lɔ kun u kparáselɛ un kecíre pinyere pɔnelɛ. ¹²Ke Yeesu uu unósi uyɛ n yé, uu u séi uu u maa re: Uléécaá ye pɔ pɔisele. ¹³Uu anípe ukecáa láa, unósi uu mese ne mese kecíre nyere uu Uléécaá pítaáse kápáa. ¹⁴Amá ái ne kuyomɛyáhaalee uwéése risá, kai n wa re Yeesu ye kewénteyaa ketújé usoi pɔise nnya. Uu pɛe rinɔ yósu, uu risoiwuí maa re: Siyáa síkpuulú kari má, se-i kai pise re tɔké keisi. Lɛ nnya, ani ye siyáa se-i kam piké nó pɔise, ái kape pɛe kewénteyaa ketújé. ¹⁵Upíima uu pɛe rinɔ u yósu re: Nɔ kecáa kecáa mewai pikɔ le. Ḿpá nó úye yè kewénteyaa ketújé kuseelee-i uinaa née ukeminaa toriyele uú ne

kéniniré sí, née áí lē? ¹⁶ Unósi nkó yee nní Apiraham kepire ukó ke Setani uu n tóraalē háí aḡmē até áa we afeeré-me, áí pise re piké kewénteyaa ketúnjé u toriyee? ¹⁷ Yeesu rinóo meyóó mē ame upilaaró isei wai háí, amá risoiwuí nnéí ripóo arí ne umewai píima kuu n wapisi nnéí larisi.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárú

(*Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32*)

¹⁸ Yeesu uú maa re: Yo ke Uléecaa iyóopi íí ne menyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múñeisene? ¹⁹ I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecare-i n lukesi nn lèlu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kecáá ayámé wapisi.

Nkpónótó pite kenyárú

(*Matiyee 13:33*)

²⁰ Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Uléecaa iyóopi múñeisene? ²¹ Uléecaa iyóopi ye kó we yare nkpónótó pite ke unósi uu ntó píima [§]kémee n cǎhǎnepo uu pulu pikpée api yisi.

Tinǎnǎo tee m mǎkú-mǎkúlē

(*Matiyee 7:13-14; 21-23*)

²² Yeesu uu ayu maa ne asíná n tējni un céési un ne Yerusalem-mē sí. ²³ Unyine uu u pise re: Sáa, mesei ye me re pisoio nkáripí ke Uléecaa uu yé yóriyee? Yeesu uu rinóo pi yósu re: ²⁴ Ani riḡmóópú aní ne rinǎnǎo tee m mǎkú-mǎkúlē loni, aseí kam nó símisi. Meyá yé náási re meké lompo, amá áme kó fene.

²⁵ Úyote un píyee n yisi uu rinǎnǎo ká, nó ketahai nyere, ani rinǎnǎo n komnente nǎn máikēe re: Sáa, a ró hánne! Uu rinóo nó yósu re: Ám nyu re nó yei pikó le. ²⁶ Ani pee u maa re: Kesé kari li ari níru, aróyu icee kémee kaa tóói pǎn céési. ²⁷ Uu pimáa nó kpá re: Ám nyu re nó yei pikó le. Ani ne ketaa né wa,

nó pē nnéí nóo nní likópe n wai. ²⁸ Kei kani yé ténesi, ani aní takai kumúnjé kpe-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuyee nnéí n yé Uléecaa iyóopi-i, ai pee n we re ketahai kapi nó fómpone. ²⁹ PISOI yé ketuñeleeme-mē ne ketuñelolé-mē ne ituñe kumii-mē ne ituñe kuluke-luke-mē leeme api weri api Uléecaa iyóopi kémee tone api iluke le. ³⁰ Ai pee wai re pepeee neni nní pitóroo pinyine yé ha pifoí, pepeee neni nní pifoí apí ha pitóroo.

Yeesu ripóo ye caai Yerusalem nnya

(*Matiyee 23:37-39*)

³¹ Kumúnjé kpe-i, Pifarisi pinyine apí ne Yeesu kó apí u maa re: A nté yisi aa keló féé sí. Erooti ye lale uké tíyese piké pó kpu. ³² Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ani n ḡme ani ha kesáḡá mpuri mmē maa re ne neni ne kóso aníri lakasentele nen pisoio pǎisente ké pee keyáa táánū tuñjé pikei mpí tenese. ³³ Li pise re ké neni keyaa ne kóso ne likeweeki nnécée rinǎj, likumúnjé re áí ne sá re antepu uké keló féé kpu kái Yerusalem-i.

³⁴ Nǎ Yerusalem pikó, nó antepuyee kónle ani kó pē ke Uléecaa uu nókenémee n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesé kam pee la ké nó cápine ké rimúlú líka áí kape nó wa, nǎké n we yare ke kucáyaha aku ye kuaméj metene kusipipi n tā líka áí yé sí wa meco, ani yúlu. ³⁵ Lē nnya kai yé nókenéyo riyá keké meḡmane n nyenu. Ani kó te áni neni piyéne né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha m maa re: Uléecaa uké uyee Upíima rinyiri ne n weme rikpá!

Yeesu ye utóikó unyine pǎise

14 Kewénteyaa ketúnjé kenyine, Yeesu uu Pifarisi uwéése unyine keyo sí te uké iluke li. Pepeee keyáa kē kei ní we api rǎsone u m pailē. ² Utisi unyine

[§]13:21 Ntǎ píima: Sikiloo afeeré ne sinupū kumúnjé ntó ye mu.

yee mepílélé itoi m póólú un ukeyu-i nyenu. ³Yeesu uu nsímé kpísi uu isé pinyuwe ne Pifarisi pise re: Irósé ye ncée he née íi he re piké usoi kewénteyaa ketúnjé pwise? ⁴Amá ápi ñmurei piké rinóo yósi. Yeesu uu pee utóikó kpísi uu u pwise uu u yápo. ⁵Uu pee pi maa re: In te nókenécópe unyine kewā née uinaa yee kelúkanka-i lóipó, liute úu yé mese ne mese ke póneme mpa lin kewénteyaa ketúnjé? ⁶Api rinóo piyóó u pónne.

Kusáne píséi ne usáne ketone piwée

⁷Yeesu uu yénu lē ke písáne kapi n sée api sitóne n wéekée. Uu pee pinnéi kenyárū nké maa re: ⁸Usoi un písónne piluke pó n sée, kape ha ketóne kecire kémee tóne. In n la, pi yé úyukóó unyine yee pó n fe n sée. ⁹Ai wai re uyee nní nókenété n sée uú weri uu re: A ketóne kē ne uyē tiyá. Isei kaa yé ha peé ne ketóne tóroo-i tone. ¹⁰Amá li nyamle re usoi un kusáne pó n sée, a ha ketóne tóroo-i tone, liké wa re kumúnjé kpe-i ke uyee nní pó n sée uu n ka, uké pó maa re: Unésáne, a kéyu-mē kam ketóne kecire kémee. Lin lē n wa, pó pee pipósáneco keyu-i ríyú yē. ¹¹Lē nnya úye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele. Úye un umecire rincepise, li ye u ritaásele.

¹²Yeesu uu pee uyee kusáne u n sée maa re: Pón písoi piluke n séine, kape ye pipósáne ne kupómáre pikó ne pipópérecó pee m má sée. Pē né fe api kó pó kusáne séi. Lin lē n wa, pi lē kaa pi m pa pesele. ¹³Amá pón anyá iluke n wai, a ye píwekóó ne pinárei ne síkankáláká ne pinyíye sélei. ¹⁴Pó pee mpónnare yē, likumúnjé re pē ápi fene piké pó li pese. Uléecaa yee yé pó li pese kumúnjé kpe-i ke pē nnéi pee umela n wapisi api nkpo kémee n yisine.

Pinósikpiké anyá iluke kenyárū

(Matiyee 22:1-10)

¹⁵Anóo nyē mekome-maá, pē ne pē pee pee kesé iluke n le use uu Yeesu maa re: Uyee yé ha Uléecaa iyóopi-i iluke n li ye únarekome le. ¹⁶Yeesu uu pee kenyárū nké u wai re: Utisi unyine yee keyáa iluke kecire sónkée uu písoi kulúí séi. ¹⁷Kai piluke kumúnjé n tu, uu uukeikó tum te uké ha pē kuu n sélei maa re: Ani kam, mpa yo ye nkpeni pipele masile. ¹⁸Amá pinnéi mmē, mpa úye uu uncónj pinyíse koru. Ufoí uu ukeikó maa re: Ne kecare lóle, li kó pee pise re ké ha ke yē. Lē nnya, a u maa re úu kape wóosi. ¹⁹Uco uu u maa re: Ne ináa lame-lame kefi lóle, ne la ké ne pikei i peenu. Lē nnya, a u maa re úu kape wóosi. ²⁰Uco uu kó u maa re: Nfáani kam unósi kpísi, lē nnya kám fene ké ha. ²¹Ukeikó uu uuyósa kémee pele uú ha anóo nyē u símisi. Ai úyósa kuwóí wai uu uukeikó maa re: A mekee ayáa-i ne icée kémee ha, aa píwekóó ne pinárei ne pinyíye ne síkankáláká séleiri. ²²Kai rinkpáse, ukeikó uu peeri uu úyósa maa re: Ne lē kaa m pise piwai masile, amá sitóne ye kó pónnele. ²³Úyósa uu pee ukeikó maa re: A sicareyupi siceepi ritiki aa pē kaa ncée-i n yéntine ne kéyu mahani piké kam, kenéyo keké ne n yi nnya. ²⁴Ne nó símisile re pē nnéi karí pee nní n sélei, úka úu inéluke lene.

Lē kai m pise re usoi uké n wa uké ne Yeesu upiretiki

(Matiyee 10:37-38)

²⁵Asoiwuí píima an Yeesu tikilē pin nsé pénelē, Yeesu uu pansepo uu pi maa re: ²⁶Úye un kenémee n ka, li pise re uké né n la ai tósu uusaa ne uuni ne uunósi ne usiwā ne upiwā ne upimaa ne upiyei ne uricuruu isoi. Insá lē úu fene uké unépiretiki. ²⁷Nkó yee úu n ñmurei uké menéco ukunapéékóó cō uké ne né ri-

tiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ²⁸ In te nókenécɔpe unyine ye la uké kulee cáca mǎ, liute yèè tonele uu músu, uu yénu re alé ke pikei pē api wa, ai t́yese uu céru, in te usiwóó ye piye un yé fe uu pikei pē ketɔ tulu. ²⁹ Insá lē, un tikúu n yekei kúu pēe kulee cáca pimóme tenese, pē nnéi pēe yé lē n yé yé u sénnyi. ³⁰ Pi yé maa re: Usoi nkó ye pimóme koraane amá úu fe uké tenese. ³¹ Lē cire ye ni, uyóɔpi úye un n la uké ha ne uco tɔ, u ye tonele uu músu kelene, in te u yé ne upisoí ákotokú kefi (10.000) fe uú ha ne uulaarɔ yee pisoí ákotokú afééré (20.000) m má tɔpu. ³² Unsá n fene, u ye uuyɔɔpicɔ-i pitume tunle úu kahane u n nyahaimé, uu u pise re piké kómeine piké atɔpi riyá. ³³ Yeesu uu pimáa kpá re: Kai nní lē, nó úka úu fene uké unépiretiki, liute unsá lē kuu m má nnéi n ηmeriye.

Nnyási mmē melō mee n kpu

(Matiyee 5:13; Mariki 9:50)

³⁴ Nnyási ye likei kecire le. Amá mmelō men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? ³⁵ Ŋn pēe ketē nēe mēféne kémeé linyine yoriyene. Pi ye ketahai n fómpɔle. Úye un ukóme, uu kóm.

Isán iyee m pɔ api i heei kenyárú

(Matiyee 18:12-14)

15 Pilampooyɔó nnéi ne pikópekɔó apí ne Yeesu kɔ re piké kutu u rico. ² Ai Pifarisi ne isé picélaa cɔŋ pin máikee re: Usoi nkó ye kusáne pikópekɔó séele pin kesé le! ³ Yeesu uu pēe kenyárú nké pi maa re: ⁴ In te nókenécɔpe unyine ye isán píle má, ise ii peé ne u pɔlu, liute úu ye ise íi we píle nnyí t́ye uú ha ise nnyí yee nní m pɔ piwélaa sī hái uú ha ne i yenuu? ⁵ Un kɔ i n yē, li ye u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú ne kulu, uu pēe upisane ne upiperεcɔ sélei uu pi maa re: Ani anyá né lē, ne inésán iyee pēe m pɔ heeile. ⁷ Lē cire ye ni, ne nó maa re ukópekɔó use mēfine meconse ye anyá

píima le keyómecaa-pɔ ai t́su pisone use úu we píle kái m pise re piké mēfine conse.

Kewóó kee m pɔ api ke heei kenyárú

⁸ Nēe in te unósi unyine ye nwoóweni mēpipi kefi má, mese ame peé ne u pɔlu, unósi uyē úu ye kéfiráa risé uu kéyo pééi, uu n̄sone ke pereí uú ha ne mēpipi mese mē yenuu? ⁹ Un píyei me n yē, u ye upisane ne upiperεcɔ séleile uu pi maa re: Ani anyá né lē. Ne kewóó kee ne né m pɔ heeile. ¹⁰ Lē cire ye ni, ne nó maa re ukópekɔó use mēfine meconse ye anyá píima le piléecaatume kémeé.

Kewá kee m pɔ api ke heei kenyárú

¹¹ Yeesu uu pimáa kpá re: Utisi unyine yee pēe piŋmáne pité má. ¹² Usínsá uu u maa re: Unésáa, a lē kam masí mēpókɔ-maá mēpómá kémeé n yénune né pa. Usáa uu pēe umemá piketé h́óóne. ¹³ Kai siyáa rinkóónú, uŋmáne sínsá uu ulikó nnéi cápinente uú ne kuyu taa-taa kunyine sī, uú ha kei mēfine kópe-i loni ai wai re u umemá caainkee. ¹⁴ Kuu usiwóó nnéi piluke m masí, nkú píima nnyine nn kuyu kpē loni, ḿpá yo aí pipárí u kuru. ¹⁵ Uu peé ha kuyu kpē utisi unyine kémeé pikei loni. Uyē uu usicare-mē u yekei re uké uafɔŋ kecáa m paílē. ¹⁶ Li ye pēe ripɔó u wa re ḿpá áfɔŋpomé kuu yé uké li, amá úka úu ye kɔ a u pa. ¹⁷ Uu pēe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yèè lile api pɔonente, néen ne nté nkú kpine. ¹⁸ Ne unésáa-i pelene, am ha u maa re: Unésáa, ne ne Uléecaa púnnele am kɔ ne ṕ púnne. ¹⁹ Am tu re pɔké né kpísi yare kepópipi. A né rimúlú yare upókeikó. ²⁰ Uu yisi uké usáa-i pele. Úu kahane nkpáni kéyo ne rinkɔ, usáa uu ketaa-pɔ u yenu, ai íwe u wai, uu wuru uú ha u pira. ²¹ Kewá ake pēe u maa re: Unésáa, ne ne Uléecaa púnnele am kɔ ne ṕ púnne. Am tu re pɔké né kpísi yare kepópipi. ²² Amá usáa uu upikeikó

maa re: Ani mekeekere ne kukpélenku ke-cire kam ani ku u tani, ani ukenipepi kepalé tani, ani anééri u tani. ²³Ani ne rináala kpókóó kam, ani ri kopu tóké ne iluke kecire wa tóké li ne mpóónare. ²⁴Ái líka nnya, unéjímáne nkó ye pee kpule, uu neni nfáa yenu, u pee pòle, am nkpéni u heei. Api anyá kóru ne mpóónare.

²⁵Kumúnjé kpe-i, utisi uyē ujímáne foí un sicare-mē wepó. Kuu kéyó n nyahaipe, uu inyánlū ne nnyáa nné kóm ²⁶uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lē wai. ²⁷Ukeikó uu rinóó yósu re: Upówá yee pèeme. Ke upósáa uu ukepipi n yé ne nsarenare nnya, uu pee rináala kpókóó kopu. ²⁸Ujímáne foí uu pee wóósi uu kéyó pilone yulu. Usáa uu léépo uké kéyó u tampó. ²⁹Amá ujímáne uu usáa rinóó yósu re: A kutu ríco, ajmē ye kulúí wale kam pó n keisi, ám kó píakai pó háikuse. Ḿpá ne lē, áa píakai ḿpá ripoila né he re tó ne pinésáne tóké ne anyá li. ³⁰Amá ke upóójmáne nkó uu m pèeme, upóójmáne yee mepómá nnéí n caai ne pi-wásánkaí pitóoi, uyē kaa rináala kpókóó kpu. ³¹Usáa uu u maa re: Kenéwá, tó ne mpóó tóo ḿpá píyei we, póo lē kam m má nnéí te. ³²Amá li pise re tóké anyá ke-cire wa ne mpóónare re upówá nkó ye pee kpule, uu nkpéni nfáa yenu, u pee pòle, am nkpéni u heei.

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáá m páilē

16 Yeesu uu kó upipiretiki maa re: Umámá unyine yee pee ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. Písoi api u símisi re ukeikó uyee umemá caainkeele. ²Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ye kam nní kómei pin kepóócaá símisi? A né símisi lē kaa pipókei n keisi. Áa nkpéni linékoó kecáá pípaí kpáne. ³Ukeikó uu ukefa-i kópu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Íye kam waine? Ám tikóho má re né fe am lum. Isei yé kó né n we re ké wélei. ⁴Too, né céri lē kam yé n wa,

ḿpá nensá keyáa n keisi, písoi piké ne písiyo-i kenécaá m páilē. ⁵Uu pē ne pē pee uukeisaa ne riwóme m má sélei use use. Uu ufoí maa re: Alé kaá ne unéyósa riwóme má?

⁶Uyē uu u pese re: Mékpo sone apóri píle. Ukeikó uyē uu u maa re: Tipó-wómetelé ye ntí, a mekeekere tone aa wólu re kuwóó ye ku. ⁷Uu lē memáa uco pise re: Pó ní, alé ke ripówóme arí le? Uyē uu rinóó yósu re: Melukepipi áfóroni píle. Ukeikó uu u maa re: Tipó-wómetelé ye ntí, a woi re áfóroni kuwóó ne aféetaani. ⁸Ukeikó kópe uyē uyósa uu u pakare umesóho píma mē nnya. Likumúnjé re ketē nté písoi ye pi-wóowélaa ncee kémeé mesóho ne pipico sónele ai tósu pepée metéí kémeé n we.

⁹Yeesu uu kpá re: Né ne nó maa re: Ani kewóó kópe kpísi aní ne písaáne wéési. Ken n ka ken ne nó n njéheree, Uléécaá uké síyo see ási píakai n forune kémeé nó yósi. ¹⁰Uyee likei sínsá kémeé aseí m má ye kó limáa kémeé a mále uyee úu likei sínsá kémeé aseí m má úu kó limáa kémeé a má. ¹¹Nónsá memá kópe pímulé kémeé aseí m má, wóo yé pee meykíyiki nó rimúíse? ¹²Pónsá kó uco líkó pímulé kémeé aseí m má, wóo yé pee pó líkó pó rimúíse?

¹³Ukeikó úu fene uké píkeisaa píté m má. U unyine yulune uu uco n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kese un uco ipuri yulu. Áni yé fe nóké Uléécaá ne siwóó n tikilē kumúnjé kuse.

Isímé íco ke Yeesu uu Pifarisi n símaankee

(Matiyee 11:12-13)

¹⁴Pifarisi api isímé iyē nnéí kóm. Kapi siwóó n la nnya, api Yeesu sénni. ¹⁵Yeesu uu pí maa re: Nó písoi le pee ye sisoipipi inipee-i n wai yare písoi sone, amá Uléécaá ye nósínéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaá inipee-i líkópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuye atelé kapi pɛɛ n céesi ye kɛtɔ wale Yohani Úniwole kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécáa iyɔɔpi Nsímé Kεcire nn pikóónú kóri, mpá úye un náási uké Uléécáa iyɔɔpi-i ló. ¹⁷ Ketè ne keyóme metene yé welesi ai tósu ke Uléécáa isé kewɔipi ake yé n tasí.

¹⁸ Úye un uunɔsi n lakase uu uféé kpísi, liute ye iwásá wale, uyeɛ kɔ unɔsi ke ula uu n lákase n kpísi ye kɔ iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nsímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kenyárū nké pi wai re: Utisi māmá unyine yee pɛɛ we. Ilū kecire yee nnéí m má kuu ye tā. Nnare kémeɛ kuú pɛɛ félé un kɔ iluke sɔne le. ²⁰ Utisi wekɔ́ unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipiɛ nnéí m mómáalē un umámá keyɔ rinɔnɔ keyúrí finu. ²¹ Ai ye ripɔ́ u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hí uké li. Lē memáá, sipɔpi sin sónaapɔ sin uitoi láni. ²² Úwekɔ́ uu keyáa kpi, piléécaatume api u sakaa apí ne kelɔ sɔne kē kémeɛ ke Apiraham uu í we sī. Umámá riruruu uu kɔ keyáa kpi, api u kulesi. ²³ Umámá uu meyá íwe n le pikúlā kuyu-i, uu inípeɛ síka uu ketaa-pɔ Apiraham yenupɔ, Lasaa un ukekúrí we. ²⁴ Uu pɛɛ pupɛi re: Sáa Apiraham, a íwe né té aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi míni rita uké rinélempi niɲukuse. Ne meyánsei íwe lele nna mmú kémeɛ. ²⁵ Amá Apiraham uú maa re: Kenéwá, a léise re pɔ pɛɛ meyánsei n̄nare kómeile pɛɛ uye-i kaá pɛɛ keteni-i n̄ we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa pɔ́ pɛɛ íwe píima takai. Nkpéni kai urikiɲ niɲukuse, pɔ́n íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tɔ́ ne nnó kénélenle. Kai nní lē, pepɛɛ n̄ lane re piké tɔ́ mmé yisi piké nó-mē ha ápi fene. Úka úu kɔ fene uké kei kaa nní n̄ we yisime uké tɔ́ mmé kam. ²⁷ Umámá uú maa re: In lē, ne ne pɔ́ ténile re a Lasaa

unésáa keyɔ-i tumpɔ. ²⁸ Ne kei piwá pinupū mále. Uké ha n̄sɔne pi símisi áí kape wa re pē ticuruu ye íwe kelɔ nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinɔ́ yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuye atelé mále. Piké a keé piké kó. ³⁰ Umámá uu re: Lē n̄mane áí tu, Sáa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlā kuyu-i yisi uú ha pi leepɔ, pi yé pɛɛ mefine conse. ³¹ Pinsá n la piké Moisi ne antepuye atelé kēé piké kó, mpá ukpɔkɔ unyine uké pikpɔkɔ kémeɛ yisi, ápi pakarene.

Akópe piwai ne pisárei

(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)

17 Yeesu uu upipiretiki maa re: Mewai mee yé n t́yese písoi piké ne akópe n wa yé mesére n wele. Amá úye un n t́yese unyine uú ne akópe kémeɛ loni, íwe kuu topori. ² Li kutɔsi we piké rináipare mule-mule n̄h̄me wa api ripɔ́ u lesi api mínimaa-i u sáɔ ne kuu yé siwá sē kenyine akópe n waise. ³ Ani n̄sɔne nóménécire t̄í!

Upómáreɔ un ne pɔ́ m púnne, a n̄sɔne ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mpá un ne pɔ́ m púnente mepehē meseɛi keyáa kese kémeɛ, uu ye mpá mepúnne méye ne pɔ́ ténile re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitume api Upíima maa re: A n̄fatene tɔ́ rikpáse. ⁶ Upíima uu rinɔ́ yósu re: Nɔn pɛɛ n̄fatene m má nké m piye yare riléepipi sínsápi rinyine, nó pɛɛ fe ani kuléé nkú maa re: “A wehe aá ha mínimaa-i nyere” aku nórínénɔ́ tiki.

Lē kai m pise re ukeikó uké wa

⁷ Tɔ́ké waise re nó unyine ye ukeikó má un u cákaripɔ́ née un uiseɛ sémpɔ. Un píyei u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukeikó uyē maa re a mekeɛkeɛ kam a iluke lii? ⁸ Aaí, áí yé lē wa. Amá u meníɲe u maane re: A iluke né wa aa ilū conse

aa né i yekei ké li, pó pæ læ memáá fe aa ipókó le. ⁹U yé fe uu uukeikó yáási re ne upikei kuú ne pikei pē kaí pæe m pise re uké wa n waa? ¹⁰Lē cire ye ni ne nō ticuruu. Nōn píyei lē kai m pise re nóké wa n wa, ani ye maa re: Tō ne pikeikó le, áí pise re piké rō pōnese. Lē kai m pise re tóké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi pōise

¹¹Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sí, uu Samarii ne Kalilee ayu kepáápáá n tik-ilē. ¹²Uu kuyu kunyine-i lompō, piyó kefi pinyine api u tépeipō api ketaa-pō nyere ¹³apí m pupukee re: Yeesu, Sáa, a íwe rō té! ¹⁴Yeesu uu pi yenu uu re: Ani ha nōmenécíre pepeye ye Uléecaa inyōonse n wa nyíse. Kapi kei-pō n sí, api pelu. ¹⁵Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire pele un Uléecaa meyoopi yom lin cálē. ¹⁶Uu Yeesu ana metene wulapō uu kéyu ketē kam, uu u yáási re ne upikei. Utisi uyee pæe Samarii ukó le. ¹⁷Yeesu uu pi maa re: Nēnte pikefi kam pōise? Yei ye pæe use úu we kefi tōrō mpí? ¹⁸Piuka úu nfasimé wa re uké peeme uké Uléecaa ríyu waise re ne upikei, insá usáne nkó mecire. ¹⁹Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n ŋme, mpófatenē ye pó yóriyele.

Uléecaa iyōopi mekame nsímé

(Matíyee 24:23-28, 37-41)

²⁰Pifarisi api Yeesu pise re: Píyei ke Uléecaa iyōopi ii sōnti? Uu rinō pi yōsu re: Uléecaa iyōopi íi we re nō fe ani imekame yenu. ²¹Ái re pi yé nō maa re: Ani ripái, nté kíí we nēe nté-pō le. Ani ceri re Uléecaa iyōopi ye nōkenécōpe wele. ²²Uu pæe pipiretiki maa re: Keyáa ye sōntile kani yé n la re nóké mpá keyáa kese Usoi Kepipi yē, amá áni yé kō ke yē. ²³Pi yé nō maa re: Nté nní kuú we nēe nté-pō kuú we, amá áni kape kei ha, áni kape kō mē wurupō. ²⁴Yare ke kekóneseípi ake ye nní meyéne mese riñ-yeéri keyóme ketō ne kétō, ai kpáii meco

ke Usoi Kepipi ake sōnti. ²⁵Amá li pise re keké meyá íwe li, nfáani písoi mpí piké ke ŋmeriye. ²⁶Lelee pæe Nowee kumúnjé n wa lico lee Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷Písoi ye pæe lele pin níru pin sōonne pin pila ne pinósi pasiine háí ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n lompō, ikóne maa íi ne weri, míni ame písoi kpísi. ²⁸Li yé ha n we yare Lōti kumúnjé: Písoi ye pæe lele pin níru, pin lééri pin kō yálisi, pin aléé támaankæe pin kō mōmti. ²⁹Amá keyáa kē ke Lōti uu Sotōm-i n le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómecaa-pō leeme ai písoi kóni. ³⁰Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹Úye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáá n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilū iyee kei n we kpísi nēe, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké kéyo pele. ³²Ani Lōti unōsi nkó kecáá léise. ³³Úye un n la uké nfáa mesére m má, u yé n fóm. Amá úye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴Ne nō símisi re kesine kē, písoi pité yé kuhá kuse kecáá n finu, áí use kpíipō ai uco yá. ³⁵Pinósi pité yé n we pin nam ai use kpíipō ai uco yá. ³⁶[Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, ai use kpíipō ai uco yá.] ³⁷Pipiretiki api u pise re: Upíima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinō yōsu re: Kei ke isare kópe ii n we ke áyemeekú aa ye cápine.

Ukúmannōsi ne utúhaane kenyárú

18 Yeesu uu lē memáá kenyárú nké pi wai uké ne pi céesi re piké ye mpá píyei Uléecaa yáási, áí kape ye píkaí síká pi wa. ²Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uú pæe we. Úu Uléecaa wuru úu kō úka pakarelē. ³Ukúmannōsi unyine un kō kuyu kpe-i we. Uu mesére u n lækeepō re uké u ne uucécō ketahai rikéne. Mpá píyei kuu ye u læpō uu u maa re: A tō ne unécécō ketahai rikéne. ⁴Ai náñai háí, amá utúhaane úu ne kutu u colē, uu pæe

keyáa umecire maa re mesei ye me re ám Uléecaa wuru ám kɔ úka pakarelē. ⁵ Amá ke ukúmannɔsi uu nní picɔ́ŋ né n tɔ́ŋse nnya, li pise re ké lē alari u pa, insá lē, u yé pisónaame n nɔ́ŋlenle uú ha ne kunɔ́nkū né finse. ⁶ Upíima uu lē memáá kpá re: Ani lē ke utúhaane kópe uyē uu m ma kutu rico! ⁷ Uléecaa yee úu yé pɛe upikɔ́ alari pa pin ne u n téní ketúnjé ne kesineé? U yé náŋaise uké ne pi n lée? ⁸ Ne nɔ́ maa re u yé mekekeke alari pi pa. Amá Usoi Kepipi ken píyei m pɛeme, ke yé pɛe ketē kecáá pisoí leeme pɛe nfatene m máa?

Ufarisi ne ulampooyɔ́ kenyárū

⁹ Yeesu uu kenyárū pepɛe nní pimɛcire n waiselē yare pisoí sone pin picɔ́ kóselē maa re: ¹⁰ Pisoí pité pinyine pɛe Uléecaa keyɔ́-i lomɔ́ re piké keyóme yáasi, use ye Ufarisi le, uɔ́ ulampooyɔ́. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukefa-i re: Uléecaa, ne pɔ́ yáasi kám ne pisoí tɔ́ɔ́ menyíne n we nnya, pɛe piyaa ne piwaikópekoɔ́ ne pi-wásánkaí le. Ne pɔ́ yáasi kám ne n we yare ulampooyɔ́ nkó. ¹² Siyáa sisɛei kémeé, sité kam ye anɔ́ paasi, lē nnéí kam ye n yé kam ye hɔ́ne awélé kefi am kuse pɔ́ pa. ¹³ Ulampooyɔ́ uyē pɔ́ ketaa-pɔ́ nyere, úu nkpáni keyóme-mē inípeé pisíka peenu, amá kewuu kuu ripira uu re: A né ukópekoɔ́ íwe té. ¹⁴ Yeesu uu kpá re: Ne nɔ́ maa re usoi nkó uké kelene n kúí, Uléecaa ye uakópe u sáreile, amá áí lē Ufarisi wa. Likumúnjé re úye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele, úye un umecire rincepise, li ye u ritaásele.

Yeesu ye siwá sínsápi rinɔ́ sɔ́ne ritikise

(Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)

¹⁵ Pisoí apí ne siwá fenféí ricuruu Yeesu hapɔ́ re uké si rica. Pipiretikí apí pi yenu, apí ne pi cési. ¹⁶ Amá Yeesu uu tíyese apí ne siwá u hapɔ́, uu re: Ani

riyá siwá síké kenémeé kam, áni kape si tápisi. Likumúnjé re mpí pɛe simɛɔ́ n we pɛe yé Uléecaa iyɔ́ɔ́pi kémeé lō. ¹⁷ Asei kam nɔ́ símisi, úye unsá Uléecaa iyɔ́ɔ́pi n ŋmurei yare ke kewá ake ye n ŋmurei, úu ikemeé lonine.

Uŋmáne máamá unyine kecáá nsímé (Matiyee 19:16-30; Mariki 10:17-31)

¹⁸ Pisuiŋi uwéése unyine uu Yeesu pise re: Sáa sɔ́ne, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁹ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usɔ́ne? Úka úu usɔ́ne insá Uléecaa mɛcire. ²⁰ Ḿpá líké íye wa, pɔ́ Uléecaa isé nyule re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape yáai, kape nnɔ́me itansei nyere, a upɔ́sáa ne upóni ríyuu waise? ²¹ Utisi uu rinɔ́ yósu re: Háí inéwá-me kam lē múlīlē. ²² Ke Yeesu uu lē pikóme m masí, uu u maa re: Likei lise lee pɔ́ párlīlē. A lē nnéí kaa m má yáa, aa siwóó sē píwekoɔ́ hɔ́ne, pɔ́ pɛe keyómecaa-pɔ́ memá yé. Pɔ́n lē piwai m masí, aa peé weri aa né tíki. ²³ Amá ke utisi uu anɔ́ nyē n kó, uripɔ́ ari meyan-sei caai, áí líka nnya, u pɛe umámá píima le. ²⁴ Ke Yeesu uu n yé te uripɔ́ ye caai, uu re: A tíye Uléecaa iyɔ́ɔ́pi kémeé pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁵ Kuy-ooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lomɔ́, li yé kutɔ́si m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléecaa iyɔ́ɔ́pi kémeé n lomɔ́. ²⁶ Pepɛe pɛe kutu u n cólē api re: In lee ni, wóo ye pɛe píyulale yé? ²⁷ Yeesu uu rinɔ́ pi yósu re: Leléé áí sisoipipi kémeé kuwai n we ye Uléecaa kémeé kuwai wele. ²⁸ Piyee uu pɛe re: Lee nní, lē karí pɛe m má kari tíye ari pɔ́ tíki. ²⁹ Yeesu uu pi maa re: Asei kam nɔ́ símisi. Úye un Uléecaa iyɔ́ɔ́pi nnya ukeyɔ́, née uunɔ́si ne upiwá ne upimaa ne upimareɔ́, ne usiwá tin-yá, ³⁰ liute yé neni mewee mmé-i lē mepehē kulúí yé uu kɔ aŋmē nyee n weme kémeé nfáa teneciré yénu.

**Yeesu ye metáánū unkpɔ ne
umeyise nsímé símisi**

(Matiyee 20:17-19; Mariki 10:32-34)

³¹ Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Tɔ Yerusalem sinle. Kei ke lē nnéi ke antepuye api Usoi Kepipi kecáá n wói af ha waine. ³² Pi yé pepée ápi Ulééca n wuru anipe-i ke wa api kecáá ke nyáni, api ke lámisi, api ke kecáá meta tuke ³³ api nsíi ke fapii api pée ke kopu, amá keyáa táánū tunjé ake nkpɔ kémee yisi. ³⁴ Amá Yeesu pipiretiki ápi nsímé mmē aseí kō. Li anóo nyē aseí pi pesile ápi nkpáni céri lē nsímé ke Yeesu uu n símisi.

Yeesu ye unyíye unyine pɔise

(Matiyee 20:29-34; Mariki 10:46-52)

³⁵ Ke Yeesu uu Yeriko n nyahaiɔ, unyíye unyine un ticéetime tū un wélei. ³⁶ Uu kóm tisoiwuí tin sónepɔ, uu pise re yoo ni? ³⁷ Api u símisi re Nasareti ukó Yeesu yee kei tósu. ³⁸ Uu pée pupéi re: Tafiti Kepipi Yeesu, a inéwe ripaí! ³⁹ Pepée pée kekpéé n sóné apí ne u cési re uké riséé, amá uu meyá cáse re: Tafiti Kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁰ Yeesu uu nyere, uu rinóo he re piké ne u u kam. Ke unyíye uu ukekúri n hápɔ, Yeesu uu u pise re: ⁴¹ Yo kaá la ké pɔ wa? Uu rinóo yósu re: Sáa, ne la re inénípee iké ye yē. ⁴² Yeesu uu u maa re: Ipónípee iké wúkule! Mpófatené ye pɔ yóriyele. ⁴³ Mese ne mese, inípee ii wúkule, uu Yeesu tiki un Ulééca meyoɔpi yom. Tisoiwuí nnéi ari lē yenu, pē ticuruu api kɔ Ulééca meyoɔpi piyóme kápáá.

Yeesu ne Sasee kecáá nkɔ

19 Yeesu uu Yeriko-i lomɔ uu uncee n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Sasee un kuyu kpe-i we. U pée pilampooyɔ uwéése le un kɔ umámá. ³ Uu náási uké uyē kapi ye n sée re Yeesu yē, amá úu fe. Pisoí ye pée ri-

wúi cápinelenle, uyē úu kɔ pée mecaá we. ⁴ Uu pée kéyu-mē wuru uú ha kuléé kunyine kapi ye n sée re Sikomɔɔ yopoi uké Yeesu yee kei n tíkine yē. ⁵ Ke Yeesu uu keló ke-i n tu, uu uinípee síka uu Sasee maa re: A mekekeke súime Sasee, li pise re ké neni kepɔyo-i tone. ⁶ Sasee uu mekekeke súiri uú ha kusáne u yósu ne mpóonare. ⁷ Ai pē nnéi pée lē n yē píri wai, api pée n tee re: Ukópekɔ keɔ ke usoi nkó uu nní lō. ⁸ Sasee un Upíima keyúri nyenu uu re: A kutu rico, Sáa né menémá rikéne am kuwélé píwekɔ pa. Nen kɔ úye menípee n li am usiwóo yósu, né liute si hééle mepehē mena. ⁹ Yeesu uu u maa re: Píyulale ye neni keyaa nké kéyo nké-i lommele, ái líka nnya, Sasee ricuruu ye kɔ Apiraham kepire ukó le. ¹⁰ Likumúhē re Usoi Kepipi ye kale keké pepée m pɔlaalē tiyu lɔ.

Wura mewóɔpi kenyárū

(Matiyee 25:14-30)

¹¹ Pisoí pée Yeesu kutu rińcɔ ye pée musí re kuu nní ne Yerusalem tińkɔ nnya, Ulééca ye lē tuimele uké iyóɔpi n le pin u nyáni. Lē nnya kuu kenyárū pi maa re: ¹² Kéyo kecire usoi unyine yee kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyóɔpi u tí uké pée limemáá peme. ¹³ Uké kelene n tɔsí, uu upikeikɔ kefi pinyine séi uu mpá úye wura kewóo múise uu pi maa re: Ani siwóo nsí ne kpéense hái ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu pisoí api uipuri yulu, api pitume yukuse piké ukepire ritikiɔ piké re: Ári la re usoi nkó uké urýóɔpi. ¹⁵ Api iyóɔpi u tini uu ukuyu pele. Uu pée pikeikɔ pē kuú pée siwóo m muleise séi re uké yé kuláa kpē kapi n yē. ¹⁶ Ufoí uú hapɔ uú maa re: Sáa, wura kewóo kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóo kefi. ¹⁷ Uyóɔpi uu u maa re: Li nyamle, ukeikɔ sone. Kaa nní likei sínsá pimúlē n céri nsone nnya, né ayu kefi pɔ pa aa akecáá m paílē. ¹⁸ Ukeikɔ lírú uú hapɔ uu re: Sáa, wura

kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó sinupū. ¹⁹Uyóópi uú uyē maa re: Né p̄́ ayu anupū pa aa akecáá m paílē. ²⁰Ukeikó uc̄o uú hap̄o uu re: Sáa, up̄owura kewóó ye nké. Kenírípi-i kam ke paasi am pésu. ²¹Ip̄owame ye né wale, kam mep̄ók̄ n nyu re áa ye nká usoi wa nnya. Lē káa n yekei kaa ye kp̄isi, lē káa n lukesi kaa ye kpasi. ²²Uyóópi uu u maa re: Pó ukeikó kópe nkó, ap̄ón̄o cire kam̄ ne ketahai p̄́ pepirene. Pó nyu re ám ye usoi nká wa, te ne ye lē kám n yekei kp̄isile, am lē kám n lukesi kpasi. ²³Yo nnya káa p̄́e siwóó keyekei-i yekei? Né p̄́e fe am menépeeme mmé-i si yósu ne kuláa. ²⁴Uu p̄́e pep̄e kei n̄ we maa re: Ani wura kewóó kē yósi ani uyee mewóóp̄ipi kefi m má múise. ²⁵Api u maa re: Uyē ne mewóóp̄ipi kefi mále. ²⁶Asei kam nó símisi, uyee m má kapi ye p̄́pa rikpá, amá úye unsá m má, nkárip̄i kuu m má kapi u yó-sune. ²⁷Amá pinéláar̄o p̄́e ápi ne iyóópi né n la p̄́ nkó ye mmú: Ani ne nté pi kam ani kenéyu-i pi kóni.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(*Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19*)

²⁸Ke Yeesu uu lē pisímé m̄ masí, uu risoiwuf̄ kekpeē wai un Yerusalem simp̄o. ²⁹Kumún̄é kpe-i kuu Petifasee ne Petanii ayu kuwélé-mē tikúú tē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú keyúr̄i n̄ we, uu up̄ip̄iretiki pité tum ³⁰un pi tee re: Ani kuyupi kpeē nní ker̄oyu n̄ wep̄o kémee ha. N̄on kei n tuip̄o, nó keminaap̄ipi kenyine læp̄o ken toraalē. Usoi úka úu ke tonelē. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³¹Úye un nó m pise re yo nnya kani ke fénne, ani liute maa re Up̄iima yee ke la. ³²Pitume api sí ap̄i ha læp̄o yare lē ke Yeesu uu pi n símisi. ³³Kumún̄é kpe-i kapi keminaap̄ipi n fénne, k̄epite api pi maa re: Yo nnya kani keminaap̄ipi kē toriye? ³⁴Api rin̄o yósu re: Up-

iima yee ke la. ³⁵Api keminaap̄ipi kē ne sí, api kekecáá piilū laai api Yeesu kekecáá tónse. ³⁶Kapi kéyu-mē n sí, p̄́soi api piilū ncée kecáá n t̄anjente. ³⁷Kapi Yerusalem n nyahaip̄o pin ncée mmee Olifiyee rikúú n̄ cépilē tikilē pip̄iretiki kulúí p̄́e u n t̄ikilē, api Uléecaa meyoópi n yom lin cālē, mewaisaŋa mē nnéí kapi n yénti nnya. ³⁸Pi p̄́e máikee re: Uléecaa uké Uyóópi uyee ne Up̄iima rinyiri n s̄onti rikpá.

Nk̄iŋniŋe nké keyómecaa-p̄o n we, Uléecaa rinyiri tiké kei-p̄o n taálē.

³⁹Pifarisi pinyine p̄́e risoiwuf̄ te-i n̄ we api Yeesu maa re: A pip̄ip̄iretiki rin̄o he re piké riséé. ⁴⁰Yeesu uu rin̄o pi yósu re mp̄á pin tinséé, apare yé ricáái.

Yeesu ye Yerusalem nnya téní

⁴¹Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu n nyahaip̄o, uu ku yenu, uu kp̄ē nnya téní ⁴²un tee re: Yerusalem, p̄́on p̄́e neni keyaa nké n ceri lelee yé ne nk̄iŋniŋe p̄́o n kam! Amá li nk̄p̄eni pékaalenle, áa yé fe p̄́oké li yē. ⁴³Siyáa se-i ke pip̄óláar̄o api it̄op̄ilū kecire ne kekáipi p̄́o n waine ye s̄ontile, api awélé nnéí p̄́o n c̄ŋlē. ⁴⁴Pi yé nó ne pip̄ók̄o nnéí ná kp̄atá-kp̄atá, ápi rip̄op̄are r̄ika p̄́o yáne tiké r̄ic̄o kecáá n t̄silē. Káa kumún̄é kpe-i ke Uléecaa uu picome p̄́o n̄ ka n ceri nnya kai lē p̄́o waine.

Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase

(*Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22*)

⁴⁵Yeesu uu Uléecaa keyo loni uu pikpéense pilákase kápáá ⁴⁶un pi tee re: Li wolaalē te: Pi yé kenéyo sée re keyómeyáhaayo.

Amá n̄́ ne ke rip̄ólósele piyaaluke kuhore!

⁴⁷Mp̄á keyáa kéye ke Yeesu uu ye Uléecaa keyo-i n céesi. Pep̄e ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne

kuyu písoi kecire apí n wéési piké Yeesu kpu. ⁴⁸ Amá apí ceri lē kapi yé n wa liké ne lē, likumúgέ re kuyu nnéi ye pée kutu u colenle nsone.

Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?

(*Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33*)

20 Ke Yeesu uu keyáa kenyine Uléecaa keyo-i n céési un Nsímé Kecire símisi, pēpee ye Uléecaa inyóŋnse n wa piwéése ne isé picélaa ne kuyu piwéése api kpáfúpɔ ² api u pise re: A ró símisi, ínnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Wóo ncée pó hε re a lē wa? ³ Yeesu uu pēe pi pese re: Ne la ké nse nó pise. Ani né símisi: ⁴ Ne la ké nó pise re Uléecaa née písoi pēe Yohani tumme re uké písoi míni wole? ⁵ Api pimεcɔpecire n keŋene re: Tɔn nkpéni m maa re Uléecaa yee u tumme, u yé ró pise re: Kai pēe íye wa kári ne Yohani nsímé ηmurei? ⁶ Amá tɔn kɔ m maa re: Písoi pēe u tumme, kuyu nnéi pikó ye apare ró tóókeene api ró kóni, likumúgέ re pi ne kefa tenele re Yohani ye antepu le. ⁷ Api pēe rinóɔ u yósu re: Ári nyu uyee píniwole u n tumme. ⁸ Yeesu uu rinóɔ pi pese re: Né ám nó símisine ínnaŋe mmē kaŋ ne lē n wai.

Pikeikó pēe rikpákárá m má kenyárú

(*Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12*)

⁹ Yeesu uu lē memáa kenyárú nké písoi maa re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi uu pikeikó wéési re piké kekecáa m paílē, uu pēe ncée taa-taa sī uké ha náŋaipo. ¹⁰ Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu ukeikó unyine pēpēe aléé nyē kecare kecáa m paílē kémēe tum te uké ha aléépipi anyine u yóŋme. Amá api u kaii api menípe ηmane u lakase. ¹¹ Ucarete uu kɔ ukeikó féé tumpɔ, amá pēpēe aléé nyē kecáa m paílē api kɔ uyē ticuruu kaii api u lámisi api menípe ηmane u lakase. ¹² Uu kɔ ukeikó táánū pitume kpá, api uyē pó itói

wai api lákase. ¹³ Ucarete uu pēe re: Íye kam nkpéni waine? Né unéŋmáne lala tū. In n la, pi yé u wuri. ¹⁴ Amá ke pēpēe aléé nyē kecáa m paílē api u n yē, api símaane re: Nkó yee yé masí usáa ikulanlū nnéi n te. Ani kam tóké u kpu ari pēe ikulanlū iyē n té. ¹⁵ Api kecare kē ilúké u leseɔpɔ, api u kopu.

Íye ke ucarete uu waine? ¹⁶ U sɔntile uké pi kó, uu písoi féé kecare múise. Ke písoi api anóɔ nyē n kó, api re: Asei kecáa, ái lē waine. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nyáneí uu re: In lee ni, lē kapi nní Nléecaasímé ritelé kémēe n wóí aseí re íye? Ái pi wai re: Tipare ke pimóme api n fóm tēe panse ricíre-cire tēe kenui-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tipare tē tinkpɔu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáa n loó, ti yé u nā.

Lampoo kapi ye Rɔm uyɔɔpi píima n héele

(*Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17*)

¹⁹ Pēpēe ye Uléecaa inyóŋnse n wa piwéése ne isé picélaa api kumúgέ kpe-i n wéési piké Yeesu tī, amá pin pēe kuyu pikó wuru. Pi ceri re pē ke Yeesu kenyárú aké ne máne. ²⁰ Api pēe Yeesu pimúnŋaa loni. Api lē nnya písoi pinyine ukemēe tumpɔ, apí n wai yare písoi pēe aseí n wéési. Li pēe lē waille piké ne n fe piké u n t́ piké uyóɔpi yee ínnaŋe m má uké ne u n túhaane anipe-i u n wa nnya. ²¹ Api pēe u pise re: Sáa, tɔ yē te lē kaa n símisi pɔn céesi ye aseí le, áa nkpáni usoi úka kewuu túúni. Pɔ ye Uléecaa ncee písoi céesile ne aseí. ²² Lē nnya, a ró símisi in te irósé ye ncée hε re piké Sesaa lampoo héele née ápi kape hééle? ²³ Amá Yeesu uu pimεsɔhɔ ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kewóo kenyine né nyíse nké. Úye ríyu ne úye rinyiri tēe kekecáa we? Api rinóɔ yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: In lē, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani

Uléecaa likó Uléecaa pa. ²⁶ Ápi fe piké u tĩ, mmē kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mē ame nnóo pi yipu api séé.

Pisatusee ne nkpo kémee meyise nsímé

(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kémee hapo. Pēpē múlē te pikpōkpō ápi nkpo-i yisine. ²⁸ Ápi nní Yeesu pise re: Sáa, lē ke Moisi uu isé n wóí ye nní: Úye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwā yee yé unósi uyē kukúmannōsi kpisi uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimáreco piseei pinyine pēe pēé we. Ufoí uu unósi kpisi, uu kpi úu ne kewá. ³⁰ Ulírū uu ukúmannōsi kpisi, ³¹ utáánū pōo kō pikpíkē u kpá, uyē uu kō kpi. Pikeesei kē api lē kukúmannōsi u kpíkesei api kpíni úka úu kō pēé ne kewá u mari. ³² Unósi pōo kō metóroo kpi. ³³ Keyáa kē ke pikpōkpō api nkpo kémee n yisine, pitisi pē keseei kecōpe úye yee yé ha uula? Liriyíki re pinnéí pēe kunósi u kpíkesei! ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ketē nté pitisi ye pinósi kpíkeseile, pinósi pōon kō pila sóonkee. ³⁵ Amá pitisi ne pinósi pēe ne n sá re piké pikpōkpō kémee yisi piké ha ketē fale-i n we ápi pinósi kpíkeseine, ápi kō pila sóonkeene. ³⁶ Ápi píkaí kpine, piléecaatumē kapí ne menyíne we. Pi Uléecaa sipipi le, liriyíki re pi kpule api kō nkpo kémee yisi. ³⁷ Moisi ye pēe pikpōkpō meyise nkpo kémee nkó pisímé masile uritelé te-i kuu kuhíhíí kpeē n torē nsímé n símisi. U pēé maa re: Upíima ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa le. ³⁸ Yeesu uu kpá re: Uléecaa úu pikpōkpō Uleecaa, amá u pinyánnýá Uleecaa le. Liriyíki re uyē nnya ke pinnéí api nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine api rinóo yósu apí maa re: Sáa, pō símisile lin nyaám. ⁴⁰ Lē memáá, ápi nka nco pipise u peenu.

**Uyē ke Uléecaa uu n wée
ne Tafiti kecáá nsímé**

(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)

⁴¹ Yeesu uu pi maa re íye ke usoi uu yé fe uú maa re uyē ke Uléecaa uu n wée ye Tafiti kepipi le. ⁴² Likumúnjé re Tafiti ye siyóme ritelé-i rihaa re:

Upíima ye Unépíima maa re:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone

⁴³ háí ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláaro kepónyále-i n co.

⁴⁴ Tafiti yèè u sée re Upíima. Íye ke uyē cire uu yé kō pēe Tafiti Kepipi?

**Yeesu ye re písoi piké
pimecire ne isé picélaa tĩ**

(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Ke risoiwuí nnéí ari kutu n cólē, Yeesu uu upipiretiki maa re: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómenécíre tĩ. Piké ne atúkanka caa-caa n kōonii ne písoi piké ayáa kémee pi n yáhaankeē yee ripóo pi we. Ayómeyáhaalee sitone foí ne keluke kémee sitone foí kapí la. ⁴⁷ Pi ye lē ke pikúmannōsi api m má nnéí yóoile api ye pēe keyóme yáási mecáa yare pi písoi sone le. Uléecaa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai áí kumúnjé má.

Ukúmannōsi ihēe

(Mariki 12:41-44)

21 Yeesu uu inípeé síka, uú yénu pin kei kapi ye ihēe Uléecaa keyo-i n wa piihēe sariipo. ² Uu kō ukúmannōsi wekóo unyine yenu un sítanká sité sápolē. ³ Uu pēé maa re: Asei kam nō símisi, unósi nkó ye hele ai písoi picō mpí tósu. ⁴ Likumúnjé re lē kápi ne líka n wai ke mpí nnéí api kei risápo, amá ulikó kecire, lē kuu m má nnéí uké ne iluke n lo ke uyē uu waipo.

Yeesu re Uléecaa keyo yé fori

(Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2)

⁵ PISOI pinyine api Uléecaa keyo nsímé n símisi pin tee re ke nyamle háí, ne keapare kecire ne ilū kapi Uléecaa n hekesi. Amá Yeesu uú maa re: ⁶ Siyáa ye sóntile ke apare nyee nní n tósiinelē tika ári m mēsuniē. Lē kani nní n nyáni ye sóntile liké fori téké-téké.

Lelee n nyíse re ketē ye ketene tu

(Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13)

⁷ Api pēe u pise re: Sáa, píyei ke lē nnéí aí ha sónti? Yo yēe yé kumúnjé kpe-i ke lē nnéí aí ha n sónti ró nyíse? ⁸ Yeesu uu rinóó yósu re: Ani nómeneécíre tī n̄sone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tã. Likumúnjé re pISOI meyá yé sónaame ne rinényíri pin tee re: “Néē uyē ke Uléecaa uu n wéē”. Likumúnjé ye kō nyahaimēle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ N̄on píyei atōpi ne pitele nné n kō, n̄sinéwuú ási kape tō. Li pise re lē nnéí liké kam kelene, amá ketē ketō áke kahane n tu. ¹⁰ Uu pēe lē memáá kpá re: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri n̄cō ne tōpu, keyóōpitē ake keyóōpitē kecō ne tōpu. ¹¹ Ketē yé yéjesi ái nyam̄, itói yee n teṅni ne nkú nn silō silō leeri, mewai mewai mēe iwame n̄ we yé kō wapisi, ne linyíse-nyíse lee keyómecaa-pō n léeri yé kō wapisi. ¹² Amá liké kelene lē n wa, pi yé nó cōpii api íwe nó wai piyómeyáhaa nnya, api ayómeyáhaalee-i ne piyóōpi ne kuyu piwéése kémeē ne nó túhaane api nē nnya kukpaniilee nó wai. ¹³ Lelee yé kepole nó he n̄oké ne anéseéra n lese. ¹⁴ Lē nnya, ani m múlīlē n̄sone. Áni kape mmē kani yé m̄ male n̄oké ne nsímé kémeē n̄ le kecáá m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anóó nyē kai m pise re n̄oké male ne mewéésesoh̄o nó he, ai tíyese n̄sunélarō úka úu yé fe

uké n̄onnékó rikóse. ¹⁶ N̄ópinésáa ne n̄ópinéni ne n̄ópinéwá ne n̄ópinémáa ne n̄ópinémáreco ne n̄ópinésáne yé n̄ópinélarō anipe-i nó wa api nómeneýá kóni. ¹⁷ Tinényíri nnya, m̄pá úye ye n̄óinépurí yulune. ¹⁸ Amá m̄pá n̄onnényúpi nse n̄n̄ p̄lune. ¹⁹ Ani n̄ n̄m̄óópúlē, lelee yé tíyese aní ne n̄onnéfáa lolu.

Íwe píima mekame

(Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19)

²⁰ N̄on ha píyei n yē atōpilee an Yerusaleṃ kekáipi wailē, ani ceri re umefore ye nnyáá wale. ²¹ Pēé uye-i, pepēe Yutee-i n̄ we yé ha wúrumpō, api akúú-mē taá, pepēe Yerusaleṃ kuyu kecōpe n̄ we, api ketaa sī, pepēe sicare-mē n̄ we ápi fene piké kuyu-mē kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sē kémeē ke Uléecaa uu sISOIPIPI mewai kópe si ceeine. Sikeméē ke lē nnéí lee átelé-i n wólaalē ai waine. ²³ Íwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. M̄póōcaai píima ye ha kuyu kpe-i wene, Uléecaa yé kuyu kpē pikó ukuwōi nyíse. ²⁴ Pi yé ne atéhe caacaa pi kó, api sitē nnéí kémeē ilási pi cōpii, piyómeyáhaaciré api Yerusaleṃ cōpisi háí ne siyáa sē ketō-pō.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Li yé ituṅe ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. M̄póōcaai yé ketē kecáá pISOI nnéí lō, mínimaa iwōo píima ii nfasimé pi tani. ²⁶ PISOI yé ne iwame kpí pin lelee ketē kecáá n sónti nfasimé wai, likumúnjé re li yé keyómecaa-pō linan̄e-nan̄e lémesi. ²⁷ Pi yé pēe Usoi Kepipi yē ken kuhope kecáá weme ne kennan̄e ne kemeyóōpi. ²⁸ Mewai mē men ha piwai n koraanene, ani kecíre nyere ani áyu síka, likumúnjé re n̄oken̄jéméheree ye lē tule.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu lē memáá kenyárú nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne aléécó nnéí ripaí. ³⁰ Nón píyei n yē apéi fale an n toraalē, nō ye nórínécúruu cerile re kupii ye nyahaille. ³¹ Lē cire ye ni, nón ha píyei n yē mewai mē men n wapisi, ani ceri re Ulééca a iyóopi ye nyahaille. ³² Asei kam símisi: PISOI kunai nkú áku tósunē kelene nní nnéí liké ne ní kam. ³³ Ketē ne keyóme yé tósi, amá anénó áa metóhē má.

Li pise re mǎpá úye uké n nyáni

³⁴ Ani nómenécíre tí, áni kape tíyese nónnéfasi mé nké meýánsei anyá ne pítaniré-mē pele. Áni kape kó meýánsei ketē kecáá likó nfasimé n wai. Insá lē, ketúhaaneyaa yé nó rikai kai ³⁵ yarē ripine. Likumúhē re ketē nté pISOI nnéí ke keyáa kē ake leerine. ³⁶ Áni kape lópilē, ani ye mǎpá píyei Ulééca a we nókē ne ínnahe n yé, aní ne lē nnéí lē n wapisine kémēe ḡmēherēe ani kó ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ketúhē ke Yeesu uu ye pēe Ulééca a keyo-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúúpi kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kecáá n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéí api ye mmare mare Ulééca a keyo-i weri piké kutu u rico.

Pisuifi piwéése ye kómeine re piké Yeesu tí

(Matiyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

22 Ke anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li aa n nyahaimē, ² pēpēe ye Ulééca a inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api ncée n wéési kapi yé ne Yeesu ní kpu, amá pin pēe kuyu pikó wuru.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí

(Matiyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)

³ Setani uu Yutasi kapi ye n sée re Isikariyóoti loni. U pēe pipiretiki kefi ne pité pē use le. ⁴ Yutasi ne pēpēe ye Ulééca a inyóonse n wa piwéése ne kuy-ómeyáhaalee piméré piwéése api lē kuu yé Yeesu n tí uké pianipe-i n wa kecáá kómeine. ⁵ Ai pi larisi ínóne api rinóo yekei re pi yé siwóo u hééle. ⁶ Yutasi uu ḡmurei uu icée sóne n wéési uké ne Yeesu pi rimúíse risoiwuí ári kape n nyu.

Yeesu ye tíyese api nkpo melóó anyá iluke wai

(Matiyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)

⁷ Keyáa kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kó nkpo melóó anyá isaḡ n kó ake tulu. ⁸ Yeesu uu pēe Piyee ne Yohani tum uu re: Ani ha nkpo melóó anyá iluke ró wa tóké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la tóké ha liiluke wa? ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Ani kutu rico: Nón ha píyei kuyu n lompōne, utisi unyine yee kecóripí ne míni n topori yé ne nó risáne. Ani u ritiki hái ne kéyo ke-i kuú ha n lonine. ¹¹ Ani úyote maa re: Urósáa ye pó pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpo melóó anyá iluke n lenē? ¹² U yé kéyo kecáá kulee maa kunyine kapi n nyóonse nó nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpo api mǎpá yo lēepo yarē ke Yeesu uú pēe pi m ma, api nkpo melóó anyá iluke wai.

Yeesu nkpo ne umeyise piléise inyeki

(Matiyee 26:26-30; Mariki 14:22-26; Kórenti Fof 11:23-25)

¹⁴ Ke ituhē ii n tu, Yeesu ne upitume apí tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pēe meýánsei ripóó né wa re tóké kesé nkpo melóó anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nó símisi re ám piluke i kpáne hái ne kumúhē kpe-i ke Ulééca a

uu yé uiyɔɔpi kémee ró i n wa ari pɛɛ iasei nnéi kóm. ¹⁷Uu pɛɛ kepóripi ne píta kpísi uu Uléécaá pɔɔnese uu re ani yɔsí ani hɔɔne. ¹⁸Asei kam nó símisi re ám píkaí aléépi pita mpí pinírɛ kpáne hái ne keyáa kɛ kam yé Uléécaá iyɔɔpi kémee pi ní ntí. ¹⁹Uu kukpónɔ́ kpísi, kuu Uléécaá m pɔɔnese memáá, uu ku kpɔ́kóri uu pi ku pa uu re: Inépiɛe ye nnyí kam nó nnya m pálɛ. Ani ye lɛ wa aní ne kenécáá léise. ²⁰Iluke meluke-maá, uu kɔ kétaporipi pi pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nó nnya n kɔɔnu Uléécaá uú ne nó séi re nó ne uyɛ ani kómeine. ²¹Amá ani ripaí, uyee né n yáine ye nté wele, tó ne uyɛ tɔn kesé le. ²²Mesei ye me re Usoi Kepipi ye tósule yare kai kekecáá n wólaamelɛ. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. ²³Api pɛɛ pimɛɔpɛcire pipíseine kuru re pikɛɔpɛ úye yee yé mewai mɛ wa.

Wóo Uléécaá iyɔɔpi kémee uwéése?

²⁴Pipiretiki api íkenjene kápáá re piké yé te pikɛɔpɛ úye yee yé uwéése. ²⁵Yeesu uu pi maa re: Sitɛ piyɔɔpi ye sikecáá túnle, pepɛɛ sikecáá iyɔɔpi n le yèè tíyele api pi n sélei re “lisonɛ piwai.” ²⁶Amá áí kape lɛ nókenéméé n we. Nókenécɔpɛ úyukɔ́ kai pise re uké usínsá. Li pise re úyukɔ́ uké n we yare ukeikɔ́. ²⁷Ukeikɔ́ yee iluke n wai ne uyɛ kuu iluke n wai keɔpɛ úye yee úyukɔ́? Áí uyɛ kuu i n waii? Too, né ne nókenécɔpɛ we yare ukeikɔ́ uyee iluke n wai. ²⁸Nó né ritikile ne aseí, nɔn kahari tó ne nnɔ́ tɔn ne ituɛe iye-i kai né m peikee kémee we. ²⁹Lɛ nnya kam Uléécaá iyɔɔpi nó pane yare ke Unésáa uu né i m pa mɛɔ. ³⁰Tó ne nnɔ́ yé inéyɔɔpi-i kesé tone ari le ari kɔ níru, ani sinéyɔɔpitone-i tone ani Isirayeeli amare kefi ne até nyɛ túhaane.

Yeesu ye símisi re Piyeé yé kési re úu u nyu

(*Matiyee 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38*)

³¹Simɔɔ, Simɔɔ, a kutu ricɔ, Setani ye ncée we re uké pɔ́ pánai yare kapi ye asírɛ m pánai api acólé lése. ³²Amá ne ne Uléécaá pɔ́ té te áí kape wa re mpófátene ye ne pɔ́ kpu. Amá pɔn píyei kenémee m pɛeme, a pipómáreɔ itisi rikpáse. ³³Piyeé uu u maa re: Upíima, ne ɛmurei re mpá in kukpaniilee ye ku ké pɔ́ ritiki, néɛ mpá nkɔ́ ye mu tɔké kesé kpu. ³⁴Yeesu uu re: Piyeé, ne pɔ́ maa re icá iké kelene n kooi, pɔ́ mɛpɛhɛ metaani kesi re áa né nyu.

Siwóo ne kulɔ́ ne ritɔpitɛhe pimúlɛ nsímé

³⁵Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Kam nó n tū, áni kewóo ne kulɔ́ ne anééri rimmúlú, linyine ye nó ripárilɛe? Api re: Líka áí tó ripári. ³⁶Uu pɛɛ pi maa re: Amá úye un nkpéni kewóo m má, li pise re uké ke rimúlú, úye un kɔ kulɔ́ m má, li pise re uké ku kpísi. Úye unsá kɔ titɔpitɛhe m má, li pise re uké uilú yáá uú ne rise lolu. ³⁷Likumúnɛ re rinɔ́ tɛ kai kenécáá rítelɛ-i n wólaalɛ te: Pi piwai kópɛkɔ́ keɔpɛ u yekei ye wale. Leleɛ kenécáá n wólaamelɛ ye tule. ³⁸Pipiretiki api u maa re: Upíima, atɔpitɛhe até ye nnyé. Uu rinɔ́ pi yósu re: Li wale.

Yeesu ye Olifiyee rikúú kecáá keyóme yáási

(*Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42*)

³⁹Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikúú kecáá sí yare kuu ye pɛɛ kei n sɔ́ne mɛɔ. Upipiretiki api u tiki. ⁴⁰Kapi kelɔ́ kɛ n tu-ipo, uu pi maa re: Ani ye keyóme yáási áni kape ne pipeikee kémee ní loó nnya. ⁴¹Uu lɛ memáá ne ketaa pi wai, tiná tee pikɛɔpɛ ní we ye tu yare kunípe ripare mefome kumúnɛ, uú ha wula uu keyóme

yáasi re: ⁴²Sáa, in te pɔ ɣmurei, a tíyese ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa. Ḿpá ne lē, ái kape menéla mee yé wa, amá liké mepókó. ⁴³Uléécaatume uu pee keyómecaa-pɔ kpáfúme re uké itisi u he. ⁴⁴Mpóɔcaai píima nn Yeesu tini, uú ne piyómeyáhaa kéyu m mahanlē, urikaha ari póló yare ménye, tin cɔlɔi.

⁴⁵Kuu piyómeyáhaa m masí, uu upipiretiki-mē pele uu pi leɔpɔ pin lɔni ne mpóɔcaai. ⁴⁶Uu pi maa re: Yo nnya kani lɔni? Ani yisi ani keyóme yáasi ái kape wa re nɔ pipeikee-i lóipɔ.

Yeesu metine

(*Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11*)

⁴⁷Un kei lē símisi risoiwuú ari tuiɔpɔ, upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi un pikeyu we. Uú ne Yeesu kɔ uu u pira. ⁴⁸Amá Yeesu uu u maa re: Pó Usoi Kepipi ripira aá ne piláarɔ anipe-i ke wai, née yo? ⁴⁹Ke Yeesu pisencɔ api n yé lelee n waine, api u pise re: Upíima, tóké atéhe kpísii? ⁵⁰Piuse uu Uléécaá usina ukeikó kutu luke-luke seń. ⁵¹Amá Yeesu uu re: Áni kape lē tikpá, li wale. Uu usoi uyē kutu ca uu u pɔise. ⁵²Yeesu uu lē memáá pepée ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéése ne piméré uwéése ne kuyu piwéése pee pitíne u n hápɔ maa re: Li pise re nóké pitíne né kam nɔn atéhe ne apúnipi muleilē yare usoi kpááree? ⁵³Siyáa nnéi ke tó ne nnó ari ye kesé Uléécaá keyɔ-i n we, áni kei ncee wéesi nóké ne né tí. Amá ituɔe nnyí ye nɔ ne kujmaha uyɔɔpi ikó le.

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(*Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴Api Yeesu tini apí ne Uléécaá usina keyɔ sí, Piyee un ketaa-pɔ pi tikilē. ⁵⁵Api kéyɔcɔpe nna wénesi apí tone, Piyee uu pepée nna n wéni kecɔpe tone. ⁵⁶Unósi

keikó unyine uu u yenu un nna kekúri tú, uu u nyánei tímrn uu re: Usoi nkó riruruu ye pee Yeesu tikilenle. ⁵⁷Piyee uu késu, uu unósi uyē maa re: Ám u nyu, unósi. ⁵⁸Kai rinkpáse, unyine uco uu u yenu uu re: Pɔ písoi pē use le! Amá Piyee uu rinóɔ yósu re: Ám pikecɔpe we. ⁵⁹Liké ne mese pipépe rinkpá, unyine uco uu u kɔ n-yupape ne pimáa kpá re: Usoi kecáá, usoi nkó ye pee u tikilenle, likumúńé re u Kalilee ukó le. ⁶⁰Amá Piyee uu rinóɔ yósu re: Ám nyu lē kaa n la póké male. Kumúńé kpe-i kuu nní n símisi, icá ii kooi. ⁶¹Upíima uu peé ɣmeelú uu Piyee werí. Piyee uu léise re Upíima ye u maa re: Icá iké kelene n kooi, pó kesi metaani re áa né nyu. ⁶²Kei ke Piyee uu léepɔ uú ne mpóɔcaai téní.

Pi Yeesu lámisi api u kaii

(*Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65*)

⁶³Písoi pee pee Yeesu m mé api kecáá u nyánei api u kaii. ⁶⁴Api kéyu u pi, api u maa re: Wóo pó káii, a ɣmɔinu. ⁶⁵Api kɔ alé u kpá meyá.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(*Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24*)

⁶⁶Kai n weesi, Pisufi piwéése ne pepée ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu pike-túhaane píima-i sí. ⁶⁷Api u pise re: Póɔ uyē ke Uléécaá uu n wéé? A ró símisi. Uu rinóɔ yósu re: Nen nó m maa re lee ni, áni ɣmureine. ⁶⁸Nen kɔ nnyine nó m pise, áni rinóɔ né yósuné. ⁶⁹Amá kai ne nkpéni rimpá, nó Usoi Kepipi yē ken Uléécaá, nnaɔe nnéi ute kuluke-luke-mē kéyukótone-i tú. ⁷⁰Pinnéi api pee re: Lē nnya, pɔ Uléécaá Kepipi lee? Uu rinóɔ yósu re: Lē kani nní ma, ne Uléécaá Kepipi le. ⁷¹Api pee re: Píseérakóɔ píye picɔ kari nkpéni wéési? Tiróúruu ye uanɔɔlempi konle!

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha*(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38)*

23 PISOI nnéí pée n cápinelē api yisi apí ne Yeesu Pilati kémee sí. ² Api kei ne nsímé u wááná pin tee re: Tó usoi nkó leepole un kuróyu pikó tálisi re piké ncéé kópe ritiki. U pi símaankee re ápi kape lampoo Róm uyɔɔpi Sesaa héele, un kó tee re uyē ke Ulééca u wée, uyɔɔpi. ³ Pilati uu u pise re: Póɔ Pisuifi uyɔɔpii? Yeesu uu rinóɔ u yósu re: Mmē kaa nní ma. ⁴ Pilati uu pée pēpē ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése ne risoiwuí maa re: Ám ncaai nka nyáni mee yé usoi nkó akpanii n tā. ⁵ Amá api pimáikee n kpálē ne nnaŋe re: Usoi nkó yee kuyu pikó piháikuse tálaanke, Kalilee-pɔ kuu kóri uu Yutee ketē nnéí cɔpu uú ne nté tuiiri.

Pi ne Yeesu Erooti kémee ha

⁶ Ke Pilati uu anóɔ nyē n kó, uu pise re: Usoi nkó ye Kalilee ukó lee? ⁷ Kuu n céri re Erooti yee Kalilee ketē-pɔ Yeesu uyɔɔpi, uu Yeesu u pááipɔ, liriýíkí re Erooti ricuruu ye siyáa sē kumúŋé-i Yerusalem-i wele. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yé, ai u larisi, liriýíkí re u pée mekeeme Yeesu nné kómēile lin tipóɔ u we re uké u yē. U pée tálē te Yeesu yé unipee-i mewaisaŋa menyine wa. ⁹ Uu u píseise ai náŋai, amá Yeesu úu rinóɔ ríka u yosí. ¹⁰ Pēpē ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanai kéyu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóɔca api kecáá u nyáneí api u n sényi yare kesoi kpárápi. Api ketúkanka kecire u tani api Pilati-mē u pesepɔ. ¹² Erooti ne Pilati ye pée piláaro le, amá api keyáa kē kusáne tone.

Pi túhaane aí tone re piké Yeesu kpu*(Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)*

¹³ Pilati uu pēpē ye Ulééca inyóɔnse n wa piwéése ne kuyu piyukóɔ ne kuyu pikó cápine, ¹⁴ uu pi maa re: Nɔ ne usoi nkó né kale nɔn tee re u pisei tálisi re piké ncéé kópe ritiki. Too, nŋkenýu-i kam u píseí ám kɔ ncaai kani re u wai nka yē. ¹⁵ Erooti úu kɔ uncaai nka yē, liriýíkí re u rɔ u pesemele. Kai nní lē, usoi nkó úu ncaai nka má mee yé n tiyese piké u n kpu. ¹⁶ Lē nnya né tiyese api kuyíyaa u fapii am lē memáá u tye. ¹⁷ [Li pée tlasí le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá mpa nkɔ melóɔ anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéí pipupukee kpá re: A usoi nkó rɔ kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mewai menyine ke Parapasi pɔɔ pée kuyu-i tamme uu kɔ usoi kopu. Lē nnya kapí pée uyē kukpaniilee tā. ²⁰ Ke Pilati uu nní n la uké Yeesu nmeherese nnya, uu risoiwuí ne pisímé kpá. ²¹ Amá api pupai re: A kunapéékóɔ kecáá u karií, a kunapéékóɔ kecáá u karií. ²² Pilati uu metánū pimáa pi kpá re: Ncaai n-ye kuu mpíí wa? Ám ncaai nka ukecáá yé mee yé n tiyese piké ne u n kpu. Lē nnya né tiyese piké ne kuyíyaa u kaii am pée u yáɔ. ²³ Amá api pipupukee nɔŋ te piké Yeesu kunapéékóɔ kecáá karií. Ai Pilati feriyē. ²⁴ Pilati uu hɔ re uké lē kapi u m pise pi wa. ²⁵ Uu usoi uyē kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lē kapi n la. Uyē kuu nní rin-yá ye pée piháikuse mewai menyine kuyu-i tammele uu kɔ usoi kopu. Lē nnya kapí pée uyē kukpaniilee tā.

Pi Yeesu kunapéékóɔ kecáá karií*(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)*

²⁶ Kapí ne Yeesu n tósu, apí ne Síreeni kuyu ukó unyine kapi ye n sée re Simóɔ sáne un sicare-mē leeri. Api u tini api

Yeesu kunapéékó u cōnse re uké ne u n tikilē. ²⁷ Písoi kulúí ne pinósi pin u tikilē. Pinósi pin siwuu piralē pin ne ukecáá téní pin kō ne u tikilē. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélé-mē pansepō uu re: Yerusaleem pinósi, áni kape né nnya n ténisi. Amá ani nōrinécúruu ne nōsinéwá nnya ténisi. ²⁹ Likumúnjé re siyáa ye sōn-tile, se-i kapi yé m̄ maa re: Pinósi nyapi pēe ápi p̄kai m̄ máraalē ápi kō p̄kai n nyenselē ye p̄narekome le. ³⁰ Písoi yé pēe akúú pimáikee lō te: Ani keróccáa loó, api sikúúpi máikee re: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnjé re pin nēe n̄ we yare kuna ḡmú nni n wa, íye kapi yé pēe nō nni n̄ we yare kuna kóima p̄ wa?

³² Api kō ne piwaikópekó pité pinyine n tósu piké ha pi ne Yeesu kesé kpu. ³³ Kapi kelō kē kapi ye n sée re Kúyu Korjoo n tu, api kei Yeesu kunapéékó kecáá karií, api kō piwaikópekó pité pēe karikēe anapéékó kecáá, use ukuluke-luke, ucō ukumii-mē. ³⁴ Yeesu uu pēe re: Sáa, a piakópe pi sárei, likumúnjé re ápi nyu lē kapi n wai. Api panjai ápi ne pimēcōpecire uilū hōnente. ³⁵ Piyukó pin kei nyenu pin nyánei. Pisuifi piwéése api kecáá u nyánei pin tee re: U picō yoriyentele, uké uricuruu yoriye, in te u Kirisi le, uyē ke Uléecaa uu n wée. ³⁶ Písócca ricuruu api kecáá u nyánei apí ne u kō api píta nyere-nyere pinyine u tunjá ³⁷ api re: Pōn Pisuifi uyōopi, a ripóccúruu yoriye. ³⁸ Api pēe uriyu kecáá wólú re: Nkó ye Pisuifi uyōopi.

³⁹ Uwaikópekó use kapi kunapéékó kecáá n̄ kariilē uu u lámisi un tee re: Nēnte pōo uyē ke Uléecaa uu n wée? A ripóccúruu yoriye aa kō t̄s̄ yoriye! ⁴⁰ Amá ucō nkó uú ne u cési re: Pōn ne Uléecaa wuruu? Pōo nni uakpanii acō kémēe n̄ we. ⁴¹ T̄s̄ akpanii piwai ye ne risále, likumúnjé re merówai kópe kulaa kari nni le, amá uyē úu ncaai n̄ka wa. ⁴² Uu limemáa kpá re: Yeesu a kenécáá léise pōn piye ipóyōopi piluke n weme.

⁴³ Yeesu uu rinóo u yósu re: Asei kam p̄o símisi, neni keyaa nké, tó ne mp̄ó ne pi Uléecaa iyōopi kémēe.

Yeesu nkpo

(*Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ituje kecíre kumúnjé, kuḡmaha aku ketē nnéi kecáá cōni hái ne ituje metaani kumúnjé-pō. Kusáḡáá kapi ne Uléecaa keyō n kénélē aku kecōpe ceérine. ⁴⁶ Yeesu uu meyá pupēi re: Sáa, ne nnéfáa apónipe-i wa. Kuu anóo nyē pimáa m̄ masí, uu kpi. ⁴⁷ Rōm usócca wéése uu lē nnéi lee n wapisi yenu, uu Uléecaa ríyu waise uu re: Asei kecáá, usoi nkó ye pēe aseí ute le. ⁴⁸ Pēe nnéi pēe pēe n̄ ka awúí awúí piké nyánei, api lelee n wa yenu, m̄pá úye uu pēe pele un mp̄óccaai ne kewuu piralē. ⁴⁹ Yeesu pisane nnéi ne pinósi pēe pēe u n sárumme hái Kalilee-pō, api iyaa-pō nyere api lelee n wai n nyánei.

Yeesu mekulaa

(*Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Pisuifi kuyu Arimatee kémēe ke utisi unyine uú pēé we. Pi ye u sée re Yosefi. U pēe ketúhaane píima uwéése use le, amá lē ke upiwééseccō api rin-hó api wai ái ne u risá. Utisi uyē ne pēe aseí ute le un kō Uléecaa iyōopi mekame m̄é. ⁵² Uu Pilati kémēe sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limemáa kunapéékó kecáá Yeesu súiseri, uu kusáḡáá u pílesi uu nhóre kapi kuparecaḡaa-i n wa kémēe u finse. Ápi nhóre mme-i úka kulaalē. ⁵⁴ Keyáa kee ne risále kewénteyaa usé, kewénteyaa ken ne koraanene. ⁵⁵ Pinósi pēe pēe Yeesu n sárumme hái Kalilee-me ne Yosefi api rikpíi-i símpo piké yé lē kapi Yeesu n finse. ⁵⁶ Api pēe keyō pele apí ha mékpō ne tulaali ncōpuri wai piké Yeesu nḡsesi. Amá api kewénteyaa ke-

túḡé wénte yare ke isé ii m pise api kelene simpɔ.

Yeesu ye nkɔ kémee yisi

(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohana 20:1-10)

24 Kewénteyaa ukóso kemaresine, pinósi api mékpɔ ne tulaali kapi n wa múlú apí ne rikpíí simpɔ. ² Api læpɔ lin tipare tɛe pɛe rikpíí n filɛ pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompɔ amá ápi Upfíma Yeesu læpɔ. ⁴ Ápi ceri íye kapi yé wa. Kumúḡé kpe-i ke pisoí pité pinyine api rikpáfúme pin ilú yee n tɛlu tanaalɛ. ⁵ Ke iwame ii pi n wa api kpárai, pisoí pɛ api pi maa re: Yo nnya kani pikpɔkpɔ kecɔpe uyee n nyáni wéési? ⁶ [Úu nté we, u nkɔ kémee yisile u nfáa má]. Ani léise lɛ kuu nó m ma pɛe uye-i kuú pɛe Kalilee-pɔ n we. ⁷ Li pise re piké pikópekwɔ anipe-i Usoi Kepipi wa, api kunapéékɔ kecáa ke karii Uléécaá uké keyáa táánú tunḡé nkɔ kémee ke yukuse.

⁸ Api pɛe Yeesu anɔ léise. ⁹ Api rikpíí-i yisi api lɛ nnéí pipiretiki kefi ne use ne picɔ nnéí kéénkee. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uni Maari ye pɛe pi. Pi ne pinósi picɔ pɛe pɛe kesé n we api nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume api pinósi nsímé mmɛ yenu re nnírísímé ye mu, ápi pɛe pakare. ¹² Kumúḡé kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpíí-mɛ wurupɔ, uú kparáɔpɔ uu asáḡáa ḡmane yenu an cúlɛ. Uu pɛe ukeyɔ pɛle. Lɛ nnéí læ nní n wapisi lin nnɔɔ u yipaalɛ.

Lelee Emayusi ncee kecáa n wa

(Mariki 16:12-13)

¹³ Keyáa kɛ cire, pipiretiki pité api keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n simpɔ. Itunḡe nwoi mekwónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sóne. ¹⁴ Lɛ nnéí læ pɛe n wapisi nsímé kápí pɛe símisi. ¹⁵ Kumúḡé kpe-i kapi lɛ n símisi pin keḡene, Yeesu ricururu uú ne pi kɔ api kesé n sóne, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalɛ

ápi pɛe u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi pise re: Yo yee nó kéḡenese nɔn ne sóne? Api nyere ne mpóɔcaai. ¹⁸ Pikecɔpe unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pɔ mecire yee Yerusalem kuyu-i we áa nyu lelee siyáa tɔɔɔ nsí kémee kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi pise re: Yare mewai méye mpuri ye me? Api rinɔɔ u yósu re: Lelee Nasareti ukó Yeesu n læeme má. Antepu lo yee ḡnaḡe m má. U Uléécaá ne pisoí keyu-i unnaḡe nyísele uliwaiwai ne uanɔlempi kémee. ²⁰ Pɛpɛe ye Uléécaá inyónse n wa piwéése ne kuróyu piyukɔɔ api u tini api nsímé u cɔnse ai wai re piké u kpu. Api kunapéékɔ kecáa u karii. ²¹ Tɔ pɛe tálɛ te uyee yé Isirayeeli riyu lo. Amá keyáa táánú ye nké ke mewai mɛ amé ne n wapisi. ²² Asei kecáa, keróɔpe, pinósi pinyine ye tíyele ai píri ró wai. Kemaresine kapi rikpíí-i ha. ²³ Amá ápi u læpɔ. Api pɛeri api ró símisi re piléécaatume pinyine ye pikeyu-i rikpáfúmele api pi maa re u nyánile. ²⁴ Piróséncɔ pinyine api rikpíí-i simpɔ api læpɔ yare lɛ ke pinósi api ró n kéé. Amá ápi pɛe uricuruu yé. ²⁵ Yeesu uu pɛe pi maa re: Nó pinfri mpí, a tíye nó atu má áni la nɔké mmɛ ke antepuye api nó n símisi ne kefa tene. ²⁶ Ái pɛe pise re uyé ke Uléécaá uu n wée uké lɛ íwe li uu kelene umeyɔɔpi-i lonii? ²⁷ Uu pɛe limemáa mmɛ nnéí kai uriyu kecáa átelé-i n wólaalɛ pi kpáiiise, Moisi ritelé kuú ne kori uú ne antepuye akó tenese. ²⁸ Kapi kuyu kpe-i kapi n simpɔ n nyahai, Yeesu uu wai yare u lalɛ uké ketaa-taa ha. ²⁹ Amá api u nyerese pin tee re: A kerókúri tone, li nnyó wale kesine ake nyahai. Uu kéyɔ pi tiki apí ha kesé tone. ³⁰ Apí tone re piké iluke li, uu kukpónɔ kpísi uu Uléécaá pɔɔnese uu pɛe ku kpɔkórine uu pi ku pa. ³¹ Piinipee ii pɛe wúkule api u ceru, amá uu pikeyu ke-i mílu. ³² Api pimécɔpɛcire m máikeene re: Pɔ te piyo ke nsímé kuú pɛe ncée-i n símisi ne Nléécaasímé aseí kuú pɛe ró n símisi nn tɔ lɔ ḡmaa.

³³ Api mese ne mese yisi api Yerusalem simpɔ. Api pipiretiki kefi ne use ne pipisencɔ læpɔ pin cápinelē, ³⁴ pin tee re: Mesei ye me, Upíima ye nkɔ kémee yisile uu tíyese Simɔɔ uu u yenu! ³⁵ Pē ticuruu api lelee ncée-i n wa pi keenkée ne lē kai n wa apí ne Yeesu ceru kumúnjé kpe-i kuú pee kukpónó rińkpókórine.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyíse

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

³⁶ Ápi kahane nkpráni nsímé n tene, Yeesu ricuruu uu pikecɔpe kpáfúme uu pi maa re: Nóanékín aké n nińú. ³⁷ Pikewuu ake tólu, iwame píima ii pi tini, likumúnjé re li pi wa yare kuníri kunyine kapi nyáni. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa re: Yo nnya kai nó ricóń? Yo nnya kani nósinéfa-i tíru? ³⁹ Ani anénípe ne anéna ripaí. Mesei née lo. Ani né rica ani yénu. Kuníri áku ipińesare née akɔhɔ má, yare kani nní lē nnéi kenécáá n nyáni. ⁴⁰ [Uu anɔ́ nyē male uu uanipe ne uana pi nyíse.] ⁴¹ Mpóɔnare ne píri píima yee pi n we nnya, ápi nkpráni fe piké nsímé mmē pakare. Uu pi pise re: Nɔ nté liluke-luke linyine málee? ⁴² Api nkprántomé ģmáá-ģmáá keri u pa. ⁴³ Uu n kpísi uu takai piinípee-i. ⁴⁴ Uu pee pi maa re: Mmē kań pee nó n símisi ku-

múnjé kpe-i karí pee kesé n we ye mmú. Li pise re lē nnéi kai kenécáá n wólaalē Moisi isé kémee ne antepuye atelé kémee ne siyóme atelé kémee liké wa. ⁴⁵ Uu pee mesɔhɔ pi tápile piké ne Nléécaasimé aseí n kó nnya. ⁴⁶ Uu pi maa re: Lē kai n wólaalē ye nní: Li pise re uyē ke Uléécaá uu n wée uké íwe li, uu pee keyáa táánú tunjé pikpɔkɔ kémee yisi. ⁴⁷ Li kɔ pise re piké urinyiri ne sitē nnéi kémee písoi riyóó re piké mēfine conse Uléécaá uké piakópe pi sárei. Amá Yerusalem kuyu kapi yé ne koraane. ⁴⁸ Nɔ́ lē piseérakɔ́. ⁴⁹ [Iyee nnyí], ihēe iyē ke Unésáa uu rin-hó re u yé nó he. Née rinécúruu nó i pamene. Amá li pise re nɔké kuyu-i n tū hái ne kumúnjé kpe-i ke keyómecaa nnańe nn yé nókenécáá n súime.

Yeesu ye keyóme taálē

(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)

⁵⁰ Yeesu uu limemáá ne kuyu iyaa pi simpɔ, Petanii kekúrí, uu anípe síka uu rinɔ́ sɔne pi tikise. ⁵¹ Kumúnjé kpe-i kuu rinɔ́ sɔne pi n tíkiselē, uú ne pi tɔlu, ai keyóme-mē u sakaapɔ. ⁵² Pē api Uléécaá yáasi api pee Yerusalem pele ne mpóɔnare píima. ⁵³ Api ye pee mesére Uléécaá keyo-i n cápinelē pin Uléécaá pakarente.

Nsímé Kecire ritelé ke Yohani uu n wói

**Lélee ritelé ntí kémee ní we
Yohani yee Nsímé mmú wói. U
Yeesu upiretiki ne uusané
le. Efeesi kuyu-pɔ, pee
mekée Asii keteni-i kuu
Nsímé Kecire ritelé ntí wói.**

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye símisile uú ne nyíse re Yeesu Kirisi yee Uléécaá rinɔɔ. Uléécaá rinɔɔ tē arí weri ari kerɔɔɔpe n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíse re Yeesu ye Uléécaá Kepipi le. Yeesu ye kɔ uicélaa kémee nyíse re uyee iluke yee ye nfáa n he ne useesé yee ye pisoí ne Sáa Uléécaá kémee ní ha, ne metéí mee ketē nnéí n kpááilē. Lē ke Yeesu uú ne mpá úye nyíse re uyee úye (1:19–12).
3. Yeesu ye umecire cápíne uké kpu uu kɔ upipiretiki icélaa tɔɔɔ pa (13–21).

Tinɔɔ tee ye metéí ne nfáa n he

1 Uléécaá uké kelene mpá yo n wa, Tinɔɔ ye pee wele. Tinɔɔ ne Uléécaá pee pee we. Tinɔɔ ye pee Uléécaá le. ²Ti ne Uléécaá pee pee we Uléécaá uu kelene mpá yo wai. ³Tē ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne mpá yo wai. Líka áí we ke Uléécaá uu n wa kái pee tē kuú ne ritiki. ⁴Tete nfáa riyíki mee pisoí metéí n wai. ⁵Metéí ame kuɔmaha-i léeri, amá kuɔmaha áku fe kuké me yarii. ⁶Uléécaá uu keyáa utisi unyine tum. Pi ye u sée re Yohani. ⁷U kale re uké metéí mē pisoí nyíse, mpá úye uké ne kefa me tene. ⁸Áí uricuruu ŋmaa yee metéí, amá u kale re uké metéí mē nsímé pisoí símisi. ⁹Metéí mē mecire ŋmane mee metéí yíkíyiki. Me ketē kecáá kale re meké pisoí nnéí n kpááilē. ¹⁰Tinɔɔ ye ketē kecáá kale. Tē ke Uléécaá uú ne

ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, ketē pikɔ ápi ri ceri. ¹¹Tinɔɔ ye tipikɔ kémee kale, amá tipikɔ ápi ri yɔsí. ¹²Amá pē nnéí pee ri ní yɔsí apí ne kefa ri tene kari ŋnaje he re piké panse Uléécaá sipipi. ¹³Áí mesoimare kapi pi mari nnya, áí kɔ lē ke pisoí apí ní la piké ye pisiwá mari nnya kapi fe apí lē panse. Apí panse Uléécaá sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári nēe yare ke sisoipipi asi ní la meɔɔ. Amá Uléécaá yee umela kémee nfáa fale pi he.

¹⁴Tinɔɔ ye pansele kesoipipi tin kerɔɔɔpe tū. Ti ípeeléé mále tin kɔ nsímései má ísɔne. Tɔ umeyɔɔpi yenle. Meyɔɔpi ke Kepipi cireníŋe ake Sáa Uléécaá kémee n yé. ¹⁵Yohani ye ukecáá aseéra lesele uu cááí re: Nkó nsímé kam maa re: Uyee kenépire n weme ye né fele. Uyē ne pee wele apí kelene né maru. ¹⁶U ípeeléé ró nyísele uu lē nnéí kuu m má ró he faalaa, líka áí tó ripáí. ¹⁷Asei kecáá, Moisi ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuú ne ritiki uú ne ípeeléé ró nyíse uu kɔ nsímései ró símisi. ¹⁸Úka úu Uléécaá yénaalē. Insá Ukepipi cireníŋe kee ukeméé ní we, ken kɔ Uléécaá, kee ró u nyíse.

Aseéra ke Yohani Úniwolé uu Yeesu kecáá ní lése

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)

¹⁹Yohani aseéra kuu n lése ye nnyé: Pée uye-i ke Pisuifi piwéése pee Yerusalem–i ní we apí pepere ye Uléécaá inyɔɔnse n wa ne Lefi mpuri pikɔ n tū te piké ha u pise re uyee úye? ²⁰Yohani úu kesi, u pinnéí keyu-i aseéra lesele re: Áí né Yohani ke Uléécaá uu wée. ²¹Kei kapi kɔ pipise u rikpá re: Pɔ mpíí úye kecire le? Pɔ Elii nēe? Uu re: Eehei. Apí kɔ pipise u kpá re: Pɔ antepu uyē, nēe yo? Uu re: Eehei. ²²Apí kɔ pipise u kpá re: Pɔ pee nkpéni úye ŋmaa? A ró símisi tóké ha pepere ró n tumme

símisi. Pɔ ripɔ́cúruu ŋmaa mpíí re pɔ́ úye kecire? ²³ Kei ke Yohani uu pɛe pi pese re: Néé nní uyē nsímé ke antepu Esayi uú pɛe n tee re:

Unyine ye kucesi kóima-i yóólē te ani Upíima ncee ritēiise.

²⁴ Pē kapí pɛe Yohani kémee n tū ye pɛe Pifarisi le. ²⁵ Pē api pɛe u pise re: In te ái pɔ́ ke Uléecaa uu wéé, ái kɔ́ pɔ́ Elli, áa kɔ́ antepu uyē, yo nnya kaa pɛe pisei míni wole? ²⁶ Yohani uu pɛe pi pese re: Míni ke néé pisei wole. Amá unyine ye nɔ́kenéɔpe nké-i wele káni n nyu. ²⁷ U kenépire wemele un né fe. Inésoi íi tu re ké ukunéeri nɔ́me féenne. ²⁸ Petanii keyupi kee Yuritee metérj ketuɔ́eleeme kuwéé-mē ní we kémee ke lē nnéí ai lē wai. Kei ke Yohani uu ye pɛe Yuritee nkoi kémee pisei míni wole.

Yeesu ye Uléecaa Risaɔppipi le

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukekúri wéɔ, uu re: Ani ripaí, Uléecaa Risaɔppipi yee ye pisei nnéí akópe n lése ye ntí. ³⁰ Uyē kaín pɛe tee re: Unyine ye kenépire wemele un né fe. Uyē ne peé wele api kelene né maru. ³¹ Ne pɛe lē símisile ám nyu úye kecire lo. Amá ne nkpéni kale nen Isirayeli pikó míni wole piké ne u n céri nnya. ³² Yohani uu kɔ́ kpá re: Ne Uléecaa Nfaasɔne yenle nn keyómecaa-pɔ́ súiri yare tilɔ́lā arí ne ukekáá tone. ³³ Ám pɛe kahane n ceri re uyee úye kecire, amá Uléecaa yee né n tumme re ké pisei míni wole ye né maa re: Pɔ́ Uléecaa Nfaasɔne yē nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyee sɔ́nti uké Uléecaa Nfaasɔne pisei he piké nkemeé m polólē. ³⁴ Yohani uu kɔ́ kpá re: Ne nkpéni li yenle. Lē nnya kam aseéra lese re uyee Uléecaa Kepipi.

Yeesu pipiretiki foi kecáá nsímé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani ne upipiretiki pité pinyine api kelō ke-i n we. ³⁶ Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu re:

Ani ripaí, Uléecaa Risaɔppipi ye ntí. ³⁷ Ke Yohani pipiretiki pité pē api lē n kó, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uú ŋmeelú uu yénu re pi u tikilenle, uu pi pise re: Yo kani wéési? Pē api kɔ́ uyē pise re: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyee Ucélaa. ³⁹ Uu pɛe pi maa re: Ani kam ani yē. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Api keyáa kē ukekúri kei tone. Inyóɔtuɔ́e kefi ne mekpuulú kumúnjé-i kai lē wai.

⁴⁰ Pipiretiki pité pɛe pɛe Yohani nsímé n kó api yisi api Yeesu tiki, use yee Simɔ́ Piyee uwá Antiree. ⁴¹ Antiree uu mefoí umáa Simɔ́ piwéláa sī kelene. Uú ne u sáne uu u maa re: Tɔ́ Umesii yenle. Mesii aseí nyee uyē ke Uléecaa uu n wéé. ⁴² Uu pɛe umáa kpísi uú ne Yeesu læpɔ́, Yeesu uú ha u nyáneí tínm̄ uu re: Pɔ́ Yonaasi uɔ́máne Simɔ́. Piké ye nkpéni pɔ́ sée re Sefaasi. Liasei re Ripare.

Yeesu ye Filipu ne Natanayeli sée

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó re u yé Kalilee ketē-pɔ́ ha. Kuu n tósu, uú ne Filipu sáne uu u maa re: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu ye Petisayita keyupi ukó le Antiree ne Piyee meɔ. ⁴⁵ Filipu pɔ́ kɔ́ ne Natanayeli sáne uu u maa re: Tɔ́ uyē nsímé mee Moisi isé ritelē-i n wólalē, antepuye api kɔ́ n símisi yenle. Uyee Yosefi uɔ́máne, Nasareti ukó Yeesu. ⁴⁶ Natanayeli uu u maa re: Lisɔ́ne linyine yé fe ai Nasareti-pɔ́ leerii? Filipu uu u pese re: A kam a ne ipónípe yē.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayeli yenu un ukekúri sónepɔ́ uu re: Isirayeli ukó yíkíyiki ŋmaa ye nkó. Úu piyaaluke má. ⁴⁸ Kei ke Natanayeli uu pɛe Yeesu pise re: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pese re: Háí kaá pɛe káfikiyee riyíki ní tū, ne pɛe pɔ́ nyule Filipu uu kelene pɔ́ séi. ⁴⁹ Natanayeli uu pɛe Yeesu maa re: Ucélaa, pɔ́ Uléecaa Kepipi le. Pɔ́ Isirayeli uyɔ́ɔpi! ⁵⁰ Yeesu uu u pese re: Nénte kam pɔ́ m̄ maa re háí kaá pɛe káfikiyee riyíki ní tū kam pɔ́ yé nnya kaá

ne kefa né tene? Pó kam aa lē litóhē-təhē yēnu. ⁵¹ Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani keyómecaa yēnu ken wúkulelē, piléecaatume pin né Usoi Kepipi kecáá tóoi pin ne keyómecaa táái pin kə ne súlaari!

**Pinósihpiké anyá
nśímé Kanaa kuyu-pə**

2 Siyáa sitaani memáá, api pinósihpiké anyá Kalilee ketē-pə Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyē-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pś kə kei kusáne séele. ³ Píta apí weri api kumúhē kunyine-i tene. Úni uu pēe u maa re: Píta yē ne pi tenele. ⁴ Yeesu uu u pese re: Unósi! Ne nyule, ái pśó yé né símisi lē kam yé n wa. Inétuŋe íi kahane n tu. ⁵ Kei ke úni uu pēe upikeikś pēe kei n wa maa re: Ani lē nnéi kuu nó m pisene wa. ⁶ Mepéré apəri akpuulū anyine ye pēe wele. Kei ke Pisuiŋi api ye míni wa apí ne pimēcire nyóonse. Mpa kupóri kúye yé fe aku ánicari até nēe ataani **yósu. ⁷ Yeesu uu upikeikś maa re: Ani míni lú, ani apəri nnyé yípū. Pēe api mesei lúni ai a yípuni aí wure. ⁸ Yeesu uu pēe pi maa re: Ani nkpéni kphē aní ha uyeē anyá iluke kecáá m paílē pa. Pēe api kphēni apí ha u pa. ⁹ Kapi u m pa, uu lélé míni men panse píta. Úu nyu kei ke píta pēe api n léeri. Amá pikeikś pēe n kphē apí ne hapə pśon n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyeē anyá iluke kecáá m paílē uu pēe unósihpiké uyē sée, ¹⁰ uu u maa re: Píta lari-lari ke písoi apí ye ne pinírē kóraane. Pin n le, api pēe pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke pśó yekei aí ne nkpéni tulu!

¹¹ Lē ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pə mewaisaŋa piwai kori. Lē kuú ne ummule nyíse upipiretiki api pēe ne kefa u tene. ¹² Lē memáá, Yeesu ne úni ne upimareco ne upipiretiki api yisi api

Kaperinawum tómpə apí ha kei siyáa sinyine wai, apí náŋai.

**Yeesu ye Uléecaa keyə-i
pikpéense lakase**

(Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)

¹³ Ke Pisuiŋi nkpə melśó anyá aa nnyáa n wa, Yeesu uu pēe yisi uu Yerusalem tómpə. ¹⁴ Uu kei Uléecaa keyə kémēe pikpéense læpə pin ináa ne isáŋ ne alólā yái, picə pśon túntilē pin ne siwóó foru. ¹⁵ Kei kuu íŋme kpísi uu ne nséi wai uu ne pi ne piisanŋ ne pi-inaa Uléecaa keyə kémēe lákase apí lelu. Uu piwóófore ataapili láuli, siwóó asi yékáá. ¹⁶ Uu pēe pilólāyái pś maa re: Ké nté nó paa nfdani, áni kape Unésáa keyə kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki api pēe nśímé mmú mēe Nléecaasimé ritelé kémēe n wólalē léise re:

Hai Uléecaa! Lē kam nní kepóyo n la ye né torele yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisuiŋi piwéese api pēe u pise re: Mewaisaŋa méye kaa yé fe aa wai aá ne ró nyíse re pə ncée mále pəké lē wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pese re: Ani Uléecaa keyə nké fori ké siyáa sitaani ne pimóme ke pese. ²⁰ Api u pise re: Aŋmē afeena ne akpuulū kapí ne keyə nké mó. Kē ke pśó músu re pś fe aa siyáa sitaani ne mōmm? ²¹ Ném pákane umēcire kuú pēe ne lē máne kuú ne Uléecaa keyə nkó símisi. ²² Ke Uléecaa uu Yeesu nkpə kémēe n yukuse, upipiretiki api pēe léise re u pēe anó nyē male. Api pēe Nléecaasimé ne anó nyē ke uricuruu uu m ma ne kefa tene.

Yeesu ye písoi kemúhē nyule

²³ Nkpə melśó anyá kumúhē, Yeesu un Yerusalem-i we. Písoi api mewaisaŋa kuu n wapisi yénti api pēe ne kefa u tene. ²⁴ Amá ke Yeesu pśó pikemúhē nnéi n

**2:6 Kupóri kpē yé fe aku aliitiri píle nēe píle ne kefi ne ataani yósu.

nyu nnya, úu ne ripóó pi larisi. ²⁵ Ái we re piké písoi kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i n we nyule.

Mmē ke Yeesu ne Nikotem api n símisi

3 Utisi unyine yee pē we, api ye u séi re Nikotem. U pēe Pifarisi kunai kēmēe wele un kō Pisuífi uwéése use unyine. ² Uu kesine keniyine Yeesu-i sí uú ha u maa re: Ucélaa, tō nyule re Uléécaá yee pō tumme re a rō céési. Uléécaá unsá usoi kepire n we, úu yé fe uké mewaisaŋa mmé kaa nní n wai mecō n wai. ³ Yeesu uu u pese re: Ké pō símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, úu Uléécaá iyōopi yenune. ⁴ Kei ke Nikotem uu pēe u pise re: Íye kapi yé kō fe api usoi yee pikpurū m masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kō úní kefa-i pēepō api kō pimáre u kpá néé? ⁵ Yeesu uu u pese re: Ké pō símisi aseí kecáá re pinsá míni ne Uléécaá Nfaa kecáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, úu Uléécaá iyōopi yenune. ⁶ Lē ke kesoiipipi ake m mári ye lisoikó le. Lē ke Uléécaá Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasone likó le. ⁷ Ái kape píri pō wa re ne maa re li pise re piké pimáre nō rikpá nnya. ⁸ Kuyo kun yei n la, kei kaku ye m pepu, aa kunné n kómei, amá áa pēe nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Limecō ke uyē ke Uléécaá Nfaa nn nfáa n he pōó kō we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kō pipise u rikpá re: Íye kai yé fe ai lē wai? ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pō Isirayeeli ketē kēmēe ucélaa wéése le. Yo nnya káa pēe liasei kómei? ¹¹ Kei ke Yeesu uu pēe u maa re: Ké pō símisi aseí kecáá re lē kari n nyu nkó kari símisi. Lē kari n yé kecáá kari aseéra lese. Amá nō áni la noké aróseéra nyē ŋmurei. ¹² Ne ye nen lelee ketē nté n wai nsímé nō n símisi, áni ye ŋmurei. Íye kani yé pēe fe ani ŋmurei in te ne lelee keyómecaa-pō n wai nsímé nō símisi? ¹³ Úka úu píkaí keyómecaa hápaalē, in-sá Usói Kepipi kee keyómecaa-pō n léeri

mecire. ¹⁴ Moisi ye pēe nweni ŋmōho ne iwáa wale uu kucesi kóima-i kuna kecáá kólō. Limecō kapi sónti piké Usói Kepipi kuna kecáá rikólō. ¹⁵ Úye un pēe ne kefa u n tene, liute uké ne nfáa teneciré n yé nnya. ¹⁶ Li we re Uléécaá ye písoi mey-íkíyiki lalē hái uú ne Ukepipi Cireníŋe pame re úye un ne kefa ke n tene, liute úu kape pō, amá uké nfáa teneciré yé. ¹⁷ Asei kecáá, Uléécaá úu Ukepipi ketē kecáá tumme re keké ne písoi túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele re keké piriya lo. ¹⁸ Úye un ne kefa ke n tene, Uléécaá úu yé uyē ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tene, Uléécaá ye ne uyē pitúhaane masile re úu Uléécaá Kepipi Cireníŋe rinyiri ne kefa tene nnya. ¹⁹ Lelee n tífese ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene yee re metéi ye ketē kecáá léemele, ke písoi api mewai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api pēe kuŋmaha meyá n la. ²⁰ Li we re nkó yee mewai kópe n wai ye metéi kóhōle, úu ye ne me rikō, un wuru re ái kape umewai kópe yámne. ²¹ Amá nkó yee nsímései n tíkile yéè metéi kēmēe léepole liké nyise re Uléécaá kēmēe ke umewai nnéi ame léeri.

Yeesu ne Yohani

²² Lē memáá, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee ketē-mē tómpō. U ne pēe api kei siyáa sinyine wai un písoi míni wole. ²³ Yohani pō ne kō pēe Enōó kuyui wele uu ye písoi míni wole. Ái kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye pēe kei meyá wele. Písoi pin pēe meséere ukemee sónaapo un míni pi wole. ²⁴ Ápi pēe kahane likumúŋé kpe-i u n tī piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usuífi unyine api pēe keyáa inyékii kapi ye ne usoi n nyóonse kecáá nsímé pásaine. ²⁶ Ápi ne Yohani læpō api u maa re: Ucélaa, pō nō ne utisi uyē nōó pēe Yuritee nkoi metéŋ-mē n we, aa ukecáá aseéra lese léisee? Uyee nní we un míni písoi wole,

pinnéi pin ukemee sónaapo! ²⁷ Yohani uu pi pese re: Uléecaa un ínaŋe pó n he re a ne linyine wa mecire kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lese re ne peé maa re: Ái née Kirisi ke Uléecaa uu n wée. Amá Uléecaa ye né tummee re ké ne uyē kuu n wée kekpéé waimē. ²⁹ Nkó yee unósi n kpísi yee unósikó. Amá unósikó uyē usane pó ne ye ukekúrí n wele un unósikó metē kómei lin u láárú. Limeco ŋmaa kai nní meykíyiki né láárú, uyē ke Uléecaa uu n wée nnya. ³⁰ Li ne sá re uyē tinyiri tiké n taálē, tinékó tiké n cepilē.

Uyee keyómecaa-pó n léeri kecáá nkó

³¹ Nkó yee keyómecaa-pó n léeri ye mpá úye fele. Nkó yee ketē nté n we ye ketē nté ukó le. Ketē nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yee keyómecaa-pó n léeri ye mpá úye fele. ³² Lē kuu n yé uu kó kom aseéra kuu lése, amá úka úu kó pee lē kuu m ma ŋmurei. ³³ Uyee lē kuu m ma n ŋmurei ye male uu wéeri re Uléecaa ye aseí le. ³⁴ Li we re Uléecaa nsímé kuu m ma ke uutume uu ye símisi. Lē nnya ke Uléecaa uu ye uyē kuu n tū Nfáasone he ái kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléecaa ye Ukepípi lale uu mpá yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yee Uléecaa Kepípi ne kefa n tene ye nfáa teneciré mále. Nkó yee kenkó n késu úu ye nfáa mmē yē. Amá Uléecaa ye ne u wólaalenle.

Yeesu ne Samarii kuyu unósi unyine ye we pin símisi

4 Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meyá yenle un kó písoi meyá míni wole ai tósu Yohani pikó. ² Asei kecáá, Yeesu ricuruu úu pee úka míni wole. Upipiretiki pee ye pee písoi wole. ³ Ke Yeesu uu n kó te lē ke písoi api símaankee, uu Yutee keteni-i yisi uu Kalilee ketē-mē pele. ⁴ Uncee ye pee kó Samarii ketē-mē cōle nné ne kei lompo. ⁵ Uu pee Samarii keyupi kenylene kapi ye

n sée re Sisaa tulu. Ái kei ne kecare kē ke Yakupu úu pee uuŋmáne Yosefi n he ketaa we. ⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké peé we. Ketúnjé kefi ne meté kumúnjé ke Yeesu uu kei tuipo, nsé nn u pelaalē, uu pee kelúkanka kō kekúrí tone.

⁷ Samarii ketē unósi unyine uu pínílú hapo. Yeesu uu pee u maa re: A míni né he ké n ntí. ⁸ Upipiretiki pó ne pee likumúnjé kpe-i liluke-luke piwélaa hale kuyu-po. ⁹ Samarii ketē unósi uyē uu pee Yeesu maa re: Íye ke pó Usuifi, aa yé fe aa né Samarii ukó maa re ké míni pó he póké n ntí? Pisuifi ne Samarii pikó ápi ye pee rikone. ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pón pee lē ke Uléecaa uu ye n he n nyu, pón kó pee uyee nní pó m pise re a míni u he n nyu, póo ye pee u pise re uké míni pó he, uu pee míni mee ye nfáa n he pó he. ¹¹ Unósi uyē uu u maa re: Upíima, kelúkanka nké áke kusa címú, áa kó líka má póké ne lú. Íye kaa yé pee fe aá ne míni mee ye nfáa n he yenu? ¹² Urósáayaha Yakupu yee kelúkanka nké ne ró tíye. U ne usipipi ne uaseelee yee pee míni mē n ntíle. Yare pó músu re pó Yakupu fele née? ¹³ Yeesu uu u pese re: Nniré yé usoi nkó yee míni mmé n ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nniré nn píkaí nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mē kam u n hene ye ukemee pansene nnihóí mee ye nfáa teneciré n he. ¹⁵ Kei ke unósi uyē uu pee u maa re: Upíima, a mepóni mē né he nnire nn kape ye kó piwai né rikpá. Peé uye-i, ái pee pise re ké ye kó nté pínílú peme.

¹⁶ Yeesu uu pee u maa re: A n ŋme a ha upóla séeme aá weri. ¹⁷ Unósi uyē uu u pese re: Ám ula má. Yeesu uu pee u maa re: Pó alari mále póké re áa ula má. ¹⁸ Píla pinupū kaa písóó masí. Nó ne utisi uyee kó nkpéni n we úu kó upóla. Pó aseí mále. ¹⁹ Unósi uu pee u pese re: Upíima, ne yē te pó antepu le. ²⁰ Tiyópe ntí kecáá ke tó pisaayaha apí pee Uléecaa yáasi. Amá nó Pisuifi ani re Yerusalem-i kai pise re piké ye Uléecaa yáasi. ²¹ Yeesu

uu pɛɛ u maa re: A kō te nú unósi, li itunɛ inyine-i sǒntile, ái pɛɛ pise re riyóɓe ntí-i nées Yerusalem-pɔ kani yéé Sáa Uléécaá yáási. ²²Nó Samarii pikó, áni Uléécaá uyē kani n yáási nyu. Tó Pisuifi ye Uléécaá uyē kari n yáási nyule. Tó Pisuifi kémee ke píyulale api léeri. ²³Amá li itunɛ inyine-i sǒntile, ticuruu li pikáme masile. Pɛɛɛ Sáa Uléécaá n yáási yéé ne piisoi nnéi u yáási ne aseí. Pɛɛɛ lē u n yáási kuu wéési. ²⁴Uléécaá ye Nfáasone le. Lē nnya, li pise re pɛɛɛ u n yáási piké ye ne piisoi nnéi ritiki apí ne u yáási ne aseí. ²⁵Unósi uyē uu pɛɛ Yeesu maa re: Ne nyule re uyē ke Uléécaá uu n wée ye wemele. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó. ²⁶Yeesu uu pɛɛ u maa re: Nées ne nní pó n símisi, nées liute uyē.

²⁷Yeesu pipiretiki api likumúhɛ kpe-i tuiɓɔ, ai nnóɔ pi yipu re pi u yē un ne unósi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yo kaa ukemee wéési nées yo nnya kaá ne u símisi? ²⁸Unósi uyē uu pɛɛ ukenintúhu kei yá uu kuyu pele uú ha pisei símisi re: ²⁹Ani kam ani usoi unyine yē yee menéwai nnéi kam n wapisi né n kéénkee. In n la, ái nkpéni uyē ke Uléécaá uu wée? ³⁰Api pɛɛ kuyu-i léenti api símpɔ apí ha Yeesu lɛɓɔ.

³¹Upipiretiki api pɛɛ likumúhɛ kpe-i u kpukese re: Ucélaa, a kam a li. ³²Kei kuu pɛɛ pi pese re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má. ³³Kei ke upipiretiki api pɛɛ pimɛɔpɛcɛre pipíseine lō te: Nées unyine ye ne iluke u kale uu le? ³⁴Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Inéluke yee re ké uyee né n tumme mela n wai, ké kɔ pikei pē kuu né n forii n wai ne kétɔ-pɔ. ³⁵Nórinécúruu nóɔ ye maa re: Li tise iwáre ina liké ne kúkpaa tu. Ké nó símisi re ani n̄sone ripáí ani yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpasi. ³⁶Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kɔ iluke kuu n kpási cápínente re iké nfáa teneciré yé. Kei ke ulukaa ne ukpáa

apɔɔ aa yé pɛɛ kesé n láárú. ³⁷Lē kémee, meyu mmé ye aseí le re: Uɔɔ yee ye lukesi, uɔɔ uú kpasi! ³⁸Ne nó tunle re ani ha kecare ke-i káni pikei píka n wa kémee kpasi. Picɔ pɛɛ kei keisi, nóɔ nkpéni weri ani pipikei kulaa n le.

³⁹Samarii pikó meyā ye ne Yeesu kefa tenele re unósi uyee maa re: Lē nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰Lē nnya kapi Yeesu-i háɓɔ api u pise re uké pikekúrí ketóne rikpá. Uu ηmurei uu pikekúrí tone siyáa sité.

⁴¹Ke Yeesu uu uricuruu ne unnóɔ nsímé pi n símisi nnya, pisei kulúí píima picɔ api kɔ ne kefa u tene. ⁴²Api ye pɛɛ unósi uyē maa re: Ái nsímé mmē kaa ró n símisi ηmane nnya karí ne kefa Yeesu tene. Amá tɔ uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei pisei nnéi Uyulale le. Lē nnya karí ne kefa u tene.

Yeesu ye uyóɔpi usóɔca wéése unyine uηmáné paise

⁴³Ke Yeesu uu siyáa sité sē kei n tóne, uu yisi uu Kalilee ketē-mē tómpɔ. ⁴⁴Yeesu ricuruu ye pɛé maa re: Ápi ye antepu úka uketē cire-i n waiselē. ⁴⁵Amá kuu Kalilee keteni-i n tuiɓɔ, kei pikó ye kusáne u yósile n̄sone, ke pē ηmaa apí pɛɛ Yerusalem-pɔ nkpɔ melóó anyá n ha api lē nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶Yeesu uu pɛɛ Kalilee ketē-pɔ Kanaa kuyu-i pele. Kei kuú pɛɛ wa míni ame panse píta. Uyóɔpi usóɔca wéése unyine yee pɛɛ Kaperinawum-pɔ we, uuηmáné un póólú. ⁴⁷Kuu n kó te Yeesu ye Yutee ketē-pɔ yisi uu Kalilee keteni-i hapɔ, uu ukemee sí uú ha u welu re uké Kaperinawum hapɔ uké uuηmáné yee ne nkpɔ n náási paise. ⁴⁸Yeesu uu pɛɛ u pise re: Nonsá mewaisaηa ne mewai píima n yē, áni yé fe nóké ne kefa né tene, nées yo. ⁴⁹Uyóɔpi usóɔca uyē uu Yeesu pese re: Upíima, a kenéyo ha unéηmáné uké kelene kpu. ⁵⁰Kei ke Yeesu uu pɛɛ u maa re: A n ηme a kui, upóηmáné

ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmē ħmurei, uu yisi uú kulu. ⁵¹ Kuu nkúlecee n kpísi, upikeikó apí ne u sáne apí u maa re: Upóħmáne ye nfáa mále. ⁵² Uu pi pise re: Ituħe iye kumúħé ke uipiħe ii kutósi piwai koraane? Api re: Sé ketúħé, mese kumúħé ke kupiħetoi aku ukecáá le. ⁵³ Usáa uyē uu pēe léise re ituħe iye-i ħmaa ke Yeesu uu sé u maa re: Upóħmáne ye nfáa mále. Lē nnya ke u ne ukeyo pikó nnéi apí Yeesu ne kefa tene. ⁵⁴ Ke Yeesu uu Yutee ketē-po n léeme uu Kalilee keteni-i pēeri, mēwaisaħa lírū meco kuu n wa ye mē.

Yeesu ye kékankáláká keniyine pōise

5 Lē memáá, Pisuiifi anyá anyine ye pēe kumúħé kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu sí. ² Kúnipōre kunyine ye kuyu kpe-i Isáħ Tinōnoo kekúrí wele. Pi ye kupōre kpe Ēpiree meyu kémeē sée re Petesita. Akúsi sipole sinupū kakú má. ³ Pitóikó kulúí, pinyíye ne síkankáláká ne [pipáíkó ye pēe imele iyē metene fntilenle pin mé te míni meké lémesi. ⁴ Uléecaatume unyine ye pēe keyáa keyáa súimele uu míni pōkoi. Utóikó úye un mepóko-i-maá mefoi míni me-i n lompō, ħpá itói iye kuu pólú, u ye peile]. ⁵ Utisi unyine ye pēe kei wele. Kuú ne m pólúme, li wale ħmē ité íi we aħena. ⁶ Ke Yeesu uu u n yē un kei finu, uu kō kom te kuú ne m pólúme ái kusa náħai, uu u pise re: Pō la pōké peii? ⁷ Utóikó uyē uu u pese re: Upíima, ám úka má re míni men n lémesi uké mekemē né tampō. Ne ye náasile, ké n tuipō, unyine un né fosi. ⁸ Kei ke Yeesu uu pēe u maa re: A yisi a ripósáħápōré kpísi aa sóne. ⁹ Utisi uyē uu mese ne mese pélu, uu urisáħápōré kpísi uu nsé kápáá. Kewénteħya tuħé kaí pēe lē wai. ¹⁰ Pisuiifi piwéése api utisi uyēe nní ħ peí maa re: Neni ye kewénteħya le. Lē nnya irósé kémeē, nceē ħn we re pōké ripósáħápōré cō. ¹¹ Uu pi pese

re: Utisi uyēe né m pōise ye né maa re: A ripósáħápōré kpísi aa sóne. ¹² Api u pise re: Wóo liute uyēe pō ħ maa re: A ripósáħápōré kpísi aa sóne? ¹³ Uu pi pese re úu nkpáni u nyu. Úu mesei fe uké u ceri. Yeesu ye pēe písoi riwúí tee kei ħ we kémeē lompōle uú ne tōmpō. ¹⁴ Lē memáá, Yeesu uu yisi uu Uléeca keyo sí u ne utisi uyēe ħ peí apí ha sáne. Yeesu uu pēe u maa re: Kaa nní ħ peí, kape kō akópe piwai rikpáse, lē lifee-fee ái kape ne pō n wa nnya. ¹⁵ Utisi uyē uu pēe sí uú ha Pisuiifi piwéése símisi re Yeesu yeē u pōise. ¹⁶ Lē nnya ke Pisuiifi piwéése api Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteħya tuħé lē wa. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pi pese re: Unésáa Uléeca ye ne pikei kecáá wele néen kō pikei kecáá we. ¹⁸ Anóo nyē nnya, Pisuiifi piwéése api pēe meýá piwélaa ne ħmóspú re piké Yeesu kpu. Ái re kuu kewénteħya kecáá isé rinlóo ħmane nnya, amá kuu kō ħ maa re Uléeca ye uusaa le, lin pēe nyíselē te u ne uyē ne sále nnya.

Uléeca Kepipi nnaħe

¹⁹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléeca Kepipi, ám nnénaħe cire ne fene ké linyine wa. Lē ke Unésáa Uléeca uu ye n wa am yénu ħmane kam ye fe am wai. Lē nnéi ke Unésáa uu n wai ké néē kō wai. ²⁰ Sáa Uléeca ye Ukepipi lale, uu pēe lē nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kō mēwai meē mmé n fe pinyíse ke kpáne liké pēe nnóo nó yi. ²¹ Yare ke Unésáa uu ye pikpōkpo n yukuse uu nfáa pi he meco ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limeco, Sáa Uléeca úu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu ħnaħe he re keké ne písoi nnéi túhaane, ²³ písoi nnéi piké ne Uléeca Kepipi ríyu n waise yare kapi Uléeca ríyu n waise meco nnya. Nkó yeē úu Uléeca Kepipi ríyu n waise, úu kō Uléeca yeē ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nọ símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincɔ uú ne uyeé né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Ápi ne metúhaane u má. U nkɔ kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nọ símisi re kumúnjé kunyine ye sɔntile, ticuruu ku pikáme masile. Peé uye-i ke pikɔkɔ api yé Uléecaa Kepipi metē n kó. Pepee n kó api nfáa yenu. ²⁶ Uléecaa yee nfáa te. Limécɔ kuu Ukepipi nnahe he re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kepipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane. ²⁸ Ái kape nkɔáni pírfi nọ wa. Kumúnjé kunyine ye sɔntile, pepee n kúlaankeelē piké menétē kó, ²⁹ api pee nkɔ kémee yisi. Pepee piisoi kémee lisone n wa api nfáa teneciré yénu. Api pepee piisoi kémee akópe n wa p̄ ne túhaane aí ne pi kpi. ³⁰ Ám yé fe ké nnénahe cire ne linyine wa. Lē ke Uléecaa uu né n símisi kam ye ne ripái am ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyeé né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakɔ

³¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: In te né nne nne kénéccáa aseéra lese, nnóme ye mu. ³² Amá ne úseérakɔ mále yee aseéra kénéccáa n lése. Ne kɔ nyule re aseí kuu símisi. ³³ Nɔ písoi Yohani kémee tunle re piké kénéccáa nkó kó, uu kɔ aseí lese uu símisi. ³⁴ Né ám písei re unyine uké kénéccáa aseéra lese. Amá ne la re liké nórínéyu lɔ nnya kam Yohani aseéra kuu kénéccáa n lése símisi. ³⁵ Yohani p̄ ne we yare kéfiráa kapi rinsé, kemetéí ame nọ kpáii. Lē nnya kani kemetéí mē nnya ituhe inyine-i mpónare yē nkáripi. ³⁶ Amá aseéra nma ye kénéccáa wele, an Yohani akó kuu kénéccáa n lése fe. Lele nní pikei ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricuruu nma pee aseéra kénéccáa lese re Sáa Uléecaa yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyeé né n tumme ye uricuruu

kénéccáa aseéra lesele. Áni ketume umetē komaalē, ani kɔ ukeyu yenaalē. ³⁸ Áni kɔ unsímé n̄sone múlilē. Li we re áni né ke Sáa Uléecaa uu n tumme ne kefa tenelē. ³⁹ Nɔ ye Nléecaasímé kémee pereile nɔn músu re nọ nkemee nfáa teneciré yé. Ani kó te mmē cire mee kénéccáa aseéra lese. ⁴⁰ Áni kɔ peé la nóké kénémeé kam nóké nfáa mmē yē.

⁴¹ Ái písoi ipakare kam wéési. ⁴² Ne nọ nyule. Áni n̄sinéfa-i Uléecaa la. ⁴³ Unésáa rinyiri kam ne ka, amá ani piyóó né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nọ uyē yosi. ⁴⁴ Nɔ ye n lalē nóké n̄menécɔpecire m pakarentene. Áni la Uléecaa nmane uké nọ m pakarente. Lē nnya káni yé fe nóké ne kefa né tene. ⁴⁵ Áni kape m músu re née ha Unésáa Uléecaa kémee tíyesene nóké akópe yē. Amá Moisi uyē kaní ne ripóó n láárú yee ha tíyesene nóké akópe yē. ⁴⁶ Kénéccáa nsímé ke Moisi uu wói. Nɔn pee meyiík-íyiki Moisi nsímé n n̄murei, nọ pee kɔ nnékó n̄murei. ⁴⁷ Amá in te áni mmē ke Moisi uu n wói n̄murei, íye kani yé pee nnékó n̄murei?

Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii

(*Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17*)

6 Lē memáa, Yeesu uu Kalilee kupiye kapi ye kɔ n sée re Tiperiyaati menimaa téj uu ritíme ricɔ-mē sī. ² Písoi kulúí píima pinyine ye pee u tikilenle, kapi n yé te u mewaisaŋa wapisi un pitóikó p̄isente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pee riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone. ⁴ Pisuiifi nkɔ melóó anyá ye peé uye-i nyahaimela.

⁵ Yeesu uú weríí uu yénu re písoi kulúí píima ye ukemee sónaapɔ, uu pee Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé písoi mpí nnéí meluke n tu lɔ? ⁶ Sikóri kuú ne lē ma uké peé uké yé te íye ke Filipu uu yé u pese. Uricuruu ye pee nyule lē kuu

n waine. ⁷ Filipu uu u pese re: Ḿpá táké nwóóweni mepipi píle píle meté ne iluke ló ái nkpáni ḿpá úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Upiretiki ucó, Simó Piyee uwá kapi ye n sée re Antiree ṕó pée u maa re: ⁹ Kewá ḡmánepi kenyine ye nké nté ken akpónó anupū ne ikpíntomé ité múlílē. Yare yo ke lē ai ye nkpáni písoi kulúí píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pée re: Ani písoi pē maa re piké tone. Meyúí áme pée kusa kelō ke-i piye. Api pée túnti, áf lelu písoi ákotokú anupū kumúḡé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akecáá Uléécaá ṕónese uu pée pée kei ní we a h́one. Uu kó limecá ikpíntomé wai, ai pinnéí meluke tulu. ¹² Kapi pinnéí ní li api lepu, Yeesu uu pée upiretiki maa re: Ani akéri t́ŕwó ḱśi, líka ái kape ṕ. ¹³ Api akpónó anupū nyē kapi n li at́ŕwó ḱśi ai anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke písoi pē api mewaisaḡa ke Yeesu uu n wapisi n yé, api pée n símaankee re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u ketē kecáá śnti. ¹⁵ Yeesu ṕó céru re pi śntile piké u t́ piké ḡnaḡe iyóopi u tonse. Uu lē nnya riyópe pítaá pele uú ha umecire n tū.

Yeesu ye míni kecáá śne

(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)

¹⁶ Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiye ritime n we. ¹⁷ Api kúninó lóni api kupiye n t́ḡlē pin Kaperinawum kuwéé-mē sí. Kesine ye pée likumúḡé kpe-i piwai masile, Yeesu úu kó pée kahane pikekúrí n hapó. ¹⁸ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe ló, míni ame pée n t́onkee. ¹⁹ Kapi kúninó rintíkíí yare kilometiri pinupū kumúḡé, api Yeesu yenu un míni kecáá śne un ne pikekúrí wépo, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pée pi maa re: Néé lo, iwame íi kape nó wa! ²¹ Api pée n la piké kúninó ḱmee u kpísi. Amá kúninó aku kei nní mese ne mese kei kapi n sí tulu.

Tisoiwuí ye Yeesu wéési

²² Kai kóso n weesi, písoi riwúí tee kupiye ritime te-i m mésú ari yénu re kúninó kuse kpee ye kei n we, Yeesu úu kó ku ló u ne upipiretiki piké ne kesé t́mpo. Upipiretiki ḡmane pée pée t́mpo. ²³ Amá áninó acó ye pée Tiperiyaati ketē-mē leemele aa kei ke Upíma uú pée akpónó kecáá Uléécaá m ṕónese api pée a le tuipe. ²⁴ Ke písoi riwúí tē ari n yé te Yeesu ne upipiretiki ápi kei we, api pée piricuruu áninó nyē lóni apí ne Kaperinawum-po Yeesu piwélaa sí.

Yeesu yee iluke yee ye nfáa n he

²⁵ Api kupiye ritime ricó-mempó Yeesu lēpo api u pise re: Píyei kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi re ái re kani mewaisaḡa kam n wapisi n yé nnya kani né wéési, amá kani akpónó ní li ani lepu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kape iluke yee ye n f́ni nnya n náási, amá ani iluke yee íi ye píkaí n f́ni ii ye kó pée nfáa tene-ciré he nnya n náási. Usoi Kepipi kee yé iluke iyē nó he, li we re Śa Uléécaá ye unwóí ukecáá wale. ²⁸ Api u pise re: Íye kari yé wa táké ne pikei pē ke Uléécaá uu ní la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi pese re: Uléécaá pikei kuu nó m pise ye mpí re ani ne uyē kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa re: Mewaisaḡa méye kaa yé wa táké yé táké pée ne kefa ṕ tene? Mewai méye kaa waine? ³¹ Pirósaayaha ye iléécaaluke kucési kóima-i lile yare kai Nléécaasimé ḱmee n ẃlaalē te: Iluke yee keyómecaa-po n léeri kuu pi he re piké li. ³² Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te ái Moisi yee iléécaaluke nó he, amá Unésáa yee iluke yee meykíyiki keyómecaa-po n léeri nó he. ³³ Iluke ke Uléécaá uu ye n he yee nní uyee keyómecaa-po n léeri uu ye písoi

nfáa he. ³⁴ Api u maa re: Upiíma, a mesére iluke iyē tó n he.

³⁵ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi símisi re: Née nní lē iluke iyee ye nfáa n he. Nkú ún píakai nkó yee kenémee n ka waine. Nniré ún kɔ píakai nkó yee ne kefa né n tene waine. ³⁶ Amá ne nɔ símisile: Nɔ né yénle, m̀pá ne lē, áni ne kefa tene. ³⁷ Pē nnéí ke Unésáa uu né m pa ye kenémee sɔntile, ám pikɛɔpɛ úka mpuri méyule má. ³⁸ Li we re ám keyómecaa-pɔ súime re ké menéla wa, amá uyee né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyee né n tumme mela ye kɔ pɛɛ mmé re ám kape pē kuu né m pa kɛɔpɛ úka fóm, amá u la re ké ha keyáa tɔɔɔ ketúnjé nkɔ kémeɛ pi yukuse. ⁴⁰ Unésáa ye la re nkó yee Ukepipi n yé uú ne kefa ke tene uké nfáa teneciré m má. Ne kɔ pɛɛ liute keyáa tɔɔɔ ketúnjé nkɔ kémeɛ yukusene.

⁴¹ Pisuiifi api Yeesu ne ḡmúlaankeɛ re u maa re: Née nní lē iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeri nnya. ⁴² Api pɛé m píseine re: Ái Yosefi uḡmánɛ Yeesuu? Tɔ usáa ne úni nyule. Íye kuu yé pɛé maa re: Keyómecaa-pɔ kuu léeri? ⁴³ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ani lē nómeneɔpɛ-cire piḡmúlaankeɛ tíye. ⁴⁴ Úka úu yé fe uké kenémee kam, insá Sáa yee né n tumme yee ne kenémee u ka. Né kɔ m̀pá úye yee kenémee n ka keyáa tɔɔɔ ketúnjé nkɔ kémeɛ yukuse. ⁴⁵ Li antepuye atelé-i wólalē te:

Uléecaa yé pinnéi céési. Nkó yee Sáa kutu riínɔ uu uicélaa kom, yee yé kenémee kam. ⁴⁶ Lē ái nyíse re unyine ye Sáa yenaalē. Amá uyee Uléecaa kémeɛ n léeri mecire yee u yenaalē. ⁴⁷ Asei kecáá, ké nɔ símisi ani kóm te nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa teneciré mále. ⁴⁸ Née iluke iyee ye nfáa n he. ⁴⁹ Nɔpinésáyaha ye pɛɛ kucesi kóima-i maani lile, m̀pá ne lē, api kɔ pɛɛ kpíni. ⁵⁰ Iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n li úu píakai kpine.

⁵¹ Née iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeme ii ye písoi nfáa he. M̀pá úye yee iluke iyē li, nfáa teneciré kuu yé yé. Inépiḡe yee iluke iyē kam u n hene. Ne i hele re ketē nnéi písoi piké nfáa yē nnya.

⁵² Kuu lē m̀ ma, Pisuiifi api picéḡaankeɛ loni pin pimɛɔpɛcire píseine re: Íye nnya ke nkó uu yé maa re u yé uipiḡe rɔ he ari le? ⁵³ Kei ke Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Asei kecáá, ké nɔ símisi ani kóm te nɔnsá Usoi Kepipi ipiḡe n li, nɔnsá kɔ kemenye n ntí, áni nfáa má. ⁵⁴ Usoi nkó yee inépiḡe n li uu kɔ menénye níru ye nfáa teneciré yénle. Ne ha keyáa tɔɔɔ ketúnjé nkɔ kémeɛ u yukusene. ⁵⁵ Li we re inépiḡe ye iluke ykíyiki le, menénye pɔɔn kɔ liniré-niré ykíyiki. ⁵⁶ Usoi nkó yee inépiḡe n li uu kɔ menénye níru ye kenémee wele néen kɔ ukemee we. ⁵⁷ Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyē nnya kam nfáa má. Limeɔ, úye un inépiḡe n li, u né nnya nfáa yenune. ⁵⁸ Iluke iyee keyómecaa-pɔ n léeri ye iyē. Íi iyē ke nɔpinésáyaha apí pɛɛ n li, m̀pá ne lē, api kɔ pɛɛ kpíni mecɔ we. Amá nkó yee nnyí n li ye mesére nfáa máne.

⁵⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uú pɛɛ Kaperinawum-pɔ Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i písoi n céési kuu anɔɔ nyē ma.

Tinɔɔ tee ye usoi nfáa teneciré n yéneise

⁶⁰ Ke upipiretiki api anɔɔ nyē n kó, pimɛyá api re: Nsímé mmú ye m̀pape tɔsile. Wóo yé mmú kutu n cɔlē? ⁶¹ Yeesu uu céru re upipiretiki ye nsímé mmē kecáá ḡmúlaakɛele. Uu pɛɛ pi maa re: Li nɔ ricɔḡle meyá, née yo? ⁶² In lē, nɔn píye Usoi Kepipi n yē ken kei kaké pɛɛ n we pítaá m pele ní, íye kai yé pɛɛ nɔ wa? ⁶³ Uléecaa Nfaasɔne mee ye nfáa he. Kesoiipi áke yé líka fe. Amá anɔɔ nnyé kam nní nɔ m̀ ma ye Nfaasɔne akó le

nyee ye nfáa n he. ⁶⁴ Amá pinyine ápi nńkenécɔpe ne kefa né tene. Ái líka nnya kuu lē male. U hái mekee-me pepee ápi n ģmureine ne uyee n sńnti uké piláarɔ anipe-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kɔ pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nń maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Kaí ne kei n kpisi, upipiretiki meyā api kepire u tɔ ápi ye pee pitíki u rikpá. ⁶⁷ Uu pee upipiretiki kefi ne pité pē pise re: Nń ní, nń áni la nńké tɔmpɔɔ? ⁶⁸ Simɔɔ Piyee uu u pese re: Upíma, úye uɔ kémeē kari yé nkpáni ha? Kepóméē ke nsímé mee ye nfáa teneciré n he nń we. ⁶⁹ Tɔ ne kefa pɔ tenele ari yénu re pń ke Uléecaa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu pee pi maa re: Ái née nń kefi ne pité mpí wéee? Ḿpá ne lē, use ye nńkenécɔpe kuníri le! ⁷¹ Simɔɔ Isikariyɔɔti uġmáné Yutasi nsímé kuu lē símisi. U kefi ne pité pē use le. Ḿpá ne lē, uyee sńnti uké piláarɔ anipe-i u wa.

Yeesu pimareɔ api ne kefa u tene

7 Lē memáa, Yeesu uu Kalilee ketē kɔńnú. Úu peé ha uké Yutee kekɔ rikɔńnú re Pisuiŋi piwéese ye wéesi piké u kpu nnya. ² Pisuiŋi anyá nyē kémeē kapi ye sicánġipi kémeē n sói ye kɔ pee nyahaiméle. ³ Upimareɔ api pee u maa re: A nté yisi aa Yutee ketē-pɔ sí, pipɔpiretiki pɔńké kɔ pikei kaa n wai yē! ⁴ Úka úu ye umewai m pékesi un kɔ peé la kuyu kuké u ceri. Lē nnya, a tíye ketē nnéŋi písoi piké mepɔwai mmé yé. ⁵ Asei kecáa, upimareɔ ricuruu paa pee kɔ ne kefa u tenelē. ⁶ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Inétuġe íi kahane n tu. Amá in nɔɔ, ḿpá ituġe íye ye ne nń sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nńinépuri yulu, amá pi né ipuri yulule re ne we nen pi símisi re pimewai áme nyaḿ nnya. ⁸ Nńóké n ģme ani ha anyá li. Né ám kei simpɔ kelene. Inétuġe íi kahane n tu. ⁹ Kuu lē pisímé pi m masí, uu Kalilee keteni-i mésuni.

Yeesu ye anyá kumúné Yerusalem-pɔ Uléecaa keyɔ-i céesi

¹⁰ Ke Yeesu pimareɔ api anyá nyē n ha, uricuruu pɔɔ kɔ yisi uu sí, úu tíye piké u n nyáni, uu pee n we yare u pékesile. ¹¹ Pisuiŋi piwéese ye pee anyá nyē-i u wélaankeele api ye pee re: Yei kuú we? ¹² Písoi pee n cápínelē ye pee unsímé ģmúlaankeenele. Pinyine api ye re: Usoi sone lo. Picɔ api re: Eehei, písoi kuu kírásente. ¹³ Amá úka úu pee unsímé símisi líké n cálē. Pisuiŋi piwéese kapí pee lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecɔpe pitule masi ke Yeesu uu Uléecaa keyɔ ha uú ha n céesi. ¹⁵ Ai Pisuiŋi píri wai api ye pee re: Usoi nkó úu icélaa íka yɔsí, íye kai pee wa kuú ne nní nńone Nléecaasímé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pālē íi kenémee léeri, amá Uléecaa yee né n tumme kémeē kii léeri. ¹⁷ Úye un n la uké Uléecaa mela wa, u yé céri re Uléecaa kémeē ke icélaa nnyí ii léeri née nnénɔsimé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yee unnoosímé cire n símisi ye lalé piké ríyu u waise. Amá nkó yee n la piké uyee u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnɔome nńka nń ukeméē we. ¹⁹ Nńté Moisi ye isé nń pa má? Nń úka úu kɔ pee isé iyē tikilē. Yo nnya kani peé la nńké né kpu? ²⁰ Písoi pee n cápínelē api u pese re: Pɔ kuníri héesile. Wóo la uké pɔ kpu?

²¹ Yeesu uu pi pese re: Mewai mese kam wa ai nńnnéŋi píri wai. ²² Moisi yee isé nń pa re ani ye siwántisi kérii, ái kɔ pee uyee ne li kori, hái nńpinékpure foí-me kai léeri. Ani kɔ ģmurei, hái ricuruu ani ye kewénteŋyaa tuġé usoi ké. ²³ In te nɔ ye ģmurei ani kewénteŋyaa tuġé kewántisi ké, ái kɔ pee Moisi isé kani rilɔɔ, yo nnya kani peé ne né wólaalē te ne kesoiŋipi ne keriyu kewénteŋyaa tuġé pɔise? ²⁴ Áni kape ye usoi keyu ripaí aní ne u túhaane, amá ani ye aseí kemúné ritiki aní ne túhaane.

Pisoī ye pimēcīre písēi re Yeesu ke Uléécaā uu wééē?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api re: Ái utisi nkó kapi wéési piké kpuu? ²⁶ Uyee nkó un ne uripóó símisi lin cālē, úka úu kó ríka u ma! Yare piróyóopi ye cerile re mesei uyē ke Uléécaā uu n wéē néē? ²⁷ Tó nkó pó keleeme nyule. Amá uyē ke Uléécaā uu n wéē un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye pēe Uléécaā keyo-i wele un likumúnjé kpe-i céési. Uu pupēi re: Mesei kani né nyu non kó kenéleeme nyu, néē yo? Ḿpá ne lē, ái menéla kecáá kam ne ka. Amá uyee né n tumme ye aseī mále. Áni uyē nyu. ²⁹ Né ne u nyule. Ukemeé kam léeri. Uyee né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lē m ma nnya, api pēē n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uituŋe íi pēe kahane nní n tu nnya. ³¹ Pisoī meyā api riwúí tē kecōpe ne kefa u tene apí maa re: Uyē ke Uléécaā uu n wéē un píyei n ka, yare u yé mewaisaŋa wapisi ai tósu lē ke utisi nkó uu nní n wapisii?

Pi Uléécaā keyo piméré pinyine tū te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lē ke pisoī api riwúí kémēe Yeesu kecáá n wēiresentene kom. Pepēe ye Uléécaā inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pēe Uléécaā keyo piméré pinyine tum te piké ha Yeesu tí. ³³ Yeesu uu pēe re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóne kpáne am pēe limemáá uyee né n tumme kémēe pele. ³⁴ Nó kam ani né wéési, amá áni yé pēe né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha n we ha. ³⁵ Pisuífi api pēe pimēcōpecire m písēine re: Yei kuu sí kári yé fe tóké u yé? Néē Pisuífi pēe Pikireki ketē kecáá n yekaalē kémēe kuu sí uké ha Pikireki n céési? ³⁶ Te íye kuu nní maa re: Nó kam ani né wéési, amá áni yé pēe né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha n we hapó?

Míni mēe áme ye píkaī n hōsī

³⁷ Anyá keyaa tōwō kee sinnéi kecōpe keyáa píima. Kē ke Yeesu uu pisoī keyu-i nyere uu pupēi re: Nniré nn úye n we, uké kenémēe kam uké míni n ntí. ³⁸ Míni mēe ye nfáa n he yé nkó yee ne kefa né n tene kémēe n leerile men wólu yare áni-hoi, yare kai Nléécaasimé ritelē kémēe n wólaalē meco. ³⁹ Uléécaā Nfaasōne ke pepēe ne kefa u n tene api yé n yosí nkó ke Yeesu uu lē símisi. Ápi pēe kahane likumúnjé kpe-i Nfáasōne n yosí, ke Uléécaā uu pēe kahane Yeesu ríyu n waise nnya.

Pisoī ye anó akó akó Yeesu kecáá símaankee

⁴⁰ Ke pisoī pēe n cápinelē kecōpe pinyine api anó nyē n kó, api re: Mesei usoi nkó yee antepu uyee pēe n sónti. ⁴¹ Picó pó re: Uyē ke Uléécaā uu wéē. Kei ke picó pó kó re: Uyē ke Uléécaā uu n wéē yé fe uu pēe Kalilee-pó leerii? ⁴² Nté li Nléécaasimé ritelē kémēe wólaalē te: Uyē ke Uléécaā uu n wéē ye Tafiti kepirē le? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú pēe n we kapi u marune. ⁴³ Lē nnya ke pisoī api Yeesu kecáá anó akó akó símaankee. ⁴⁴ Pinyine ye pēe pikēcōpe lalē piké u tí, amá úka úu pēe kaha uké u rica.

Pisuífi piwéése ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléécaā keyo piméré api yisi api pepēe ye Uléécaā inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi kémēe pele. Pepēe ye Uléécaā inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pi pise re: Yo nnya káni u tí nóké ne kam? ⁴⁶ Api pi pese re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalē yare usoi nkó meco. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi api pēe pi pise re: Yare nó ne kó t́yeye uu kó nó feriyee? ⁴⁸ Yare piróyóopi ne tó Pifarisi kecōpe use unyine ye ne kefa u tenele néē? ⁴⁹ Amá risoiwúí ntí tee nní u n t́kilē ári isé nyu. Uléécaā ye lē nnya anó ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecɔpe use kapi ye n sée re Nikotem ye pee kei wele. U pinyine-i Yeesu kémee hápaalenle. Uyee pi maa re: ⁵¹ Irósé íi ncée he re piké usoi akópe pa ápi kahane unkó n kó, née ápi kahane n ceri lē kuu n wa. ⁵² Kei kapi pee u pise re: Nén̄te p̄ó ne kɔ nkpéni Kalilee ukó le, née yo. A n̄sone Nl̄éecaasimé ritelé k̄éé aa kóm te antepu úka úu p̄kai Kalilee-pɔ leemelē. ⁵³ [Lē memáá, m̄pá úye uu yisi uú kulu.]

Lē ke Yeesu uu unósi unyine yee iwásá n wa í ma

8 Ke pisoí api n kúú, Yeesu p̄ó yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Uléecaa keyɔ-i pele, pisoí api u kálaapo. Uu peé tone uu pi n céési. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi apí ne unósi unyine hapɔ re pi u torile un iwásá wai. Api riwúí kecɔpe u nyereɛe, ⁴ api Yeesu maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórule un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé r̄o pa re t̄oké ye lipin̄si p̄é apare tapisi t̄oké kpu. N̄-ye ke p̄ó yé?

⁶ Tin̄ó kapi lē wéési nnya kapi lē u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uú pe, uu kenípepi ne ntaai kémee piwóle kápáá. ⁷ Kapi í we pin pipíseise ne k̄eyu u mahani nnya, Yeesu uu yisi uu kecíre nyere uu pi maa re: Uyee úu n̄kenécɔpe nké-i akópe n wailē uké mefoí ripare u t̄óri. ⁸ Uu kɔ p̄ipe kpá uu ntaai kémee piwóle n̄j. ⁹ Kapi an̄ó nyē n kó, piwéése api pinnéí kpíi use use. Piwéése kaí ne kori aí ne si-wá páalá, ai pee nkpéni unósi uyē mecire kecɔpe yá, u ne Yeesu pin we. ¹⁰ Yeesu uu pee yisi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kapi we? Úka úu akópe p̄o paa? ¹¹ Uu u pese re: Úka úu we, Upíima. Yeesu uu u maa re: Néé ám kɔ akópe p̄o pane. A n n̄me aa t̄ompɔ. Amá kape kɔ akópe pi-wai rikpá.]

Yeesu yee pisoí nnéí metéí

¹² Yeesu uu kɔ pisoí pee n cápinelē pimáa kpá re: Néé ne pisoí nnéí metéí le. Nkó yee né n t̄ikilē úu p̄kai kuɔmaha kémee s̄onene, amá metéí mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pee u maa re: P̄ó rip̄ócuruu kep̄óccá aseéra lese. In lē, ái nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeesu uu pi pese re: M̄pá kam tinécúruu kenécáá nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá n̄ó áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane mecɔ ke n̄ó túhaane. Néé ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam t̄ikilē nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre née ne u túhaane, t̄ó ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li n̄nínésé kémee wólaalē te pisoí pité pin linyine kecáá nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Néé ne rinécúruu kecáá aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kɔ kenécáá aseéra lese. ¹⁹ Api pee u pise re: Yei ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pese re: Áni né nyu áni kɔ Unésáa nyu. N̄on pee né n nyu, n̄ó kɔ pee Unésáa p̄ó kɔ n nyu. ²⁰ Yeesu ye an̄ó nnyé male un Uléecaa keyɔ kémee awóotakai keyúrí we un Nl̄éecaasimé céési. Ke uitun̄je íi pee kahane n tu nnya, úka úu u tí.

Áni yé fe n̄oké kei kam n símpɔ ha

²¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ne t̄o-sule. N̄ó kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne n̄nanékópe kp̄ini. Áni yé fe n̄oké kei kam n símpɔ ha. ²² Pisuífi api pee pimécire m p̄iseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe t̄oké kei kuu n símpɔ ha, yare u lalē uké umécire kpu née? ²³ Yeesu uu pi maa re: N̄ó ne metene nté pikó le, néen kecáá-pɔ ukó. N̄ó ne ketē nté pikó le, néé ám ketē nté ukó. ²⁴ Lē nnya kam n̄ó maa re n̄onsá n n̄murei re née m̄pá píyeyi uwee, n̄o ne n̄nanékópe kp̄inine. ²⁵ Kei kapi pee u pise re: P̄ó mpíí úye kecire? Yeesu uu

pi pese re: Te iye kam mpíi mekee-me nó símaari? ²⁶ Ne nókenécáá nsímé mále meyá ké símisi ké kó ne nó túhaane. Amá mmē kam uyee né n tumme kémeē n kó ḡmane kam pisoĩ símisi. Asei ke uyē uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkpáni céri re Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pēe pi maa re: Nón píyēi Usoi Kepipi rintaáse, nó pēe céri re nēe mpá píyēi uwee. Nó kó céri re ám linékó cire líka wai, amá lē ke Sáa uu né n céesi kam símisi. ²⁹ Tó ne uyee né n tumme tóo kesé we. Lē kuu ní la ḡmane kam ye wa. Lē nnya, úu né riyá ké menécíre n we. ³⁰ Ke Yeesu uu lē n símisi, pisoĩ meyā apí ne kefa u tene.

Pisoĩ pēe pimécire n te ne pilási

³¹ Kei ke Yeesu uu pēe Pisuifi pēe ne kefa u n tene maa re: Nón nnésímé n tik-ilē, nó pinépiresetiki yíkíyiki le. ³² Nó pēe nsímései ceri, nsímései mmē nn tíyese ani nómenécíre n te. ³³ Api u pese re: Tó Apiraham siyase le, ári kó píakai unyine ilasi tonelē. Yo nnya kaa pēe re: Nó kam ani nómenécíre n te? ³⁴ Yeesu uu pi pese re: Asei keccáá, ké nó símisi re usoi nkó yee akópe n wai ye akópe ulasi le. ³⁵ Ulási úu ye mesére kéyo ke-i kapi u m múlilē n we. Úyopipi yee ye mesére kéyo-i n we. ³⁶ Lē nnya, Kepipi ken ilási kémeē nó n lese, nó meyíkíyiki nómenécíre tele. ³⁷ Ne nyule re nó Apiraham siyase le. Amá nó kó pēé la nóké né kpu re áni nnésímé ḡmurei nnya. ³⁸ Lē ke nēe Unésáa kémeē n yé nkó ke nēe símisi. Lē ke nóo kó núnésáa kémeē n kó ke nóo kó wa. ³⁹ Api u pese re: Apiraham ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nó Apiraham sipipi le, ani Apiraham mewai n wai. ⁴⁰ Menéwai nnéi yee re ké nsímései kam Uléécaá kémeē n kó nó ritéḡse. Amá mpá ne lē, nó kó pēe wéésile nóké né kpu. Apiraham úu pēe lē wai! ⁴¹ Amá núnésáa sei mewai meco ké nóo wai. Kei kapi pēe Yeesu pese re: Ári si-

wásánkaipipi. Usáa use kóló kari má. Uyee nní Uléécaá. ⁴² Yeesu uu pi maa re: Uléécaá un pēe mesei Núnésáa, nó yee pēe né n la re ukemeē kam léeri nen kó uyē nnya nté we. Ái menéla kémeē kam ka. Uyee né tumme. ⁴³ Yo nnya káni lē kam nó n símisi aseĩ kómei? Káni yé n fe nóké nnénóosimé kutu rińco nnya ye ni. ⁴⁴ Kuníri kpeē núnésáa. Núnésáa mela kani kó la nóké n wai. Háĩ mekee-me kuu usoikó. Úu ye aseĩ ritiki. Li we re aseĩ áa ukemeē we. U ye un nnóome n wai kaĩ ne u sá. U unóome le. Uyee kó nnóome nnéi riyíkí. ⁴⁵ Kai nní lē ní we nnya káni ye nsímései ke nēe n símisi ḡmurei. ⁴⁶ Nó úye yee yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni pēé ne kefa né tene? ⁴⁷ Usoi nkó yee Uléécaá ukó, yēē Uléécaá nsímé kutu ricole. Ke nó áni nní upikó nnya káni Uléécaá Nsímé kutu colē.

Yeesu ne Apiraham keccáá nsímé

⁴⁸ Pisuifi api pēe Yeesu pese re: Ái tó mesei alari mále tóké maa re pó Samarii ukó le aa kó aníri héésii? ⁴⁹ Uu pi pese re: Ám aníri héési, amá Unésáa kam tíyu waise, nóon pēe tinékó kópu! ⁵⁰ Ám wéési ké rinécúruu ríyu waise. Unyine yee wéési uké ríyu né waise. Uyee kó utúhaane. ⁵¹ Asei keccáá, ké nó símisi re nkó yee nnésímé rimmúlú úu píakai kpine.

⁵² Kei ke Pisuifi api pēe u maa re: Tó nkpéni meyíkíyiki yénle re pó aníri héésile. Apiraham ye kpule, antepuye póo kó kpíni. Póo pēe nkpéni re nkó yee mpósímé rintíki úu píakai kpine! ⁵³ Yare pó ne urósáa Apiraham yee n kpu fele nēe? Antepuye pó ne kó kpínle. Yare póo pēe úye? ⁵⁴ Yeesu uu pēe pi pese re: In te nēe rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yē. Amá Unésáa uyē kani m maa re uyee Núnéléécaá yee ríyu né waise. ⁵⁵ Áni kó pēe u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lē wale nómenécó unóome. Amá né ne u nyule nen kó un-

símé tíkilē. ⁵⁶ Nónunésáa Apiraham ye peé ne mpóonare cuunkeele re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kó mesei ke yenu, urikiŋ ari nígesi hái. ⁵⁷ Kei ke Pisuifi api peé u pise re: Páa kahane nkpáni inŋmē kuwóó n tu, pón peé tee re pō Apiraham yenaalē, née yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáá, ké nō símisi re Apiraham uké kelene ní we, né ne peé wele. ⁵⁹ Kei kapi peé apare kpisi re piké u tapisi. Amá uú ne pi pōlu uu Uléécáa keyo-i léepō uu tómpō.

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye pōise

9 Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upipiretiki api u pise re: Ucélaa, wóo kecire yee akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Uricuruu akópe nnya née pepée u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pese re: Ái uakópe nnya, ái kó pepée u m mári akópe nnya. Lē kai yé n wa Uléécáa nnaŋe nké ne ukécáá ní we lin nyáni nnya kuu unyíye. ⁴ Ke ituje ii nní ní we, li pise re tóké uyee né n tumme pikei wa. Kesine ye waine, úka úu yé peé fe uké keisi. ⁵ Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáá ní we, née ketē kecáá metéí. ⁶ Kuu anō nyē pimáa m masí, uu keteni-i meta tuke uú ne sipérépi wai, uu unyíye uyē inípee pórii, ⁷ uu peé u maa re: A n ŋme a ha Silowee kupore-pō lihí. Silowee aseí re Utume. Uu mesei yisi uu sí uú ha líhu. Kuú ha m peeme, uu peé n nyáni. ⁸ Upiperēco ne pepée n nyu re u peé wéleile, api peé m píseine re: Ái nkó yee peé tú un wéleii? ⁹ Picō api ye re: Uyee lo. Picō api re aaí, menyíne kapi wene. Uricuruu uu peé re: Né ŋmaa lo. ¹⁰ Api peé u pise re: Íye kai wa ke ipónípee íí ne nkpéni nyáni? ¹¹ Uu pi pese re: Utisi uyē kapi ye n sée re Yeesu yee sipérépi wa, uu inípee né pórii uu peé né maa re: “A n ŋme a ha Silowee kupore-pō lihí.” Am sí aŋ ha líhu, am peé n nyáni. ¹² Api u pise re:

Yei ke utisi uyē uú we? Uu pi pese re: Ám nyu.

Pifarisi ye unyíye yee m peí nsímé písei

¹³ Api peé utisi uyee peé mekee n nyínlē ne Pifarisi kémeé sí. ¹⁴ Keyáa kē ke Yeesu uu sipérépi n wa uú ne inípee u wúkule ye peé kewénteyaa le. ¹⁵ Pifarisi pōo kō pipísei u kpá re íye kai wa kuú ne nkpéni nyáni? Uu pi maa re: Sipérépi kuu inípee né pórii, am sí aŋ ha líhu, am peé nkpéni n nyáni. ¹⁶ Lē nnya ke pikecōpe pinyine apí maa re: Utisi uyee mewai mmé n wa úu yé fe uké Uléécáa-i n leeri. Kúu nní kewénteyaa isé rintíki nnya. Picō api re: Íye ke ukópekōó uu yé fe uu mewaisaŋa mmé meco wai? Kei kapi peé anō akó akó ne rikéne. ¹⁷ Pifarisi api kō unyíye uyē pipise kpá re: Íye ke pōo utisi uyee inípee pō m pōise kecáá músu? Uu re: Antepu lo.

¹⁸ Mpá ne lē, Pisuifi piwéése ápi peé la piké kó te u peé unyíye le kuu kō nkpéni nyáni. Api peé upikó séi ¹⁹ api pi pise re: Nónunéŋmáne uyē kani n tee re nō u marile unyíye ye mesei nkóo? Íye kai wa kuu kō ne nkpéni nyáni? ²⁰ Upikó api pi pese re: Tō u nyule re u kerópipi. Tō kō u marile unyíye. ²¹ Amá ári nyu lē kai n wa kuú ne nkpéni n nyáni, ári kō nyu wóo u pōise. Ani u pise, úu kewá, u yé fe uu uriyu kecáá nkó símisi. ²² Pisuifi piwéése kapi wuru nnya kapi lē ma. Li we re Pisuifi piwéése ye peé kóméinele re úye un m maa re Yeesu ke Uléécáa uu wée, piké liute kuyómeyáhaalee-i lese. ²³ Lē nnya ke upikó apí maa re: Úu kewá, ani uricuruu pise! ²⁴ Pifarisi api kō uyē kapi m mári unyíye pipísei kpá api u maa re: A aseí símisi liké Uléécáa rinyiri ritaáse. In tōo, tō nyule ŋmaa re utisi uyee ukópekōó le. ²⁵ Uu peé pi pese re: Un ukópekōó, né ám nyu. Amá likei lise kam nyu re ne peé unyíye le nen kō peé nkpéni nyáni. ²⁶ Api peé u pise re: Yo kuu pō wa? Íye kuú ne inípee pō wúkule? ²⁷ Uu pi

pese re: Ne pisímé nó masile áni kutu né ríco. Yo nnya kaní la ké kò pisímé rikpá nàké kó? Née nŕ ne kò lale nàké panse upipiretiki? ²⁸ Kei kapi alé u rikápáa api re: Póo uyē upiretiki. Amá tŕ ne Moisi pipiretiki le. ²⁹ Tò nyule re Uléécaá ye ne Moisi símisile. Amá ári nyu ricuruu méye ke nkó pòo léeri. ³⁰ Unyíye yee m peí uu pi maa re: Lelée píri né ní we yee re áni nyu méye kuu léeri, uu kò pée tíyese inénípee íf n nyáni. ³¹ Tò nyule re Uléécaá úu ye ukópekòó ne kutu ríco, amá nkó yee ríyu u n waiselē un umela wai kuu ye kutu ríco. ³² Kaí ne n weme, ári píakai kómaalē te unyine ye tíyese usoi kapi m mári unyíye uu ye kò yenu. ³³ Utisi nkó unsá pée Uléécaá kémee n leeri, úu yé pée fe uké linyine wa. ³⁴ Api u pese re: Háí kapí ne pò m mári kaa akópe kémee pòlòlè. Póo yé pée nképéni tŕ céési, née yo? Api pée kuyómeyáhaalee-i u lese.

Pifarisi rinyiye

³⁵ Yeesu uu kóm te pi utisi uyē lese. Uú ne utisi uyē sáne uu u pise re: Pò Usoi Kepipi ne kefa tenelēe? ³⁶ Uu Yeesu pese re: Uyee úye, Upíima? A né símisi ké ne kefa u tene. ³⁷ Yeesu uu u pese re: Uyē kaa nní nyáni, uyee nní ne pò símisi. ³⁸ Kei kuu pée re: Ne ne kefa pò tenele, Upíima. Uu pée Yeesu kenyale-i wíla uu ríyu u waise. ³⁹ Yeesu uu pée re: Ne ketē kecáá kale ké ne písoi túhaane, pēpee n nyínlē piké n nyáni, pēpee n nyáni pòóké nyíinu. ⁴⁰ Pifarisi pinyine ye pée ukékúri wele. Kapi anòo nyē n kó, api u pise re: Yare tŕ ne kò pinyíye le, née íye? ⁴¹ Yeesu uu pi pese re: Non pée pinyíye, áni yé pée akópe m má. Amá nò ye maa re nò nyánile nnya ke nòanékópe aa nòkenécáá we.

Useesé ne isáŋ kenyárú

10 Yeesu uu re: Asei kecáá, ké nó símisi re usoi nkó yee úu rinòncò-

mē ne kusáŋlee-i n lompo, amá uu pée kuwélé féé ne lompo ye uyaa ne usoi kpááree le. ² Amá nkó yee ne rinòncò n lompo yee useesé. ³ Tinòncò uméré yèè useesé tinòncò hánnele, isáŋ ii umetē kom, uyē uu pée mpá uisaŋ íye rinyiri séi uú ne i leepò. ⁴ Un uikó nnéi pilésepò m masí, uu pée ikekpeē wai. Kii nní umetē n nyu nnya, ii pée u n tikilē. ⁵ Íi ye píikai usoi nkó kfi n nyu ritiki. Amá ketaa-pò kii ye u kaase, kfi nní pisáne metē n nyu nnya. ⁶ Yeesu uu kenyárú nké písoi pée kutu u n cólē wai, amá ápi ceri lē kuu ní la uké malé.

Yeesu yee useesé sone

⁷ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Asei kecáá, ké nó símisi re née kusáŋlee rinòncò. ⁸ Pē nnéi pée ní ka apí ne né tise ye piyaa ne písoi kpááree le, amá isáŋ íi ne kutu pi ríco. ⁹ Née rinòncò. Uyee né mmé rintíki uú ne lompo ríyu kai yé ló. U yéé lompo le uu léeri uu kò liluke-luke m má. ¹⁰ Piyaa ne pikópe ne picaainkee ŋmane nnya ke uyaa uu ye ka. Amá né ne kale re isáŋ iké nfáa yē nké ne i m pom. ¹¹ Née useesé sone. Useesé sone yèè fele uu uisee nkpo yósu uu kpi. ¹² Usáne kapi n kpísi un keisi úu useesé yfkiyiki, ái kò uyee useete. U ye kúkpe yenle kun weme, uu isáŋ yá uu wuru. Kúkpe pòo pée isáŋ lakasente aku yékááse. ¹³ Kai nní siwóo ŋmane nnya kuu keisi, úu isáŋ kecáá nfasimé níka wai. ¹⁴ Née useesé sone. Ne inésáŋ nyule, iyē in kò né nyu ¹⁵ yare ke Unésáa uu né n nyu néen kò Unésáa uyē nyu meco. Né fe am inésáŋ nkpo yósu am kpi. ¹⁶ Ne kò isáŋ icò mále yee íi kusáŋlee nkú-i ní we. Li pise re ké kò iyē wélaame. I yé menétē kò, ai wai kusáŋlee kuse ne useesé use. ¹⁷ Sáa ye né lale re ne ŋmurei re ké kpu ké pée kò nfáa piyéne rikpá nnya. ¹⁸ Úka úu nfáa né yósu. Née rinécúruu ŋmurei re ké kpu. Ne ínanye malé nen yé kpu am kò limemáa

nfáa yenu. Lē ke Unésáa uu né n forii re ké wa ye lē.

¹⁹ Nsímé mmē nnya, Pisuifi api kɔ Yeesu kecáa anɔ́ akɔ́ akɔ́ n símaankée. ²⁰ Pimeyā api re: U aníri héesile, u isɔ́hɔ torile. Yo nnya kani kutu u cɔ́lē? ²¹ Pico api re: Un pée aníri n héesi, úu yé pée nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíye inipee wúkulee?

Pisuifi ye Yeesu kesi

²² Nnyiye kumúnjé-i kapi keyáa kenyine Yerusalem-i Uléecaa keyɔ inyɔ́ɔnse anyá wai. ²³ Yeesu un we un Uléecaa keyɔ-i Salomɔɔ imele apole metene nyérei. ²⁴ Pisuifi api pée kekále u wai api u pise re: Ne keyo-pɔ kaa yé lē tɔ́ n séélē tɔ́n táikée? In te pɔ́ɔ uyē ke Uléecaa uu n wée, a rɔ́ símisi kekéripí cáká-cáká. ²⁵ Yeesu uu pi pese re: Ne lē pisímé nɔ́ masile ani yúlu. Mewai kam ne Unésáa nnaŋe n wapisi ye nyísele re aseí kam símisi. ²⁶ Amá ke nɔ́ áni nní inésáŋ nnya, áni ŋmurei. ²⁷ Inésáŋ yèè menétē konle. Né ne kɔ i nyule, ii ye kɔ né tíki. ²⁸ Nfáa teneciré kam i he, íi píkaí kpine, úka úu yé kɔ fe uké anénipe-i i yɔ́sí. ²⁹ Unésáa yee né i m pa ye m̀pá úye fele. Úka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yɔ́sí. ³⁰ Tɔ́ ne Sáa tɔ́ ye usoi use le.

³¹ Kei ke Pisuifi api kɔ apare pikpíké rikpá re piké u tapisi. ³² Yeesu uu pée pi maa re: Ne mewai sɔ́ne meyā mee Sáa kémee n léeri nɔ́ nyísele. Mekecɔpe méye nnya kaní la nóké apare né tapisi? ³³ Api u pese re: Ái mewai sɔ́ne méka nnya karí la tóké apare pɔ́ tapisi tóké kpu, amá kaa Uléecaa n lámaankée nnya ye ni. Ṕ kesoipipi, aa mepɔ́círre n nyáni re pɔ́ Uléecaa le. ³⁴ Yeesu uu pi pese re: Ái nɔ́inésé kémee wɔ́laalē te Uléecaa ye maa re:

Nɔ́ keyómecaa sipipi lee? ³⁵ Tɔ́ nyule re ápi yé fe piké lē ke Nléecaasimé ritelé ari m ma tinne. Isé ritelé ye pē ke Uléecaa uú péé ne n símisi sée

re keyómecaa sipipi. ³⁶ Sáa yee né wée uu ketē kecáa né tumti. Yo nnya kam yé maa re ne Uléecaa Kepipi le ani pée re Uléecaa kam lámaankée? ³⁷ In te ái Unésáa mewai kam wai, áni kape ne kefa né tene. ³⁸ Amá in te mē kam wai, m̀pá nɔ́nsá n la nóké ne kefa né tene, ani kɔ mē kerí ne kefa tene, ani pée kekéripí ceru re Unésáa ye kenémee wele, néen kɔ Unésáa kémee we. ³⁹ Api kɔ n náási piké u tí, amá uú ne pi ŋméherere. ⁴⁰ Kei ke Yeesu uu kɔ yisi uu Yuritee nkoí pitéŋ pele, uú ha kei ke Yohani uú pée mekee pisei míni n wóle tone. ⁴¹ Pisei kulú pin kei ukemee sɔ́naapɔ́ api ye re: Yohani úu mewaisaŋa méka wa. Amá mmē nnéí kuu utisi nkó kecáa m ma ye aseí ritikile. ⁴² Kei ke pisei meyā api péé ne Yeesu kefa tene.

Lasaa nkɔ kecáa nsímé

11 Utisi unyine yee péé we un pɔ́ólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pɔ́ kuú péé we. ² Maari uyee Upíima ana tulaali kɔ́ɔnu uú ne unnyúpi tinne. Uuyei Lasaa yee pée pɔ́ólú. ³ Lasaa piyei pē keté api Yeesu kémee tum apí ha u maa re: Upíima, usoi uyē kaa nní n la ye pɔ́ólúle. ⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kɔ́, uu re: Ái nkɔ́ itoi kuu pɔ́ólú, amá Uléecaa uké ne ríyu n yé nnya kuu pɔ́ólú. Kei kai yé kɔ ne Uléecaa Kepipi ríyu waise.

⁵ Yeesu ye pée Marita ne uwá Maari ne Lasaa lala. ⁶ Kuu pikóme m masí re Lasaa ye pɔ́ólú memáa, uu kei kuú pée n we siyáa sité ketóne kpá. ⁷ Uu pée upipiretiki maa re: Tóké Yutee ketē-mē pele. ⁸ Upipiretiki api u pese re: Ucélaa, ái kahane n náŋai ke Pisuifi apí pée kei-pɔ́ la piké apare pɔ́ tapisi piké kpu. Kei kaa kɔ la póké pele née? ⁹ Yeesu uu pi pese re: Kai ye nní n weesi, ituŋe yee leemele née íi ye leeme? Úye un ne metuŋetéi n

sóné, úu ye rikpɔu. Li we re u ye ketē nké kecáá metéí n nyánile. ¹⁰ Amá úye un kesine n sóné, u ye rikpɔule re metéí áme ukeméé we nnya. ¹¹ Ke Yeesu uu lē pimáa m masí, uu kɔ kpá re: Urósáne Lasaa ye lɔnile. Ne sinle ké ha u yónse. ¹² Upipiretiki api u maa re: Upíima, in te u lɔnile, u yé peí. ¹³ Lasaa nkpɔ nsímé ke Yeesu uu lē tee. Upipiretiki pɔɔn músu re nnɔni yikíyiki nsímé kuu símisi. ¹⁴ Yeesu uu pɛe pi luru re: Lasaa ye kpule. ¹⁵ Nɔ́ nnya kai né lárú re ám pɛe likumúnjé kpe-i kei we. Li lē wale re nɔké ne kefa né n tene nnya. Tóké nkpéni ukemɛe tɔmpɔ. ¹⁶ Kei ke Tomaa kapi rinyíri n he re Úsika uu pɛe pipiretiki tɔɔɔ maa re: Ani mpɔ tóké kɔ ha, tɔ ne uyē tóké ha kesé kpu.

Yeesu yee ye nkpɔ-i yukuse, uyee kɔ nfáa

¹⁷ Ke Yeesu uu n tuiɔɔ, uu kóm te Lasaa ye nhóre kémɛe siyáa sina piwai masile. ¹⁸ Petanii ye ne Yerusalem kolenle yare kilometiri pitaani kumúnjé. ¹⁹ Pisuií meýá ye pɛe Marita ne Maari piyáhaa kale piké piuyei nkpɔ pi riyákase. ²⁰ Ke Marita uu n kó te Yeesu ye nnyáa waime, uu yisi uu u tépei, Maari pɔɔ kény-i tone. ²¹ Marita uu Yeesu maa re: Upíima, pɔn pɛe nté n we, unéyíi úu yé pɛe kpu. ²² Amá ne nyule re mpá nkpéni, Uléécaá yé lē nnéí kaa u m pisene pɔ pa. ²³ Yeesu uu u maa re: Upóyíi ye nkpɔ kémɛe yisine. ²⁴ Marita uu re: Ne nyule re u yé kam uu keyáa tɔɔɔ ketúnjé ke pikpɔkɔ api n yisine yisi. ²⁵ Yeesu uu u maa re: Néé ye pikpɔkɔ yukuse, néé kɔ nfáa. Usoi nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa waine, mpá un píyeyi n kpu. ²⁶ Nkó yee nfáa m má un peé ne kefa né tenelē úu pikai kpine. Pɔ lē ḡmureii? ²⁷ Marita uu u pese re: Ee Upíima, ne ne kefa tene re pɔ́ ke Uléécaá uu wée. Pɔɔ Uléécaá Kepipi kee ketē kecáá mékame m má.

Yeesu ye té

²⁸ Ke Marita uu lē pimáa m masí, uu yisi uu tɔmpɔ, uú ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi re: Ucélaa ye kale, u pɔ séile. ²⁹ Ke Maari uu lē n kó, uu mese ne mese yisi uu Yeesu tépei. ³⁰ Yeesu uu pɛe kahane kuyu kpe-i n lomɔɔ. Kei ke Marita uú peé ne u rinsáne cire kuú peé kɔ ne lē we. ³¹ Pisuií pɛe pɛe Maari keyɔ-i ní we pin nkpɔ u yáasi, api yénu re u riwakasile uu léepɔ. Api yisi api u tiki. Pi pɛe lē músule re rikpíi-i kuu sí uké ha té. ³² Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuiɔɔ, uu uana metene lólu uu u maa re: Upíima, pɔn pɛe nté n we, unéyíi úu yé pɛe kpu. ³³ Ke Yeesu uu n yé te Maari ye ténile, Pisuií pɛe u rintkikpɔ pɔɔn kɔ téni, ai u lémesi uripɔɔ ari caai hái, ³⁴ uu pɛe pi pise re: Yei kani u wa? Api u pese re: A kam a yē, Upíima. ³⁵ Yeesu uu téni. ³⁶ Pisuií api pɛe re: A tíye u pɛe u la kpa! ³⁷ Pikecɔpe pinyine pɔɔ re: Uyee unyíye inipee n wúkule úu yé pɛe fe uu wai usoi nkó úu ye kpúu?

Yeesu ye Lasaa nfaa peseme

³⁸ Ai Yeesu pilémaa kpá, uripɔɔ ari caai hái uu yisi uu rikpíi-i tɔmpɔ. Kuparepoo kunyine ye ku kapi nnɔɔ-i mɛpare riífi. ³⁹ Yeesu uu pi maa re: Ani kepare lese. Ukpɔkɔ uyeyi, Marita uu Yeesu maa re: U nkpéni pikpáhai masí, Upíima. Kuú ne n kpu, li siyáa sina piwai masile. ⁴⁰ Yeesu uu u pese re: Ám pɔ maa re pɔn ne kefa n tene, pɔ yé te Uléécaá ye ríyu málee? ⁴¹ Kei kapi pɛe kepare wúkule, Yeesu uu keléécaá weríi uu re: Sáa, ne pɔ pɔɔnese re pɔ ne kutu né ricɔ nnya. ⁴² Né ne nyule re mesére kaá ne kutu né cólē. Amá písoi riwúí píima ntí tee nní né n kálaalē nnya kam lē ma re piké fe piké ne kefa tene re pɔɔ né tumme nnya. ⁴³ Kuu lē pimáa m masí, uu cáai ai cá re: Lasaa, a leeme! ⁴⁴ Usoi uu kei nní yisi uu léeri, uana ne uanipe

an sisánhámpampi pílaankeelē, ukeyu ken kusánháá yáirilē. Yeesu uu pēe pi maa re: Ani u fénente ani u yá uké tómpo.

**Pisuifi piwéése ye rinó
rise wa piké Yeesu tī**

⁴⁵ Pisuifi meyā pēe Maari keyo-i n hápo api lē ke Yeesu uu n wa yenu, apí ne kefa u tene. ⁴⁶ Amá picō pōō sī, apí ha lē ke Yeesu uu n wa Pifarisi keenkēe. ⁴⁷ Kei ke pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pitúhaane píma cápine api re: Íye kari waine? Usói nkó ye mewaisaŋa wapisilē háí! ⁴⁸ Tōn n tíye un lē n wai, písoi nnéi yé ne kefa u tene, Rōm pikó api pēé weri api Uléécaá keyo foru apí ne kuróyu péne. ⁴⁹ Pisuifi piwéése pē use kapi ye sée re Kayifu. Uyēe pēe kuŋmē kpē Uléécaá isina tū. Uyē uu pēe pi maa re: Áni nka kómei! ⁵⁰ Áni yē te li ne kutōsi nó we re usói use uké nōnnenéi nkpo kpu, kuyu nnéi áku kape ne méwoo rinséé nnyaa? ⁵¹ Ái re uke-múŋé cire kuú ne lē ma. Kai nní uyēe pēe likumúŋé kpe-i Uléécaá usina nnya kuú ne Uléécaá rinyiri símisi re Yeesu yēe Pisuifi kecáá kpine. ⁵² Ái kō Pisuifi kecáá ŋmane nnya kuu kpine, amá li pise re uké kpu uké ne Uléécaá sipipi sēe ketē nnéi kecáá n yekaalē cápine síkē panse písoi pise.

⁵³ Kaí ne keyáa kē n kpísi, Pisuifi piwéése api rinó rise wai re piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lē nnya, Yeesu úu ye pēe Pisuifi kecōpe pinyérei rikpá piké u n nyáni. Uu pēe yisi uu ketē kenýine kēe ne kucei kóima n kólē-mē téŋ, u ne upipiretiki apí ha kei-pō n we. Pi ye kei sée re Efrayim.

⁵⁵ Isirayēeli pikó nkpo melóó anyá ye pēe nyahaimēle. Lē nnya ke kei pikó meyā api yisi api Yerusalem sī te piké ha inyóonse inyekii wa anyá aké kelene tu. ⁵⁶ Api Yeesu wélaankeē, api pēe Uléécaá keyo-i n we pin pēe pimēcōpēcire píseine

re: N-ye kani músu? Yare u yé kam née úu yé kam? ⁵⁷ Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi ye pēe rinó pi-hee masile re: Úye un ukelō n nyu, uké símisi piké fe piké u tī.

**Maari ye Yeesu ana
kecáá tulaali kōonu**

(*Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9*)

12 Lin tiselē siyáa sikpuulū piké kelene nkpo melóó anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpo. Kei ke Lasaa kuú pēe pikpōkpo kémēe n yukuse úu we. ² Api kusáne u wai, Marita un iluke hōnente, Lasaa pōon pēpēe iluke keluke-i Yeesu kekúri n tú kecōpe we. ³ Maari uu pēe tulaali pape-pape yēe nnéi píima m má kenúmpí kpísi, uu Yeesu ana kecáá kōoni uu pēe unnyúpi ne Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kēyo yipu. ⁴ Yeesu pipiretiki kecōpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyōoti yēe n ka uu Yeesu piláaro anipe-i wai, uu pēe re: ⁵ Yo nnya kápi tulaali pape-pape nkó yáa ne nnéi píima piké siwóó píwekōó he? ⁶ Ái re píwekōó nfasimé kuu wai nnya kuu lē ma. U pēe uyaa le. Kuu nní kuwóólōo m múlilē nnya, u ye pēe lē kapi kémēe n wai-pō yáaile. ⁷ Yeesu uu u maa re: A unósi nkó riyá séé! U lē wale un ne keyáa kē kapi nhóre-i né n tanine músu. ⁸ Mesére ke píwekōó api yé nōkenékúri n we, amá né am mesére nōkenékúri wene.

Pi rinó rise wa re piké Lasaa kpu

⁹ Pisuifi kulúu ye pēe kó te Yeesu ye Petanii-i we. Api sí kulúu, ái uyē ŋmane nnya, amá piké kō ne Lasaa kuu pikpōkpo kémēe n yukuse n yé nnya. ¹⁰ Pēpēe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api símisi aí tone re piké kō Lasaa pō kō kpu ¹¹ re Pisuifi meyā ye pēe pi yálenle pin uyē nnya Yeesu ne kefa tene.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, písoi kulúí pífuma pée nkpɔ melɔ́ anyá pinyánei n hápɔ, apí kóm te Yeesu ye Yerusalem-i sónepɔ. ¹³ Apí pinnéí atenepai kpasí apí síka apí ne u tépei, pin cááí re:

Osanna! Aní uyee n sánti ne Upífuma rinyiri ritaáse. Uyee Isirayeeí pikó uyɔɔpi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kenyine yenu, uu kekecáá tone yare kai n wólaalé te:

¹⁵ Ń Siyɔɔ kuyu pikó, iwame íi kape nó wa.

Aní ripaí, nónúnyɔɔpi yee nní keminaayaha kepipi kecáá tú un ne weme. ¹⁶ Upipiretikí apí pée lelee n wai aseí kó kelene. Amá ke Uléecaa uu Yeesu ríyu n waise kapi pée léise re lé ke písoi apí nní u n wa kaí pée mekee-me ukecáá wólaalé.

¹⁷ Pē nnéí pée pée Yeesu kekúrí n we kumúnjé kpe-i kuú pée Lasaa nhóre-i n sée uu léseri uu kɔ pikpɔkpɔ kémeé u yukuse, apí lé kapi n yé písoi keenkee.

¹⁸ Lé nnya ke písoi riwúí ari pitépei u ha. Písoi ye pée kónle re u mewaisanɔ mē wale. ¹⁹ Pifarisi apí pée símaane re: Nɔ nyáni re méwoo kani wai. Písoi nnéí pée nní u tikilē.

Pikireki pinyine ye la piké Yeesu yē

²⁰ Pikireki pinyine ṕ ne kɔ pée anyá kumúnjé kpe-i pepée Yerusalem n ha piké ha Uléecaa yáási kecɔpe wele. ²¹ Apí Kalilee ketē-ɔ Petisayita ukó Filipu kekúrí nyɔsɔpɔ apí u maa re: Urósáa, tɔ péé la re táké Yeesu yē. ²² Filipu uu sí uú ha lé Antiree símisi, piketé apí ha ne Yeesu símisi. ²³ Yeesu uu pi pese re: Li nkpéni ituje tule re Usoi Kepipi keké ríyu yē. ²⁴ Asei kecáá, ké nó símisi re tilukepípi tinsá n loó tiké kpu, timecire kari ye n we. Amá tin n kpu, ti ye apípi

kulúí marile. ²⁵ Nkó yee unfaa n la yé kam uu n fómni. Amá nkó yee úu keté nté unfaa n kpísi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa teneciré kuu yénune.

²⁶ Úye un n la uké pikéi né wa, uké né n tikilē. Kei kam n we ke unékeikó pɔ́ kɔ sánti uké n we. Úye un pikéi né n wai, Sáa ye ríyu u waise.

Yeesu ye unkpɔ nsímé símisi

²⁷ Lé memáá, Yeesu uu pée re: Tinépɔɔ ye nkpéni caailenle. Né nkpéni re íye?

Te Sáa, kape tíye ké ntóosi ituje nnyí kémeé lompɔ nées? Lé nnya kam kɔ péé ka. ²⁸ Sáa, a ripónyiri ritaáse! Kei ke metē menyine ame keyómecaa-ɔ leeme ame re: Ne pítaáse ri masile, né kɔ pítaáse rikpáne. ²⁹ Písoi pée kei n cápínelē apí lé kom apí re: Ikóné yee ηmurei. Picɔ apí re: Uléecaatume unyine yee ne u símisi!

³⁰ Kei ke Yeesu uu pée pi maa re: Ái né nnya ke metē mmé ame léeme, amá ń nnya ye ni. ³¹ Nkpéni ke ituje ii tu re piké ne ketē nké písoi túhaane. Nkpéni ke ituje ii tu re piké ketē uyɔɔpi lakase. ³² Amá kumúnjé kpe-i kapi keléecaa né n síkane, né né tíyese písoi nnéí apí kenémeé weri.

³³ Nkpɔ mmē kuu n sánti uké n kpu nsímé kuu lé pi símisi. ³⁴ Písoi pée n cápínelē apí u pese re: Tɔ irósé ritelé-i kéénle re mesére ke uyē ke Uléecaa uu n wéé uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pɔ́ pée re: Li pise re piké Usoi Kepipi keléecaa risíka?

Wóo pée nkpéni Usoi Kepipi kē? ³⁵ Yeesu uu pi pese re: Metéí ye kɔ ne nókenécɔpe wele. Amá áme pée náɔgaine. Aní nkpéni ke metéí ame nní n we n sóné, kuɔmaha áku kape ne nó rinkáikai nnya. Nkó yee kuɔmaha-i n sóné úu nyu méye kuu sí.

³⁶ Lé nnya, kani nkpéni nní metéí m má, ani ne kefa me tene nóké ne m panse metéí sipípi nnya.

Ke Yeesu uu lé pimáa m masí, uu tómpɔ uú ne ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisuifi ápi Yeesu ne kefa tene

³⁷ Ḿpá kuu mewaisaṅa kulúí pikeyu-i n wapisi, ápi ḡmurei piké ne kefa u tene.

³⁸ Lē ke antepu Esayi uú pēe mekeē m̄ ma kai lē wa re:

Upíima, wóo ntósimé kari n símisi ḡmurei?

Úye ke Upíima uu unnaṅe kuú ne n keisi nyíse? ³⁹ Leleē n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yēe lē ke Esayi uu kó m̄ maa re:

⁴⁰ Uléécaā ye pi nyiinsele re ápi kape ne n nyáni nnya.

U pimesḡho yariile re ápi kape ne líka aseí n kó nnya.

Inśá lē, pi yé ukemeé ha uu pi pōise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upíima meyoḡpi n yé nnya kuu fe uu lē male.

⁴² Ḿpá ne lē, Pisuifi piwéése keḡpe, meýá ye pēe ne kefa Yeesu tenele. Amá Pifarisi nnya, ápi ye pēe písoi keḡpe lē ma re pi yé kuyómeyáhaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi peé lalē písoi piké ye ríyu pi waise ai tósu ke Uléécaā uu yé ríyu pi n waise.

Yeesu ye unsímé ne ketahai rikéne

⁴⁴ Lē memáá, Yeesu uu pēe cáái re: Nkó yēe ne kefa né n tene úu ne né ḡmane kefa tene. Asei kecáá, uyēe né n tumme kuu kó ne kefa tene. ⁴⁵ Nkó yēe né n nyáni ye uyēe né n tumme nyánile. ⁴⁶ Né ne metéí le. Ne ketē kecáá kale re uyēe ne kefa né n tene úu kape kuḡmaha-i n we.

⁴⁷ Úye un nnésímé n kó unsá n tintiki, ái nēe ne u túhaanene. Am ketē kecáá ka re ké ne písoi túhaane, amá ne ka re ké piriyu ló. ⁴⁸ Nkó yēe né n ye, úu kó nnésímé pakarelē ye utúhaane mále.

Nsímé mmē kam nní n símisi mee ha ne keyáa tḡḡo ketúḡé u túhaanene. ⁴⁹ Ái kenémúḡé cire kam̄ ne símisi. Amá, Sáa yeē né n tumme yeē uricuruu lē kam yé n símisi ne lē kecáá kam yé n céesi né forii. ⁵⁰ Ne kó nyu re lē kuu n forii yēē

nfáa teneciré hele. Lē nnya, ne ye lē kam n símisi símisile yare ke Unésáa uu né n forii.

Yeesu ye upipiretiki ana heere

13 Lin ne weesine piké ne nkḡ melóó anyá li, Yeesu uu nnyu re uituṅe ye tule re uké ketē nké kecáá yisi uké

Usáa-i pele, uu pēe upísoi pēe ketē kecáá n̄ we un pi la, meýánsei píla kpá ne kḡtḡpḡ.

² Kai nnyóó n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kunfiri pḡḡon Simḡḡ

Isikariyoḡti unḡmáne Yutasi kefa-i piwai masí re uké u tī uké upilaarḡ pa. ³ Yeesu ricuruu ye pēe nyule re Sáa Uléécaā

kémeē kuu léeri, ukemeé kuu kó pele, un kó nyu re Sáa Uléécaā ye ḿpá yo uanipe-

i wale. ⁴ Uu pēe keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpḡḡóú kpísi uu kehale-i té

⁵ uu pēe limemáá kucári maa kunyine-i míni sún̄ni, uu upipiretiki ana piheere loni, uu kó ne kúpḡḡóú kuu

kehale-i rinté pitinnente loni. ⁶ Uu Simḡḡ Piyēe tulu, uyē uu u maa re: Ṕs Upíima, ái pḡḡo yé pēe meníḡe né ána heere!

⁷ Yeesu uu pēe u pese re: Áa lē kam nní n wai aseí kómei kelene. Amá pḡ kam

aa kepire kom. ⁸ Piyēe uu u maa re: Ái we kpáráa re pḡké né ána heere. Yeesu uu u pese re: Nensá kó pḡ n heere, tó ne

mpḡ ári yé fe tḡké linyine ripéne. ⁹ Kei ke Simḡḡ Piyēe uu pēe u maa re: In lee ni, ái ána ḡmane kaa yé né heere, Upíima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne!

¹⁰ Usoi nkó yēe piwóle m̄ masí úu ye kó n wéési uké piwóle rikpá. [Inśá ána kuu yé heere.] U uipiḡe nnéí wólele uu funi.

Ńs ne piwóle masile ani funi, amá ái pēe nónnéneí. ¹¹ Yeesu ye pēe uyēe pílaarḡ anipe-i u n waine pinyuwe máálenle. Lē

nnya kuú maa re: Amá ái pēe nónnéneí kani wólele ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana piheere m̄ masí uu kó ukutukanka cícaá pitane pese, uu keluke-i ketóne pele, uu pi pise re: Nḡ lē kam nní nḡ n wa aseí konle nní? ¹³ Nḡ né

sélei re Ucélaa ne Upíima. Nò alari mále. Ne mesei lē le. ¹⁴Née nní Nónunépiíma ne Nónunécélaa. Néen ána nò n heere, li pise re nóké ye kò nóménécəpecire ána heerentene. ¹⁵Ne lē nò nyísele nóké ye kò ne n wapaane yare kam nò n wa meco nnya. ¹⁶Asei kecáá, ké nò símisi re ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Utume úka úu ye uyee u n tū n fe. ¹⁷Nò nképni lē nnéí nyule. Nò kpére likecáá sone, nò nkígnije yē. ¹⁸Ái nónnénéí kam ne máne. Ne pē kam n wēe nyule. Amá li pise re lelee Nléecaasimé ritelē-i n wólalē liké wa. Lelee re:

Tó ne uyē tó ricáripí rise-i iluke n le ye ne né panse. ¹⁹Ne nképni nsímé mmú nò símisile nké kelene kam. Nn píyei n ka, ani pēe ηmurei re née mpá píyei uwee. ²⁰Asei kecáá, ké nò símisi re uyee unétume n yosí ye né yosile. Uyee kò né n yosí ye uyee né n tumme yosile.

**Yeesu ye símisi re Yutasi yé
piláarə anipe-i u wa**

(Matíyee 26:20-25; Mariki
14:17-21; Luki 22:21-23)

²¹Ke Yeesu uu anóo nyē pimáa m masí, uripóo ari caai uu re: Asei kecáá, ké nò símisi re nòkenécəpe unyine yé pinélaarə anipe-i né wa. ²²Kei ke upipiretiki api pēe síyu-i pinyáneine lō pin píseine re úye kuú ne máne? ²³Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki kecəpe use kuú pēe meyá n la un ukecáá finu. ²⁴Simóo Piyee uu ukuwéé-mē paípo uu u pise re úye kuú ne máne. ²⁵Kei ke uyē uu pēe Yeesu kecáá finepo uu u pise re: Upíima, úye kaá ne máne? ²⁶Yeesu uu u pese re: Né kekponópi iyéhe rita. Uyē kam ke m pane, uyee lo. Uu pēe kekponópi iyéhe ta uu Simóo Isikariyóoti ηmáne Yutasi ke pa. ²⁷Ke Yutasi uu kekponópi kē lē n yosí, Setani uu u loni. Yeesu uu pēe u maa re: A ha mekee lē kaa mewai m má wa. ²⁸Pē nnéí pēe keluke ke-i n we kecəpe úka úu

kō yo nnya kuu lē u ma. ²⁹Yutasi yee pēe pikuwóólə múlilē. Lē nnya ke pimeyá api musí re Yeesu ye u písele re uké ha lē kai anyá kémee pi m píse lo. Picə póo músu re née u u maa re uké linyine kpísi uké píwekóo pa. ³⁰Yutasi uu kekponópi kpísi uu mese ne mese leepə. Likumúnjé kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecáá nsímé

³¹Ke Yutasi uu piléepə m masí, Yeesu uu re: Li nképni Usoi Kepipi ríyu waise, ai kò kē nnya Uléecaa póo kò ríyu waise. ³²Lin uyē nnya Uléecaa ríyu n waise, Uléecaa ricuruu yé kò uyē ríyu waise. Ái kò náηaine uké ne lē n wa. ³³Sinépipi, nkáripí kam kò nòkenémee pitóne kpáne. Nò kam ani né wéési. Yare kam Pisuifi pimáa m masí re: Áni yé fe nóké kei kam n sí ha, limeco kam kò nképni nó maane. ³⁴Isé fale kam nò pálē te: Ani n lakaane. Nóké kò n lakaane yare ke née nò n la meco. ³⁵Nón n lakaane ke mpá úye uu yé yé te nò pinépiretiki le.

**Yeesu ye símisi re Piyee
yé u kési re úu u nyu**

³⁶Simóo Piyee uu pēe u pise re: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pese re: Áa yé nképni fe póké kei kam n sí ha, amá pó kam aa kepire né tkiro. ³⁷Kei ke Piyee uu kò u pise re: Yo nnya kám yé fe ké nképni pó ritiki, Upíima? Te in nkpo ye mu, né mpókpo kpu! ³⁸Yeesu uu u pese re: In te nkpo ye mu, pó nnékpə kpu, née yo? Asei kecáá, ké pó símisi re icá iké kelene n kooi, pó kési metaani re áa né nyu.

**Yeesu yee ncée kapi ye ne
Sáa Uléecaa-i n ha**

14 Yeesu uu kò upipiretiki pimáa kpá re: Nórínépóo ári kape n caailē. Ani Uléecaa ne kefa tene ani kò né ne kefa tene. ²Sitóne ye Unésáa keyo-i kulúí wele. Ne sinle ké ha ketóne nò

nyóǝnse. Insá pɛɛ lɛ, áǝ yɛ pɛɛ nɔ sǝmisi rɛ nɛ sinlɛ kɛ ha ketónɛ nɔ nyóǝnse. ³Nɛn n ha ketónɛ pinyóǝnse nɔ m masí, nɛ pɛɛrile kɛ nɔ kpísi kɛ nɛ ripéne, nɔǝkɛ kɔ nɛ kei kam n̄ we n we nnya. ⁴Nɔ kɔ kei kam n sǝ nceɛ nyule. ⁵Tomaa uu pɛɛ u maa rɛ: Upíima, ári nyu kei kaa n sǝ, íye kari yɛ wa tǝkɛ nɛ lincee n nyu? ⁶Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Néɛ ncéɛ, néɛ nsímései, néɛ nfáa. Úka úu we yɛ yɛ Sáa Uléécáa-i n̄ ha kái né kúu nɛ ritiki. ⁷Nɔn pɛɛ né n nyu, nɔ pɛɛ kɔ Unésáa n nyu. Káí nɛ neni n kpísi, nɔ u nyule ani kɔ u yenu.

⁸Filipu pɔǝ pɛɛ rɛ: Upíima, pɔ kpéɛ Sáa rɔ nyíse, lɛɛ nɛ rɔ piye. ⁹Yeesu uu u maa rɛ: Filipu, háí áí neni-me ke tɔ nɛ nnó arí we, áa kɔ pɛɛ né nyuu? Nkó yɛɛ né n yɛ yɛ Unésáa yenle. Íye kai wa kaa pɛɛ nɛ maa rɛ kɛ Sáa nɔ nyíse? ¹⁰Áa nɛ kɛfa tɛnɛ rɛ tɔ nɛ Unésáa yɛ pɛnɛnɛnɛ, nɛn ukemɛɛ we uyɛ un kɔ kenémɛɛ we néɛ yo? Nsímé mmú kam nní kɔ n sǝmisi n̄n kenémɛɛ léeri. Amá Sáa yɛɛ kenémɛɛ n̄ we yɛɛ umɛwai wai. ¹¹Ani nɛ kɛfa tɛnɛ rɛ nɛ Unésáa kɛmɛɛ wɛlɛ, Unésáa pɔǝn kɔ kenémɛɛ we. Ḿpá nɔnsá nɛ lɛ kɛfa n tɛnɛnɛ, ani nɛ lɛ kam n wai nnya kɛfa né tɛnɛ. ¹²Asei kecáa, kɛ nɔ sǝmisi rɛ nkó yɛɛ nɛ kɛfa né n tɛnɛ pǝ né kɔ menɛwai mɛcɔ wa. Ticuruu u yɛ mené kɔ metóǝné-tǝǝné wa rɛ Unésáa kɛmɛɛ kam tɔsu nnya. ¹³Lɛ nnéí kani yɛ nɛ rinényírí m pise, nɛ li wainɛ Sáa uké nɛ Kepipi nnya ríyú yɛ. ¹⁴Nɔn yɛ yo mpuri nɛ rinényírí m pise, nɛ nɔ li pa.

Tinɔǝ meyɛkei rɛ Uléécáa yɛ Nfáasɔnɛ pame

¹⁵Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Nɔn né n la, nɔ yɛ inésé ritiki. ¹⁶Né né pɛɛ Sáa we rɛ uké Ucome nɔ pa uké meséɛ nɔkenémɛɛ n we. ¹⁷Uyɛɛ nní nsímései Nfaasɔnɛ. Ketɛ nké písoi ápi yɛ fe piké n yɔsǝ. Ápi n nyáni, ápi kɔ n nyu. Amá nɔ nɛ n nyule rɛ n

nɔkenékúrí we. Nɔ nɛ mmɛ né ripéne nní nɛ nɔkenémɛɛ n we nnya. ¹⁸Ám nɔmenécíɛ yáne yare sikúmampipi. Nɛ nɔkenémɛɛ pɛɛrile. ¹⁹Li tise nkáripí, ketɛ nké písoi ápi yɛ pɛɛ piyéne né rikpá. Amá nɔ né né yɛ tɛ nɛ nfáa mále nnya. Nɔ nɛ kɔ sɔntile nɔkɛ nfáa m má nnya. ²⁰Likeyaa kɛ kani yɛ céri rɛ tɔ nɛ Unésáa yɛ pɛnɛnɛnɛ, nɛn ukemɛɛ we, nɔn kenémɛɛ we, néɛn kɔ nɔkenémɛɛ we.

²¹Nkó yɛɛ inésé m múlɛ un i tikilɛ yɛɛ né la. Unésáa yɛ kɔ uyɛɛ né n la n la. Né né kɔ u n la am kɔ menécíɛ u nyíse. ²²Yuuti, áí Yutasi Isikariyɔǝti, uu u maa rɛ: Upíima, íye kaa yɛ mɛpɔcíɛ rɔ nyíse áa yɛ pɛɛ ketɛ nké písoi mɛpɔcíɛ nyíse? ²³Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Úyɛ un né n la, u yɛ nnésímé rimúlú. Unésáa yɛ u n la. Tɔ nɛ Unésáa ari ukekúrí sǝ, arí ha ukeméɛ n we. ²⁴Nkó yɛɛ úu né n̄ la úu yɛ nnésímé rimúlú. Nsímé mmú kam nní nɔ n sǝmisi n̄n kɔ pɛɛ kenémɛɛ léeri, amá Sáa yɛɛ né n tumme kɛmɛɛ lɛ. ²⁵Kumúǝné nkú-i ke tɔ nɛ nnó ari nkɛpéni nní n̄ we kɛmɛɛ kam lɛ nɔ sǝmisi. ²⁶Nɔnunécome yɛɛ nní Nfáasɔnɛ ke Sáa Uléécáa uú nɛ rinényírí m pámɛnɛ. Mmɛ mɛɛ ḿpá yo nɔ céésine nn kɔ lɛ nnéí kam nɔ n sǝmisi nɔ léise. ²⁷Nɛ nkɛpéni nkíǝnǝnɛ nɛ nɔ riyá. Nnékíǝnǝnɛ kam nɔ n he. Áí sisoipipi mɛhɛɛ mɛcɔ kam nɔ he. Nɔriné pɔǝ ári kape caai, iwamɛ íi kape kɔ nɔ n we. ²⁸Yare kam nɔ m̄ maa rɛ: Né nɔ riyá am ha kɔ nɔkenémɛɛ pɛɛrɛ. Nɔn né n la, kam nní Unésáa kɛmɛɛ n sǝ, li yɛ pɛɛ nɔ n láárúle rɛ nɛ ukemɛɛ sǝ nnya. Unésáa yɛ né fele. ²⁹Nɛ nsímé mmú nnéí nɔ sǝmisisile nké kelɛnɛ kam tɛ nn piyéi n ka, nɔkɛ nɛ kɛfa n tɛnɛ nnya. ³⁰Ám nkɛpéni nɛ meyá pisímé nɔ kpáne. Ketɛ nké uyɔǝpi yɛ wemɛle. Úu n̄nɔǝ néka kenécáa má. ³¹Amá ketɛ nké písoi piké nɛ n céri rɛ nɛ Sáa lalɛ nnya kam yɛ lɛ kuu yɛ né m̄ ma wa. Ani nté yisi tǝkɛ ncéɛ kpísi.

Yeesu yee fiinyi kulée

15 Yeesu uu pimáa pi kpá re: Né ne fiinyi kulée riyíki le, Unésáa yee kuute. ²U ye mpá nlése n-ye mee kenécáa n toraalē n n ye pēe mári rikéle uu kō iyee m máru héru, ii pēe meyá pimáre kpá. ³Icéláa nnyí kam nní nō m pa ye pihéré nō masile ani pēe nkpáni cáká-cáká. ⁴Tókē m pēnelē n n kenémee we yare ke nēe nōkenémee n we meco. Nlése nnsá ne kulée n toraalē, n n ye fe nké mmecire n we n n ne apipi maru. Limeco ke nō áni yé fe nōké linyine yoriye nnsá ne né m pēnelē. ⁵Nēe kulée riyíki, nō ilése. Nkó yee ne né m pēnelē un ne we yare ke nēe ukemee n we meco yee ye linyine yoriye. Insá nē, áni yé fe nōké apipi toresi. ⁶Úye unsá ne né m pēnelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempro u fóm-pole yare nlése, uu kóosi api pēe ilése kóima iyē cápine api nna sé ii tore. ⁷N n ne né m pēnelē n n ne kenémee n we, nnésímé nn kō nōkenémee n we, ani ye lē kani n la pise, pi yé nō li pa. ⁸N n apipi meyá n toresi, nō lē nyísele re nō pinépiretiki le. Unésáa uu pēe ríyu yenu. ⁹Ne nō lalē yare ke Sáa uu né n la meco. Ani nla mmē kémee n we. ¹⁰N n inésé m múlīlē, nnēla kémee kani lē we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pēe unla kémee n we meco.

¹¹Ne lē nō símisile nōké ne menéco mpwónare m má, nōnnépwónare nké kō n we ne nketo-pō nnya. ¹²Isé iyē kam nō m pālē yee re: Ani n lakaane yare kam nō n la meco. ¹³Lelee n fe ke usoi uu ye ne n nyíse re u nla píima mále yee re: Usoi uké unfaa cire kpísi uké upisane ríyu kecáa he. ¹⁴N n ye lē kam nō m pise n wa, nō pinésáne le. ¹⁵Ám nképni piséi nō kpáne re pikeikó. Ukeikó úu ye n nyu lē ke ukeisaa uu n wai. Lē nnéi ke Unésáa uu né n nyíse kam nō céesi. Lē nnya kam nō sée re pinésáne. ¹⁶Ái nō nē wée, nēe nō wée am nō tum te ani n nme

ani ha pikei wa liké yóriye mpá píyei-pō. Lē kémee, Unésáa yé pēe lē nnéi kani yé ne rinényíri u m pise nō pa. ¹⁷Lē nnya, lē kam nō m pise yee re ani n lakaane.

Ketē nké pikó ye Yeesu ne upipiretiki ipuri yulu

¹⁸Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ketē nké pikó pin nōinépuri n yulu, ani ceri re inépuri kapi mefoi yē kelene. ¹⁹N n pēe ketē nké pikó, pi yé pēe nōinépuri n la re nō pipikó nnya. Amá káni nní ketē nké pikó, am kō nō wée, nō ne pē áni pēe líka pēnelē nnya, ápi pēe nōinépuri la. ²⁰Ani rinōw tē kam nō m ma léise re: “Ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Pin né n wéekuselē, ani n nyu re pi kō nō wéekusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé kō nō nkó rimúlú.” ²¹Amá nē nnya kapi lē nnéi nō waine, kápi nní uyeé né n tumme n nyu nnya. ²²Nnsá pēe n ka, nnsá pēe kō pi n símisi, ápi yé pēe akópe m má. Ápi nképni nka má piké ne piakópe yarii. ²³Nkó yee inépuri n yúlu ye kō Unésáa ipuri yulule. ²⁴Nnsá pēe pikecōpe mewai n wapisi ke úka mpuri úu n wailē, ápi yé pēe akópe m má. Amá pi nképni me yenle api kō pēe tō ne Unésáa ipuri yulu. ²⁵Lelee piisé kémee n wólaalē liké ne n wa nnya kai lē wai. Lelee re:

Méwoo kapi inépuri yulu.

²⁶Ucome yee n sōnti yee nní nsímései Nfaasōne kam ne Sáa rinyiri nōkenémee n tumtine. Sáa kémee kuu léeri uké kenécáa aseéra lese. ²⁷Nō né kenécáa aseéra lese re tō ne nnō tōw hái kékoraane-me we nnya.

16 Ne lē nō símisile re áni kape ne Uléecaa ncee kémee n loó nnya. ²Pi yé kam api ayómeyáhaalee kémee nō lákase. Ticuruu li kumúnjē kunyine-i sōnti ke usoi uu yé un nō n kpu, úu m músu re Uléecaa kuu lē inyōnse wai. ³Kápi pikai Unésáa nēe né n nyu nnya kapi lē waine. ⁴Ne lē nō símisile re lin n

ka lin lē n wai, nɔ́kɛ ne n léise re ne nɔ́ símisi nnya. Tɔ́ ne nnɔ́ tɔ́ pɛ́ we nnya kám hái kékoraane-me nɔ́ símisi.

Nfaasɔne pikei

⁵ Yeesu uu kɔ́ pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kémeɛ kam nkpeni nní tɔ́su, nɔ́ úka úu kɔ́ né pisene re: Méye kaa sí? ⁶ Kam lē nɔ́ n símisi nnya ke nɔ́anépɔ́ ɔ́a lē meyá caai. ⁷ Ḿpá ne lē, né nsímesei nɔ́ símisi: Nen n tɔ́mpɔ́, li yé nɔ́ rilaa ai tɔ́su. Li we re nensá n tɔ́mpɔ́, ucome úu pɛ́ nɔ́kenémɛ sɔ́nti. Amá nen n tɔ́mpɔ́, né nɔ́ u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé ketē nké písoi akópe pi nyíse. U yé kɔ́ lē kapi ye n sée re aseí ne lē ke Uléecaa uu yé ne usoi n túhaane pi símisi. ⁹ Piakópe ye nnyé re ápi ne kefa né tenelē. ¹⁰ Asei nyee re Unésáa-i kam sí, áni kɔ́ piyéne né kpáne. ¹¹ U yé lē ke Uléecaa uu ye ne usoi n túhaane pi símisi. Lelee re u ne ketē nké uyɔ́pi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meyá mále ké nɔ́ símisi. Amá nkemee pikome yé nkpeni ne nɔ́ pɔ́lesi. ¹³ Nsímesei Nfaasɔne mmē nn píyei n ka, n yé tíyese ani nsímesei nnéí kóm. Ái nnaɔe cire knn ne símisine, amá lē nnéí knn n kó knn nɔ́ símisine, nn kɔ́ lelee masí kepire n waine nɔ́ símisi. ¹⁴ N sɔ́ntile nké ríyú né waise. Li we re mmē kam n símisi knn sɔ́nti nké nɔ́ ritéjse. ¹⁵ Lē nnéí ke Unésáa uu m má ye linékɔ́ le. Lē nnya kam maa re mmē kam n símisi ke nsímesei Nfaasɔne mmē nn sɔ́nti nké nɔ́ ritéjse.

Mpɔ́ɔcaai yé kam nn panse mpɔ́ɔnare

¹⁶ Yeesu uu kɔ́ pimáa pi kpá re: Li tise nkáripí, áni yé kɔ́ piyéne né rikpá, ai kɔ́ nkáripí kpáse, ani kɔ́ piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretiki keɔ́pe pinyine api pɛ́ pipiseine lɔ́ te: Nsímé mmú kuu nní n símisi aseí re íye? U re: Li tise nkáripí, áni yé kɔ́ piyéne né rikpá, ai kɔ́ nkáripí kpáse, ani kɔ́ pɛ́ piyéne né kpá. Li we re Unésáa-i kam sí. ¹⁸ Lē kuu nní m maa

re “li tise nkáripí” aseí re íye? Ári nyu lē kuu n símisi. ¹⁹ Yeesu un nyu re pi lalɛ piké nsímé u pise, uu pɛ́ pi maa re: Nɔ́ nɔ́menéɔ́pecire píseine re ne maa re “li tise nkáripí, áni yé kɔ́ piyéne né rikpá, ai kɔ́ nkáripí kpáse, ani kɔ́ pɛ́ piyéne né kpá, néé yo?” ²⁰ Asei kecáa, ké nɔ́ símisi re nɔ́ kam ani ye téní nɔ́anépɔ́ ɔ́a kɔ́ caai, amá ketē nké pikɔ́ pin nkíjɔ́ne kémeɛ we. Nɔ́ kam ani mpɔ́ɔcaai kémeɛ n we, amá nɔ́nnépɔ́ɔcaai yé kam nn panse mpɔ́ɔnare. ²¹ Unɔ́si yèè un kémare-i n we, uripɔ́ yèè n caailenle re ituje ye tu re uké íwe píma li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uíwe palei. Li ye u n láárúle re u kewá mari nnya. ²² Limeɔ́ ke nɔ́ apɔ́ ɔ́a kɔ́ nkpeni caailē. Amá ne sɔ́nti ké kɔ́ piyéne nɔ́ rikpá, nɔ́anékíj aké pɛ́ níjesi, úka úu yé kɔ́ fe uké mpɔ́ɔnare mmē nɔ́ lese.

²³ Áni likeyaa ké nka pipise kɔ́ né kpáne. Asei kecáa, ké nɔ́ símisi re Sáa yé lē nnéí kani yé rinényíri ne u n we nɔ́ pa. ²⁴ Háí ne neni-me áni kahane rinényíri ne linyine n we. Lē nnya, ani ye we uké nɔ́ he nɔ́nnépɔ́ɔnare nké n we ne nketɔ́pɔ́.

Yeesu ye ketē kecáa nnaɔe nnéí feriyɛ

²⁵ Yeesu uu kɔ́ upipiretiki pimáa kpá re: Sinyárú kam ne nsímé nnéí nɔ́ símisi. Kumúnjé kunyine yé kam ám yé pɛ́ lē nɔ́ n símisi, amá am ye pɛ́ Sáa kecáa nsímé nɔ́ símisi kpáii. ²⁶ Nɔ́ ha likeyaa ké tinényíri ne linyine Sáa we. Ám maa re né nɔ́ nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né n la nnya, Sáa ricuruu ye kɔ́ nɔ́ lalɛ, ani kɔ́ ne kefa tene re Uléecaa kémeɛ kam léeri nnya. ²⁸ Sáa kémeɛ kam léeri kam ne ketē kecáa ka. Ne nkpeni lē ketē nté yisile ké Sáa kémeɛ pele. ²⁹ Kei ke upipiretiki api pɛ́ u maa re: Pɔ́ nkpeni ró símisile lin kpáiiilē, áa nkpeni ne sinyárú tɔ́ símisi. ³⁰ Tɔ́ nkpeni cérule re pɔ́ ḿpá yo nyule, ái nkpani we piké nnyine pɔ́ pise. Lē nnya karí ne kefa tene re Uléecaa kémeɛ kaa

léeri. ³¹ Yeesu uu pi pese re: Nɔ nkpéni ne kefa tenele, née yo? ³² Kumúǵé kunyine yé kam, ticuruu ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpíi ani menécíre yá. Amá ám menécíre we, Sáa ye kenékúrí wele. ³³ Ne lē nnéí nɔ símisile re ani ne tɔ ne nnó kupénecɔ kémee nkíǵniǵe-i n we nnya. Nɔ sóntile nɔké ketē nké kecáá íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketē kecáá ínanǵe nnéí píferiye masile.

Yeesu ye upipiretiki kecáá keyóme yáasi

17 Ke Yeesu uu lē písímé í masí, uu pē keléecaa-mē weríí uu re: Itunǵe ye tule, Sáa. A Kepópipi ríyu waise, kē keké kɔ pɔ́ tíyu waise. ² Pɔ́ sisoipipi nnéí kecáá ínanǵe ke hele re keké pē nnéí kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré he. ³ Nfáa teneciré mee piké pɔ́ céri re mepó-círe pɔ́ Uléecaa sei, piké kɔ Yeesu Kirisi kaa n tumme ceri. ⁴ Ne ketē kecáá ríyu pɔ́ waisele am kɔ pikei kaa né í forii wai. ⁵ Lē nnya Sáa, a nkpéni kepóyu-i ríyu tē kam pē kepómee m má aa kelene ketē nké wai né waise. ⁶ Ne tíyesele písoi pē kaa ketē kecáá n lése aa anénipe-i wai api pɔ́ céru. Pɔ́ pē pi te, aa pi kpísi aa anénipe-i wai pin mpósímé múílē. ⁷ Pi nkpéni céri re kepómee ke lē nnéí kaa né í pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmē kaa né í pa kam pi símisi api ǵmurei api kɔ mey-íkiyiki céru re kepóméé kam léeri, api kɔ ne kefa tene re pɔ́ né tumme.

⁹ Pē kecáá kam pɔ́ yáasi. Ái ketē nké pikó kecáá kam yáasi, amá pē kaa anénipe-i n wa kecáá kam pɔ́ yáasi re pɔ́ pē te nnya. ¹⁰ Pɔ́ lē nnéí kam m má te. Née kɔ lē nnéí ke pɔ́ m má te. Lelee kɔ nyíselē te pɔ́ pikemee ríyu né waisele. ¹¹ Ám kɔ nkpéni ketē kecáá we, amá pē ne kɔ ne kekecáá wele. Kepóméé ke née tɔsu. Sáa Uléecaa, Uléecaa yee úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinó rise m má yare ke tɔ́ ne mpɔ́ ari m má mecɔ. ¹² Ke tɔ́ ne pē arí pē í we, tipónyíri kam pē

ne pē kaa né rimmúise kecáá paílē. Ne pē pikécáá ripaile ínsone, piuka úu pɔ́, insá uyē kai n waime re uké pɔ́ yare kai Nléecaasímé ritelé kémee n wólaalē mecire. ¹³ Ncée-i kam nní lē we nen kepómee tɔsu. Kumúǵé nkú-i kam nní ketē kecáá í we kelene nnya kam lē pi símisi re mpóɔnare kam m má nké pi wa ne nketɔ-pɔ́. ¹⁴ Né ne mpósímé pi cé-sile ketē nté pikó api piipuri yulu re ápi ketē nté pikó, yare ke né ám kɔ ketē nté ukó nnya. ¹⁵ Ám pɔ́ welu re a ketē nké kecáá pi yukuse, amá ne pɔ́ welu re a pikecáá ripaí ukpááree Setani úu kape pi rica. ¹⁶ Ápi ketē nté pikó, yare ke né ám kɔ ketē nté ukó mecɔ. ¹⁷ A nsímései kpísi aá ne pi pansese pipókɔ ne kété-pɔ́. Mpósímé mee aseí. ¹⁸ Yare kaa ketē nté písoi kémee né n tū mecɔ ke née kɔ ketē nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécíre kpísile am pɔ́ pa re nsímései nké tíyese pē póké kɔ pimecire kpísi piké pansese pipókɔ.

²⁰ Ái kɔ pē ǵmane nnya kam pɔ́ welu, amá pē kapi n sónti piké nsímé rin-yóó piké ne kefa né tene nnya kam pɔ́ welu. ²¹ Ne pɔ́ welu re a tíyese piké rinó rise wa. Yare ke pɔ́ Sáa, aa kenémee í we néen kɔ kepómee we, pē piké kɔ m pénelē pin ne keróméé we ketē nté pikó piké ne n céri re pɔ́ né tumme nnya. ²² Meyóɔpi mē kaa né í he kam pi he piké ne rinó rise m má yare ke tɔ́ ne mpɔ́ ari m má mecɔ. ²³ Ne ne pi pénelenle nen ne pikeméé we, pɔ́n kɔ ne né pénelē pɔ́n ne kenéméé we. Lē kéméé kapi yé fe api rinó rise m má ne kété-pɔ́, ketē nté písoi api kɔ ne ceru re pɔ́ né tumme, pɔ́n kɔ pi la yare kaa né í la mecɔ. ²⁴ Sáa, ne la re pē kaa né rimmúise piké ha kei kam í wene n we, piké ne meyóɔpi mē kaa né n he n yé nnya. Pɔ́ né me he re pɔ́ né lalē aa kelene ketē wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, ketē nké pikó ápi pɔ́ nyu. Amá né ne pɔ́ nyule, mpí pɔ́ kɔ ceru re pɔ́ né tumme. ²⁶ Ne tíyesele api ripónyíri ceru, nen kɔ

we nen wai re piké picére ti rikpá, nla mmē kaa né n la nké ne pikeméé n we ké kó ne pi m pénelē nen ne pikeméé we nnya.

Yeesu metine

(*Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53*)

18 Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturɔɔ kefanɔa metéj-mē sī apí ha keléecare kenyinge kee kei n we kéméé lompɔ. ²Yutasi yee Yeesu n yáá ye kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèè pée kei mesére cápinele. ³Kei ke Yutasi uu yisi uu pisóɔca kpísi uu kɔ Uléecaa keyɔ piméré ke pepée ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése ne Pifarisi api n tumpɔ ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itɔpílū muleilē. ⁴Yeesu ye pée lelee u n waine pinyuwe máálenle, uu péé ne nyɔsɔpɔ uu pi pise re: Úye kani wéési? ⁵Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pée pi pese re: Née lo! Yutasi yee u n yáá ye pée kei wele lin ne lē wai. ⁶Kumúngé kpe-i ke Yeesu uu pée pi m maa re: Née lo, pi ipírē pírē ne sɔnele apí ha ne lólu. ⁷Yeesu uu kɔ pipise pi kpá re: Úye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸Yeesu uu pée pi pese re: Nté ne nó maa re née lo. In te né kani mesei wéési, ani picɔ riyá piké tɔmpɔ. ⁹Lē kuú pée mekee m ma liké ne n wa nnya kuu lē ma. U péé maa re: Pē kaa né rimmúise, úka úu ne né pɔ. ¹⁰Simɔɔ Piyee ye pée ritéhe caacaa múfilenle. Uu ri mahani uu Uléecaa usina ukeikó use kutu luke-luke sem. Pi ye ukeikó uyē sée re Malikuusi. ¹¹Kei ke Yeesu uu pée Piyee maa re: A ripótéhe kukai kéméé pesepɔ. Íwe iyē ke Unésáa uu wa re ké li. Ám kape pée i li, née íye?

Pi Yeesu ne Ana kéméé ha

¹²Pisóɔca pē ne piukpeenwai ne Pisuiifi piméré api pée Yeesu tini api paasi ¹³apí ne Ana keyɔ u sī kelene. Ana ye pée Kay-

ifu yee kumúngé kpe-i isína n tú ulóhó le. ¹⁴Kayifu yee pée Pisuiifi piwéése mesɔho rikpá re: Li kutɔsi we re usoi use uké kuyu nnéi nkɔpɔ kpu.

Piyee ye kesi re úu Yeesu upiretiki

(*Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57*)

¹⁵Pi pée lē ne Yeesu tósule, Simɔɔ Piyee ne uupiretikicɔ unyine pin Yeesu tikilē. Usína ye pée upiretiki ucɔ uyē nyule. Lē nnya kuu fe u ne Yeesu api kucɔ usína keyɔ-i lompɔ. ¹⁶Amá ketahai ke Piyee pɔɔ nyere uu ne ripoo kɔ. Kei ke uupiretikicɔ uyē ke usína uu nní n nyu uu pée léeme uu ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pée Piyee tampɔ. ¹⁷Unósi uyē uu pée Piyee pise re: Nté pó ne kɔ utisi uyē upiretiki le? Piyee uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ¹⁸Nnyiye ye pée likumúngé kpe-i wele. Pikeikó ne piméré api pée nkalena wai api kekále wai pin pée wéni. Piyee pɔɔ kɔ pikeméé hapɔ uu n tú un nna wéni.

Usína ye Yeesu nsímé píseise

(*Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71*)

¹⁹Usína uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáa píseise. ²⁰Yeesu uu u pese re: Ḿpá úye keyu-i kam símisi am kɔ mesére Pisuiifi ayomeyáhaalee-i ne Uléecaa keyɔ-i ke Pisuiifi nnéi api ye n cápine céesi. Ám ketume nka meyyaa ma. ²¹Yo nnya kaa pée né píseise? Pepée n kó nen símisi kaa yé pise re yo kecáa kam pi símisi. Pē ne nyule n̄sɔne lē ke née m ma. ²²Ke piméré pē use uu lē n kó, uu Yeesu kepese tɔlu uu u pise re: Lē kaa yé pée usína rinɔɔ pesee? ²³Yeesu uu pée u maa re: In te ám n̄sɔne símisi, a né símisi kei kam m púnne. Amá in te ne n̄sɔne símisile, yo nnya kaa pée né pi? ²⁴Ana uu pée u kpísi uu lē pahaalē uu ne usína Kayifu u papɔ.

**Piyee ye kɔ pikéŋe rikpá
re úu Yeesu nyu**

(Matiyee 26:71-75; Mariki
14:69-71; Luki 22:58-62)

²⁵ Simɔɔ Piyee ye pɛe likumúnjé kpe-i wele un nna wéni. Api u pise re: Nté pɔ́ ne kɔ utisi uyɛ upiretiki le? Uu késu uu re: Aaí, ám utisi uyɛ upiretiki. ²⁶ Usína ukeikɔ́ use ye pɛe utisi uyɛ ke Piyee uu kutu riñsem̄ umareɔ le. Uu pɛe Piyee pise re: Ái nó ne uyɛ kam aléé kecare-pɔ́ yéé? ²⁷ Piyee uu kɔ Yeesu pikéŋe kpá. Mese ne mese, icá ii kooi.

Pi Pilati kémɛe ne Yeesu túhaane

(Matiyee 27:1-2, 11-14;
Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)

²⁸ Api mmare mare Kayifu keyɔ-i Yeesu kpási apí ne riyɔ́ɔpipoɔ sī. Amá Pisuifi piwéése ápi pɛe lomɔ́ re ái kape mékperinkpe pi waise, ápi yé pɛe fe piké nkpɔ́ melɔ́ anyá li nnya. ²⁹ Lɛ́ nnya ke Pilati uu léɛɔ́ uu pi léɛɔ́, uu pi pise re: N̄-ye kani ne usoi nkó túhaane? ³⁰ Api u pese re: Usoi nkó unsá pɛe mewai kópe n wai, ári yé pɛe apónipe-i u wa. ³¹ Kei ke Pilati uu pɛe pi maa re: In lɛ́, ani u kpási aní ne n̄rinécúruu u túhaane yare kai n̄ínésé kémɛe m pise. Pisuifi api u pese re: Ári ncéé má táké unyine kpu.

³² Tinɔ́ tɛ́ ke Yeesu uú pɛe m̄ ma uú ne nkpɔ́ mmɛ́ kuu n kpine kecáá s̄misi kai lɛ́ titiki. ³³ Pilati uu riyɔ́ɔpipoɔ-i lomɔ́ uu Yeesu pise re: Pɔ́ɔ Pisuifi Uyɔ́ɔpii? ³⁴ Yeesu uu re: Pɔ́ɔ ripɔ́cúruu lɛ́ pise née unyine yee nnésimé pɔ́ s̄misi? ³⁵ Pilati uu re: Pɔ́ nyu re né ne Usuifi lɛ́? Mpɔ́puri pikɔ́ ne pɛpɛe ye Uléécaá inyɔ́ɔnse n wa piwéése pɛe anénipe-i pɔ́ wa. Yo kaa mpíí wa? ³⁶ Yeesu uu re: Kenéyɔ́ɔpitɛ́ áke keté nté kekɔ́. Nen pɛe keté nté iyɔ́ɔpi n le, pinékeikɔ́ yé pɛe kenécáá atɔ́pi wa re ápi kape Pisuifi anipe-i né wa nnya. Amá inéyɔ́ɔpi ii nkpáni keté nté ikɔ́. ³⁷ Kei ke Pilati uu pɛe u pise re: Lɛ́ nnya, pɔ́

uyɔ́ɔpi lɛ́? Yeesu uu re: Lɛ́ kaa nmí ma. Ne uyɔ́ɔpi le. Pi né m̄arile am keté kecáá weri re ké nsímései kecáá s̄misi. Nkó yee nsímései m má yèè kutu né ricɔ́le. ³⁸ Pilati uu u pise re: Yo kapi ye sée re nsímései?

Ke Pilati uu lɛ́ Yeesu pipise m̄ masí, uu yisi uu piléɛɔ́ kpá uu Pisuifi léɛɔ́, uu pi maa re: Né ám yé yo kuu caai nnya kapi yé ne u n̄ kpu. ³⁹ Amá li n̄kenémɛe inyékii le re ké ye m̄pá nkpɔ́ melɔ́ anyá áye kémɛe ukpaniikɔ́ use unyine akpanii tɔ́. Nɔ́ la re ké Pisuifi Uyɔ́ɔpi akpanii nɔ́ tɔ́? ⁴⁰ Api pɛe picáá kpá re: Aaí, ái uyɛ, a Parapasi akpanii rɔ́ tɔ́. Parapasi ye pɛe kɔ usoi kpááree le.

19 Kei ke Pilati uu pɛe ncéé he re piké Yeesu t̄i piké iséí u s̄úúkeɛ.

² Pisɔ́ɔca api inípe ne riyɔ́ɔpikɔ́ŋ yóóni api u kipise, api kɔ kukpélenku weé nyaii kpási api u tani. ³ Api pɛe ukekúrí nyɔ́ɔɔpɔ́ api ye pɛe re: Tɔ́ pɔ́ yáasi, Pisuifi uyɔ́ɔpi! Apí ne sipese u tɔ́lu.

⁴ Pilati uu kɔ piléɛɔ́ kpá, uu piso i pɛe n cápinelɛ́ maa re: Uyee nkó kam̄ ne ketahai nɔ́ léeme nóké céri re ám yé yo kuu caai nnya kapi yé ne u n̄ kpu.

⁵ Yeesu uu pɛe léɛɔ́ un tiyɔ́ɔpikɔ́ŋ kapí ne inípe n yóó kipilɛ́ un kɔ kukpélenku weé nyaii tanaalɛ́. Pilati uu pɛe pi maa re: Usoi uyee nkó! ⁶ Ke pɛpɛe ye Uléécaá inyɔ́ɔnse n wa piwéése ne piméré api u n yé api cáái re: A kunapéékɔ́ kecáá u karií! A kunapéékɔ́ kecáá u karií! Kei ke Pilati uu pɛe pi maa re: Ani n̄rinécúruu u kpási aní ha karií. Né ám yé yo kuu caai nnya kapi yé ne u n̄ kpu. ⁷ Pisuifi api u pese re: Tɔ́ isé inyine mále yee m pise re uké kpu re u umɛcire waise Uléécaá Kepipi nnya. ⁸ Ke Pilati uu anɔ́ nyɛ n kó, iwame ii meyá pilone u kpá. ⁹ Uu riyɔ́ɔpipoɔ-i lomɔ́ uu Yeesu pise re: Pɔ́ yei ukɔ́ le? Amá Yeesu úu rinɔ́ u yɔ́s̄í. ¹⁰ Pilati uu pɛe u maa re: Áa la póké rinɔ́ né yɔ́s̄í, née yo? Áa nyu re né fe am t̄iyese api pɔ́ yá née am t̄iyese api

kunapééków kecáá pó karii? ¹¹ Yeesu uu pée u pese re: Áa nnaŋe nka kenécáá má, insá mmē ke Ulééca a uu pó m pa re a kenécáá m má. Lē nnya ke uyee apónipe-i né n wa akópe aa apókó fe. ¹² Kaí ne kumúnjé kpe-i n kpísi, Pilati uu pée n wéési uké Yeesu riyápo. Amá Pisuiŋi api sicááila loni re: Pón u rin-yápo, áa pée Róm uyóopi usane! Usoi nkó ye umecire n nyáni re uyóopi ye Róm uyóopi ulaaro le. ¹³ Ke Pilati uu anó nyē n kó, uú ne Yeesu ketahai leepo, uu pée ha kei kapi ye n sée re aséhéwéepi kelō riyóopitū kecáá tone. Pi ye kelō kē Mé-epiree kémee sée re Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkpo melóó anyá n li, ituŋe kecíre kumúnjé kaí pée lē we. Pilati uu Pisuiŋi maa re: Nónunéyóopi ye nkó! ¹⁵ Amá api pée sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapééków kecáá u karii! Pilati uu pi pise re: Ké nónunéyóopi kunapééków kecáá karii? Pēpē ye Ulééca inyóonse n wa piwéése api u pese re: Róm uyóopi memáá, ári uyóopi úka ucó má. ¹⁶ Uu pēe Yeesu kpísi uu pianipe-i wai re piké ha u karii.

Pi Yeesu kunapééków kecáá karii

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pēe Yeesu kpísi apí ne tómpo. ¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunapééków kpē kecáá kapi u n kariine cóni uú ne kuyu-i léepo, uú ne kelō kē kapi ye n sée re Kúyu Kōŋoo sī. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kōlikota. ¹⁸ Kei kapi u ne piso i pité pinyine anapééków kecáá karii, ucó uilúkē ise, ucó icó, Yeesu kunapééków aku pēe kecōpe n we. ¹⁹ Pilati uu kō tyyese api kekpenkpélépi kecáá wólu api kunapééków kecáá karii. Pi kekecáá wóí re: Nasareti ukó Yeesu, Pisuiŋi uyóopi. ²⁰ Pisuiŋi meyā api iwóí iyē keeni, kaí ne kei kuyu n kólē nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki kapí ne wai. ²¹ Pisuiŋi pēpē ye Ulééca inyóonse n

wa piwéése api Pilati maa re: Pi wai re Pisuiŋi Uyóopi, amá a wai re u maa re: Ne Pisuiŋi Uyóopi le. ²² Pilati uu pi pese re: Lē kam n wóí kam wóí.

²³ Ke pisóoca api Yeesu kunapééków kecáá pikarii m masí, api uilū kpísi api hóŋne api afiri ana wai, mpá usóoca úye uu rifiri rise kpísi. Api kō ukukpelenku wéé nyaii kpee áku nnyela m má kpísi. Mesame kapi ku yóó kecáá ne metene-pō. ²⁴ Api pēe pimēcōpēcire n tee re: Ári kape ku riceéŋi. Amá tókē paŋai arí ne yenu uyee yé ku n kpísi. Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelē kémee n wólaalē kecáá rintfki nnya. Li wólaalē te:

Pi inélū hōŋne api paŋai apí ne uyee yé kunékpélenku wéé nyaii n kpísi yenu. Lē ke pisóoca api n wa ye lē. ²⁵ Kunapééków kpē kecáá ke Yeesu uú pēe n kariilē kekúŋi ke úni ne úni uwā ne Kulopaasi unósi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pēe nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyē kuú pēe n la pōŋn úni kekúŋi nyenu. Yeesu uu úni maa re: Unósi, upóŋmáne ye neni nkó. ²⁷ Uu kō uupiretiki uyē maa re: Upóni ye neni nkó. Kaí ne kei n kpísi, uyē uu pēe Yeesu uni kpísi uu ukeyo-i yekei.

Yeesu nkpo

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Ke Yeesu uu n yé te u lē nnéí kuu pi-wai n ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wele. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelē kémee n wólaalē kecáá rintfki nnya kuu lē ma. ²⁹ Kulū kunyine ye pēe kei kekúŋi ne píta nyepē-nyepē meyipē yisunule. Pisóoca api kuyúí kpē kapi ye n sée re isóopi kekpápi kpísi, api sinéē sinyine píta nyepē-nyepē pē fe api kekecáá tuhu apí ne Yeesu nnōw kuwéé-mē sī. ³⁰ Yeesu uu píta nyepē-nyepē pē sōmú uu pēe re: Mpá yo ye piwai masile. Kuu lē m ma, uu pēe kpará, nfáa nn tene.

Usóóca use ye Yeesu ilúké ne kupájú luri

³¹ Likeweesi kee kewénteeyaa ketúnjé. Kewénteeyaa kē ne kō pee keyáa píima le. Sisoikópe ási kape ne kewénteeyaa kē ketúnjé kunapéékóó kecáá n kólóilē nnya, api Pilati pise re uké tíyese piké apái si selesi api pee si súisente. ³² Pisóóca api peé hapó api písoi pité pē ne Yeesu kapi kesé u karií ufoí apái selu, api kō ulírú akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuipó. Kapi n yé te u pikpó masile nnya, ápi pee apái u sei. ³⁴ Amá písóóca pē use uu ilúké-i kupájú u tuhu uu luru, mese ne mese, ménye ne míni ame léeri. ³⁵ Uyee mewai mē n yé ye maa re aseí ye nye. Lē kuu n ma ye kō aseí le. Uyee nyule re aseí kuu símisi. U símisile re nóké kō ne kefa tene. ³⁶ Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē tintíki nnya. Lelee re: Ápi ukukóhō kúka selune. ³⁷ Li kō rikelō keccó-i wólaalē te: Pi yé kam api ye uyē kapi ilúké n luri kuwéé-mē n nyáni.

Yeesu mekulaa

(*Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56*)

³⁸ Lē memáá, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yosefi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu ηmurei. Pisuífi iwame ye pee Yosefi uyē wela, úu pee lē nnya nyíselē te u Yeesu upiretiki le. Uyee ha uu Yeesu kpísi uú ne tómpo. ³⁹ Nikotem yee kesine kenyine Yeesu kémee n ha, póó kō tulaaliye pē kapi ye n sée re miiri ne aloweesi mecóhōne sikiloo afeetaani kumúnjé ne hapó. ⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánjápampi pílesi, api tulaaliye pē u fom yare kapi ye pee Pisuífi inyekii kémee usoi n kúlesi mecó. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékóó kecáá n karií kekúrí ke keléecare kenyine aké peé we. Nhóre

fale nnyine kémee kápi úka n wailē ye pee keléecare ke-i wela. ⁴² Likeweesi kee Pisuífi kewénteeyaa. Nhóre nn kō ne kei kólē. Api lē nnya kei Yeesu waipó.

Nhóre ye meŋmane we

(*Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12*)

20 Kewénteeyaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilē uu nhóre-i sí, uu yenu re pi ripare kapi nhóre riífi lesele. ² Uu itóó wai uú ne Simóó Piyee ne uupiretikicó uyē ke Yeesu uú pee meyá n la læpó, uu pi maa re: Pi Upíima nhóre kémee lésele, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei ke Piyee ne uupiretikicó uyē api yisi api nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá uccó uyē uu Piyee faau uú ha nhóre-i mefoí tulu. ⁵ Uú fo uu lóólúpó, uu sisánjápampi yenu sin keteni-i laanu, amá úu pee lompo. ⁶ Simóó Piyee yee u n tíkile póó kō tuipó. Uyē uu nhóre-i lompo uu sisánjápampi sé keteni-i yénu. ⁷ Uu kō kusánjápampi kapi pee Yeesu ríyu m paasi yenu kun pílaalē kun kumecire kelō iyaa yisunu, sisánjápampi ási kei we. ⁸ Kei ke uupiretiki uccó uyee pee mefoí nhóre-i n tuipó póó kō lompo, uu yénu uu peé ne kefa tene. ⁹ Asei kecáá, hái ne kumúnjé kpe-i, ápi pee kahane lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē aseí n kō te li pise re Yeesu uké pikpókpo kémee yisi. ¹⁰ Lē memáá, pipiretiki pē keté api yisi apí kulu.

Yeesu ye umecire Makitala kuyu ukó Maari nyíse

(*Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11*)

¹¹ Maari póó pee ketahai-pó nhóre kekúrí tone uú n téni. Kuu lē n we uu téni, uú fo uu nhóre kémee lóólúpó. ¹² Uu piléecaatume pité pinyine yenu pin ilú tomé tanaalē pin ne kei kapi pee Yeesu n finse tú, uccó ríyu-mē, uccó ána-mē.

¹³ Api u pise re: Yo nnya kaa téni, unósi? Uu pi pese re: Pi Unépiíma kpísile apí ne tómpo, ám pée nyu yei kapi u wa. ¹⁴ Kuu lē m ma, uu pée kepire-mē weríí uu Yeesu yenu un nyenu, úu kó ceri re uyee lo. ¹⁵ Kei ke Yeesu uu pée u pise re: Yo nnya kaa téni, unósi? Úye kaa wéési? Uu pée músu re uyee keléécare kecáá m pailē lo. Lē nnya kuu u pese re: Urósáa, in te póo u kpísi aá ne tómpo, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi. ¹⁶ Kei ke Yeesu uu pée u sée re: Maari! Uu pée ukuwéé-mē pansepo úu ne Mé-epiree u pese re: Rapuni. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kapé né rica, ám kahane Unésáa kémeé rintaá. Amá a ha pinémáreco símisi re Unésáa yee kó nní Nónunésáa ne Unéléécaá un kó Nónunéléécaá kémeé kam taálē. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu pée ha pipiretiki símisi re u Upííma yenle. Uu pée lē ke Upííma uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyíse

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

¹⁹ Kewénteyaa kē ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmē kéyo kenyine-i cápínelē. Pisuií iwame ye pée pi wele. Api lē nnya hánaankee api pée kémeé n we. Kei ke Yeesu uu pée pikecōpe leeme uu pi maa re: Nónanékín aké n niñú! ²⁰ Kuu lē pi m ma, uu pée uanipe ne uilúké pi nyíse. Upipiretiki rikín ari nígesi re pi Upííma yē nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kó pimáa pi rikpá re: Nónanékín aké n niñú! Yare ke Unésáa uu né n tumme mecō ke née kó nń tum. ²² Kuu lē pimáa m masí, uu pikecáá fúupō uu re: Ani Nfáasōne yosí. ²³ Nōn ye píye akópe n sárei, Uléécaá yé kó piakópe pi sárei. Nōn ye re áni pinyine akópe sáreine, Uléécaá páa kó piakópe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Úsika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecōpe use le. Uyē úu pée kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pikeméé n hápo we. ²⁵ Upipiretikicō api pée u maa re: Tō Upííma yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yē ke kenípepi tahampō, ké kó kunénipe ne uilúké rica, ám yé ñmurei. ²⁶ Siyáa sipaha memáá, pipiretiki pē api kó kéyo-i n cápínelē kesé ne Tomaa. Pin kó ne hánaankee, Yeesu uu kó pikecōpe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nónanékín aké n niñú! ²⁷ Uu pée Tomaa maa re: A keponípepi nté tahampō aa anénipe paí, aa kó kupónipe ne inélúké ca. A lē pitírē tíye aá ne nkpéni kefa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pée u pese re: Unépiíma ne Unéléécaá! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né n yē nnya kaá ne kefa né tene. Pēpēe ápi né n yē, pin kó pēé ne kefa né tenelē pée pínarekome.

Lē nnya kapi rítelē ntí n wóí

³⁰ Yeesu ye kó upipiretiki inipee-i mewaisaṅa meyā ncōpuri wapisile mee áme rítelē ntí-i n wólaalē. ³¹ Pi lelee nní rikeméé n we wóile re noké ne n ñmurei re Yeesu ke Uléécaá uu n wée nnya. Uyee kó Uléécaá Kepipi. Nōn ne kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yē.

Yeesu ye umecire upipiretiki piseei nyíse

21 Lē memáá, Yeesu uu pée ketume Tiperiyaati kupiye ritime umecire upipiretiki nyíse. Lē kuu umecire pi n nyíse ye nní: ² Simōo Piyee ne Tomaa kapi ye n sée re Úsika ne Natanayaeli yee Kalilee keteni-i Kanaa-pō n we ne Sepetee piṅmáne ne upipiretiki pité picō ye pée cápínelenle. ³ Simōo Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picōpii tósu. Api u pese re: Tó né kó pó ritiki ari kesé sí. Kei kapi yisi apí ha kúninōi loni apí tómpo.

Amá ápi kesine kē líka tī. ⁴Kai piweesi n kóraane, Yeosu un kei kupiye ritime we, amá upipiretiki ápi pēe céri re Yeosu lo. ⁵Kei kuu pēe pi pise re: Nō ikpíntomé yé ani cōpii, sinéwá? Api re: Eehei! ⁶Uu pi maa re: Ani kúninōi kuluke-luke-mempō kunyeŋ fō, nō linyine tī. Api mesei kunyeŋ fom api ikpíntomé tini ai ku yipu pém, ápi fe ricuruu piké míni-i ku pōnne ke ikpíntomé ii kulúí ní we nnya. ⁷Kei ke upiretiki uyē ke Yeosu uú pēe ní la uu pēe Piyee maa re: Asé Upíima lo! Ke Simō Piyee uu lē n kō te Upíima lo, uu uilū kuú pēe m mahā un pēe meŋmane ikpíntomé cōpii pitane pese uú ne míni-i kpúupu. ⁸Pi pēe ketē kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúŋé. Upipiretiki cō api léeri, api pēe kunyeŋ ne ikpíntomé meyiye pasai api lésepo. ⁹Kapi kúninōi kémeē ní suí, api kupiye ritime nkalena lepo, ikpíntomé ne akpónō an nkecáá lálalē. ¹⁰Yeosu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyē kani n cōpii kémeē ne inyine kam. ¹¹Simō Piyee uu kúninōi kémeē lompo uú ha kunyeŋ ne ikpíntomé maamaa meyiye súiseri, íí lelu píle ne kuwóō ne itaani. Amá mpá ne imesá mē, kunyeŋ áku riceéri. ¹²Yeosu uu pēe pi séi uu re: Ani kam ani li. Uupiretiki úka úu kō pēe kaha uké u pise re: Pōw wóo? Pi pēe nyule re Upíima lo. ¹³Yeosu uú ne pi kō, uu kukpónō kpísi uu pi hōone, uu kō ikpíntomé pi hōone. ¹⁴Ke Yeosu uú ne pikpōkō kémeē n yisi, metáánū ye mē kuu lē umecire upipiretiki nyíse.

Yeosu ne Piyee kecáá nkó

¹⁵Kapi piluke m masí, Yeosu uu pēe Simō Piyee pise re: Yonaasi uŋmáne Simō, pō né la ai tōsu lē ke picō mpí api né ní laa? Uu re: Eeē, Upíima, tipócuruu ye nyule re ne pō lalē. Yeosu uu pēe u maa re: In lē, a sinésáŋpi kecáá nōone m paílē. ¹⁶Uu kō melírū pipise u kpá re: Yonaasi uŋmáne Simō, pō né laa? Piyee

uu u pese re: Eeē, Upíima, tipócuruu ye nyule re ne pō lalē. Yeosu uu u maa re: In lē, a inésáŋ nōone n séni. ¹⁷Uu kō metáánū pipise u kpá re: Yonaasi uŋmáne Simō, pō né laa? Simō Piyee ripō ari caai re metáánū ye mmé kuu lē u pise re “pō né laa” nnya. Uu pēe u pese re: Pō mpá yo nyule, Upíima, pō kō nyule re ne pō lalē. Yeosu uu pēe u maa re: In lē, a inésáŋ kecáá nōone m paílē. ¹⁸Asei kecáá, kē pō símisi re kaá pēe inmáne ní we, pō ye pēe ripócuruu kupótampála ritē aa kei kaa ní la sí. Amá pōn n kpuruu, pō pēe anípe risíka, uco uu pō ku paasi uú ne kei kaa ní lane pō sí. ¹⁹U lē male uké ne nyíse lē ke Piyee uu n kpine liké ne Uléecaa ríyu n waise. Kuu lē pisímé u m masí, uu pēe u maa re: A né ritiki.

Yeosu ne uupiretiki uyē kuú pēe ní la

²⁰Piyee uu kepire ŋmeelú uu upiretiki uyē ke Yeosu uú pēe ní la yenu un pi tikipólē. Uyee pēe iluke keluke-i Yeosu kecáá n finepō uu u pise re: Upíima, wóo piláaro anipe kémeē pō waine? ²¹Ke Piyee uu lē u n yé, uu Yeosu pise re: Nkó ní, Upíima, yo ke uyē uú ne kētō kopune? ²²Yeosu uu u pese re: Nen n la re uké n we ké ha ne pēeme, ai yei ne pō yénu? Pōkē né ritiki. ²³Lē nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kémeē kónú re upiretiki uyē úu kpine. Ái kō re Yeosu ye u maa re úu kpine, amá u pēe re: Nen n la re uké n we ké ha ne pēeme, ai yei ne pō yenu? ²⁴Upiretiki uyē ticuruu ye aseéra lese uu nsímé mmē wōlu. Tō kō nyule re lē kuu n yé uú male ye nsímései le.

Tinó tōwō

²⁵Yeosu ye kō mewai meyā meco wapisile. Pin pēe mennéi n wōlune mese mese, ám musí re átélé nyē nnéi kapi yē n wōi yé ketē nké nnéi kecáá kewai yē.

Uléecaa Pitume Mewai

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Luki yee Uléecaa Pitume Mewai ritelé wói. Nsímé Kecire ritelé ke Luki uu n wói menóŋ ye me. Lē ke Yeesu uu rinó pitume n he re piké ne Nsímé Kecire rikóónú, Uléecaa icápine iké ne rimpéré kuu ritiki uú ne Uléecaa Pitume Mewai ritelé wólu.

Yerusalem kuyu-i ke Nfáasone nn Pan-tekooti anyá ketúŋé Uléecaa icápine pikó kecáá súime. Kē ke Uléecaa icápine ii kóri.

Kaí ne ríyú 13 kémee n kpísi, Luki ye nyísele lē ke Póoli uu pepere ápi Uléecaa m pakarelē ayu kémee nsímé kecire ne ní ha. Póoli ye pee mekee Kirisi pikó wéekuselenle. Yeesu Kirisi yee Póoli sée re uké panse uupiretiki (9). Uléecaa icápine yee Sirii ketē kecáá Antiyoosi kuyu-i ní we yee u wée re u ne upisencó pinyine piké ha ketaa-pó Yeesu nsímé ke-cire riyóó.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nfáasone mekame ne Uléecaa icápine foí mekarii Yerusalem kémee (1:1-8:3).
2. Nsímé Kecire meyóó kuyu nnéí kémee ne Yutee ne Samarii-pó (8:4-12:15).
3. Nléecaasimé piyóó nsē ke Uléecaa utume Póoli uu n sone háí ne ketē ketó-pó (13:1-28:31).

Nfáasone ke Yeesu uú ne upitume m mé

1 Unésáne Teofiili, ne rítelé foí kémee pó símisile lē nnéí ke Yeesu uu piwai ne picélaa n kóraane ²háí ne keyáa kē kai keyómecaa-mē u n kpíipó. Uké kelene riíntáá, u upitume kuu n wée uicélaa pale ne Nfáasone nnaŋe. ³U umekpó-maá

méwee mpehē mpehē kémee umecire pi nyísele piké céri re u nfáa mále. Siyáa afeena kuu pi rikpáfúme uu Uléecaa iyóopi nsímé pi símisi. ⁴Keyáa kenyine kapi kesé we ne Yeesu, uu pee isé nnyí pi pa re: Áni kape yisi nóké Yerusalem ne ketaa wa, amá ani lisone lē kani n kó nen símisi re Sáa Uléecaa ye ne nó mé kutu rico. ⁵Míni ŋmane ke Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripi, Uléecaa uké ne Nfáasone nó wole.

Yeesu ye keyómecaa ritaá

⁶Pepee pee Yeesu keyúrí n cápinelē api pee u pise re: Kumúŋé kpe-i kaa Isirayaeli keyóopitē peserinee, Upíima?

⁷Uu pi pese re: Ái nónnékó níka re nóké mewai mee n sónti kumúŋé ne meituŋe n nyu. Sáa Uléecaa yee lē ne uricuruu nnaŋe yekei. ⁸Amá Nfáasone nn nókenécáá n súime, nó nnaŋe nnyine yē, ani pee panse pinétansei Yerusalem kuyu-i ne Yutee ketē kecáá nnéí ne Samarii ketē kecáá, háí ne ketē nnéí ketó-pó. ⁹Ke Yeesu uu rinó tē pimáa m masí, ai keyómecaa-mē u kpíipó, mpa úye un u nyáneipó ahope anyine aá weri aá ne u yarii api pee u paapo. ¹⁰Pin kei nní lē we pin keléecaa inípee wiilē un tósu ke pitisi pitē pinyine pee ilú tomé n tanaalē api pikeyúrí rikpáfúme. ¹¹Pitisi pē api pi maa re: Yo nnya ke nŋ Kalilee pikó mpí ani nní nyenu non keléecaa-mē nyánei. Lē kai nní nókenécópe nké-i Yeesu uyē keléecaa-mē n kpíipó non nyáni meco kuú ha peeri.

Matiyasi ye Yutasi ripóho tone

¹²Pitume api pee kelō kē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú yisi api Yerusalem pele. Tikúú tee ne Yerusalem kolenle. Lirinā ne sá yare kilometiri use. ¹³Kapi n tuiipó, api kulee kunyine-i taá keyó kenyine kecáá-pó. Kei kapi ye cápine. Pepee kei n cápinelē pee Piyee ne Yohani ne Yakupu ne Antiree ne Filipu ne

Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifee uḡmáne Yakupu ne Simɔɔ yee ukuyu n̄ la ne Yakupu uḡmáne Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uni Maari ne pinósi picɔ pinyine ne Yeesu pi-wā. Pinnéi mmē pēe rinó rise wa api ye cápine apí ne piyómeyáhaa n ḡmóópúlē.

¹⁵ Likumúnjé kpe-i, Piyee uu keyáa kenyine yisi, piyómeyáhaa píle ne afeéré pinyine pin cápinelē, li pise re lē ke Nfáasone nn Nléécaasimē ritelē kémee n símisi liké wa. Nfáasone ye Yutasi kecáá Ta-fiti rinó rinyine maasele. Yutasi uye panse pēpēe Yeesu n tí ukpeenwai. ¹⁷ U pēe uróɔ use le, tɔn kesé pikei pise mpí wai. ¹⁸ Siwóó sē kuu usoi n̄ kpu api u hééle kuú ne kecare lɔ, uu pēe kei lóiri uu ríyu mefoi ketē fapi, uu kecɔpe kpáfú, anyóhɔ nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pēe mewai mē kō, hái apí ne kecare kē sée re Hakelitama, lelee re un-yine menyē ye kei kɔɔnu. ²⁰ Ticuruu li Ipakare Siyome kémee wólaalē te:

Ukeyɔ keké meḡmane tone!
Úka úu kape kekemee tóne! Li kɔ wólaalē te:

Usoi féé uké upikei yósi uú nɔ́j! ²¹ Kumúnjé kpē nnéi ke Upíima Yeesu uú pēe kerómee n̄ we, písoi pinyine ye pēe m̀pá yei rɔ́ t́kilenle. ²² Hái ke Yohani uú ne míni u n wóle ne pēé uyei-me kai keróɔɔpe nké-i u n kpííɔ aí ne keyómecaa sí, písoi pinyine ye pēe rɔ́ t́kilenle. Lē nnya, li pise re písoi pē kecɔpe use uké kerómee n we uké meróɔ itansei li re Yeesu ye nkɔ kémee yisi.

²³ Kei kapi pēe písoi pité sée api nyeresē. Pēpēe Yosefi Parisapasi kapi ye kɔ n sée re Yusituusi. Ulírū yee Matiyasi. ²⁴ Api pēe keyóme yáasi re: Upíima, póɔ písoi nnéi sifa kémee nyu. A písoi pité mpí kecɔpe uyē kaa n wéé rɔ́ nyíse ²⁵ uké panse utume uu Yutasi pikei yósu uú nɔ́j. Yutasi ye uketone riyále uu sí kei kaí ne

u rinsá re uké tone. ²⁶ Kei kapi pēe paḡai ai Matiyasi tini, uu pēe Yeesu pitume kefí ne use pē kecáá kpáɔ.

Nfáasone mekame

2 Kai Pantekooti keyaa n̄ tu, piyómeyáhaa nnéi apí kelō kese cápine. ² Mese ne mese, nné nnyine nn keyómecaa-pɔ leeri yare kuyo pape-pape kunyine kpēe pepu. Aku kéyɔ ke-i kapi n t́ú nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, ai yékkáá, ai m̀pá úye kecáá tone. ⁴ Nfáasone nn pēe pinnéi yipu nn pikemee n̄ we. Kei kapi pēe meyu mpehē mpehē ke Nfáasone nn pi n he pisímé lō.

⁵ Pisuifi pēe Ulééca likó n̄ la ye pēe Yerusalem-i wele. Isoipuri nnyí nnéi yee ketē kecáá n̄ we ayu kémee kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē n̄ le, písoi apí cápine riwúí. Piyómeyáhaa api pēe meyu mpehē mpehē n símisi. Pēpēe n cápinelē pin pēe pimeyu kémee kómei, ai nnóɔ pi yipu hái. ⁷ Ai pēe méwoo pi wai, ai kɔ meyíkíyiki nnóɔ pi yipu api pēe re: Nénte písoi mpí nnéi pēe nní n símisi ye Kalilee pikó le? ⁸ Kai pēe íye wa ke ntónéi mmú, m̀pá úye uu pēé ne umeyu kémee pi kómei? ⁹ Keróɔɔpe nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sitē leer-ile. Picɔ ye Mesopotamii pikó le ne Yutee pikó ne Kapatɔasi pikó ne Pɔnti pikó ne Asii ketē pikó ¹⁰ ne Firisii ne Pamfillii ne Esipiti ne Lipii ketē kee Sireeni mampɔ n̄ we pikó. Picɔ pɔɔn Rɔm kuyu-pɔ leeri, ¹¹ ne Kireeti ne Arapii sitē-pɔ. Picɔ ye Pisuifi ykíyiki le, picɔ ye pansele Pisuifi pin Moisi isé t́kilē. M̀pá ne lē, ntónéi mmú, m̀pá úye ye pēe umeyu kémee pi kómeile pin mewai píima ke Ulééca uu n wa símisi. ¹² Ai pi nnéi muuni t́m̀m̀, api pēe méwoo n̄ we pin píseine re: Nsímé n̄-ye kecire ye mmú? ¹³ Amá picɔ póɔ piyómeyáhaa pē sénnyi pin tee re: Píta lari ḡmaa pēe nní pi pomaalē!

Piyee nsímé

¹⁴ Piyee uu pee yisi u ne pitume kefi ne use api nyere, uu rinów cáse uu písoi pee n cápinelē maa re: Ní Pisuifi ne nó pitórw mpí nnéi nów nní Yerusalem kuyu-i ní we, ani nnésímé ísone kutu rícw ani kóm!

¹⁵ Písoi mpí ápi pomaalē yare kani nní n kprárlē. Li mmare tósilē, mese áme we kefi ηmane kaí pi yare kani nní n nyáni.

¹⁶ Lē ke antepu Yowēeli uú pee mekee ím ma yee neni nkpéni nní wai. Lelee re:

¹⁷ Uléecaa ye maa re Unfaasone yé siyáa tórw kémee

mpá úye kecáa súime.

Nópinéηmáne ne nópinékpere apí ne Uléecaa rinyiri símisi.

Pináηe-naηe api méwee yénti, piwéése api láríkee. ¹⁸ Meyíkíyiki kam tíyēsene Nnéfáasone nké líkeyaa kē pinékeikó tisi

ne pinósi kecáa súime, api pee panse antepuye.

¹⁹ Né mewaisaηa keyómecaa-pó wa, am mewai píima ketē nté wapisi:

Ménye yé kóikee, nna nní tore, ányo ηmóho aa híla líkí-líkí.

²⁰ Ituηe ii panse riηmóho, iwáre pów wóηo yare ménye,

Upíima keyaa ake kelene weri.

Keyáa píima ne kényuków ye ke.

²¹ Úye un peé uye-i Upíima rinyiri n sée, uu u yoriye.

²² Ani mmú kutu rícw, Isirayēli pikó! Uléecaa ye Nasareti ukó Yeesu isoi pakarele. Uléecaa ye ne u ritikile uú ne nókenécópe mewaisaηa ne mewai píima wapisi yare kani nní nórinécúruu n nyu. ²³ Uyē kapi nóanénipe-i wa yare ke Uléecaa uu mekee-me umenyuwe kecáa n yekei, ani pepēe ápi Uléecaa n wuru u pa api kunapééków kecáa u karií aní ne u kopu. ²⁴ Amá Uléecaa uu nkpo anipe-i u yósu uu nkpo kémee u yukuse. Néce ín we re nkpo nké u m múilē. ²⁵ Tafiti ye Yeesu kecáa maa re:

Mesére kam kenéyu-i Upíima nyáni, ám kape ne n térii nnya kuu kunéluke-luke-mē kényukótone-i we.

²⁶ Lē nnya ke rinépwó ari láárú, nen tinékíη kémee yóm.

Mpá nen n kpu, ne ne pó tálenle.

²⁷ Pó Upíima, áa yé pikpókpo kémee né riyá.

Áa yé ηmurei upókeikó sone uké fóni.

²⁸ Pó ífácee né nyísele.

Mepówee kenékúri ye nkíηniηe né hele.

²⁹ Pimáreco, ani ncée né he ké ukpure Tafiti nkó nó símisi ké rikpáíise re u kpule api u kulesi, tón kó urikpíí nyu ne neni-me. ³⁰ U pee antepu le un nyu re Uléecaa ye rinów yekeille uu wéeri re ukepirē kenyine kee masí uiyóopi tonene,

³¹ Kírísi meyíse nkpo kémee ke Tafiti uu lē yē. Linsímé kuú pee lē símisi kuú ne maa re: Uléecaa úu yé pikpókpo kémee u riyá, úu yé ηmurei uké fóni. ³² Tó ntónéi mmú yénle lē ke Uléecaa uu nkpo kémee Yeesu uyē n lése. ³³ Uléecaa ye ukuluke-luke-mē u ritaásele. Sáa Uléecaa uu kó Nfáasone kuú pee n yekeilē u pa. Mmē kuu nní keróscáa súiseme yare kani nní n nyáni non kó kómei. ³⁴ Tafiti úu keyómecaa ritaá, amá uricuruu ye peé maa re:

Upíima Uléecaa ye Unépíima maa re:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone

³⁵ líké ha ne tu peé uye-i kam yé n tíyese aa pipóláaro teleise. ³⁶ Isirayēli pikó nnéi piké kó ísone re Yeesu uyē kani kunapééków kecáa n karií ke Uléecaa uu pansese Upíima ne Ukírísi.

³⁷ Kapi nsímé mmē n kó, nn pi loni suu ne akóho-pó api pee Piyee ne pitume picó maa re: Íye kari yé nkpéni wa, pimáreco? ³⁸ Uyē uu pi pese re: Ani mefine conse piké mpá nó úye míni wolē ne Yeesu rinyiri, Uléecaa uké nóanékópe nó sárei uu kó Nfáasone nó he. ³⁹ Li we re lisone lē ke Upíima Uléecaa uu ím maa re u yé písoi wa kuú ne nó ne nós-

inewá ne pitaa-taa kulúí píima kpē nnéí kuu n séirine m̄. ⁴⁰Piyee uu kō anōw aco pi máikee uú ne aseí pi komeise uu kō ne pi n ḡmōwópúselē. U ye pi maa re: Ani mewai kópe kunai pikó mpí kēmee nōmenécíre lese. ⁴¹Pisoi meýā api Piyee nsímé mmē ḡmurei api míni wole. Keyáa kē, písoi ákotokú ataani kumúnḡ pēe piyómeyáhaa pē kecáá rikpáw.

Lē ke piyómeyáhaa api n finu nsímé

⁴²Piyómeyáhaa ye pēe pitume icélaa kēmee ḡmōwópúlenle, pin tinōw rise má, pin kesé iluke le, pin kō keyóme yáási. ⁴³Pitume ye pēe mewaisaḡa meýá ne mewai píima wapisile. Ḿpá úye un pēe pakarente re Uléecaa ye pikei wai! ⁴⁴Pē nnéí pēe Yeesu ne kefa n tene ye pēe kelō kese wele, api rinōw rise wai api ye pilikó nnéí hōsone. ⁴⁵Pi ye pēe pisitē ne pilikó nnéí yálisile, api ḿpá úye ncoḡ paí apí ne lisiwóó sē hōnente. ⁴⁶Pi pēe kómeinele pin siyáa nnéí mesére Uléecaa keyo-i cápinelē. Pi pēe síyōw sōnaanele pin kesé le, pin kō Uléecaa iluke ne kefa kese hōne lin pi láárú. ⁴⁷Pi pēe Uléecaa pakarelenle, ḿpá úye un ne kefa pi fénnelē, Upíima un pēe ḿpá keyáa kéye písoi ayu lolu un pikecáá kpariisepō.

Kékankáláká kenyine pipélé nsímé

3 Ketúnḡ kenyine, lin metaani pipépe masí ke Piyee ne Yohani api yisi api Uléecaa keyo-i piyómeyáhaa sí. ²Pisoi pinyine ye pēe ne utisi unyine sōnaapole, api ye Uléecaa keyo rinōwō-i u tonse un pēe kei picéetḡḡé wélei. Pi ye rinōwōw tē sée re Rinōwōw Sone. Pi utisi uyē marile kékankáláká. ³Kuu Piyee ne Yohani n yē pin la piké kéyo-i lompo, uu kunípe pi welé. ⁴Piyee ne Yohani api u nyáneí tímm̄, Piyee uu pēe u maa re: A tó riwerí! ⁵Uu pi paí ḡsone un ne m̄ te u yé pikemee linyine yosí. ⁶Kei ke Piyee uu pēe u maa re: Né ám siwóó má, ám kō wura má. Amá lē kam m má

kam Nasareti ukó Yeesu Kirisi rinyiri ne pó pálē: A yisi aa sōne! ⁷Piyee uu kunípe luke-luke u tini uu nyeresē. Mese ne mese, ána ne anui a papisi, ⁸uu yóosi uu cuuni uu nsé kápáá, u ne pē apí ne Uléecaa keyo suupo, un sōne, un cuunkee un kō Uléecaa pakarente. ⁹Pisoi pēe n cápinelē api u yenu un sōne ne Uléecaa pakarente. ¹⁰Pisoi api céru re uyee ye pēe Uléecaa keyo-i Rinōwōw Sone-i n tū un wélei. Mewai mē ame písoi nnéí nnōw yipu ai kō pírí pi wai kaí ne lē u n wa nnya.

Piyee rinōw kuu Uléecaa keyo kēmee m̄ ma

¹¹Ke utisi uyē uu lē Piyee ne Yohani n lonaalē, písoi nnéí apí pehé api pikuwéé-mē kelō kē kapi ye n sée re Salomōw apookpaḡá-mē n sí, lin nnōw pi yipaalē. ¹²Ke Piyee uu lē n yē, uu pi pise re: Pimáreco Isirayeeeli pikó, yo nnya ke utisi nkó pipélé api nní nnōw nō yipaalē? Yo nnya kani ró nyáneí yare tōw ntónaḡe cire ne u pōise née tōw Uléecaa kēmee aseí tikilē nnya ke usoi nkó uu yisi uu sōne. ¹³Pirōsáyaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa ye uukeikó Yeesu ríyu waise. Nōrinécúruu nōw u tí ani nyōwinaḡe pikó anipe-i u wai, uyōwpi Pilati uu re uké u riyá ani yúlu. ¹⁴Amá nōw pēe usoi yeé úu akópe m má ne aseí ute yulu ani pēe meníḡe Pilati pise re piké usoi kó nō léseme. ¹⁵Nō tíyesele api uyee ye nfáa n he kopu, Uléecaa uu pikpōkpo kēmee u yukuse irónípee ii u yenu. ¹⁶Kefa karí ne Yeesu n tene nnya ke urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni nōn kō nyu papukuse. Kefa karí ne u n tene yeé tíyese ke usoi nkó uu péí cáká-cáká yare kani nní n nyáni. ¹⁷Amá pimáreco, ne nyule ḡsone re nō ne nōpinéyōwpi áni nyu kelene kaní ne lē Yeesu wa. ¹⁸Nsímé mmē ke Uléecaa uu pēe mekee-me antepuye nnéí m̄ máase mee nkpéni nní wai. Lelē re li pise re uyē

ke Ulééca uu wée uké íwe li. ¹⁹Lē nnya, ani mēfine conse ani nōmenécíre Ulééca pa uké nōanékópe nō sárēi. ²⁰Upíima yé pēe tíyese ani kumújé kunyine-i hóó uu pēe uyē kuu hái mēkeē-me n wée uu yekei nō páme. Uyēe Kirisi Yeesu. ²¹Uyēe yé keyómecaa-pō n we kelene, hái ne kumújé kpe-i ke Ulééca uu mǎpá yo m peserine yare kai pēe n we yare kuú pēe mēkeē-me uantepuye kuu n wée m máase. ²²Moisi ye pēé maa re: Nōunélééca Upíima yé antepu unyine nō páme yare nē, un nōnnépuri ukó. Ani mmē nnéi kuu nō n símisine kutu rico. ²³Úye unsá kutu u rincō, piké Ulééca pikó kecōpe u lese api kópu. ²⁴Antepuye nnéi pēe hái antepu Samuyēeli-i-me n símaari aí ne neni tulu ye siyáa nsí nsímé male. ²⁵Nōó lē ke Ulééca uu antepuye m máase re u ne nō mé te. Ulééca ye ne nkómeine nōpinésáa séele pēé uye-i kuú pēe Apiraham m maa re: Pipóprēe kam ne tikine ké ne keté nnéi nsoipuri rikpá. Nōó kō nkómeine mmē te. ²⁶Nō nnya ke Ulééca uu uukeikó wée uu nōkenémee u tumti kelene. U u tummele nō nnya re uké nō rikpá uu pēe mǎpá nō úye uakópe-i u lese.

Pi Piyee ne Yohani ketúhaane píima-i sée

4 Piyee ne Yohani pin kei lē písoi símisi, mese ne mese, pepēe ye Ulééca inyóonse n wa ne Ulééca keyō uméré wéése ne Pisatusee pin tuipō. ²Li pēe meyá pi pǎólúle re pitume pē keté ye we pin písoi céesi pin kō pi símisi re Yeesu ye pikpōkpō kémee yisi, lin pēe ny-íselē te pikpōkpō yé fe api yisi. ³Lē nnya kapi pitume pē keté tí api hánesi aí ne weesi re ituje ye pilólé masí nnya. ⁴Amá mǎpá ne lē, pepēe pitume pē icélaa n kó meyā ne pēé ne kefa i tenele, api tulu yare pitisi ákotokú anupū kumújé.

⁵Kai n weesi, Pisuifi piyukóó ne pipi-wéése ne isé picélaa apí ha Yerusalem-

pō cápine. ⁶Ulééca usina Ana ne ukeyō pikó nnéi ne Kayifu ne Yohani ne Alek-isantiri pēe kō pēe kei we. ⁷Api Piyee ne Yohani leseri piké ne pi túhaane, api kecōpe pi nyereese api pi pise re: Nnanje n-ye nēe úye kēcire rinyiri kaní ne lē wa? ⁸Nfáasōne nn Piyee yipu uu pēe pi maa re: Nō Isirayēeli kuyu piyōōpi ne pi-wéése! ⁹Mewai sōne kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké rō písei re íye kai wa kuú ne pēí? ¹⁰Lē nnya, nōnnénéi mmú ne Isirayēeli pikó picō nnéi ani kō te Nasareti ukó Yeesu Kirisi uyē kani kunapéékóó kecáá n karii, Ulééca uu pikpōkpō kémee u yukuse rinyiri nnanje karí ne utisi nkó péise, kuu nní isare láárú un nōkenéyu-i nyenu. ¹¹Yeesu uyē kecáá kai wólaalē te:

Tipare tē ke nō pimóme ani n fómpo, tee nkpéni panse tikēcire tee kenui-i n we.

¹²Uyē memáá, úyulale úka ucō úu we. Ulééca úu rinyiri ríka rico keté nké kecáá pa kari yé n sée liké ne tiróyu n lō.

¹³Piyee ne Yohani ápi menyuwe píima méka má ápi kō píyukóó píka. Amá piripōó kapi pēé ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, aí pi muuni simm, api kō ceru re Piyee ne Yohani ye pēé ne Yeesu sōnele. ¹⁴Kapi usoi yee m pēí n nyáni un pikekúri nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pēe nyu n-ye kapi yé male. ¹⁵Api pēe Piyee ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pēe kei n we pin pimēcōpecire nsímé píjirise. ¹⁶Api pēe m píseine re: Íye kari písoi mpí waine? Yerusalem kuyu nnéi ye pikóme masí re pi mewaisaŋa píima wa. Ári yé fe tóké kési. ¹⁷Lē nnya, nsímé mmē n n kape ne pikóónú rinkpá, tóké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeesu uyē tinyiri nka pisímé rikpá.

¹⁸Kei kapi pēe pi séepō apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu nnanje ne picélaa rikpá. Ápi kape ye ricuruu urinyiri sée. ¹⁹Piyee ne Yohani api pi pese re: Nō

ticuruu ani ripaí nké te li ne Uléecaa kémeε sá re usoi uké nó pakare née Uléecaa kuu yé pakare? ²⁰ Nó yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe tóké lē kari n yé ari kó kom písímé riyá. ²¹ Kei ke pitúhaane pē api kó picé pi rikpá api pi yá api tómpo. Ápi nka yē kapi yé ne rinwááná piké ne kutu pi rimpása. Pisoí meyá ye pē wele pin mewai mē nni n wa nnya Uléecaa pakarente. ²² Utisi uyē kapi nni ne Uléecaa nnaŋe m pōise aŋmē ye afeena rifaule.

Kirisi pikó piyomeyáhaa

²³ Kapi Piyee ne Yohani rin-yá, api yisi api pipisoí læpó api lē ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Isirayeeli piwéése api pi m ma pi keeni. ²⁴ Ke pipisoí pē api lē n kó, api rinó rise wai api Uléecaa yáasi re: Upíima Uteneciré, póo ketē ne keyóme ne mín-ima ne lē nnéi lee mpá yei n we wa. ²⁵ Mpófaasone kaá ne ritiki aá ne urósáayaha Tafiti upókeikó maase re:

Yo nnya ke mpuri sane pikó api ketē kecáá pansente?

Yo kecire nnya ke sisoipipi asi simúŋé kópe wai?

²⁶ Ketē kecáá piyóopi ye pimécire cápine re piké atópi leeme.

Piyóopi api rinó rise wai re piké ne Upíima ne uyē kuu n wéε tó. ²⁷ Mey-íkíyiki ke Erooti ne Pónsi Pilati ne Isirayeeli pikó ne mpuri sane pikó api Yerusalem nté rinó rise wa re piké ne upókeikó Yeesu kaa n wéε tó. ²⁸ Lē kaa mekeε-me m musí, aá ne mpónaŋe yekei kapi nkpéni lē wa. ²⁹ Lē nnya, a nkpéni pipicé nšone kutu ríco, Upíima aa tíyese pipókeikó piké itisi ne mpósimé riyóó. ³⁰ A mpónaŋe nyíse pitóikó piké pélesi, aa mewaisaŋa ne mewai píima upókeikó Yeesu kaa n wéε rinyiri ne wapisi. ³¹ Kapi lē piyómeýáhaa m masí, kelō ke-i kapi

n cápinelē ake yéŋesi. Nfáasone nn pinnéi yipu api pē itisi ne Uléecaa nsímé n yóólē.

Kirisi pikó rinó rise

³² Pisoí kulúí kpē nnéi pē ne Yeesu kefa n tene ye pē kefa pénelenle pin kó kemúŋé kese má. Úka úu ye pē maa re u linyine umecire te. Mpá yo kapi pē pénelē pin te. ³³ Uléecaa ye pē pitume pénelē pin te. ³⁴ Líka ái pē piuka párlē. Pepee sicare née síyo m má yèè pē si yáale apí ne lisiwóó cápínepo ³⁵ api pitume pa. Pē póo mpá úye ncóŋ paí apí ne si hōnente.

³⁶ Pi pē Lefi mpuri ukó unyine Siipuru ketē-po marile. Pi ye u sée re Yosefi. Pitume póo rinyiri u he re Parinapasi. Lia-sei re uyee ye picó ringmóópuse. ³⁷ Uyē uu kó ukecare yáí uu ne lisiwóó hapó uu pitume pa.

Ananiyasi ne Safira nsímé

5 Utisi unyine ne uunósi pē pē we. Pi ye u sée re Ananiyasi, api unósi pó te Safira. Utisi uyē uu ukecare yáí. ² U ne unósi api kómeine api siwóó hásu api pésu, uu pē ne sitóroo sí uu ha pitume pa. ³ Piyee uu pē u pise re: Ananiyasi, íye kai wa ke Setani uu lē pó lō uu ha ne Nfáasone kiraase aa kecare siwóó hásu aa pésu? ⁴ Póké kelene kecare kē n yáá, ái póo ke tee? Kemeyái-maá, ái póo kesiwóó tee? Yo nnya kaa nkpáni mewai kópe mmé ripóyu-i wa? A kō te ái sisoipipi kaa káraase, Uléecaa lo kaa káraase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lē n kó, uu lolu uu kpi. Iwame píima inyine ii pē nnéi pē lē n kó loni. ⁶ Piŋmáne api yisi api kusáŋáá u pilaa api sákaa apí ne leepó apí ha kulesi. ⁷ Ituŋe mekóónú metaani memáá, unósi un tuiopó uu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyee uu u maa re: A né símisi nké te nnéi mmú kani nókenécare yáá, née yo?

Uu re: Eee, mmee mu! ⁹Piyee uu u maa re: Yo nnya kani kómeine aní ne Upíima Nfaasone peeni? Áa nyánii, pepee upóla n kúlesi ana kam nní kómei pin lonti. Pi kó lē ne p̄s̄ tósule. ¹⁰Kei nní, unósi uu Piyee ana nye-i lolu uu kpi. Piŋmánē pē piké ne n lompo un pikpo masí, api u kpísi apí ha ula kekúri kulesi. ¹¹Iwame píima inyine ii Kirisi pikó nnéi ne pepee nsímé mmē n kó loni.

Mewaisaŋa ke Uléecaa uu n wapisí nsímé

¹²Pitume ye pee mewaisaŋa ne mewai píima písoi inipee-i wapisile. Pepee Uléecaa ne kefa n tene ye pee rinó rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomó apookpaŋá-i n cápinelē. ¹³Úka uco úu ye pee méwoo kaha uké pi leepo, mpá ne lē, písoi apí pee kó kusa pi waiselē. ¹⁴Pitisi ne pinósi kulúí pee Upíima ne kefa n tene api pee mesére pi n kpáriisepo apí ne kulúí kpá. ¹⁵Písoi api ye peé ne pitóikó icée-i léepo api pisifine ne asáŋáapóré kecáá pi finsente re Piyee un píyei kei n tósu, ukumíiri kuké mpá use unyine yarii. ¹⁶Písoi kulúí api kó ayu nyee ne Yerusalem n kólē yisi apí ne pitóikó ne pinírihélaa wúrunkēepo, api kó pinnéi pélesi.

Lē kapi pitume n wéékuse nsímé

¹⁷Kai lē n wa, Uléecaa usina ne Pisatusee pee ukekúri n we api kufatoi píima ne nyere re piké pitume cópii. ¹⁸Api mesei pi cópii api kuyu kukpaniilee kémee pi hanesi. ¹⁹Amá kai kesine n wa, Upíima uleecaatumē unyine uu sí uú ha kukpaniilee hánne uu pi lesepo, uu pi maa re: ²⁰Ani Uléecaa keyo-i ha, aní ha nsímé mee ye nfáa n he ke Yeese uú ne n ka nnéi písoi símisi. ²¹Pitume api mesei ŋmurei api mmare mare yisi api Uléecaa keyo sí apí ha písoi picélaa kápáá. Uléecaa usina ne pepee ukekúri n we api tuiiri api pitúhaane wéése ne Isirayeli pi-

wéése nnéi icápine séi. Kei kapi písoi tū apí ha pitume pē kukpaniilee-i kpípo. ²²Ke pē api n ha, apí kukpaniilee-i pi yē. Api pee peeri api pi maa re: ²³Tó kukpaniilee leepole kun ísone hánaalē, piméré pónn kó anóno-i tápaalē. Amá kari n hánne, ári úka kemée yē. ²⁴Ke Uléecaa keyo uméré wéése ne pepee ye Uléecaa inyónse n wa piwéése api lē n kó, ai méwoo pi wai, api pee lē kai yé ne kéro n kpu kecáá m másu. ²⁵Kei ke unyine uú ka uu pi maa re: Nó kómeii! Písoi pē kani kukpaniilee-i n wa pee nní Uléecaa keyo-i nyenupo pin písoi céési.

²⁶Uméré wéése ne piméré picó api pee yisi, apí rikohó mekó wa apí ha pi kpípo apí ne hapo, pin wuru re pin pitume pē ne rikohó n wai, písoi yé apare pi tapisi api pi kóni. ²⁷Kapí ne pi n hápo, api ketúhaane píima-i pi séi. Uléecaa usina uu pee nsímé pipísei pi kápáá ²⁸re: Kari ne nó n yé arí ne ketē kpeeni re áni kape usoi uyē tinyiri ne n céési, íye kani wa? Nó wele non Yerusalem kuyu nnéi icélaa iyē nōŋlē mpá úye uké kó, non kó la re unkpó iwe iké ne ró tene! ²⁹Piyee ne pitume picó api pi pese re: Li ne sá re usoi uké Uléecaa pakare ne kuu yé písoi m pakare. ³⁰Yeese uyē kani kuna kecáá n kari ke pírosáa Uleecaa uu nkpó kémee yukuse. ³¹Uléecaa ye ukuluke-luke-mē kényukó tone-i u ritaásele uu n waise Uyóopi ne Úyulale. Uyē kuú la uké Isirayeli pikó nyíse re piké ritiki apí ne piakópe kepire to uu pee pi sári. ³²Tó nsímé mmē pitansei, Nfáasone ke Uléecaa uu pepee u m pakarelē n he p̄s̄ ne kó itansei lele.

³³Ke pitúhaane api lē n kó, ai pi fukóome api re pi yé pitume pē kó. ³⁴Amá Ufarisi unyine ye pee pitúhaane pē kecópe wele. Pi ye u sée re Kamaliyeli. Isé ucélaa unyine lo ke mpá úye uu n waiselē. Uyee pitúhaane píima pē kecópe yisi uu re piké pitume pē lesepo nkáripí kelene. ³⁵Kapi pi n

lésepɔ, uu pee pepee n cápinelē maa re: Nń Isirayeli pikó, ani nńmenécíre tĩ ne mewai mē kani nní n la nóké písoi pē wa. ³⁶Ái kahane nkpáni n nāŋai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukó pĩma unyine le. Písoi pĩle pĩle mena kumúnjé pee u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pee peé unkó n tĩkilē api kpíi, piuka úu neni tiselē. ³⁷Uyē kepire, Kalilee ukó Yutasi póo pikéé ituje kumúnjé léeri, uu písoi kulúí kpáúí api u n tĩkilē. Uyē uu kó kpi, pepee peé u n tĩkilē póo kó kpii. ³⁸Lē nnya, ne la ké nkpéni nń símisi re áni kape ne písoi mpí kutu n cólē. Ani pi riyá piké tómpɔ. In te sisoipipi kémeé ke pisimúnjé ne piliwaiwai nní ai léeri, méwoo kai waine. ³⁹Amá in te Uléecaa-i kai léeri, nnaŋe n-ye ke nńó má nóké ne linyine pi wa. Ani nńmenécíre tĩ, ái kape ka liké wa re nńo ne Uléecaa tɔpu. ⁴⁰Api mesei unkó kóm api u tiki. Api pee pitume pē séipɔ api rinó he re piké sipópí pi yééiriine apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu rinyiri ne písoi pisímé rikpá, api pee pi yá api tómpɔ. ⁴¹Pitume api mpónare ne pitúhaane pē kekúrí yisi, lin pi láárú re Uléecaa yee yē te pē kaí ne sá re piké Yeesu nnya íwe li. ⁴²Mpá keweesi kéye ke pitume api pee Uléecaa keyo-i ne síyo kémeé Nsímé Kecire picélaa ne mpiyóó ŋmóópúlē.

Pi pitisi piseei lese re piké pitume n léni

6 Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúí wai nńone. Upipiretiki pee Mékireki n símisi api Pi-epiree ne n téní re pi mǎpá keyáa kéye iluke kapi ye n hńone kémeé pipikumannosi menípee le. ²Kei ke Yeesu pitume kefi ne pité pē api upipiretiki riwúí tē sée api cápine api pi maa re: Ái ne sá re tóóké Nléecaasimé piyóó ne síká wa tóké ha iluke pihńone ne kutu n cólē. ³Lē nnya pimárecɔ, ani nńkenécɔpe pitisi piseei pē kaní ne isoi sone n nyu lese. Nfáasone nké kó pi n

yipaalē, piké kó mewéésesohɔ m má, tóké pikei pē pianipe-i wa. ⁴Tóóké peé uye-i ne piyómeyáhaa ne Nléecaasimé piyóó n ŋmóópúlē. ⁵Tinó tē ari pinnéí larisi, api pikecɔpe písoi piseei lese. Pepee Etiyeeni yee Uléecaa ne kefa meyá n tenelē, Nfáasone nn kó u yipaalē. Uyē ne Filipu ne Purokoo ne Nikanoo ne Timoo ne Parimenaasi ne Antiyooisi ukó kapi ye n sée re Nikolaa. U pee kekee Pisuifi keyome yásile uu kelene pansé Yeesu upiretiki. ⁶Kapi pi n lése, api pi kpísi apí ne pitume læpɔ, pē api pikecáa keyóme yáasi api kó anípe pikecáa láa. ⁷Nléecaasimé nn mǎpá yei n kóónúlē, Yeesu pipiretiki pin meyá kulúí wai Yerusalem kuyu-i, aí ne pepee ye Uléecaa inyóonse n wa meyá péne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyeeni metine

⁸Uléecaa ye pee Etiyeeni meyá ípeelée nyísele uu kó nnaŋe u he un ne mewaisaŋa ne mewai pĩma písoi kecɔpe wapisi. ⁹Pisuifi kuyómeyáhaalee pikó pinyine kapi ye pee sée re: Pepee ilási kémeé n le keyo. Alekisantiri ne Silisii ne Asii ketē pikó ye pi. Pikecɔpe, pitisi pinyine api nsímé nnyine kecáa ne Etiyeeni íkeŋene wai. ¹⁰Amá ápi yé fe piké ne Etiyeeni keŋene, mewéésesohɔ ke Nfáasone nn u n he nnya. ¹¹Api pee písoi pinyine kulei re piké ukécáa nnńome wa re pi kó un Moisi ne Uléecaa alé fáánii. ¹²Api kó kuyu písoi ne kuyu piwéése ne isé picélaa itái súúni api yisi api nyere, api sí apí ha Etiyeeni tini apí ne ketúhaane pĩma-i sí. ¹³Api kó pinńome pinyine ne hapɔ re piké íseérakó li piké ne u rikpára re: Mesére ke utisi nkó uu Uléecaa keyo ne isé alé fáánii. ¹⁴Tó konle un símaankeé re Nasareti ukó Yeesu uyē né Uléecaa keyo fori uu kó inyékii ke Moisi uú ne ró n tíye conse. ¹⁵Pē nnéi pee ketúhaane pĩma ke-i n we ye pee Etiyeeni kéyu-i nyáneile api yénu re ukeyu ye uléecaatume kekó mecɔ wele.

Etiyeeni rinɔ kuu m ma

7 Ulééca usina uu pɛ Etiyeeni pise re: Lɛɛ ni meseii? ²Etiyeeni uu re: Nɔ́ pinémáreɔ ne pinésáa, ani kutu ríɔ́ n̄sɔne ani kóm! Ulééca, meýɔpi ute ye urósáa Apiraham tikpáfúmele pɛé uye-i kuú pɛ Mesopotamii-pɔ́ n̄ we, uu kelene Haraani-pɔ́ fine. ³Uu pɛ u maa re: A kepótɛ ne kupómáre riyá aa ketɛ kɛ kam pɔ́ n̄ n̄yisene kɛmɛ s̄. ⁴Apiraham uu pɛ Kalitee ketɛ yisi uú ha Haraani-pɔ́ fine. Usáa mekpɔ́-maá, Ulééca uu kei u kpísi uú ne ketɛ nké-i kani neni nní n̄ we weri. ⁵Ulééca úu kei ketɛ u he. M̄pá kénacɔpe ritísí, úu u he re uké kei ripéélú. Amá uu pɛ rinɔ́ yekei re u yé kennéi u ne masí upipirɛ pa apí n̄ te. Úu kɔ pɛ kumúɛ́ kpe-i kewá má. ⁶Lɛ ke Ulééca uu u m ma ye nni:

Kucɔ́yu-pɔ́ ke pipópírɛ apí masí finene, apí ilási pi tini, apí íwe pi wai aɲmɛ́ píle píle mena.

⁷Amá né ne mpuri mmeɛ ilási pi n tinine túhaane apí pɛ limemáa léeri apí weri apí nté kelɔ́ nké-i né yáási. ⁸Kei ke Ulééca uu pɛ u ne Apiraham kecɔpe rinɔ́ yekei re uké riké. Lɛ nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pɛ keyáa páha-paha tunɛ u ké. Isaaki pɔ́ kɔ uuɲmáne Yakupu ké. Yakupu pɔ́ kɔ limeɔ upiɲmáne kefi ne pité pɛ kérii. Pɛpɛ nni pirɔ́kpure kefi ne pité pɛ.

⁹Pikpure pɛ apí pikɛɔpe use kapi ye n sée re Yosefi ne kefa tóosi apí u yáí, uú ha Esipiti-pɔ́ ilási le. Amá Ulééca ye pɛ Yosefi kekúrí wele, uu ncɔɲ n̄n̄éi kɛmɛ u lese ¹⁰uú ne kefa u fénne uu mewéésɛsɔhɔ u he. Esipiti uyɔɔpi uu Esipiti ketɛ kecáa iyɔɔpi u tonse uu kɔ ukeyɔ́ likɔ́ n̄n̄éi kpísi uu uanipe-i wai. ¹¹Nkú nnyine nn Esipiti ketɛ n̄n̄éi ne Kanaa ketɛ loni. Pirósáayaha apí íwe píima le, ápi ye yé piké li. ¹²Yakupu uu kóm te melukepipi ye Esipiti ketɛ-pɔ́ we, uu

pirósáayaha tum mefoí. ¹³Kapi melírú n hápɔ́, Yosefi uu tíyese upimareɔ apí u ceru. Esipiti uyɔɔpi pɔ́ kɔ Yosefi riy-íki céru. ¹⁴Yosefi uu pɛ tum apí usáa Yakupu séipɔ́ ne ukumare n̄n̄éi p̄s̄oi kuwóo ne afeeré ne pinupú. ¹⁵Yakupu uu yisi u ne pirósáayaha picɔ́ apí ha Esipiti keteni-i fine apí ha ne kei kpíni. ¹⁶Api pi c̄ni apí ne Sikem kuyu s̄i apí ha kei rikpí ke Apiraham uu Hamɔ́ piɲmáne-i ne usiwóo n̄ lɔ́ kɛmɛ pi kulesi.

¹⁷Ke rinɔ́ ke Ulééca uú pɛ Apiraham n yekei ituɲe ii n nyahairi, ntópuri nn pɛ meýá kulúí n wai Esipiti ketɛ kecáa. ¹⁸Uyɔɔpi fale unyine yeé úu pí kai Yosefi nkɔ́ n̄ka n kómaalɛ́ uu Esipiti keteni-i iyɔɔpi tone. ¹⁹Uyɔɔpi uyɛ́ uu ntópuri ne isɔ́hɔ́ceɛ tóoi uu pirósáayaha íwe lukeise, hái un náási yare piké pisipipi riyá siké kpí. ²⁰Likumúɛ́ kpe-i kapi Moisi mari un Ulééca inipee-i nyaám. Iwáre itaani kapi usáa keyɔ́-i u kpíni. ²¹Api limemáa u fómni, Esipiti uyɔɔpi ukpére uu u kpísi uu nyólú yare uricuruu yeé u mari. ²²Esipiti pikɔ́ menyuwe n̄n̄éi kapi u céesi, unsímé ne umewai ame tíyese uu ínanɲe m má. ²³Kuu iɲmɛ́ afeena n yé, uu re u yé ha upimareɔ Isirayeeli pikɔ́ rilóólú. ²⁴Kuu n hápɔ́, uu Esipiti ukɔ́ unyine leepɔ́ un Isirayeeli ukɔ́ unyine kaii. Uu unárei kecáa kpá uu Esipiti ukɔ́ uyɛ́ kaii uyɛ́ uú ha ne kpi. ²⁵Moisi ye pɛ músu re upimareɔ Isirayeeli pikɔ́ yé kó te uyɛ́ ke Ulééca uú la uké ne ritiki uké ne ilási kɛmɛ pi lese. Némpákane upimareɔ apí lɛ kɔ. ²⁶Moisi uu kɔ keyáa lírú tunɛ Isirayeeli pikɔ́ pité leepɔ́ pin cɛɲesi, uu pɛ hapɔ́ re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nɔ́ p̄s̄oi pise le, pinésáne! Yo nnya kani pɛ cɛɲesi? ²⁷Uyɛɛ pɛ ucɔ́ n íwe n wai uu pansɛpɔ́ uu Moisi láupɔ́ uu u pise re: Wóo iyɔɔpi pɔ́ tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸Pɔ́ lale pɔ́ké né kpu yare kaa sé Esipiti ukɔ́ n̄ kpu, née íye? ²⁹Ke Moisi uu anɔ́ nyé

n kó, uu wuru uú ha Matiyaa ketē-pō tone. Kei kuu piŋmáne pité mári.

³⁰ Iŋmē afeena memáá, Moisi uu pēe keyáa kenýine kucesi kóima-i Sinayi riyōpe kekúri n we. Kei ke Uléecaatume unýine uu kuhíhíi kunýine kecōpe inalempi kémee u rikpáfúme. ³¹ Ke Moisi uu lē n yé, ai menyine u wai. Uu re uké rinyōsōpō uké ha mewai mē nyáne. Uu Uléecaa rinō kom te: ³² Nēe pipósáyaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pēe iwame ne n terii úu kaha uké riwerii. ³³ Upíma uu u maa re: A apónéeri mahā, li we re kelō ke-i kaa nní n nyenu ye Uléecaa ripōhō le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-i nnépurii iwe yenle, am kō piŋmāpi kom. Lē nnya kam ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpéni kam ké Esipiti ketē-pō pō tū.

³⁵ Moisi uyē ke Isirayeeli pikó apí pēe n kési, apí u maa re: Wóo iyōpí ne itúhaane pō tónse? Uyē cire ke Uléecaa uu tumme re uké piuyōpí, uké kō ilási kémee pi lese. Uléecaatume uyēe kuhíhíi kecōpe inalempi kémee u rinkpáfúme yēe u lénine. ³⁶ Moisi yēe Isirayeeli pikó Esipiti keteni-i léseme. Iŋmē afeena kémee kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Weé-Kukoi kémee ne kucesi kóima-i mewaisaŋa ne mewai píma mē wapisi. ³⁷ Uyē cire yēe pēe Isirayeeli pikó símisi re: Uléecaa yé antepu unýine nō páme yare né un nōnnépurii ukó. ³⁸ Ke Isirayeeli pikó apí pēe kucesi kóima-i n cápine, uyēe pēe pirósáyaha ne Uléecaatume yēe Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Uléecaa nsímé mee ye nfáa n he kuú pēe yōsu un tō pālē. ³⁹ Amá pirósáyaha apí pēé la piké u pakare, apí uipuri yulu apí n káipi piké Esipiti pele. ⁴⁰ Apí pēe Arō maa re: A piléecaa rō mō pēe yé kerōyu-i n sōne, li we re ári nyu lele Moisi uyēe nní Esipiti ketē-pō rō n léseme n wa. ⁴¹ Apí keyáa kē tinápipi mōm, apí ri nyōnse, apí pianipe limōme-mōme lē anyá wai,

piakij aa niŋesi. ⁴² Amá Uléecaa uu kepire pi tō uu pi yá apí ituŋe ne iwáre ne awárepi n yáasi yare kai antepuye atelē-i n wōlaalē. Li kei wōlaalē te:

Nó Isirayeeli pikó, né kani iŋmē afeena kémee kucesi kóima-i isee ne nyōnsente ani kō lico lico hekesii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Molōki kucáŋíi ne nōpinéléé Refaa riwarepi kaní pēe topori. Lē kaní serí nōn ne pi yáasi.

Lē nnya kam nō lésene ké ne Papilōni ketē kepire-mēmpō ha.

⁴⁴ Pirósáyaha ye pēe kucesi kóima-i kucáŋíi mále kpēe n nyiselē te Uléecaa ye tō ne uyē kecōpe rinō yekeile. Ku pēé wele yare kpē ke Uléecaa uú pēe Moisi n símisi re uké wa. U pēe Moisi maa re uké kpē kuú pēe n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáyaha ye kucáŋíi kpē ne pipipirē tíyele. Pēé uyē-i ke Yosuwee uú pēe pi n kpáulē kapi pēé ne ku ripéne apí ne ketē kee pikeyu-mēmpō n we téŋ. Ketē kē pikó ke Uléecaa uú pēe lákase. Kucáŋíi kpē aku lē Kanaa-i n we aí ne Tafiti kumúŋé tulu. ⁴⁶ Uléecaa ye pēé ne Tafiti kēfa fénnele. Tafiti uu pēe u pise re uké ncée u he uké kēyo mō keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu n we. ⁴⁷ Amá Salomō yēe ka uu kēyo u mōm. ⁴⁸ Ḿpá ne lē, Uléecaa yēe ḿpá yo kecáá n tū, úu síyo ke písoi apí m mō kémee sói. Yare ke antepu Esayi uu m maa re:

⁴⁹ Upíma ye maa re

Keyómecaa ye rinéyōpítū le,

ketē pō kenénacōpe

kéyo kéye ke nō yé né mō?

Yei kam yé tone ké ne n wénte?

⁵⁰ Ái rinécúruu nēe lē nnéi waa?

⁵¹ Etiyēeni uu kō pimáa pi kpá re: Nō písoi mpí atii ye páápúle hái. Nō akíŋ takále, nōanétu áa ye kō nsímé kó. Nōpinésáyaha mecō kani nní we nōn Nfáasōne rinō kesu. ⁵² Antepu úye mpuri ke nōpinésáyaha apí wéékuselē?

Pē nnéi pēe n símisi re Asei ute ye weme kapi kó. Asei ute uyē ke nōw kō nkpeni nní piláarō anipe-i wa ani u kopu. ⁵³Uléecaa ye ne piléecaatume ritikile uú ne uisé nō pa, amá áni i ritiki.

Etiyeeni nkpo kecáá nsímé

⁵⁴Ke pēpēe pēe ketúhaane-i n̄ we api lē n kó, ai kuwóji pi fukōome api pēe Etiyeeni nsímé mmē ne aní n takai. ⁵⁵Amá Etiyeeni pōw pēe keléecaa inípee n tapaalē, Nfáasone nn u yipaalē un ne Uléecaa meyoopi ne Yeesu yee Uléecaa kuluke-luke-mē kényukótone-i n nyenu nyánei. ⁵⁶Kei kuu pēe re: Ne keyómecaa nyánile ken wúkulelē, Usoi Kepipi ken Uléecaa kuluke-luke-mē kényukótone-i nyenu. ⁵⁷Kuu lē m̄ ma, api kepupeila píima kenyine té api atu tápisi api pin- néi kesé pehépo api u filí, ⁵⁸api u lakase apí ne kuyu iyaa leepō api apare u tapisi api kópu. Pēpēe kei n̄ we api pisitukanka cícaá máhani api uhmáne unyine kapi ye n sée re Sooli pa uu si m̄ mé. ⁵⁹Pi Etiyeeni apare tapisile un we un kō ne keyóme yáasi. Uu re: Upíima Yeesu, a nnéfáa yósi, ⁶⁰uu pēe anui kecáá wúla uu mesóri pupei re: Upíima, kape akópe nnyé piriya kecáá wa. Kuu lē pimáa m̄ masí, uu pēe kpi.

8 Etiyeeni nkpo mmē n̄ ne Sooli sá.

Sooli ye KIRISI pikó wéékuselē

Likeyaa kē cire kapi Yerusalem kuyomeyáhaalee pikó piwéékuse korraane ai wōhōw. Pinnéi api Yutee sitē ne Samarii sitē kecáá yékáá, ai yá pitume ḡmane. ²Pisoi pēe Uléecaa likó n̄ la pēe Etiyeeni kulesi api nkpo tone api ukecáá tēni hái. ³Sooli pōw ḡmóópúlē te uké Uléecaa icápine kpu. Sfyō kuú pēe kóónúlē un Kirisi pikó cōpii, pitisi ne pinósi, un kukpaniilee súuni.

Filipu ye Nsímé Kecire Samarii keteni-i yóólē

⁴Pēpēe rin-yékaa ye pēe ketē kóónúlenle pin Nsímé Kecire yóólē.

⁵Filipu uu yisi uú ha Samarii kuyu maa-i yóó re Yeesu yee uyē ke Uléecaa uu n wée. ⁶Pisoi nnéi ye pēe rinōw rise wale pin Filipu kutu cōlē. Pi pēe kómeile re u mewaisaḡa wapisi, api kō me yenu. ⁷Anrí ye pēe pisoi meyá kémee lele an pupukee. Sikankáláká ne pipáfkwó kulúu ye pēe pélesile. ⁸Ai pēe lē nnya pisoi n láarú kuyu kpe-i.

⁹Utisi unyine yee hái mekee-me kuyu kpe-i we, api ye u séi re Simōw. U pēe metarewai wapisile ai ye Samarii pikó nnōw yipu. U kō pēe umecire kpíilenle re u úyukwó unyine le. ¹⁰Pisoi nnéi, kai n kpísi siwá ne piwéése ye pēe u waiselenle hái. Api ye maa re: Uléecaa nnaḡe kapi ye n sée re ḡnaḡe maa mee usoi nkó kémee we. ¹¹Hái mekee-me ke umetarewai ame nnōw pi yipaalē. Api pēe lē nnya u n waiselē. ¹²Amá ke Filipu uu Uléecaa iyōopi ne Yeesu Kirisi kecáá Nsímé Kecire pi n símisi api ḡmurei, pi tíyesele api míni pi wole, kai n kpísi pitisi ne pinósi. ¹³Simōw uyē ticuruu pōw kō ne Nsímé Kecire mmē kefa tene api míni u wole. Uu pēe Filipu n tikilē un mewaisaḡa ne mewai píima ke uyē uu n wapisí nyánei men nnōw u yipaalē.

¹⁴Pitume pēe Yerusalem-i n̄ we api kóm te Samarii ketē pikó ye Nléecaasimé yósi. Api pēe Piyee ne Yohani kei tumpō. ¹⁵Piketé kē api yisi api sí apí ha ne Uléecaa welu re uké Samarii pikó pē Nfáasone he. ¹⁶Nfáasone ḡn pēe kahane likumúḡe kpe-i úka kecáá n súime. Míni ḡmane kapi pēe ne Yeesu rinyiri pi wole. ¹⁷Kei ke Piyee ne Yohani api pēe anípe pikecáá rilaa, Nfáasone nn pēe pi loni.

¹⁸Ke Simōw uu n yé te pitume ye pisoi kecáá anípe rilaa Nfáasone nn pi loni, uú ne siwóó hapō uu pitume pē maa re:

¹⁹ Ani kɔ nɛ́ nnanɛ mmɛ́ he ké ye nen úye kecáá anípe rinlaa, uké Nfáasɔne yɔsí.
²⁰ Amá Piyee uu u pese re: Nɔ́ ne sipó-wóó sɛ́ ani ásaláú wa. Pɔ́ musí re pɔ́ fe aa Uléecaa liheehɛ ne siwóó loluu?
²¹ Lipókɔ́ líka ái nté we, áa kɔ́ líka kecáá nté ncée má. Li we re áa Uléecaa kémee aseí má. ²² A kepómúnjé kópe kepire rito aa Upíima ne téní re lin kusárei n we, uké kemúnjé kɛ́ pɔ́ sárei. ²³ Ne nyáni yare nfasimé kópe ne rikpákárá kaa n fanaalɛ́ ye pɔ́ múflenle yare ulási. ²⁴ Kei ke Simɔ́ uu pɛ́e rinɔ́ yosí re: Ani nórínécúruu ne Upíima né té, lɛ́ kani nní ḿ ma ái kape ne né n wa nnya. ²⁵ Ke Piyee ne Yohani api Samarii kuyu kpe-i Upíima nsímé piyóó ne picélaa ḿ masí, api yisi api Yerusalem pele, pin ncée-i siyupi meyá kémee Samarii keté kecáá Yeesu Nsímé kecire yóólɛ́.

Filipu ne Etiyopii ukawe ifaaci

²⁶ Upíima uleecaatume unyine uu Filipu maa re: A yisi aa ituɛ kumii-mɛ́ pansɛ aa Yerusalem ncee mee Kasaa n cépilɛ́ kpísi. Ápi ye ncée mmɛ́ titiki. ²⁷ Filipu uu mese ne mese yisi uu tómpɔ́, uú ne ncée Etiyopii keté utisi unyine sáne. Ukawe píima unyine lo ††. Uyɛ́ Etiyopii unɔ́siyɔ́ɔ́pi Kantaasi memá nnéí kecáá pafílɛ́. U Yerusalem-i kale re uké Uléecaa yáási ²⁸ un pɛ́e nkpéni kulu, un ukésannɔ́ɔ́pi kecáá tú un antepu Esayi ritelɛ́ kééni. ²⁹ Nfáasɔne nn Filipu maa re: A kenɔ́ɔ́pi nké kekúrí hapɔ́. ³⁰ Filipu uú ne itóó nyɔ́sɔ́ɔ́pɔ́ uu kóm Etiyopii ukɔ́ uyɛ́ un antepu Esayi ritelɛ́ kééni. Filipu uu u pise re: Pɔ́ lɛ́ kaa n kééni aseí kómeii? ³¹ Utisi uu re: Unyine unsá né n lɛ́, íye kam yé ne kɔ́? Uu pɛ́e Filipu séi re uké hapɔ́ uké kesannɔ́ɔ́pi kémee ukekúrí tone. ³² Li Uléecaa Nsímé kelɔ́ kɛ́ kuu n kééni kémee wólaalɛ́ te:

Pi ne u tósule yare kapi ye kusáɣyaha n tórɔi pin ne pikópe sɛ́, un séélɛ́ yare risáɣɣipi kapi nkpíí n nyálu, úu rinɔ́ wúkule.

³³ Apí ne u túhaane api u cepise, úu pɛ́e nkpáni líka tu.

Wóo yé pɛ́e nkpáni upipirɛ́ tinɔ́ maa?

Pi keté kecáá unfaa lesele. ³⁴ Kuu lɛ́ pikéɛ́ m masí, uu pɛ́e Filipu pise re: A risuúlu a né símisi nké te úye nsímé ke antepu nkó uu nní símisi. Uricuruu kuú ne máne néé unyine nsímé kuu símisi?

³⁵ Kei ke Filipu uu pɛ́e ne antepu Esayi nsímé mmɛ́ riwááná uú ne Yeesu nsímé kecire u símisi. ³⁶ Apí nsé nɔ́ɣ apí ha ne míni kelɔ́ kenyine tulu. Ukawe píima uyɛ́ uu pɛ́e re: Míni ye mmé nní. Yo ico yɛ́e párfílɛ́ ké ne míni n wole? ³⁷ [Filipu uu u pese re: In te pɔ́ ne kepófa nnéí nsímé mmú tene, pi yé fe api míni pɔ́ wole. Utisi uu re: Ne ne kefa tene re Yeesu Kirisi ye Uléecaa Kepipi le.] ³⁸ Uu kesannɔ́ɔ́pi nyereɛe, u ne Filipu api míni-i lomɔ́, Filipu uu míni u wole. ³⁹ Kapi míni-i n léepɔ́, Upíima Nfaasɔne nn Filipu kpííɔ́, ukawe uyɛ́ úu pɛ́e piyéne u rikpá. Uyɛ́ uu kɔ́ mpɔ́ɔ́nare ne uncee nɔ́ɣ. ⁴⁰ Filipu pɔ́ ha Asɔ́ɔ́ti keté-pɔ́ leeri. Uu pɛ́e kei ayu nnéí nyee ncée-i n we kémee Nsímé Kecire n yóólɛ́ uú ha ne Sesaree keté tulu.

Sɔ́ɔ́li ye mefine conse

(UPM 22:6-16; 26:12-18)

9 Sɔ́ɔ́li úu pɛ́e kusa kumúnjé kpe-i Upíima pipiretiki ne kefa pɔ́sílú un wéési uké pi kó. Uu yisi uu lɛ́ nnya Uléecaa usina léepɔ́, ² uu re uyɛ́ uké átelɛ́ u wa aké ncée u he uké ha Tamaasi-pɔ́ Pisuiɛ́ ayomeyáhaalee rika. Un kei píye n léepɔ́ pɛ́e Upíima ncee n tíkilɛ́, pitisii, pinóssii, uké fe uké pi cɔ́pii uké pahaankeɛ́ uké ne Yerusalem tómpɔ́. ³ Kuu ncée n kpísi un ne Tamaasi nyahaiɔ́ne ke metéí

††8:27 Pi ye pɛ́e kuyu kpɛ́ inyekii kémee pikawe píima pɛ́e comesile api kelene pikei pi pa uyóɔ́pi keyɔ́-i.

menyine ame meyéne mese keyómecaa-pɔ leeme ame tapu amé ne u kóónú. ⁴Uu keteni-i lólu, uu pɛe rinóó rinyine kom tin tee re: Sɔɔli, Sɔɔli, yo kecire nnya kaa lɛ né wéékuselɛ? ⁵Sɔɔli uu pɛe pise re: Póó úye, Upíima? Upíima uu rinóó u yósu re: Née Yeesu uyɛ kaa nní n we pɔn wéékuselɛ. [Áa ye nkpáni fe póké ne nkpɔ melò tɔpiriinkee. Un terii lin nnóó u yipaalɛ, uu pɛé maa re: Upíima, yo kaá la ké wa? Kei ke Upíima uu pɛé maa re:] ⁶A yisi aa kuyu-i lompo. Pɔn n lompo, pi yé pɛe póó símisi lɛ kaa yé n wa. ⁷Sɔɔli pisencɔ api nyere pírfi, rinóó ári we. Amá pi pɛe rinóó kómeile ápi pɛe úka nyáni. ⁸Sɔɔli uu yisi uu anípeɛ wii úu pɛe líka nyáni. Api pɛe kunípe u múlú api u tɔɔi apí ne Tamaasi sí. ⁹Siyáa sitaani kuu wa úu ye líka yɛ, úu ye líka li úu ye kɔ líka n ntí.

¹⁰Kirisi upiretiki unyine ye pɛe Tamaasi-i wele, api ye u séi re Ananiyasi. Upíima uu keyáa kenyine u kpáfúme uu u séi re: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu re: Née nkó, Upíima! ¹¹Upíima uu u maa re: A yisi a ncée mmɛ kapi ye n sée re Kecire kpási aá ha Yutasi keyɔ-i Tarisi ukó uyɛ kapi ye n sée re Sɔɔli kecáá pise. U wele un keyóme yáási. ¹²Ai u nyíse re utisi unyine kapi ye n sée re Ananiyasi ye lompo uu anípe ukecáá láa re uyɛ Sɔɔli inípeɛ iké ye kɔ yɛ. ¹³Ananiyasi uu re: Upíima, ne konle pisoí meýá pin símisi re utisi uyɛ úu kusa pipósoi pɛe Yerusalem-pɔ n we rikpákárá wapisi. ¹⁴Pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése pɛe ncée u he re uké nté kam uké pɛ nnéi pɛe póó n yáási cɔpii. ¹⁵Amá Upíima uu u pese re: A n ηme. Ne usoi uyɛ wéele re uké pinékei wa. U yé tíyese mpuri sane pikó ne pipiyɔɔpi ne pɛé ne Isirayeeli pikó api rinényíri ceru. ¹⁶Né rinécúruu u símisi re u yé kenécáá íwe ncɔpuri li. ¹⁷Kei ke Ananiyasi uu pɛe ncée kpási uú ha Yutasi keyɔ lompo, uu

Sɔɔli kecáá anípe laa uu re: Unémárecɔ Sɔɔli, kaá pɛe ncée n tíkimelɛ pɔn nté wéme ke Upíima uu pó rikpáfúme. Uyee né tumme re ipónípeɛ iké ye kɔ nkpéni yɛ, Nfáasɔne nké kɔ pó lɔ. ¹⁸Kei nní, linyine ai uinípeɛ kecáá lápile yare ikpíntomé awéé ai lólu, uu pɛe nkpéni n nyáni. Uu yisi api míni u wole ¹⁹uu pɛe iluke le uu nnanɛ yenu.

Sɔɔli ye Tamaasi-pɔ Nléecaasimé yóólɛ

Sɔɔli uu Yeesu pipiretiki kémee Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰Uu pɛe kei nní yisi uu síyɔ sɛ-i ke Pisuífi ayomeyáhaalee aa n we ka uu yóó re Yeesu yee Uléecaa Kepipi. ²¹Ai pɛ nnéi pɛe u n kómei nnóó yipu api ye pɛe re: Ái nkó yee ye lɛ Yerusalem-pɔ pɛpɛe rinyíri ntí n sélei n wéékuselɛ? Néntɛ u kɔ nté kale re uké lipite pɛ cɔpii uké ne pɛpɛe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése læpɔ? ²²Pɛé ke Sɔɔli uu nnanɛ piyéne rikpá uu ye ne Pisuífi pɛe Tamaasi-i n we nsímé feriyɛ uu pi séése. U ye pi nyíse re Yeesu yee Úyulale ke Uléecaa uu n wée. ²³Kai nkáripí n náɲai, Pisuífi api símaane aí tone re piké Sɔɔli kpu. ²⁴Ai Sɔɔli kutu-i loni re pi u wéési. Ketúnɛ ne kesine kapi pɛe kuyu sipoo mɛ piké ne u n kpu nnya. ²⁵Upipiretiki api pɛe kesine menére menyine-i u wai apí ne kuyu mmele kepire-mɛ u súisepɔ.

Sɔɔli ye Yerusalem-i we

²⁶Ke Sɔɔli uu Yerusalem n tuiɔpɔ, uu Yeesu pipiretiki picɔ pitíki peeni, amá pinnéi pin pɛe u wuru. Ápi pakarelɛ te u mesei Yeesu upiretiki. ²⁷Kei ke Parinapasi uu mese u kpási uú ne pitume læpɔ, uu lɛ ke Upíima uu umecire n lése uu Tamaasi ncee-i Sɔɔli nyíse ne lɛ kuú ne u n símisi pi keeni. Uu kɔ lɛ ke Sɔɔli uu Tamaasi-pɔ ne ikari Nléecaasimé ne Yeesu rinyiri rin-yóó pi símisi. ²⁸Kaí ne kei n kpási, Sɔɔli ne pi-

tume pē pēe pēe Yerusalem-i sónesi, un ne ikari Nléecaasimé ne Upíima rinyiri yóólē. ²⁹U ne Pisuifi pēe Mékireki n símisi yèè pēe ifaaci wale. Amá pē pin pēe wéési piké u kpu. ³⁰Ke piyómeyáhaa picó api lē n céri, api u kpísi apí ne Sesaree-mē u sī api Tarisi-mē u tónsepó.

³¹Úka úu pēe kumúnjé kpe-i Yeesu pikó cónjlē Yutee ne Kalilee ne Samarii ketē nnéí kecáá. Pi pēe ikari kpáriisenele pin kó Upíima riwure mále. Nfáasone nn pi lēni pin kulúí kpálē.

Enee pipélé

³²Piyee ye pēe ínpá yei kuyu-i sónle, uú ne keyáa kenyine Yeesu pikó pēe Lita kuyu-i n we kémee tulu. ³³Uu kei utisi unyine kapi ye n sée re Enee leepó. U kékankáláká le. Li wa ínmē ipaha kuú ne kefine kecáá n finu úu ye fe uké sone. ³⁴Piyee uu u maa re: Yeesu Kirisi ye pó paisele, Enee. A yisi a ripócúruu kepófine riwépi. Enee uu kei nní mese ne mese yisi. ³⁵Lita pikó ne Saaró pikó nnéí api u yenu api pimécire Upíima pa apí ne Upíima kefa tene.

Pi Tōrikaasi yukuse nkpo kémee

³⁶Yafa-pó ke unósi unyine uú peé we. Pi ye u sée re Tapita. Pi ye rinyíri tē Mékireki kémee tuisse re Tōrikaasi ^{††}Uyē nkó mee re uké ínpá píyei lisone n wai uké kó písoi n hekesi. ³⁷Uu likumúnjé kpe-i káási uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kényó kecáá-pó kulee kunyine-i keléecaa-pó u finse. ³⁸Yeesu pipiretiki pēe Yafa-pó n we ye pēe kónle re Piyee ye Lita-pó we. Lita ye kó ne Yafa kónle. Api pēe písoi pité lese api Piyee kémee tum te piké u maa re uké mekee pikemee wurupó. ³⁹Piyee uu wákasi u ne pēe apí tóoisene apí tómpó. Kuu n tuiupó, apí ne kényó kecáá kulee kpe-i u taápó. Pikúmannósi nnéí apí nyóópó apí itu

ne u kálisi. Api sitúkanka ne akpélenku nyē ke Tōrikaasi uú pēe nfáa m má un yóóni u nyísente. ⁴⁰Kei ke Piyee uu pēe pinnéí lésepó, uu wúla uu keyóme yáási. Uu pēe ukpókpo-mē pansepó uu re: Tōrikaasi, a yisi. Tōrikaasi uu inípee wúkule. Kuu Piyee n yé, uu yisi uú tone. ⁴¹Piyee uu kunípe u tini uu u lēni uu yisi. Uu pēe limemáá piyómeyáhaa ne pikúmannósi pēe síi uu Tōrikaasi ne unfaa pi nyíse. ⁴²Nsíímé mmē nn Yafa kuyu nnéí kóónú, písoi meyá apí Upíima ne kefa tene. ⁴³Piyee uu Yafa-i ukónéfukei Simóo keyó-i tone ai siyáa wai nsonne.

Piyee ye Kōrinee keyó ha

10 Utisi unyine yee pēe Sesaree-pó we, apí ye u séi re Kōrinee. U pēe Róm usóóca kpéé unyine le. U pēe písoi píle kutópílee uwéése le. ²U ne ukeyó nnéí ye pēe Uléecaa líkó lalē. U ye pēe píwekóó ulíkó meyá hekesile un kó mesere Uléecaa yáási. ³Keyáa kenyine kuu ketúnjéó metaani kumúnjé Uléecaa-tume unyine méyene menyine-i yé cáká-cáká. Uléecaa-tume uyē uu ukeyó-i lompo uu u séi re Kōrinee! ⁴Kōrinee uu pēe iwame ne uléecaa-tume uyē n nyánei uú ne u píse re: Ne meyo-me, Upíima? Uléecaa-tume uu u pese re: Uléecaa ye ipówele konle uu kó lē kaa píwekóó n lēni yenu. Úu yé pó palei. ⁵A nképéni písoi tū piké ha Yafa-pó utisi uyē kapi ye n sée re Simóo apí kó rinyiri u he re Piyee séeme. ⁶Ukónéfukei uyē kapi ye n sée re Simóo keyó-i kuú we mínimaa ritime-pó. ⁷Ke uléecaa-tume uyē uu lē n símisi uu tómpó, Kōrinee uu upikeikó pité pinyine séi. Ukutópílee kémee usóóca unyine ye pēe Uléecaa líkó lalē nsonne. Uu kó uyē séi. ⁸Uu lelee n wa nnéí pi keeni uu pēe Yafa-pó pi tum.

⁹Ai ncée pi weesi pin Yafa lapó. Piyee uu ituñe kecíre kumúnjé kényó caca ipiraa

^{††}9:36 Tōrikaasi: Li aseí re ketáha

yopoi re uké keyóme yáasi. ¹⁰Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi n we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípeēhee. ¹¹Uu yénu keyóme ken wúkulelē, linyine lin cepimele aí ne keteni-i tuiri yare kusáñáá maamaa kunyine kapi n táñe pin kuatime kena muleilē. ¹²Ána ana likó nní ncɔpuri ne lelee m múngui ncɔpuri ne sinúipi ncɔpuri yee pee kemée we. ¹³Ai rinó u maari re: Piyee, a yisi, a kó aa le. ¹⁴Piyee uu rinó pese re: Kása, ám píkai irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upíma! ¹⁵Ai kɔ melírú pimáa u kpá re: Lē ke Uléecaa uú m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁶Mepehē metaani kai lē wa, ai pee limemáá kusáñáá kpē keyómecaa-mē kpíípo.

¹⁷Piyee uú n we un umecire písei re méyene mē aseí ye nkpéni áye. Likumúñé kpe-i, pisoí pē ke Kɔrinee uu n tumpɔ pón Simɔ keyɔ wélaapɔ apí ne keripoo tuiɔ mese ne mese. ¹⁸Api séi api pise re kei ke Simɔ kapi rinyíri n he re Piyee uú wee? ¹⁹Piyee un we un meyéne mē kecáá músu, Nfáasɔne nn u maa re: Pitisi pitaani pinyine ye mpí pin pɔ wéési. ²⁰A yisi a ricepípo, nó ne pē ani mese ne mese tɔmpɔ. Néé pi tumpɔ. ²¹Kei ke Piyee uu pee súipo uu pitisi pē maa re: Néé Piyee uyē kani n wéési. Néé usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²²Api re: Rɔm usóɔca kpéé Kɔrinee yee ró tumme. U usoi kecire le, un kɔ Uléecaa pakarelē. Pisuifi nnéí ye ukecáá n̄sɔne símisile. Uléecaatume unyine yee u símisi re uké pɔ sée aá ha ukeyɔ-i nfasimé kaa m máme u símisi. ²³Piyee u keyɔ pi tani uu kulee pi he api fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki api kesé tɔmpɔ. Pimáreɔ pinyine pee Yafa-i n we pɔ kɔ yisi api u saruni. ²⁴Liukóso kapi Sesaree tu, Kɔrinee un ukeyɔ-i upikó ne upisane cápinelē un ne pi mé. ²⁵Ke Piyee uu n tuiɔ, Kɔrinee uu u tépei, uu wúla ne ketē-po uú ne ipakare u yáasi. ²⁶Piyee uu u yukuse uu nyereese uu re: A yisi a nyere!

Né ne kɔ kesoipipi le. ²⁷U ne Kɔrinee pin lē ifaací wai uú ha ne keyɔ lomɔ, uu leepɔ pisoí pin cápinelē kulúí ²⁸uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule re Usuifi úu ncée má upiyomeyáhaa nnya, u ne mpuri sane ukó unyine piké n sɔne, née uké ye ukeyɔ rilóólú. Amá Uléecaa ye né símisile re áí nyamí te ké m músu re unyine ye icírí nēé úkperinkpekó. ²⁹Lelee tíyese, kani kenémee n tumpɔ re piké né sée, ám nkpáni pipáká-páká peē. Ne la ké nkpéni nó pise re n-ye kaní ne né séi? ³⁰Kɔrinee uu pee rinó u yósu re: Siyáa sina ye nsí kam itunje nnyí icɔ-i, ketúnéɔ metaani kumúñé nkú-i kenéyɔ-i we nen keyóme yáasi. Mese ne mese, ám paí utisi unyine un ilū tanaalē in tēlu un ne kenékúri nyenu. ³¹Uu né maa re: Uléecaa ye ipówele yɔsile, Kɔrinee. U lē kaa lipókɔ pisoí n hekesi yenle. ³²Lē nnya, a pisoí tū piké ha Yafa-po Simɔ kapi rinyíri n he re Piyee séeme. Ukónefukei uyē kapi ye n sée re Simɔ keyɔ-i kuú we mínimaa ritime-po! ³³Am pee mese ne mese pisoí tumpɔ re piké pɔ séeme. Li né larisile háí re pɔ ka. Ntónéí mmú, Uléecaa inipee-i kari nkpéni nní we, tɔn kutu cɔlē tóké kó te n-ye ke Upíma uu pɔ máame re a ró símisi.

Anó ke Piyee uu Kɔrinee keyɔ-i m ma

³⁴Kei ke Piyee uu pee rinó yási uu re: Nkpéni kam meykíyiki kó te Uléecaa úu pisoí ne picɔ kóólene. ³⁵Mpá mpuri n-ye ukó ye kpere u pakarelē un aseí tikilē, u ye liute n lalē. ³⁶Yeesu Kirisi kuu tumme re uké Isirayeeli pikó Nsimé Kecire símisi re u ne nkíññe pi ka. Yeesu Kirisi uyee pisoí nnéí Upíma. ³⁷Ke Yohani uu Nléecaasimé piyóó ne pisoí píniwolē m masí, nó yenle lelee Kalilee keteni-i n wa aí ha ne Yutee ketē nnéí yósu. ³⁸Uléecaa ye pee Nasareti ukó Yeesu kepire wele. U pee Nfáasɔne ukemee wale nn ínaje u he, un ne mpá yei sɔne un lisɔne wai, un pisoí nnéí ke kuníri aku m

múílē p̄sente. ³⁹Tóó lē nnéi kuu Pisuiŋi kuyu-i ne Yerusalem-i n wa piseérakóó. Pi kunapéékóó kecáá u kariile apí ne u kopu. ⁴⁰Amá Uléecaa uu keyáá táánū tuŋé nkp̄o kémee u yukuse, uu fe uu umecire lese uu keróópe pinyine nyíse api yénu re u nkp̄o kémee yisile. ⁴¹Ái p̄e re p̄isoi nnéi kuu umecire nyíse, amá t̄s ke Uléecaa uu mekee-me n lése re t̄ké piseérakóó kuu umecire nyíse ari u yenu. Umeyise-máá, t̄o kesé tonele ari le ari níru ne uyē. ⁴²Uu k̄o r̄o forii re t̄ké Nsímé Keciŋe Pisuiŋi símisi piké céri re uyē ke Uléecaa uu lése re uké pinyánnyá ne pikp̄okp̄o túhaane. ⁴³Antepuye nnéi ye unsímé símisile api péhele re úye un ne kefa u n tene, uyē nnya, Uléecaa ye liute akópe sárei.

Nfáasone ye mpuri sane pikó kecáá súime

⁴⁴Kumúŋé kpe-i ke Piyee uu lē n símisi, Nfáasone nn p̄e nnéi p̄e uanóo nyē kutu n cólē kecáá súiri. ⁴⁵Pisuiŋi p̄e Yeesu ne kefa n tene ye p̄e Piyee sarunle. Ai nnóó pi yipu re Uléecaa ye k̄o mpuri sane pikó Nfáasone he. ⁴⁶Mesei ke Pisuiŋi p̄e apí p̄e kómei mpuri sane pikó mpí pin meyu saŋa menyine símaank̄ee pin k̄o siyóme ne Uléecaa pakarente. Kei ke Piyee uu p̄e re: ⁴⁷Meróó ke Uléecaa uu p̄isoi mpí Nfáasone he. Tó p̄e nkp̄éni fe arí ne pi yulu re ápi kape míni wolé? ⁴⁸Kei ke Piyee uu rinóó he re piké Yeesu Kirisi rinyiri ne míni pi wolé. Lē memáá, api p̄e u pise re uké pikemee siyáa sinyine wa.

Piyee ye umewai Kirisi pikó p̄e Yerusalem-i ní we keenkee

11 Pitume ne Kirisi pikó p̄e Yutee keteni-i ní we api kóm te mpuri sane pikó p̄ó ne k̄o Uléecaa Nsímé yosí. ²Ke Piyee uu Yerusalem m p̄ep̄o, Pisuiŋi p̄e Yeesu ne kefa n tenelē ápi kéyu u pa. ³Pi u maa re: P̄o pikéciré keyo

lomp̄o, nó ne p̄e ani kelō kесе le! ⁴Kei ke Piyee uu p̄e lelee n wa pi keenkee ne k̄éto-p̄o, uu re: ⁵Yafa-p̄o kam̄ p̄e kéyo kenyine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yare kenípeeh̄ee, ai linyine né nyíse lin kenémee wéme. Likei lee wele yare kusánjáá maamaa kunyine kapi n táŋe pin kuatime kena muleilē. Ai p̄e keyómecaa n leeri lin cepimelē aí weri aí ne né k̄o. ⁶Am kusánjáá kp̄e kémee ísone paí, am ána ana lík̄o nní nc̄opuri ne liyúik̄o nc̄opuri ne lelee m múŋui nc̄opuri ne sinúipi nc̄opuri yenu. ⁷Kei kai rinóó né máame re: Piyee, a yisi, a k̄o aa le! ⁸Amá am tinóó yósu re: Kása, ám p̄ikai irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upíima. ⁹Ai k̄o melírū keyómecaa-p̄o pimáa kpá re: Lē ke Uléecaa uu m̄ maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁰Mepeh̄e metaani kai lē wa, ai p̄e limemáá kusánjáá kp̄e keyómecaa-mē kp̄íip̄o. ¹¹Likumúŋé kpe-i, p̄isoi pitaani pinyine api kei nní weri api kéyo ke-i kari ní we ripoo-i nyere. Sesaree-p̄o kapi lē pi tumti. ¹²Nfáasone nn né maa re ké yisi ké mese ne mese pi ritiki. Pimáreco pikpuulū mpí api yisi api né sáruni arí ha ne kesé K̄orinee keyo-i lomp̄o. ¹³Uyē uu r̄o k̄éénkee lē kuu uléecaatume ukeyo-i n yé un u tee re uké p̄isoi tū piké ha Yafa-p̄o Simóó kapi rinyíri n he re Piyee sée. ¹⁴U yé nsímé u símisi mee yé u ne ukeyo pikó nnéi n yóriye. ¹⁵Kam nsímé n kp̄isi, Nfáasone nn pikécáá súiri yare knn lē kékoraane keróóó n súime. ¹⁶Kei kam p̄e Upíima rinóó ntí léise re: Míni ŋmane ke Yohani uu nó wolé. Amá Nfáasone ke Uléecaa uu nó wolene. ¹⁷Kari Upíima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Uléecaa uu Nfáasone ró he. Mmē kuu k̄o nkp̄éni p̄e he. Wóo p̄e nkp̄éni né ké ne Uléecaa n k̄éŋene? ¹⁸Kapi anóó nyē n k̄ó, api piakiŋ niŋukuse api Uléecaa ríyu waise api re: In lē, mesei ye me re Uléecaa ye ŋmureile re mpuri sane pikó p̄óók̄e k̄o piakópe kepire rito piké nfáa yík̄iyiki yé.

Kirisi pikó pée Antiyóosi-i ní we

¹⁹ Kumúńé kpe-i kapí pée Etiyeeni ní kpu, pi pée pepée Kirisi ne kefa n tene wéékuselenle háí. Ai tíyese picó api wúrunkée apí ne Fenisii ketē ne Siipuru ne Antiyóosi tulu, amá pin pée Pisuiifi ģmane Nléécaasimé símisi. ²⁰ Ḿpá ne lē, Siipuru ne Sireeni pikó pinyine ye yisile api Antiyóosi sí apí ha Upíima Yeesu Nsímé Kécire Pikireki símisi. ²¹ Upíima nnaŋe nn pi léni, písoi meyā apí ne kefa u tene api mefine conse. ²² Kirisi pikó pée Yerusalemi-i ní we api lē kom, api Parinapasi Antiyóosi-pó tum. ²³ Kuu n tuipó, uu yénu lē ke Ulééca uu pepée ne Kirisi kefa n tenelē tinkpá, ai u larisi uu pi ģmóópúse re piké Upíima ne kefa kese n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pée meyíkíyiki usoi sone le. Nfáasone nn u yipaalē un kó nfatene má. Lē nnya ke písoi meyā api ģmurei api Upíima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáá yisi uu Tarisi-pó Sooli piwélaa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kpísi uú ne Antiyóosi u sí. Api kei Ulééca icápine iye-i kuńmē ne kuriyu wai pin Nléécaasimé písoi meyā céési. Antiyóosi uye-i kapi mefoi foí Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúńé kpe-i ke antepuye pinyine api Yerusalemi yisi api Antiyóosi sí. ²⁸ Nfáasone nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nkú píima nnyine yé ketē nnéi kecáá wa. Nkú mmē ní weri nn mesei Kulooti iyóopi kumúńé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pée Antiyóosi-i ní we api símaane aí tone re pikecápe, ḿpá úye uké lē kuu yé n fe tóho piké ne pimárecó pée Yutee-pó ní we lémpó. ³⁰ Api mesei lē wai, api Parinapasi ne Sooli tum api sí apí ha itóho iyē ne pi léni api pipiwéése pa.

Pi Yakupu kpu api Piyee ṕ kpanii

12 Likumúńé kpe-i ke uyóopi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse

lō. ² Uu tíyese api ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē ģmaa ke Pisuiifi apí pée ní la kuu lē wa, uu kó tíyese api anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li kémee Piyee ṕ tini. ⁴ Kapi lē u n tí api kpanii, api písóóca siwúípi sina wai, ḿpá kéye kémee písóóca pina, pin ne u mē. Nkpo melóó anyá memáá kapi lē ne músu re piké ḿpá úye inipee-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i ní we pin u mē, Kirisi pikó pin ukecáá Ulééca welu mewénte áme we.

Piyee melele akpanii kémee

⁶ Kesine kée n weesine Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu písóóca pité kepáápáá wa un loni. Anípe keté kapí pée akpanii u wailē pin ne u pahaalē, piméré pónn kó kukpaniilee rinónnó-i nyenu pin mē. ⁷ Mese ne mese, Upíima uleecaatumē unyine uu lompo, metéi ame kukpaniilee yipu. Uléécaatumē uyē uu Piyee ilúké pépé uu u yóńse, uu u maa re: A riwakasi! Akpanii kapí peé ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Uléécaatumē uu pée u maa re: A kupótampála rité aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléécaatumē uu kó re: A kupókpélenku tá aa yisi aa né tiki. ⁹ Piyee uu u tiki api léépo, lin u we yare keláré. Úu pée músu re mesei ye me. ¹⁰ Api piméré foí fáau, api pilírú kpá api pée nweni rinónnó kapi ye ne kuyumē n léepó tulu, tē ari timecire hánnepó api léépo. Api ncée kpísi pin tósu. Kei nní, uu Piyee inipee-i pólu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pée yé te mewai ye wale. Kei kuu pée re: Nkpéni kam yé te mesei ye me. Ulééca ye uléécaatumē tummele uu Erooti anipe-i né lese, uu kó mmē ke Pisuiifi apí peé ne né ní la kémee né lese.

¹² Ke Piyee uu n yé mmē kémee kuu ní we, uu Yohani kapi rinyíri n he re Mariki uni Maari keyó sí. Písoi kulúí ye pée kei cápínelenle pin keyóme yáási. ¹³ Kuu n hapó uu keyó ripoo pepu, unósi

keikó unyine kapi ye n sée re Rooti uu sí uké ha yē te wóo lo? ¹⁴Uu Piyee metē ceru. U yé ripoo hánnele née, uú nya uu mpóonare ne itóó ne kéyo-mē pēepō, uú ha re Piyee ye ka un tipoo-pō we. ¹⁵Pepee kei n cápinelē api u maa re u isohō torile. Amá uu kéyu mahani ηmaa re mesei ye mē. Api re in lē, ukumíri ye ku. ¹⁶Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánne api u yenu, piipiηe ii nnyiye loni. ¹⁷Uu kunípe ne pi símisi re piké n séélē ápi kape ríka ma. Uu kō pi símisi lē ke Upíima uu kukpaniilee-i u n lése. Uu kō pímda pi kpá re piké ha Yakupu ne pímdáreco picō lē símisi. Kuu lē písímé pi m masí, uu yisi uu kelō féé tómpō. ¹⁸Kai n weesi, ai písóoca pē kecōpe nokōre háí, api peé m píseine re méye ke Piyee uu lō? ¹⁹Erooti uu pēe rinóo he re piké u wéési. Amá api u wéési ápi u yē. Kei kuu pēe pímeré pē sée uú ne pi túhaane uu re piké pi kó. Uu pēe limemáa Yutee keteni-i yisi uú ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpo

²⁰Erooti ye peé ne Tiiri pikó ne Sitōo pikó wólaalenle. Pē api rinóo rise wai re piké ha u yē. Api lē nnya uyóopi pímeré uwéése Pilasituusi kópóó, api yéntine uú ne kekpéé pi wai piké ha ne u kpurei. Ái méwoo, uyóopi Erooti ketē kémeé likó nfaa kapi má. ²¹Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uú ha umeyóopilape tani uu uriyóopitū kecáa tone uu peé ne pisoí riwúí ne meyá n símisi. ²²Kei ke pisoí api ipakare riwōo re: Ulééca rinōo ye ntí, ái kesoipipi rikó. ²³Kúu n céri re Ulééca ηmane yee ipakare te nnya, Upíima uleecaa-tume unyine uu kei nní u fapi uu lalei, apapi aa u takai uú ha ne kpi.

²⁴Nléécaasimé nn pēe likumújé kpe-i kóónú api mpa yei n kom. ²⁵Ke Parinapasi ne Sōoli pōo lē nnya kapi Yerusalem-i pi n tumpō piwai m masí,

api yisi api Yohani kapi rinyíri n he re Mariki ne péne apí ne Antiyōosi pele.

Parinapasi ne Sōoli ye Nsimé Kecire piyóó ha

13 Antepuye ne pisoí pēe Antiyōosi-pō Ulééca icápine-i wele. Pepee Parinapasi ne Simeyōo kapi ye kō n sée re Uηmóho ne Sireeni ukó Lusiyuusi ne Manayeeni ne Sōoli. Manayeeni ne Kalilee uyóopi Erooti pēe kesé iwá li. ²Keyáa kenyine kapi anóo paasi pin Upíima ne welu. Nfáasōne nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Sōoli iyaa lese piké pikei pē kam pi m pa wa. ³Kapi pinóopahaa ne piwele m masí, api anípe pikecáa láa apí ne pi tum, api tómpō.

Parinapasi ne Sōoli ye Siipuru-pō we

⁴Nfáasōne nn Parinapasi ne Sōoli tum, api Selesii-pō sí api kei kúninōi loni apí ne míni kepáápáa ketē kapi ye n sée re Siipuru sí. ⁵Kapi Salamini n tu api Pisuiifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé piyóó kápáa. Yohani ye pēe pikemeé wele un pi léni. ⁶Api míni kepáápáa ketē kē kóónú api tene apí ha Pafóosi tulu. Kei kapi peé ne Usuiifi unyine kapi ye n sée re Paari-Yeesu risáne. Uyē ne metarewai ukó ne antepu nōome le. ⁷Siipuru ketē uyóopi Serikiyuusi Pōolusi keyō-i kuú peé we. Uyē ne usohōo píima le. Uu tíyese api Parinapasi ne Sōoli u séipō re li ripóo u wa re uké Nléécaasimé kó. ⁸Metarewai ukó uyē uu pi m púneisente un náási re úyukóo uyē úu kape ne Yeesu kefa tene. Pi ye Mékireki ne urinyiri tuse re Elimasi, lelee re metarewai ukó. ⁹Nfáasōne ye pēe Sōoli kapi ye kō n sée re Pōoli yipaalenle. Kei kuu pēe Elimasi uyē nsōne riwii ¹⁰uu u maa re: Pó unōome ne uyaaluke nkó. Kuníri kepipi nké, pōo mpa lisōne líye n ηmélú. Pō ne wele pōn Upíima simújé cire-cire

háresi, née yo? ¹¹ A nkpéni kutu ríco aa kóm. Upíima yé pó pi aa nyíni aa ko ntuye metéí paa siyáa sinyine. Kei nní lē, kuḡmaha aku Elimaasi hila, uu ye toóri toóri un unyine wéési yee yé u n tórci. ¹² Ke uyóópi uyē uu lē n yé, uú ne Upíima kefa tene. Li we re Upíima kecáá icélaa iyē ne u lonne n̄sone.

Pɔɔli ne Parinapasi ye Pisitii ketē-pɔ Antiyɔɔsi kuyu ha

¹³ Pɔɔli ne upisencɔ api Pafooi-i kún-inci loni apí ne Pamfilii ketē-pɔ Periki kuyu sī. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem pele. ¹⁴ Pɔɔli ne Parinapasi pɔɔ piketé kei yisi api sóne api Pisitii ketē-pɔ Antiyɔɔsi kuyu sī. Api kewénteyaa tuḡé Pisuiḡi kuyomeyáhaalee-i lomɔ apí tone. ¹⁵ Unyine uu isé atelé ne antepuye akó písoi inipee-i kééni. Kuu pikéé m̄ masí, kuyoméyáhaalee piwéése api Pɔɔli ne Parinapasi kémee tum apí ha pi maa re: Pimárecɔ, n̄n nnyine m má n̄ké ne písoi ikari rikpáse, nó fe ani nkpéni s̄misi.

¹⁶ Kei ke Pɔɔli uu yisi uu kunípe s̄ka uu písoi séése uu re: N̄s̄ Isirayeeḡi pikó ne nó pitórcɔ mpí n̄ó Uléecaa n wuru, ani kutu ríco ani kóm! ¹⁷ Isirayeeḡi Uleecaa ye pee pirókpure wéele, uu tíyese api kulúí wai, p̄é uye-i kapí pee Esipiti keteni-i ilási n t̄ú. Uu p̄é ne unnaḡe kei pi yukuse. ¹⁸ Uu kucei kóima-i pikecáá paí iḡmē afeena. ¹⁹ Uu limemáá mpuri nseei Kanaa keteni-i kópu uu nsitē cápine uu upísoi pa re piké n te. ²⁰ Ai lē n we aí ne tulu iḡmē píle píle mena ne iḡmē kuwóó kumúḡé.

Uu pee limemáá pikpéenwai pi he, ai kp̄isi aí ha ne antepu Samuyeeḡi ituye tulu. ²¹ Lē memáá, api Uléecaa pise re uké uyóópi pi t̄i. Kei kuu pee Penyamee kumare ukó, Kiisi uḡmáne Sauuli iyóópi tonse iḡmē afeena. ²² Kuu Sauuli iyóópi n lapile, uu Yesee uḡmáne Tafiti i pa uu re:

Ne nkpéni Yesee uḡmane Tafiti yee ne né rinsá yénle. U yee yé menéla nnéí wa. ²³ Tafiti kepirē kесе ke Uléecaa uu Isirayeeḡi pikó pa re keké pi yoriye yare kuú pee m̄ maa re li yé wa. Kekee Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kelene n̄ kam, Yohani ye pee riyóóle uu Isirayeeḡi pikó nnéí s̄misi re piké piakópe kepire rito piké míni wole. ²⁵ Yohani uké ne upikei keto n tu, u maa re: N̄ó m̄su re née wóo? Ái née uyē kani m mé. Uyē ne kepire wemele. Né am̄ tu ricuruu re ké rípe ké uanéeri keḡmepi féenne.

²⁶ Pɔɔli uu ko kpá re: Pimárecɔ, ntónéí ke Uléecaa uu nsímé mmú pálē uké ne ró yóriye, n̄s̄ Apiraham sipirē ne nó pitórcɔ mpí n̄ó nní Uléecaa n wuru. ²⁷ Mesei ke Yerusalem pikó ne pipiyóópi api Yeesu yé, ápi ko antepuye nsímé kapi m̄pá kewénteyaa kéye n kééni riyíki kó. Amá kapi Yeesu n̄ kpu, lelee nsímé mmē kémee n̄ we kapi lē wa. ²⁸ Ápi ko n̄ka yē, mmē nnya kapi yé u n̄ kpu, amá pi pee Pilati pise re uké u kpu. ²⁹ Lē kai Nléecaasimé kémee Yeesu kecáá n wólaalē kapi lē wa. Api pee limemáá kunapéékó kecáá u súise api u kp̄isi api nhóre-i wai. ³⁰ Amá Uléecaa uu pikpɔkpɔ kémee u yukuse. ³¹ Peepee hái Kalilee-pɔ u n sárú apí ne Yerusalem s̄i kuu siyáa kulúí ume-cire nyíse. Peepee ko neni nní upiseérakó Isirayeeḡi pikó inipee-i. ³² Nsímé Keciire mmú ke Uléecaa uú pee yekei re u yé pirókpure pa. Mmē karí ne nó ka. ³³ Mmē kuu nní nkpéni t̄s̄ pipipirē wa. Li we re u Yeesu nkpɔ kémee yukusele yare kai Ipakare Siyome ritelé lírú kémee n wólaalē te:

Póo Kenépipi,
née neni pó mári.

³⁴ Uléecaa ye pee mekee-me maa re u yé pikpɔkpɔ kémee u yukuse úu kape ne pikai n fóni nnya. Lē kuu Tafiti maa re: Né lisone keciire lee ái n fónune nó pa. Tinóo sone kam̄ pee Tafiti n yekei ye tē.

Lisone kecire lee ái ye pikai n caai kam pee Tafiti m pane kam nó pane.

³⁵Lē nnya ke Tafiti uu kō kelō kecō maa re:

Áa yé ŋmurei upólala uké nhóre kémee fōni.

³⁶Tafiti uyē ye pee uisoi kémee Uléecaa mela wale. Kuu n kpu, api upisaayaha kémee u kulesi uu fōnu. ³⁷Amá uyē ke Uléecaa uu pikokpō kémee n yukuse úu fōni. ³⁸Pimárecō, li tu re ani nsone kō te uyee tíyese kapí ne neni akópe pisárei nsímé nó símisi. ³⁹Uyee tíyese ke úye uu ye un ne kefa u n tene, Uléecaa uu liute akópe u sárei. Moisi isé íi fe iké usoi akópe sárei. ⁴⁰Lē nnya, ani nómenécíre tí, áni kape tíye lē ke antepuye api piatelé-i n wói liké nó wa. Lelee re:

⁴¹Nó kupakareciré pikó mpí, ani kutu ricō ani kóm liké nó riyō, ani itóó ne mílesi.

Nónnéfáa mmú kémee kam la ké mewai menyine wa ke unyine uu yé un nó n símisi áni yé pakare. ⁴²Ke Pōoli ne Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léepō, api kō pi séi re piké kewénteyaa kecō pēepō piké nsímé nse mmē pisímé pi rikpá. ⁴³Icápine memáá, Pisuiifi yíkíyiki kulúí ne pitéj tēj pēe Pisuiifi keyome n yáasi api yisi api Pōoli ne Parinapasi tiki. Pē api ikari pi he re ápi kape tíye unyine uké Uléecaa kefa kuú ne pi n fénne ncee kémee pi fóm.

⁴⁴Kai kewénteyaa kecō kē n tu, li wa yare Antiyōsi kuyu písoi nnéi pēe cápine piké Nléecaasímé kō. ⁴⁵Ke Pisuiifi api riwúí tē n yé, pikéfa ake tóosi api pēe lē ke Pōoli uu n símisi n kesu pin kō u lámisi. ⁴⁶Pōoli ne Parinapasi api kéyu kpáiiise api pi símisi re: Nō kaí ne sá re Nléecaasímé nké mefoí tu kelene. Kani nmí n n késu nōn kō nómenécíre ne nfáa teneciré lómiise nnya, tó mese ne mpuri

sane pikó-mē m pēle. ⁴⁷Lē ke Upíima uu rō n forii re tóké wa ye nní:

Ne pō lésele re a panse metéi aa isoipuri nnéi n kpáiiilē,

pinnéi piké píyulale yē.

⁴⁸Ke mpuri sane pikó api anōo nyē n kō, ai pi larisi api Upíima nsímé pakare. Pē nnéi ke Uléecaa uú ne nfáa teneciré n sée, apí ne Yeese kefa tene.

⁴⁹Upíima nsímé ye pēe kumúnjé kpe-i ketē kē nnéi kecáá kónúnlenle. ⁵⁰Amá Pisuiifi api pinósi yukó pēe Uléecaa n yáasi ne kuyu piwéése tálaankee api yisi api Pōoli ne Parinapasi piwéékuse kápáá, api piketeni-i pi lakase. ⁵¹Pōoli ne Parinapasi api yisi apí ha kuyu ripoo-pō pinnataai péi-péi api pikuwéémē yaapō, ai wai re piakópe aké ne pi riséé. Pōoli ne Parinapasi api yá api Ikoniyoim kuyu-mē tómpō. ⁵²Nfáasone ne mpōonare pōon pēe Yeese pipiretiki pēe Antiyōsi-i n we yipaalē nsone.

Pōoli ne Parinapasi ye Ikoniyoim-pō we

14 Pōoli ne Parinapasi api kō Ikoniyoim-pō Pisuiifi kuyomeyáhaalee loni, api kéyu kpáiiise api símisi Pisuiifi meyā ne Pikireki meyā api ŋmurei api Yeese ne kefa tene.

²Amá Pisuiifi picō pēe ápi n ŋmurei piké ne kefa u tene api mpuri sane pikó tálaankee re piké Pōoli ne Parinapasi kecáá simúnjé kópe wa. ³Mpá ne lē, pē ne Ikoniyoim-i tónele ai siyáa wai. Api itisi ne n símisi pin ne Upíima tálē. Upíima ye pēe nnanje pi hele pin ne mewaisanja ne mepiima wapisi, ai ye nyíse re mesei ke Upíima uu písoi ípeelēe nyíse. ⁴Kuyu pikó api kei nní kéne meté. Picō re Pisuiifi nkó mee wa, picō re pitume nkó mee wa. ⁵Pisuiifi ne mpuri sane pikó ne kuyu piwéése api pimecire cápine piké Pōoli ne Parinapasi íwe wa piké apare pi tóokee piké pi kó.

⁶Kai lē Pōoli ne Parinapasi kutu-i n

lompo, api músu tínm, api wuru apí ha Likayonii ketē-po Lisitiri ne Teripu ayu-i ne akekúri pékesi ⁷ api kei Nsimé Keciye n yóólē.

Pɔɔli ne Parinapasi ye Lisitiri-po we

⁸ Lisitiri-po ke utisi unyine uú pɛe we. Háí kapí ne u m mári úu píkaí sónelē. U kékankáláká le, uu ye pɛé n tū. ⁹ Uu pɛe Pɔɔli nsímé kutu n cólē. Kei ke Pɔɔli uu u nyáni n̄sone uu yénu re nfatene ye u tulaalenle un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pɔɔli uu rinów cásē uu u maa re: A yisi aa apóna kecáá kecíre nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsé kápáá. ¹¹ Ke písoi api Pɔɔli mewai mē n yé, api kei pikó meyu, Mélikayoniyee ne pupai re: Piléé ye mesoi sóneme apí ne ró leeri. ¹² Api re Parinapasi yee Seusi. Kai nní Pɔɔli yee pɛe símisi nnya api re uyee Herimeesi. ¹³ Piléé pē kapi ye n sée re Seusi keyo ye pɛe wele kuyu ritime-po. Ulééków yee kei pi n nyónse uu anáala mefele toraankee uu tórikee uú ne kényo kē tinonw-i hapo, u ne písoi pɛe n cápínelē apí n náási piké Parinapasi ne Pɔɔli nyónse. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pɔɔli api lē n kó, api pisi-tukanka céerii ai nyíse re áí ne pi risá, api pɛe riwúí tē kecɔpe sɔɔpo pin cési re: ¹⁵ Nó písoi mpí, yo kani lē wai? Tí ne kó nóménéco sisoipipi le. Nsimé kecire karí ne nó ka tón nó tee re áni liséré-seré nní nkó riyá. Líwooków ye ni. Ani nóméné-círe Uléecaa yee nfáa n te pa. Uyee ketē ne keyóme ne mínimaa ne likemee likó wa. ¹⁶ U mekee-me pirókpure kémee-po písoi nnéí riyále re piké pimepɔɔla n wai, ¹⁷ mpá ne lē, mesére kuu pɛe mewai sone nó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyómecaa-po ikónē nó heri, liitunje in kó n tu, uu iluke nó he. Uu ye kó liluke-luke nó he uu kó tíyese ani mpónare yenu. ¹⁸ Mpá ke Pɔɔli ne Parinapasi api lē m ma, li ne pi papisile api kelene fe api inyónse iyē yulu.

¹⁹ Pisuifi pinyine api Antiyóosi yee Pisitii-po n̄ we ne Ikoniýom-i yisi api sí, pi ne písoi kulúí apí ha kómeine. Api Pɔɔli apare tóókee re piké u kpu. Api pɛe limemáá u pulu apí ne kuyu ilúkē léépo, pin músu re u kpule. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki api ukekúri n̄ cápínepo, uu yisi uu kuyu sí. Kai kóso n weesi, u ne Parinapasi api Teripu kuyu tómpo.

Pɔɔli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyóosi kuyu pele

²¹ Pɔɔli ne Parinapasi api Teripu kuyu-i Nsimé Keciye yóó, písoi meya api Yeesu tiki. Api pɛe limemáá yisi api Lisitiri ne Ikoniýom ne Antiyóosi yee Pisitii-po n̄ we pele. ²² Kapi kei n tuiɔ, api Yeesu pipiretiki pɛe kei n̄ we ikari kpáse re piké n ñmóópúlē. Api ye kó pi maa re pi yé íwe píima li piké kelene Uléecaa iyóopi kémee lompo. ²³ Pɔɔli ne Parinapasi api mpá Uléecaa icápine íye-i piwéése tonsente. Pi ne pē api anów paasi api keyóme yáási api pɛe limemáá pi kpísi api Upíima kapí ne kefa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pɔɔli ne Parinapasi api kei Pisitii ketē ke-i n̄ yisi, api Pamfilii kekómē loni. ²⁵ Api Periki-po Nléecaasimé písoi símisi, api kei yisi api Atalii tómpo. ²⁶ Kei kapi pɛe kúninwí ló apí ne Sirii ketē-po Antiyóosi sí. Kei kapi pɛe Uléecaa anipe-i pi wa api u welu re uké ípeelé pi nyíse piké fe piké pipikei wa yare kapi nní n wa. ²⁷ Kapi Antiyóosi kei n tuiɔ, api Uléecaa icápine pikó cápine, api lē nnéí ke Uléecaa uú ne pē tintiki uu wai pi keeni, ne lē kuu n tíyese mpuri sane pikó pów kó Yeesu ne kefa tene. ²⁸ Pɔɔli ne Parinapasi api Yeesu pipiretiki kémee tone siyáa kulúí.

Yerusalem icápine

15 Kirisi pikó pinyine api keyáa keniyine Yutee ketē-po yisi api Antiyóosi sí, apí ha Kirisi pikó picɔ maa re: Nónsá n kérii yare ke Moisi isé ii

m pise, áni yé píyulale yē. ²Pɔɔli ne Parinapasi api pi kesu, íkeɣene píima inyine ii likecáá pikécɔpe leeri. Api símisi aí tone re Pɔɔli ne Parinapasi ne pinyine picɔ piké Yerusaleem ha, pi ne pitume ne piwéése piké ha kesé nsímé mmē tipaí. ³Uléecaa icápine pikɔ api pikécáá paí apí ne ncée tiki. Api Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, api lē ke mpuri sane pikɔ api Upíima rintíki písoi símisi. Nsímé mmē nn Kirisí pikɔ nnéí larisi háí. ⁴Kapi Yerusaleem n tuipɔ, Uléecaa icápine pikɔ ne pipiwéése ne pitume pée pi yɔsí. Api Yerusaleem pikɔ pē símisi lē nnéí ke Uléecaa uú ne pi rintíki uú ne wai. ⁵Amá Pifarisi pinyine pée Yeesu ne kefa n tene api pée yisi api re: Li pise re mpuri sane pikɔ pée Yeesu ne kefa n tene piké kérii tɔlasi, piké kɔ Moisi isé ritiki. ⁶Pitume ne piwéése api cápine re piké nsímé mmē tipaí. ⁷Kapi nsímé m pásaine ai náŋai memáá ke Piyee uu pée rinɔ yɔsí, uu re: Pimárecɔ, nórínécúruu ye yenle re áí neni-me ke Uléecaa uu nɔkenécɔpe nké-i né wée re ké mpuri sane pikɔ Nsímé Kécire riyóó piké nnénɔ-i n kɔ, piké kɔ ne kefa n tene. ⁸Uléecaa yee nyu lelee písoi sifa-i í we. Uyee kɔ pē Unfaasone he yare kuu tɔ n he meɔ. U lē nyísele re pē ne kɔ pansela upísoi. ⁹Úu tɔ ne pē kecɔpe kóólene. Lē nnya kuu pinfatene nnya piakinj heere aa funi. ¹⁰Yo nnya kani nkpéni Uléecaa peikee nɔké yé, non ncɔni ke úka úu háí pirɔsáa-i me ne tɔ-i n fe uké í cɔ Yeesu pipiretiki nyikiselé? ¹¹Amá Upíima Yeesu ipeelée nnya karí ne kefa tene re tɔ ne kɔ pimécɔ píyulale yenle.

¹²Pepee n cápinelē nnéí api séé keu, api pée Parinapasi ne Pɔɔli kutu n cɔlē pin mewaisaŋa ne mewai píima ke Uléecaa uú ne pi rintíki uu mpuri sane pikɔ kecɔpe wapisi keenkee. ¹³Kapi písímé m masí, Yakupu uu rinɔ yɔsu uu re: Ani kutu né ricɔ, pimárecɔ. ¹⁴Simɔɔ ye ró símisile lē ke Uléecaa ricuruu uu

háí mekee-me mpuri sane pikɔ kecɔpe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵Antepuye anɔɔ kai lē titiki yare kai n wɔlaalē. Li wɔlaalē te:

¹⁶Lē memáá, ne Tafiti keyɔ kee n fori yukusene,
am ncaai nnéí nyɔɔnse.

Né pimóme ke pese.

¹⁷Kei ke písoi tɔɔɔ api yé pée né Upíima wéési. Lelee isoipuri nnéí kam n sée re iké panse inékɔ. Né Upíima rinɔ ye tē,

¹⁸néé t́yese ke písoi api háí mekee-me mewai mē ceri.

¹⁹Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má tɔké mpuri sane pikɔ pée pimécire Uléecaa m pa Pisuifi isé rinyikise. ²⁰Amá tɔké pi wɔipɔ ari pi símisi re ápi kape ye inyɔɔnsesare li. I tɔ kémee ikpérinkpekɔɔ le. Piké pimécire t́i, api ye sɔɔnne yare ke isé ii m pise. Ápi kape ye isee kápi rimpá li, ápi kape ye kɔ ménye li. ²¹Kaí pée mekee í we, písoi yee pée ḿpá kuyu kúye-i Moisi isé riyóóle, api ye kɔ ḿpá kewénteyaa kéye ketúnjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelé tē kapi Kirisí pikɔ pée ápi Pisuifi n wɔipɔ

²²Pitume ne piwéése ne Uléecaa icápine pikɔ nnéí api yénu re li nyam te piké pikécɔpe písoi lese piké Pɔɔli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyɔɔsi pi tū. Kei kapi pée Yuuti kapi ye kɔ n sée re Parisapasi ne Silasi lese. Pipicɔ ye pée pi waiselenle ísɔne. ²³Pianipe-i kapi rítelé tē wa. Pi rikemee wóí re:

Tɔ́ nɔ́pinémárecɔ, pitume ne piwéése, tɔ nɔ́ pimárecɔ, nɔ́ ye áni nní Pisuifi non Antiyɔɔsi-pɔ ne Sirii ne Silisii keteni-i we yáasi ísɔne. ²⁴Tɔ kɔ te písoi pinyine ye kerómee nté yisipɔ api nɔ́ leepɔ, api pinsímé kémee nɔ́anépɔɔ caaise api kɔ nɔ́sinéwuu tɔise. Ani kɔ te áí tɔɔ pi tumpɔ. ²⁵Lē nnya kari kómeine re li nyam te tɔké písoi lese tɔké pirɔmárecɔ

lala Parinapasi ne Pɔɔli ritikise tóké ne nókénémee pi tumpɔ. ²⁶ Parinapasi ne Pɔɔli ápi nkɔ iwame wa Upíima Yeesu Kirisi pikei kapi n wai nnya. ²⁷ Tɔ Yuuti ne Silasi nókénémee tumpɔ re piké ne pin-nɔ nsímé mmē kari n wáí nók símisi. ²⁸ Li we re tó ne Nfáasɔne ye yē te ái nyam̄ te tóké nɔni féé nnyine méwoo nók rinyikise ái kɔ lē kai pise. ²⁹ Lelee ne n sá re tóké nók pise ye nní: Áni kape ye inyɔ́n-sesare néé ménye néé isare kápi rimpá piké ménye lese li. Ani kɔ nóménécíre tí, ani ye sɔ́nne yare ke isé ii m pise. Tɔ memáreco ne kefa kese nók yáasi!

³⁰ Pɔɔli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyɔɔsi tɔmpɔ. Kapi n hápɔ, api kei piyómeyáhaa nnéí cápine api rítelē tē pi pa. ³¹ Kapi pin-néí keyu-i ri n kéē, ai mpá úye ikari waise ai kɔ piakij niñukuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye pɛe antepuye le. Api nsímé nsímé Antiyɔɔsi pikó símaankee apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ñmɔ́púle. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimáreco api pɛe limemáa pi yá api pɛpɛe pi n tumpɔ kéme pɛese ne piripɔ. ³⁴ [Amá Silasi pɔ́ re u yé kei tone.] ³⁵ Pɔɔli ne Parinapasi pɔ́ ha Antiyɔɔsi-i tone, pi ne picɔ pinyine pin pisoí céési pin kɔ Upíima nsímé kecire yóólē.

Pɔɔli ne Parinapasi pitúunne

³⁶ Kapi Antiyɔɔsi-i n tóne ai siyáa wai, Pɔɔli uu Parinapasi maa re piké siló sē nnéí kapi Upíima nsímé ne rinkóónú pɛese piké ha yē te íye ke Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uú n la uké ne Yohani kapi rinyíri n he re Mariki ripéne. ³⁸ Amá Pɔɔli pɔ́ yúlu re ápi kape kɔ nkɔpéni pikpíké u rikpá uké pi ritiki, li we re u pɛe mefoí hái Pamfiliipɔ pi ñmeriyele úu pi ritiki piké ha ne pipikei ketɔ tu. ³⁹ Ai wai re li Pɔɔli ne Parinapasi símaase, hái apí ne likecáa túunne. Parinapasi uu Mariki kpási api

kúninɔi loni api Siipuru tɔmpɔ. ⁴⁰ Pɔɔli pɔ́ Silasi kuséncɔ wée, Yeesu pikó apí ne pi welu re Uléecaa uké pi sarumpɔ. Api pɛe ncée kpási api tɔmpɔ. ⁴¹ Api Sirii ne Silisii sitē kuwéé-mē tiki, pin Uléecaa icápine ñmɔ́púselē te iké Uléecaa ncee kéme papisii.

Timotee ye Pɔɔli ne Silasi sarū

16 Pɔɔli uu yisi uu Teripu sí, uu kɔ Lisitiri tulu. Yeesu upiretikí unyine ye pɛe kei wele api u séi re Timotee. Úni ye Usuifi le un kɔ Kirisi ne kefa tenelē. Amá usáa pɔ́ ne Ukireki le. ² Yeesu pikó pɛe Lisitiri ne Ikoniyoɔm-pɔ ní we ye pinsímé kéme u pakarentele hái. ³ Ai Pɔɔli ripɔ́ wai re uké kuséncɔ u wée. Uu u kpási uu Pisuifi pɛe kei-pɔ kapi n sí ní we nnya u ké. Pinnéí ye pɛe nyule re usáa ye Ukireki le. ⁴ Kapi n tósu, ayu kéme kapi ritiki. Api ye lē ne lē ke pitume ne pi-wéese api Yerusalem-pɔ n símisi aí tone Kirisi pikó pɛe kei ní we téjse. Api kɔ pi maa re piké ye likecáa sone. ⁵ Uléecaa icápine pikó api pɛé ne nfatene ne kéyu n sí pin kɔ mpá keweese kéye kulúí kpálē.

Pɔɔli ye Turowaasi-pɔ méyene menyine yē

⁶ Nfáasɔne ñn Pɔɔli ne upicɔ ncée he re piké Asii sitē kecáa Nléecaasímé riyóó. Lē nnya kapi Firisii ne Kalasii sitē-mē titéj. ⁷ Kapi ne Miisii ketē tiñkɔ, api Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfaasɔne ñn lincee pi he. ⁸ Api mese Miisii kei tikipɔ apí ne Turowaasi sí. Kei ye áninɔi kenyere le. ⁹ Kei kai kesine Pɔɔli méyene menyine nyíse: Masetuwaani ukó unyine kuu yé un nyenu un u welu re uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipɔ uké pi yoriye. ¹⁰ Pɔɔli méyene mē memáa, ari pɛé n la tóké Masetuwaani ketē ha. Li we re tɔ picére masile re Uléecaa ye ró sée re tóké ha Nsímé Kε-cire kei pikó símisi.

Liiti ye Filipu kuyu-i ne Upíima kefa tene

¹¹ Ari Turowaasi-i kúninói loni arí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisi-mē tómpo. ¹² Ari kei yisi ari Filipu tómpo. Masetuwaani ketē kuyu foí ye kpē kelō ke-i. Róm pikó n-yóopinaje ketē ye ke. Tō kei siyáa sinyine wale. ¹³ Ari kewénteyaa tunjé kuyu iyaa leepo ari nkói-mē sī, kei kari m músu yare Pisui fi yee cápine api keyóme yáasi. Kari n hápo ari kei pinósi leepo pin cápinelē, arí tone ari Nléécaasimé pi símisi. ¹⁴ Pi ye pinósi pē use sée re Liiti. U pee Ulééca likó lale. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asánjáá weē nyaii kecire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Upíima uu mesohó u he uké ne Póoli nsímé kó. ¹⁵ Ari u ne ukeyo pikó nnéi míni wole. Uu pee kusáne ró séi uu ró maa re: Nón mesei n yē te ne Upíima ne kefa tene, ani kenéyo lomme aní tone! Uú ne kéyu ró mahani, ari mese ḡmurei.

Pi Filipu-po Póoli ne Silasi akpanii wa

¹⁶ Keyáa kenyine kari keyómeyáhaa-i sí arí ne ukpére keikó unyine sáne. U aníri héesile uu ye ne lelee kóso-po n waine yenu. Lipikei pē pin upiyote siwóo wai ḡsone. ¹⁷ Kei kuu yisi uu tó ne Póoli n tikilē un cáai re: PISOI mpí ye Ulééca yee mpá yo kecáá n tú pikeikó le. Ncée mee ye n yóriye kapi nní nó nyíse! ¹⁸ Uu lē n wai aí ne siyáa kóónú. Ai Póoli pelu uu ukpére uyē-mē pansepo, uu kuníri kpee u n tñkilē maa re: Ne Yeesu Kiri si rinyiri kémeē, ne rinóo pó he re a ukpére nkó kémeē le. Aku mese ne mese lelu. ¹⁹ Ke ukpére keikó uyē piyote api n yē te pikulaa ye lē tenele, api Póoli ne Silasi kéyaála-i tini apí ne kuyu piwéése leepo. ²⁰ Apí ne Róm pikó pitúhaane-i pi tómpo apí ha re: Pisui fi mpí pee ḡcokoi ne kuróyu lomme. ²¹ Pi wele pin inyékii

inyine ró céési. Ncée ḡn kó we re tó Róm pikó tóké i ḡmurei nées tóké i ritiki.

²² Tiwúú tē arí ne Póoli ne Silasi wóósi ḡsone. Pitúhaane api rinóo he re piké Póoli ne Silasi ilū mahā piké iséi pi súdeē. ²³ Kapi lē pi n fápii, api kukpani-ilee pi tani api kuuméré rinóo he re uké pi m mē ḡsone. ²⁴ Kapi lē uyē ḡn ma, uyē uu kémeē-mempō keleepi kenyine-i pi wai uu piana ne anakule toraankeē. ²⁵ Kai kesinecō kumúnjé n tu, Póoli ne Silasi api yisi api keyóme n yáasi pin yom pin Ulééca pakarente, pikpaniikó picō pin kutu pi cólē. ²⁶ Kei nní, ketē ake piyénjaa loni, ai kukpaniilee rikui tñja-tñja. Ai ihánaa nnéi mese ne mese hánnente ai pikpaniikó akpanii nnéi fénnente. ²⁷ Ke uméré uú ha n yisi uu yénu re kukpani-ilee ihánaa nnéi ye hánnentelenle, uu ritéhe kpeéume uké umecire kpu, un músu re pikpaniikó ye ḡmēhereēle api wúrunkē. ²⁸ Póoli uu pee unnaḡe nnéi ne cáai re: Kape líka mepóci re wa, tóo mpí nté ntónéi. ²⁹ Kei ke uméré uu pee re piké nna u ritéēle. Kapi u riñtéēle, uú ne keleepi kémeē-po n tósu, uú ne iwame n terii uú ha ne Póoli ne Silasi keyu-i wúla. ³⁰ Uu pi lesepo uu pi pise re: Yo kai pise re ké wa ké ne píyulale yē, pinésáa? ³¹ Api u pese re: A Upíima Yeesu ne kefa tene, pó píyulale yē, nó ne kepóyo pikó. ³² Api pee u ne ukeyo pikó nnéi Upíima nsímé yóo. ³³ Uméré uyē uu kesine kē cire pi kpísi uú ha piitōi pi heere. Lē memáá, Póoli ne Silasi api u ne ukeyo pikó nnéi míni wole. ³⁴ Uú ne Póoli ne Silasi ukeyo sī uú ha kusáne pi wai. U ne ukeyo pikó nnéi aking aa níñesi re pi ne Ulééca kefa tene nnya.

³⁵ Kai n weesi, Róm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Póoli ne Silasi riýápo. ³⁶ Uyē uu yisi uú ha Póoli símisi re Róm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii kémeē pi lese. Lē nnya, piké nkpéni léepo piké nkñññe-i ḡn we. ³⁷ Kei ke Póoli uu pikawe pē maa re:

Kutúhaaneciré kapi riwúí kémee ne iséí ró káii apí ha ró hánesi, tón kó ne pimeco Róm pikó. Pi nkpéni lalé piké kó meyaa tó riyápo, néé íye? Ái yé lé wa! Piké piri-curuu kam piké ró lésepo. ³⁸ Pikawe pē apí ne anóo nyē pele apí ha Róm pikó pitúhaane símisi. Kapi n kó te Póoli ne Silasi ye Róm ketē pikó le, iwame ii pi loni. ³⁹ Apí pēe piricuruu sí, apí ha re pē kafí ne kpu. Apí kukpaniilee-i Póoli ne Silasi lesepo apí pi suúluse re piké kuyu-i le. ⁴⁰ Ke Póoli ne Silasi apí kukpaniilee kpe-i n léepo, Liiti keyo kapi ha kelene. Kapi kei Yeesu pikó n yé, apí kó ikari pē kpáse apí pēe yisi apí ncée kpísi apí tómpo.

Póoli ne Silasi ye Tesaloniki-po we

17 Kapi Liiti keyo-i n yisi, apí Am-fipoliisi ne Apolonii cōpu apí ne Tesaloniki tulu. Pisuiifi ye kei kuy-ómeyáhaalee mále. ² Póoli uu kei hapo yare kuu ye n wa, u ne pepēe kei n we pin yóí. Uu siwénteyaa sitaani nōhsene ³ uú ne Nléecaasimé kémee pi céési uu kó pi nyíse re uyē ke Uléecaa uu n wēe ye íwe píima meluke mále, uké pēe kó pikpōkpo kémee yisi. Uu kó kpá re: Yeesu kam nó n tee yēe nní Kirisi. ⁴ Pepēe kutu u n cólē kémee, pinyine apí ne nsímé mmē kefa tene, apí Póoli ne Silasi tiki. Ai kó ne Pikireki meyā pēe Uléecaa n yáasi péne ne pēe ne pinósi yukóo kulúí.

⁵ Kei ke Pisuiifi kefa ake tóosi apí ha siwaiyule sinyine kóóí apí ne kuyu n lémaalē. Apí kó yisi apí Yasoo keyo-i Póoli ne Silasi piwélaa sí, pin músu re pin pi n tí, piké ha ne riwúí kémee pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, apí pēe Yasoo ne Yeesu pikó picó cōpii apí ne kuyu pitúhaane léepo pin cáái re: Písoi mpí pēe ketē nnéí cókoi. Pi kó kerómee nté tu-imele. ⁷ Yasoo uu pi yósu pin ukeyo-i we! Ápi Róm uyōopi isé waiselē. Pi pólólē te unyine uco ye we, apí ye u séi re Yeesu. Te uyeē uyōopi wéése. ⁸ Anóo nyē aa ri-

wúí tē ne kuyu piwéése cōy meyíkyiki. ⁹ Apí Yasoo ne upico riwóme ké apí hééle apí kelene pi yá.

Póoli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeesu pikó apí Póoli ne Silasi Peeree-mē tōhse. Ke pē apí Peeree-i n tuipe, apí ne Pisuiifi kuy-ómeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisuiifi pēe kei n we isoi ye nyamle ai tósu Tesaloniki pikó ikó. Apí kefa kese ne Nléecaasimé yósu, apí ye mpá keyáa kéye Uléecaa ritelē kééni piké yé te mmē kapi nní pi n símisi ye mesei léē. ¹² Pimeyā pēe Yeesu ne kefa tene, aí ne Pikireki péne, pinósi yukóo ne pitisi kulúí. ¹³ Amá ke Pisuiifi pēe Tesaloniki-po n we apí n kó te Póoli ye kó Peeree-po Nléecaasimé yóólē, apí yisi apí sí apí ha písoi tálaankeē apí Póoli kápáa. ¹⁴ Kei ke Yeesu pikó apí Póoli mínimaa kuwéé-mē tōhse, Silasi ne Timotee pōo kei tone. ¹⁵ Pepēe Póoli n sárú ye ne Ateeni u tulē apí kelene pēese. Póoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mekēe u léepo.

Póoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Póoli uu Ateeni-i n we un Silasi ne Timotee mé, uu yénu re piléé ncōpuri ye kuyu yipaalenle. Uripōo ari mey-íkyiki caai. ¹⁷ Lé nnya, u ne Pisuiifi ne pepēe Uléecaa n wuru apí ye pēe kuyómeyáhaalee-i n yóí. Mpá keyáa kéye kuu ye un píye kéyaála-i n léepo, u ne pē apí likecáa n yóí. ¹⁸ Mefine simúhē sinyine pikó kapi ye sée re Epikuriye ne Sitoyisiye. Póoli ne simúhē sē pikpēe ye kó yóole. Apí ye pēe re: Uwóocōni nkó ye mpíí re íye neé? Picó apí re: Li nkpáni yare piléé sane pinyine nsímé kuu símisi. Mesei, Yeesu Nsímé Kecire ke Póoli uú pēe yóólē un kó yóólē te pikpōkpo yé kam apí yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpísi apí ne kecápine kē kapi ye n sée re Areyopaasi sí apí re: A icélaa fale iyē kaá ne n ka ró símisi tókē kó nké! ²⁰ Mesére kaa nsímé

cerémpoone nnyine ró símisi. Tó neni lale tóké likemeé ripéré tóké nsone yē. ²¹ Meyíkiyiki ke Ateeni pikó nnéi ne pisáne pee kuyu-i ní we api ye mpá keweési kéye n tū pin nfále mee ní ka símisi née pin kutu n cólē. Ápi lē memáá likeikei líka licó má. ²² Póoli uu yisi uu pikeyu-i nyere uu re: Ne yē te nō Ateeni pikó, nō meyíkiyiki piléenyóonse lale háí. ²³ Ne nókunéyu-i nyéreile am nōsinényóonse yénti. Kei riruruu kañ ne kenyóonse kenyine-i yé lin wolaalē te: Uléecaa unyine kári n nyu. Uléecaa uyē kani nní n yáási áni kó pee u nyu kañ la ké nó céreise. ²⁴ Uléecaa uyee ketē ne keyóme ne kekemeé líkó wa. Uyee Upíima ketē ne keyómecaa-pó. Úu awosoo ke písoi api n wa kémeé sói. ²⁵ Líka mpuri ái u párlī kesoipipi keké ne u m pasii un le yare linyine ye u cóñlē. Uyee ye mpá úye nfáa ne mpá yo nnéi lee ketē kecáá ní we he. ²⁶ Usói use kuu mefoí wa, uú ne u tiki uú ne písoi nnéi wai re piké ketē nnéi kecáá fine. Uu ituŋe pi kériine uu kó ketē kapi yé n fine pi hōone. ²⁷ U lē wale re písoi piké fe piké u wéési, mpá pin n cariinkee, in n la pi yé ha ne u yē. Amá meyíkiyiki mmé, Uléecaa úu tó úka ne ketaa we.

²⁸ Uyee ye nfáa ró he, uyee kó tíyese kari mpá yo wai tōn kó we. Lē ke nōpinéyómeni pinyine apí maa re: Tó ne kó Uléecaa sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe tóké musi re u we yare wura née nwóóweni née ripare ke kesoipipi aké ne kemesohe ne kekemúŋé ní serí re líké n nyañ. ³⁰ Písoi ye pee kuŋmaha-i wele pin ne lē nnéi wai. Uléecaa úu kuŋmaha kumúŋé kpē písi uké ne linyine wa. Amá nkpéni kuu sisoipipi nnéi séi re sin yei ní we, síké mefine conse. ³¹ Li we re u keyáa kē kuu písoi nnéi ne aseí n túhaanene piyekei masile, uu kó uyee itúhaane ní tonene piwée másu. Píkropó kémeé kuu liute yukuse uú ne mpá úye nyíse re uyē kuu itúhaane tí.

³² Kapi n kó Póoli un pikropó kémeé piyise nsímé símisi, picó api u sényi, picó api re: Mecó mecó kari yé ha mpósímé mmē kutu ricó. ³³ Póoli uu pee pi yá uu tómpó. ³⁴ Mpá ne lē, picó ye ne u konle api ŋmurei apí ne kefa tene: Pepee nní Areyopaasi kecápine uwéése use kapi ye n sée re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sée re Tamariisi ne picó picó.

Póoli ye Korenti-pó we

18 Póoli uu limemáá Ateeni-i yisi uu Korenti sí. ² Kei kuu Usuífi unyine kapi ye n sée re Akilasi ne risáne. Pónti keteni-i kapi u mari. Italií ketē kuú pee lē leeri ne uunósi Pirisili re uyóopi wéése Kulooti ye rinóo he re Pisuífi nnéi piké Róm keteni-i le nnya. Póoli uu yisi uu pi leepe. ³ Pi pee kesé pikónefukei le. Kapi nní pikei pise n wai nnya, uu pikemeé tone api pee kesé n keisi. ⁴ Mpá kewenteyaa ketúŋé kéye ke Póoli uu ye Pisuífi kuyomeyáhaalee-i ne Pisuífi ne Pikireki n tū, un náási piké kó piké unkó ŋmurei.

⁵ Ke Silasi ne Timotee api Masetuwaani ketē-pó n yisime api Korenti-i Póoli leeri kuu pee meyíkiyiki Nsímé Keciire piyóó ne kutu ricó, un Pisuífi nyíselē te Yeesu yee usói uyē ke Uléecaa uu n wée. ⁶ Ke Pisuífi apí ne u n kéŋene pin kó u lámisi nnya, uu uilū kuu n tanaalē nkoŋo pikuwéé-mē péipó uu pi maa re nō kaí ne tenene. Nōn m pó, nōw nōmenécíre fóm, ái née linyine wa. Mpuri sane pikó-mē kam nkpéni nní lē tósu. ⁷ Kuu pikekúrí kei n yisi, uú ne utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusi-tuusi keyó n tósu. Tituusi ye Uléecaa pakarelenle, ukeyó ken kó Pisuífi kuyomeyáhaalee kekúrí we. ⁸ Kirisipuusi ye pee kuyómeyáhaalee uwéése le. U ne ukeyó pikó nnéi api Upíima ne kefa tene. Korenti pikó meyā pee Póoli nsímé n kó póo kó Upíima ne kefa tene. Póoli uu míni pi wole.

⁹ Pɔɔli uu kesine kenyine keláré-i yénu Upríima un ne u símisi re: Iwame íi kape pɔ́ wa. A nsímé ne rɛ̄nmɔ́pú. Kape riséél!
¹⁰ Ne kepókúrí wele. Úka úu fene uké pɔ́ ricɔ́ŋ, li we re pinésoi ye kuyu kpe-i kulúí wele. ¹¹ Lē nnya ke Pɔɔli uu kei kuɛmē kuse ne kuwélé tóne uu písoi Nléécaasimé céési.

¹² Kumúnǵ kpe-i ke Rɔm ukɔ Kaliyɔɔ uú pɛ Akayii keteni-i iyɔɔpi n tú ke Pisuifi api rinɔ́ rise wa, api yisi api Pɔɔli kecáá nyere, api u tini apí ne pitúhaane sī. ¹³ Apí ha Kaliyɔɔ maa re: Utisi nkó yee náási re písoi piké unkɔ kó piké ye meyháha féé menyine mee áme isé n tɛk-ilē Uléecaa yáási. ¹⁴ Pɔɔli uu re uké rinɔ́ yɔsí, aí ne sá Kaliyɔɔ ricuruu uu pi pese re: Nǔ Pisuifi, in pɛ re piyaa née mewai kópe menyine kuu wa kaní ne né u ka, né pɛ níŋesi am kutu nɔ́ cɔ́ yare kai m pise. ¹⁵ Amá in anɔ́lempi née anyíri née nórínécúruu isé kecáá ikeŋene, nɔ́ yé mmē ceri ani wai. Ám la ké lē ye mpuri itúhaane li! ¹⁶ Kei kuu pɛ ketúhaane ke-i pi lakase. ¹⁷ Pinnéí api pɛ kuyómeyáhaalee uwéése Sositeeni tini api ketúhaane ke-i ipépi u loni. Ḿpá ne lē, áí nkpáni uyɔɔpi Kaliyɔɔ méka wa.

Pɔɔli mepele Antiyɔɔsi-pɔ

¹⁸ Pɔɔli uu kɔ Korenti-i Yeesu pikɔ kémeé ketóne kpá ai siyáa kɔ́nǔ. Uu limemáá pi yá u ne Pirisili ne Akilasi api kúninoi loni pin ne Sirii ketē tósu. Piké kelene n tómpɔ, Pɔɔli ye pɛ Senikireesi-pɔ uriyu rikoósile, rinɔ́ kuu Uléecaa n yekei kecáá nnya. ¹⁹ Api Efeesi tuiɔp, Pɔɔli uu kei upisencɔ́ yá. Uu Pisuifi kuyómeyáhaalee loni u ne Pisuifi api kei n yɔ́i. ²⁰ Pē api u pise re uké siyáa sinyine pikekúrí tone. ²¹ Amá úu ηmurei, uu pɛ pi pese re: [Li pise re ké ha anyá nnyé nyee nní n weme Yerusalempɔ li]. Uléecaa un n la, né nókenémee pɛeme. Uu pɛ kúninoi Efeesi-i loni uu tómpɔ. ²² Kuú ha Sesaree-pɔ n suí, Yerusalempɔ

kuú ne risairi uú ha piyómeyáhaa yáási uu pɛ kelene Antiyɔɔsi sī. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu pɛ Kalasii ne Firisii sitē-mē tiki un Yeesu pikɔ nnéí pɛ kei n we ikari kpáselē te piké ne nfatene n ηmɔ́púlē.

Apoloosi pikei kuu Efeesi ne Korenti-i n wa

²⁴ Usuifi unyine yee we api ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pɔ kapi u mari. U nsímé nyule n̄sɔne un kɔ Nléécaasimé atelé nyu áí nkáripi. Uu keyáa yisi uu Efeesi sī. ²⁵ U Upríima nsímé nyule n̄sɔne, un Yeesu nkɔ céési un kɔ símisi tét-téi yare lē kai n wólaalē. Amá lē ke Yohani uu písoi míni n wóle ηmane kecáá kuu nyu. ²⁶ Uu kuyómeyáhaalee-i lomɔ́ uú ne uripɔɔ n símisi. Ke Pirisili ne Akilasi api lē n kó un símisi, api u séi apí ne pikeyɔ́ sī apí ha Uléecaa ncee u kpáiiise tét-téi. ²⁷ Uu pɛ limemáá re u la uké Akayii ketē-mē ha. Piyómeyáhaa api u ηmɔ́púse, api kɔ keipɔ́ pikɔ rítelē wólu re un n hapɔ́, piké memáreco n̄sɔne u yɔ́sí. Kuu kei n tuipɔ́, pē nnéí ke Uléecaa uu ípeelēe n nyíse apí ne Yeesu kefa tene kuu yóriye áí kumúnǵ má. ²⁸ U ye pɛ keyu rikpáiiisele uu ḿpá úye keyu-i Pisuifi nsímé késu, uú ne Nléécaasimé atelé tiki uu pi cereise re Yeesu ke Uléecaa uu wéé.

Pɔɔli ye Efeesi-i we

19 Kumúnǵ kpe-i ke Apoloosi uú pɛ Korenti-i n we, Pɔɔli ye pɛ yisile uu Asii ayɔpe silɔ́ lɔ́ú uu Efeesi sī, uu kei Yeesu pipiretiki pinyine yenu. ² Uu pi pise re: Kani Yeesu ne kefa n tene, Uléecaa ye Nfáasɔne nɔ́ hɛe? Api u pese re: Ticuruu ári Nfáasɔne nkɔ n̄ka komaalē. ³ Uu kɔ pipise pi kpá re: Míni méye mpuri kapi pɛ nɔ́ wóle? Api re Yohani meni kuu písoi n wóle kapi rɔ́ wóle. ⁴ Pɔɔli uu pɛ pi maa re: Pɛpɛe n ηmurei re pi yé mefine conse ke Yohani

uu ye pɛɛ míni wole. Uu ye kɔ Isirayeeli pikɔ maa re piké Yeesu yeɛ masí ukepire n sɔnti ne kefa tene. ⁵Ke pipiretiki pɛɛ api anɔ́ nyɛ́ n kó, api t́yese api Upíima Yeesu rinyiri ne míni pi wole. ⁶Pɔ́oli uu anípe pikecáá láa, Nfáasɔne nn pikecáá súiri. Api pɛɛ meyu mpehê mpehê pisímé loni pin kɔ ne Uléecaa rinyiri pisoí símisi. ⁷Pinnéi ye pɛɛ wale pitisi kefi ne pité.

⁸Pɔ́oli uu kuyómeyáhaalee-i lompɔ, uu kéyu kpáiiise uu iware itaani ne Uléecaa iyɔ́pi kecáá pi símisi cáká-cáká re piké kó. ⁹Amá pinyine pɔ́on pɛɛ yúlu re ápi ne kefa tenene, pin kɔ Upíima icélaa iyê tiwúí kémee sɛ́nni pin lámisi. Pɔ́oli uu mese upipiretiki kpísi uú ne kei nyɔ́sɔ́, uu ye pɛɛ mpá keyáa kéye utisi unyine kapi ye n sée re Tiranuusi ripoo-i isúkuli kémee pi n céési. ¹⁰Ai wai ihmê ité ne iriyu. Lelɛe t́yese ke Pisuiifi ne Pikireki nnéi pɛɛ Asii keteni-i n we api Upíima nsímé kó.

Sefa piŋmáne kecáá nsímé

¹¹Uléecaa ye pɛɛ kumúŋɛ kpe-i Pɔ́oli ne ritikile uú ne mewaisaŋa wapisi. ¹²Lê ai t́yese ricuruu pisoí api ye ilū ne sinírípi sɛɛ Pɔ́oli riŋca kpísi apí ha pitóikɔ́ kecáá láa, api pélu, anríi aa kɔ lelu. ¹³Kei ke Pisuiifi pinyine pɛɛ n kɔ́nni pin pisoí anríi pései pɔ́o kɔ re pi yé Upíima Yeesu rinyiri sée apí ne pisoí anríi pései. Api ye pɛɛ a maa re: Ne Yeesu uyê nsímé ke Pɔ́oli uu n yóólê tinyiri ne rinɔ́ nɔ́ he re ani pisoí mpí kani nní n cɔ́ŋlê kémee le. ¹⁴Pisuiifi pepɛɛ ye Uléecaa inyɔ́onse n wa uwéése use kapi ye n sée re Sefa piŋmáne piseɛi pɛɛ mewai mê lê wai. ¹⁵Amá kunírí aku keyáa kenyine pi pese re: Ne Yeesu nyule, nen kɔ Pɔ́oli isoi nyu. Nɔ́ ní, nɔ́ pɛɛ mpíí píye? ¹⁶Kei ke unírihélaa uyê uu yisi uu pi kápáa, uu pinnéi rikɔ́hɔ feriyɛ. Uu rikpákára ne íwe pi wai apí ha ne itóí yɔ́oi, ai t́su apí ne ukeyɔ́-i meŋmane popirime api itóó

súuni. ¹⁷Pisuiifi ne Pikireki pɛɛ Efeesi-i n we api kóm te lê kai wa. Iwame ii pi loni, pisoí api pɛɛ Upíima Yeesu rinyiri meýá n taáselê. ¹⁸Pepeɛ pikemee Kirisi ne kefa n tene meýá api ye pɛɛ sí apí ha pisoí kecɔpe lê kapi n wapisi yámmnte. ¹⁹Pepeɛ pɛɛ meŋmaneiwai n wai meýá pɔ́o kɔ ne piataretelê sɔ́naapɔ api pisoí kecɔpe nna a ihmakaankeɛ. Pi asilalewoó kéénle aí lelu mewóópipi ákotokú kuwóó (50.000). ²⁰Lê ke Upíima nnaŋe nn t́yese unsímé nn ne mpá yei kɔ́ónú ísɔne.

Ŋcɔkɔi ye Efeesi kuyu-i wa

²¹Lê memáa, Pɔ́oli uu pɛɛ kemúŋɛ wai re uké Masetuwaani ne Akayii sitémê cɔ uké ne Yerusalem tu. Uu re un kei n tu, li kɔ pise re uké Rɔm kuyu rilóólú. ²²Uu pɛɛ pisoí pɛɛ pikei u n léni kecɔpe pité yukuse uu Masetuwaani-pɔ tum. Pê kuu n tū pɛɛ Timotee ne Erasiti. Uricuruu uu nkáripí Asii keteni-i ketóne kpá. ²³Ŋcɔkɔi píima nnyine nn likumúŋɛ kpe-i Upíima ncee pitiki kecáá nnya Efeesi kuyu-i léeri. ²⁴Utisi unyine yeɛ pɛɛ kei we, api ye u séi re Temetiriisi. U pɛɛ úyu le. Piléé pinyine kapi ye pɛɛ kɔ kei n sée re Aritemiisi siwosoopi kuu ye peé ne yíraane uu sisiyuke-yuke ne nwóóweni yuhu yare sítumpi-weú. Upikei pɛɛ pɛɛ u ne upinípekeikɔ́o kuláa waile ísɔne. ²⁵Uu keyáa kenyine upikeicɔ pɛɛ nnéi cápine uu pi maa re: Pinésáne, nórínécúruu ye nyule re pirókei mpí karí ne le. ²⁶Nórínécúruu ye kɔ nyánile nɔn kɔ kómei re aí nkpáni Efeesi nté ihmane, amá Asii ketê nnéi kecáá ke Pɔ́oli uyê uu pisoí tálaankeɛ api ihmurei re ápi yé piléé ke sisoipipi asi n serí ne kutu n cɔlê, te aí Uléecaa. ²⁷Tɔ́nsá piwai n ceri, mewai mê né pirókei riyu kpu, ame piróléeyaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi ne sitê sicɔ-pɔ n yáási fíise, úka úu ye pɛɛ pi n waiselê. ²⁸Ke pisoí pɛɛ n cápinelê api anɔ́ nyɛ́ n kó, ai kuwóí pi

feriye api cáái re: Lipíima læ Efeesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncəkəi nn pɛɛ kuyu nnéi yipu. Pisoɪ api kómeine apí ne kekpín-tahai n sairilē, api Pɔɔli pisenco Masetuwaani pikó pité tini apí ne pénéɔ. Pɛpɛ Kayusi ne Arisitariki. ³⁰ Pɔɔli uú n la uké pisoɪ pɛɛ n cápinelē keyu-i lééɔ, amá Yeesu pipiretiki apí ne u yulu. ³¹ Aí ne upisane Asii pikawe píima pinyine péne api ukeme pisoɪ tumpɔ apí ne u kesu re úu kape kekpíntahai ke-i lomɔ. ³² Pisoɪ ye pɛɛ wele pin kecápine ke-i mé-woo cáái, úka úu uco nkó kómei, lin pi túfresente. Pimeyā apí kɔ nyu lelee kei pi n cápineselē. ³³ Kei ke Pisuifi pinyine api Alekisantiri kéyu-mē titéɔ, pisoɪ api pɛé m músu re uyee ne ncəkəi mmē ka. Alekisantiri pɔɔ pɛɛ kunípe síka re u la uké uriyu heere. ³⁴ Ke pisoɪ api n céri re Alekisantiri ye Usuifi le, api pɛɛ rinɔɔ rise wai apí n cáái re: Efeesi piléé Aritemiisi pɛɛ Lipíima! Api lē n cáái aí ne itunɛ mekɔ́nú meté tulu.

³⁵ Kuyu utelɛwɔle uu fe uu pisoɪ séése, uu pɛɛ pise re: Ní Efeesi pikó, wóo ye úu ketē kecáá nyu re Efeesi kuyu pikó pɛɛ piléeyaha píima Aritemiisi ne pikeyu kee keléecaa-ɔ n lóime kecáá paílē? ³⁶ Úka úu we yee yé nsímé mmē n kési. Lē nnya, ani nɔ́anékíŋ niŋukuse, áni kape ní-yɔɔne-yɔɔne ne linyine wa. ³⁷ Pisoɪ mpí kaní ne ní ka apí kurɔ́yómeyáhaalee-i líka caai, apí kɔ piróléé Aritemiisi lámaankee. ³⁸ In te úyu Temetiriisi ne upikeico ye unyine ne nsímé má, sitúhaaneyaa ye wele, pitúhaane pin kɔ we. Pi yé fe api kei ketahai u séi apí ne pi túhaane. ³⁹ Non kɔ pɛɛ ní-ye nco m má, tɔ ha riyɔ́ɔpipoo-i mmē símisi yare kai m pise. ⁴⁰ Insá lē, lelee neni keyaa nké nní ní wa yé tíyese arí n we yare pitencəkəi. Ári yé níka yē təké símisi líké ne n nyíse re tɔ alari mále təké nní n cápinelē. ⁴¹ Tinɔ́ tē kuú ma uú ne pisoɪ kpiise.

Pɔɔli ye Masetuwaani ne Kireesi sité ha

20 Ke ncəkəi nn Efeesi-i riíŋfa, Pɔɔli uu Yeesu pipiretiki cápine uu ikari pi kpáse, uu pɛɛ yisi uu Masetuwaani ketē-mē tómpɔ. ² Kuu n tuipɔ, u ne kei pikó api yóí uú ne ikari pi kpáse, uu kɔ Kireesi ketē-mē tómpɔ. ³ Uu kei tone iwáre itaani. Kai n tu re uké kúninɔí ló uké Sirii ketē-mē ha kuu kó te Pisuifi ye kómeinele re piké u kpu. Uu re u yé mese Masetuwaani-mē pɛese. ⁴ Upisenco anyiri ye nnyé: Peereɛ kuyu ukɔ, Piruusi unmánɛ kapi ye n sée re Sopateeri ne Tesaloniki pikó mpí: Arisitariki ne Sekontusi ne Teripu ukɔ Kayusi ne Timotee ne Asii keté pikó mpí: Tisiiki ne Torofim. ⁵ Pɛpɛ kekpéé ne rɔ wa apí ha Turowaasi-ɔ rɔ m mé. ⁶ Anyá nye-i kapi ye akpónɔ nyee áa pite m má n li metenemaá ke tɔ Filipu ha arí ha kei kúninɔí loni. Siyáa sinupū kari ncée wa arí ne Turowaasi-i pi leepɔ. Ari kei kesé tone siyáa siseei.

Pɔɔli ye Turowaasi metɔ́ɔ rilóólú

⁷ Kewénteyaa ukóso kari cápinelē tɔn akpónɔ hɔ́ɔne Pɔɔli uké ne liukóso kui. Lē nnya kuu yóí kesine aké ha ne pelu. ⁸ Kéyo kecáá kulee kunyine-i karí pɛɛ cápinelē, sífiráa kulúí sin seriilē. ⁹ Ke Pɔɔli uu lē piyóí ní nɔ́jlē, nnɔ́ píima nnyine nn unmánɛ unyine kapi ye n sée re Itiikusi kpápíí. Kulee kepole kekúrí kuú pɛɛ tú. Ai u hii uú ha keléecayɔ metósi táánū kulee kpe-i lóiri. Apí hapɔ apí u yukuse un pikɔ masí. ¹⁰ Pɔɔli uu cépipɔ uú ha wula uu u sakaɔ uu múlú uu re: Níkenéwuú áke kape tɔ, u ne nfáa mále. ¹¹ Pɔɔli uu yisi uu pítaá pele, uú ha akpónɔ hɔ́ɔne uu le. Uu kɔ nsímé nɔ́j aí ne kpáii, uu pɛɛ yisi uu tómpɔ. ¹² Api unmánɛ uyē pɔ́ ne kulu ne unfaa. Mpá úye rikiŋ ari lē nnya niŋesi háí.

Pɔɔli ye Turowaasi-i yisi uu Mileti sī

¹³ Ari ntónéí kúninɔi loni arí ha Asoosi-pɔ Pɔɔli méru. Uyeé wée re u yé sɔne uú ha pɛe kei-pɔ kúninɔi loni. ¹⁴ Kuu Asoosi-i ró n leɛpɔ, ari kei kesé kúninɔi loni arí ne Mitileeni sī. ¹⁵ Ari kei yisi ari liukóso mmare Ciyoo ketē ne kɔ. Ari liukóso Samoosi tulu. Ai weesi ari pɛe Mileti tulu. ¹⁶ Pɔɔli ricurru ye pɛe re úu Efeesi-i nyerene, áí kape ne Asii keteni-i méwoo u n náŋaise nnya. U pɛe yɔonele re un n fe, uké Pantekooti ketúnjé Yerusalem tu.

Anɔ tɔɔɔ ke Pɔɔli uu Efeesi piwéése m ma

¹⁷ Pɔɔli uu pɛe Mileti-i pisei yukuse uu tum te piké ha Efeesi-pɔ Uléecaa icápine piwéése u séeme. ¹⁸ Ke pē api ukekúrí n ka, Pɔɔli uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule isoi iyē kam ne nɔ n le hái keyáa foí kē-me kam Asii ketē kúna n cɔ. ¹⁹ Ne menécíre ricepisele nen ne Upíima pikei wai, Pisuiŋi pin wéési piké né kpu, api íwe né wai nen ménini ne ncɔŋ kémeé we. ²⁰ Tiwúí kémeé ne nɔsinéyɔ-i kam lelee yé nɔ n yóriye nɔ símisi, ám líka nɔ pesí. ²¹ Pisuiŋi ne Pikireki kam sée am símisi re piké Uléecaa inipee-i mefine conse api Urópíima Yeesu ne kefa tene. ²² Ne nkpéni lē Nfáasɔne rinɔɔ tik-ilenle nen ne Yerusalem tɔsu, ám kɔ nyu yo yee kei né mémpɔ. ²³ Amá Nfáasɔne ye mɔpá kuyu kúye-i né símisile nn kɔ né nyíse re akpanii ne íwe píima ye kei-pɔ né mé. ²⁴ Nnéfáa ricurru nn né cɔŋle. Ne kpére pinékei ne kété tu, am lē ke Upíima Yeesu uu né m pise ne kefa kesé wai, li ne né risá. Pikei pepɛe nní re ké riyóó re Uléecaa ipéelée kuu ró n nyíse ye Nsímé kecíre le.

²⁵ Ne yē te metóɔɔ kam nní nɔkenécɔpe we. Nɔ ne picɔ pē nnéí kam Uléecaa iyɔɔpi nsímé rin-yóó áni neni píkai piyéne né kpáne. ²⁶ Lē nnya kam

la ké neni keyaa nké nɔ símisi nɔké kó te: Nɔ úye un m pɔ, áí kenémee léeri. ²⁷ Li we re ne lē nnéí ke Uléecaa uu n yekei re uké wa nɔ símisile ám líka nɔ pesí. ²⁸ Ani nɔmenécíre tī nɔsɔne, ani kɔ Uléecaa pikó iméré ke Nfáasɔne nn nɔ n tī te ani n séni kecáa m paílē. Uléecaa yee uricurruu kepipi menye ne pisei pansese upikó. Ani nɔsɔne pi m múflē. ²⁹ Ne nyule re pisei kpááree pinyine yare ákpe yé menétɔmpɔ-maá nɔ rípime, api nɔkenécɔpe pinyine cɔpii. ³⁰ Pinyine ricurruu yé nɔkenécɔpe yisi, api nnɔ́mesimé ne Yeesu pipiretiki pinyine feriyé api pincee pi tikise. ³¹ Lē nnya, áni kape lɔpile. Áni kape palei re iŋmē itaani nnéí kam ye ketúnjé ne kesine pinyine-i ne ménini icélaa nɔ m pehelente.

³² Ne nkpéni Uléecaa ne uipeelée nsímé anipe-i nɔ wa. Uyeé nnaŋe má uké ne nfatene kémeé nɔ n ŋmɔ́púsélē. Uyeé yé kɔ lisɔne kuú ne upisei nnéí m mé nɔ he. ³³ Ám úka siwóó néé úka uwura néé úka melape káipi. ³⁴ Nórínécúruu ye nyule re anénipe nnyé kam ne keisi tɔ ne pinéséncɔ arí ne ntɔ́cɔŋ nnéí wai. ³⁵ Ne lē nɔ nyísele re lē kai pise re usoi uké keisi uú ne píwekɔɔ n léni. Ani kɔ Upíima Yeesu rinɔɔ ntí kecáa léise. Uyē ŋmaa yee re: Uyeé n he ye mpɔ́nare mále ai tɔsu uyeé ihɛe n yɔsu.

³⁶ Ke Pɔɔli uu lē pimáa m masí, u ne pē api wúla api keyóme yáási. ³⁷ Pin- néí api pɛe limemáa ténisi apí ne Pɔɔli pira api metóɔɔ u yáási re Uléecaa uké u sarumpɔ. ³⁸ Ke Pɔɔli uú pɛe m maa re ápi neni píkai piyéne u kpáne nnya ke piapɔɔ aa lē sei meyá caailē. Api pɛe yisi api u saruni apí ne kúninɔi-i tulu.

Pɔɔli ye Yerusalem kuyu ha

21 Ke tɔ ne pē ari kei lē icée n hɔ́nɔne, ari kúninɔi loni arí ne mese ne mese Kɔɔsi n sairilē. Ai weesi, ari Rootesi tɔmpɔ ari kei yisi ne Patara-pɔ.

²Ari kei kúninɔi yenu kun Fenisii ketē-mē sī. Ari kpē loni arí ne tómpɔ. ³Kari Siipuru ketē kee míni kepáápáá n̄ we n yémpɔ, ari ke yá ari kumíi-mē tiki hái ne Sirii ketē-pɔ, arí ne Tiiri tulu. Kei ke kúninɔi aku kuilū topilene. ⁴Ari kei Yeesu pipiretiki leepɔ, ari pikekúrí tone siyáa siseei. Nfáasone nn pi símisi api Pɔɔli maa re úu kape Yerusalem ha. ⁵Amá ke siyáa sē asi n tómpɔ, ari yisi ari kɔ nsé nɔ́j. Api pinnéí yisi ne pipinɔsi ne pisiwá api rɔ́ sáruni apí ne kuyu leepɔ. Ari kei mínimaa ritime wula ari keyóme yáasi. ⁶Ari pɛe limemáa yáhaane arí ne kpíi. Tɔ́ kúninɔi loni, pē api pisiyɔ kúúni. ⁷Tiiri-i kari metórwɔ kúninɔi lɔ́ arí ne Putolemayisi sī. Ari kei Yeesu pikɔ́ yáasi arí ne keyáa kese pikemeé tone. ⁸Kai n weesi, ari yisi ari Sesaree tulu. Arí ha Filipu yee Nsímé Kεcire ne n kɔ́núlē keyɔ-i tone. U pisei piseei pē kapí pɛe Yerusalem-pɔ n wée use le. ⁹U pɛe pikpére pina mále pɛe ápi utisi n nyu. Pi ye pɛe Ulééca rinyiri ne símisile. ¹⁰Tɔ́n kei lē we lin siyáa kulúí wai ke antepu uyē kapi ye n sée re Akapuusi uu Yutee ketē-pɔ leeme uu kerómeé weri. ¹¹Uu Pɔɔli kutampála kpísi uu ána ne anípe hɔpu uu re: Nfáasone ye maa re nní mɛɔ ke Pisuífi apí ha Yerusalem-pɔ kutampála nkú ute íjme hɔpune, api pɛe limemáa mpuri sane pikɔ́ anipe-i u wai. ¹²Kari anɔ́ nyē n kó, tɔ́ ne Sesaree-pɔ Yeesu pikɔ́ ari Pɔɔli súúluse re úu kape Yerusalem ha. ¹³Pɔɔli uu pɛe rɔ́ pese re: Yo nnya kani téni nɔ́n la nóké inépiŋe riyɔɔse? Ái pihɔpe ŋmane ke née ne menécíre cápínélē nen mé. Lin kɔ n wa re ké Upíima Yeesu kecáa Yerusalem-pɔ kpui, ne we. ¹⁴Kari umekɔ́ m pɔ́one, ari sée ari pɛe mese maa re Upíima mela meké wa.

¹⁵Kari kelō ke-i siyáa sinyine n tóne, ari meróciŋe cápine ari Yerusalem tómpɔ. ¹⁶Yeesu pipiretiki pɛe Sesaree-i n̄ we kecɔpe pinyine api yisi api rɔ́ sáruni apí ne Siipuru ukɔ́ unyine keyɔ́ rɔ́ sī te piké kei rɔ́ yɔ́sí. Pi ye u sée re Manasɔ́. Háí ái neni-me kuu Yeesu tikilē.

Pɔɔli ye Yakupu keyɔ́ ha

¹⁷Kari Yerusalem n tuipɔ, Yeesu pikɔ́ apí ne mpɔ́nare rɔ́ yósu. ¹⁸Kai kóso n weesi, Pɔɔli uu rɔ́ tiki ari Yakupu keyɔ́ sī. Piwéése picɔ́ nnéí pɔ́ kɔ kei cápínepɔ. ¹⁹Pɔɔli uu yisi uu pi yáasi uu pɛe lē ne lē ke Ulééca uu ne upikei rintíki uu ne mpuri sane pikɔ́ kecɔpe wai pi keenkee kélé-kélé. ²⁰Kapi lē n kó, api Ulééca pakare, api pɛe Pɔɔli maa re: Pɔ́ nyánii, umáreɔ! Pisuífi yare píle píle ákotokú kefi kumúŋe pɛe nté Upíima ne kefa tene pin kɔ́ irɔ́sé tíkilē n̄sone. ²¹Pi kɔ́ pɛe pi símisile re pɔ́ ye Pisuífi pɛe mpuri sane pikɔ́ kecɔpe n̄ we céésile re ápi kape ye Moisi isé waise, te lē nnya, ápi kape ye siwá tiké, ápi kape ye kɔ́ inyékii wa. ²²Tóké nkpéni n̄-ye kpísi? Mpá líké íye wa, pi yé kó te pɔ́ ka. ²³Lē nnya, a mmē kari nní pɔ́ m maane ritiki. Pitisi pina pinyine ye nté keróɔpe wele pɛe rinɔ́ n yekei re pi yé pimεcire Ulééca pa.[¶] ²⁴Pirinɔ́ tē itunje ye tómpɔle. A pi kpísi, nɔ́ ne pē ani kesé píyufune inyɔ́nse wai, aa lē kapí ne n nyɔ́nsene kecáa hééle. Kei ke pisei api yé pɛe yé te lē kapi kepócaá n símaankee ye nnóme le, api kɔ́ yenu re pɔ́ ticuruu ye Moisi isé tíkilenle. ²⁵Tɔ́ mpuri sane pikɔ́ pɛe Kirisi pikɔ́ m panse pɔ́ titelē piwóle masile ari pi símisi re tɔ́ símaanele aí tone re ápi kape ye inyɔ́nsesare née ménye li. Aapi kape ye kɔ́ isee kápi rimpá piké ménye lese isare li. Piké kɔ́ pimεcire tí, ápi kape iwásá n wai.

[¶]21:23 Tinɔ́ kapi n yekei aseí re háí ne kumúŋe kunyine-pɔ́ ápi yé píta n ntí ápi ye kɔ́ nnyúpi nyai.

²⁶ Kai kóso n weesi, Pɔɔli uu pitisi pē kpísi apí ha kesé akópe piheere inyekii wai uu pɛe Uléecaa keyɔ loni uu kumúhɛ kpe-i ke inyóonse tɔɔɔ siyaa así ha n tenene písoi símisi.

Pi Pɔɔli Uléecaa keyɔ-i tí

²⁷ Siyáa sisɛei sē kapi ye ne áyu n fū sin ne ketɔhɛ tuine, Pisuifi pinyine pɛe Asii ketɛ-pɔ n léeri apí Uléecaa keyɔ-i Pɔɔli yɛnu. Api písoi nnéí táláankɛe api u tini. ²⁸ Apí n cáái re: Isirayeli pikɔ́, ani kam ani rɔ́ lɛ́! Usoi uyee mpá yei ne mpá úye Isirayeli pikɔ́ kecáá nsímé kópe n símisi un kɔ tee re úka úu kape ye Moisi isé ne Uléecaa keyɔ nké waise ye nkó. U nkpéni ntɔɔɔ sei ne Pikireki kei lonle uu kɔ kelɔ sɔne kē mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pɛe kuyu kémɛɛ Pɔɔli ne Efɛesi ukó kapi ye n sée re Turɔfim yenle api pɛé m músu re Pɔɔli ye ne Uléecaa keyɔ u lomɔle.

³⁰ Ai kuyu nnéí nókɔre, písoi api awélé nnéí n léenti pin kálaapɔ. Písoi api Pɔɔli tini apí ne Uléecaa keyɔ iyaa leepɔ api mese ne mese ke hánesi. ³¹ Pin pɛe nkpéni náási piké u kpu. Nsímé nn Rɔm pisóóca uwéése kutu-i loni re Yerusalem kuyu nnéí ye nɔkɔre. ³² Uyɛ uu mese ne mese pisóóca kpéé ne pisóóca picɔ cápine uú ne riwúí-mɛ wurupɔ. Kapi usóóca wéése ne pisóóca picɔ n yé, api pɛe Pɔɔli ipépi yá. ³³ Usóóca wéése uyɛ uu pɛe nyɔsɔpɔ uú ne Pɔɔli kɔ, uu u tini uu rinóɔ he re piké akpanii até ne u paasi. Uu pɛe písoi pɛe n lémaalɛ pise re: Úye kecire lo? Yo kuu mpíí wa? ³⁴ Amá písoi api pɛe mé-woo ne meɔ n cáái, úka úu kɔ ucɔ nkɔ kómei. Usóóca wéése úu pɛe nka kómei. Uu mese upisóóca rinóɔ he re piké Pɔɔli kpísi piké ne pisóóca keyɔ ha. ³⁵ Ke Pɔɔli uu sitákui kapi ye ne kulee rińtaá n tu, pisóóca api rikpákára ke písoi apí ne u n la nnya u saka. ³⁶ Písoi riwúí ye pɛe u tikilenle pin cáái re: Ani u kpu!

Pɔɔli ye písoi kecɔpe rinóɔ yási uké uriyu heere

³⁷ Kapi n la piké Pɔɔli ne pisóóca keyɔ lɔ, uu usóóca wéése pise re: Ne ncée má ké símisi? Usóóca wéése uu u pise re: Pó Mékireki kómeilee? ³⁸ Lɛ nnya, áí pɔɔ Esipiti ukɔ uyee sé nní nɔkɔi ne n ka uu písoi kó ákotokú ana kpísi uú ne kucesi kóima loni re piké atɔpi u lɛɛ? ³⁹ Pɔɔli uu u pɛe re: Né ne Usuifi le. Silisii ketɛ-pɔ, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpá yei-pɔ kaku kɔ ríyu má. Ne pɔ we re a ncée né he ké risoiwuí ntí rinóɔ maa. ⁴⁰ Usóóca wéése uu ncée u he re uké símisi. Pɔɔli uu sitákui kecáá nyere uu písoi pē kunípe síka re piké riséé. Api pinnéí séé keu. Pɔɔli uu pɛe pimeyu kapi ye n sée re Mé-epiree ne rinóɔ pi maa re:

22 Pinésáa ne pinémáreɔ, ne la ké nkpéni rinéyu heere. ² Kapi n céri re pimeyu kapi ye n sée re Mé-epiree kuú ne pi símisi, api piséé nyóonse. Uu re: ³ Ne Usuifi le, Silisii ketɛ-pɔ, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúlú. Kamaliyeeli yee pɛe unécélaa. Uyee né céesi lɛ kam yé pirósáa isé rintíki kélé-kélé. Ám ye pɛe Uléecaa likɔ́ ne akpéri wa, yare káni ye nní ne akpéri li n wa meɔ. ⁴ Ne ye pɛpɛe Yeesu n tɔkilɛ n wéékuselenle am ha ne pi kóni. Ne ye pɛe pitisi ne pinósi cɔpiile am pahaankɛe am kukpaniilee wai. ⁵ Uléecaa usina ne kuyu piwéése yé fe apí ne nnéńɔ símisi re ám kiraase. Piricuruu ye átelé ne Tamaasi né tumaalenle re ké fe ké Yeesu pikɔ́ pɛe kei n we cɔpii ké pahaankɛe ké ne Yerusalem ha ké ha íwe pi wa.

Pɔɔli ye umefine meconse nkó símisi

(UPM 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Kam pɛe keyáa kenyine ncée kpísi, ké ne Tamaasi n nyahaipɔ, itunɛ in la iké kecire tu. Kei ke metéí píima menyine ame keyómecaa-pɔ mese ne mese leeme ame tapu amé ne né kóónú. ⁷ Am keteni-i

lólu, am kóm lin né tee re: Sɔɔli, Sɔɔli, yo kəcire nnya kaa lē né wéékuselē? ⁸ Am pɛɛ pise re: Pɔɔ úye, Upíima? Uu rinɔɔ né yósu re: Néé Nasareti ukɔ Yeesu kaa nní n we pɔn wéékuselē. ⁹ Pinéséncɔ api metéí mē yenu, amá ápi pɛɛ uyee ne né n símisi rinɔɔ ríka kō. Kei kam pɛɛ re: ¹⁰ Ké íye wa, Upíima? Upíima uu né pese re: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-pɔ pɔ símisi lē kaa yé n wa. ¹¹ Ke metéí píima mē ame né n nyínse nnya, pinéséncɔ api kunípe né múlú api tórɔi apí ne Tamaasi sī.

¹² Utisi unyine ye pɛɛ kei wele api ye u séi re Ananiyasi. U pɛɛ Uléecaa isé tík-ilenle n̄sɔne. Pisuiɔi nnéi pɛɛ Tamaasi-i n̄ we ye pɛɛ ukecáá anɔɔ sɔne símisile. ¹³ Uu kenékúrí weri uu né maa re: Unémárecɔ Sɔɔli, ipónípee iké nkpéni wúkule. Kei nní ke inénípee ii wúkule am u yenu. ¹⁴ Uu kɔ kpá re: Pírósáa Uleecaa ye tíyesele re a umela ceri aa kɔ aseɔi ute ceru aa liute nkɔ kóm, ¹⁵ te li we re pɔɔ yé masí písoi nnéi inípee-i uiseérakɔɔ li aa lē kaa n yé ne kaa n kó pi símisi. ¹⁶ Uu pɛɛ né pise re: Yo nnya kaa nkpéni kɔ pɛɛ náŋaise? A yisi piké míni pɔ wole aa Yeesu rinyiri séi uké apókópe pɔ sárei.

Pɔɔli ye lelee n tíyese kuú ne mpuri sane pikɔ-i n̄ ha símisi

¹⁷ Pɔɔli uu kɔ kpá re: Kam Yerusalem m pɛle, ne Uléecaa keyɔ-i hale am key-óme yáási. Kam n̄ we nen keyóme yáási, am lólu yare kenípeehee kɛe né tí. ¹⁸ Upíima kam yé uu né maa re: A mekee Yerusalem kuyu-i le. Pisuiɔi ápi yé mmē kaa kenécáá n símisine n̄murei. ¹⁹ Kei kam pɛɛ u pese re: Piricuruu ye nyule, Upíima re ne pɛɛ Pisuiɔi ayomeyáhaalee kalenle nen pepɛɛ pɔ n tíkilē cɔpii nen kukpaniilee wai nen kɔ pi kaiinkee. ²⁰ Tinécúruu ye pɛɛ wele kumúnjé kpe-i kapí pɛɛ úseérakɔɔ Etiyeeeni menye n kɔɔni. Pimewai mee pɛé ne né risále am pepɛɛ nní u n kópu ilū múlú. ²¹ Upíima

uu pɛɛ né maa re: A yisi, ketaa-pɔ kam la ké pɔ tú, mpuri sane pikɔ kémee.

Pɔɔli ye Rɔm usɔɔca wéése símisi re uyé ne kɔ Rɔm ukɔ le

²² Písoi riwúí tē ari Pɔɔli kutu n cɔlē aí ne kumúnjé kpe-i kuu anɔɔ nyē m̄ ma tulu. Kei kapi sicááila lō te: Ani kpu. Ái ne sá re nkó uké nfáa m má! ²³ Ai kuwɔi pi wai apí pɛɛ m pupukee pin pí-ilū máhani pin fónje pin nkoŋo yukuse. ²⁴ Kei ke Rɔm písɔɔca uwéése uu pɛɛ rinɔɔ he re piké Pɔɔli ne písɔɔca kekale-i lompo piké iséi u súúkee uké símisi úu la. Pɛé uye-i, pi yé pɛɛ céri lē nnya ke písoi apí n cáái pin ne u téní. ²⁵ Amá kapi u m paasi re piké u kaii, uu usɔɔca kpéé pise re: Nɔ ncée má re nɔké Rɔm keté ukɔ ke nsímé n̄n kahane n kpu iséi súúkee? ²⁶ Ke usɔɔca kpéé uyé uu lē n kó, uu sí uú ha usɔɔca wéése símisi re: Usoi uyee Rɔm ukɔ le, íye kaa nkpéni waine? ²⁷ Kei ke usɔɔca wéése uyé uu pɛɛ Pɔɔli kekúrí hápɔ uu u pise re: A né símisi ké kó te pɔ Rɔm ukɔ le. Pɔɔli uu re: Eee! ²⁸ Usɔɔca wéése uu kɔ kpá re: Siwóó píima ke néé héele am̄ ne panse keyupipi. Pɔɔli uu re: Né ne hái kenémare-me keyupipi le. ²⁹ Pepɛɛ pɛɛ n̄ la piké u n káii uké símisi apí mese ne mese ukekúrí yisi. Iwame ii usɔɔca wéése ricuruu loni, kuu n yé te u tíyese apí Pɔɔli paasi apí káii un kɔ ne Rɔm ukɔ nnya.

Pi Pɔɔli ne ketúhaane píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usɔɔca wéése úu n la uké yé lē ke Pɔɔli uu n wa ke Pisuiɔi apí ne pitele u n sélē. Uu akpanii kémee u lese uu pɛɛ rinɔɔ he re pepɛɛ ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi piké cápine. Uu pɛɛ tíyese apí ne Pɔɔli hapɔ uu pikecɔpe u nyerece.

23 Pɔɔli uu pitúhaane píima pē in-ípee tapu uu pɛɛ re: Pimárecɔ, ne inésoi kémee Uléecaa inípee-i n̄sɔne

keisile hái ne neni-me. Kefa kese kañ ne u tikilē. ²Kei ke Uléecaa usina Ananiyasi uu pee pepee Pɔɔli kekúrí n̄ we rinó he re piké nnó kecáá u pi. ³Pɔɔli uu pee re: Pó ke Uléecaa uu pépune, pó mmele tomé mmú. Pɔ kei tū te póké isé ritiki póké ne né túhaane, ái póké isé rikéñéé aa rinó he re piké né káii! ⁴Pepee ne u n kólē api re: Uléecaa usina yee Uléecaa pikei n wai kaa nní lámaankee! ⁵Pɔɔli uu re: Ám nyu re Uléecaa usina lo, pimáreco. Li Uléecaa ritelē-i wólaalē te kape kupóyu uyukó kecáá nkópe n símaankee.

⁶Pɔɔli ye pee picére máálenle re Pisatusee ne Pifarisi pee ketúhaane ke-i kesé we. Lē nnya kuu ketúhaane ke-i ricáái re: Ne Ufarisi le, pimáreco! Unésáa pó ko Ufarisi. Kam n tálē te Uléecaa ye nkpo kémee pikpókpo yukusene nnya kapí ne nté né túhaane. ⁷Uké ne lē pimáa m̄ masí, Pifarisi ne Pisatusee pin nsímé pipásaine rikápáá, písoi api kéne, mpá píye ne pikunai. ⁸Pisatusee ápi ye ñmurei re pikpókpo yèè nkpo kémee yisi, ápi ye ko ñmurei re piléecaatume ne lifáakó lee ái nní kúyene n̄ we ye we. Amá Pifarisi pó ne ye linnéi ñmureile. ⁹Iwó ii cóni, isé picélaa pinyine pee Pifarisi kunai-mē n̄ we api yisi api késu apí ne keté kpeeni api re: Ári usoi nkó nkópe n̄ka nyáni. In n la, lifáakó lee ái kúyene n̄ we nēe uléecaatume unyine yee ne u símisi. ¹⁰Iwó íf taá, hái af̄ ne usóoca wéése iwame wai re ápi kape nté lē n wai apí ne Pɔɔli céériine. Uu lē nnya pisóoca rinó he re piké riwúí-i lompo piké Pɔɔli lesepo piké ne pisóoca kekale u ha. ¹¹Kesine ake wai, Upíima uu Pɔɔli kekúrí nyósópo uu re: A ikari wa. Lē kaa nní Yerusalem nté inééerakó n li, li we re póké limeco Róm-po i li.

Pisuifi ye riñmulaane re piké Pɔɔli kpu

¹²Kai kóso n weesi, Pisuifi pinyine api cápine apí ñmulaane api Uléecaa keyu-i wéeri re pinsá Pɔɔli n kpu, ápi líka

melélé má. ¹³Pepee lē tiñmulaane ye písoi afeena rifaale. ¹⁴Api yisi apí ha pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése leepo, api pi maa re: Tó merófire kpísile ari he, ari Uléecaa keyu-i wéeri re tónsá Pɔɔli n kpu, ári líka melélé má. ¹⁵Lē nnya, nó ne pitúhaane tóco, ani ñsone kómeine, ani kpará aní ha usóoca wéése pise re uké ne Pɔɔli nó kam nóké nsímé mmē tipérése nóké yé nké. Tó ne merófire picápine máálenle re tóké ncée u riké tóké u kpu.

¹⁶Kei ke Pɔɔli umerepi unyine uu nsímé mmē kō, uu yisi uu pisóoca kekale sí, uu lompo uú ha Pɔɔli kutu-i wai. ¹⁷Pɔɔli uu pee usóoca kpéé use séi uu u maa re: A uñmáne nkó usóoca wéése kémee sárumpo. U lale uké nnyine u símisi! ¹⁸Usóoca kpéé uyē uú ne usóoca wéése kémee Pɔɔli umerepi sí uú ha re: Ukpaniikó Pɔɔli yee né sée uu né maa re ké uñmáne nkó ne kepóme kam te u nnyine mále uké pó símisi. ¹⁹Kei ke usóoca wéése uyē uu uñmáne uyē sée, uu kunípe u tini apí ne iyaa leepo. Uu pee u pise re: N̄-ye kaá la póké né símisi? ²⁰Uñmáne uyē uu re: Pisuifi pee rinó rise wa re piké rikpárá piké kóso pó pise re a Pɔɔli ne ketúhaane píima-i hapo keké unsímé mmē ñsone ripérése piké yé nké. ²¹Pin n ka, kape ne kutu pi ríco. Li we re pikecōpe, písoi ye afeena rifaau pee n̄ la piké Pɔɔli tí. Pi wéerile re pinsá u n kpu, ápi líka meluke nēe meníré má. Pi pimecire picápine máálenle, tipónó ñmane kapi nkpení mē. ²²Usóoca wéése uu pee uñmáne uyē maa re: Kape tíye unyine uké kó te po mmú né símisi. Uu pee re uké nkpení n ñme uké tómpo.

Pi Pɔɔli ne uyóopi píima Felikisi leepo

²³Usóoca wéése uu pee limemáá pisóoca kpéé pité séi uu pi maa re: Ani pisóoca píle píle meté ne pisantone kuwóo ne afeeré ne pipáñkó píle píle meté cápine piké n nyu re pi yé fe

api kesine mese áme we kefi kumúñé Sesaree tómpo. ²⁴Ani kə isá nyóñse yee yé ne uyóppi píima Felikisi kémee Póoli n tu líka ái yé u n wa. ²⁵Usóóca wéése uu kə rítelé wólu uu pi múise re piké ha Felikisi pa. Lē kuu n wóí ye nní.

²⁶Ne pó yáasi, Upíima Felikisi. Néee Kulooti Lisiyaasi. Néee rítelé ntí pó wólu. ²⁷Pisuifi ye usoi nkó kam nní pó m pápólē tinle re piké u kpu. Kei kam pēe kó te u Rom ketē ukó le, am pēe ne pinésóóca hapo am u come. ²⁸Am pēe re ké kó te ní-ye kecire ke Pisuifi apí ne u cési, am pēe u kpísi am ne piketúhaane píima sí. ²⁹Kei kam pēe céri re piisé kecáá kapi nsímé pásaine. Ám unkópe nka yē kapi yé ne usoi ní kpu néee kapi yé ne akpanii u n wa. ³⁰Am kə limemáá kóm te Pisuifi ye ħmúlaankee re pi yé u kpu. Lē nnya kam mese ne mese pó u papólē, am kə upiteeco símisi re piké ha kepómee ketahai u sée.

³¹Pisóóca api usóóca wéése rinóo kuu n he tiki, api Póoli kpísi api kesine ne Antipatiriisi u tómpo. ³²Kai kóso n weesi, pisóóca pēe ána n sóne api pikekale-i pēese, pisantone ħmane apí ne Póoli tómpo. ³³Kapi Sesaree n tuipó, pisantone api rítelé uyóppi píima Felikisi pa, api kə Póoli u nyíse. ³⁴Ke uyóppi píima uu rítelé pikéé ħ masí, uu Póoli pise re u kuwélé kúye ukó le? Kuu n kó te Silisii ukó lo, ³⁵uu u maa re: Pipóteeco pin n ka, né pēe pó píseise am kóm. Uu pēe rinóo he re piké Póoli kpísi piké ha Erooti keyo-pó hánesi.

Pisuifi ye Felikisi keyu-i Póoli ne nsímé rikpára

24 Ai wai siyáa sinupū, Uléecaa usina Ananiyasi ne kuyu piwéése pinyine ne usíméyóo unyine kapi ye n sée re Terituluusi api Sesaree-i hapo. Api uyóppi píima Felikisi-i sí te piké ha Póoli ketahai sée. ²Uyóppi uu Póoli séipo, Terituluusi uu yisi uu picé u kápáá, uu uyóppi maa re: Urósáa, uyóppi píima!

Póo tíyese kari nkíññe-i we hái ái neni-me. Ketē kaa nśone m múlē nnya ke nconse meyā nn kerótē nké kecáá wa re liké ne ke sonesi. ³Tə pakare! Ne pipókei ne lē kaa meséere ne ħpá yei ró n wai. ⁴Ám la ké kə picóñ pó rikpá. Amá ne rikóñ pó wúkule re a kə ne kefa ró fénne, aa nkáripi kutu ró co. ⁵Tə yē te utisi nkó ye likpááree linyine le. Uyee Nasareti pikó mekóóle icápine uyukóo. Ketē nnéi Pisuifi kecope kuu ħcokoi tanaalē. ⁶Ticuruu u pēe náásile uké Uléecaa keyo mékperinkpe waise, kari pēe ne u tí. [Tə pēe lalle təké ne u túhaane yare ke irósé ii m pise. ⁷Amá usóóca wéése Lisiyaasi uú weri uú ne ħnañe arónipe-i u yósu. ⁸Uu pēe Póoli piteeco pē maa re piké ne nsímé pó leeme.] Pəñ tipóóuruu Póoli m píseise, pó yē te mmē karí ne u n cési ye aseí le. ⁹Pisuifi təcoo api yisi api Terituluusi kecáá kpá api re mesei, lē kai li.

Póoli ye Felikisi keyu-i uriyu heere

¹⁰Kei ke uyóppi píima Felikisi uu pēe ne kunípe Póoli rinóo he re uké unkó símisi. Póoli uu re: Urósáa uyóppi, ne nyule re hái ái neni-me kaa kerótē nké kecáá itúhaane le. Lē nnya kam ne kefa kese kepóyu-i rinéyu heerene. ¹¹Pó fe aa ripóóuruu pise aa kóm te kam ne Yerusalem-i ní ka, siyáa kefi ne sité ye nsí. Uléecaa kam piyáhaa ka. ¹²Úka úu keyáa kenyine né leepo, tó ne unyine tən Uléecaa keyo-i néee kuyómeýáhaalee-i néee kuyu-i we tən yóí néee tən písoi kupakareciré tálaankee. ¹³Písoi mpí apí yé nka yē piké re mmē kapí ne nkpeni nté né cési. ¹⁴Amá né kepóyu-i aseí símisi re ne necé fale mmē kapi nní n kpíilē te mekóóle icápine ukó le. Amá pirósáa Uleecaa kam pēe yáasi nen kə lē nnéi lee isé ne antepuye atelé kémee n wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵Lē kam n tálē ke pē ticuruu póo kə tálē te Uléecaa ye písoi sone ne pikópe pēe n kpí nkpo kémee yukuse.

¹⁶Lē nnya kam mesére ημδδópúlē te ké Uléecaa n tikilē ne kefa kese.

¹⁷Kam̄ ne nté n yisi, li ηηmē kulúí wale. Ne neni pεeme re ké nnépuri pikó linyine he, ké kó nyδδonse ké ne Uléecaa yáasi. ¹⁸Lē kam̄ peé ne Uléecaa keyo-i kparálē kapi ne né lεεpó, nen akópe piheere inyekii piwai máame. Tisoiwuí ríka ári pεe kenékúrí cápinelē. Ám kó pεe n̄cókwi n̄ka wai. ¹⁹Pisuifi pinyine pεe Asii ketē-pó leeme api kei né leeri. In pεpee pεe nnyine má piké ne né cési, pē kai peé ne sá re piké kepómee kam.

²⁰Né pεpee nté nní n̄ we piké símisi nké te kari ketúhaane píima-i pitúhaane n̄ ha, nkópe n̄-ye kapi kenécáá yé?

²¹Né nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecōpe rin-yóó re: Kam n ηmurei re pikpókpo yèè nkpó kémee yisile nnya kapi nkpéni ne nókénéyu-i né túhaane.

²²Felikisi ye pεe Kirisi ncee kecáá nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téηse, uu pεpee Póoli ketahai n sée maa re: Usóóca wéése Lisiyaasi un píyei n ka, né pεe nónnésímé ripérése n̄sone. ²³Uu pεe usóóca kpéé tinóó he re uké Póoli kukpaniilee-i wa uké ukecáá m paílē, amá uké ne kéyu u m purú, úu kape ye yè re upikó ápi kape u lē.

Pi ne Póoli Felikisi ne uunósi Turisii kémee ha

²⁴Póoli uu kei lē n we aí ne siyáa sinyine kónnú. Uyóopi píima Felikisi ne unósi Turisii apí hapó. Unósi uyee Usuifi le. Uyóopi Felikisi uu tum api Póoli u séipo, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵Ke Póoli uu aseí pitiki ne lē ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lē ke Uléecaa uu písoi n túhaanene nsímé n̄ lō, ai Felikisi cōη. Kei kuu pεe Póoli maa re: Pó fe aa nkpéni lē tómpo. Nen píyei kéyu n yē, né kó pó sée. ²⁶U peé lē tálē te Póoli uké siwóó u he. Lē nnya kuu mesére

u séleipo pin yóí. ²⁷Ai lē n we ηηmē ité íí ne tómpo. Pórisuusi Fesituusi uu Felikisi ripóho iyóopi tone. Felikisi uu Pisuifi mpōonare n la, uu lē nnya Póoli kukpaniilee-i n yálē.

Póoli ye uyóopi píima Fesituusi kémee pitúhaane ha

25 Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapó uu siyáa sitaani wai, uu pεe limemáa yisi uu Yerusalem tómpo. ²Kei ke pεpee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi pεe kuyu iwéése n tú api yisi api ukemeé Póoli ketahai séi. ³Api kó u welu re uké ne pi kó uké ncée pi he piké Póoli ne Yerusalem pεepó. Tipine kapi lē wa piké ne ncée u n̄ kpu. ⁴Fesituusi uu pi pese re Póoli ye Sesaree-pó kpaniilenle. Uyē ticuruu yé kó nfáani kei pele. ⁵Uu kó pi kpá re: Nópínyukóó piké né ritiki. In te usoi nkó ye linyine caai, piké ha ketahai u sée. ⁶Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyáa sipaha née kefi kumúηé uu pεe kelene Sesaree pεle. Kai kóso n weesi, uu ketúhaane-i sí uú tone, uu tum api Póoli kpíípo. ⁷Kuu n hápo, Pisuifi pεe Yerusalem n léépo apí hapó, api u kálisi api nsímé píima nnyine ne ketahai u séi. Nn̄ kusa kulúí we. Amá piuka úu fe uké nyíse re aseí kapi símisi. ⁸Póoli póó késu uu re: Ám ne Pisuifi isé née Uléecaa keyo née Róm uyóopi Sesaa púnne.

⁹Fesituusi uu Pisuifi mpōonare n la, uu lē nnya Póoli pise re: Pó ηmurei re piké ne Yerusalem pó ha piké ha kei-pó kenéméé ne nsímé mmú pó túhaanē? ¹⁰Póoli uu u pese re: Sesaa ripoo-i kam nní nyenu, kei kai ne sá re piké ne né túhaane. Tipóóúruu ye nyule n̄sone re ám Pisuifi líka caai. ¹¹Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi n̄ kpu, ám nkpó kesu. Amá in te pi ne né rikpárále, úka úu ncée má uké pianipe-i né ritépo. Ne pise re piké ne nnésímé Sesaa kémee tu. ¹²Fesituusi ne pεpee mesōho u n kpáriise api símaane,

uu pɛɛ Pɔɔli maa re: Pɔ re mpɔ́símé nké Sesaa kémeɛ tu. Lɛ nnya, Sesaa kémeɛ kaa yé kɔ ha.

Fesituusi ye Pɔɔli nsímé uyɔɔpi Akiripa símisi

¹³ Ai siyáa kulúí kɔ́ónú, uyɔɔpi Akiripa ne uyí Pereniisi api Sesaree-i Fesituusi piyáhaa sí. ¹⁴ Kapi siyáa kulúí n wa, Fesituusi uu Pɔɔli nsímé mmɛ kpísi uu Akiripa símisi. Uu re: Felikísi yee pɛɛ nté iyɔɔpi n tóne uú ne né tise ye ukpaniikó unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusalem n ha, pɛpɛ ye Uléecaa inyɔ́nse n wa piwéése ne Pisuiifi pɛɛ kuyu iwéése n tú api kenémee ketahai u séi api re ké wa unsímé nké kpu. ¹⁶ Kei kam pɛɛ pi pese re: Rɔm pikɔ́ kémeɛ, usoi un linyine n caai, ncée n̄n we re piké u kpu, pinsá kahane u n túhaane. Li pise re u ne upiteeco piké tone kelene uké uriyu heere. ¹⁷ Lɛ nnya kapi nté né ritikime. Ám nkpáni náɲaise. Kai kóso n weesi, aín ne mese ne mese ketúhaane n tósu aín ha tone, am tum api utisi nkó kpíri. ¹⁸ Ke upiteeco api n ka, ápi fe piké nkópe nnyine kam pɛɛ ne u m músu nyíse. ¹⁹ Amá piinyekii nsímé ne utisi unyine yee n kpu api ye u séi re Yeesu ke Pɔɔli pɔɔ n tee re u nfáa mále nkó ηmane kecáa kapi kéɲene. ²⁰ Ai méwoo né wai, ám pɛɛ céru íye kam yé ne li wa. Lɛ nnya kam te ké Pɔɔli pise re un n la, uké Yerusalem ha piké ha ne kei-pɔ u túhaane. ²¹ Amá Pɔɔli uu yúlu uu re u la re Rɔm uyɔɔpi Sesaa ricuruu uké nsímé kecáa ripaí. Lɛ nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yálɛ ké kam ké ne Sesaa u papɔ. ²² Kei ke Akiripa uu pɛɛ Fesituusi maa re: Ne pɛɛ la ké rinécúruu utisi nkó kutu rico. Fesituusi uu u pese re: Kóso kaa yé kutu u rico.

²³ Kai kóso n weesi, Akiripa ne Pereniisi api meýɔ́pilape tani, pi ne pipipiretiki api kenɔ́ɲla wai apí ne kutúhaanelee lompɔ, pisɔ́ɔca wéése ne

kuyu piyukɔ́ pin tikilɛ. Fesituusi uu rinɔ́ he api Pɔɔli kpíri. ²⁴ Fesituusi uu pɛɛ re: Uyɔɔpi Akiripa ne nɔ́ pitɔ́rɔ́ mpí nɔ́ nní n ka, ani utisi nkó ripaí n̄sɔne. Pisuiifi riwúí nnéi ye kale api Yerusalempɔ ne nté kenémee ketahai u séi, pin cáai re ái ne sá re usoi nkó uké kɔ nfáa rikpá. ²⁵ Ne nsímé mmɛ tipérelé am yénu re úu ncaai n̄ka wa kapi ye ne usoi n̄ kpu. Amá ke uricuruu uu m pise re piké ne unsímé Rɔm uyɔɔpi kémeɛ tu nnya kam ηmurei re piké ne kei u ha. ²⁶ Ám nyu íye ke-cire kam yé utisi nkó kecáa wóí ké ne upíima símaapo. Lɛ nnya ricuruu kam ne nɔ́kenémee u ka. Pɔ́, uyɔɔpi Akiripa kémeɛ kam ne u ka re pɔn pipíseise u m masí, né nnyine yé am títelɛ-i wólu. ²⁷ Ái ne sá re ké méwoo ukpaniikó ne Rɔm uyɔɔpi-i ha, kám pɛɛ lɛ nnya kapi pitele u n wai n wóí.

Pɔɔli ye Akiripa keyu-i uriyu heere

26 Akiripa uu pɛɛ Pɔɔli maa re: Pɔ nkpéni ncée mále pɔké ripóyu heere tɔké kó. Pɔɔli uu pɛɛ kunípe síka, uu nsímé kpísi uu re: ² Uyɔɔpi Akiripa, li neni keyáa nké né láárú re né ncée yé am nsímé nnéi ke Pisuiifi apí ne né rinkpárá kepóyu-i símisi. ³ Li we re pɔ Pisuiifi inyekii ne piisímé kecáa kapi n kéɲenente meýíkíyiki n̄sɔne nyule. Lɛ nnya, ne rikɔ́ɲ pɔ́ wúkule re a niɲesi aa kutu né cɔ.

⁴ Pisuiifi nnéi ye nyule lɛ kam hái inéɲmáne-me nnépuri pikɔ́ kecɔpe ne Yerusalem kémeɛ inésoi n li. ⁵ Háí ái neni-me kapi né nyu. Pin n la, piri-curuu yé ne pinnɔ́ símisi re ne pɛɛ Pifarisi kémeɛ wele. Tɔ́ ye ári pɛɛ pirɔ́y-ómeyáhaa isé ne akpéri wai. ⁶ Kam n tálɛ te Uléecaa yé lɛ kuu pirɔ́sáyaha m ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeeli pikɔ́ ipuri kefi ne ité iyé pɔ́ ne kɔ mesére kesine ne ketúɲé Uléecaa yáásile in ne tálɛ te i yé lɛ kuu mekeɛ-me pirɔ́sáyaha m ma yé. Kam likecáa n tálɛ nnya ke Pisuiifi api

pitele né wai, uyóopi Akiripa! ⁸Yo nnya ke ń Pisuiifi áni peé la nóké ñmurei re Uléecaa yé fe uu meyíkíyiki pikpókpo yukuse? ⁹Tinécúruu ñmaa ye peé musile re ké ñnanje ne tápaankeé úka úu kape Nasareti ukó Yeesu rinyiri ne kefa tene. ¹⁰Lē kam Yerusalem-pó n wa ye lē. Ne rinécúruu ñmaa Uléecaa pikó meyā kukpaniilee tanle. Pēpē ye Uléecaa in-yóonse n wa piwéése pēe ye ncée né he re ké lē wa. Pin kó n la piké pi kó, li ye peé ne né risále. ¹¹Ne ye pēe ayómeyáhaalee rikale aní ha kei íwe pi n wai, nen náasi re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye pēe pikecáá tósilē, hái ricuruu am ye pi n wéékuselē ne acóyu-pó.

Póoli ye umefine meconse Akiripa símisi

¹²Limekó-i ke pēpē ye Uléecaa in-yóonse n wa piwéése api keyáa kenyine rítelē né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³Ituñe kecíre kumúñé, nen ncée-i we, uyóopi Akiripa. Kei kam metéi menyine yē men keyómecaa-pó leeri, men tapaalē, men ituñe metéi fe amé ne tó ne pinésencó kónú. ¹⁴Ari ntónéi keteni-i lolu, am pēe kóm, lin ne Me-epiree né tee re: Sóoli, Sóoli, yo nnya kaa né wéékuselē? Méwoo kaá ne né tópiriinkee yare kemináa. ¹⁵Kei kam pēe pise re: Póo úye, Upíima? Uu né pese re: Néee Yeesu kaa ní we pón wéékuselē. ¹⁶A nkpéni yisi aa nyere. Lē nnya kam menécíre pó n nyíse ye nní: Ne la re a panse unékeikó, aa ye kónú aa lē kaa neni nní né n yé ne lē kam n sónti ke pó n nyíse picó símisi. ¹⁷Mpópuri pikó, Pisuiifi kecōpe kam pó lesene ké mpuri sane pikó kémeé pó tū. ¹⁸Ne pó tum te a ha pi-inipee wúkule aa kuñmaha-i pi lese aá ne metéi-i pi sí. A kó Setani anipe-i pi lese aá ne Uléecaa kémeé pi sí. In te pi ne kefa né tenelē, Uléecaa yé piakópe pi sárei uu kó lisone kuú ne upikó m mé pi he.

Póoli ye uliwaiwai kecáá símisi

¹⁹Lē kémeé, am pēe lē kai keyómecaa-pó né n nyíseme kesi, uyóopi Akiripa! ²⁰Amá Tamaasi pikó ne Yerusalem pikó kam Nléecaasimé mefoi riyóó, am pēe limemáá Yutee ketē tóroo pikó nnéi ne sitē sicó pikó yóó. Ne pi símisi re piké mefine conse piké Uléecaa-mē pansepo apí n wai liké n nyíselē te pi mefine conse. ²¹Nsímé mmē nnya ke Pisuiifi api Uléecaa keyo-i né tí, pin wéési piké né kpu. ²²Amá hái ne neni-me, Uléecaa ye né nen ne we nen uiseerakó le, ḿpá úye, siwá ne piwéése siyu-i. Ám ye nféé nka ma, lē ke antepuye ne Moisi api mekeeme n yé api símisi re li weme memáá. ²³Ne ye maa re: Uyē ke Uléecaa uu n wée yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikpókpo kémeé yisi. Uyee yé nsímé mee metéi m má Pisuiifi ne mpuri sane pikó he.

Póoli ye Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴Póoli un lē we un uriyu heere, Fesituusi uu cááipo re: Pó isohó torile, Póoli! Mepónyuwe píima ye isohó pó tóroisele. ²⁵Kei ke Póoli uu pēe rinóo u yósi re: Ám isohó tori, urósáa! Mmú kam nní n símisi ye meníñe nsímé sone le nn kó aseí tikilē. ²⁶Ne nyule re uyóopi Akiripa ye nní nnéi lee nní ní wa pikóme mádalenle. Lē nnya kañ ne rinépóo ukeyu-i símisi. Ái mepíílú menyine-i kai keló kuñmaha-i lē wa. ²⁷Pó antepuye nsímé ne kefa tenelē, uyóopi Akiripa? Ne nyule re pó ne kefa n tenelenle. ²⁸Akiripa uu pēe Póoli pese re: Pó lalē póké né feriyé ké nté nní panse Kirisi ukó! ²⁹Póoli uu re: Lin yé nfáani néee lin yé píyei-pó, li kpere lē wa! Ne Uléecaa welu re ái kape pó ñmane, amá liké nónnéniéi mmú nóo neni nní kutu né n cólē, nóo yé menécó n we. Akpanii nnyé ñmane aké nó riparí.

³⁰Kei ke uyɔɔpi Akiripa ne uyɔɔpi pīma Fesituusi ne Pereniisi ne pē nnéi pēe kei kesé n̄ we api pēe yisi, ³¹api iyaa leepɔ, api pēe pimecɔpɛcire n tee re: Usoi nkó úu líka caai kapi yé ne usoi n̄ kpu née kapi yé ne akpanii u n wa. ³²Kei ke Akiripa uu pēe Fesituusi maa re: Usoi nkó un̄sá pēé m pise re piké ne Rɔm uyɔɔpi Sesaa kémee u ha, pi yé pēe fe api u yáɔ.

Pisóɔca ye Pɔɔli ne Rɔm kuyu ha

27 Kai n s̄misi aí tone re kúninɔi kari yé lɔ arí ne Italii s̄i, api Pɔɔli ne pikpaniikɔ picɔ pinyine kp̄isi api usóɔca kp̄éé unyine kapi ye n s̄ee re Yuliisi anipe-i wai. U Rɔm kutɔpilee kp̄e kapi ye n s̄ee re Rɔm uyɔɔpi kutɔpilee kémee úyukɔɔ use le. ²Atiramiiti kuyu ke kúninɔi kp̄e kari n lɔ aku lééri kun Asii sitē aninɔi sinyere kanei. Ari ku loni ari tómpɔ. Masetuwaani ukɔ unyine yee Tesaloniki-pɔ n̄ we api ye u séi re Arisitariki ye pēe kerómee wele. ³Ari liukóso Sitɔɔ kuyu tulu. Yuliisi ye pēe Pɔɔli n̄nare wailē. Uu ncée u he re uké upisane rilóólú, un ye yo n la, piké fe piké ye ne kutu u ricɔ. ⁴Kari kei n yisi tɔn tósu, kuyɔ aku kerɔyu-mē m pepuri, ari pēe Siipuru kuwéé kp̄e mē ke kuyɔ áku n̄ we tiki. ⁵Ari pēe Silisii ne Pamfilii men- imaa téŋ arí ne Lisii keteni-i Miiri kuyu tulu. ⁶Rɔm usóɔca kp̄éé uyē uu kei kúninɔi kucɔ kunyine yenu kpee Aleksantiri n lééri kun Italii-mē s̄i. Uu kpe-i rɔ tani. ⁷Siyáa kulúii kari nnánári ne kúninɔi s̄one. Íwe pīma kari li ari kelene Kiniiti tulu. Kuyɔ áku n̄murei tóké lē n̄ tikilē tóké ne kényu-mē ha. Ari pēe mese Salimonee kuwéé-mē míni kepáápáá ketē kapi ye n s̄ee re Kireeti mecáa tiki. ⁸Ari íwe pīma le arí ne rikóitime kanei arí ne kelō kenyine tulu. Pi ye kei s̄ee re Áninɔi-Kenyere-Sone. Lasee kuyu kaí ne kolē.

⁹Ái kusa rɔ náŋaise. Anɔɔpahaa keyaa ye pēe pitómpɔ masile. Kúninɔi pilone ne

ncée pinɔŋ yé fe apí ne nkpɔ weri. ¹⁰Lē nnya ke Pɔɔli uu kúninɔi pikeikɔ s̄misi n̄sone piké kó. U pi maa re: Pinésáne, ne yē te ntócéé mmú pitiki yé ne nkpɔ rɔ kam. Kúninɔi ne ilū kaku n topori ye meyā caainkeene. Ái nkpáni ilū ne kúninɔi n̄mane, amá ne tóɔpi. ¹¹Amá Rɔm usóɔca kp̄éé uyē uu kúninɔi utikíí ne kuute nkɔ ne kutu n colē ai tósu Pɔɔli nkɔ kuu n̄ ma. ¹²Ai kɔ yá, áninɔi kenyere áke pēé nyam̄ te piké kei nnyiyee pīma kumúnjé-i siyáa wa. Kúninɔi pikɔ meyā api pēe lē nnya re pi yé kei yisi. Pi lē pēe náásile re lin íye n we, piké Kireeti aninɔi kenyere kē kapi ye n s̄ee re Fenikisi tu, áninɔi kenyere kee ituŋe kelólé awélé keté-mē kényu palenlē. Kei kapi la piké nnyiyee pīma kumúnjé-i siyáa wa.

Meyɔ maamaa menyine mēe míni kecáá n̄ pépu

¹³Ke kúninɔi aku lē n nyenu lin náŋai, keyɔpi kenyine áke ituŋe kumii-mē pepuri, api músu re pi yé fe api nkpéni lē kapi n̄ la wai. Api pēe kesáa kapi ye ne kúninɔi n nyereese sakaa api ncée kp̄isi. Api míni kepáápáá ketē kapi ye n s̄ee re Kireeti n kanei. ¹⁴Mese ne mese, kuyɔ kunyine kapi ye n s̄ee re Erakilɔɔ aku míni kepáápáá ketē-mempɔ pepuri ne n̄naye. ¹⁵Ai kúninɔi kpáú lin ne tósu, ái kunyerese we. Ari mese yá aí ne rɔ n tósu. ¹⁶Ari míni kepáápáá ketē sínsápi kenyine kekúrí tómpɔ. Pi ye kē s̄ee re Kulotaa. Ari pēe náási arí ne fe ari kenɔipi kapi ye ne pisoí n léise lese. ¹⁷Kúninɔi pikeikɔ api kúninɔi kémee ke tampɔ. Api pēe limemáá iŋme pahaankee apí ne kúninɔi kóónú. Iwame ii pi wai re ápi kape ha Lipii men- imaa ritime rinyenetú tinyine rikam. Api pēe kusáŋáá maamaa kpee kuyɔ n wai cepise. Api nnánári n s̄one pin kuyɔ tikilē. ¹⁸Kuyɔ aku lē tɔ m pepu kun n̄pape kpálē aí ne rɔ weesi, api pēe mese ilū ke kúninɔi aku n topori n hasu pin míni-

i sariipɔ. ¹⁹Kai kɔ piweesi rinkpá, api kúninɔi ikeilü inyine pifóŋee kápáá. ²⁰Ai wai siyáa kulúí, itunje ne awárepi áa káyene wa, meyo men lē ne ńnaŋe pepu, ari peé m músu re ntókwó ye tenele.

²¹Ai náŋai, tó úka úu iluke li. Pɔɔli uu pee yiśi uu písoi kecɔpe nyere uu re: Pinésáne, nɔn pee nnékɔ kutu rincɔ, tɔ yee pee Kireeti-pɔ tone ári ye ásáláú píma nnyé ne risáne tóké ne ilü fóŋee. ²²Lē nnya, ké nkpéni nɔ símisi ani rikíŋ tápisi ńsɔne. Nɔ úka úu kpine. Kúninɔi ŋmane kpee ásáláú waine. ²³Ulééca uyee né n te nen kɔ u keisi Uleecaatume ye kesine nké kenémee kale. ²⁴Uu né maa re: Iwame íi kape pɔ wa, Pɔɔli! Pɔ Sesaa kémeé pitúhaane sinle pái! Pɔ́ ke Ulééca uu n la nnya, u yé kɔ pipóséncɔ nnéi nfáa tíye. ²⁵Lē nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kefa tenelē te lē ke Ulééca uu m ma kai lene. ²⁶Amá kuyɔ yé rɔ lese aku míni kepáápáá ketē kenyine ritime sá.

²⁷Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lē Metiteranee menimaa kémee wa, meyo men tó kpáúlē. Ai kesinecɔ kumúŋé kúninɔi pikeikɔ wai yare tɔ ne ketē kóima kenyine nnyáá wale. ²⁸Api méŋme kapi ye ne míni mecímá m musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afeetaani ne siseei kame címú. Api keyumē nyɔsɔpɔ api kɔ pimúŋé kpá, api yénu simetiri sité ási we afeetaani. ²⁹Api peé n wuru re kúninɔi áku kape aparecaŋaa anyine rikam. Api pee lē nnya sisáú sina kapi ye ne kúninɔi n nyeresé kepire-mē cepisepɔ, api pee m mé pin yɔne re liké weesi. ³⁰Kúninɔi pikeikɔ ye pee lale piké léepɔ piké wuri. Lē nnya kapi kenɔipi kē kapi ye ne písoi n léise míni-i ricepise api pee kpárá re pi lale piké ha ne kesáú keyu-mē ku nyeresé. ³¹Pɔɔli uu Rɔm usóca kpéé ne pisóca picɔ maa re: Písoi pē pinsá kúninɔi kémee n tone, áni nkpɔ-i mélele má. ³²Pisóca api pee méŋme mee kenɔipi kapi ye ne n léise m múlī seŋ, api ke yá ake lólu.

³³Liké kelene n weesi, Pɔɔli uu pinnéi maa re piké iluke li. Uu re: Siyáa kefi ne sina ye nsí kani ne mpócaai tū nɔn mé áni kɔ líka li. ³⁴Ne la ké nɔ símisi re ani iluke li. Li pise re nóké li nóké ne nfáa m má. Nɔ úka nnyúpi ricuruu ńn ríyu kecáá wehene. ³⁵Kuu lē m ma, uu kukpónɔ kpísi, uu pinnéi inipee-i Ulééca pakare uu pee ku kpɔkɔri uu piluke kápáá. ³⁶Kei kapi pee pinnéi ikari wa api iluke le. ³⁷Ntónéi ye pee kúninɔi kpe-i wale písoi píle píle meté ne kuwóó ne afeéré ne pikpuulü (276). ³⁸Ke rúpá úye uu piluke m masí uu ləpu, api melukepipi mee kúninɔi-i n we n hasu pin mínimaa-i sariipɔ re kúninɔi kuké nkáripí fakasi.

Kúninɔi mefore

³⁹Kai n weesi, kúninɔi pikeikɔ ápi ketē kē ceri, amá api ketaa-pɔ ketenpampi kenyine yenupɔ ne kekecáá kunyene laii aí ne sí. Api pee re pin n fe, pi yé wa kúninɔi akú ha kei tasi. ⁴⁰Lē nnya kapi sisáú fénne api mínimaa-i sariipɔ. Api kɔ áŋme kapi ye ne kúninɔi ketíkíí m paasi fénne. Api kɔ lē memáá kúninɔi keyumē kusáŋáá tóresi api síka, kuyɔ aku pee kúninɔi n telē lin ne kenyenepampi kē-mē sí. ⁴¹Amá api sí apí ha ínisá ité kepáápáá rinyenetü tinyine takári, kúninɔi riyu ari kei lompo aí tini sím, ái pee kunyókwɔ-nyɔkwɔ we. Ániwalé naŋe-naŋe anyine pɔɔ pee kepire-mē ku n foresi. ⁴²Kai pisóca iwame n wa re pikpani-ikɔ yé wéeri api wúrunkee nnya, api peé n la piké pi kó. ⁴³Ke Rɔm usóca kpéé uu n la uké Pɔɔli riyu lɔ nnya, uú ne pi yulu re ápi kape lē wa. Uu pee rinɔɔ he re pepée piwéeri n nyu piké mefoi rikpuu apí ne rikóitime téj. ⁴⁴Amá pitórcɔ piké akpénkpélé ne kúninɔi siwélépi kecáá túnti apí ne pi tiki. Lē kari mesei ntónéi wa arí ne ketē kóima tulu ái úka ríka kpu.

Pɔɔli ye Maliti keteni-i we

28 Kai nkpɔ-i rɔ n lése memáá kari pɛe kó te pi ye míni kepáápáá ketē kē sée re Maliti. ²Kei pikɔ́ api kefa féenne api nísone rɔ yósu. Ke ikóné ii picuú n kóri nnyiye nn wai nnya, api nna píima nnyine wai api rɔ yósu, ari kekále wai arí ne n kɔ́ónú. ³Pɔɔli uu pɛe yisi úú ha sinaapi paálame re uké nna-i risáɔ, tilkpurií rinyine tin sinaapi se-i we. Ke nna kutoi aku ri n læpɔ, ari lééri ari Pɔɔli kunipe yéu. ⁴Ke ketē kē pikɔ́ api n yé iwáa iyē in Pɔɔli kunipe sanjárilē, api pɛe pimɛcɔpɛcire n tee re: Ḿpá liké iye wa, usoi nkó ye usoikó unyine le. Míni-i kuu nní nkpɔ-i ηmēherɛeri. Amá Uléecaa yee aseí n tíkilē úu ηmurei uké nfáa li. ⁵Amá Pɔɔli pɔɔ iwáa nna-i mɛpɛpɔ, ái kɔ nkpáni méka u wa. ⁶Api pɛé m mé yare piké u yē un píni un ne sī née u yé mese ne mese kei nní loole uu kpi. Api méresi ai nánai, líka ái u wa. Api pɛe mese kemúnjé conse api re piléé pinyine ye pi.

⁷Kei kekúrí ke ketē kē uyukɔ́ foí keyɔ aké pɛé we. Pi ye u sée re Pupiliyuusi. Uyē uu kei nfanare ne kusáne rɔ wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸Pupiliyuusi usaa ye pɛe kumúnjé kpe-i pɔ́ólúle un ne kupinjetoi ne nlure yare ákpasehé finu. Pɔɔli uu sí úú ha u lóólú, uu ukecáá keyóme yáási uu anípe ukecáá láa úú ne u pɔise. ⁹Lē memáá, ketē kē pitóikɔ́ picɔ́ apí weri api Pɔɔli yenu, uu pi pɔise. ¹⁰Api ḿpá yo ne ríyu rɔ waise háí. Kari n tósu, api lē kai rɔ m pise tóké ne ncée rintíki nnéí rɔ pásii.

Pɔɔli metuipɔ Rɔm kuyu-i

¹¹Iwáre itaani kari kei wa. Ari pɛe limemáá kúninɔi kunyine kpeɛ Alekisan-tiri n lééri loni arí ne tómpɔ. Nnyiye kumúnjé-i kakú pɛe Maliti-i nyere. Pi kukecáá písika ayu lesele. ¹²Kari Siraku-usi n tu, ari kei tone siyáa sitaani.

¹³Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanei arí ne Rekiyo tulu. Kuyɔ aku liukóso ituje kumii-mē pepuri, ari pɛe siyáa sité ηmane kpási arí ne Pusoli tulu. ¹⁴Ari kuyu kpe-i pirɔ́cɔ Yeesu pikɔ́ yénu, api rɔ pise re tóké kei siyáa sisɛɛi pikeméé tone. Kei kari pɛe yisi arí ne Rɔm tulu. ¹⁵Yeesu pikɔ́ pɛe Rɔm-i ní we ye pɛe kerɔ́cáá nyule. Api háí Apiyusi kuyaa-i ne kei kapi ye n sée re Sisáneyɔ Sitaani-i rɔ tépei. Ke Pɔɔli uu pi n yé, uu Uléecaa pakare, ai kɔ ikari u kpáse. ¹⁶Kari Rɔm-i n tuiɔ, usóɔca kpéé uu usóɔca wéése anipe-i pikpaniikɔ́ wai api Pɔɔli ncée he re uké umɛcire kelɔ́ tone ne usóɔca yee yé u m mé.

Pɔɔli ye Rɔm-i Nléecaasimé yóólē

¹⁷Kapi Rɔm-i n tuiɔ siyáa sitaani memáá, Pɔɔli uu Pisuiɔi piyukɔ́ pɛe kei ní we cápine. Kapi n cápineɔ, uu pi maa re: Pimáreɔ, ám akópe áka ntɔ́puri mmú wa, ám kɔ pirɔ́sáa isé íka rilɔ́, ḿpá ne lē, pi Yerusalem-pɔ né t́nle api Rɔm pikɔ́ anipe-i wai. ¹⁸Rɔm pikɔ́ apí ne né túhaane, ápi níka yē kapi yé ne né ní kpu. Api pɛe re piké né riyáɔ. ¹⁹Amá Pisuiɔi api yúlu, am pɔone am mese re Sesaa kam la uké ha ne né túhaane. Ái re nnéɔpuri pikɔ́ kam la ké pitele wa. ²⁰Lē nnya kam te ké nɔ́ yé ké kɔ rinɔ́ nɔ́ maa nóké kó te lē ke Isirayɛli pikɔ́ api n tálē nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹Kei kapi pɛe u pese re: Ápi mpókɔ́ níka kecáá Yutee-pɔ rítelē ríka rɔ wóime, urómáreɔ úka úu kɔ kei-pɔ leeme uké kam uké kepɔ́cáá nnyine rɔ kéé née uké mpókópe nnyine rɔ símisi. ²²Amá tɔ la re ṕ́ ηmaa a nkpéni mmē kaa m músu rɔ símisi. Tɔ kɔ te ḿpá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmē kaa nní ní tíkilē yulu.

²³Pi ne Pɔɔli api keyáa yekei. Kai likeyaa kē n tu, api sí kulúí api Pɔɔli læpɔ kéyo ke-i kuu n sói. Uu mmare háí ne kesinecɔ-pɔ Uléecaa iyɔɔpi kecáá pi símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé

ne tiki un ne pi náasi re piké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Picɔ apí mmē kuu pi n símisi ηmurei, picɔ api pikóme yulu. ²⁵ Kapi lē n tósu ápi kómeine, Pɔɔli uu pee kekéripi pi maa re: Asei ke Nfáasone nń ne antepu Esayi ritiki nń ne nópinesáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye nsonne kutu ricɔ

amá áni yéé aseí kō

nó ye nsonne nyáneí

amá áni yéé yē.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akinj ye takasile,

pi pimécire atu tápisile,

apí inípee wúkesi

re piatu áa kape ye kō,

piinipee íi kape ye kō yē.

Pimesɔho áme kape ye kō líka ceri nnya.

Peé uye-i, ápi ye pee né Ulélécaa kēmeē kam ké pi pɔise.

²⁸ Pɔɔli uu kō pimáa pi kpá re piké kó te mpuri sane pikó pee n-yulalesimé ke Ulélécaa uu m páme te. Pē né kutu n ticɔ.

²⁹ [Kuu lē pimáa m masí, Pisuifi api ncée kpɔu apí n keɲenepɔ pin ne tósu.]

³⁰ Pɔɔli uu injē ité kēyo ke-i kuu n we un hééle kēmeē tone. Uu kei pepee ukemeē n sónaapɔ nnéí yózi. ³¹ Ulélécaa iyɔɔpi nsímé kuú pee yóólē un kō Upíima Yeesu Kirisi nkó písoi céési ne uripɔɔ, líka ái kō u pekesi.

Títelé ke Pɔɔli uu Ròm pikó n wóí

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Kumúŋé kpe-i ke Pɔɔli uú pɛe unṣē táánū n tenese kuú pɛe Kirisi pikó pɛe Ròm keteni-i ní we rítelé ntí wóí. U pɛé lalé uké uncee rinóŋ hái nɛ Ròm-pɔ kúu pɛe n hápaalē, uké kɔ pɛe Esiɓaanyi ha uké ha Nsímé Kecire riyóó. Títelé ke Pɔɔli uu Ròm pikó n wóí ye icélaa inyine le ke Pɔɔli uu m pa ne iketɔ-pɔ. U i pale kekéripi re: “Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tenɛ ke Uléécaá uu si nyu re si aseɪ tik-ilenle. Linfatene mmē ne kɔ tulaalɛnle” (1:17).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye nɛ Yeesu Kirisi rintíki apí nɛ Uléécaá kefa tenɛ kecɔpɛ we. Uléécaá icápine yɛe Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó pɛe ápi Pisuiɪi ye kulúí wele. Amá Pisuiɪi ye kɔ Ròm kémee kulúí wele, picɔ api panse Kirisi pikó, pin kɔ ne nɔŋlē pin Pisuiɪi piyómeyáhaa isé tíkílē. Yare li pise re mpuri sane pikó pɛe m panse Kirisi pikó pɔɔkɛ kɔ isé iyē n tíkílē nɛe? Pɔɔli ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lɔ (1-8).
2. Isirayɛli pikó pɛe mpuri ke Uléécaá uu n wéɛ. Pi nɛ Kirisi pikó metone nkɔ kuu nté wóí (9-11). Pisuiɪi meyā ye Nsímé Kecire kepire ritɔle (9:30-10:20). Uléécaá ye kɔ ne wele un umpuri la. N nɛ ipuri icɔ yé keyáa Yeesu Kirisi kémee Uléécaá ipɛelée ceri.
3. Yeesu Kirisi icápine kémee mefine nkɔ mee nté wólaalē. Pɔɔli ye kei símisile lē kapi ye Uléécaá n yáasi nɛ lē kapi ye ne picɔ nkíŋniŋe kémee n tóne. U

pɛpɛe nfatene kémee m pelaalē písei re piké pɛpɛe ápi nkemee m pelaalē nɛ m purú. Uu kɔ ne pi tɛni re li pise re níla nké pikecáá n nyáni. Likumúŋé re Uléécaá yèè akópe kémee sisoipipi leselɛ, Nfáasɔne nn si léni, asi ye pɛe fe asi m pɛnelē sin nɛ we, nn kɔ nɛ si léni, si nɛ Kirisi pin nɛ pɛnelē pin we (12-15).

4. Pɔɔli ye upimarecɔ pɛe Upíima pikei n wa iyáhaa kulúí pasiipɔle (16).

Iyáhaa

1 Né Kirisi Yeesu ukeikó Pɔɔli, néɛ rítelé ntí nó wólu. Uléécaá yɛe né sée re ké panse utume. U né wéle re ké Un-símé Kecire riyóó. ²Uléécaá ye pɛe hái mekee-me Uléécaá Nsímé atelé kémee antepuye maase re u yé Nsímé Kecire mmē tó pa. ³Ukepipi Urópíima kecáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyɔɔpi Tafiti kepírē le. ⁴Ke Uléécaá uu pikpɔkpɔ kémee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepipi, uu kɔ Unfaasɔne nɛ tiki uú nɛ linnanɛ u he. ⁵Urópíima Yeesu Kirisi ke Uléécaá uú nɛ ritiki uú nɛ ípɛelée né nyíse re ké panse utume, ké kɔ tíyese ipuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya nɛ kefa tenɛ, piké pɛe uyē Uléécaá m pakarelē. ⁶Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó nɛ kɔ lipite pē kéméé wele.

⁷Nó Ròm pikó mpí nnéi ke Uléécaá uu nní ní la uu kɔ nó wéɛ re ani panse upikó kam títelé ntí wólu. Urósáa Uléécaá nɛ Urópíima Yeesu Kirisi piké ípɛelée nó nyíse api nkíŋniŋe nó he!

Li Pɔɔli ripɔɔ wa re uké ha Kirisi pikó pɛe Ròm-i ní we rilóólú

⁸Pi ketē nké nnéi nónnéfatene nsímé símisile nsɔne. Lē nnya kam la ké nɛ Yeesu Kirisi ritiki ké nɛ nó nnya Uléécaá pɔɔnɛse kelene. ⁹Uléécaá uyē kam n yáasi nen Ukepipi Nsímé Kecire yóólē yé itansei né li re mesére kam nónnésímé símisi ¹⁰nen kɔ mpa píyɛi nókenécáá

yáasi. Ne ye pise re uké lē umela kémee ncée né he ké nōkenéméé hapɔ. ¹¹Lē nnya, li pēe meyíkíyiki ripɔɔ né we re ké piyéne nō hapɔ ké lē ke Nfáasone nn né n he nō ritérjse nōké iníjí wa. ¹²Ne la ké maa re ne nōkenéméé sōnepɔle re nfatene mmē ke tɔ ne nnɔ ari kesé m má nké tīyese tōké ikari kpáriisene.

¹³Pimáreco, ne la re ani kō te ne pēe menécire cápinele ké pilóólú nō hapɔ, amá hái ne nkpéni-me ám kahane ncée n yē. Ne peé la re pinékei piké kō nō kémee kuláa wa yare kapi ketē kecáá isoipuri icɔ kémee kuláa n wa mecɔ. ¹⁴Li né pise re ké mpá píye kémeé ha, ayu ne sicare kémee písoi ne pisohɔɔ ne pepeé ápi líka n nyu kémee kai pise re ké ha. ¹⁵Lē nnya kai ripɔɔ né we re ké kō nō mpí nōo nní Ròm kuyu-i ní we Nsímé Kecire riyóó.

Nsímé Kecire ye nnaŋe le mee Uléecaa kémee n léeri

¹⁶Nsímé Kecire mmē nn isei né we. Nnaŋe nnyine ye mu ke Uléecaa uu ye ne pē nnéi pēe ne kefa u n tenelē ayu n lo. Pisuiŋi kuú ne koraane uú ne mpuri sane pikó kémee tulu. ¹⁷Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléecaa yēé písoi pansesele aseí pite. Uyee ne Uléecaa kefa n tenelē mecire kóló kuu ye nfatene mmē ŋmane nnya yē te u aseí ute le. Lē kai nní Nléecaasimé ritelē-i wólaalē te: Nkó yee nfatene nnya m pansé aseí ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnéi ye akópe wale

¹⁸Uléecaa kuwoi ye keyómecaa-pɔ wemele. Pepeé ápi u n waiselē ápi kō umela tikilē pēe yé ne ku risáne. Pi nsímé-sei nyule, amá pin pēe pimewee kópe ne tápaalē te písoi ápi kape aseí ceri. ¹⁹Pi lē ke kesoipipi ake yé ní fe ake Uléecaa kecáá céru pinyuwe máálenle. Likumúnjé re Uléecaa ricuruu yee li pi cereise. ²⁰Asei kecáá, Uléecaa likó ái kúyene we, amá mewai kémee kuu ye umecire lese

uu nyíse kesoipipi aké ne u yenu. Uyee ketē ne keyóme wa nnya, pi yé fe api kei ne yenu re u nnaŋe teneciré mále un kō Uléecaa. Sisoipipi ási yé ncée yē siké re ási likecáá nyu. ²¹Si Uléecaa nyule, amá ási ye pēe riyu u waise, ási ye kō u pɔɔnese yare kasi yé pēe u m pɔɔnese re u Uléecaa nnya. Amá inírisimé ke písoi apí ne mēsunu apí ne pimecire fómni, pike-múnjé ake pēe kuníri kapi m má nnya kuŋmaha-i lompɔ. ²²Pin pimecire nyáni yare pi mewéesesohɔ mále, némpákane piníri ŋmaa ye pi. ²³Api yúlu re ápi yé riwula piké Uléecaa kpɔciré pakare, apí nya api conse api pēe kesoipipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límuyui-muyui séru re piléé api ye wula api lē pakare.

²⁴Lē nnya ke Uléecaa uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipiŋe cire isei m pórii. ²⁵Pi nnóome likó kpísi apí ne Uléecaa kecáá nsímései conse, api wúla api lē ke Uléecaa uu n wa yáasi, api pēe Uléecaa yee mpá yo n wa piyáhaa yulu, in kō ne uricuruu kaí ne sá re piké yáasi hái ne mpá píyei-pɔ. Amí.

²⁶Lē nnya ke Uléecaa uu piseicirékei pi tā, pinósi api pipila yá, pi ne pinósico apí ha n sói, ái kō peé ne sá re liké lē. ²⁷Pitisi pɔɔ kō limeco pipinósi yá, apí ha ne nnáápí pipitísico n sói, lin písoi isei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸Kápi nní n wéési piké Uléecaa céri nnya, Uléecaa ye pi riyále pikemúnjé ake cɔkoi, api peé n wapisi ái ne sá. ²⁹Mewai kópe necɔpuri ne rikpákará ne nwóonaapí ne kufatoi kpee pisifa-i we. Pikáipinkee ne písoikó ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i cɔpaalē. Pimecɔpecire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰pin kō Uléecaa iláarɔ wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimecire nyíse. Pi mewai kópe piwai kémee pelaalenle, ápi ye písáa ne

píni pakare. ³¹ Ái we re usoi uké ne pi ritá, ápi nála má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kò pèe isé ke Uléécaá uu n yekei nyule. I maa re pepèe limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kó. Pi kò pèe li waile. Lē memáá, pi ye kò pepèe lē n wai kecáá rikpále.

Uléécaá ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

2 Ḿpá pón usoi úye mpuri, ṕo nkó ṕo nní ne picó n túhaane pón akópe pi palē, ái we re piké íwe ṕo té. Ṕo nní ne picó n túhaane pón akópe pi palē, mepó-círe kaa lē akópe palē. Liriyíkí re ṕo nní ne picó n túhaane, ṕo ne kò pimécó waile. ² Tò meylíkíyiki nyule re nsímé-sei ke Uléécaá uu ye ne pepèe lē n wai túhaane. ³ Ṕo nkó ṕo nní ne pepèe lē n wai n túhaane pón kò pimécó wai, pò músu re ṕo né Uléécaá ketahai kéméé lee? ⁴ Néé Uléécaá mewai sone píima ne uisoi niye-niye ne unfanare kaa lómi-ise. Áa nyu re umewai sone píima mee la re a mefine conseé? ⁵ Amá ripókíyí ntake ne kaa n yúlu re áa yé mefine conse nnya, mepó-círe kaa lē kuwóí píima cápíne keyáa kē ke Uléécaá uú ne nsímé-sei ukuwóí kéméé písoi n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléécaá uu yé ḿpá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepèe lisone piwai ne n ñmóópúlē nfáa teneciré he. Pi lē waile re uké umeyóopi pi he uké kò ríyu pi waise uké kò tíyese piké panse picaaiciré. ⁸ Amá Uléécaá yé pepèe ne u n kéhene ápi la piké nsímései kutu ricó, pin pèe lelee ái ne n sá kutu cōlē kecáá ukuwóí píima súise. ⁹ Píweluke ne nwu-utúú mee ḿpí nnéí pèe mewai kópe n wai likó. Pisuifi kaí ne mefoí máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkíyiniye mee ḿpí nnéí pèe lisone n wai likó. Pisuifi kaí ne mefoí máne, ai peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléécaá úu písoi ne picó kóólene.

¹² Ḿpí nnéí pèe ápi isé kecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaanene. Amá pepèe ikecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine api ikecáá ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáá, ái ḿpí pèe ye isé kutu ñmane riñcō pèe Uléécaá inipee-i aseí pite. Amá ḿpí pèe isé n tíkilē kapi ye ha maa re aseí pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pèe ápi Uléécaá isé n nyu ye pèe isé iyē tilikē, li wa yare i pisifa kéméé wele pin ne i sōne, ḿpá kápi nní i n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kéméé n we ye pisifa kéméé wele. Pikemúñé yèè pi nyísele api céru re pi ye pinyine-i akópe wale, ake ye kò pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléécaá uu Nsímé Kécire kam n yóólē m paíne uú ne písoi túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uú ne lē nnéí ke písoi api n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Pisuifi ne isé kecáá nsímé

¹⁷ Ṕo nkó ṕo nní mepó-círe rinyíri n he re Usuifi, pón ne isé tálē, pón Uléécaá nnya rikókori wai, ¹⁸ pón umela nyu, ṕo kuu uisé kéméé n céesi re a ye lelee lico ne kekpeé n we ceri, ¹⁹ ṕo nní mepó-círe n nyáni re ṕo pinyíye tōrikee, pón kò pepèe kuñmaha kéméé n we metéí, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re pò isé kéméé menyuwe ne nsímései yé nnya, ²¹ pò nkpéni nní lē picó céesile, aa pèe mepó-círe picélaa pōone. Pò ye re ápi kape ye yáai, amá pón pèe yáai! ²² Pò ye kò re ápi kape ye iwásá wa, amá pón pèe iwásá wai! Pò ye re pò piléé kóhole, pón kò pèe pilikó yáainkeé! ²³ Ṕo nní isé nnya rikókori n wai, pò ye kò isé rilóóle aá ne Uléécaá riyu kopu. ²⁴ Li Nléécaasímé kéméé wólaalē te: Ńs nnya, Uléécaá rinyiri ye mpuri sane pikó kéméé caaile.

²⁵ Asei kecáá, in te nò isé tíkilē ke piké api yé kuláa nó wa. In te nò isé rilóó, nópínéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m pise kecáá sōne,

áni yē te ukukéciré yé Uléécaá kémeé n we yare pi u rikélee? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, úu yé týese pó nkó póo nní isé n nyu áa ye pēe i ritiki, pōn kó kélē, aa yénu re pō akópe málee? ²⁸ Lē nnya, áí ipiņe kecáá piké mpí pēe ye nyíse re usoi ye Usuifi le. Áí kō ipiņe kecáá piké mpí pēe piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lē ke usoi uu kefa kémeé n we lēe ye nyíse re u Usuifi le. Lē kapi ye maa re usoi ye meyfíkíyiki kélénlē. Uléécaá Nfaasōne meké ye mē, áí isé mekó. Áí písoi kémeé ke Usuifi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléécaá kémeé le.

3 In lēe ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usuifi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéí kémeé wele áku kumúņé má. Kufói yee re Pisuiifi ke Uléécaá uu ne mefoi símisi uu Unsímé pianipe-i wai. ³ Asei ye kō nye re pikēcōpe pinyine ápi aseí ritiki. Lē nnya, piasei kutikiciré yé týese Uléécaá pōo kō aseí pitíki yáá? ⁴ Áí nkpráni lē. Áí céreise re mpá usoi úye ye unóome le, amá Uléécaá pō ne aseí tikilenle. Li likecáá wólaalē te:

Li pise re arónó aké n nyíselē te pō aseí ute le.

Nka n n wene kapi yé ne mepótúhaane kémeé pō n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé týese ai nyíse re Uléécaá ye aseí tikilenle, tó pēe maa re íye? Te ke Uléécaá uu yé nní likecáá ukuwōi ró n nyíse nnya, úu aseí tikilē? Lē ke sisoipipi asi ye m pise mecō kam nní pise. ⁶ Áí nkpráni lē. In pēe lē, íye ke Uléécaá uu yé ne písoi nnéí túhaane?

⁷ In te nnénóome yé týese ai nyíse re Uléécaá ye aseí tikilenle, ai kō ríyu u waise, yo nnya ke Uléécaá uu yé pēe kō ne ró túhaane re tō pikópekōó le? ⁸ Yo nnya kári yé fe toké maa re: Lē nnya, toké akópe wa lisōne liké ne akemeé léeme? Písoi pinyine pēe tiróyu n kópu ye re tóo ye lē ma. Uléécaá ye alari mále uké lē nnya lipite kutu ripasa.

Písoi nnéí ye pikópekōó le

⁹ Tó nkpráni maa re íye? Te tó, Pisuiifi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Áí nkpráni lē. Tō pisímé masile re akópe ye nnaņe mále an ne kesé Pisuiifi ne mpuri sane pikó múílē. ¹⁰ Li Nléécaasimé ritelé kémeé wólaalē te:

Usoi úka úu aseí tikilē.

Mpá ucíreniņe yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesōho má.

Úka mpuri úu Uléécaá wéési.

¹² Pinnéí ye ncée kecirē pitíki riyále.

Api kesé pinnéí isoi kprára n wai.

Úka mpuri úu lisōne wai,

mpá ucíreniņe yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnōosimé ye rikpríí le tee n háalē.

Pialempi kapí ne nnóome wapisi.

Melō ye pinnōo-i kúlaalenle yare iwáa ye n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsímé kópe yee pinnōo-i yipaalē.

¹⁵ Piana áa kusa ménye pikōikee kémeé wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lompo, picainkee ne picō íwe piwai yee pilikó.

¹⁷ Ápi ncée mee ye ne nkíņiņe n ka nyu.

¹⁸ Ápi piisoi kapi n le kémeé Uléécaá wuru.

¹⁹ Tō kō pēe nkpráni nyule re li Uléécaá isé kémeé wólaalē te pēpēe isé metíki m má nnya ke isé iyē ii wólaalē, nsímé nké ne mpá úye n lukaalē nnya. Sisoipipi nnéí ye Uléécaá inipee-i sikópekōó le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lē ke isé ii m pise wa. Lē nnya ke úka úu yé fe uké Uléécaá kémeé alari yē. Isé ye týesele usoi uu céru re u ukópekōó le.

Lē ke Uléécaá uu ye sisoipipi ayu n lo

²¹ Lē ke isé ricuruu ne antepuye apí pēe mekee-me m ma yee nkpráni nní wa. Uléécaá úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pē nnéí pēe lē kuú ne Yeesu Kirisi rintíki uu wai nmanē kóló ne kefa n tene kuu ye sée re aseí

pite. Likumúḡe re Uléecaa úu písoi ne picɔ kecɔpe kóólene. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléecaa meḡɔpi paa. ²⁴ Amá Uléecaa ye uipeelé kémee pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kɔ líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléecaa uu ne piayu lo. ²⁵ Uyē ke Uléecaa uu wée re uké umenye ne inyóonse wa iké pē nnéi pēe umenye mē ne kefa n tene akópe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Úu pēe mekee piakópe akpanii pi wa. U pēe ne kényu pi purule. ²⁶ Lē kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpáni conse. Uléecaa ye kɔ lalé uké nfáani ketē nké kémee nyíse re u kɔ ne urinɔ kuu m ma kecáá wele. Likumúḡe re pē nnéi pēe Yeesu ne kefa n tenelē ḡmane kuu ye yē te aseí pite. ²⁷ Tṣ, Pisuífi ye pēe nnyine má toké ne picɔ rikókɔri n waii? Aai, nka n n we! Isé pitiki nnya nēe mewai sone nnya? Ái nkpáni lē. Likumúḡe re ái isé kai pise re usoi uké ritiki, amá nfatene kai pise re usoi uké m má. ²⁸ Tɔ kɔ yē te ái ke kesoi pipi ake yé lē ke isé ii m pise n wa nnya kake yé Uléecaa keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Nēe Uléecaa ye Pisuífi ḡmane Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, nēe íye? Ee, u kɔ mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléecaa use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limecɔ kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tɔ nkpéni lē maa re nfatene nnya, isé nkɔ ye pēe tenele nēe? Ái nkpáni lē! Tɔ meníḡe isé nnaḡe nnéi i palenle.

Toké Apiraham nfatene ne m paílē

4 Tṣ nkpéni urósáayaha Apiraham pṣ nkɔ maa re íye? Yo kuu Uléecaa kémee yē? ² In pēe Apiraham liwaiwai nnya ke Uléecaa uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pēe fe uu lirikókɔri n wai. Amá ái nkpáni lē we Uléecaa kémee. ³ Nléecaasimé ritelé ye maa re:

Apiraham uu ne Uléecaa kefa tene, Uléecaa uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Ápi ye kɔ nkɔ yee pikéi n wa uu liihéé yósu maa re faalaa kapi u he. Ulikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nkɔ yee úu pikéi píka n wa uké ne m pansese aseí ute un pēe ne uye ye ukópekɔ m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yēe unfatene nnya pansese aseí ute. ⁶ Lē ke Tafiti uu tee re nkɔ yee úu pikéi píka n wa, Uléecaa uu pēe ne u pansese aseí ute ye únarekome le.

⁷ Pē nnéi ke Uléecaa uu akópe n sárei uu kɔ akecáá yárii ye pínarekome le.

⁸ Usói nkɔ akópe ke Upíima uu n kééni ye únarekome le!

⁹ Pikéké ḡmane kapi tee re pi pínarekome le nēe ne pikéciré pṣ kɔ? Tɔ pimáa masile re kefa ke Apiraham uu ne Uléecaa n tene nnya ke Uléecaa uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Íye kuú pēe we Uléecaa uu ne u kpísi re aseí ute? U pēe kélē nēe úu kélē? Ápi pēe kahane u rinké. Úu pēe kélē. ¹¹ Kepire kapi u riké ai nyíse re Uléecaa ye unfatene nnya u pansesele aseí ute api kelene u ké. Apiraham ye lē nnya pansese pēpēe Uléecaa ne kefa n tenelē usaa úu kɔ pēe kélē. Yare ke Uléecaa uu Apiraham m pansese aseí ute úu kɔ pēe kélē mecɔ kuu kɔ pēe pansese. ¹² Apiraham ye kɔ pikéké usaa le. Ái pēe pikéké nnéi. Amá u pēpēe nfatene m má yare kuú m má api kelene u ké usaa le.

Usói nfatene mee ye lē ke Uléecaa uu yekei re u yé wa u yeneise

¹³ Aseí kecáá, ái isé ke Apiraham uu pitiki fe nnya ke Uléecaa uu yekei re u ne upipiré yé masi ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Uléecaa uu ne u pansese aseí ute nnya ye ni. ¹⁴ In te isé ke usói uu ye ritiki uu ne lē ke Uléecaa uu n yekei re u yé wa yenu, nfatene n n pēe líka yoriye, urinɔ kuu n yekei ye pēe méwoo wale. ¹⁵ Li we re isé ye Uléecaa kuwɔ

yukusele. Isé insá n we, ápi ye maa re pi i rilṣṣ.

¹⁶Lē nnya, nfatene mee ye t́yese usoi uu ne lē ke Uléecaa uu n yekei re u yé wa yenu. Ípeelée ihée ye nyi. Lē nnya, rinṣṣo yekei yekei tē pṣ ne kṣ Apiraham pipirē nnéi rikṣ le, ái pepee isé n t́kilē ḡmane, amá ne pepee urṣáa Apiraham meco nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa le.

¹⁷Li Nléecaasimé kémee ukecáá wṣlaalē te: Ne pṣ kpísile am waise isoipuri kulúí usaa. U ntónéi usaa le Uléecaa kuú ne kefa n tene keyu-i. Uléecaa uyee ye pikpṣkṣ nfaa n he, uu wai lelee ái pee n we, áí weri. ¹⁸U peé ne Uléecaa tálenle un ne mé te Uléecaa yé u waise isoipuri kulúí usaa. Li we re Uléecaa ye pee u maa re: Pipṣpírē yé masí kulúí n we. Ái kṣ pee lē kutá we uké ne m mé.

¹⁹Apiraham nfatene ye peé ne wele nn páápú, amá un kṣ ne aḡmē píle kumúnḡ má. U kṣ pee nyule re u ne nkṣṣ nnyáá pi-wai masile, úu yé nkṣṣni fe uké kewá yē. Unṣi Sara páa kṣ nkṣṣni kuwánmare we. ²⁰Amá mṣpá ne lē, úu Uléecaa rinṣṣo kesi, amá u meníḡe nfatene píima ne Uléecaa ríyu waisele úu nkṣṣni ritiḡa-tiḡa. ²¹U ne kefa tenele re Uléecaa ye ḡnanḡe mále uké ne lē kuu n yekei re u yé wa wa. ²²Lē nnya ke Uléecaa pṣṣo kṣ u pansese aseí ute. ²³Tinṣṣo ntí kapi nní n wṣi re: Uléecaa ye u pansese aseí ute, ái uyē ḡmane nnya kapi wṣi re Uléecaa ye u pansese aseí ute. ²⁴Tṣ mpí kuu nní m pansese aseí pite, tṣ nnya kapi kṣ lē wṣi re tṣ Uléecaa uyee Urṣpíima Yeesu pikpṣkṣ kémee n yukuse ne kefa tene nnya. ²⁵Arṣkṣṣ kémee nnya kuu t́ye api u kopu, Uléecaa uu u yukuse re uké rṣ pansese aseí pite.

Nkíḡniḡe mee tṣ ne Uléecaa kecṣpe n we

5 Ntṣfatene nnya ke Uléecaa uu rṣ pansese aseí pite. Nkíḡniḡe ye nkṣṣni tṣ ne uyē kecṣpe wele. Urṣpíima

Yeesu Kirisi ye t́yese kai lē wa. ²Uyee t́yese ke Uléecaa uu nfatene nnya uipeelée ncee rṣ he ari fe arí ne péne ḡsṣne. Li nkṣṣni tṣ láárúle re tṣ kam ari umeyṣṣpi kémee ketṣne yenu. ³Hái ne nkṣṣni ricuruu kari nní íwe n le, li rṣ láárúle ái kumúnḡ má. Tṣ nyule re íwe kémee ke usoi uu ye piḡmṣṣpú peikee, ⁴uu piḡmṣṣpú kémee Uléecaa pitfki ceru ne aseí, uu aseí pitfki kémee fe uu ye Uléecaa ne n tálē un mé. ⁵Uléecaa pitá ápi yé rṣ kírāase. Nfáasṣne mmē kuu rṣ n he kuú ne unla arṣkíḡ kémee wa.

⁶Kári pee ḡnanḡe m má tṣkē ne akṣpe kémee le ke Kirisi uu pikṣpekwṣ nkṣṣo yṣí uu kpi. Uléecaa ye liitunḡe iyē yekei. ⁷Li pee páápúle piké ne usoi sṣne ricuruu nkṣṣo n yṣí. In n la, unyine yé pee fe uu ikari wai uu usoi sṣne unyine nkṣṣo yṣu uu kpi. ⁸Amá lē kémee ke Uléecaa uu rṣ n nyíse re u rṣ lalē ye nní: Karí pee arṣkṣṣ kémee n we ke Kirisi uu ntṣkṣṣo yṣí uu kpi. ⁹Ke Uléecaa uu nkṣṣni nní Kirisi inyṣṣnse menye nnya rṣ m pansese aseí pite, ái céreise re Kirisi yé kṣ Uléecaa kuwṣi kémee rṣ lese. ¹⁰Peé uye-i karí pee Uléecaa pilaarṣ ke Uléecaa uu Ukepipi nkṣṣo ne iláarṣ iyē kpu. Kuu nkṣṣni nní iláarṣ iyē pikṣpe m masí, ái céreise re u yé kṣ Ukepipi nfaa ne tirṣyu lṣ. ¹¹Lē memáá, li kṣ nkṣṣni rṣ láárúle lin kṣ rikṣkṣri rṣ we re tṣ ne Uléecaa ye larukusene. Urṣpíima Yeesu Kirisi ye t́yese kai lē wa. Uyee t́yese ke tṣ ne Uléecaa ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkṣ

¹²Limeco kaí we. Usoi use, Atam nnya ke akṣpe aa ketē kecáá lomme aá ne nkṣṣo weri. Ke pisoí nnéi api akṣpe n wa nnya, nkṣṣo nn pisoí nnéi t́ḡ. ¹³Uléecaa uké kelene Moisi isé n léseme, akṣpe ye pee ketē kecáá wele. Amá ke isé íi pee kahane n léeme nnya, Uléecaa úu pee akṣpe keeni. ¹⁴Mṣpá ne lē, kai Atam

kumúyè-i n kpísi aí ne Moisi-i tui, nkɔ̀ ye pɛ́ wele nn písoi kóni, m̀pá pinsá Atam mecɔ̀ rinɔ̀ ke Uléécáa uu n he rinlɔ̀.

Atam ye pɛ́ usoi ucɔ̀ uyɛ́ n weme kumííri le. ¹⁵ Amá lē ke Uléécáa uu n he faalaa ái kusa piye. Usoi use kuú ne ritiki uú ne he. Uyɛ́ Yeosu Kírisi. Kei kuú ne ulisɔ̀ne písoi meyā ticú ne nfanare. ¹⁶ Uléécáa ihɛ́ faalaa mewai ye ne mempehē ne lē ke usoi use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usoi uu wa apí ne u túhaane aí ne u kpi. Amá lē ke Uléécáa uu usoi n he faalaa uakópe kului mewai-máa ye tíyese kuu panse aseí ute. ¹⁷ In te usoi use akópe nnya ke nkɔ̀ nn písoi kecáá ketóne yē, pē ke Uléécáa uu ípɛ́lɛ́e n nyíse uu pi pansese aseí pite yé kɔ̀ Yeosu Kírisi ηmanɛ́ nnya nfáa yē, u ne pē api kesé iyɔ̀ɔ̀pi tone.

¹⁸ Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne m̀pá úye túhaane aí ne u kpi mecɔ̀ ke aseí mewai mese amɛ́ tíyɛ́sɛne Uléécáa uú ne písoi nnéí pansese aseí pite, api pɛ́ nfáa yenu. ¹⁹ Asei kecáá, usoi use kóló ye pipakare n ye nnya ke písoi nnéí api panse pikópekwɔ̀. Limecɔ̀ ke usoi use kóló ye Uléécáa m pakare nnya, písoi meyā api pansene aseí pite.

²⁰ Isé ye leemele ii tíyese akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Uléécáa ye kɔ̀ kei písoi ípɛ́lɛ́e nyísele áí ne kɛ́tɔ̀. ²¹ Yare ke nkɔ̀ nn akópe nnya nnaɛ́ ne yé nn písoi kecáá tone, limecɔ̀ ke nfáa teneciré ní ne Uléécáa ípɛ́lɛ́e kuu písoi n nyíse nnya nnaɛ́ ye nune nké písoi kecáá tone. Urɔ̀píima Yeosu Kírisi aseí pitiki nnya kari nfáa teneciré yé.

Akópe áa kerɔ̀cáá nnaɛ́ nka má

6 Lē nnya, tɔ̀ké nkɔ̀péni re íye? Te tɔ̀ké nkɔ̀péni akópe piwai ne kéyu mahā uipɛ́lɛ́e iké pɛ́ meyā wa née? ² Ái nkɔ̀páni lē! Akópe áa kerɔ̀cáá nnaɛ́ má. Íye ke tɔ̀ yé kɔ̀ pɛ́ ne akópe kémeɛ́ n we? ³ Áni nyu re tɔ̀ nní ntónéí Kírisi Yeosu

kupéneɔ̀ kémeɛ́ míni n wóle, tɔ̀ kɔ̀ míni piwole pē kémeɛ́ ne u ripénele ari kesé kpíi? ⁴ Kapi míni ró n wóle, tɔ̀ ne uyé kapi lē tipéne api kúlesi. Kesé kari lē kpu. Yare kuu kɔ̀ Sáa Uléécáa nnaɛ́ nnya pikɔ̀kwɔ̀ kémeɛ́ n yisi, limecɔ̀ ke tɔ̀ yé kɔ̀ nkɔ̀péni nfáa fale yē.

⁵ Asei kecáá, in te tɔ̀ ripéne ari unkwɔ̀ kémeɛ́ kesé kpi, tɔ̀ kɔ̀ limecɔ̀ pɛ́nele arí n we arí ne umeyise kémeɛ́ kesé yisi. ⁶ Tɔ̀ kɔ̀ nyule re isoi kpure íye-i karí pɛ́ n we kapi ne ripéne api kunapɛ́kwɔ̀ kecáá kari, ai wai re akópe isoi iyé íi nkɔ̀péni kerɔ̀cáá nnaɛ́ nka má, ári kɔ̀ nkɔ̀péni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usoi nkó ye nkɔ̀ m masí ye akópe ilasi kémeɛ́ lele. ⁸ Tɔ̀n m maa re tɔ̀ ne Kírisi ye ripénele ari kesé unkwɔ̀ kémeɛ́ kpi, tɔ̀ kɔ̀ ne kefa tenelenle re tɔ̀ ne uyé yé kesé nfáa m má. ⁹ Tɔ̀ nyule re Kírisi ye pikɔ̀kwɔ̀ kémeɛ́ n yisi úu kɔ̀ pí kai kpine, nkɔ̀ n n kɔ̀ nkɔ̀péni ukecáá nnaɛ́ nka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akópe áa kɔ̀ nkɔ̀péni ukecáá nnaɛ́ nka má. Nkwɔ̀ cireníɛ́ kuu kpu. U nkɔ̀péni nfáa mále un ne Uléécáa mekwɔ̀-í we. ¹¹ Lē nnya, nɔ̀kwé nóménécíre n nyáni re akópe áa nókenécáá nnaɛ́ nka má. Ani kɔ̀ nóménécíre n nyáni re nɔ̀ Kírisi Yeosu kupéneɔ̀ kémeɛ́ nfáa mále nɔ̀n ne Uléécáa mekwɔ̀-í we.

¹² Lē nnya, akópe áa kape kɔ̀ nkɔ̀péni nɔ̀ínépiɛ́ ye keyáa n kpine kémeɛ́ nnaɛ́ m má. Áni kape ilikáipi-káipi n tikilē. ¹³ Áni kape nɔ̀ínépiɛ́ kelō kɛnyine kpísi nɔ̀ké akópe-i n wai. Amá ani nóménécíre kpísi ani Uléécáa anipe-i wai yare nɔ̀ kpule ani yisi, ani nɔ̀ínépiɛ́ silō kpísi ani Uléécáa he aní ne lisɔ̀ne n wai. ¹⁴ Akópe áa yé nókenécáá nnaɛ́ nka má. Li we re isé íi kɔ̀ nkɔ̀péni nókenécáá nnaɛ́ nka má. Amá Uléécáa nfanare meɛ́ nókenécáá nnaɛ́ má.

Ári kɔ̀ nkɔ̀péni akópe ilasi kémeɛ́ we

¹⁵ Lē nnya, íye nkɔ̀péni? Te tɔ̀ nkɔ̀péni akópe piwai ne kéyu mahā te isé íi

keróccáá ñnanje má re Uléécaá ipeelée kémeé kari we nnyaa? Ái nkpáni lē! ¹⁶Áni nyu re nɔn nɔmenécíre n kpísi nɔn usoi m pa re nóké uilasi n le nɔn u pakarelē, nɔ meyíkíyiki uyē kani nní m pakarelē pilasi lee? Nɔn nɔmenécíre n kpísi nɔn akópe-i n tampɔ ani ailasi n le, nɔ lē nnya kpí. Nɔn Uléécaá ilasi n le nɔn u m pakarelē, nɔ pɛe lē nnya Uléécaá inipee-i pansé aseí pite. ¹⁷Amá tɔ Uléécaá pakare: Nɔ pɛe akópe ilasi lele, nɔ nkpéni kefa kesé ne icélaa tik-ilenle yare kapi nɔ a n cési. ¹⁸Yeesu Kírisi ye akópe ilasi kémeé nɔ lésele ani nkpéni pansé nɔn aseí ilasi le. ¹⁹Ne sisoipipi meco símisile re áni ye mekee nsímé kó nnya. Nɔ pɛe mekee nɔmenécíre kpísile nɔn mékperinkpe ne mewai kópe ilasi kémeé wailē. Li t́yesele ani pɛe isoi yee íi ne Uléécaá n sá n le. Limeco kani yé kɔ nɔmenécíre kpísi ani lelee n nyaḿ piwai ilasi n le, ai t́yesele ani pɛe isoi yee ne Uléécaá n sá n le.

²⁰Kumúhɛ kpe-i kani pɛe akópe ilasi n le, lisɔne piwai ápi pɛé ne nɔ yé. ²¹Mewai mē kani pɛe n wapisi ye nkpéni isei nɔ wele. Yo kai nɔ yóriye? Nkpɔ-mē kamé ne nɔ sí. ²²Amá Uléécaá ye nkpéni akópe kémeé nɔ lésele uu nɔ pansese upilasi. Nɔkunélda kpe kei re lelee ne Uléécaá n sá kani nkpéni wai nɔn ne kéto-pɔ nfáa teneciré mé. ²³Akópe kulaa kpe nkɔ, amá lē ke Uléécaá uu ye faalaa n he yee nfáa teneciré kari ye tɔ ne Urópíima Kírisi Yeesu kupéneco kémeé n yé.

Isé íi usoi yee n kpu keccáá ñnanje ñka má

7 Pinémáreco, nɔ písoi le pɛe isé n nyu. Nɔ́ kamé ne símisi. Nɔ paleile re kumúhɛ kpe-i ke usoi uu nfáa m má kémeé ke isé ii ukeccáá ñnanje máa? ²Isé kémeé, unósi nkó yee n sɔ́ úu ncée má u ne ula piké túúnne ula uyē un ne nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyee pɛe u ne ula

kecɔpe n we íi pɛe kɔ unósi keccáá ñnanje máne. ³Amá in te ula ye nfáa mále unósi uu ne utisi féé sɔ́ni, pi yé u sée re unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yee u ne ula kecɔpe n we íi pɛe ukeccáá ñnanje ñka máne, un pɛé uye-i utisi féé n sɔ́, uu uwásánkaí. ⁴Pinémáreco, limeco kai kɔ nɔ kémeé we. Isé íi kɔ nkpéni nɔkenéccáá ñnanje ñka má, nɔ pikpɔkɔ le. Nɔ ne Kírisi yee keróccáá n kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usói féé yee nkpéni nɔ te. Uyee kpu Uléécaá uu u yukuse, tɔké ne Uléécaá pikéi n wai lin kuláa má nnya. ⁵Asei keccáá, kumúhɛ kpe-i kari pɛe kerómúhɛ cire ne irósoi n le, isé ye pɛe t́yesele tɔn akópe káipinkee, an irósoi kémeé ró terii tɔn pɛé ne lelee ye ne nkɔ n ka wai. ⁶Tɔ nkpéni isé nnanje kémeé lele. Tɔ nkpéni lelee pɛe ilási ró n tónselē anipe-i lele. Nfáasɔne nnanje kémeé kari nkpéni isoi fale le. Ái nkpéni isé yee pɛe mekee keróccáá ñnanje m má anipe-i.

Isé yee lē kapi ye n sée re akópe ró nyíse

⁷Lē nnya, tɔké nkpéni re íye? Te isé ye akópe le née? Ái nkpáni lē. Amá isé yee t́yesele kamé ne akópe ceri. Likumúhɛ re isé insá pɛé m ma re: Kape ye uco likó káipinkee, ám yé pɛe céri yo kapi ye sée re uco likó pikáipi. ⁸Tinɔ́ tee t́yesele akópe aa kenéméé ñnanje yenu, nen pɛe mpá yo mpuri kémeé picɔ likó káipinkee. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹Ne pɛe mekee wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ii pɛe kenéméé ñnanje yenu, née pɛe kpi. ¹⁰Ai pɛe nkpéni wai re isé yee yé pɛe nfáa né n he ye ne nkɔ kémeé né ha. ¹¹Isé yee t́yesele ke akópe aa lē kii m ma nnya ñnanje yē aá ne kuyúti né tani aa kɔ ne né kópu.

¹²Isé ye Uléécaá likó le, lē kii m ma ye kɔ Uléécaá kémeé léerile, lin aseí tik-ilē lin kɔ nyaḿ. ¹³Yare lelee n nyaḿ ye nkpéni panséle lin né kopu, née íye? Ái

nkpáni lē! Akópe aké ne meyíkíyiki n nyíse re a mesei akópe le, a isé yee ní nyamí kpsíle aa pansese nkpó, akópe aa pée lē ke isé ii m ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei líkópe le.

Akópe nnaŋe

¹⁴ Asei kecáá, tó nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépiŋe mela ke née t́kilē. Ne we yare pi né kpsíle apí ne akópe yáí. ¹⁵ Likumúŋé re ám menéwai cire aseí kómei. Ám ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhó kam ye wa. ¹⁶ In te ám líkópe kam n wai piwai la, ne ma am ŋmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li pée nyísele re áí rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenémee ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ŋmaa re lisone áí kenémee we, ne la ké re menéwee kéme, lisone piwai yèè ripóó né wale, amá ám ye pée lipiwai fe. ¹⁹ Ám ye lisone kam piwai ní la wa, amá líkópe kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ní la kam ye wa, li nyíse re áí née li wai, amá akópe nyee kenémee ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sone. I la iké lisone wa, amá líkópe lin pée mesere kenyále-i we. ²² Li kenéfa kéme né láárúle re ké Uléécaá isé m múlē, ²³ amá nen pée kó inépiŋe kéme isé féé ico nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúŋé n sá íí kómeine. I akópe ilasi né simrile in tíyesele nen akópe nyee kenémee ní we isé t́kilē. ²⁴ Linéco ye íwe wele! Wóo yé inépiŋe yee ne nkpó né n wéési kéme né lese? ²⁵ Ne Urópíma Yeesu Kirisi ne ritiki am né Uléécaá pónese!

Lē nnya, ne kenémúŋé kéme Uléécaá isé ilasi tunle, amá nen pée inépiŋe kéme akópe ilasi le.

Lē ke usoi uu ye Uléécaá Nfaasone m má un ne we

8 Lē nnya nkpéni, pepée ne Kirisi Yeesu m pénelē pin ne we ápi má re piké Uléécaá ketahai kuú ne písoi n

túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupéneco kéme Nfáasone ne rintiki íí ne nfáa he ye isé yee ye akópe ne rintiki íí ne nkpó weri kéme né lésele. ³ Lē ke isé ii piwai m pónne re merówee ye ŋnaŋe i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké ne akópe nyee písoi isoi kéme ní we an pi nyíkilē n feriyee nnya kuu Ukepipi tumme ne isoipiŋe yare pikópekoó meco. Kenkpó mee lē ke akópe aá ne ŋnaŋe m má cire ne a rinyiki. ⁴ Lē nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m pise. Ári nkpéni merówee cire tikilē tón ne isoi le, amá tó nkpéni irósoi lele yare ke Nfáasone nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí pée pimewee cire n t́kilē pin ne isoi le ye lē kapi ní la kemúŋé waile, amá mpí pée piisoi n le yare ke Nfáasone nn m pise ye Nfáasone kemúŋé waile. ⁶ Usói mewee cire pitiki uké ne isoi n le yèè ne nkpó kéme u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfáasone nn m pise yèè ne nfáa ne nkíŋniŋe kale. ⁷ Usói mewee cire isoi piluke yèè tíyesele uu wai Uléécaá ulaaró. Mewee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Áí céreise re pepée pimewee cire ilasi n t́ pin ne isoi le ápi yé fe piké lele ne Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nó áni kó nkpéni nómenéwee cire ilasi tú non ne isoi le, amá lelee ne Nfáasone n sá kani t́kilē, in te aseí kecáá, Uléécaá Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasone m má, áí Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenémee n we, aseí kecáá, nóinépiŋe ye kó ne akópe nnya nkpó kémeé wele, amá ke Uléécaá uu nó m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nó hele. ¹¹ In te uyee pikpókpó kéme Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpókpó kéme Kirisi Yeesu n yukuse yé kó tíyese nóinépiŋe yee ne nkpó n sá íí Unfaasone mee nókenémee ní we nnya nfáa m má.

¹² Lē nnya pimárecɔ, tɔ nkpéni riwóme mále, amá ái pɛe merówee kari ne riwóme má kari yé ne irópiɛe mela n wai. ¹³ Nɔn nɔ́menéla n tikilē nɔn ne nɔ́inésoi n le, nɔ kpinine. Amá in te nɔ Uléecaa Nfaasɔne tíye nn nɔ́kenémee pikei wai nn nɔ́inépiɛe mewai kopu, nɔ́ nfáa wa. ¹⁴ Pē nnéí ke Uléecaa Nfaasɔne nn n séni ye Uléecaa sipipi le. ¹⁵ Ái nfáa mee nɔ́ m pansese pilási pɛe iwame ne n tú kaní yosí, amá Nfáasɔne mee nɔ́ n kpísi nn waise Uléecaa sipipi kaní yosí. Mmē mee ye tíyese kari ye ricáái ari Uléecaa séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Uléecaa Nfaasɔne ricuruu ye tirócuruu símisile re tɔ Uléecaa sipipi le. ¹⁷ Tɔn Uléecaa sipipi, tɔ́ kɔ masí lē kuú ne rɔ́ m mé te. Tɔ́ ne Kirisi tɔ́ kesé Uléecaa likɔ́ te. Tɔn Kirisi iwe kesé n li, tɔ́ ne Kirisi yé ha kesé umeyɔɔpi kémeé n we.

Meyɔɔpi mee kepire n weme

¹⁸ Ne nyáni re íwe nnyí kémeē kari neni nní n we ne masí kepire meyoɔpi ke Uléecaa uu n lesene uké rɔ́ nyíse áme nka kémeē kumúɛisene we. ¹⁹ Ḿpá yo ke Uléecaa uu n wa ye meyíkíyiki ménle, ne kefa kese Uléecaa uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Ḿpá yo ke Uléecaa uu n wa ye pansese líwookɔ́. Ái re lircuruu mela kémeē kaí ne lē wa, amá Uléecaa yee lē ne nnaɛe li wai. U lē wale un ne tálē te: ²¹ Ulikɔ́ kuu n wa yé kam ai nnaɛe mee li n caai ai ilási kémeē li n tonselē anipe-i lelu, ai pɛé ne liripɔ́ n we lin kɔ Uléecaa sipipi meyoɔpi kémeé we. ²² Tɔ́ kɔ pɛe nyule re ḿpá yo ke Uléecaa uu n wa ye hái ne neni-me n̄mɔ́púlenle, lin íwe le yare ke memárenlō ame ye unósi n kéheni. ²³ Amá ái pɛe lē n̄mane. Tɔ́ ne kɔ n̄mɔ́púlenle tɔn ne meyíkíyiki mé te tɔ́ mpí ke Uléecaa uu nní Unfaa n laanse, uké mesei rɔ́ yosí yare usipipi uu kɔ nnaɛe mee mekeē-me rɔ́ n caai anipe-i rɔ́ lese. ²⁴ Amá tɔ́ tálenle tɔn mé. Pitá pē kémeē n̄mane ke Uléecaa uu tiróyu lɔ.

Usoi un lē kuu n tálē un mé n nyáni, ápi ye pɛe re u ne tálenle. Usoi yé fe uu lē kuu n nyáni maa re u kɔ tálenle u méé? ²⁵ Amá in lē kári n nyáni kari tálē, tɔ́ ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Limecɔ ke Nfáasɔne pɔ́ɔ ye kɔ rɔ́ lē te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa kémeē lē kari yéé n we nyu. Amá Nfáasɔne ricuruu yee kerɔ́cáá Uléecaa yásile n̄n ne n̄mɔ́pi yee íi nnɔ́ ne kúmaa n̄ we kerɔ́cáá u téni. ²⁷ Kei ke Uléecaa yee ḿpá úye kefa n nyu uu ye ne lē ke Nfáasɔne nn n̄ la nké m pise ceri. Nfáasɔne yèè Uléecaa pikɔ́ kecáá yásile aí ne umela sá.

²⁸ Tɔ́ kɔ nyule re ḿpá yo yèè pɛpɛe Uléecaa n̄ la ne lisɔne kale. Lipite pɛe nní pē kuu lē kuu piwai n̄ la nnya n see. ²⁹ Uléecaa ye tíyesele re pē nnéí kuu mekeē-me n céri uu kɔ mekeē-me pi wée piké Ukepipi mecɔ n we, Ukepipi kē keké pɛe pimárecɔ kulúí kémeē kefoí kuu m mári. ³⁰ Pē nnéí ke Uléecaa uu mekeē-me n yekei re piké lē n we, u kɔ lipite pē séele, pē kuu n see, u kɔ pi pansesele aseí pite, pē kuu m pansese aseí pite, u kɔ ríyu pi waisele.

Uléecaa nla ye piyele

³¹ Tɔ́ nkpéni mmú kémeē re íye? Uléecaa un kerɔ́cáá n kpálē, wóo yé pɛé ne rɔ́ kéɛne? ³² Ukepipi cire kúu kaɛne re áke kape íwe li, amá u ke kpísile úu ne ntónéí akópe nnya nyóɔnse, íye kai ye pɛe wa úu yé ne uipélee kē nnya ḿpá yo rɔ́ m pa? ³³ Wóo yé fe úu ne pē ke Uléecaa uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúɛé re Uléecaa yee ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute úu we. Likumúɛé re Kirisi Yeesu yee kpu, ái kɔ kei ne ripá, amá u nkpɔ́ kémeē yisile, Uléecaa kuluke-luke-mē kuu kényukɔ́tone-i tú un kerɔ́cáá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yee rɔ́ n̄ la anipe-i rɔ́ lese? Íwe píima née mpóɔcaai née piwéékuse née nkú́ née mpárí née

nkpɔ piloró nées nkpɔ ricuruu ñmaa?
³⁶Lē kai nní Nléescaasimé ritelé kémee wólaalé te:

Pó nnya kari mesére nkpɔ lorólé
 pin tó nyáni yare isán kapi ne kesareyá-i
 i pikópe n tósu. ³⁷Amá tó lē nnéi
 kémee uyee nní ró n la nnya feriyele
 ái ne kété. ³⁸Ne meyíkíyiki nyule re
 líka ái yé fe líké nla mmē kémee
 ró lese. Ái nkpɔ, ái kó nfáa, ái kó
 pilécaatume, ái kó liféé linyine lee
 ñnaŋe m má, ái kó nfáni líkó nées
 masí kēpire líkó, ³⁹áí kó kecáá líkó
 líka, áí kó lelée metene n wa. Líka
 mpuri áí we. Urópíima Kirisi Yeesu
 nnya ke Uléecaa uu ró nyíse re u ró
 lalé. Lē nnya, líka mpuri ke Uléecaa
 uu n wa, áli we lee yé n fe ai Uléecaa
 nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

Isirayeeli pikó ne Uléecaa rinɔɔ kuu n yekei nkó

9 Lē kam nní m maane ye nsímései le.
 Ne Kirisi ukó le, ám kiraase. Uléecaa
 Nfaasone ye tíyesele am céru re aseí ye
 nye. ²Asei ye nye re tinépɔɔ ye meyan-
 sei caailenle nen kó mesére kenéfa-i ne
 íwe pansente. ³Né pee Uléecaa pise re
 uké anɔɔ né wa tó ne Kirisi tóké túúnne
 líké pinémáreco, tó ne pē kapi mpuri
 nse-i m mári yoriye. ⁴Pi Isirayeeli pikó
 le ke Uléecaa uu m pansese upikó, pin
 umeyɔɔpi kémee we. Pē kuú ne nkóméine
 sée uu isé pi pa, uu kó pi céesi lē kapi
 yé uinyɔɔnse n wa, uu rinɔɔ pi yekei.
⁵Uléecaa ye háí pee mekee-me pipikpure
 wéele. Kirisi ricuruu ye ukepire ukó le,
 tón kei kapi ketē nké kecáá u m mári m
 paine. Kirisi uyee pee kó mpá yo fe. Uyee
 Uléecaa yee mpá píyee ipakare n te. Amí!

⁶Ái we re usoi uké musí re Uléecaa
 rinɔɔ ári nkpéni ñnaŋe nka má. Ái
 re Isirayeeli pikó nnéi pee Isirayeeli
 pikó yíkíyiki. ⁷Limeco, áí re Apiraham
 kumare pikó nnéi pee Apiraham sipipi
 yíkíyiki. Uléecaa ye Apiraham maa re:

Isaaki kémee kaa sipiré yenune api
 ye ripónyíri si séi. ⁸Lē nnya, áí
 Apiraham sipipi nnéi see Uléecaa
 sipipi. Uléecaa ye maa re usipipi
 yíkíyiki see nní sē kapi Urinɔɔ kuu
 n yekei kecáá m mári. ⁹Asei kecáá,
 tinɔɔ tee n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní ícɔ m pēeme, Sara un
 kewántisi má.

¹⁰Ái ne kei ñmane ripá. Limeco kai
 kó Repeka piñmáne keté kémee we.
 Urósáyayaha Isaaki yee pee piketé usaa.
¹¹⁻¹³Úu pee kahane pi m mari, ápi pee
 kó kahane lisone nées líkópe n wa. Mpá
 ne lē, Uléecaa ye pee Repeka maa re:
 Uwéese yé pansé uwá ulasi yare kai n
 wólaalé te: “Yakupú ipuri kam la, am
 Esau ikó yúlu.” Uléecaa kemúŋé keké ne
 n wa nnya kai lē wa. Ái kesoipipi mewai
 kuú paílē un ne wéékee, amá uricuruu
 kemúŋé kémee kai léeri kuu ye ne usoi
 wée.

¹⁴Lē nnya, tó nkpéni maa re íye? Te
 Uléecaa úu aseí ute nées? Ái nkpáni lē.
¹⁵U pee Moisi maa re: Nen úye n la ké
 íwe té, ne ye liute íwe ténle, nen kó úye
 n la ké ne kefa fénne, ne ye liute ne kefa
 fénnele. ¹⁶Lē nnya, áí usoi mela kémee
 léeri, áí kó usoi ñmzópú kémee léeri,
 amá Uléecaa yee ye usoi íwe n té ñmane
 kóló kémee kai léeri. ¹⁷Lē ke Uléecaa
 uu Esipiti Uyɔɔpi maa re: Ne pó lésemele
 re ké ne pó ritiki ké ne nnénaŋe nyíse
 rinényíri tiké ne ketē nnéi rinkóónú nnya.
¹⁸Lē nnya, Uléecaa un úye n la uké íwe
 té, u ye liute íwe ténle, un kó úye rikíŋ
 n la uké tákaase, u ye liute rikíŋ takaasele.

Uléecaa kuwɔi ne upiwetu

¹⁹In n la unyine yé fe uu né pise
 re: In lee ni, yo nnya ke Uléecaa uu
 ye pee ne písoi cési? Wóo yé mpíf fe
 uké umela kesi? ²⁰Pó kesoipipi, pó úye
 póké ne Uléecaa n kēŋene? Ketúhu yé
 fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní
 né mɔɔ? ²¹Utúhumóme ye ncée mále uké

ne lē kuu n̄ la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mese mē kp̄isi uú ne ketúhu m̄m, ap̄i ye ne líyuk̄ó ke wai, uu k̄o kec̄o m̄m, ap̄i ye kē ne likpárák̄ó wai.

²² Uléécaā ye p̄e lalē uké ukuw̄oi ne unn̄aṅe pinyine kém̄e nyíse. Pepee sitúhu sē kapi ye ne likpárák̄ó n wa. Amá m̄pá ne lē, uu umecire tini uu pepee p̄e ne nk̄o n sá m m̄l̄l̄e un tik̄iṅ tápaalē. ²³ U k̄o p̄e lalē uké pic̄o kém̄e nyíse re umeȳw̄opi áme kum̄iṅé má. Pē kuu íwe tē. Pepee sitúhu sē kapi ye ne líyuk̄ó n wa. Pē kuu k̄o meke-me wée re piké umeȳw̄opi kém̄e n we. ²⁴ Lel̄e nn̄i t̄o mp̄i kuu nn̄i n s̄e. Ái k̄o Pisuiṅi ḡmane, amá ne mp̄uri sane pikó kuu s̄e. ²⁵ Lē ke Uléécaā uu Osee ritel̄é kém̄e maa re: Mp̄uri m̄me mee n̄n p̄e nn̄é k̄o kam s̄nti k̄e s̄e re nn̄ep̄uri.

Mp̄uri mm̄e isoi kám ye p̄e n̄ la kam s̄nti k̄e s̄e re nn̄ep̄uri lala píima.

²⁶ Pē kam ye p̄e m̄ maa re:

Áni pin̄é k̄o, kam s̄nti k̄e s̄e re Uléécaā ye nf̄á n te sip̄ipi.

²⁷ Antepu Esayi p̄s̄ ne k̄o Isirayeli pikó kec̄áá ns̄ímé maa re: M̄pá Isirayeli sip̄ipi siké kam siké kulúi n we yare mín̄imaa ritime nnyene, p̄isoi nk̄ar̄ipi nnyine ḡmane riyu ke Uléécaā uu l̄lune.

²⁸ Up̄iima ye rin̄ó tē kuu n yekei waine ne k̄e t̄o-p̄o, ket̄e kec̄áá ái nk̄p̄áni s̄és̄ene.

²⁹ Lē ke Esayi uu meke-me w̄oi re:

Uléécaā, ket̄e ne keyóme ute unsá p̄e nt̄óp̄uri kém̄e pinyine n tíye, t̄o p̄e pans̄e yare Sot̄m pikó, Kom̄w̄ori pikó kari yé p̄e ne menyine n we.

Isirayeli ne n̄fatene ns̄ímé

³⁰ Lē nnya, t̄o nk̄p̄eni maa re íye? Te mp̄uri sane pikó p̄e ápi n wéesi piké pans̄e aseí pite ye kefa kap̄i ne u n tene nnya pans̄e aseí pite. ³¹ Isirayeli pikó p̄e n ḡm̄w̄óp̄ul̄e piké isé ritiki piké ne pans̄e aseí pite p̄o p̄e men̄iṅé lólú, ápi lē kap̄i p̄e n̄ la yē. ³² Íye kai p̄e lē wa?

Ápi wéesi re piké ne Uléécaā kefa tene. Amá pi p̄e lalē piké p̄iricuruu liwai-wai nnya pans̄e aseí pite Uléécaā inip̄ee-i. Kei kap̄i p̄e ne “rip̄are t̄e ye p̄isoi n lóise rik̄p̄u.” ³³ Tip̄are tē ns̄ímé mee Nléécaasimé ritel̄é kém̄e w̄l̄aalē t̄e: N̄o yē, ne Siȳw̄o ket̄e-p̄o rip̄are yekele t̄e ye p̄isoi rink̄p̄use ne kup̄arecaṅa k̄p̄e ye p̄isoi n lóise. Amá nk̄o ye rip̄are tē ne kefa n tene úu isei meluke má.

10 Pimáreco, kenéfa nn̄éi mela ne lē kam Uléécaā n welu ye re uké nn̄ep̄uri pikó riyu l̄o. ² Né fe am aseí kec̄áá maa re pi meyk̄iyiki Uléécaā p̄ikei kém̄e ḡm̄w̄óp̄ul̄e. Amá menyuwe ye p̄e pi p̄ar̄ilenle. ³ Ápi ceri lē ke Uléécaā uu ye n tíyese usoi uú ne pans̄e aseí ute, ap̄i p̄e piicee cire n wéesi piké ne pans̄e aseí pite, ap̄i p̄e lē ke Uléécaā uu ye usoi m pans̄ese aseí ute pit̄iki yulu. ⁴ Kirisi ye isé n̄naṅe paasele re Uléécaā uké p̄e nn̄éi p̄e ne kefa u n tenel̄e pans̄ese aseí pite uinip̄ee-i.

Nkó ye Up̄iima ne kefa n tenel̄e tiyu ke Uléécaā uu ye l̄o

⁵ Ns̄ímé mm̄e ke Moisi uu lē ke usoi uu ye isé rint̄iki uú ne pans̄e aseí ute kec̄áá n̄ w̄oi ye mm̄u re:

Usoi nk̄o ye isé kec̄áá n s̄one yé isé iyē nnya nf̄á yē. ⁶ Amá lē ke Uléécaā uu ye usoi n̄fatene nnya m pans̄ese aseí ute nk̄o ye mm̄u re: Kape mep̄óc̄ire m p̄isei re w̄o yé keyómeccaā rit̄á? Li nk̄p̄áni yare p̄o lē teele re w̄o yé ha Kirisi súise. ⁷ Né kape k̄o mep̄óc̄ire m p̄isei re: W̄o yé nk̄o kuhore kém̄e súip̄o? Li nk̄p̄áni yare p̄o lē teele re w̄o yé fe uu pik̄p̄k̄p̄o kém̄e Kirisi les̄eri. ⁸ Li mp̄i Nléécaasimé kém̄e w̄l̄aalē t̄e íye? Li w̄l̄aalē t̄e:

Kep̄ome ne mp̄ón̄o-i ne kep̄ofa-i ke Nléécaasimé n̄n we.

Nfatene nsímé mmē kari n yóólē ye mmē.

⁹Pɔn ne mpónɔ písoi keyu-i n símisi re Yeesu ye Upíima, pɔn kɔ kepɔfa-i ne kefa n tenelē te Uléecaa ye pikpɔkpɔ kémee u yukuse, Uléecaa yé ripɔyu lɔ. ¹⁰Lē nnya, usoi un ukefa-i ne Uléecaa kefa n tenelē kuu ye Uléecaa inipee-i panse aseí ute, un n ñmurei uu háa, Yeesu uu uriyu lɔlu. ¹¹Uléecaa Nsímé ritelé ye maa re:

Nkó ye ne kefa u n tenelē, úu iseí meluke má. ¹²Líka áí aseí kecáá Usuifi ne mpuri sane ukɔ kecɔpe kóólélē. Upíima use ke pinnéí api má. Pē nnéí pee urinyiri n sélei kuu ye ulikɔ meyá he. ¹³Li kɔ Nléecaasimé kémee wólaalē te:

Upíima yèè nkó ye urinyiri n sélei riyu lɔle.

¹⁴Amá íye kapi yé urinyiri sée, pinsá ne kefa u n tenelē? Íye kapi yé kɔ pee uyē kecáá nsímé kápi píkaí n kómaalē ne kefa tene? Íye kapi yé kɔ ukecáá nsímé kó, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵Íye ke písoi api yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lē kapi Nléecaasimé kémee wólaalē te: A tíye pepeee nsímé n yóólē nsé ye pinyáneí nyaní kpa. ¹⁶Amá pē kapi rin-yóó ápi pinnéí Nsímé Kecire mmē ñmurei. Esayi ye uritelé-i wóí re: Upíima, wóo nkpáni mmē kari rin-yóó kutu ricɔ? ¹⁷Lē nnya, nsímé ke usoi uu ye n kó mee ye tíyese uú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kó mee nní Kiriisí nsímé kapi n yóólē.

¹⁸Ne pise re: Yare ápi pee nsímé mmē kó, née íye? Pi n konle! Li Nléecaasimé kémee wólaalē te:

Pimetē ye m̀pá yei tule.

Pirinɔ ari písoi háí ketē ketɔ-pɔ tulu.

¹⁹Ne re ké kɔ pise re: Isirayeele pikó ápi mmē kó, née íye? Moisi ye likecáá rinɔ pese re: Uléecaa ye maa re:

Né tíyese nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pee ápi kuséí n̄ we re nsoipuri tóósi. Né kɔ tíyese aní ne mpuri nnyine pikó pee ápi mesɔhɔ méka m má wóósi. ²⁰Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Uléecaa ye maa re:

Pepee ápi pee né n wéési pee né yé, pepeee ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. ²¹Amá u Isirayeele pikó nkó maa re:

Keyáa ne keriyu kam sásikée re ké tɔ ne mpuri pakarecíré mee nnékó n̄ késu kecɔpe nyóónse.

Uléecaa úu Isirayeele pikó fóm

11 Lē kam pise re: Uléecaa ye umpuri fómle née? Áí yé lē! Tinécúruu ye kɔ Isirayeele ukɔ le. Ne Apiraham kepirē le nen kɔ Penyamee mpuri ukɔ. ²Uléecaa úu umpuri kuu háí mekee-me n wée fóm. Nɔ Uléecaa Nsímé ritelé kelō kē léise, née yo? Kei ke antepu Elii uú ne Isirayeele pikó ne n wóósi uú ne Uléecaa téni. ³U kei maa re: Upíima, pi antepuye pee ne mpónɔ n símisi kónle api sipónyóónsehúú foresi. Menécíre kóló kai tíye, pin kɔ la piké né kpu. ⁴Te íye ke Uléecaa uu rinɔ u pese? U u pese re: Ne písoi ákotokú aseí menécíre yekeilenle pee ápi píkaí Paali ^{ss}anui n wúlalē. ⁵Limecɔ ke Uléecaa uu kɔ nfáni ketē nké-i písoi nkáripí ne uipeelée wée un umecire yekeilē. ⁶Lē nnya, nfanare ke Uléecaa uú ne pi wée, áí re pimewai sone nnya. Insá lē, Uléecaa ípeelée íí yé pee ípeelée yíkíyiki. [In kɔ re pimewai sone nnya, áí pee ípeelée kuu pi nyíse. Mewai sone ihéé íí ípeelée ihée kapi ye usoi n he.]

⁷Lē nnya, íye nkpéni? Tɔ maa re Isirayeele pikó ápi lē kapi n wéési yē. Amá pē ke Uléecaa uu pikécɔpe n wée ñmane pee li yē ai pitɔrɔɔ atu tápisi. ⁸Li Nléecaasimé kémee wólaalē te:

^{ss}11:4 Paali ye pee piléé píma pinyine le.

Uléecaa ye pimesoḥo rikipile, uu piinipee yarii ápi ye pee yé,
uu ko piatu tápisi ápi ye pee kó háí ne neni-me. ⁹Tafiti pó ne ko maa re: Pianyá iluke iké pi panse ripine ne kei kai yé pi n tí

liké kelólé-mē ne pi ha piké pee pimewai kulaa yē.

¹⁰Piinipee iké nyínu ápi kape ye yē.

A týese piké mesére ritírí n kúrúmfílē.

¹¹Ne pise re: Lē nnya, Isirayeli pikó ye loole áí nkpáni píakai kuyise wee? Áí nkpáni lē! Amá pikelólé ye týesele Uléecaa uu mpuri sane pikó riyu lolu re pikefa keké tóosi nnya. ¹²Pikelólé ye týesele ketē nnéí ake Uléecaa likó yénu, pikupakareciré aku týese mpuri sane pikó api Uléecaa likó yénu. Lē nnya, Isirayeli pikó nnéí pin nkpéni Yeesu Kiri riintiki, Uléecaa likó yé pee kumúnjé m máa?

Mpuri sane pikó riyu melale nsímé

¹³Nó mpuri sane pikó kam nkpéni ne máne. Néé Kiri si utume yee mpuri sane pikó kecōpe n keisi. Kai nní lē, li né láárúle re pikei pee anénipe-i we nen pi wai. ¹⁴In n la, li yé týese am nnépurí pikó kufatoi yukuse aí ne pikecōpe pinyine ayu lolu. ¹⁵Uléecaa ye Isirayeli pikó ilúké ritéle uu pee u ne isoipuri tōwō pikó kecōpe nsímé nyóonse. Un nkpéni ko piketone-i pi m pesepe, iye kai yé pee n we? Li yé nkpáni yare ke usoi uu ye n kpu uu peeri!

¹⁶Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléecaa he, li nyisele re Uléecaa yee itōwō nnéí te. Pin kuléé kunyine iníjǐ n kpísi pin Uléecaa n he, li nyise re Uléecaa yee ku te ne kuilese-pe. ¹⁷Pisuifi ye wele yare Olifiyee kuléé kapi n támisi, Uléecaa uu kuilese inyine kérii uu iripōḥo kpekpee méwoo n le ilese meelú. Pó nkó, pō nní mpuri sane ukó, pō wele yare Olifiyee kuléé kpee méwoo n le ilese. Pi pó kpísile api mémeeelú pó

meelúse, pōn nkpéni kuléé kapi n támisi iníjǐ meni níru. ¹⁸Lē nnya, kape ilése iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepōyu-i líka tu. Pōn mepōcǐre n taáselē, a n nyu re áí pō nníjǐ topori, amá nníjǐ mee pó topori.

¹⁹Pó maa re: Pi ilése iyē kériile piké ne iripōḥo né rimeelúse nnya. ²⁰Asei ḡmaa ye nye! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpōfatene nnya ke pōw we. Kape mepōcǐre n taáselē, amá iwame iké pó n we. ²¹Pisuifi pee Olifiyee kuléé kapi n támisi ilese, ínpá ne lē Uléecaa úu pi kaḡne. Pōw nní nlése kapi riínmeeelú, kape n nyu re pó kuu yé kaḡne. ²²Lē nnya, a Uléecaa nfanare ripaí aa unyupape paí. U ne pepepe kepire u riínto kéyu páápúle, uu kutu pi pasa uu pó ínnare wai. Lē nnya, li pise re poké unnare ncee n tikilē. Insá lē, u yé ko pó tike yare kapi ye nlése rinké meco. ²³Limeco, pē pin nfatene n yē, u yé ko pímeelú pi pese. Uléecaa ye ínnape mále uké ne pímeelú pi pese. ²⁴Lē nnya, pó nkó pōw áa nní Usuifi, pō we yare Olifiyee kuléé kpee méwoo n le nlese. Pi nlése mmē tikéle api kpē kapi n támisi kecáá tóresi, áí ko pee re pō kpē nlese yíkíyíkí le. In te Uléecaa ye lē wa, iye kúu yé pee Pisuifi pee í we yare kuléé kapi n támisi ilese kapi n kérii isitone-i i pese?

Uléecaa yé Isirayeli pikó nnéí riyu lo

²⁵Lē nnya pimáreco, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalē kecáá m palei, áni kape ko ne nómenécǐre n nyáni yare no pisōḥo le nnya. Isirayeli pikó kunai kémee, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléecaa uu ha ne ipuri sane nnéí pisoí umpuri kecáá pikpápo n tene. ²⁶Uléecaa uu pee Isirayeli pikó nnéí riyu lolu yare kai Nléecaasimé kémee n wólaalē te:

Siyōw-pe ke Úyulale uu léerine.

U yé týese Yakupu kumare pikó api kepire píto u yá.

²⁷ Nkómèine mee tó ne pē kecōpe n wene ye mmē

kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáreine.

²⁸ Pi Nsímé Kecire yele api pēe panse Uléécaá pilaaró, ai tó wáánáse. Amá ke Uléécaá uu nní pēe pipisaayaha n wée nnya, u pi lale hái ne nkpéni-me.

²⁹ Uléécaá úu ye lē kuu usoi ne nfanare n he yósi, úu ye kó pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse. ³⁰ Nǒ ne kó pēe Uléécaá pipakare yele. Amá ke pēe apí pēe kó nní kupakarecírē m má nnya, Uléécaá uu nkpéni nǒ íwe téní. ³¹ Límecó ke pēe ápi kó nkpéni Uléécaá pakarelē te uké nǒ íwe tē nnya. Amá u yé kó nkpéni pēe nǒmenécó íwe tē. ³² Uléécaá ye sisoipipi nnéí kupakarecírē kémee yálenle re u la uké sinnéí íwe tē nnya.

Uléécaá yee ipakare te

³³ A tíye Uléécaá memá ye piye kpa. Umewéésesehó ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kó? ³⁴ Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesóhó u kpa?

³⁵ Wóo mefoí linyine u heelē liké ne n wē re u yé liute pihee ceéi?

³⁶ Ukeméé ke mǔpá yo ai léeri. Uyee tíyese ke mǔpá yo aí we. Umekó kémee ke mǔpá yo ai kó we. Uléécaá yee mǔpá píyei-pó ipakare te. Amí!

Isoi fale piluke Uléécaá pikei kémee

12 Pimárecó, lē ke Uléécaá uu nní íwe ró n tē nnya, ne nǒ ñmósópúselenle re ani nǒmenécíre kpísi ani u he yare inyónseseē kecire. Inyóonse iyē iké n kpáiiilē in kó ne u sá. Lē kani yé u yáási ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoi mewai n tikilē. Amá ani tíyese Uléécaá uké mesóhó fale nǒ he meké nǒ consese. Kei kani yé peé ne Uléécaá mela ceri. Nǒ lisóne ne lelee ye

u n larisi ne lelee ní nyamí ne kété-pó ceri.

³ Kefa ke Uléécaá uú ne né n fénne nnya, ne la ké nǒnnénéí maa re úka úu kape ye umecire n taáselē liké tǔsí, aí kó pēe aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléécaá ye mǔpá úye nfatene ne kumúnjé kunyine hele. Mǔpá úye uké ne ukepá m pálē. ⁴ Ipije ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikei pikó pikó wai. ⁵ Límecó mǔpá kari nní kulúí ní we, tó wale ipije ise tó ne Kirisi kupéneco kémee, tǔn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipije ilése ii nní m muleinelē mecó. ⁶ Amá mǔpá úye ne ulikó ye ni ke Uléécaá uú ne nfanare u n he. Li pise re mǔpá úye uké ihee iyē kuu n yósi ne pikei ísone wa. Uléécaá un úye n he re uké antepu pikei n wai, liute uké ye Uléécaá rinyiri ne símisi uu lipikei ne unfatene nnéí n wai. ⁷ Uléécaá un úye n he re uké picó lē, uké ye upikei n wai lin ne písoi léni. Uléécaá un úye n he re uké n céési, li pise re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picó ikari rikpáse, uké picó ikari n kpáriise. Uyē kuu n he re uké kefa n láárú, uké ye ne nfanare he. Nkó yee iwéése n tǔ uké ísone upikei n wai. Nkó yee píwekó n léni pǔkó ye pi lē ne mpóonare.

⁹ Nla ín kape kecáá kecáá nkó. Ani mewai kópe n kóhó. Ani lisóne piwai ne kéyu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yare ke pimárecó api ye n lakaane mecó. Mǔpá úye uké ye uuco pakare uu ye ríyu u waise. ¹¹ Ani kekei-i n tolú, áni kape síká m má. Ani n ñmósópúle nǒn kefa kese ne Upíima pikei wai. ¹² Nǒrinépó riké lē kani n tálē nǒn mé nnya n láárú. Ani lelee nǒ n wéékuselē ne n niyú. Ani piy-ómeyáhaa ne kéyu m mahani. ¹³ Ani ye Uléécaá pikó pēe ncóhó kémee ní we lē. Áni kape ye písáneycó ne síká wa.

¹⁴ Ani ye pepēe nǒ n wéékuselē tinó sone ritikise. Ani ye písoi rinó sone ritikise, áni kape ye úka anó wa. ¹⁵ Píye

pin mpɔɔnare kémee n we, nó ne pē ani kesé mpɔɔnare-i n we, píye pin n téni, nó ne pē ani kesé té. ¹⁶Nó ne nópinéɔ ani nfasimé m pénelē. Áni kape limáa-maa ne líyukɔɔ ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lē ke úka úu ne kutu n cólē kuwéemē nókenémúhē pese. Áni kape nómenécíre n nyáni re nɔ mewéesesɔhɔ mále.

¹⁷Áni kape ye unyine mewai kópe ne mewai kópe héele. Ani riɔmɔɔpú ani ye m̀pá úye keyu-i lisɔne wai. ¹⁸Lin yo kuwai n we, in te nókenéméé kai yé léeme nó ne m̀pá úye nɔké ne n láárúne, ani li wa. ¹⁹Pinésáne lala kecire, áni kape ye mewai kópe ke písoi api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléécaá ricuruu uké ukuwɔi pi nyíse. Li Nléécaasimé ritelē kémee wɔlaalē te Up-íima ye maa re:

Née ye usoi mewai kópe u héele. Née ye m̀pá úye mewai u ceéi. ²⁰Li kɔ wɔlaalē te:

Nkú nn upóláarɔ n we, a u he uké li, nnírē nn u n we, a u he uké n ntí.

Pɔn ye lē n wa, anakalē weé kaa lē uriyu kecáá kɔɔnu.

²¹Kape tíye mewai kópe meké pɔ feriyē, amá pɔɔké lisɔne n wai aá ne mewai kópe feriyē.

Li pise re tɔké kuyu piwéése m pakarelē

13 Li pise re m̀pá úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yee íi Uléécaá kémee n léeri. Uléécaá yee piwéése mpí nnéí pee nní n we tonsente. ²Lē nnya, nkó yee kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléécaá uu n la pipakare yulule. Mpí pee lē pipakare n yúlu ye pimécire nsímé wéésile re Uléécaá uké ne pi túhaane. ³Usoi un lisɔne n wai, ái we re uké kuyu piwéése kewuu n túúni. Amá pepeé mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n túúni. Nénte áa la pɔké kuyu piwéése kewuu n túúni? In lē, a lisɔne n wai, pɔ

yé kapi yé pɔ m pakare. ⁴Uléécaá pikei kémee kapi lē we piké ne pɔ n léni liké ne pɔ sɔnesi nnya. Amá pɔn mewai kópe n wai, kepɔwuú keké n túúni. Ái méwoo kapi atéhe múílē piké ye usoi kutu ripasa. Uléécaá pikei kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópekɔɔ túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléécaá ye ne u wɔsile. ⁵Lē nnya, li pise re m̀pá úye uké kuyu piwéése m pakarelē. Ái kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelē. Amá li pise re nɔké pi m pakarelē te lē kai ne nɔsinéfa-i nó sá re nɔké wa nnya. ⁶Lē nnya kani kɔ nní lampoo hééle. Uléécaá yee kuyu piwéése tonse re piké lē n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷Ani ye m̀pá úye lē kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyɔɔ lampoo hééle, ani ítɔhɔ uyee ítɔhɔ n yósu hééle. Ani ye uyē kai m pise re nɔké n wuru wuri, ani kɔ uyē kai m pise re nɔké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne ucɔ kecɔpe nla

⁸Áni kape ye úka ne riwóme m má, insá nla riwome kani yé nómenécɔpecire n lukaane. Nkó yee picɔ n la ye Uléécaá isé ritikile ne iketɔ-pɔ. ⁹Isé yee m maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye ucɔ kecáá nnɔɔme wa] kape ye ucɔ likɔ káipi, ne isé icɔ nnéí ye isé nnyí kémee pénelenle re: A upɔɔ n la yare kaa ripɔcúruu n la. ¹⁰Nla n n ye usoiɔ mewai kópe wa. Lē nnya, nkó yee usoiɔ n la ye isé ritikile ne iketɔ-pɔ.

Usoi mecire picápine uké ne Yeesu Kírisi mepeeme m mé

¹¹Nɔ nkpéni nyule itunje iyē kémee kari nní n we. Li tule re nɔké lē nnɔni kémee yisi. Itunje iye-i ke Kírisi uu yé tirɔyu n lɔ ye nkpéni meyá ne tɔ rikole ai tósu peé uye-i karí peé ne Kírisi kefa pitene n kóraane. ¹²Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Tɔké kuɔmaha kémee mewai kerɔcáá lese tɔké fóm, ari pee

itɔpilū kapi ye ne metéi kémeɛ n tɔ kpísi ari múlú. ¹³Tɔ lale ntósé nké n nyam̄ yare lē kapi ye metunjetéi ne n sóne. Lē nnya, tóké meróçíre tĩ ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéŋaankee ne kufatoi. ¹⁴Ani Upíima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nɔ́inésói kecáá m paílē. Ani kape tíye nɔ́inépiŋe iké ilási nɔ́ tónse iké pee ilikáipi-káipi nɔ́ n waise.

Ani kape ye nɔ́pinéyómeyáhaaco akópe m palē

14 Ani ye pepɛe ápi nfatene kémeɛ m páápú yosí. Ani kape ye n wéési noké alari pikemeɛ m má. ²Unyine yé musí re u yé fe uu ḿpá iluke íye mpuri le, uco nkó yee úu nfatene kémeɛ m páápú pɔ́on ayéhepei ŋmane le. ³Amá nkó yee ḿpá iluke íye n le úu kape uyee inyine n kóhɔ n lómiise. Nkó yee iluke inyine n kóhɔ páa kape kɔ nkó yee ḿpá íye n le akópe m palē. Liriyíki re Uléécaá ye kɔ uyē yosile. ⁴Pɔ́o úye, pɔ́oké ne uco ukeikó akópe m palē? Un upikei n̄sone n wai née unsá n̄sone pi n wai, uukeisaa kaí ne yē. U yé kam uu n̄sone wai, liriyíki re Upíima ye n̄naŋe mále uké ne u lē.

⁵Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye keco fele, uco pɔ́o re sikuco ye ku. Li pise re ḿpá úye uké lē kuu meyík-íyiki ukefa-i m músu n tikilē. ⁶Nkó yee m músu re keyáa kenyine ye keco fele ye lē waile uké ne Upíima ríyu waise. Nkó yee ḿpá iluke íye n le pɔ́o ne kɔ náásile uké Upíima ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriyíki re u ye iluke iyē kecáá Uléécaá pɔ́onesele. Nkó yee úu n le pɔ́o ne kɔ lē waile uké ne Upíima ríyu waise. Lē nnya, úu kape ye i li. Uyē ne ye kɔ lē nnya Uléécaá pɔ́onesele. ⁷Asei kecáá, tó úka úu uricuruu mekóçire nnya nfáa má, úka úu ye kɔ uricuruu mekóçire nnya kpu. ⁸Tɔn nfáa m má, Upíima mekó kémeɛ kari nfáa má, tɔn kɔ n kpu, Upíima mekó kémeɛ kari kpu. Lē nnya, ḿpá tɔn n kpu

née tɔn nfáa m má, tɔ Upíima pikó le. ⁹Kirisi ye kpule uu peeri un nfáa má re uké ne pikpɔ́kɔ ne pepɛe nfáa m má Upíima. ¹⁰Yo nnya ke pɔ́o pee upɔ́o akópe palē? Née yo nnya ke páa upɔ́o waiselē? Tɔ ha ntónéi Uléécaá keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹Li Nléécaasimé ritelé kémeɛ wólaalē te:

Née Upíima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kɔ Uléécaá ríyu waise.

¹²Lē nnya, ḿpá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnoo lē kuu n wa Uléécaá símisi.

Kape tíye upɔ́o uké pɔ́o nnya akópe wa

¹³Lē nnya, ári kape ye meróçipeceire akópe m pasiine. Ani yekei re áni yé líka wa lee yé nɔ́unéco rinkpóuse née lee yé kelólé-mē ne u n ha. ¹⁴Ne nyule, am kɔ tɔ ne Upíima Yeesu kupéneco kémeɛ yénu ŋmaa re líka ái liriyíki-me líkperinkpekɔ́. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkpekɔ́, uricuruu kaí ne mékperinkpe má. ¹⁵Pɔ́n lipóluke-luke nnya upɔ́o ripɔ́o n caaise, ái n̄la kémeɛ kaa lē sóne. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké pɔ́o. ¹⁶Ani kape ye wa picɔ́ piké lelee ne nɔ́ n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷Uléécaá iyɔ́opi íi piluke ne piníré nkɔ́ nnyine kémeɛ we. Amá lē ke Nfáasone nn ye n he nkó ye mu. Lelee nní aseí ne nkíŋniŋe ne mpɔ́onare. ¹⁸Nkó yee lē Kirisi pikei n wai ye ne Uléécaá sále, pisoi pɔ́o ne ye kɔ u n waiselenle.

¹⁹Lē nnya, tóké ye lelee ye ne nkíŋniŋe n̄ ka ne lē kari yé ne n ŋmɔ́ópúsenelē wéési tɔn ne kesé papisi.

²⁰Kape lipóluke-luke nnya Uléécaá mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka ái mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke li, ai lē nnya uuco ne kelólé-mē s̄í, ái nyam̄ te uké i li. ²¹Li nyam te usoi úu kape isare li née úu kape píta n ntí née úu kape ne lelee ye uuco ne

kelólé-mē ní ha ne rikɔ, [née úu kape lelee yé uucɔ m pepire née lelee yé rinárei u n waise ne rikɔ]. ²² A Uléecaa keyu-i lē kaa ripócúruu kepófa kémeé nsímé mmē kecáá m mūsu wa. Nkó yee lē kuu m mūsu re lisɔne n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe níka ne ume-cire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un kɔ pɛé ne li le ye ume-cire akópe palenle. Liriyíkí re umewai áme nyísélē te ukéfa kémeé kai léeri. Lē ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

A ye lelee yé upócɔ ringmóópúse wa

15 Tó mpí, tɔɔ nní nfatene kémeé m páápú, li pise re tóké pepee ápi kahane m papisi rinarei ne kutu ríco ari lelee ne ró ní sá piwai yá. ² Li pise re mpá úye uké ye lisɔne wa liké uucɔ larisi liké ne u n léni un ne nfatene kémeé papisi. ³ Kirisi úu pɛé ne lelee ne u n sá kutu cɔlē, amá u pɛe waile yare kai Nléecaasimé kémeé ukecáá n wólaalē te: Alé nyē kapi pó Uléecaa n lámaankee ye kenécáá peemele. ⁴ Lē nnéi lee nní hái mekee-me n wólaalē ye wɔlaalenle liké ne ró n céési. Li pise re Nléecaasimé ritelē tē tiké tíyese tóké pikáhá-káhá fe tóké kɔ ne tirópɔɔ n we tɔn ne lē kuu n yekei re u yé ró pa mé. ⁵ Uléecaa yee ye n wa usoi úú ne káhá-káhá uu kɔ ne uripɔɔ n we uké tíyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilē, mpá úye ne ucɔ pin ne kemúnjé kese má. ⁶ Lē nnya, ani nónnénéi ripéne ani rinɔɔ rise kémeé Urópíma Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa pakare.

Isoipuri nnéi nnya ke Kirisi uú ne Nsímé Kécire ka

⁷ Ani nómenécɔpecire nsɔne m múinelē yare ke Kirisi uu nó ní yɔsí uu múlú mecɔ, liké ne Uléecaa rinyiri rińtaáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye pansele Pisuií ukeikó uké ne lē ke Uléecaa uú pɛe n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lē n wa, liké pɛe nyíse re u ye lē kuu

m ma wale. ⁹ Mpuri sane pikó pó né kɔ íwe ke Uléecaa uu pi n té nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléecaasimé kémeé n wólaalē te:

Lē nnya kam isoipuri kecɔpe ripónyíri haane

am kɔ siyóme yom am̄ ne tipónyíri taáse.

¹⁰ Li kɔ wɔlaalē te:

Nó isoipuri, nó ne Uléecaa pikó ani kesé mpóɔnare yē! ¹¹ Li kɔ wɔlaalē te:

Nó isoipuri nnyí nnéi, ani Upíma rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéi iké u ritaáse! ¹² Esayi pó ne kɔ wɔi re:

Isai keyase ye sɔntile keké isoipuri pikó kecáá m paílē.

Pi yé kam apí ne u n tálē.

¹³ Uléecaa yee ye usoi ripɔɔ n larukuse uké nfatene kani m má ne ritiki uú ne mpóɔnare ne nkíɲniɲe meyá nó he. Nfásɔne nnaɲe nké lē kani m mé titaáse.

Pɔɔli ye ncée mále uké wóí yare kuu nní ní wóí

¹⁴ Pinémáreco, tinécúruu ŋmaa ye nyule re nɔ mpá yo kémeé mewai sɔne waile. Nɔ kɔ menyuwe nnéi mále nɔn kɔ tulaalē te nó fe ani nómenécɔpecire n célaane. ¹⁵ Mpá ne lē, ne ritelē ntí kémeé isímé inyine meyā ne keyu mahanle am wólu ké ne lē kani pinyuwe m máálē nó léise. Uléecaa kefa kuu né ní fénne yee lē ncée né he nen ne lē nó wólu. ¹⁶ U ne né ke fénnele re ké mpuri sane pikó kémeé Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéele uu ilúké yekei re ké Unsímé Kécire riyóó mpuri sane pikó piké ne m panse inyóɔnse yee ne Uléecaa n sá nnya. Nfásɔne yé tíyese apí n we yare ihɛe yee ne u n sá kapi ilúké n yekei. ¹⁷ Lē kam nní tɔ ne Kirisi Yeesu kupénecɔ kémeé n wai nnya, né fe am Uléecaa keyu kémeé rikókɔri n wai. ¹⁸ Liriyíkí re am yé kaha ké nféé nnyine rikpáɔ, insá lē ke Kirisi uú ne né rintíki uú ne wai re mpuri

sane pikó piké ne Ulééca n waise nkó. Nnésímé ne menéwai mee týese kuú ne lē wa, áí nēe wa. ¹⁹ Ulééca Nfaasone mee lē mewaisaŋa ne mewai píima wapisi ní ne nyíse re n ínnaŋe mále. Lelee týese kam fe am hái Yerusalem-ƿo Kirisi Nsímé Kecire meyá yóo am ne Ilirii tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsímé Kecire riyóo kei ke úka úu kahane Kirisi nkó níka n kó áí kape wa re ne ucó rikui kuu n yekei kecáa mmele ritási nnya. ²¹ Ne lē waille yare lē kapi Nléécaasímé kémee n wói re: Pē kápi píkai unsímé n símaalē yé kam api u yenu.

Pepee ápi unká níka n kómaalē yé kam api n-asei kom.

²² Lē nnya, kaí ne nképéni tu, ám kahane kéyu n yē ké nókenéméé hapo. ²³ Amá pikei ápi nképéni silō se-i ne né we. Hái aŋmē anyine-me kai ripóo né we re ké pilóólú nó hapo. ²⁴ Amá ne lale nen píyei Espaanyi n tósu, ké nókenéméé ritikipo ké nó rilóólú tóké nkáripí nókenékúrí tone rinéƿó riké kpu, ani pee limemáá né léni am ne nnécée nŋ. ²⁵ Amá Yerusalem kam ituŋe nnyí kémee tósu ké ha Ulééca pikó pee kei-ƿo ní we lē kelene. ²⁶ Ulééca pikó pee Masetuwaani ne Akayii-ƿo ní we ye símaane re piké siwóó tŋo piké ne Ulééca pikó pee Yerusalem kuyu-i ní we pin íwe má lē. ²⁷ Piricuruu pee ne piripóo lē wa. Asei kecáa, li kó pee pise re piké lē pi wa. Liriyíki re Pisuífi ye Ulééca piyulale ne mpuri sane pikó hónnele, ápi lē ke Ulééca uu pi n he ne mpuri sane pikó yè. Lē nnya, li pise re mpuri sane pikó póké kó pē ne pilikó kapi m má lē. ²⁸ Nen pikei pē m masí, nen kó itŋo iyē pi rim-múise, né pee nókenéméé ritiki am ne Espaanyi tómpo. ²⁹ Ne kó nyule re nen ha nókenéméé n hapo, Kirisi yé ne né ritiki uu ne meyá nó kpá.

³⁰ Pimáreco, Urópíima Yeesu Kirisi rinyiri kéméé ne níla ke Nfáasone nn tó n he kéméé kam nó ŋmóópúsélē te ani

ye kenécáá Ulééca yáasi. Ani Ulééca yáasi ani atŋpi né n léni re ³¹ ám kape pepee ápi Yutee keteni-i Ulééca m pakarelē anipe-i lóipó. Ani kó iwele ne né lē te Ulééca pikó piké ha itŋo iyē kam ne nní Yerusalem n sí nŋone yósi. ³² Lin lē n wa, kam yé pee nókenéméé tuiƿo ne mpóonare. Ulééca un kó n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Ulééca yee ye nkíŋniŋe n he uké nón-nénéí kekúrí n we. Amí!

Pɔɔli ye uricuruu písoi yáasi

16 Ne uróyí Fepée yee Senikireesi-ƿo Ulééca icápíne kémee pikei n wai nó pááipole. ² Ani nŋone Upíima rinyiri kémee u yósi yare kai m pise re Ulééca pikó piké yóine. Ani kó ne kutu u n colē, nŋn lē nnéí kuu yé nó m pise re ani u wa kémee u léni. Uyē ticuruu ye kó písoi meyá lénle uu kó nē léni.

³ Ani kó Pirisili ne Akilasi yáasi. Pinékeico ye pi. Tó ne pē tóo kesé Kirisi Yeesu kekei kéméé we. ⁴ Pi nkpo heirele apí ne nnéfáa yósu. Áí menécíre nēe pi ƿonese. Ulééca icápíne nnyí nnéí pikó pee mpuri sane pikó kémee ní we ye kó pi ƿonesele. ⁵ Ani Kirisi pikó pee ye pikeyo-i n cápíne nnéí yáasi. Ani kó unésáne lala Epayineeti yáasi. Uyee Asii kuwéemē mefoí ne Kirisi kefa tene. ⁶ Ani Maari yee nókenécáá meyá n náasi yáasi. ⁷ Ani pinémáreco Anturonikuusi ne Yuniyasi yáasi. Tó ne pē ne pee kesé kukpaniilee-i wele. Pi Kirisi pitume pinyine le ke písoi api ní la hái. Ticuruu pi pee Kirisi pikó lē nēe kelene panse uukó.

⁸ Ani Upíima kupéneco kémee unésáne lala kecire Ampilyatuusi yáasi. ⁹ Ani urókeico Uripee yáasi. Tó ne uyē tóo Kirisi pikei kesé wai. Ani kó unésáne lala Sitakiisi yáasi. ¹⁰ Ani Apeleesi yee n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáasi. Ani kó Arisitopuuli keyo pikó yáasi. ¹¹ Ani unémáreco Erootiyo yáasi. Ani Narisii keyo pikó pee Upíima ne kefa n tenelē

yáási. ¹² Ani Tirifèeni ne Tirifoosi yáási. Pinósi pinyine ye pi, pɛɛ Upíima pikei n wai. Ani Perisiiti yáási. Unósi unyine isoi kam n la hái lo. U meyá Upíima pikei kɛmɛɛ náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upíima uu n wée ne uuni ke née ye kɔ n sée re unéni yáási. ¹⁴ Ani Asenikiriti ne Filekɔɔ ne Herimeesi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáreɔ pɛɛ pikemɛɛ n we yáási. ¹⁵ Ani Filolɔki ne Yuli yáási ani kɔ Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléécaá pikɔ pɛɛ pikemɛɛ n we nnéi yáási.

¹⁶ Ani nóménécɔpɛcɛre yáhaane ani memáreɔ pirane. Uléécaá icápine nnéi pikɔ ye nɔ yáási.

Nsímé tɔɔɔ

¹⁷ Pimáreɔ, ne ikari nɔ kpáselenle re ani nóménécɛre tɛ ne pepɛɛ pikóólentene ne picɔkɔi n sónaari. Lɛ kapi n wai ne lɛ kapi n céési ye ne icélaa iyɛ kani n yɔsí memíi wele. Ani pikekúrí rinyɔsɔ. ¹⁸ Ái Urópíima Kirisi pikei ke lipite pɛ mpuri api lɛ wai, amá pikuloi likɔ kapi ne náási. Pi ye nnólari ne akéhe ne fele api pepɛɛ ápi líka kumúnɛ n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nɔɔ, mpá úye ye nyule lɛ kani Upíima m pakarelɛ. Lɛ nnya ke rinéɔɔ ari nɔ nnya láárú. Ne la re ani mewéésesɔhɔ m má nɔn ne lisɔne wai, nɔínésɔi iké n kpáiiilɛ nɔn ne likópe kaase. ²⁰ Uléécaá yee ye nkíñniɛ n he yé nfáani Setani ritékéé uu nɔánéna metene u wai.

Urópíima Yeesu uké ípɛelée nɔ nyíse! ²¹ Unékeicɔ Timotee ye nɔ yáási. Pinémáreɔ Lusiyuusi ne Yasɔɔ ne Sosipateɛ pɔ́ ne kɔ nɔ yáási.

²² Née Pɔɔli utelewɔle, Terituusi yee ritelé ntí n wá. Né ne kɔ Upíima yee tɔ ne nnɔ́ m pénésele tinyiri ne nɔ yáási. ²³ Kayusi yee ukeyɔ-i kusáne né n yɔsí ye nɔ yáási. Ukeyɔ-i ke Kirisi pikɔ nnéi api ye cápine api keyóme yáási. Kuyu siwóɔ ucápine Erasiti ne urómáreɔ Kuwaritusi pɔ́ ne kɔ nɔ yáási.

[²⁴ Urópíima Yeesu Kirisi uké ípɛelée nɔnnénéi nyíse! Amí.]

Ipakare tɔɔɔ

²⁵ Ani tíye tóké Uléécaá pakare. Liriy-íkí re u yé fe uu wai ani nfatene kɛmɛɛ pelu. Yeesu Kirisi Nsímé Kɛcɛre kam n yóólɛ kuu yé ne lɛ wa. Nkɛmɛé kuu lelee hái mekeɛ-me m pékaalɛ lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nkɛpéni lɛ ke antepuyɛ api n wá ne rinɔɔ ke Uteneciré Uléécaá uu n he nnya metéi kɛmɛɛ léemele lin nyáni, ai kɔ nkɛpéni tíyese keté nnéi pisoɔi api li ceru piké ne Uléécaá n waise api kɔ ne kefa u tene nnya.

²⁷ Uléécaá mɛcɛre kóló yee mewéésesɔhɔ ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki tóké ne ríyu u n waiselɛ hái ne mpá píyei-pɔ. Amí!

Títelē foí ke Pɔɔli uu Korinti pikó n wɔi

Lɛlɛ rítelē ntí kémee ní we

Korenti ye pɛe Kiresi ketē kémee kuyu pɔɔli le. Nsoipuri mɛe kei n finu nín kumúnjé má. Pikireki ne Rɔm pikó ne ketuŋeleeme pikó inyóŋnse yee pɛe kei we. Pɔɔli yee Uléécaá icápine yee Korinti-i ní we kari (UPM 18:1-18). Pɔɔli uu kei tone yare aŋmē até kumúnjé, uu tíyese mpuri sane pikó api Uléécaá icápine loni. Efeesi kuyu-i ke Pɔɔli uu n tóne ai náŋai kuu yé rítelē ntí n wɔi (16:8).

Lē nnya kuu ri n wɔi ye nní: Kulowee keyɔ pikó kuú ne kō te Uléécaá icápine ye kériine, písoi pin Kirisi pitume tési. Te pitele ne mefine kópe ye icápine kémee lonle (1:11). Melírū, Uléécaá icápine pikó pɛe Korinti-i ní we ye rítelē u papɔle pin isímé u písei.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinelē ye nní:

1. Anɔw kuu isímé kapi u m písei kecáá m pese (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mɛe nkpéē, ái pepɛe n tin-yóó. Yeesu Kirisi pitume ye pinnéí Uléécaá pikeikó le (1:10-4:21) Mefine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menɔwɔwɔ piicɔŋ mpehē mpehē kecáá (7-15): Pisóŋne ne ritáne pitone (7) Inyékii ne inyóŋnsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) I cápine kémee mewee ne Upíima kupénecɔ iluke (11:2-34) Nfáasɔne ihɛe ne lē kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpɔ kémee meyise (15)
3. Lē ke Pɔɔli uu piwai ní la ne iyáhaa kuú ne rítelē ntí tenese (16).

Iyáhaa

1 Né Pɔɔli ke Uléécaá uu umela kémee m pansese Kirisi Yeesu utume ne unécɔ Sɔsiteeni, ²tɔw Uléécaá icápine pikó pɛe Korinti-i ní we rítelē ntí wɔlu. Tɔ pɛ nnéí ke Uléécaá uu n lése uu iyaa yekei uu pi ne Kirisi Yeesu pɛne uu pi pansese upikó yáasi. Tɔ kɔ pɛ nnéí pɛe mɔpá yei-pɔ ní we, pin kesé Upíima Yeesu Kirisi rinyiri sélei yáasi. Yeesu Kirisi ye Piupiima le. Uyee kɔ t́ Upiima. ³Urɔsáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípɛelée nɔ nyíse api kɔ nkíŋniŋe nɔ he!

Lisɔne ke usoi uu ye Kirisi kémee n yé

⁴Mɔpá píyeyi kam ye nɔ nnya Uléécaá pɔŋnese re u nɔ ne Kirisi Yeesu kupénecɔ kémee ípɛelée nɔ nyíse nnya. ⁵U nɔ ne Kirisi kupénecɔ kémee mesɔhɔ nnéí nɔ hele ani panse linnéí kémee pimámá, ái ne tɔsu nsímé piyóó ne menyuwe kéméé. ⁶Kirisi kecáá nsímé kari nɔ rinyóó ye nɔkenémee iníŋí wale n̄sɔne. ⁷Lē nnya, nɔ mpí nɔw nní m mé te Urɔpíima Yeesu Kirisi yé keyáa umecire lese uu nyíse, nfáasɔne lihɛehɛe líka ái nɔ párlí. ⁸Uléécaá uyē yé nɔ m múlī nɔn ne nyenu, ái ha ne keyáa tɔwɔw tulu re ápi kape nɔkenécáá ncaai n̄ka yé keyáa kē ke Upíima Yeesu Kirisi uu n sɔnti. ⁹Uléécaá uyee nɔ n sée re nɔ ne Ukepipi, Urɔpíima Yeesu Kirisi nɔké ripéne ye aseii ute le.

Mekóólentene mɛe Kirisi pikó kecɔpe ní we

¹⁰Pimárecɔ, ne Urɔpíima Yeesu Kirisi rinyiri ne nɔ pise re ani n̄sɔne n kómeine, nɔn kɔ nsímé nse símisi. Mekóólentene áme kape nɔkenécɔpe n we, amá ani kesé lise ne n náási nɔn kɔ kemúnjé kese má. ¹¹Pinémárecɔ, Kulowee keyɔ pikó ye né símisi re íkeŋene ye nɔkenécɔpe wele. ¹²Liasei re písoi pinyine ye nɔkenécɔpe we, api ye maa re Pɔɔli ke pɛe api tík-

ilē, picō re Apoloosi ke pē api tīkilē, picō api kō re Piyee ke pē api tīkilē. Picō pōō kō re Kirisi ke pē api tīkilē! ¹³ Kirisi ye kériinelenlē? Yare Pōōli kapi nō nnya kunapēékōō kecáá kpu nēe Pōōli rinyiri kapi ne míni nō wóle?

¹⁴ Ne Uléecaa pōōnese kám Kirisipu-usi ne Kayusi memáá nō úka uco míni n wóle nnya. ¹⁵ Lē nnya, úka úu yé fe uké re rinényíri kapi ne míni nō wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kō Sitefanaasi keyō pikō míni wole, amá am pakare re ne kō unyine uco piwóle rikpá. ¹⁷ Kirisi úu né tumme re ké pisoí míni wole, u né tummele re ké Nsímé Kecire riyóó. Ái kesoipipi mesímēsōho kam ne n yóólē. Insá lē, Kirisi nkpō kuu kunapēékōō kecáá n kpu n líka yoriye.

Yeesu Kirisi yee Uléecaa nnaŋe ne umewéésēsōho

¹⁸ Kirisi nkpō kunapēékōō kecáá nsímé ye pepēe ncēe m pō kémee nnirisimé le. Tō mpí riyu ke Uléecaa uu n lo ye nyáni re Uléecaa nnaŋe ye mu. ¹⁹ Uléecaa Nsímé ye maa re:

Né mpí pee m músu re pi mewéésēsōho má mewéésēsōho caai,
am mpí pee m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwoo.

²⁰ Lē nnya, pepēe mewéésēsōho m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké písíményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kó nké. Uléecaa ye nyísele re lē kapi ye ketē kecáá n sée re mewéésēsōho ye nnirisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simewéésēsōho cire fe sike Uléecaa céri kei kuu umewéésēsōho n lése uu nyíse. Lē nnya ke Uléecaa uu re u yé pepēe ne nsímé mmú mee nní n we yare nnirisimé kefa n tene riyu lo. ²² Pisuifi re pinsá mewaisaŋa n yē, ápi yé ŋmurei. Pikireki pōōn mewéésēsōho wéési kelene. ²³ Amá Kirisi yee kunapēékōō kecáá n kpu nkō ke tōō símisi. Nsímé mmē

n n Pisuifi kémee kuŋmurei we re piké ne kefa n tene, n kō mpuri sane pikó kémee nnirisimé le. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisuifi ne Pikireki pē ke Uléecaa uu n wée kémee Uléecaa nnaŋe ne Uléecaa mewéésēsōho. ²⁵ Lelee n we yare Uléecaa nnirisimé ye sisoipipi mewéésēsōho likó fele. Kei ke Uléecaa uu ye n wa yare unárei ye sisoipipi rikōho likó fele.

²⁶ Ani ripái, pimáreco, ani yēnu isoi iyē kémeé kaní pee n we Uléecaa uu ne nō wée. Pē kani n nyáni re pi mewéésēsōho má ne pináŋe-naŋe ne pýukōō ápi nōkenécōpe kulúí we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíflē te linírikō ke Uléecaa uu ye kpísi uu ne lē ke sisoipipi asi n kpíflē te mewéésēsōho likó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíflē te lináreikō ke Uléecaa uu ye kpísi uu ne pepēe m músu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lelee ái sisoipipi inipee-i ríyu m má nēe lē kapi n lómiise nēe lelee ái líka n tulaalē ke Uléecaa uu ye ne lelee ye siinipee n yi riffíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umecire riŋtaáse nnya. ³⁰ Amá Uléecaa ye nō wéle uu nō kpísi uu ne Kirisi Yeesu nō péne. Uyee merówéésēsōho mee Uléecaa-i n léeri. Uyee tíyeselē kari Uléecaa inipee-i aseí pite. Uyē nnya ke Uléecaa uu ró pansese upikō, uu akópe kémee ró lese. ³¹ Ai pee nkpéni wai yare kai Nléecaasimé ritelē-i n wólaalē te:
Úye un n la uké umecire ritaáse, uké lē ke Upíma uu n wa nnya umecire ritaáse.

Pōōli ye yóólē te pi Kirisi kunapēékōō kecáá karií

2 Pimáreco, kam nōkenémee n hápō am Uléecaa nsímé aseí nyee m pékaalē nō símisi, ái mesíményuwe píima menyine nēe awéésēsōho pape-pape anyine kam ne nō símisi. ² Ne pee kenéfa-i wale re am kape Yeesu Kirisi memáá linyine lico nōkenémee yé, ái ne tōsu

Yeesu Kirisi kapi kunapéékó kecáá n karii. ³Menárei kam nókenémeé hápɔ, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴Ái menésíményuwe mee anélémpi née mmē kam n yóólē kémeé pikei wai. Amá Ulééca Nfaasone nnaŋe mee nɔ nyíse re mmē kam n yóólē ye aseí le. ⁵Ái we re nónnéfatene nké sisoipipi mewééseseɔhɔ kémeé n leeri, amá li pɛé we yare nké Ulééca nnaŋe kémeé n leeri.

Ulééca mewééseseɔhɔ

⁶Amá mewééseseɔhɔ ke née kɔ pepɛe nfatene kémeé m pi céési. Ái sisoipipi née nfáani ketē nké mekó née ketē nké kecáá piyɔɔpi ipaa yee keyáa n tenene mekó. ⁷Ulééca mewééseseɔhɔ ke née pisoí céési. Mɛkemɛe ye címúle, men kɔ pékaalē. Ulééca uké kelene ketē ne keyóme n wa, u pɛe yekeile re mekecáa kai yé ne ritiki arí ne umeyɔɔpi yenu. ⁸Ketē nké kecáa uyɔɔpi úka úu mewééseseɔhɔ mē ceri. Pin pɛe me n ceri, ápi yé pɛe Upíima yee meyɔɔpi n te kunapéékó kecáa karii. ⁹Limecɔ kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Lē ke úka úu píikai n yénaalē née ke úka úu píikai n kómaalē.

Lē ke úka úu píikai m múŋaalē te li we.

Lē nnéí ke Ulééca uu wa uú ne pepɛe u n la m mé.

¹⁰Ulééca ye ne Nfáasone ritikile úu ne tó li nyíse. Mesei ke Nfáasone nn ye mpa yo pereí, ticuruu aí ne Ulééca simúné see kemé-ɔ m pékaalē péne.

¹¹Usoi úye yee yé fe uu lɛlɛe usoicɔ kɛfa-i n we ceru? Insá uricuruu. Limecɔ ke úka úu yé fe uké Ulééca likó céri, insá Unfaasone mɛcire. ¹²Ái kɔ nkpéni re ketē kecáa kemúné kai tó he. Amá Ulééca yee ípɛelɛe ró nyíse uu Unfaasone ró he tóké ye ne ulikó céri. ¹³Ái sisoipipi mewééseseɔhɔ kari ye ne linsímé símisi. Amá lē ke Nfáasone nn tó n céesi kari ye ne linsímé símisi. Pepɛe Nfáasone m má kari pɛe lē Nfáasone likó céési.

¹⁴Amá usoi nkó yee úu Ulééca Nfaasone m má úu yé fe uké Nfáasone likó kó. Li ye u n we yare nnírísímé ye mu. Kai nní re uyee Nfáasone m má ŋmane yee yé fe uu liasei kom nnya, uyee úu Ulééca nfaa m má úu yé fe uké liasei kó. ¹⁵Usoi nkó yee Nfáasone m má yee yé fe uu mpa yo ceru uu kóólene úka úu yé nnyine yé uké u maa. ¹⁶Li Ulééca ritelé-i wólaalē te:

Wóo Upíima kemúné nyu?

Wóo yé fe uu mesɔhɔ u kpá? Amá Kirisi kemúné ne tó kekó ye kese le.

Ulééca pikeikó kecáa nsímé

3 Pimáreco, aseí kecáa ám fe ké ne nɔ símisi yare pisoí pɛe Ulééca Nfaasone m má. Ne ne nɔ símisile yare pisoí pɛe pikemúné cire ne n sone, yare pisoí pɛe kɔ ne Kirisi pitiki kémeé riwá n tiselē. ²Mmē kam nní nɔ n símisi ye we yare mɛpe kapi ye kewá fenfēi n nyense, ái iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahane iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nkpéni-me ricuruu, áni kahane ikuluke n tu. ³Li we re ái Ulééca Nfaasone mee nɔ séni. Ke kufatɔi aku nní nókɛnécɔpe n we, áni kɔ kómeine, ái li lē nyíselenle re nɔ rinárei málee? Ái li lē nyíselenle re ái Ulééca Nfaasone mee nɔ séni? ⁴Ucɔ yee un m maa re: Pɔɔli ke née tíkílē, ucɔ uu re: Apoloosi ke née tíkílē.

⁵Wóo mpí Apoloosi? Wóo mpí Pɔɔli? Néntɛ tɔ ntónéí Ulééca pikeikó kpárá lɛ, kaí ne rintiki aní ne Yeesu kɛfa tene. Mpa úye ye upikei ke Upíima uu u m pa waile. ⁶Née kuléé támesi, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Ulééca yee ku peise. ⁷Lē nnya, ái uyee n támesi yee linyine wa née uyee míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Ulééca yee ku m peise yee mpa yo wa. ⁸Uyee n támesi ne uyee míni n yákasi ye sále. Mpa úye ye pikecɔpe sóntile uké lē kuu upikei n wa ihéé yɔsí. ⁹Ulééca ke tó ne kesé keisi.

Nó ye nkpéni wa yare ukecare née ukulee kuu m móm.

¹⁰ Uléecaa ye ne kefa né fénnele uu týese am̄ n we yare umóme sohó ye rikúí n yekei, uco uú weri uu rikécáá móm. Lē nnya, li pise re mpá úye uké n nyu re íye kuu rikécáá móm. ¹¹ Li we re rikúí ye piyekei máálenle. Tetee Yeesu Kirisi. Úka úu fene uké rimemáá riféé rinyine rico yekei. ¹² Úye un wura née nwóóweni née apare néfkwóó née ana née ahóyui née ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m mō, ¹³ li keyáa sóntile liké mpá úye pikei lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa kē ketúnjé n wele, Uléecaa uu pee mpá úye likeikei nkemee waipó aí ne nyíse re li nyam̄ née áí nyam̄. ¹⁴ Úye likeikei linsá nna mmē kémeé n tore, liute yé ihéé yósi. ¹⁵ Amá úye likó lin n tore, uyē ye loó. Uléecaa yé uriyu ló, amá li pee wele yare nna kecpe ke liute uu lompo uu léeri.

¹⁶ Áni nyu re no Uléecaa keyo le, Unfaasone nn nōkenéméé wee? ¹⁷ Úye un ke n fori, Uléecaa yé kó liute fori. Li we re Uléecaa kekó ye ke. Nōo nní lē ukeyo kē.

¹⁸ Nó úka úu kape umecire kiraase. Nó úye un m músu re u ketē nké kecáá sisoipipi mewééseshó má, liute uké panse yare uníri uu pee ne meykíyiki wai uyee mewééseshó m má. ¹⁹ Lē ke sisoipipi asi ye n sée re mewééseshó ye Uléecaa kémeé nnírisimé le. Lē nnya kai Nléecaasimé ritelé kémeé wólaalē te: Mewééseshó pikó cire menmumpisohó ke Uléecaa uu ye ne pi tí. ²⁰ Ai kó kpá re:

Upíima ye mewééseshó pikó simúnjé nyule,

un kó nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kape uco ne n tálē un ne umecire taáselē. Li we re nōo mpá yo te. ²² Liké Póoli née Apoloosi née Piyee née ketē nké nnéi kecáá likó née nfáa née nkpóó née nfáani ketē nké likó née masí kepire likó,

nōo mpá yo te. ²³ Kirisi yee nó te, Uléecaa pōon Kirisi te.

Kirisi pitume

4 Lē nnya, li pise re pisoí piké tó Kirisi pitume n nyáni re tó upikeikó le. Uléecaa ye uasei nyee m pékaalē arónipe-i wale re tóké pisoí a cereise. ² Li meykíyiki pise re pin úye anipe-i linyine n wa, liute uké aseí m má. ³ Ái né cōjlē te nóké ne né túhaane née nóké pisoí kémeé ne ketahai né tone. Tinécúruu am̄ kó nka ne menécire túhaane. ⁴ Am̄ nnékópe nka kenémúnjé-i nyáni. Amá áí pee re lelee nyiselē te ne aseí ute le. Upíima nmane yee nnékó túhaane. ⁵ Lē nnya, áni kape úka kecáá nka m músu Uléecaa itunje kuu n yekei iké kelene tu. Ani Upíima mekame m mé. Un píyeyi n ka, u yé metéi kémeé lē nnéi lee kuymaha-i m pékaalē pékele uu pisoí simúnjé see pisifa-i n we pérése. Kei ke mpá úye uu yé pee uipakare yósi.

⁶ Pimáreco, tó ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseí nó céési. Áni kape ye n náási nóké wa liké lelee n wólaalē tifaau. Ái nyam te unyine uké ye rikókori nnya usoi kecáá rikpá uú ne uco n nmeílu. ⁷ Wóo pó símisi re pō ne picó fe? Pōn yo m má, áí Uléecaa yee pó li hee? Kai nní Uléecaa yee pó pa, yo nnya kaa pee mepóciire taáselē yare áí unyine yee pó pa?

⁸ Li siwóo nkpéni lē nó tórilē háí! Nō nkpéni lē pimámá le! Nō nyu re no iyóopi lele áí ne tó. Nōn pee mesei iyóopi n tú, li yé pee ró n láarú re tó ne nnó yé i tone. ⁹ Li né we yare ketóne píre-pó ke Uléecaa uu tó pitume yekei. Tó we yare pē kapi ye ne n túhaane pin la piké kukpépi-i pi kó. Ketē nké nnéi kecáá ne piléecaatume ne sisoipipi inipee-i kari yánaalē. ¹⁰ Tó ne nkpéni Kirisi nnya pansele piníri, nōo pee ukupéneco kémeé panse pisohóo! Tóo pinárei, nōo pináne-naje. Nōo píyukóó, úka úu tó waiselē!

¹¹Nkú ne nníré ye ró múflenle hái ne nkpéni ituge nnyí-i. Litane-tane ye kó ró párílenle. Ipépi-i kari we, ári kó ketóne yíkíyiki má. ¹²Tó ñmósópúlenle tón ne arónípe keisi. Pin tó lámisi, amá tón tinó sone pikecáá símisi, pin tó wéékuselē tón kahari. ¹³Pisoi pin keróccáá nkópe n símisi, tó ye pi n kpurukeele. Háí ne nkpéni ituge nnyí-i pisoi ye ró nyánile ketē nké kecáá yare ayúí péeí-péeí nēe yare likpárákó.

¹⁴Ám nsímé mmú nó wólu re isei iké nó wa, amá ne nó wólu re ké icélaa nó pa yare sinépipi lala kecire. ¹⁵Ípá nōn n ka nōn pisoi m má ápi kúkeentene we, pee Kirisi nsímé kēmee nó n nyólu, ái re písáa kulúí kani lē má. Nēe Nsímé Kecire ne ritiki am̄ ne wai Kirisi Yeesu kēmee nōunésáa. ¹⁶Lē nnya kam nó ñmósópúselē te ani menéco n we. ¹⁷Lē nnya kam kenépipi lala kecire Timotee nōkenémee tumpo. U aseí ne Upíima tikilenle. U yé nó léise lē kam inésoi kēmee ne Kirisi n sōne, ne lē kam ípá Uléecaa icápine íye-i n céesi.

¹⁸Nókenécōpe, pinyine ye músu re am̄ nōkenémee sōnepo, pin lē nnya rikókori wai. ¹⁹Amá Upíima un n la, né nfáani nōkenémee hapo ké pee yé te pepee nní rikókori n wai ye méwoo símisile nēe pi ñnanje nnyine mále. ²⁰Uléecaa iyōopi íi nnósimé likó linyine, amá ñnanje pinyíse ye pi! ²¹Yo kani wée? Ké nséí ne nó lēepo nēe ké ñla ne hapo líké tó ne nnó kecōpe n láarú?

Isoi kpárá yee Kirisi pikó-i ñ we nsímé

5 Pi ípá yei símaankee re pisoi ye nōkenécōpe isoi kpárá waile. Háí isoi kpárá iyē ico íi pepee ápi Uléecaa n wuru kēmee we. Pi símaankee re nōkenécōpe, unyine ye ne usáa unōsi sóile. ²Nōn kó peé ne we nōn nómenécíre fuuselē, ái nkpáni nó we re nōké nkpó tone nōké

mewai mē ute nōkenécōpe lese! ³Ípá ke né am̄ nōkenékúrí ñ we, ne pee kenémúñé nnéí ne nōkenékúrí wele. Lē nnya, né ne uyee isoi kpárá iyē n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nōkenékúrí kei wele. ⁴Ani Upíima Yeesu rinyiri ne n cápinelē ké kenémúñé kēmee nōkenékúrí n we. Ani Urópíima Yeesu nnanje kēmee ⁵liute uyē Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Uléecaa uké pee fe uké keyáa ké ke Upíima Yeesu uú ne pisoi n túhaanene uriyu lo.

⁶Ái lisōne linyine kani ne nní nómenécíre taáselē. Áni nyu re nkpónótó pite fíí pee ye pikpée nnéí nyépkusee? ⁷Mewai kópe ye we yare nkpónótó pite. Lē nnya, ani nōkenécōpe me lese, ani peé n we yare pikpée fale pee ápi nkpónótó pite m má. Lē ticuruu kani nní piwée máálē. Pi Kirisi kpule yare irósánj kari ye ne nkpó melóó anyá n li. ⁸Lē nnya, tóké anyá nyē li nkpónótó pite kpure ne íkíraase ne rikpákára ári kape n we. Amá tóké anyá nyē li ne akpónó nyee áa pite m má, ne kefa kese ne aseí.

⁹Ne rítelē foí tē kam nó ñ wóí kam̄ ne ntí rinkpá kēmee nó símisi re nó ne isoi kpárá pikó áni kape líka kēmee m pénelē. ¹⁰Lē kam nní nó n símisi, ái pisoi kpárá mesame ketē kecáá nēe nwóónaapí pikó nēe piyaaluke nēe pepee piléé n nyóonse nsímé kam símisi. In pee lē, ketē nké kecáá kani peé lelune. ¹¹Ne lalē ké nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kó pee isoi kpárá wai, un nwóónaapí má nēe un piléé nyóonse, nēe un pisoi lámaankee nēe un útapome nēe uyaa, áni kape líka kēmee m pénelē, áni kape ye ricuruu iluke ne liute ripéne. ¹²In-éyo ne ketahai pikó nkó. Pepee Yeesu n tíkílé kaí ne sá re nōké ne túhaane. ¹³Uléecaa yee pitahaikó túhaanene. Li Nléecaasímé rítelē-i wólaalē te: Ani usoi kpááree nōkenécōpe lese.

**Kirisi pikó mɛɔɔpɛɔɔ
sitahai piséleine nsímé**

6 Picé pin unyine ne uucɔ keɔɔɔ n we, yo nnya káni ye Uléecaa pikó kémee túhaane, ani ye pɛé ha pepɛé ápi Uléecaa n wuru kémee túhaane? ²Áni nyu re Uléecaa pikó pɛɛ masí sisoipipi nnéí túhaanene? In nkpéni re nɔ́ ke Uléecaa uu kpísine re ani ne sisoipipi nnéí túhaane ní, íye kai wa káni ye pɛɛ fe noké sisímé sínsápi túhaane? ³Áni nyu re tɔ́ masí ne pilécaatume túhaanene? Yo yee pɛɛ nkpéni keté nké kecáá sisímépi? ⁴Yo nnya ke picé api ye pin unyine ne uucɔ keɔɔɔ n we, ani ye pɛé ha pɛ ke úka úu Yeesu pikó keɔɔɔ n kééni kémee túhaane? ⁵Ne nní símisile re liké isei nɔ́ wa. Yare úka úu nɔ́kenéɔɔɔ mɛwéésɛsoho má un yé fe uu nsímé pímarɛɔ keɔɔɔ kénene? ⁶Lé nnya, li pɛɛ pise re Yeesu ukó ne uucɔ piké sitahai n séleine? Ai kɔ pɛɛ re pepɛé ápi Kirisi n tíkílɛ kémee kapi yé pitúhaane haa?

⁷Nɔ́n nɔ́menéɔɔpɛɔɔ sitahai n séleine, li nyísele re nɔ́ loole háí. Yo nnya káni ye n kahari unyine uké mese menípeɛ nɔ́ li? Yo nnya káni ye tíye nɔ́linényine liké mese unyine-i riséé? ⁸Nɔ́́ ɛmaa, nɔ́́ meníɛ pinípeeluke má, nɔ́́ kɔ́ nɔ́kenémee nɔ́pinéɔ́ cire, Yeesu pikó likó sééselɛ! ⁹Áni nyu re piwaikópekɔ́ ápi Uléecaa iyɔ́pi yenunee? Akpéri áa we, pepɛé isoikpára n wai ne pepɛé piléé n nyɔ́nse ne pitisi ne pinósi pɛɛ méwoo méwoo n wélaanentene ne pitisi pɛɛ ne pipicɔ́ n sói ¹⁰ne piyaa ne pepɛé nwóónaapí m má ne pítapome ne pepɛé picɔ́ n lámaankee ne piyaaluke úka mpuri úu Uléecaa iyɔ́pi yenune. ¹¹Isoi iyé kémee ke nɔ́menéyá amé pɛé we. Amá Uléecaa ye nkpéni nɔ́anékópe heerele uu tíyese ani panse upikó. Uu tíyese Nfáasɔne nn

Upíima Yeesu Kirisi rinyiri kémee nɔ́ pansese aseí pite uinípeɛ-i.

**Íye ke Yeesu ukó uu yé uipiɛ ne
Upíima ríyu waise?**

¹²Pinyine yee maa re: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé mpá yo wa, amá ái mpá yo yee yé né yóriye. Né fe am te: Ne meyíkíyiki ncée mále nen yé mpá yo wa, amá ám ɛmureine linyine liké ilási né tónse. ¹³Nɔ́ ye kɔ́ maa re: Kefa nnya ke iluke íí we. Iluke nnya ke kefa pɔ́ kɔ́ we. Amá Uléecaa yé keyáa lé nnéí kɛtɔ́ waise. Amá usoi ipiɛ íí iwásánkaí nnya we. Upíima nnya ke isoipiɛ íí we, Upíima pɔ́n kɔ́ isoipiɛ nnya we. ¹⁴Uléecaa yee pikpɔ́kpɔ́ kémee Upíima n yukuse ye kɔ́ ne unnaɛ pikpɔ́kpɔ́ kémee tɔ́ yukusene.

¹⁵Áni nyu re nɔ́inépiɛ ye Kirisi ipiɛ ilese inyine lee? Né fe am pɛɛ Kirisi ipiɛ ne unósi wásánkaí ikó péné? Aai yé lé wa! ¹⁶Áni nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyé ne wale ipiɛ iseé? Li Nléecaasímé ritelé-i wólaalɛ te piketé ye ripéne api panse ipiɛ ise. ¹⁷Amá úye ne Upíima pin timpéne, u ne uyé api Nfáasɔne nse m pénéle.

¹⁸Lé nnya, ani iwásánkaí meyíkíyiki n wuru. Mɛwai kópe tɔ́ɔ́ mmé nnéí ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipiɛ rikó. Amá úye un iwásánkaí n wai uipiɛ cire kuu nkópe wai. ¹⁹Áni nyu re nɔ́inépiɛ yee Nfáasɔne ke Uléecaa uu nɔ́ n he nn nɔ́kenémee we keyɔ́? Áni nɔ́menécíre te. ²⁰Uléecaa ye nnéí píima nɔ́kenécáá héelele úú ne nɔ́ lɔ́lu re uké nɔ́ n te. Lé nnya, ani nɔ́inépiɛ kpísi aní ne ríyu u waise.

Pisóɔ́nne kecáá nsímé

7 Tóké nkpéni nsímé mmé kani né n wói nɔ́n né písei ripaí nké! Li nyaám te utisi úu kape unósi kpísi. ²Mpá ne lé, iwásánkaí mɛwai nnya, li kutɔ́si we re mpá utisi úye uké uunɔ́si cire m má, mpá

unósi úye uké uula cire m má. ³Li nyaám te utisi uké ye lē kai m pise unósi wa, unósi pów kō limecō ula wai. ⁴Ái unósi yee uipiņe te, ula yee i te. Limecō, ái utisi yee uipiņe te, unósi yee i te. Ái unósi yee umecire te, ula yee u te. Limecō, ái utisi yee umecire te, unósi yee kō uyē te. ⁵Úka úu kape ye umecire ne uco yē. Amá in te nō lalē nōké ne piyómeyáhaa kutu rīcō kani yé fe ani kōmeine aní ne lē wai. Ái kape ye kō nāņai nōké ne piyéntine m pelē re Setani úu kape nō peikee nōké nōmenécire pimúlú pōone nnya.

⁶Lē kam nní nō m ma ái isé kam nō pālē, amá ncēe kam nō nyíse. ⁷Ne peē la re pisoí nnéi piké menécō n we. Amá mpa úye ne ulikó ye ni ke Uléecaa uu rō n he. Úka ne uco ihēe fī pēnelē. ⁸Ne nkpēni la ké pepee ápi kahane n sōō ne pitisi peē ápi kahane pinósi n kpísi ne pikúmannōsi símisi re li nyaám te piké menécō ritáne n tū. ⁹Amá pinsá pimēcire pimúlú n fene, pinósi piké sōōnkee, pitisi api pinósi kpíkēsi. Li kutōsi we unósi uké ula sōō nēe utisi uké unósi kpísi ne kapi yé ne nnáapi m pansente.

¹⁰Pepee pila ne pinósi m má kam isé nnyí pālē. Ái kenémēe kii léeri, Upíima yee maa re unósi úu kape piyale yisi.

¹¹In te u piyale piyise málēnle, uké ritáne tone úu kape sōō. Unsá ritáne n tonene, u ne ula piké pikecōpe nsímé nyōōnse, utisi paa kape kō unósi lakase.

¹²Ái nkpēni Upíima yee ma, amá nēe pisoí tōrō picō mpí símisi re Yeesu ukō un unósi m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, unósi uyē un n ģmurei re u ne ula yé tone, úu kape u lakase. ¹³Limecō, unósi yee Kirisi n tīkilē un ula m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, ula uyē un n ģmurei re u ne unósi yé tone, unósi úu kape u yisi. ¹⁴Li we re unósi uyē nnya, Uléecaa yé ula yee úu Kirisi ne kefa n tenelē kecáa m paílē. Limecō kuu yé kō ula nnya unósi nkó yee úu ne Kirisi kefa n tenelē kecáa m paílē. Insá lē, nōs-

inēpipi ási yé peē Uléecaa sikō. Si kō peē nkpēni usikō le. ¹⁵In ula nēe unósi yee úu Kirisi ne kefa n tenelē yee uricuruu la uké tōmpō, u yé fe uu tōmpō. Úka úu peē uco mekō-i we. Uléecaa ye nō sēe re nōké picō ne nkīņiņe-i n we. ¹⁶Íye ke pō unósi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé ne ceri re áa yé fe pōké upōla riyu lō? Limecō, íye ke pō utisi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé cēri re áa yé fe pōké upōnósi riyu lō?

Usói un líye n we, líké ne u n sá

¹⁷Uléecaa ye peē méwee menyine kémēe nō yekeilenle nōn mekemēe we úu ne nō séi re ani u ritiki. Ani lē n we. Lē kam Uléecaa icápine nnéi kémēe isé pālē. ¹⁸Úye un peē n kélē Uléecaa úu ne u séi re uké u ritiki, liute uké mésumu ukéké. Úye unsá peē n kélē uké kelene u sēe, liute úu kape n náási uké riké.

¹⁹Piké nēe pikécirē ápi linyine, Uléecaa isé kai pise re usói uké ritiki. ²⁰Mpa úye uké n we yare kuú peē n we Uléecaa úu ne u séi. ²¹Pōn peē ulási kuú ne pō sēe, ái kape pō n cōņlē. Amá in te pō fe aa ikemēe mepōcīre lese, a riņmōópú.

²²Lelee re usói un ulási ke Upíima úu ne u sēe, u nkpēni u ne uyē kupēnecō kémēe wale usói nkó yee umecire n te. Limecō, usói nkó yee peē umecire n te uú ne u séi ye pansēle nkpēni Kirisi ulasi. ²³Uléecaa ye nnéi píima nōkenécáa hēelele uú ne nō n te. Lē nnya, áni kape ģmurei nōké pisoí ilasi tone. ²⁴Pimárecō, mpa úye uké Uléecaa keyu-i n we yare kuú peē n we Uléecaa úu ne u séi.

Pitáne kecáa nsímé

²⁵In pitáne kecáa nkō, Upíima úu nika né pise re ké nō símisi. Kuú ne kefa né n fēnne uu waise re ké aseí ute nnya kam la ké kenémúņē cire nkō nō símisi.

²⁶Lē kam m músu re li nyaám yee re kumúņē pape-pape nkú-i kari nní n we nnya, li kutōsi we re usói uké ritáne n tū.

²⁷ In te Ɔ unósi pikpíké masile, kape re Ɔkéké u lakase, amá in te áa kahane unósi n kpísi, kape nkpáni n náási Ɔkéké kpísi. ²⁸ Ḿpá ne lē, Ɔon kó unósi n kpísi, áa akópe áka wa. Ukpére un kó ula n sós, úu akópe áka wa. Amá pitisi pee pinósi n kpíkese ne pinósi pee pila n sónkeene yé kam api piisoi kémeé m̀póle kom. Né ne pee la re ké likemeé nó lese.

²⁹ Lē kam ń la ké ḿ maa, pimáreco, yee re itunje kai n tise fí nkpéni piye. Lē nnya kaí ne neni n kpísi, li pise re pepee pinósi ḿ má piké n we yare ápi pinósi má. ³⁰ Pepee n tēni piké n we yare ápi tēni. Pepee mpónare-i ń we piké n we yare ápi mpónare-i we. Pepee n léeri pin curii piké n we yare ápi líka má. ³¹ Pepee ketē nté likó ne pipikei n wai ápi kape likecáá pikemúnjé n wailē. Li we re ketē nké áke náhaine keké kelene tósi.

³² Ám la re noké linyine nfasimé n wai. Upíima likó nfasimé ke utáne uu ye n wai. Lē kuu yé n wa liké ne Upíima n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unósikó ṕs ne ye ketē nké likó nfasimé n waile. Lē kuu yé n wa liké ne unósi n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu pee mmé ne mmé n we. Limeco, unósi tane née ukpére nkó yee úu utisi n nyu ye Upíima likó nfasimé waile. U ye n wéésile uké lelee yé Upíima n larisi wa. U ye uipiŋe ne ukemúnjé kpísile uu waise Uléecaa likó. Amá uyee ula ḿ má yèè ketē nté likó nfasimé n waile. Lē kuu yé n wa liké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnēsone kaím la nnya kam lē nó símisi, ái ripine kaím la ké nó wa. Ne la re ani isoi n le yare kai ḿ pise, aní ne ńkenéfa nnéi Upíima pikei kémeé n we.

³⁶ Uŋmáne úye un n yē te úu yé fe uké umecire tī, uké merí liké ha ne keyáa kē ke u ne uuwancó api yé n sónne tu, un kó pee káipi yare uké u kpísi, ncée ye we re piké sónne, pin n la. Pin n sónne, úu akópe áka wa. ³⁷ Amá úye un umecire pitíne n fe, un ukefa-i n nyu re ái u cónlē, amá uyee ne umepwola yekei re liké lē n

we, u ne uwáncó ápi kape kulee ripéne, ńsone ke liute uyē uu wa. ³⁸ Lē kémeé, un te u yé uuwancó uyē kpísi, ńsone kuu wa. Un kó re úu yé u kpísi, lelee ńsone feriyē.

³⁹ Unósi un ula n sós, úu ula nfaa kémeé méyule u má. Amá ula uyē un n kpu, unósi yé fe uu ula féé kuu n wée sónni. Li pise re uyē kuu n sónnine uké Kirisi ukó. ⁴⁰ Né ne yē te un titáne n tone, li yé u n láárú ai tósu kuu yé pisós tin-kpá. Né kemúnjé ye kē. Ne nyáni yare Uléecaa Nfaasone ye kó né kémeé wele nen ne símisi.

Inyónsesare kecáá nsímé

8 Tóké kelene inyónsesare nkó n símisi, ne la re ani kó te ntónéi mmú, ḿpá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yee t́yesele usoi uu ríyu n wéési, amá nla mee ye t́yesele usoi uu nfatene kémeé pelu. ² Úye un umecire n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahane n ceri liké tu yare lē kai ḿ pise re usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléecaa n la, Uléecaa ye liute nyule.

⁴ Inyónsesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li née ápi kape ye i li? Tó nyule re piléé ápi ketē kecáá nka-i we, amá Uléecaa use kóló yee we. ⁵ Ḿpá písoi pin n nyáni re pipileecaa née pipipiima ye meyíkíyiki keléecaa-Ɔ ne ketē nté kulú wele, ⁶ t́ ne nyánile re Uléecaa use yee we. Uyee Sáa, uyee ḿpá yo wa. Uyee kó ntófáa nnéi kémeé ró te. Upíima use kóló kari kó má. Uyee Yeesu Kirisi ke Uléecaa uú ne rintíki uú ne lē nnéi lee ketē nké kecáá ń we wai. Uyee kó ntófáa te.

⁷ Amá ái písoi nnéi pee aseí nyē nyu. Piléé nsímé ye meyá ne pinyine mainule, api ye pee nkpéni inyónsesare n le yare piléé pee mesei isare iyē te. Pi pinárei le, api pee ḿ músu re isare iyee mékperinkpe pi waisele. ⁸ Amá ái pee iluke inyine yee yé n t́yesele ari písoi sone Uléecaa inipee-i. Tó i lii, ári i lii, ái líka ró kpálē.

⁹ Ḿpá ke ncée nn nní ń we re nɔn n la nó fe ani ye liisare iyē le, ani ńmené-

círe tī ái kape panse liké pinárei lóise. ¹⁰Nkó yee nní rinárei m má un pó nkó yee nní menyuwe m má n yē pōn kelō piléé kucáñí kunyine-i tū pōn isare iyē le, ke uyē uu nní rinárei m má nnya, ái yé u wa yare uyē uké kō i lii? ¹¹Mepónyuwe nnya, upómáreco nkó yee rinárei m má ye pee lē ncée pōle. Lin kō pee we re Kirisi ye kō uyē nnya kpule! ¹²Nōn lē ne pimáreco pee rinárei m má m púnnte, li yé pikemúnjé cókoi. Ani pee n nyu re Kirisi kani lē ne púnne. ¹³Lē nnya, in te iluke inyine yé fe ii unémáreco lóise, ám nkpáni píkai inyónsesare piluke kpáne. Lelee re ám la liké unémáreco lóise.

**Lelee n̄ we re utume likó ne
lē kai m pise re uké n wa**

9 Nē ne kō ncée mále nen yé menéla wa. Nē ne kō utume le. Nē ne kō Urópiima Yeesu yenaalenle. Nōw we lin nyiselē te ne Upiima pikei wale. ²Mpá picō pin m maa re ám Kirisi utume, ne n̄ kēmee utume le. Nōw Upiima kupéneco kēmee we lin nyiselē te ne pinétumekei n̄sone wale.

³Tinōw ntí kam ye pepée n késu re ám utume pese: ⁴Nē ne kō ncée mále re ké pinékei nnya linéluke-luke ne lē kam yé n̄ níru n̄kenémee kpísi. ⁵Nē ne kō ncée mále ké Kirisi pikó kecōpe unyine kunósi kpísi arí n tóoine yare ke pitume picō ne Upiima pimareco ne Piyee api n wai meco. ⁶Yare tó ne Parinapasi n̄mane kaí ne sá re tóké n keisi tōn ne merócíre kpínii, nēe íye? ⁷Wóo kecire yee isóóca wai ápi pee u hééle? Wóo ye kuléé támesi úu yé kuripipi li? Wóo kecire yee ináa séni úu ye pee ukunaalee menaapenni n ntí?

⁸Amá ái lē ke pisoí api n wai n̄mane kam paílē nen ne símisi. Moisi isé p̄ ne kō limeco male. ⁹Li isé iyē kēmee wólaalē te: Ápi ye ináa yee melukepipi kukpépi-i n cōpu nnōw ripi re íi kape li. Yare ináa n̄maa nkó mee lē Ulééca

cóñlēe? ¹⁰Aai tó kuú ne lē mánee? Tó nnya kapi mesei lē wai. Li we re uyee n lum ye lumle un ne tálē te úu yé ulikó paa. Limeco ke uyee melukepipi n cōpu pōw kō tálē te úu ye ulikó paa. ¹¹Kari Ulééca nsímé nō rin-yóó, Nfáasone likó kari lē n̄kenémee wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Tōn nkpéni n̄linéko linyine n li, ái pee keróluke kari lii? ¹²Picō ye n̄linéko lele. Ái tó kaí pee ne sá re tóké meyá li n lee?

Mpá ne lē, ári pee nō pise re ani linyine ró pa. Tō meníje linnéi merócíre waile re ári la linyine liké Kirisi Nsímé Kecire púnese nnya. ¹³Áni nyu re Ulééca keyo kee pepée Ulééca pikei n wai kpínii? Inyónsesare yee pepée kenyónsesehúú-i n keisi p̄ kō kpínii. ¹⁴Limeco ke Upiima uu wa re pepée Nsímé Kecire n yóólē piké lipikei pē n wai pin ne le.

¹⁵Mpá ne lē, nē ám úka líka mpuri pise. Ám kō wolu re piké nkpéni linyine né pa. Li kutōsi we ké kpu ne kam yé linéko n̄ kóru. Úka úu yé fe uké lirikokori né kpu. ¹⁶Nsímé Kecire piyóó ápi kenémee ríyu piwaise likó, amá kai m pise re ké wa nnya kam wai. Lin né n fóm te ám Nsímé Kecire mmē tiyóó, ái yé ne né sonesi. ¹⁷In te kefa kese kam ne rinécúruu li wai, né ihéé yosí. Amá in te ne waile ám la, li nkpéni né wele ncōni kapi né m̄ pa. ¹⁸Lē nnya, inéhéé ye nkpéni íye? Inéhéé yee re ké Nsímé Kecire riyóó faalaa, ám kape úka lē kai m pise re piké né pa korí.

¹⁹Nēe menécíre te, ám úka ulasi. Mpá ne lē, ne menécíre kpísile am pansese mpá úye ulasi ké ne n fe ké pisoí meyā n lē piké ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰Tó ne Pisuífi tōn n we, ne ye n we yare Usuífi am̄ ne pi léni re piké Kirisi ne kefa tene. Tó ne pepée isé n tíkile tōn n we, ne ye n we yare uyee isé n tíkile. Ám kō pee isé iyē tíkile. Ne lē wai re ké fe ké ne pepée isé iyē n tíkile lē piké Kirisi ne kefa tene. ²¹Limeco ke tó ne pepée ápi isé n tíkile ári

ye tɔn n we, am pimɛɔ n we, ái kɔ pɛɛ rɛ nɛ́ ám isé iyē nyu. Amá ne wale yare ám isé kutu cɔlɛ́ ké ne n fe ké pɛpɛɛ ápi isé n nyu lɛ́ piké ne Kirisi kefa tene. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléecaa isé ke nɛɛ kɔ lɛ́ tikilē. ²²Tɔ ne pɛpɛɛ rinárei m má tɔn n we, ne ye menécíre waisele yare unárei am̄ ne fe am pi léni apí ne Kirisi kefa tene. Ne ye m̄pá yei menécíre pale rɛ m̄pá lin íye n we ké fe ké pinyine lɛ́ Uléecaa uké piriyu lɔ. ²³Nsímé Kecire nnya kam lɛ́ nnéi wai rɛ nɛ́kɛ́ kɔ lisɔne lee nkemɛɛ n̄ we kɛmɛɛ linékɔ́ yé. ²⁴Áni nyu rɛ pikáhamewure yèè kecesi-i kulúu n wele, amá use yee ye ha kpasi uu ihéé yɔsuu? Ani limeɔ nfatene ncee-i n wuru nɔn ηmɔ́púlɛ́ tɛ nɔkɛ́ kpasi nɔkɛ́ ihéé yɔsí. ²⁵M̄pá ukáhamewure úye yèè ikóhɔ́ nɔɔpuri ne umɛcire tinle n̄sɔne. Ihéé iyē kuu n yɔsune íi ye kɔ pɛɛ picaai náηai. Amá tɔ́ ne nfatene ncee-i ηmɔ́púlɛnle tɔkɛ́ ihéé yee íi ye píkai n caai yɔsí. ²⁶Pɔɔli uu kɔ kpá re: Lɛ́ nnya, ái mesame kam itóó kariilē, ám kɔ mesame m̄pá yei fápii yare kuyɔ kam káii. ²⁷Ticuruu ám inépiηe kényu palē. Ne menécíre múlɛnle rɛ ám kape picɔ́ Nsímé Kecire riyóó nɛ́ am pɛé weri am pɔɔne.

Pɔɔli ye Isirayeeli pikɔ́ símisi re piké pimɛcire ne inyɔ́nse tĩ

10 Pimáreɔ, ne la rɛ ani lelee pɛɛ pirɔ́kpure n wa léise. Kuhope ye pɛɛ pinnéi yáriile kun pikɛcáá paílē, apí kɔ pinnéi Míni-Weé-Kukoi kɛmɛɛ tiki kumúnjɛ kpe-i kapí pɛɛ Esipiti keteni-i n léepɔ. ²Pi ne Moisi kupénɛɔ kɛmɛɛ, li wa yare kuhope ne Míni-Weé-Kukoi kɛmɛɛ kapí pinnéi m̄ini wole. ³Pinnéi pɛɛ kɔ iluke ise iyee Uléecaa-i n léeri li, ⁴apí kɔ pinnéi Uléecaa meni mese níru. Kuparecaηaa kpeɛ m̄pá yei pi n tikiilē meni kapí lɛ́ níru. Kuparecaηaa kpekpeɛ nní Kirisi. ⁵M̄pá ne lɛ́, pimɛyá isoi íi ne Uléecaa risá. Lɛ́ nnya kapí kucesi kóima-i kpí.

⁶Lelee rɔ́ nyíse rɛ ári kape mewai kópe n la yare kapí pɛɛ me n̄ la mɛɔ. ⁷Áni kape panse piléenyɔ́nse yare pikɛcɔpe pinyine mɛɔ. Pi wa yare kai Nléecaasimé ritelé-i n wɔ́laalē tɛ: PISOI ye tone apí le apí níru, apí pɛɛ yisi apí piyíraase loni. ⁸Ári kape kɔ merɔ́círe iwásánkaí tã yare ke pikɛcɔpe pinyine apí pɛɛ n wa apí ne keyáa kɛse kpi pISOI ákotokú afeeré ne ataani (23.000). ⁹Ári kape kɔ Upíima peikeɛ yare ke pikɛcɔpe pinyine apí u n peikeɛ, iwáa íi pi kéheni apí kpíni. ¹⁰Ári kape kɔ n ηmúlaankɛɛ yare ke pikɛcɔpe pinyine apí n ηmúlaankɛɛ, nkɔ́ utumɛ úú ha ne pinnéi nám.

¹¹Mewai mɛɛ pi wale rɛ tɔkɛ́ yé, apí me wɔlu rɛ tɔ́ mpí tɔ́ nní ituηe tɔɔɔ-i n̄ we tɔkɛ́ merɔ́círe tĩ. ¹²Lɛ́ nnya, úye un m músu rɛ u ána até kecáá táálɛ́, uké umɛcire tĩ úu kape ne n̄ loó nnya. ¹³Lɛ́ kai n̄ we re liké kesoipipi peikeɛ mɛɔ kai ye nɔ́ peikeɛ. Uléecaa ye aseí ute le. Lɛ́ nnya, úu ye ηmurei pipeikeɛ piké ye nɔ́ feriyɛ. Lɛ́ nnya lin ye kumúnjɛ kunyine-i nɔ́ m peikeɛ, u yéé n̄cɛɛ nɔ́ nyíse aní ne likemɛɛ lelu aní n kahari.

¹⁴Lɛ́ nnya, ani piléenyɔ́nse n wuru n̄sɔne, pinésáne! ¹⁵Nɔ́ pISOI sɔhɔ́ le. Ani nórínécúruu mm̄ kam nní m̄ ma kecáá musí aní paí nké! ¹⁶Ani kepóripi kɛ́ kari ye rimmúlú arí ne Uléecaa pɔɔnɛse ari ke níru ripaí nké. Kumúnjɛ kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kirisi menyɛ ne tɔ́ ripénɛse? Kumúnjɛ kpe-i kari ye nní kukpónɔ́ n kpɔ́kɔrine ari le, Kirisi ipiηe kaku ye kɔ ne lɛ́ tɔ́ ripénɛse. ¹⁷Kai nní re kukpónɔ́ kuse kpeɛ we nnya, m̄pá tɔ́ nní kulúu we, tɔ́ ntónéi ipiηe ise le, kukpónɔ́ kuse kpē kari ntónéi n̄ le nnya.

¹⁸Ani Isirayeeli pikɔ́ ripaí nké! Pɛpɛɛ ye kenyɔ́nse-i inyɔ́nɛsɛsare n li ne kenyɔ́nse kɛ́ yèè ripénele apí wai pise. ¹⁹Lɛ́ kam nní m̄ ma aseí re íye? Yare liaseí yee rɛ piléé nɛɛ isee kapí ye ne n nyɔ́nse ye linyine le, nɛɛ íye? ²⁰Ái lɛ́!

Líka ái kei we. Lē kam rí ma aseí nyee re inyǒnse iyē ye aníri ikǒ le, ái Uléecaa ikǒ. Aam kǒ peé la nǒ ne aníri nǒké m pénélē. ²¹ Áni yé fe nǒké Upíima keporipi ne kuníri kekǒ m pénélē nǒn níru. Nǒ ne Upíima áni yé m pénélē nǒn le, nǒ ne aníri nǒn kǒ pénélē nǒn le. ²² Tǒ lalē tǒké lē wa Upíima ilaarǒ iké kerǒcáa kam née? Yare tǒ peé mpape u fele née?

**Tǒké ye linnéi wa arí ne
Uléecaa ríyu waise**

²³ Nǒ ye maa re: Ne meykíyiki ncée mále nen yé mpá yo wa. Amá ái mpá yo yee yé né yóriye. Ne meykíyiki ncée mále nen yé mpá yo wa, amá ái mpá yo yee yé tíyese usoi uu nfatene kémeé pelu. ²⁴ Úka úu kape ukulaa cire n wéési, amá ani ye meníŋe picǒ kukǒ wéési.

²⁵ Nǒ ye fe ani lē kapi kuyáa-i n yáí nnéi le. Áni kape ye nǒmenécíre nka likecáa m písei liké nǒ ricǒŋ. ²⁶ Li wǒlaalē te: Upíima yee ketē ne kekecáa likǒ nnéi te.

²⁷ Nkó yee úu Kírisi ne kefa n tenelē un kusáne nǒ n sée nǒn n ha, ani lē nnéi kapi nǒ rí pa li. Áni kape nǒmenécíre nka likecáa m písei liké nǒ ricǒŋ. ²⁸ Amá unyine un nǒ m maa re “isare nnyí ye inyǒnsesare le”, uyee lē nǒ rí ma nnya, áni kape i li. Insá lē, li yé u ricǒŋ. ²⁹ Ái re nǒ kai yé ricǒŋ nnya kam lē nté símisi. Ucǒ kai yé rincǒŋ nnya kam lē símisi.

Ticuruu yo nnya ke née yé ncée m má re ké linyine wa, ucǒ kemúnjé ake peé ne né yúlu re ám kape wa re li yé u ricǒŋ nnya? ³⁰ Nen linéluke-luke kecáa Uléecaa m pǒwnese, yo nnya ke unyine uu yé peé lē kecáa kam Uléecaa m pǒwnese nnya né lámaankee? ³¹ Lē nnya, nǒn ye mpá yo mpuri n le née nǒn n níru née nǒn n wai, ani ye tíyese Uléecaa rinyiri tiké n taálē. ³² Ani nǒmenécíre tī, áni kape tíyese nǒinésoi iké Pisuiŋi née Pikireki née Uléecaa pisoí kémeé unyine lóise. ³³ Ani menécǒ n wai. Ne ye mpá

yo kémeé n náásile re inésoi iké mpá úye n nyamí. Ái nnésǒne kam wéési, amá ne waile re liké ne pisoí kulúí sǒnesi liké piriyu lǒ.

11 Ani menécǒ n wai yare ke née Kírisi mecǒ n wai.

**Íye kai pise re utisi ne unósi
piké Upíima inipee-i n we?**

² Ne nǒ pakare kaní ne mpá píyei kenécáa n léiselē nǒn kǒ icélaa kam nǒ rintéŋse ísǒne múflē. ³ Mpá ne lē, ne la re ani mmú kǒ te Kírisi yee mpá utisi úye uyǒopi. Utisi yee unósi uyǒopi, Uléecaa pǒw Kírisi uyǒopi. ⁴ Utisi nkó yee linyine ríyu n yáriilē un ne keyóme yáási née un ne Uléecaa rinyiri símisi ye uuyǒopi Kírisi isei waisele. ⁵ Amá unósi nkó yee ríyu ŋmane ne keyóme n yáási née un ne Uléecaa rinyiri símisi ye meníŋe uula isei waisele. Li we re unósi nkó kapi rinkoósi re isei iké u wa kuu lē ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyu linyine yarii, uké mese nnyúpi nyai. Li kǒ peé isei wele re unósi uké n nyalaalē née uké n koósilē. Lē nnya, uké ye ríyu linyine yarii. ⁷ Ái ne sá re utisi uké linyine ríyu yarii. Li we re uyee ne Uléecaa menyíne we, un kǒ ríyu u waise. Utisi ke unósi pǒw ríyu waise. ⁸ Ái unósi ipiŋe ke Uléecaa uu kpísi uú ne utisi wai, amá utisi ipiŋe kuu kpísi uú ne unósi wai. ⁹ Ái kǒ unósi nnya ke Uléecaa uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pǒ wa. ¹⁰ Lē nnya kai pise re unósi uké piléecaatume nnya linyine ríyu yarii liké n nyíselē te u umecire utisi metene ricepisele. ¹¹ Amá Upíima kémeé, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kǒ líka tu. ¹² Yare lē kapi utisi ipiŋe n kpísi apí ne unósi wai mecǒ ke unósi uu ye utisi mari. Uléecaa yee lē nnéi wai.

¹³ Ani nǒrinécúruu musí ani yénu nké te li ne sá re unósi uké ríyu ŋmane Uléecaa n yáásii? ¹⁴ Lē kai nní ketē kecáa n we ricuruu ye rǒ nyísele re li isei

we re utisi uké nnyúpi riyá nké pi nn cá. ¹⁵ Amá li pée ríyu má re unósi p̄ nnyúpi nké pi nn cá. Lē nnya kai unósi nnyúpi he re nké ye ríyu u n yariilē. ¹⁶ Amá úye unsá n la uké lē wa, liute uké nse kō te t̄ ári mewai féé mēka meco keyómeyáhaa-i wai, ápi kō Uléécaá icápine-i lē wai.

Upíima kupéneco iluke

(*Matiyee 26:26-29; Mariki 14:22-25; Luki 22:15-20*)

¹⁷ Ám nkpéni mmē kam nní nō n símisine kémee nō pakarene. Ne ne nō césine re nōinécápine ye nō kópule ai t̄su kii nō n̄ nyóonse. ¹⁸ Nsímé foí mee re, ne kō te nō ye n̄n n cápinelē, mekóólentene yèè nōkenécōpe n wele. Ne nyáni yare in n la, áí yé nnóome. ¹⁹ Li meyíkíyiki pise re mekóólentene meké nōkenécōpe n we liké ne pēpēe nōkenécōpe aseí n t̄k-ilē n̄ lese liké n̄ nyíse nnya. ²⁰ Nō ye n̄n n cápinelē, áí nkpáni Upíima kupéneco iluke nnya kani ye n cápinelē. ²¹ Likum̄ñe re nō úka úu ye uco merí piké kesé li. M̄pá úye yee ye n t̄u un uiluke cire le. Pēé uye-i ke nkú nn picō n̄ we ke picō api ye m pomaalē. ²² Áni síyo má re nōké ye kei-pō li ani níruu? Néé Uléécaá icápine pikó káni waiselē n̄n pēé la nōké pēpēe ápi líka m má isei waise. Ké nkpéni nō maa re íye? Nō la re ké nō pakare née? Ám yé mmú kémee nō pakare!

²³ Li we re nsímé mmē ke Upíima uu né n símisi kam nō téñselē te: Kesine kē kapi Upíima Yeesu pēpēe pikópe u n̄ la anipe-i n wa, u kukpónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaá pip̄cōnese m̄ masí, uu ku kp̄k̄órine uu re: Inépiñe iyē kapi ne nō nnya n nyóonse ye nnyí. Ani ye lē wa aní ne né n léiselē. ²⁵ Kapi piluke m̄ masí, uu kō limeco kepóripi kp̄sí uu re: Nkómeine fale mee menénye nnya nō ne Uléécaá kecōpe n̄ we yee kepóripi nké. M̄pá píyei n̄n ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselē. ²⁶ N̄n ye m̄pá píyei kukpónó nkú n le, n̄n kepóripi nké n níru, Upíima

nkpō kani lē yóólē liké ha ne umepēeme tu.

²⁷ Lelee t̄iyese ke úye uu ye un meháikuse wee kémee n we un ne kukpónó kpē n le un kō ne kepóripi kē n níru, Upíima ipiñe ne umenye kuu lē ne púnne. ²⁸ Lē nnya, m̄pá úye uké ye musí uu uisoí paí n̄sone uu pēe kelene kukpónó le uu kō kepóripi kē níru. ²⁹ Úye un mé-woo n le un n níru, unsá n ceri re Upíima ipiñe ye nyi, umecire kuu lē mewai me-i akópe palē. ³⁰ Lē nnya ke pisoí meyā api nōkenécōpe pitóikó, picō síkankáláká, picō meyā p̄cō kō kp̄ni. ³¹ T̄n ye pēé m musí ari irósoi paí n̄sone, Uléécaá úu yéé pēé ne r̄ó túhaane. ³² Amá Upíima ye ne r̄ó túhaanele, uu kutu r̄ó pásá uu nt̄ósímé nyóonse re ápi kape ne pēpēe ápi Kirisi n nyu t̄ó ripéne piké túhaane.

³³ Pinémáreco, lē nnya, n̄n ye n cápinelē te nōké Upíima kupéneco iluke li, ani ye méraane ani kelene le. ³⁴ Nkú nn úye n we, uké ye ukeyo-pō lime. Úu kape wa Uléécaá uké ye nōinécápine-i ne nō túhaane uké akópe nō pa. Nen píyei nōkenémee n hapō kam yé isímé t̄r̄cō iyē kecáá ripái.

Nfáasone liheehēe kecáá nsímé

12 Pimáreco, ám la nōké Nfáasone liheehēe nsímé kecáá kuñmaha-i n we. ² Nō nyule re káni pēe kahane Uléécaá n céri, li pēe nō pásaille n̄n tik-ilē lin ne piléé kani n nyóonse ápi ye kō símisi mempo nō sí. ³ Lē nnya kam te ké n̄sone nō símisi nōké kó te: Úka úu we re Uléécaá Nfáasone ye ukeméé we un ne símisi, uu pēe re “liké Yeesu rité”. Úka úu yé kō fe uké re “Yeesu yee Upíima”, kái pēe Nfáasone mee lē u símaase.

⁴ Nfáasone liheehēe ye wele mpēhē mpēhē. Amá Nfáasone nse kóló mee lē nliheehēe h̄cōnente. ⁵ Ikeicee ye kulúí wele, amá Upíima use kóló kari lē keisi. ⁶ M̄pá úye ne uakei ye nye, amá Uléécaá use kóló yee lē n̄nape r̄ó heelē

tɔn ne a wai. ⁷Nfáasɔne ye nliheehɛ ɔ́pá úye hele uké ne n-nnaye nyíse liké ne ntónéí yóriye. ⁸Lē nnya knn ye unyine mewéesesɔhɔ he uú ne n símisi, nn kɔ uɔ menyuwe he uyē un kɔ ne símisi. ⁹Nfáasɔne nse mmē nn kɔ uɔ he re uké nfatene m má, nn kɔ uɔ he re uké ye wa utóik uké péí. ¹⁰Nfáasɔne yèè unyine hele re uké ye fe uké mewaisaɔa n wai. Nn kɔ uɔ he re uké ye Uléecaa rinyiri ne símisi. Nn kɔ uɔ he re uyē uké ye fe uké mmewai ne lelee áí mmekó céri uké kóolene. Nn kɔ uɔ he re uké ye meyu saɔa mpehē mpehē símisi. Nn uɔ he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹Uléecaa Nfaasɔne cireníɔe mme mee lē nnéí waise. Lē knn n la nké ɔ́pá úye pa knn ye u pa.

Ɔ́pá Kirisi ukó úye ye ipiɔe ise nlese le

¹²Pi yé fe api Kirisi ne ipiɔe inyine ye ilése kulúí m má múɔeisene. Ɔ́pá ke ipiɔe iyē ii ilése kulúí m má, innéí ye ripénele ai wai ipiɔe ise. ¹³Tó Pisuíí ne mpuri sane pikó ne pilási ne pepɛe pimecire n te, tó ntónéí míni wole. Nfáasɔne nn tó pansese ipiɔe ise. Nfáasɔne nse mmē meni kari kɔ n ntí. ¹⁴Lē nnya, áí nlése nse mee ye ipiɔe kecáá n we. I ye kulúí n wele. ¹⁵Ɔ́pá kúna kun m maa re káku nní kunípe nnya, áku nkpéni ipiɔe ilese kémeɛ we, ku yé pee lē nnya ikemeɛ piwée riyáá? ¹⁶Ɔ́pá kutu kun m maa re káku nní menípee nnya, áku nkpéni ipiɔe ilese kémeɛ we, ku yé pee lē nnya ikemeɛ piwée riyáá? ¹⁷Ipiɔe nnéí in pee menípee, yo ke usoi uu yéé pee ne kó? In pee innéí kutu, yo kuu yéé pee ne kukpáhá kó? ¹⁸Uléecaa yeɛ ɔ́pá nlése n-ye umela kémeɛ nketone-i n yekei. ¹⁹Ilése nnéí in pee nlése nse, ipiɔe ii yé pee n we. ²⁰Lē nnya, ilése kulúí yeɛ we kaí ne wa ipiɔe cireníɔe ise kóló.

²¹Menípee áme yé fe meké kunípe maa re: Ám ne líka pó wai. Limecɔ ke ríyu ári yé kɔ fe riké ána maa re: Ám ne

líka nó wai. ²²Ticuruu ipiɔe ilese iyē kari n nyu re íi páápú yeɛ meykíyiki ró yóriye. ²³Iyē kari n nyáni yare i ye isei ró wa kecáá kari nsɔne paílē. Háí iyee íi kúpaí meté n we kari ye nsɔne nyóonsente. ²⁴Amá iyee pípaí n nyaám íi pinyóonsente pē písei. Uléecaa ye ipiɔe ilese wale uu tíyese iyee íi kúpaí meté n we ii ríyu ne icɔ m má. ²⁵Kuu lē n wa nnya, mekóolene áme ipiɔe nlese nnyine ne ncɔ kecɔpe we, amá ɔ́pá yo ye ne licɔ kutu cɔlenle. ²⁶Nlése n-ye nn íwe n le, li ye ne icɔ ripénele ii íwe n le. Nlése n-ye nn ríyu n yē, li ye ne icɔ ripénele ai kesé i n láárú.

²⁷Nɔ kesé nónnéneí Kirisi ipiɔe le. Ɔ́pá nó úye ye unlese le. ²⁸Uléecaa ye uicápine kémeɛ sitóne hekesile. Pitume kuu kekpeé mefoí tónse, uu melírú antepuye tikise. Uu kɔ metáánú picélaa tikise. Pē memáá, pepɛe ye mewaisaɔa n fe api wai, api tíki. Pē memáá, pepɛe ye pitóikɔ m pɔise api tíki. Pē memáá, pepɛe ye picɔ n lē ne pepɛe picɔ kecáá m paílē ne pepɛe meyu saɔa mpehē mpehē n símisi api tíki. ²⁹Ái pinnéí pee pitume, ái pinnéí pee antepuye, ái kɔ pinnéí pee picélaa. Ái kɔ pinnéí pee ye fe api mewaisaɔa wai. ³⁰Ái kɔ pinnéí pee ye fe api pitóikɔ pɔise, néɛ api meyu saɔa mpehē mpehē símisi néɛ api me tuisse. ³¹Lē nnya, ihɛe iyee innéí kémeɛ icɔ n fe kani yé ne n náási re nɔké yé.

Lē nnya, ké nkpéni ncéɛ sɔne píima mee ɔ́pá yo n fe nó nyíse.

Ɔ́nla kecáá nsímé

13 Nen pee nsímé n fe ké n símisi yare ke sisoipipi asi ye n símisi, néɛ nen pee piléecaatume meyu n kómei, kám pee usoiɔ la, ne we yare kuweni kapi m pépu kun iwóɔ topori, néɛ kuloo kpee n téni. ²Ɔ́pá lin né n he re ké ye fe ké ne Uléecaa rinyiri símisi, ɔ́pá nen kɔ ɔ́pá yo mesɔhɔ m má am ye kɔ lelee m pékaalē ceru, am kɔ nfatene mee

yé riyópe rinsíka m má, nensá usoico n la, ám nkpáni líka. ³Mpá nen menémá nnéí píwekɔɔ n hɔɔne re piké li, mpá nen te piké písoi kecáá nnya nna né nmaasi, kám pee usoico la, ám kuláa kúka má.

⁴Nla ye niñule, nn ye kɔ kusoi wai. Nn ye uco likɔ káipinke. Nn ye ríyú wéesi, nn ye kɔ ne rikɔkɔri n fulaalē. ⁵Nn ye líka wa lee áí aseí m má. Nn ye n wéesi re líké ne mmecire sonesi. Nn ye wɔɔsi, nn ye kɔ uco nkefa-i n fanaalē. ⁶Piyaaluke pin yei n we, áí ye n n láárú, amá nsmései mee ye ntikiñ niñukuse. ⁷Nla yèè mpá yo uco sáreile. N ye kɔ mpá yo kémee nfatene m mále, nn kɔ n tálē te mpá yo yé sonesi. N ye kɔ ne mpá yo n kaharile.

⁸Nla nn ye píkaí tene. Pi yé Uléecaa rinyiri ne písímé riyá. Nfáasɔne meyu mpehē mpehē písímé yé kam api kpi, menyuwe ame kɔtɔ wai. ⁹Li we re kukéri kukéri kari mpá yo nyu. Kukéri kukéri kari kɔ Uléecaa rinyiri ne símisi. ¹⁰Amá lelee n nyam ne kɔtɔ-pɔ lin píyei n leeme, lelee kukéri n we ye lē kɔtɔ wale.

¹¹Kam pee iwá n we, menésímé ne kenémúñé ne nnésɔhɔɔsimé ye peé wele yare kewá. Amá kam nkpéni riwéése n wa, ne liwánkɔ lē tíyele. ¹²Tɔ neni nyánile lin hiihiilē yare kenípeenyáni kémee kumíri. Amá tɔ kam ari kerɔyú-i nma mpá yo yenu nɔne. Kukéri kukéri kam neni u nyu. Amá né keyáa picére u tenese nɔne yare kuu né n nyu meco. ¹³Lē nnya nkpéni, mpá likei tɔɔɔ nní nnéí lin píyei n tene, nfatene ne linyine kecáá pitá ne nla páa yé tene. Likei lē ketaani áí kutene we. Amá nla mee likpéé.

Nfáasɔne liheehé kecáá nsímé

14 Nla kani yé mefoi n wéesi noké m má. Ani n náasi noké kɔ Nfáasɔne liheehé yē, aí ne tɔsu noké Uléecaa rinyiri ne n símisi. ²Mesei ye me re usoi nkó yee Nfáasɔne meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Uléecaa

rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u kóméi. Nfáasɔne kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³Amá úye un ye Uléecaa rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē uú ne símisi. U yé pi lē api Uléecaa ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kɔ piakiñ niñukuse. ⁴Nkó yee Nfáasɔne meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Uléecaa ncee-i papukusele. Amá nkó yee Uléecaa rinyiri ne n símisi ye picɔ Uléecaa ncee-i papukusele.

⁵Ne peé la yare nónnénéí noké Nfáasɔne meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyánsei n la yee noké pee Uléecaa rinyiri ne n símisi. Nkó yee Uléecaa rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasɔne meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yé picɔ kuláa wa, ai tíyese api Uléecaa ncee-i papisi. ⁶Pimáreco, ne la ké nɔ pise re nen nókenémeé n hapɔ nen Nfáasɔne meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yé nɔ yóriye? Ái nen nsímé ke Uléecaa né n nyíse nɔ n símisi, née nen nsɔhɔɔsimé nnyine nɔ n símisi, née nen Uléecaa rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nɔ m pa kai yé kuláa waa? ⁷Limeco kaí we ne iyómelū yare nní risū née kusole kapi ye ne anípe m pi. Lianɔ ansá n kóólentelē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risū kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸Uyee rináatɔñ n símisi unsá anɔɔ n lese líké n kpáiiilē, wóo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atɔpi leepɔ? ⁹Limeco, nɔn Nfáasɔne meyu mpehē mpehē n símisi, nonsá ye rinɔɔ m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwɔo kani pee lē símisi. ¹⁰Meyu ye kulúí wele ketē kecáá, amá méka áme mekecɔpe we re áme aseí má. ¹¹Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nensá umeyu n kóméi, ne ukemee usáne le, uyē un kɔ né kémee usáne. ¹²Limeco, yare kani nní n la noké Nfáasɔne liheehé meyá m má, ani

n wéési mefoí re nõké meýá liheehēe m má lee ye Uléécaá icápine pikó n lé piké ne nfatene kémeé m papisi.

¹³Lē nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi uké Uléécaá pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémeé n we kañ ne yáási. Amá menésõhõ áme pee líka wai. ¹⁵Lē nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémeé n we ne keyóme yáási, am kã menésõhõ ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémeé n we ne yõ, am kã ne menésõhõ yom. ¹⁶In te Nfáasone ñmane kaá ne Uléécaá pãnese, íye ke nkó yee úu meyu mē n kómei uu yé fe uu pipõpãnese iyáhaa kecáá rinõ yõsu re Amí! Úu kã pee kómei lē kaa n tee. ¹⁷Mpá ipõpakare kaa Uléécaá m pakarente iké íye nsá n nyañ, íi nkpáni ucõ lénine uké ne nfatene kémeé m papisi.

¹⁸Ne Uléécaá pãnese re u tíyese nen Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi lin nõnnénéí mmú fe. ¹⁹Amá mpá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutõsi né n we re ké anõ fíi nyee kúkome n we símisi ké ne pi céési, ne kam yé meyu kápi n kómei ne anõ kulúí pi n símaanke. ²⁰Áni kape mewá m músu. Ani akõpe piwai ncee kémeé n nyañ yare siwá fenféí. Amá ani ye mewéese musí. ²¹Yare ke Upíima uu m ma api Uléécaá Nsímé ritelé-i wõlu re:

Pisoi mpí pee meyu féé n símisi ne pisáne anõ kañ ne tikine ké ne pinésoi símisi.

Amá mpá ne lē, ápi waisene.

²²Lē nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē pisímé ye pepee ápi Kirisi m pakarelē kémeé rícere le re linyine ye wai. Amá ái Kirisi pikó kémeé linyine yoriye. Limecõ, nõké ne Uléécaá rinyiri n símisi ye Kirisi pikó kémeé rícere le re linyine ye wai. Amá ái pee pepee

ápi Kirisi m pakarelē kémeé líka yoriye. ²³Uléécaá pikó pin nkpéni n cápinelē pin pinnéí Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pee ápi limekõ n nyu née pepee ápi Uléécaá m pakarelē pin kei n lompo, ápi yé maa re nõ pisõhõtore lee? ²⁴In te pi pinnéí Uléécaá rinyiri ne símisi, ke unyine yee úu Uléécaá m pakarelē née unyine yee úu limekõ n nyu uu kei lompo, u yé ukefa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵kemúnjé kee ukefa-i m pékaalē ake kpáii, uu pee kényu ketē kipi uu Uléécaá pakare, uu yóó re meseisei ke Uléécaá uu nõkenécõpe we.

Lē kai m pise re liké Kirisi pikó icápine kémeé n sone

²⁶Yo kai nkpéni pise re nõké n wai, pimárecõ? Nõn ye n cápinelē te keyóme kani yáási, nõkenécõpe unyine yéé fe uu yóm, ucõ uu icélaa inyine pa, Uléécaá uu ucõ nsímé nyíse, ucõ uu Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi, ucõ uu measei lese. Li pise re linnéí liké n léni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémeé papisi. ²⁷Pisoi pin ye Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisine, ápi kape ye pité née pitaani rifaau. Piké ye kã use use símisi. Li kã pise re unyine uké ye n we un pinsímé mmē tuisse. ²⁸Úka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséé. Piké ye ne pimacire kefa-i n símisi, api ye kã ne Uléécaá n símisi. ²⁹Li pise re pepee Uléécaá rinyiri ne n símisi pité née pitaani piké ye símisi picõ api ye pinsímé mmē músu api yénu. ³⁰Amá in te Uléécaá ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise re uyee pee n símaari uké riséé piké nkó kutu ricõ. ³¹Nõ ye fe ani nõnnénéí Uléécaá rinyiri ne símisi ani tisentene, mpá úye uú ne icélaa inyine yenu uu mólú, ai kã ne mpá úye n ñmõpúsélē. ³²Pepee Uléécaá rinyiri ne n símisi ye ihee iyē ke Uléécaá uu pi n he kecáá ñnañe mále. ³³Li we re Uléécaá

úu méwoo méwoo ukó, amá nkíhniḡe ukó lo.

Yare kai Uléecaa pikó icápine nnéi kémee ní we, ³⁴li pise re pinósi piké ye Uléecaa icápine kémee n séélē. Ápi ncée má piké ye kei n símisi. Li pise re piké pimécire ricepise yare ke isé ii m ma. ³⁵Pin linyine n la piké céri, piké ye pip-ila pise síyo-i. Ái ne sá re unósi uké ye Uléecaa icápine kémee n símisi.

³⁶Née no músu re nókencémee nké-i ke Nsímé Kecire nn léeme? Née nǒ ḡmane kémee knn hápǒ? ³⁷Úye un m músu re u Uléecaa rinyiri ne símisile née u Uléecaa Nfaasone ihée inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nó ní wólu ye Upíima isé le. ³⁸Amá úye unsá lē n nyu, Uléecaa páa kǒ liute nyu. ³⁹Lē nnya, pimárecǒ, ani n wéési noké ye ne Uléecaa rinyiri símisi. Amá áni kape n yulu re pisoí ápi kape ye Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi. ⁴⁰Amá li pise re noké linnéi n wai lin nyaḡ, ái kape m pulu.

Kirisi meyise nkǒ kémee nsímé

15 Pimárecǒ, Nsímé Kecire kam nó rin-yóó ani n ḡmurei, ani kǒ nkemee iníḡi wai kam la ké nó léise ²re n nórinye luḡe, in te no ḡsone m múílē. Insa lē, méwoo kaní ne kefa n tene.

³Nsímé mmē kam tinécúruu n kǒ kam yé te né mefoí nó ritéḡse. Lelee re arókpǒpe nnya ke Kirisi uu kpu yare kai pǒe mekeeme Uléecaa ritelē-i n wólaalē. ⁴Pi u kulesile uu keyáa táanū tunḡe pikǒkpǒ kémee yisi yare kai kǒ mekeeme Uléecaa ritelē-i n wólaalē. ⁵Kuu pikǒkpǒ kémee n yisi, Piyee uu u yenu, upitume kefi ne pité api kǒ limemáa u yenu. ⁶Uu limemáa upimarecǒ píle píle menupū ne kuláa umecire nyíse itunḡe ise-i. Picǒ ye pikecǒpe kpínle, amá pimeyā ye ne nfáa mále. ⁷Uu kǒ limemáa Yakupu kpáfúme, uu kǒ pǒe limemáa pitume nnéi kpáfúme.

⁸Uu pǒe pē nnéi memáa kǒ metǒrcǒsei né umecire nyíse, né nkó née nní

ní we yare kewá pēni kapi mári. ⁹Née Kirisi pitume kecǒpe usínsá. Ám tu re piké né sée re utume. Li we re ne pǒe Kirisi pikó wéekuselenle. ¹⁰Amá Uléecaa ipeelée yee tíyese kam ne isoi nnyí kam nní ní le we. Kefa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei wale am pitume picǒ nnéi feriyē. Asei kecáa, ái née keisi, uipeelée yee pikei pē wa. ¹¹Lē nnya, mǒpá lin né née lin pǒepe pikei pē wa, Nsímé Kecire kari nó yóólē. Mmē kani kǒ ne kefa tene.

Tǒ meyise nkǒ kémee nsímé

¹²Tǒ yóólenle re Kirisi ye pikǒkpǒ kémee yisi. Íye ke nókencǒpe pinyine api yé pǒe fe api re pikǒkpǒ ápi ye yisi? ¹³In te pikǒkpǒ ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kǒ yisi. ¹⁴In te Kirisi úu yisi, ntósimé kari n yóólē ye méwoo le. Méwoo kani kǒ ne kefa u tenelē. ¹⁵In mesei re pikǒkpǒ ápi ye yisi, ke tǒ pǒe we tǒn yóólē te Uléecaa ye Kirisi yukuse, úu kǒ pǒe pikǒkpǒ kémee u yukuse, tǒ ne u rikpárale, ari pǒe wai pitansei nǒome. ¹⁶Li we re in te pikǒkpǒ ápi ye yisi, Kirisi páa kǒ yisi. ¹⁷In te Kirisi úu yisi, méwoo kaní ne kefa u tenelē. Nǒ kǒ ne nǒanékǒpe kémee wele. ¹⁸Li kǒ nyísele re pǒepe Kirisi ne kefa n tenelē apí ne kpi ye pǒlaalenle. ¹⁹In te ketē nté isoi ḡmane nnya karí ne Kirisi tálē, lirǒcǒ ye íwe wele ai tǒsu mǒpá úye.

²⁰Amá mesei ke Kirisi uu pikǒkpǒ kémee yisi. Uyee mefoí yisi. Li nyísele re picǒ pǒe n kpí pǒ né kǒ kam api yisikee. ²¹Usoi use yee ne sisoipipi nkǒ ka. Usoi use yee kǒ tíyesene sisoipipi síké ye ne pikǒkpǒ kémee yisi. ²²Ke pisoí nnéi ne Atam api m pénéle nnya kapi kpíni. Kapí ne Kirisi m pénéle nnya kapi limecǒ pinnéi nfáa fale yenune. ²³Amá mǒpá úye ne uitunḡe ye nyi. Kirisi ye piyise masile. Uyee ufoí. Un píyei n ka, upikó pǒe limemáa yisine. ²⁴Limemáa ke mǒpá yo ketǒ ake pǒe sónti, kumúnḡe

kpe-i ke Kirisi uu iyóɔpi nnéi ne nnaŋe nnéi ne n-yóɔpinanɛ nnéi tékééne, uu pee un-yóɔpinanɛ nnéi Sáa Ulééca a nipe-i wai. ²⁵ Li we re Kirisi uké pee iyóɔpi n tū kelene liké ha ne tu peé uye-i ke Ulééca uu yé upilaarɔ nnéi Kirisi kenyaale-i rinwúlase. ²⁶ Uláarɔ tɔrɔɔ kuu n tékééne yee nkɔ. ²⁷ Li Ulééca ritelé kémeɛ wólaalé te: Ulééca yé linnéi ukenyaale-i riwulase. Kai nní n wólaalé te “linnéi”, ái pee re ne Ulééca kapi lé tee. Li we re uyeɛ ḿpá yo Kirisi kenyaale-i riwulase. ²⁸ Ḿpá yo in ukenyaale-i rinwula, uyē Ulééca Kepipi uu pee umecire cepise uu Ulééca kenyaale-i wúla. Ulééca yee ḿpá yo ukenyaale-i rinwúlase, kei ke Ulééca uu pee meyiékíyiki ḿpá yo kecáa iyóɔpi tonene.

²⁹ Ani mpí pee ye nní n n̄murei re piké pikɔkɔ n̄nya míni pi wole kecáa musí nké. Yo kapi lé ne náási? In te mesei ye me re pikɔkɔ ápi ye yisi, yo n̄nya kapi pee n̄murei re piké pikɔkɔ pē n̄nya míni pi wole? ³⁰ Tó n̄maa ricuruu ní? Yo n̄nya kari mpí mesére nkɔ lorólé? ³¹ Pimáreɔ, ḿpá keyáa kéye kam nkɔ heirente. Meseisei ke tó ne Urópíma Yeesu Kirisi kupéneɔ aku nó n̄nya meyiékíyiki rikókori né we. ³² In pee sisoipi kemúné kam pee má kam ne Efeesi-pisoí kpáaree pinyine yare icarename tɔpu, yo kai yé né yóriye? In te pikɔkɔ ápi ye yisi, tóké mese n wai yare kapi n̄ ma re: Tó kóso kpine, lé n̄nya tóké n le tɔn níru. ³³ Áni kape tíye unyine uké nó káraase: Aséne kópe yèè isoi sone caaile. ³⁴ Ani nómenécire tí ani músu n̄sone, áni kape akópe n wai. Pisoí ye nókenécɔpe wele pee ápi Ulééca n nyu.

Ipiŋe íye ke pepɛ nkɔ kémeɛ n yisi ápi má?

³⁵ Unyine yé pise re: Íye ke pikɔkɔ ápi ye yisi? Ipiŋe íye kapi ne pɛeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Áa nyu re pinsá rilukepipi n lukesi, ári yé fe riké lee? ³⁷ Tipipi rinyine

kaa ye lukesi re mpuri. In n la, risirépipi néé rilukepipi féé rinyine. Ái kuléé kpeɛ n lelune ricuruu kaa ye lukesi. ³⁸ Ulééca yee ye pee ripipi té ipiŋe iyē kuu n̄ la he. Ḿpá ripipi ríye kuu ipiŋe yee ne ri n sá he.

³⁹ Lifáakó ái linnéi isare ise má. Isoisare ye ne isee ikó kóólelenle, sinúipi isare ne impehē, ikpíntomé ikó ne iyē mpehē kɔ.

⁴⁰ Limɛɔ ke kelééca-pɔ likó ipiŋe íi ne ketē nté likó ipiŋe kóólélé. Kelééca-pɔ likó nsone ne mmpehē, ketē nté likó nsone ne mmē mpehē kɔ. ⁴¹ Itunɛ ye imetéi cire mále, iwáre in imekó má, awárepi pón kɔ amekó má. Ḿpá awárepi ricuruu áa metéi mese má.

⁴² Limɛɔ kai sónti liké kumúné kpe-i ke pikɔkɔ ápi n yisine n we. Pi ye pin pisoí n kulesi, pi ye fɔnile, amá Ulééca un pi n yukuse, ápi pee píkai nkɔ kpáne. ⁴³ Pi ye kékulaa-i íwe n wele ápi kɔ páápú. Amá Ulééca un píyei pi n yukuse, pi ye pee ríyu m mále pin kɔ páápú. ⁴⁴ Isoipiŋe n̄nyí kari nní n nyáni kapi ye kékulaa-i m má. Pin píyei n yisi, ipiŋe fale ke Nfáasone nn ye n he kapi máne. Lé n̄nya, isoipiŋe n̄nyí kari nní n nyáni ye wele. Limɛɔ ipiŋe iyē ke Nfáasone nn ye n he pó ne kɔ wele. ⁴⁵ Lé n̄nya kai Ulééca Nsímé ritelé-i wólaalé te: Usói foí uyē ke Ulééca uu n wa uu u séi re Atam ye kesoi pipi le keɛ nfáa n yé. Amá Atam tɔrɔɔ yee nní Kirisi. Ukemeé ke Nfáasone nn we nn ye nfáa he. ⁴⁶ Ái ipiŋe ke Nfáasone nn ye n he yee pee mefoí we, amá isoipiŋe n̄nyí kari nní n nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasone nn ye n he ye kepire sóntile. ⁴⁷ Ntaai kapi ne usói foí m̄. Uyē ne ketē nté ukó le. Kelééca ke ulírú pó léeri. ⁴⁸ Pepɛ ketē nté n̄ we ye we yare uyē kapi ne ntaai m m̄ meɔ. Pepɛ kelééca-pɔ n̄ we ye we yare uye kelééca-pɔ n léeri meɔ. ⁴⁹ Tó ne neni wele yare uyē kapi ne ntaai m m̄ meɔ.

Limewo kari ko sɔnti také n we yare uyee keléecaa-pɔ n léeri.

⁵⁰ Pimárewo, ne la ké nó maa re isoip-ijɛ nnyí kari nní n nyáni íi yé fe iké Uléecaa iyɔɔpi kémee lompɔ. Ái líka nnya, lelee ye n caai ái yé fe liké pansé licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu ríco ké nsímé nnyine mee m pékaalé nó símisi ani kóm te ári ntónéí kpine. Amá tɔ kam ari ntónéí mmú ipijɛ féé conse. ⁵² Kumúnjé kuse kunyine-i ke rináatɔŋ arí ha meyéne mese keyáa tɔɔw ténine. Tin lē n tē, pikpɔkpɔ api yisi api pee pansé pikpɔciré. Tɔ mpí, tɔw likumúnjé kpe-i nfáa m má, tɔw ipijɛ féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki pise re irɔpiŋe nnyí yee ye nní n caai iké pansé icaaiciré, irɔpiŋe nnyí yee ye nní n kpu iké pansé ikpɔciré. ⁵⁴ Lelee ye n caai lin píyeyi m pansé likpɔciré ke nsímé mee n wɔlaalé nn pee sɔnti: Mme mee nní re: Pi nkɔɔ feriyɛ api n tékéé.

⁵⁵ Nkpɔ, áa nkpáni feriyɛ!

Nkpɔ, mepóló kaá ne n kóni ye tenele.

⁵⁶ Akópe nyee nkɔɔ meló waise, isé yee akópe ánaŋe heelé. ⁵⁷ Amá tɔ Uléecaa pakare kuú ne Urɔpíima Yeesu Kirisi rintíki uú ne ánaŋe rɔ he ari nkɔɔ feriyɛ.

⁵⁸ Lē nnya pimárewo kecire, nɔ́inépiŋe íi kape riyɔɔ, áni kape n tiŋarente. Ani mpá píyeyi n keŋaalé non Upíima pikei ánsone wai. Nórínécúruu ye nyule re pikei pē kani ukupéneco kémee n wai ápi yé méwoo wa.

Ítɔhɔ kapí ne Yerusalem-pɔ Kirisi pikó n sí

16 Siwóó itɔhɔ kapí ne Yerusalem-pɔ Yeesu pikó n lénine nkó ye nkpéni mmú: Ne lē kai mewai m má Uléecaa icápine pikó pee Kalasii-pɔ n we písímé masile. Nóké ko pimewai ritiki. ² Mpá kewénteŋyaa ukóso úye, mpá úye uké ye lē kuu yé n fe uu tɔhɔ ukéyɔ-pɔ iyaa yekei. Ké ne n tuiɔɔ, non lin-

néi picápine masí. ³ Nen píyeyi n tuiɔɔ, né átelé wói am pē kani n lése re piké ne nɔ́inétɔhɔ Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tɔ ne pē yé nsé tipéne.

Lē ke Pɔɔli uú ne piwai n náási

⁵ Masetuwaani ketē kam tíkine ké ne nɔ́kenémee tuiɔɔ. Kei kam cɔpune kelene.

⁶ In n la, né nɔ́kenémee siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyiyee kumúnjé nnéi nɔ́kenéméé tone ani né léni am ne kei kam n sí tɔmpɔ. ⁷ Li we re ám neni la ké nó yé am ne n tɔsu. Amá Upíima un n la, ne la ké nɔ́kenémee siyáa wa. ⁸ Amá né pee Efeesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ái líka nnya, mpá ke piláarɔ api kulúí n we, li kei ncée né tápilele fouu ké ne pikei píima pinyine pee kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nɔ́kenéméé n tuiɔɔ, ani u yɔsí ánsone, áni kape tíye uripɔɔ riké caai. Li we re menéco kuu Upíima pikei wai. ¹¹ Lē nnya, úka úu kape u lómiise. Amá ani u lē uké nkíŋniŋe ne uncee sone uú ne kenémee peeri. Tɔ ne Yeesu pikó picɔ ye u ménle. ¹² Ne urɔmárewo Apoloosi pɔ́ tiŋmɔ́púsele re u ne Yeesu pikó picɔ piké nɔ́kenéméé hapɔ. Amá úu kahane n ŋmurei re u yé nkpéni tɔmpɔ. Lin píyeyi ne u rinsá, u yé hapɔ.

Icélaa tɔɔw ne iyáhaa

¹³ Áni kape lpilɛ, ani nfatene kémeé n we, ani itisi yɔsí aní m páápú. ¹⁴ Ani mpá yo n wai ne nla.

¹⁵ Pimárewo, nɔ nyule re Sitefanaasi ne ukéyɔ pikó pee pífoí Akayii ketē kémee Kirisi ritiki api ko mese ne mese Uléecaa pikó kecɔpe pipikei n wai. Lē nnya kam te ké nó pise re: ¹⁶ Ani nɔ́menécíre ricepise, ani pi ne pē nnéi pee pimewo mē ne pipikei n ŋmɔ́púlē metene n we piké nó n séni.

¹⁷ Sitefanaasi ne Fɔrutunatuusi ne Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni

ń we, pepeẽ lē kani yé pee n wa né wai.

¹⁸Pi rinékíh niŋukusele yare kapi nó n wa meco. Ani lipite pē ipakare pípa ceri!

¹⁹Uléecaa icápine yee Asii ketē kecáá ń we pikó ye nó yáási. Akilasi ne Pirisili ne Yeesu pikó pee ye pikeyo-i n cápine ye nó yáási, nó ne Upíima kupéneco kémeẽ.

²⁰Nópinémáreco nnéí pee nté ń we ye

nó yáási! Ani nómenécopecire yáhaane ani memáreco pirane. ²¹Né Pwoli, née rinécúruu ne kunénípe anó nnyé wóí re

ne nó yáási. ²²Úye unsá Upíima n la, Uléecaa uké u rité! Maranata! A kam,

Urópíima! ²³Upíima Yeesu uké ípeelée nó nyíse! ²⁴Ne nónnénéí lale nó ne Kirisi

Yeesu kupéneco kémeé.

Títelē lírū ke Pwoli uu Korenti pikó n wóí

Lelee rítelē ntí kémee ní we

Kaí ne rítelē foí kewole-me n kpíime, Korenti pikó ápi kómeine. Lē nnya ke Pwoli uu pi wolu uké pi nyíse re uripwó ye ne pi caailenle.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinelē ye nní:

1. Pwoli ye lē kuu Yeesu Kirisi itume n le nkó símisi. Likei lise kuú ne n náási yee re uké mpá yei tíyese piké Sáa Uléécaá ne Yeesu Kirisi ceri. Íwe ne ncóŋ ye keméé piyele, amá níniŋe kuú ne mpá yo kahari (1-7).
2. Pwoli ye Kirisi pikó pwe Korenti-i ní we pise re piké kefa kese ne Yerusalem pikó pwe íwe m má he. Lē ke picó api meyá m má, liké pē kai m párlē yoriye. Áyu nyee pilénaane kari yé n fe ari Yeesu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hele (8-9).
3. Pwoli ye nyíse re u alari mále uké pitume nōome mewai ne pinnoosimé kési (10-13).

Iyáhaa

1 Née Pwoli yee Uléécaá mela kémee Kirisi Yeesu utume m panse, ne urómáreco Timotee. Uléécaá icápine yee Korenti-i ní we ne Uléécaá pikó picó nnéí pwe Akayii ketē nnéí kecáá ní we kari rítelē ntí wólu. ²Urósáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípeelée nó nyíse api kó nkíŋniŋe nó he.

Pwoli ye Uléécaá pōoneŋe

³Tó Uléécaá pakare. Uyee Urópíima Yeesu Kirisi usaa. Uyee íwe ró n té uu kó mpá yo kémee arókiŋ niŋukuse. ⁴Uyee ye ntócsŋ nnéí kémee arókiŋ niŋukuse uu

re tóoké ye kó fe tóké pepere ncóŋ mpehē mpehē kémee ní we akó níŋukuse yare ke uyē uu aróko n níŋukuse meco. ⁵Ái linyine nnya, tó Kirisi íwe iyē ico meyá lele. Limeco ke Uléécaá uu ne Kirisi tikine uké ne arókiŋ meyá niŋukuse. ⁶Mpá tón íwe n le, tó i lele re Uléécaá uké ne tó ritiki uké ne nōanékíŋ niŋukuse uké kó nōanéyu lo. Uléécaá un ye arókiŋ n niŋukuse, u lale nóké nkíŋniŋe yē nóké ye ne fe nóké ne meróco íwe iyē ico kémee n kahari. ⁷Lē nnya, tó ne nó tálenle meyíkíyiki. Li we re tó pinyuwe máálenle nōone re kani nní írōwe ico n le, Uléécaá ye nōanékíŋ niŋukusene yare kuu aróko n níŋukuse meco.

⁸Pimáreco, tó lale ani ceri re tó Asii ketē kémee íwe píima lile. Háí írótsi íí ne tene, ai ró feriyee ari peé m músu re ári yé pwe nfáa rikpá. ⁹Amá tó ne pwe meyíkíyiki nkpo kukpáhá pikóme masile ari ntókpó yósu. Li lē wale re ári kape ye ne meróciŋe n tálē, amá tóké ye ne Uléécaá yee ye pikpókpo kémee písoi n yukuse n tálē. ¹⁰Uyee nkpo mmē kémee ró lése, uyee kó pilése ró kpáne. Meyíkíyiki kari ne u tálē te u yé kó pilése tó rikpá. ¹¹Nó ne kó keyóme yáásile nōn ne likemee ró léni. Písoi meyá ne keróccá keyóme yáásile, Uléécaá un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke písoi meyá api sónti piké tó nnya kó Uléécaá pōoneŋe.

Pwoli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹²Lelee rikókwari ró ní we ye nní: Ári níka kerófa-i ne meróciŋe cési. Kecíre ne kefa kese ne aseí nyee Uléécaá kémee n léeri kari ne mpá úye inipee-i pirókei wa, aí ne tósu nōkenémee. Uléécaá kémee kai léeri, aí sisoipipi mewééseŋo-i kai léeri. Uléécaá kefa kuú ne ró n fénne kémee kai léeri. ¹³Ái liféé linyine kam nó wólu, lē kani nní ní kééni nōn kómei memáá. Ne kó tálē te nó kam ani nōone pikóme kpá ne kéto-pō re ¹⁴kukéri kukéri ŋmane kani neni kómei. Nō nyule re

Urúpíima Yeesu un píyei m p̄eme, li yé t̄́ nnya rikók̄ori nó wa yare kai k̄o n̄́ nnya rikók̄ori t̄́ n waine. ¹⁵⁻¹⁶L̄́ kam̄ ne tálē nnya kam̄ p̄e la re nen Masetuwaani n t̄́su, ké nó rilóólú. Nen k̄o Masetuwaani n leeri, am k̄o nókeném̄e pitiki k̄pá am lis̄one melírū nó he. Kei kani yé p̄e ne m̄pá yo né l̄́ am̄ ne Yutee ketē s̄i. ¹⁷Yare méwoo kam kemún̄é k̄e wa, néé íye? Néé kam m̄ maa re né l̄́ wa, kesoiip̄i memún̄é kam l̄́ mus̄i nen k̄éyu ne kepire s̄one? ¹⁸Ne Unélééca, ns̄imé mm̄ē kari mes̄ere nó n yóólē n̄́n k̄éyu ne kepire nk̄ó. ¹⁹Li we re Ulééca Kepipi Yeesu Kirisi ns̄imé ke t̄́ ne Silasi ne Timotee ari nókeném̄e rin-yóó n̄́n k̄éyu ne kepire nk̄ó. Asei ase kuu má, nye nyee “εεε”. ²⁰Yeesu yee mesei l̄́ ke Ulééca uu m̄ maa re “εεε” u yé r̄ó wa. Yeesu uyē kari ye k̄o ne ritiki ar̄i ne Ulééca r̄iyu waise re “εεε” u l̄́ kuu r̄ó m̄ ma wa. ²¹Ulééca uyee tíyesele t̄́e t̄́ ne nn̄́ t̄́k̄é t̄́ ne Kirisi kup̄éneco k̄ém̄e in̄́j̄i kari. Uricuruu yee r̄ó lése uu ukuwéem̄e yekei. ²²U nw̄ó̄i keróccá wale uu Nfáas̄one keróm̄e wai uké ne r̄ó nyise re u lis̄one ne r̄ó ménle. ²³Ulééca ye nyánile! In te ne kiraasele, uké linyine né wa. Ám la ké nó m̄ pekesi nnya kám nókeném̄e Korenti-i p̄eep̄o. ²⁴Ái n̄́nan̄e kar̄i ne nó wai re ani ne kefa tene. N̄́o n̄́fatene k̄ém̄e in̄́j̄i piwai máálenle n̄́s̄one. Amá t̄́o la re t̄́e ne nn̄́ t̄́k̄é kes̄é n̄́ keisi liké mp̄ónare nó n̄́ heelē.

2 Ám la ké n̄́anép̄o caaise nnya kam tih̄ó re ám nókeném̄e p̄eep̄one. ²Néen nkp̄eni n̄́anép̄o n̄́ caaise, w̄oo yé p̄e n̄́ memáá né tip̄o larukuse, insá nó mp̄i ap̄o kam n̄́ caaise? ³L̄́ nnya kam títelē t̄́e l̄́e nó w̄ó̄i re nen píyei n̄́ tuīp̄o, ám kape nó mp̄i, n̄́o yé p̄e rinép̄o n̄́ larukuse k̄ém̄e men̄́je mp̄ócaai yē. Ái céreise re ne ye nen mp̄ónare m̄ má, li ye k̄o nónnénéi mm̄ú n̄́ láárúle. ⁴Nc̄oj̄ píima k̄ém̄e kam̄ p̄e we lin kewuu-i né mulú, nen meyík̄iyiki t̄́eni am̄ ne ritelē t̄́e nó

w̄ólu. Amá ám nó w̄ó̄i re n̄́anép̄o aké caai, ne nó w̄ó̄i re ani ceri re ám kusa nó la.

Píkē uwaikópek̄o akópe sárei

⁵Asei kecáá in te unyine ye p̄isoi ap̄o caaise, ái né kuu wa, amá nónnénéi ap̄o kuu caaise. Ám kape ne rinnák̄ise nnya, né re nómen̄́yá ap̄o kuu caaise. ⁶L̄́ ke nómen̄́yá ani nn̄́ u rinc̄óise ye ne u píye. ⁷Li nkp̄eni tu re n̄́k̄é l̄́e u sárei, ani urik̄ij̄ nījukuse, mp̄ócaai píima nnyine n̄́n kape ne n̄́ ka nké u n̄́ lóise nnya. ⁸L̄́ nnya kam nó welu re ani n̄́ wai liké n̄́ nyis̄elē te n̄́o u lalē. ⁹L̄́ nnya kam títelē t̄́e nó n̄́ w̄ó̄i yee re ne p̄e lalē ké nó p̄e ké yé te n̄́o m̄pá yo k̄ém̄e ripakare má néé áni má. ¹⁰N̄́on̄́ úye uakópe n̄́ sárei, né ne k̄o liute sáreile. In te né ne nnyine má ké unyine sárei, ne nó nnya liute pisárei masile yare kai Kirisi k̄ém̄e m̄ pise. ¹¹Ne l̄́e wa re Setani úu kape ne nc̄ee n̄́ yé uké r̄ó feriyē nnya. Li we re t̄́o umela kuú ne n̄́ náási n̄́s̄one nyule.

Lelee Turowaasi-p̄o P̄ooli rip̄o n̄́ caaise

¹²Kumún̄é kpe-i kam Turowaasi-p̄o Kirisi Ns̄imé Kecire piyóó n̄́ háp̄o, Upíima ye nc̄ee né t̄́pilele re ké pin̄́kei wa. ¹³M̄pá ne l̄́e, tinép̄o ye p̄e caailenle, kám uném̄areco Tiiti n̄́ yé nnya. Am p̄e Turowaasi pik̄o-i yisi am Masetuwaani ketē s̄i.

Yeesu Kirisi yee ye tíyese kari ye feriyē

¹⁴Ulééca yee ipakare te, uyee tíyesele kari Yeesu kup̄éneco k̄ém̄e mes̄ere feriyelē t̄́on̄́ men̄́je-n̄́an̄e nn̄́oj̄ s̄one. T̄́o kuu ye ne ritiki p̄isoi ap̄i ne m̄pá yei Kirisi ceru yare tulaali k̄páhák̄o kapi f̄ó. ¹⁵T̄́o Kirisi utulaali le Ulééca keyu-i ne p̄e ke Ulééca uu n̄́o ne p̄e p̄e mp̄olecee n̄́ t̄́kilē k̄ém̄e. ¹⁶Tulaali uyee p̄e p̄e nn̄́ mp̄olecee n̄́ t̄́kilē kecáá kukpáhá kunyine mále, k̄p̄e ye usoi n̄́ kpu. Amá ku

pē ayu ke Uléecaa uu nní n ló kecáá kukpáhá kunyine le kpee ye nfáa n he. Lē nnya, wóo kecire yee tulaalē te u yé lipikei pē wa? ¹⁷Tó, ári picó meyā pēe Uléecaa nsímé ne n kpéense meco we. Amá Uléecaa yee tó tumme tón urinyiri ne aseí uinipee-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kémee.

**Nkómeine fale kémee
píkeikó kecáá nsímé**

3 Nó nkpéni nyáni yare meróóire kari nó nyíse, née íye? Née yare ke picó api ye n wa meco li kó tó pise re piké rítelé keróóáá wói tóké nó nyíse náké kelene ró céri? Née li pise re nóóké rítelé keróóáá wói tóké picó nyíse piké kelene ró céri? ²Nórinécúruu, nó rítelé ke Kirisi uu keróóáá n wói. Aróókíj kémeé kapi ri wólaalē. Nó ke písoi api ye ne ró céri. Písoi nnéí yé fe api rítelé tē ceru api kó ri keeni. ³Nó aseí kecáá rítelé ke Kirisi uú ne pírókei rintíki uú ne wólu. Ái kéwóle meni menyine kapí ne ri wói, amá Nfáasone mee Uléecaa kémee n léeri kapí ne ri wói. Ái kó aparekpán-cúkú kecáá, amá sisoipipi akiñ kémee kari wólaalē.

⁴Kari Kirisi ne rintíki tón ne Uléecaa tálē nnya kari lē símisi. ⁵Ái re tó músu re tó fe ari ntónaŋe cire ne linyine wai. Amá Uléecaa ŋmane yee ye tíyese kari ye fe ari li wai. ⁶Uyee tíyese kari panse nkómeine fale kémee píkeikó. Ái isé wóle-wóle ke Uléecaa uu nkómeine fale kémee ró pálé, amá unfaa kuu ró pálé. Isé wóle-wóle yee ye ne nkó ka, amá Nfáasone pó ne ye usoi nfáa hele.

⁷Uléecaa ye pēe mekee-me aparekpán-cúkú kecáá uisé wóile umeyóopi ame pēe likumúŋé kpe-i n tēlu. Moisi keyu ye pēe tēlule hái, Isirayeeli pikó ápi ye pēe fe piké u riweríi. Ái kó re mesére ke Uléecaa meyóopi mē amé pēe we. In te isé yee ye ne nkó n ka yé fe ii lē nyíse re Uléecaa meyóopi áme kusa piye,

⁸íye ke Nfáasone mee ye nfáa n he póo yé pēe mese wa? ⁹In te isé yee ye n tíyese Uléecaa uú ne písoi túhaane pinsímé nn kpi ye fe ii ró nyíse re Uléecaa meyóopi áme kusa piye, íye ke Nfáasone mewai póo yé pēe mese wa? Ái n yé tíyesele ari panse aseí pite Uléecaa inipee-ii? ¹⁰Tó fe arí maa re tón meyóopi mee pēe mekee-me n tēlu metéí ye nkpéni kpule. Tón pēe mekee metéí ne neni mekó m múŋeisene, tó fe arí maa re neni mekó ye me fele ái nkáripí. ¹¹Aseí kecáá, in te lelee ái mesére n we yé fe ai nyíse re Uléecaa meyóopi áme kusa piye, íye ke lelee mesére n we póo yé pēe mese wa?

¹²Tó ne meykíyiki tálenle ŋmaa. Lē nnya karí ne tírópóo ne kefa kese símisi. ¹³Tó, ári ye Moisi meco kenírípi kéyu yarii. U ye pēe lē yariile re Isirayeeli pikó ápi kape yē lē ke meyóopi mee áme ye n náŋai ame ye meketó n tu. ¹⁴Amá li pēe kunísí pi ricóle. Háí ne neni-me, pi ye pin nkómeine kpure atelé n keeni, kenírípi kese kee ne kéyu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ái líka nnya, Kirisi kupéneco kémee ŋmane ke kenírípi ké ake ye usoi keyu-i le. ¹⁵Hái ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atelé n keeni, kunísí kpee ne wele kun cólē. ¹⁶Amá yare kai n wólaalē te úye yèè un píyei uncee rinyá un Upíima-mē m pansepó, kunísí yèè lele. ¹⁷Upíima uyē kapí nté n tee yee nní Nfáasone. Kei ke Upíima Nfaa nn n we ke usoi uu ye ne uripóo n we. ¹⁸Lē nnya, tó mpí nnéí siyu-i ke kunísí áku nní n cólē, Upíima meyóopi ye mesére ró tēlusele yare kenípeenyáni kémee. Upíima ye ró panseserile tóké kam tóké ne menyíne u wa. Meyóopi ne metéí píima mee mesére n taalē kémee kai lē wai.

**Ári líka tu, amá Uléecaa ye
pēe umemá píima tó rimúise**

4 Uléecaa yee Unfanare kémee upikei ró pa. Lē nnya ke ikari íi ró tenelē. ²Tó piwahakei pēe isei n we kesile.

Ári nnóome ne pirókei wai, ári kó Uléecaa nsímé kéηééselē. Amá tó nsímései yóólenle lin kpáiiilē. Meróla mee re mpa úye uké yé te tó Uléecaa inipee-i aseí pite le. ³In te Nsímé Kécire kari n yóólē ye písoi kuηmaha we, pepee m polu knn kuηmaha we. ⁴Ke ketē nté uyóopi Setani uu inípee pi rinhíla nnya, ápi peé ne nsímé mmē kefa tene. Úu ye ηmurei piké mmetéi mee n wariye yē. Metéi mē kémeé ke Kirisi meyoopi ame léemelē. Kirisi uyē kémeé kai Uléecaa léselē lin nyáni. ⁵Ári yóólē te písoi piké tirócuruu n nyáni, amá Upíima Yeesu Kirisi kari kekpeé waiselē. Tó ye maa re tó ne Yeesu nnya nópinékeikó le. ⁶Uléecaa yee meke-me m maa re: “Metéi meké kuηmaha-i ta” metéi cire mee arókíη kémeé tapaalē. Uyee peé lale uké tó rikpáiiise. Lē nnya kuu umeyóopi mee Kirisi keyu kémeé n kpáiiilē tó céreise.

⁷Tó we yare sipérétúhu kémeé kapi lisone píima rimpóló. Ai peé n nyíselē te ái tó linyine tulaalē, amá Uléecaa nnaηe mee linnéi wai. ⁸Iwe nnyí nnéi ncópurí yee ró kálaalē in tó nyíkilē, amá ái ró feríye, ári nyu íye kari yé wa, amá ári pee ripó fóm te li piluke ró masile. ⁹Písoi ye ró wéékuselenle, amá Uléecaa úu ró fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰Mesére kari Yeesu nnya mpa yei nkpo heirente, Yeesu nfaa nké ne kerómee n nyíselē nnya. ¹¹Tó nfaa mále, amá mesére kari Yeesu nnya nkpo heirente. Li nyíselenle re mpa tón n kpu, unfaa ye irópiηe-i wele mesére. ¹²Li nkpo tó risale nóké ne nfaa m má nnya.

¹³Li Nléecaasimé ritelē-i wólaalē te: Ne ne kefa tenele nnya kam símisi! Kemúηé kese kē kari kesé nfatene kecáa má. Karí ne kefa n tene nnya ke tó kó símisi. ¹⁴Tó meyíkíyiki nyule re Uléecaa yee Upíima Yeesu pikpókpo kémeé n yukuse yé kam uu kó umeco tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ari Uléecaa kekúrí sí.

¹⁵Nó nnya kari lē nnéi wai re Uléecaa uké mpa yei meyá ne písoi kefa fénne piké u ceri, písoi pee yé u m pónese piké kó ne kulái n kpáriise pin umeyóopi taáselē nnya.

Íye ke usoi uu yé nfatene kémeé n we?

¹⁶Lē nnya ke tirópó ári ye pí kai caai. Mpa irópiηe nnaηe mmú nn n teneri, nfaa ke Uléecaa uu ró n he ye mpa keyáa kéye mpaηe kpáselenle. ¹⁷Lē nnya, neni mewee mmé-i iwe kari n le íi líka tu, íi ye kó náηai. I yé kam ii meyoopi píima menyine ró he meteneciré. ¹⁸Ái lē kapi ye ne inípee n yé kecáa ke tó músu. Lē kapi ye ne inípee n yé ái ye náηai, amá lē kapi ye ne inípee n yé pó ne liteneciré le.

5 Tó nyule re irópiηe nnyí kémeé kari nní n we ye we yare kucáηíi kunyine. Kun píyei n fori, Uléecaa ye keyómecaa-pó keyó kee yé mesére n we ne ró mém-pole. Ái písoi pee ke mō, amá Uléecaa yee uricuruu ke mō. ²Tó kó wele tón kucáηíi kpē metene ηmōpu, tón meyíkíyiki káipi tóké keróyo kee keyómecaa-pó n we kémeé lompo. ³Asei kecáa, tón píyei keróyo ke-i n lompo, Uléecaa úu ye meηmane ró leepo. ⁴Kumúηé nkú nnéi kari nní irópiηe nnyí kémeé n we, tó ηmōpule yare ncōni mee ró nyíkilē. Ái re tó lale tóké irópiηe nnyí kémeé le, amá tó wéésile tóké ipiηe yee mesére n we kémeé lō, líké wa re lelee ye n kpu ye nfaa tene-ciré kémeé lompo. ⁵Uléecaa yee tíyese re líké lē kerómee conse. U unfaa ró hele. Lelee nyíse re u kale uké lē kuu tó riínnyí ró pa.

⁶Mesére kari ikari má. Tó nyule re kumúηé nkú nnéi kémeé kari nní irópiηe nnyí kémeé n we, tó Upíima ketone ne ketaa wele. ⁷Asei kecáa, nfatene karí ne sóne, ái lē kari n nyáni nnya karí ne kefa tenelē. ⁸Tó mesei ikari mále tón la tóké irópiηe nnyí kémeé le tóké Upíima kémeé ketóne ha. ⁹Lē nnya kari kó náasi re mpa tón irópiηe nnyí kémeé n we née

tɔn ikemeé n le, irɔsoi iké ne u n sá. ¹⁰Lē nnya kai pise re ntónéi mmú, m̀pá úye uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In te úye ye lisɔne née likópe unfaa kémeé wa, liute uu umewai ihéé yósu.

Kirisi ye tɔ ne Uléécaá kecɔpe nsímé nyóɔnse

¹¹Tɔ nyule re li pise re piké ye Uléécaá wuri. Lē nnya kari ηmɔ́ɔpúlē te pisoí piké ntó́símé ηmurei. Uléécaá ye rɔ nyule n̄sɔne. Ne kɔ nyáni yare n̄́ ne kɔ rɔ nyule n̄sɔne. ¹²Áni kape n nyáni re merɔ́cɩre kari kɔ pinyíse nɔ́ kpálē. Amá tɔ lale nɔ́ké ncée yē nɔ́ké t́ nnya rikɔ́kɔri n wai. Lē kémeé, nɔ́ ye nnyine yē ani ye ne pepeé ye lē ke inípee ii ye n yē ne ríyu n wéési séése. Pē ápi ye lelee rikíη kémeé n̄ we waise. ¹³Tɔn isohɔ n tori, tɔ ne Uléécaá nkɔ́ ye mmē. Amá tɔ n̄́ kémeé ne ntóyukpáii nnéi wele. ¹⁴N̄la ke Kirisi uu rɔ́ n̄ nyíse ye tirɔ́kíη-i wele ari ye peé ne nsímé mmú ηmurei re usoi use kóló yee pisoí nnéi kecáá kpu. Kuu nní n̄ kpu nnya, pisoí nnéi ye kpule. ¹⁵U pisoí nnéi kecáá kpule re pepeé nfáa m má ápi kape kɔ ne pisoí n le yare pimekɔ́ cire-i kapí we. Amá Kirisi yee pikecáá n̄ kpu uu kɔ pikpɔ́kɔ kémeé yisi nnya kapí we.

¹⁶Lē nnya kári kɔ nkɔ́péni úka nyáni yare kapí ye kesoimunjé ne n yē meɔ. M̀pá karí pee mekee Kirisi ne kesoimunjé kémeé n nyu, ári kɔ nkɔ́péni lē u nyu. ¹⁷Úye ne Kirisi pin timpéne, liute ye panselē lifále ke Uléécaá uu n wa. Likpurre ye tɔmpɔle, lifále ai léeri. ¹⁸Uléécaá uyee ne Kirisi rintíki uú ne tɔ ne uricuruu kecɔpe nsímé nyóɔnse kémeé kai léeri. Uyee kɔ rɔ́ forii re tɔké pisoí picɔ́ ne kam piké u ne pē kecɔpe nsímé nyóɔnse. ¹⁹Kirisi ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne uricuruu ne pisoí kecɔpe nsímé nyóɔnse, úu pimewai kópe kpísi uké ne pikei wa. U rɔ́ forii re tɔké pinyóɔnse pē nsímé riyóó. ²⁰Lē nnya, Kirisi yee rɔ́ tumme re tɔké nté upikeikó pee ne urinyiri n

tú. T́ ke Uléécaá uú ne nní t́kilē, ari ye pisoí sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ηmurei piké nɔ́ ne Uléécaá kecɔpe nsímé nyóɔnse. ²¹Kirisi úu akópe áka má, amá uyē ke Uléécaá uu arɔ́kópe cɔnse. Uyē nnya ke Uléécaá uu nkɔ́péni rɔ́ kpíilē te aseí pite.

6 In lē, ke tɔ ne Uléécaá ari nní kesé n keisi nnya, tɔ nɔ́ pise re áni kape tíye kefa ke Uléécaá uú ne nɔ́ n fénne liké méwoo wa. ²Uléécaá ye maa re:

Kai ituηe n tu re ké íwe nɔ́ té ne ne kutu nɔ́ ricɔle,

ke keyáa ke n tu re ké nɔ́anéyu lɔ, ne nɔ́ comele. Lē nnya, ani kɔ te ituηe yee nkɔ́péni lē tu re Uléécaá uké íwe nɔ́ té, keyáa kee tu re uké nɔ́anéyu lɔ. ³Ái tu re tɔké unyine ncée he uké fe uké pirɔ́kei kémeé rɔ́ kési. Lē nnya kari ηmɔ́ɔpúlē te úka úu kape t́ nnya Uléécaá kupénecɔ kémeé loó.

⁴Amá tɔ lale pisoí piké merɔ́wee ritiki piké kɔ́ yē te tɔ Uléécaá pikeikó le ne kefa kese. Lē nnya kari ncɔ́η ne mpári ne mpɔ́ɔcaai kémeé merɔ́cɩre múilē tɔn kahari. ⁵Pi rɔ́ káiiile api hánesi, api pisoí tálaankee re piké pitele rɔ́ wa. Pikei api rɔ́ pelu ari kɔ kunɔ́nkú ne nkú fine. ⁶Ari lē ke irɔ́soi ii n kpáiiilē ne merɔ́nyuwe ne merɔ́cɩre pimúlú ne merɔ́wai sɔne ne Uléécaá Nfaasɔne ne lē kari n̄la yík-íyiki m má ⁷ne nsímései písímé ne Uléécaá nnaηe kpísi arí ne nyíse re tɔ Uléécaá pikeikó le. Asei likɔ́ lee irɔ́tɔpílú kari ye ne uláarɔ́ rintíki ari ye kɔ ne merɔ́cɩre tápisi. ⁸Pinyine ye ríyu rɔ́ waisele, picɔ́ pin isei rɔ́ waise. Pinyine ye rɔ́ pakarentele, picɔ́ pin tɔ́ lámaankee. Pi rɔ́ nyánile yare pinɔ́ɔme in kɔ ne aseí kari símisi. ⁹Pi waile yare ápi rɔ́ nyu, pin kɔ ne rɔ́ nyu n̄sɔne. Pi rɔ́ nyánile yare tɔ kpuwaalenle, tɔn kɔ́ peé ne nfáa má. Pi ye ne nkɔ́ rɔ́ n lale, amá ápi ye pee rɔ́ kó. ¹⁰Pi ye n lale piké tirɔ́pɔ́

caaise, amá lin pee mesére ró láárú. Api ye re to píwekóó le, amá tóo pee pisoí meýā memá waise. Te ári líka má, in kó ne tóo mǎpá yo má. ¹¹Nó píróóóáne Korenti pikó, ani kó te to nó símisile ari kpááise re to nó lale ne kefa kese. ¹²Ári sirófa nó pesí, nóó nóósinéfa ró pesí. ¹³Lē nnya kam nní nó símisi yare sinépipi. Nóóké kó nóósinéfa meróóo ripérése.

Kirisi pikó piké pepee ápi Kirisi ne kefa n tenelē ne pimecire to

¹⁴Nó ne pepee ápi Kirisi ne kefa n tenelē áni kape ye ripéne, ái kó pee re li ye lē tipéne. Íye ke lisóne ne líkópe ai yé fe ai péne? Íye ke metéí ne kumaha aku ye ripéne? ¹⁵Íye ke Kirisi ne Setani api yé fe api kómeine? Yo yee yé fe ai uyee Kirisi ne kefa n tenelē ne uyee úu Kirisi ne kefa n tenelē péne? ¹⁶Yo ke Uléécaá keyó ne piléé kenyóóonse ake pénelē? Tó ne Uléécaá yee nfáa n te keyó le, yare ke Uléécaá ricuruu uu mǎ maa re: Né kam am pikecǎpe n we tó ne pē tǎn sóne.

Ne sónti ké Piuleecaa, pē piké kó pansé pinésoi. ¹⁷Uléécaá uu kó kpá re:

Lē nnya ani mpuri sane pikó pē kecǎpe le, ani iyaa n we.

Áni kape ne líkperinkpekóó líka riko, nékéé pee nó yosí.

¹⁸Ké pee nóónésáa, nóóké pee pinéymáne ne pinékpére.

Né Upíima ínanje nnéí ute, née lē ma.

7 Pinésáne kecire, tóo lē ke Uléécaá uu mǎ maa re u yé wa te. Lē nnya, tóké mewai kópe mee ye ipiñe ne rikíñ n caai heere. Tóké n ñmóópúlē, irósoi iké n kpááilē tǎn nǎóne Uléécaá wuru.

Lelee ye Pǎóli mpóóonare n he

²Áni kape nóósinéfa né pesí! Ári úka líka caai. Ári úka riwárarase, ári kó úka líkó yosí tóké n te. ³Ái akópe kam nó pálē nnya kam lē símisi. Yare kam

pimáa mǎ masí, mǎpá lin nfáa née lin nkǎo, to nó lale meýíkíyiki. ⁴Ne ne ripóó nó láárúle meýá. Nóóinéco ye rikóókari né wele nǎóne. Nǎ ye nnécóñ nnéí kémeé rinékiñ niñukusele ai pee meýá né n láárú.

⁵Hái karí ne Masetuwaani ketē kémeé n tuióo, ári mewénte yē. Íwe nnyí ncǎpuri kari kei yē. Tó ne picó picéñgaankeé ye mpí, iwame ye kó nnyí kerófa-i. ⁶Amá Uléécaá yèè pē apóo nyee n caailē ikari rikpásele. Uyee tíyese ke Tiiti mekame ame ikari tó rikpáse. ⁷Ái umekame ñmane mee ikari né rikpáse, amá kuu kó né n símisi lē kani kó uyē ikari rinkpáse yee kó ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n wa ye nó ricóñle hái nǎn la nóké piyéne né rikpá, nǎn kó kenécáá tǎpu. Lelee tíyese kai meýánsei né larisi.

⁸Mǎpá rítelē tē kam pee nó n wóipó tin nóánépóó n caaise, ám nkǎpéni ne ri téni. Ne nyule re rítelē tē ne pee kumúñé kunyine-i nóánépóó caaisele, amá am nkáripí ne ri téni. ⁹Li nkǎpéni né láárúle. Ái re kam nóánépóó n caaise nnya, amá ke nóónnépóócaai nn n tíyese ani mefine conse nnya. Uléécaá yee peé la re nóánépóó aké lē caai. Ai pee nkǎpéni mese wai re ári líka nó caai. ¹⁰Mpóócaai mee Uléécaá kémeé n léeri yèè meýíkíyiki tíyesele usoi uu mefine conse, Uléécaá uu uriyu lolu. Ári mmē téni. Amá mpóócaai mee ketē nté líkó kémeé n léeri yèè ne nkǎo kale. ¹¹Tinételē ye nóánépóó caaisele yare ke Uléécaá uu nǎ la: Ani ripaí kuláa píima kpē kai nkǎpéni nó nǎ wa. Áni yē kani nkǎpéni nǎla m má re nóké lisóne n waii? Áni yē kani nkǎpéni ne nóánékópe piyámne n yóóne? Áni yē nóómenéwai kópe men nkǎpéni nó cóñlēe? Áni yē nǎn nkǎpéni riwure máa? Áni yē nǎn nkǎpéni meýíkíyiki wéési nóké piyéne né rikpáa? Áni yē kani nkǎpéni n ñmóópúlēe? Áni yē kani nkǎpéni nǎ la nóké uwaikópekóó kutu ripasaa? Nǎ lin-

néi wale aní ne nyíse re áni nsímé mmē kémeé líka caai.

¹²Ái uyee akópe n wa née uyē kapi akópe n wa nnya ke née ritelé wói. Amá ne lale nóké ncée yē nóké Ulééca inipēe-i nyíse re nō kerópire nyenule. ¹³Lē nnya ke nōmenéwai ame ikari tó rikpáse.

Ái nkíhniye ħmane kai ne ripá. Ke Tiiti u nōkenémeé ne mpóonare n yisime re nō nōnnénéí ukumírí peseme nnya, li ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴Ne ukeyu-i nō pakarele, áni isei né lukeise. Tó ye meséere aseí nō símisile, ai kō nképni nyíse re ne alari mále ké Tiiti keyu-i nōkenécáá rikókori n wai. ¹⁵Kumúnjé kpe-i ke Tiiti uú pee nōkenémeé n we, nō pee u waiselenle, ani kō kusáne u yósu n̄sone. U ye likecáá léisele uu nō n la ai tósu kuú pee nō n la. ¹⁶Li né niḡule re ne fe am ye mpá yo kémeé ne ripóó nō larisi.

Nfanare kémeé pihee

8 Pimáreco, tó la tóké lē ke Ulééca uú ne Masetuwaani-pō uicápine kefa n fénne nō símisi. ²Li pee ncōḡ píima kémeé pi tanle aí ne pi peikee hái. Ḿpá ke íwe íí peé ne pi n tḡaalē, piakiḡ ye peé niḡule, api peé ne nfanare he. ³Ne ne inénípee yenle re ḿpá úye yee meyéne mese lē kuu kuhēe n we he, hái api fáause piricuruu mela kémeé. ⁴Pi pee tó ricōḡle re tóké ncée pi he pē piké kō pilikó he piké ne Ulééca písoi pee Yerusalem-pō n we lémpo. ⁵Pi wale ai tósu lē kari pee m ḿsu. Pimecire kapi mefoí Upíima pa, api kō limemáá pimecire ró pa Ulééca mela kémeé. ⁶Lē nnya kari Tiiti pise re uké nōkenémeé hapo uké lē liké ne kēto tu yare kuú pee n̄la pikei pē n kóraane meco. ⁷Nō pimámá le Ulééca likó nnéí kémeé. Nō nfatene mále nōn kō nsímé nyu, nō kō Ulééca likó picéere masile, áni kō síká má. Nō kō n̄la ró nyíselenle. Lē nnya, ani kō mewai sone mmé kémeé nōlinékó ne nfanare he.

⁸Ái re isé inyine kam nō pálē te ani i ritiki nnya kam lē símisi. Lē ke picō api nní n̄ ħmóópulé nnya kam la nóké kō ncée yē nóké nyíse re nō mesei n̄la mále. ⁹Nórinécúruu ye nyule lē ke Urópíima Yeesu Kirisi uú ne kefa nō n fénne. U pee umámá le, uu nō nnya umecire waise úwekóó re uké uiwe ne ritiki uké ne nō waise pimámá nnya.

¹⁰Lē nnya, ne la ké nképni nnékó nō maa ítoḡo nnyí nsímé kémeé. Lelee yé pikei nō wa. Nōo yemi pifoí ítoḡo nnyí kemúnjé wa, nōo kō yemi mefoí nónékó pa yare kani yé n̄ fe. ¹¹Lē nnya, ani nképni pikei pē wa n̄sone ne kēto-pō yare kani yé n̄ fe ani wai ne kefa kese yare kaní pee n kóraane meco. ¹²Usoi yèè un ne kefa kese n he, pi ye uihēe iyē yosile n̄sone. Aai lē kári m má kapi ró písei.

¹³Ái re nóké nōmenécíre íwe tā nóké ne picō lē. Li pise re nō ne pē kani nní n̄ léni nóké kucō m má. ¹⁴Líka ái itunje nnyí kémeé nō párlíle. Nō mále nōn picō fe. Nō fe ani pē kai m párlíle léni. Lin kō píyei n ka lin nō rimpárá, pē pin m má, api kō nō léni. Lelee yé tíyese ani nōnnénéí mmú n sá. ¹⁵Yare kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaalē te:

Pepee meyá n kóoi ápi líka picō saḡai, líka ái kō pepee nkáripí n kóoi ripárá.

Tiiti ne upisenco kecáá nsímé

¹⁶Ne Ulééca pakare re u ħmóópú mmē kam pee nōkenécáá m má nō Tiiti kémeé wa nnya. ¹⁷Tó u maa re uké nōkenémeé hapo uu ħmurei. Uricuruu ye pee rihóle n̄sone re uké nōkenémeé hapo. ¹⁸U ne urókó use yee Nsímé Kecire n yóólē pin Ulééca icápine nnéí kémeé u waiselē kari tum. ¹⁹Ai kō kpá re icápine iyee u lese uké ró sárú tóké ne nfanare pikei mpí pee nní arónípe-i n̄ we kecáá m pállē. Lelee yé Upíima meyoopi lese ai nyíse ai kō lē kari n̄la m má tóké ne picō n léni lese ai nyíse.

²⁰ Ári la unyine uké fe uké ró kési re ári ítḥo píima nnyí kapi nní arónípe-i n wa kecáá n̄sone paílē. ²¹ Ái Upíima keyu-i ḡmane, amá ne písoi siyu-i karí la táké wa yare kai m pise.

²² Tḥo kḥo urómáreco use pi ritikisele. Tḥo mepehē kulúí kémee u peenle ari yénu re úu síká má. Úu kusa kḥo nkpéni ne ripḥo nḥo láárú. Li kḥo nkpéni ikari pi-hee u rikpásele re uké nḥo lē. ²³ In Titi, uyē ne unéséncḥo le un kḥo nḥo kenéméé unékeico. Pimáreco picḥo pēe u n tíkílē pḥo ne Uléécaá icápine pitume le. Pēe keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. ²⁴ Ani pi nyíse re nḥo meykíyiki n̄la mále, písoi piké pēé ne Uléécaá icápine-i yé te nḥo mesei n̄la mále, api kḥo ceru re ne alari mále ké nḥo kenécáá rikḥokḥori n wai.

Lē kapi ne pimáreco pēe Yerusalem-pḥo n̄ we n lénine

9 Ái nkpáni pise re ké ítḥo kani yé ne Uléécaá pikḥo Yerusalem-pḥo n̄ ha kecáá nnyine nḥo wói. ² Ne yē te li nḥo rinécúruu ripḥo wale re nḥo ké pi lémpḥo. Lē nnya kam Masetuwaani pikḥo kémee nḥo kenécáá rikḥokḥori wa am pi maa re pimáreco pēe Akayii keteni-i n̄ we ye hái yemi-me pimecire picápine máálenle re piké tḥo. Nḥo pinéḡmḥópú ye t̄yesele pimeyā apí n la piké tḥo. ³ Mḥo ne lē, pimáreco mpí kam nḥo kenéméé tumpḥo nḥo ké meykíyiki nḥo menécire n cápine yare kam n̄ ma nnya. Ne nsímé mmú kémee nḥo kenécáá rikḥokḥori wale. Ám la líké wa re méwoo ye me. ⁴ Insá lē, tḥo ne Masetuwaani pikḥo tḥo n hapḥo, nonsá kahane nḥo menécire n cápine, isei yé ró li re tḥo ne méwoo ripḥo nḥo larisi nnya. Isei ye kḥo nḥo ticuruu lene. ⁵ Lē nnya kam musí re li nyam te ké pimáreco pēe t̄yemḥópúse piké ne kekpeé né wa piké ha ítḥo iyē kani n̄ maa re nḥo kefa kese pa kecáá m paílē. Ké ne n tuiḥo, pin linnéí nyḥo nsente api yekei. Kei kai yé pēe nyíse re

kefa kese kaní ne tḥo, áni kefa kémee tēni.

⁶ Ani n nyu re úye un nkáripí n lukesi, nkáripí kuu ye kpasi. Úye un meyá n lukesi, meyá kuu ye kpasi. ⁷ Li pise re mḥo úye uké ne uripḥo he yare kuu urikiḥ-i n wa. Úu kape ukefa-i n tēni, áni kape kḥo ne n̄naḥe. Li we re uye ye ne mpḥonare n he ke Uléécaá uú la. ⁸ Uléécaá yé fe uu mḥo yo mpuri nḥo he, líka áni yé pēe píkai nḥo ripáí, ani kḥo mḥo yo meyá m má nḥo ne mewai sone wai. ⁹ Lē kai Nléécaasimé ritelē-i wóláalē te: U ye ukefa nnéí ne píwekḥo lisone wale, mesére ke unfanare n̄ we, n̄n ye tene.

¹⁰ Uléécaá yēe ye ipuri ulame he uu lukesi uu kḥo iluke u he uu le. U yé kḥo nḥo lē kai nḥo m pise he, uu kḥo t̄yese ai meyá wai nḥo nnéfanare pikei pḥo ne n taáí. ¹¹ U yé t̄yese ani mḥo píyei m má ani ye ne mesére n nyíselē te nḥo nfanare pikei piwai lale. Písoi meyā yé pēe nḥo linéhehehe kani pi m pásii nnya Uléécaá pḥonese. ¹² Lelee pi m páííle kani lē pi pa. Ái Uléécaá písoi ḡmane ke nfanare pikei mpí api yóriye. Pi kḥo t̄yesele písoi meyā pin Uléécaá pḥonese hái. ¹³ Nḥo menéwai mmé ye mewai kecire le hái. Me yé t̄yesele písoi meyā apí Uléécaá ríyu waise, kani n nyíselē te nḥo Kirisi Nsímé Kecire n̄sone tikilenle nnya. Nḥo ye kḥo nḥo linékḥo kpísile nḥo ne Uléécaá písoi pēe Yerusalem-i n̄ we ne picḥo nnéí ani hḥone. ¹⁴ Kapi n yé te Uléécaá ye meyánsei kefa ne nḥo fénnele nnya, pi yé nḥo kenécáá keyóme yáási api kḥo nḥo la. ¹⁵ Tḥo Uléécaá pḥonese kuú ne lisone lee áni líco m má nḥo n̄ he nnya.

Pḥo li ye upikei mewee kecáá símisi

10 Néé Pḥo li, né kapi n tee re ne ye nen nḥo kenékúí n we am nḥo inéípe n wuru, nen ketaa-pḥo n we,

am nó n senkee, ne la ké rinécúruu ne Kirisi nnare ne umewai sone ritiki ké ne nó pise re: ²Áni kape tíye, nen kumúhè kúye-i nókenéméé n hapo ké nó senkee. Ne la re nen ha n hapo, ké pepée m músu re kesoimuhé karí ne pirókei wai ne kényu papisi. ³Tó pee mesei sisoipipi le, amá ái kesoimuhé atopi aco kari topu. ⁴Ái sisoipipi itópilú ke tó ne arótapi wai, amá itópilú yee m páápú in Ulééca-i léeri karí ne topu. I ye fele ii Ulééca pilaaró imele láulí. Iyè kari ye ne sínómetahai pepirente. ⁵Iyè kari ye ko ne lè nnéi lee ríyu n wéési, lin limecire síkalè lin ne ncée tápaalè te pisoí ápi kape Ulééca céri pepirente. Tó ye pisoí simúhè cópiile, ari tíyese api Kirisi m pakarelè. ⁶Tó merócíre picápine masile tókè pipakareciré kutu ripasa, non píyeyi m pakare ne kété-pó.

⁷Ani mpá yo mewee ripaí. In te nókenécópe unyine ye yè te u mesei Kirisi ukó le, uké céri re tó ne ko umeco Kirisi pikó le. ⁸Mpá nen ínaje mmè ke Upíima uu né n he ne rikókori piwai nkáripí n tóhse, isei íi né waine. Li we re u ró n hele re tókè ne nó lè nókè ne Ulééca ncee kémee papisi. Ái pikópe kari nó la. ⁹Ám la liké n we yare ne ne anételé nó náraasentele. ¹⁰Pinyine ye símaankeé re né Póoli atelé kam ye n wóí nsímé ye mpape ne itisi tósile, amá nen pikekúrí n we, am pansé unárei nnénósimé ín ko peé mulú. ¹¹Uyee nní lè n símisi uké nse kó nsone re: Lè kari ketaa-pó n we tón ne arótélé wólu, ne lè kari yé ha nókenékúrí n we tón wai ye sále.

¹²Ári káipi tó ne pepée ápi ye pimécire nnyáá n yekei tókè n sá, ári ko la tókè merócíre ne pi múheisene. Pi pikemúhè cire mále kapí ne pimécire m músu, pin kei paílè pin ne pimécire picó múheisene. Pi piníri le. ¹³In tó, ári méwoo rikókori wai liké ha ne síto sinyine rifaau. Ke Ulééca uu nókenémee pikei ró n forii, u pisito ró nyísele. Seseé kerómúhè kari

n kpísine. ¹⁴Nó kei kari yé ne pirókei n tu kémee wele. Lè nnya kari pifoí nókenémee ne Kirisi Nsímé n hápo, ári pikei ke Ulééca uu ró n forii ketó rifaau. ¹⁵Tó, ári picó pikei kapi nókenémee n wa ne méwoo rikókori wai. Tó ne músule ricururu re nónnéfatené yé meyá wa, tó ko fe ari keisi ai lè tósu ái ne kényu n sí. Amá ári yé wa liké pikei pè ke Ulééca uu ró n forii síto rifaau. ¹⁶Limemáá kari yé pee fe arí ha sitè see ne ketaa nó n we kémee Nsímé Kecire yóó. Ári la tókè ayu nye-i ke picó api pipikei n wa kémee keisi tókè pee pipikei kapi piwai m masí nnya rikókori n wai.

¹⁷Úye un n la uké umécire ritaáse, uké lè ke Upíima uu n wa nnya umécire ritaáse. ¹⁸Li we re ái nkó yee umécire m pakarente yee Upíima kémee ríyu má, amá nkó ke Upíima uu m pakarente yee ríyu má.

Póoli ne pepée n kiraase re pi pitume le

11 Hói pinékó! Ani n kahari aní ne né kóm, mpá nen n wai yare isohó kam tóri. Ani ne né n kahari. ²Ne nókenécáá iláaró yee Ulééca kémee n léeri waile. Nó we yare ukpére yee úu utisi n nyu un ko kpáíilè kam utisi use kóló n félei. Utisi uyee nní Kirisi nmaa. ³Amá iwame ye né wele re nókenémúhè yé caai ani Kirisi ne ketaa wai, ani kefa kese ne pitíki u yá yare ke iwáa ii Éfa kemúhè ne mesohó n caai meco. ⁴Ái líka nnya kam lè ma. Úye yèè un n ka, un Yeesu nsímé nó rin-yóó, mpá linsá mmè kari nó rin-yóó, un ko nfáasone nnyine nsímé nó n símisi, mpá linsá Nfáasone kani n yosí, née un Nsímé Kecire nnyine nó rin-yóó, mpá linsá mmè kani n yosí, li ye ne nó risále ani mese ne mese nymurei.

⁵Ám pakare re pisoí pè kani nní n nyáni re pitume píima ye linyine né fe. ⁶In n la, ám nkpéni usiményuwe píima unyine, amá Ulééca menyuwe áme né párilè. Mpá píyeyi ne mpá yo kémee kari

týese ani lē ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Keci-
cire nó riyóóle ám ihéé íka pise. Ne mené-
cīre ricepisele ké ne n fe ké nó riñtaáse
nnya. Akópe kam pee lē waa? ⁸ Kam pee
nókenémee n keisi, Uléécaá icápine ico
yee pee né hééle. Né fe am te iyē kam
yáai am né nó léni. ⁹ Kumúñé kpe-i kam
pee nókenémee n we, íwe ye pee né lonle,
amá ám nó úka líka pise. Yeesu pikó pee
Masetuwaani-pò n léeme ye pee né lelee
m párilē né kale. Ám pee la ké nó n nyik-
ilē yare nconi. Ne keweesi, ám kò la ké nó
n nyikilē. ¹⁰ Kirisi nsímései mee kenémee
n we kam la ké ne nó símisi re: Úka úu yé
fe uké Akayii ketē nnéi kecáá liríkòkòri
né kpu! ¹¹ Yare ám nó la nnya kam lē
símissi néé íye? Ái lē! Uléécaá ricurruu ye
nyánile re ne nó lalē!

¹² Lē kam nkpéni nní n wai kam yé
ne piwai n ñmósópúlē, pepeé icée n wéési
piké ne rikòkòri n wai re tó ne pē pikei ye
pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite
pē ápi pitume yíkíyiki. Pi pikeikó le pee
n kírāase pin wai yare pi Kirisi pitume
le. ¹⁴ Lē ái nkpáni lisáña linyine! Setani
ricurruu yèè ripólólē uu kírāase re u metéí
uleecaatume yíkíyiki le. ¹⁵ Lē ái nkpáni
lisáña linyine re upikeikó piké ripólól piké
kírāase re pi Uléécaá aseí ute pikeikó le.
Amá lē ke piliwaiwai ai ye ne kétó n kpu
lee sònti liké ne pi tene.

Pòoli iwe kuu itume pikei kémeé n li

¹⁶ Ké kò pimáa nó rikpá re úka úu kape
né n nyáni yare ne usòhòtore le. Néé nòn
lē né n nyáni, ani mese ñmurei ké lē n
we nééké kò ne lē nnya nkáripí rikòkòri n
wai. ¹⁷ In n la lē kam nní n la ké maa ái lē
ke Upíima uú la. Li né we yare ké rikòkòri
wa nnya kam lē símissi yare usòhòtore.
¹⁸ Lē ke písoi meýā api nní kesoimuné
ne rikòkòri n wai nnya ke néé kò la ké
rikòkòri wa. ¹⁹ Nórínécúruu nòn kò ne
mewéésesòhò má, amá nò ye kò pee piníri
ne n kaharile. ²⁰ Nò ye n kaharile api
ilási nó tini api nólínékó le, api nólínékó

nó yósu, api kecáá nó nyáneí api sipese
nó túúni. ²¹ Li isei né wele ké ne m maa
re tò rinárei mále.

Mpá ne lē, ne nkpéni símissile yare
usòhòtore re lē ke picò apí ne rikòkòri
n wai ke néé kò fene ké ne rikòkòri wa.
²² Nénte lipite pee Pi-Epiree le néen kò U-
Epiree? Nénte pi Isirayeli pikó lē néen kò
Isirayeli ukó? Nénte pi Apiraham pipirē
le néen kò Apiraham kepírē? ²³ Nénte pi
Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símissi yare
li né panselenle: Né ne Kirisi ukeikó le
nen pi fe. Li we re ne keisile am pi
feriye. Pi mesére akpanii né waile ai pi
feriye. Ne ipépi yenle ñsòne am pi feriye,
am kò meýíkíyiki mesére nkpò heirente.
²⁴ Mepehē menupū ke Pisuií api né káii.
Mese áme we afeena kapi ye mpá mékaii
méye kémeé iséí né súúkee. ²⁵ Mepehē
metaani ke Ròm pikó apí ne nséí né káii.
Mese kapi apare né tapisi re ké kpu.
Metaani ke míni ame kuróninòí rimí, am
míni-i tone ketúné ne kesine nnéí. ²⁶ Ne
inécée kului kémeé ikóí ne míni ne piyaa
ne pinéyucò Pisuií ne mpuri sane pikó
nnya nkpò heirentele. Ne ayu ne acesi
kecòpe nkpò heirentele, am kò mínimaa
kémeé ne pepeé n kpárálē te Kirisi kapi
tíkíle anipe-i nkpò heirente. ²⁷ Ne pikei
pape-pape wale am kò íwe píima yenu.
Mesére ke nñoni ñn ye né tu, nkú ne
nníre nn né wai, am ye anò paasi ám
la, nnyiye nn né loni am ilū paa ké
tā. ²⁸ Ne kò mpá keyáa kéye Uléécaá
icápine nnéí kecáá músule. Ám nkpáni
la ké nnécòñ mmē pó tinò maa. ²⁹ Úye
un tinárei rinyine m má, né ne kò panselé
unárei. Úye un akópe n wa, li ye rinépòò
caaisele.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikòkòri wa,
tinénárei ke néé ne rikòkòri waine. ³¹ Up-
íima Yeesu usaa Uléécaá ye nyule re
ám kírāase. Uyee mpá píyei ipakare
te. ³² Kam pee Tamaasi kuyu-i n we,
uyòopi píima Aretasi ye pee unyine kuyu
iwéése tindle, uyé uu pee písoi kuyu sipoo-

i tápaase re piké né tí. ³³ Amá pinyine api né kpísi api menére menyine-i wai apí ne mmele kupole kepire-mē súisepo am̄ ne uanipe-i ñmēherēe.

Pɔɔli meyene ne usiláre

12 Li pise re ké rikókori n wai, amá rikókori ári kɔ pɛe nyañ. Amá ne nkpéni lale ké menéyene ne siláre ke Upfíma uu né ñ nyíse nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. Ñmē kefi ne ina ye nnyí ke Uléécáa uu n n kpíipo uú ne keyómecaa-pɔ ripóho táánū kémee ukekúrí sí. Ám nyu un uisoip- ñje nnyí kémee we née úu ikeméé we, amá Uléécáa ñmane yee nyu. ³⁻⁴ Ne pɛe nyule ñmaa re li usoi uyē kpíipole aí ne keyómecaa-pɔ Uléécáa kekúrí sí, amá ne kɔ kpáne re ám nyu un uisoipñje nnyí kémee we née úu ikeméé we, amá Uléécáa ñmane yee nyu. Kelō ke-i kuú pɛe awahanɔ anyine kō kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyē mpuri nnya rikókori wai. Amá in tinécúruu ñmaa, in n la tinénárei kecáá kam n nyu nnya kam yé fe am tikókori wai. ⁶ Nen pɛe n la ké rikókori wa, úka úu yé fe uké re isohɔ kam tóri. Asei kam pɛe ne ri wainē. Amá ne menécíre múllenle. Ám la unyine uké kenécáá kemúnjé kenyine wa kee lē ke pisoí api kenécáá n nyáni née kapi n kómei n fe.

⁷ Ám kape ne lipíima lē ke Upfíma uu né n nyíse nnya rikókori n wai nnya ke itóí inyine ii inéñje-i we. Setani utume unyine yee né fápii re ám kape ne rikókori n fulaalē nnya. ⁸ Mepehē metaani kam Upfíma pise re uké itóí iyē né lese ⁹ uu pɛe né pese re: Kefa kam̄ ne pɔ n fénnelē ye ne pɔ piyele. Tipónárei kémee kam ye nnénañje nyíse. Lē nnya, né tinénárei nnya rikókori wa Kirisi nnañje nké ne kenémee n nyíselē. ¹⁰ Lē nnya, tinénárei ne alé kéméé kam ñ we ne íwe ne piwéékuse ne mpóccái kam Kirisi nnya n yénaalē ye né láárúle. Li we re

ne ye nen tinárei m má kam pɛe meníñje páápú.

Lelee Korenti pikó kéméé Pɔɔli nfasimé n tanaalē

¹¹ Ne nkpéni símisile yare usohɔtore, amá nɔ tíyese kam lē wai. Nɔɔ yé pɛe meníñje kenécáá ñsone símisi. Mpá nensá líka n tu, pē kani nní n nyáni re pitume píima ápi líka né fe. ¹² Kumúnjé kpe-i kam̄ pɛe nókkenémee pinékei n wai, nɔ pɛe nnéñje mpa ncóñ í-ye kémee ne mewaisañje ne mewai píima yenle. Lelee nyíse re ne utume le. ¹³ Yo kecire ke Uléécáa icápine ico ii yé ai nɔ párí? Insá kám líka nɔ m pise re ani ne né lē. In lee ni, ani nnéccái mmē né sárei!

¹⁴ Ne kɔ menécíre picápine masile ké metáánū nókkenéméé hapɔ. Nen kɔ n hapɔ ám nɔ pisene re ani né lē. Ái nólínékó kam̄ la, amá nórínécúruu kam̄ la. Asei kecáá, ái sipipi see ye cápínente asi písáa ne píni yekei, amá písáa ne píni pɛe ye cápínente api pisipipi yekei. ¹⁵ Né né rinépɔɔ ne nókkenécáá menémá caai am kɔ rinécúruu kpísi am nókkenécáá he, ái yé né ricóñ. Lē nnya, nɔ nkáripí né n la re ne meyansei nɔ la nnyaa?

¹⁶ Nórínécúruu ye nkpéni yé te ám nɔ úka pise re uké né lē. Unyine yé kɔ fe uu re ne uyaaluke le, mesohɔ kam nɔ pínei am̄ ne nɔ fe am menípɛe le. ¹⁷ Né pɛe kam̄ nókkenémee n tumpɔ unyine kam̄ ne ritiki am̄ ne nólínékó yósu am̄ n te? ¹⁸ Ne Tiiti riñmóɔpúsele re uké nókkenéméé hapɔ, am kɔ u ne urómáreco uco uyē tumpɔ. Nɔ fe ani re Tiiti ye nólínékó yósiile uú n tee? Yare ái kemúnjé kese ke tó ne uyē arí ne keisi tɔn kɔ ncée nse tikilē née? ¹⁹ In n la, hái mekee-me kani nkpéni músu re alari kari nókkenémee wéési. Ái nkpáni lē. Tó ne Kirisi kupéneco kémee kari Uléécáa keyu-i símisi. Pimáreco, tɔ lē nnéí wai re nóké ne Uléécáa ncee kémee papisi nnya. ²⁰ Ái líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nɔ leepɔ áni we yare kam̄

pee ní la, nó kò yenu re ám we yare kamí pee ní la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwói ne íkeɣene ne alé ne iwóhó ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai yé nókenécɔpe n we. ²¹Ne kò wuru re ké ne m pɛɛɔ, Uléécáa yé ha nóinénípee-i isei piwaise né rikpá. Nópinékó meyā pee ne mewai kópe ní nǎjlé yare kapí pee n wai yé ha tíyese am téni háí. Ápi kahane pimekperinkpewai ne pimesei-cirewai kapí pee n wai kepire rinto.

Icélaa tǎɔɔ ne iyáhaa

13 Metáánū kam nní nókenémee sónɛɔ. Li wólaalé te píseérakó píké ye pité née pitaani tu api kelene usoi akópe pa. ²Pɛpɛe pee mekeɛ akópe n wa ne picɔ nnéí kamí ne máne. Ám neni nókenémee we amá lē kamí pee menéhaɛe lírū kémeɛ nó n símisi kam kò nkɛní pisímé nó kpálē te nen ha kò nókenémee m pɛɛɔ, ám nó úka nnári waine. ³Nó lalé nǎké yé te Kirisi yee kenémee we un ne símisi néɛ yo? Nó kò yē. Kirisi úu nókenémee rinárei má, u unnaɛe nyíselenle. ⁴Mesei ye me re u pee rinárei mále apí ne kunapéékó kecáá u kari. Amá Uléécáa nnaɛe kuú ne nkɛní nfáa má. Tí ne kò ukupéneɔ kémeɛ rinárei mále. Amá nó kam ani yénu re tó ne kò Uléécáa nnaɛe nnya tó ne uyé kupéneɔ kémeɛ nfáa yē. ⁵Ani nórinécúruu nómenécíre ripaí ani yénu re nfatene ye nókenémee wee? Áni yē te

Yeesu Kirisi ye nókenémee wee? Néɛ nó ripaile áni yē te nó nfatene má? ⁶Amá ne músu yare nó kam ani yénu re tó ári nfatene paalē. ⁷Tó ye Uléécáa ne nó wele re áni kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ái lē kari la tǎké ne nyíse re tó alari mále, amá tó la re nǎké ye fe nǎké mewai sone wa, mǎpá nɔn m músu re tó ári líka fe tǎké wa. ⁸Ári ínnaɛe níka má tǎké ne nsímései tápisi re ín kape leeme. Lírǔkó yee tǎké wa nsímései nké léeme. ⁹Tó ye tɔn tinárei m má, nóɔn ínnaɛe m má, li ye rɔ n láárúle. Lē kari Uléécáa m písei yee re uké tíyese nǎké nfatene kémeɛ m pelu. ¹⁰Lē nnya kám nní nókenékúrí ní we, kam te ké mencire rítelē nó wóipɔ, nen píyeyi nókenémee n tuiɔpɔ, ám kape ne nó ní senkee nnya. Upíima ye nókenécáá ínnaɛe né hele re ké nó n ɛmǔǔpúsélē nɔn ne kéyu sí. Úu ínnaɛe né he re ké ne nó ritékéé.

¹¹Ketume kai lē wa, pimáreɔ! Liké nó n láárú nɔn ne pipele ɛmǔǔpúlē. Ani ikari n kpáriisene nɔn kò rinǔɔ rise má. Ani ne nórinéɔɔ n we. Uléécáa yee níla m má uu ye akíɛ niɔjukuse uké nókenémee n we.

¹²Ani nómenécɔpecire ripirane ani memáreɔ yáhaane.

Uléécáa píkó nnéí ye nó yáási.

¹³Upíima Yeesu Kirisi uké ípɛelée nó nyíse. Uléécáa uké níla nó nyíse. Nfáasone nké kò nónnénéí kémeɛ n we nké nó ripéneɛe.

Títelé ke Pɔɔli uu Kalaati pikɔ́ n wɔ́i

Lɛɛɛ rítelé ntí kɛ́mɛɛ ní we

Uléécaá icápine iyɛɛ Kalasii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelé ntí wɔ́ipɔ. Uicee kuú pɛɛ ne Nsímé Kecire n kɔ́ɔ́núlɛ́ kɛ́mɛɛ kuú pɛɛ i karikɛɛ. PISOI MEYÁ YE MÚSU RE KALASII AYU NYEE ITUŋE KUMII-MĒ NÍ WE YE NYE (UPM 13-14).

Pɔɔli pikei memáá, pɛpɛɛ Pisuiŋi piyomeyáhaa n yóólɛ́ apɪ icápine iyɛ́ tiki apɪ upitumekɛi lómiise apɪ n yóólɛ́ te li pise re piké Moisi isé n tikilɛ́ apɪ kɔ́ kérii. Pɔɔli pilaarɔ́ ye músu re li ne sá re Kirisi pikɔ́ nnéi piké isé iyɛ́ n tikilɛ́. Pin lɛ́ n wa, pi yé pɛɛ limemáá fe apɪ Yeesu Kirisi ne kefa tene. Nsímé mmú ye Yeesu Kirisi Nsímé Kecire ne memíi wele.

Ifaaci iyɛ́ mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kecire yíkíyiki nkɔ́ ke Pɔɔli uu nté símisi. Pɔɔli uu pi léise re Uléécaá yèè sisoipipi yɔ́sile re si Yeesu Kirisi ne kefa tene nnya, amá ái re kasi piyómeyáhaa inyekii n tikilɛ́ nnya. Lɛ́ nnya kuú ne Piyɛɛ cési re yo nnya kuú la uké Nsímé Kecire ne piyómeyáhaa inyekii m pénéɛ́ n un tikilɛ́ (1-2).
2. Pɔɔli ye isímé yeɛ Nkómɛine Kpure kɛ́mɛɛ ní we kpísi uú ne unsímé alari pa. Uléécaá rinɔ́ kuu n yekei ye wele isé ii kelene leeri. Yeesu Kirisi kɛ́mɛɛ ke rinɔ́ tɛ́ kuu n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléécaá inipɛɛ-i sáɛ. Usuiŋi ne mpuri sane ukɔ́ ne ulási ne uyɛɛ umɛcɛre n te ne utisi néɛ unɔ́si ye sáɛ (3-4).
3. Pɔɔli ye aseɪ leseɪ uu símisi lɛ́ ke Kirisi pikɔ́ apɪ pimɛcɛre n te. Nkó yeɛ Yeesu ne kefa n tene ye náásile Nfáasɔne nké u n séni. U ye kɔ́

umewai kpure tíyɛɛ. Kirisi isé íi icélaa kulúí, amá i pise re pISOI PIKÉ NCŌNI N LÉNAANE (6:2). UsOI UKÉ UMECIRE N TE ASEI NYEE RE UKÉ PICŌ NE KUTU N CŌLĒ UN TÍYESELĒ NFÁASŌNE MEE ULÉÉCAÁ KÉMĒ N LÉERI NN U SĒNI (5-6).

Iyáhaa

1¹⁻²Né Yeesu utume Pɔɔli ne pinémárecɔ́ Kirisi pikɔ́ nnéi pɛɛ nté ní we, tɔ́ Kirisi pikɔ́ pɛɛ Kalasii sitɛ́ kecáá Uléécaá icápine-i ní we rítelé ntí wɔ́lu. Ái pISOI PINYINE PEE NÉ TUMME, ÁI KŌ UNYINE KAM TITIKI ANĒ NE YEE SU UTUME PANSE. YEE SU KIRISI YEE N KPU, SÁA ULÉÉCAÁ UU U YUKUSE NE SÁA ULÉÉCAÁ UYĒ PEE NÉ TUMME. ³Urɔ́sáa Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi piké ne kefa nɔ́ fénne apɪ kɔ́ nkíŋniŋe nɔ́ he. ⁴Kirisi yeɛ uricuruu umɛcɛre kpísi uu arɔ́kópe nnya he re uké nfáani ketɛ́ nké mewai kópe kɛ́mɛɛ rɔ́ lese. Urɔ́sáa Uléécaá mela kɛ́mɛɛ kuu lɛ́ wai. ⁵Uléécaá uyɛɛ ipakare te m̀pá píyɛi-pɔ́! Amí.

Nsímé Kecire nse mɛɛ we

⁶Nómenéwai ye nnɔ́ né yile re nɔ́ mese ne mese Uléécaá kepɛre rito nnya. Uyɛɛ ne Nsímé Kecire nɔ́ sée re Kirisi ye ne kefa nɔ́ fénne nnya. Nɔ́ pɛɛ u yá ani Nsímé Kecire féé ncɔ́ n tikilɛ́. ⁷Ái re Nsímé Kecire féé ncɔ́ nnyine ye we nnya kam lɛ́ símisi. Amá pISOI PINYINE PEE WE PIN ĒCŌKI NŌ TANAALĒ, PIN LA PIKÉ KIRISI NSÍMÉ KECIRE RIKĒŋĒSĒ. ⁸Lɛ́ nnya, m̀pá tɔ́ unyine néɛ uléécaatume unyine yeɛ keyómecaa-pɔ́ leeme uu weri uu nnyine nɔ́ símisi re Nsímé Kecire ye mu kái pɛɛ mmɛ́ kari nní nɔ́ n símisi, Uléécaá uké liute anɔ́ wa! ⁹Tɔ́ písimé nɔ́ masile! Tɔ́ kɔ́ nkpéni písimé nɔ́ rikpá re úye un nnyine nɔ́ n símisi re Nsímé Kecire ye mu kái pɛɛ mmɛ́ kani nní piyɔ́ɔ́ m masí, Uléécaá uké liute anɔ́ wa!

¹⁰Lē nnya íye! Ne nkpéni lē wéésile re písoi piké né n la née Uléécaá uké né n la? Písoi piké né pakare kam la née íye? Nen pee písoi ipakare n wéési, ám yé pee Kirisi ukeikó.

Uléécaá yee Pɔɔli wée re uké utume

¹¹Pimáreco, ké nse nó símisi ani kóm te Nsímé Kecire kam ne n kónúlē n̄n kesoiipi kémeé léeri. ¹²Ái usoi unyine kémeé kam n kō, áí kō unyine yee né n céesi. Amá Yeesu Kirisi yee né n nyíse.

¹³Nó menéwai ricuruu n kō kumúnjé kpe-i kam pee Pisui fi inyekii n tikilē. Ne pee meyánsei Uléécaá icápine pikó wéékuselenle nen náási ké i kpu. ¹⁴Ne pee Pisui fi inyekii iyē tikilenle ai tósu nnépurí pikó ne pinésáco meyā. Ne pee nála mále re ké Pisui fi inyekii n tikilē ai tósu tó ne Pisui fi picó tó n sá.

¹⁵Amá Uléécaá yee háí unéni kefa-me né wée uú ne kefa né fénne uu né séi re ké upikei wa. ¹⁶Kuu ukepipi né n nyíse uu re ké riyóó mpuri sane pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kémeé ha re uké mesohó né rikpá. ¹⁷Ám kō Yerusalempo pepee itume n li api né tise kémeé ritaá. Amá Arapii ketē kam mese ne mese tómpo am pee Tamaasi kuyui peeri. ¹⁸Injmē itaani memdá kam pee Yerusalemi titaá re ké Piyee ceri, am pee ukeyo-i tone siyáa kefi ne sinupū. ¹⁹Amá ám utume úka uco yē, insá Upfima uwā Yakupu. ²⁰Lē kam nní Uléécaá inipee-i nó n wólu ye nsímései le, ám nnóome wai.

²¹Kam Yerusalemi n yisi, Sirii ne Silisii sitē kam ha. ²²Likumúnjé kpe-i Uléécaá icápine pikó pee Yutee keteni-i n̄ we ápi pee né nyu. ²³Mékome kapii pee kó te uyee pee mekee pi n wéékuselē yee nkpéni yóólē te piké Nsímé Kecire kuú peé ne pikópe n náási ne kefa tene. ²⁴Lē nnya kapii kenécáá Uléécaá pakare.

Pɔɔli ne pitume picó ye kómeine

2 Am pee injmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalemi kuyi pele, ám ne Tiiti p̄ kō péne. ²Uléécaá yee né nyíse re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuipe, am písoi pee kei meyá íyukóó n tū ne iyaa leepo am Nsímé Kecire kam mpuri sane pikó n símisi aseí pi lese. Li we re ám la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí liké méwoo wa. ³Tiiti yee kenékúri n̄ we ye Ukireki le úu pee kélē. Amá ápi nkpáni ricuruu u ricónj te uké riké. ⁴Mpá ne lē, pinyine pee n kparálē te pi Kirisi pikó le ye pee kerócope wele. Lipite pē ne mekee-me ró múnjesile piké yē te íye kari Kirisi ne ritiki ton ne tirópóó we. Pi náásile piké isé ilasi kémeé ró pesepo. ⁵Tó ári nkpáni ne kutu pi rico mpá fíí. Tó la re Nsímé Kecire aseí nnéí aké nókenéméé n we.

⁶Písoi pee kei meyá íyukóó n tū ye kō peé wele. Ápi né ricónj te ké linyine mpuri wa. Né ám piriyu kapii pee mekee m má kpisi ké ne linyine wa. Uléécaá úu ye písoi siyu-i ripai uú ne túhaane. ⁷Ticuruu pi cerile re Uléécaá ye Nsímé Kecire né rimmúsele re ké pikéciré riyóó yare kuu Piyee rimúise re uké pikéké riyóó meco. ⁸Uléécaá yee Piyee pansese uutume pikéké kémeé, limeco kuu kō né pansese uutume pikéciré kémeé. ⁹Yakupi ne Piyee ne Yohani pee kei we re Uléécaá icápine piyukóó. Kapii n̄ yē te Uléécaá yee pikéi pē né rimúise, api tó ne Parinapasi yáási api kunipe ró pa, ai nyíse re tó rinóó rise wale. Ari kómeine ntónéí re tó ne Parinapasi tóó yé pikéciré kémeé ha, pē p̄óó pikéké kémeé sí. ¹⁰Likei lise kapii ró m pise yee re ári kape píwekóó pee piicápine-i n̄ we kecáá palei. Am kō mesei li wai ne kefa kese.

Pɔɔli ye ne Piyee Antiwóosi-po cési

¹¹Amá ke Piyee uu Antiwóosi-i n̄ ka, úu mewai sone wa, am mpá úye inipee-

i u kesu re úu alari má nnya. ¹²Piso i ke Yakupu uu n tumme piké kelene n tuime, Piyee ne mpuri sane pikó pée ye pée ricáripí rise-i n le. Amá ke Yakupu pisáne pē api ní ka Piyee uu pi yenu, uu ye pée mpuri sane pikó mpí kulukeco n kaasente un pepee m pólólē te mpá úye kai pise re uké riké wuru. ¹³Pisuifi tɔɔ kɔ umeco pipékaankee loni, áí ne Parinapasi pǎ pēne uu pikecáá kecáá mewai mē n tikilē. ¹⁴Kam n yē te ápi Nsímé Kecire ne aseí tikilē, am pinnéí inipee-i Piyee maa re: Póɔ nní Usuifi, pɔn mpuri sane pikó isoi icɔ n le, áí Moisi isé kaa tɔkílē, íye kaa yé pée mpuri sane pikó ricɔɔn te piké Pisuifi isoi icɔ lí?

Nfatene mee ye Pisuifi ne mpuri sane pikó riyu lo

¹⁵Tǎ ne háí keróleeme-me Pisuifi le, ári mpuri sane pikó pée ápi Uléecaa n nyu. ¹⁶Tɔ pée nyule re áí usoi nkó yee isé n tɔkílē yee Uléecaa inipee-i aseí ute. Amá uyee Yeesu Kirisi ne kefa n tenelē yee aseí ute. Lē nnya ke tɔɔ kɔ ne kefa u tenelē te liké ne kei ritiki tóké ne wa aseí pite Uléecaa inipee-i. Áí kape wa re kari isé n tɔkílē nnya. Li we re úka úu Uléecaa kémee aseí ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷Amá in te tɔ la re tóké Kirisi ne kefa tene tóké wa aseí pite, ari yénu re tǎ ne kɔ pikópekɔɔ le. Li pée nkpéni wa yaré Kirisi yee akópe ncee rɔ nyíse néé íye? Áí nkpáni lē. ¹⁸Nen lē kam pée n fori pimóme m pese, néé menécire yámne re ncaai kam pée wa. ¹⁹Aseí ye nye re isé íi yé nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikemeé wele yaré ukpɔkpɔ. Isé iyee ne nkpɔ né ka. Ne Uléecaa nnya nkpéni nfáa mále. Tǎ ne Kirisi tɔɔ kunapéékɔɔ kecáá kpu. ²⁰Lē nnya, áí nkpéni né ŋmaa ricuruu néé nfáa má. Amá Kirisi yee kenémee nfáa má. Kai neni ne n kpási, Uléecaa kepipi kam ne tálē nnya kam nfáa má. Kekee né la aké ne kenfaa kpási ake né nnya he. ²¹Né ám kesí re

ke Uléecaa uú ne kefa né n fénne, rinéyu kuu lo. In mesei re usoi yee isé ritiki uú ne Uléecaa inipee-i wai aseí ute, Kirisi nkpɔ pǎ ne méwoo le nkpéni.

Isé ne nfatene kecáá nsímé

3 Nǎ Kalaati pikó, aníríyɔɔpi nnyé! Wóo kéyu lē nɔ risomaase? Nen kɔ ne Yeesu kapi kunapéékɔɔ kecáá n kari nsímé nɔ símisi cáká-cáká. ²Nsímé nse kam la ké pise ké kó te kani isé n tɔkílē nnya ke Uléecaa uu Unfaasone nɔ he néé kani Nsímé Kecire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu Nfáasone nɔ he? ³Nɔ meykíyiki aníríyɔɔpi lée? Nɔ lalé nɔké ne Uléecaa Nfaasone pitiki koraane ani pée ne nkpéni písoi isímé teneseé? ⁴Yare méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí líi? Áí re líké méwoo lē wa. ⁵Kani isé n tɔkílē nnya ke Uléecaa uu Unfaasone nɔ he nɔn ne mewaisaŋa nɔkenémee wapisi, néé íye? Néé kani Nsímé Kecire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu lē wa?

⁶Limeco ke Apiraham uú ne Uléecaa kefa tene. Li ukecáá wólaalē te: Ke Apiraham uú ne Uléecaa kefa n tene nnya ke Uléecaa uu u kpási re aseí ute. ⁷Lē nnya, ani kɔ nsonne re pepee Uléecaa ne kefa n tenelē pée Apiraham pipirē yíkíyiki. ⁸Li Uléecaa ritelē-i mekee-me wólaalē te Uléecaa yé mpuri sane pikó waise aseí pite, kapi ne kefa u n tene nnya. Lē nnya ke Uléecaa uu rinɔɔ sone ntí Apiraham pehele re: Pǎ nnya, né ketē kecáá sisoipipi nnéí rinɔɔ sone ritikise. ⁹Apiraham ye Uléecaa ne kefa tenele, Uléecaa uu rinɔɔ sone u tikise! Limeco, píye pin nfatene m má, uu rinɔɔ sone pi tikise yaré kuu Apiraham n wa.

¹⁰Anɔɔ kópe ye mpí nnéí pée n tálē te isé yé pi yoriye kecáá wele. Li Nléecaasímé-i wólaalē te: Úye unsá lelee isé ritelē kémee n wólaalē nnéí rintiki uké kɔ lipikei n wai, anɔɔ kópe ye liute kecáá wele. ¹¹Áí céreise re úka úu yé isé ritiki uú ne Uléecaa inipee-i wai aseí

ute. Lē nnya kai wólaalē te: Usoi nkó yee aseí ute re u Ulééca nē kefa tene nnya, yee nfáa má. ¹²Ticuruu isé nē nfatene n̄n líka pénelē, amá isé ye maa re: Uyee yé i rintiki nē iketɔ-pɔ kii yé nfáa he. ¹³Kirisi ke Ulééca uu tirótísí anɔɔ wa. Kei ke Kirisi uú nē isé anɔɔ kémee ró lése. Nléécaasimé ye mesei maa re: Pin úye kuna kecáa rinkɔɔ, Ulééca ye liute anɔɔ wale. ¹⁴Li lē wale re mpuri sane pikɔ pɔkɔ́e Yeesu Kirisi kupéneɔ kémee rinɔɔ sone ke Ulééca uu Apiraham n yekei yē. Lē kémee tɔn nfatene m má, tɔ lē Nfáasone ke Ulééca uu ró n yekeilē yenle.

Isé nē lē ke Ulééca uu písoi n yekeilē kecáa nsímé

¹⁵Pimáreɔ, nē la ké sisoipipi mewai kémee linyine kpísi ké nē nɔ́ símisi ani kóm. Usoi un tinɔɔ n wɔi uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesi, úka úu ye líka rikpá, in kɔ nē kesoi pipi kee wɔi ake yekei. ¹⁶Apiraham nē uupirē ke Ulééca uú pēe kɔ nē lisone lē kuu n yekeilē mé. Ái wɔlaalē te Apiraham nē upipirē. Lē nnya, ái písoi kulúí mekɔ́ kai wólaalē, uupirē use mekɔ́ kai wólaalē. Uupirē uyee Kirisi. ¹⁷Mmē kam n̄ la ké nɔ́ símisi ye nkpéni mmú: Ulééca ye mekee-me wɔile uu yekei yare kai m pise. Likepire, ai wai in̄mē píle píle mena nē afeetaani, Moisi isé pɔɔ pēe kelene leeri. Íi yé fe iké lē ke Ulééca uu n̄ la uké wa caai. In-sá lē, Ulééca rinɔɔ kuu n yekei yé rinnaɔe paa. ¹⁸In te isé ke usoi uu ye ritiki Ulééca uu pēé nē lē kuu u n yekeilē u pa, li pēe wale re Ulééca úu urinɔɔ cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Ulééca uu mekee-me n yekei nnya kuu Apiraham ípaelé nyíse uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹In lē, yo nnya ke isé ii pēe nkpáni we? Iyē nkɔ́ mee re iké mewai mee áme Ulééca mela-i n̄ we písoi n nyíselē, Apiraham upirē uyē ke Ulééca uu lisone n yekeilē uú ha nē tuiri. Piléecaatume

pēe isé iyē písoi cereise. Usoi unyine yee pēé nē Ulééca nnoɔ n símisi kapí nē ritiki apí nē símisi. ²⁰Pin nē usoi rintiki apí nē linyine wai, li nyíse re pēpēe pikei n wai ye kulúí wēle. Amá Ulééca mecire yee rinɔɔ piyekei kémee pikei wai.

Yo nnya ke isé íi we?

²¹Lē nnya, tóké nkpéni re isé íi Ulééca rinɔɔ kuu n yekei ritikii? Ái nkpáni lē. Pin pēe isé inyine n wa yee yé usoi nfáa n he, i yé pēe fe ii usoi Ulééca inipee-i waise aseí ute. ²²Amá Ulééca Nsímé ritelē ye maa re mewai kópe nnaɔe mee ketē nnéí múflē. Li pēe lē wale re písoi mpí nnéí pēe yé Yeesu Kirisi nē kefa n tene pēe yé lē ke Ulééca uu pi n yekeilē yē.

²³Nfatene ituɔe iké kelene n tu, isé ye pēe ró hánaalenle yare pikpaniikɔ́, in tɔ mé líké ha nē tu pēé uye-i ke Ulééca uu yé ró n nyíse re tóké Yeesu nē kefa tene. ²⁴Lē nnya, isé yee ró nyóí aí ha nē Kirisi ikametuje tulu. Uyē kari yé nē kefa tene arí nē Ulééca inipee-i wai aseí pite. ²⁵Kari nkpéni nní nē Kirisi kefa pitene m málalē nnya, ári nkpéni urónyóle uyē mekɔ́-i we.

²⁶Li we re nɔ́ nkpéni nónnénéí Ulééca sipipi le, kani Yeesu Kirisi nē kefa n tene nnya. ²⁷Nɔ́ mpí nnéí nɔ́ nní Kirisi kupéneɔ kémee míni n wóle, nɔ́ nē uyē nē panselē pise. ²⁸Lē nnya, ái nkpéni we re nkó ye Usuifi nēe mpuri sane ukɔ́, nēe ulási nēe uyee umecire n te nēe utisi nēe unósi. Nɔ́ nkpéni meyíkiyiki pise le, kani Kirisi Yeesu nē kefa n tene nnya. ²⁹In te nɔ́ mesei Kirisi pikɔ́ le, nɔ́ kɔ Apiraham pipirē le. Nɔ́ lē ke Ulééca uú pēé Apiraham nē upipirē n yekeilē te.

4 Mmē kam nní la ké maa re: Usoi un-sá kahane m papisi kuu pēe ikúlan-lú li, úu ulási nē n̄ka kémee kóólelē, in kɔ nē uyee mpá yo te. ²Mpá nē lē, pinyine pēe yé u nyóí apí ukécáa m paílē aí ha nē kumúnjé kpē ke usáa uu n yekei

tulu. ³Limecɔ ke tɔɔ kɔ pɛ́e we yare si-wá sínsá. Ketē nké kecáá, ńnaŋe likɔ ilasi karí pɛe le. ⁴Amá ke ituje ii n tu, Uléecaa ye Ukepipi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵keké ne pē ke isé ii ilási n tónselē n fénne, keké kɔ ne lē kémeɛ rɔ m pansese Uléecaa sipipi nnya. ⁶Kani kɔ nní Uléecaa sipipi nnya ke Uléecaa uu nɔ́anékín kémeɛ Ukepipi Nfaasɔne wa nn séleí re: Sáa! Sáa! ⁷Lē nnya, áni kɔ nkpéni pilási, nɔ usipipi le. Nɔn usipipi, nɔ kɔ Uléecaa mela kémeɛ umemá pite le, memá mē kuu usipipi n yekeilē.

**Lelee Kalaati pikɔ kémeɛ
Pɔɔli nfasimé n tanaalē**

⁸Nɔ pɛe mekeɛ wele áni Uléecaa nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pɛe le ápi kɔ pɛe meykíyiki piléecaa. ⁹Lē nnya kani nní Uléecaa n céri née ke uyē uu nní nɔ n céri nɔ kɔ nkpéni ketē kecáá ńnaŋe likɔ kémeɛ pele aní ha liilasi piluke kpáá? ńnaŋe mmē ńn líka kuwai we, ńn kɔ líka tu. ¹⁰Nɔ meýánsei siyáa sinyine ne iwáre inyine ne aŋmē anyine wéle ani waise inyɔ́nsetuje! ¹¹Li nfasimé né we re pinékei kań ne nɔ́kenémee rinŋmɔ́pú ápi kape méwoo wa!

¹²Pimáreɔ, ne nɔ pise re ani menéɔ mmé n we. Nē ne kɔ nɔ́menéɔ isé ilasi kémeɛ wele. Áni ncaai ńka né wa. ¹³Ani léise re ne pɛe utóikɔ le, pɛ́e uye-i kań pɛe mefoí Nsímé Kεcire nɔ rin-yóó. ¹⁴Kań pɛe lē m pɔ́lú, ám pɛe kúpaí meté we. Amá áni né níŋni áni kɔ né ŋmeriye. Nɔ ne íwe né lile, ticuruu ani kɔ né yɔ́su yare Uléecaatume unyine née yare ne Kirisi Yeesu le. ¹⁵Méye ke nɔ́nnépɔ́nare mmē nn pele? Nē ŋmaa née yē te nɔn pɛ́e n fene, nɔ pɛe ricuruu nɔ́ninénpɛe lésente ani né pa. ¹⁶Kam nsímései nɔ n símisi nnya kam pɛe nkpéni panse nɔ́unélarɔ, née íye? ¹⁷Ŋla mmē kapi nní nɔ́kenécáá m má nnaŋe ńn lisɔne linyine. Pi lalé piké tɔ ne nnɔ́ túúnne nɔké pɛe meýá

pin n la. ¹⁸Li nyań te áni kape ye píkaí lisɔne ne siká wa, áí re pɛ́e uye-i kam nɔ́kenékúrií ń we ŋmane. ¹⁹Sinépipi, ne kɔ ne nɔ́ nnya ntóosi kómeile yare unósi ke memárenlō ame n kéheni. Lē kai yé né n we aní ha ne pipele tene, aní ne Kirisi mewee nɔ́kenémee n nyíselē. ²⁰Li ripɔ́o né we re ké pɛe kumúŋé nkú-i nɔ́kenémee n we ké céri lē kam yé nɔ n símisi. Ám nyu íye kam yé nɔ wa.

**Icélaa yee Akaa ne
Sara nsímé kémeɛ ń we**

²¹Nɔ́o nní n la isé iké nɔ́kenécáá ńnaŋe m má kań la ké pise re nɔ pɛe kómei lē kii n símisi? ²²Likumúŋé re li wɔ́laalē te Apiraham ye piŋmáne pité mári. Ulási Akaa yee use ne u mari, uunɔsi Sara yee umεcire n te pɔ́o ne uɔo u maru. ²³Kesoipipi mela kémeɛ ke Akaa uu uuŋmáne mari. Amá Uléecaa rinɔo kuu n yekei kecáá ke Sara pɔ́o uu kɔ mári. ²⁴Nsímé mmē nnyineɔ ye mmú: Pinósi pē keté ye anɔ́o até ke Uléecaa uu n yekei le. Nkómeine foí mmē ke Uléecaa uú ne pisoí Sinayi riyoɔe kecáá sée Akaa uú ne siwá maru silási. ²⁵Akaa ye we yare Arapii ketē-pɔ Sinayi riyoɔe. U kɔ we yare kuyu nkú kapi ye neni nní n sée re Yerusalem. Ku ne kupikɔ ye isé pilási le. ²⁶Amá Yerusalem yee keyómecaa-pɔ ń we ne upikɔ ye pimecire tele. Kuyu kpekpeɛ nkpéni we yare uróni. ²⁷Lē nnya kai wɔ́laalē te:

Pɔ́o unósi nyapi nkó yee úu píkaí m máraalē, a yisi a ɔo. A mpɔ́ɔnare ne ricáái. Pɔ́ ke memárenlō áme píkaí n kéhenlē! Unósi ke ula úu ń la sipipi ye ulakɔ sikɔ kulúí feriyε.

²⁸Pimáreɔ, nɔ́ ne Uléecaa rinɔo kuu n yekei nnya usipipi le Isaaki meɔ. ²⁹Uyē kapi kesoipipi mela kémeɛ m mári ye uyē ke Nfáasɔne nn n tíyese api máru lémaalenle hái. Lē kaí we ne neni-me. ³⁰Íye kecire kai pɛe wɔ́laalē? Li wɔ́laalē

te: A unósilasi nkó ne uuñmáne lakase, li we re ulási uuñmáne ne uye umecire n te ukó, ápi yé ikúlanlū kesé li. ³¹ Pimárecɔ, lē nnya t́ ári ulási uyē sipipi. Tɔ uye umecire n te sikó le.

Áni kape ilási kémee n we

5 Kirisi ye ilási kémee ró lésele re tóké meykíyiki meróciṛe n te. Lē nnya, ani n we non páápú, áni kape kɔ nómene-ciṛe ilási kémee pitane rikpá.

² Ani kutu ríco, né Pɔɔli ké nɔ símisi ani kóm te non n tíye pin n kérii, Kirisi úu pee líka nɔ yóriye. ³ Né kɔ pimáa nɔ rikpá re úye un n tíye pin u rinké, isé nnéi kai pee pise re uké ritiki. ⁴ Nɔ nní n la re nóké isé ritiki nóké ne Uléecaa inipee-i wa asej pite, nɔ ne Kirisi ye túúnnele ani Uléecaa ipéelée paa. ⁵ Tɔɔ nní ne kefa u n tenelē, t́ ne mé te u yé ró waise asej pite. Nfáasɔne mee tíyeselē kari mé te Uléecaa yé ntófatene nnya ró waise asej pite. ⁶ Kirisi Yeesu kupéncɔ kémee, nké née nkéciré n̄n ye líka yoriye. Lelee kuláa m má yee usoi uké nfatene m má mee n̄la n nyiselē.

⁷ Nɔ koraanele n̄sɔne hái. Wóo nkpéni nsé nɔ púnese un ne nɔ yúlu re áni kape asej ritiki? ⁸ Nsímé mmē kapí ne nní atu nɔ n takai n̄n Uléecaa yee nɔ n séi kémee léeri. ⁹ Pi ye maa re: Nkpónɔto pite fíi pee ye kukpéecari nnéi nyépuke. ¹⁰ Amá mpá ne lē, ne ne Upíima tálē te nɔ sɔnti nóké ncée sɔne kémee pɛeme. Amá uye nní nɔ n cɔñlē, te úye kecire loo, Uléecaa yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimárecɔ, nen pee n céési re li pise re písoi piké kérii, yo nnya kapi yé pee nkpáni né n wéekuselē? Nen lē n céési, Kirisi nkpɔ kunapéékɔ kecáa n̄n yé pee úka kémee awóle nsímé. ¹² Pɛpee nní nɔ n cɔñlē te ani kérii ápi kape ne piké n̄mane ripá. Piké mese pimecire comesi!

¹³ Pimárecɔ, Uléecaa ye ilási kémee nɔ lésele re ani nómene-ciṛe n te. Mpá ne

lē, áni kape ne riwááná re nɔ nómene-ciṛe te nnya ani ne lē kani n káipinkee n wai. Amá ani n lakaane non kɔ pikei wapaane. ¹⁴ Nsímé nse kémee ke isé nnéi íí we. Lelee re: A upóco n la yare ripócuruu. ¹⁵ Amá non nómene-ciṛe n kéhenne non n takainkee, ani nómene-ciṛe tí. Insá lē, nɔ nómene-ciṛe kónaane.

Nfáasɔne mela ne meróla ciṛe

¹⁶ Lē nnya, ne la ké nɔ símisi re ani tíye Nfáasɔne nké nɔ n séni, áni yé pee uye-i nɔlinékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ái lē kani n la ke Nfáasɔne n̄n la. Ái kɔ Nfáasɔne lilala ke nɔɔ kɔ la. Nfáasɔne lilala ne lē ke ke-soipipi ake n̄n la ái ye risáne. Lē kaí we nnya káni ye fe nóké lisɔne kani n̄n la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasɔne mee nɔ séni, isé íi pee kɔ n̄nape nókene-cáa má.

¹⁹ Lē ke kesoipipi likáipi-káipi ai ye n léeme aí n nyáni kpáii ye nní: Iwásá piwapaanke ne mékperinkpewai ne meseiciréwai, ²⁰ ne piléenyóɔnse ne menírihélaawai ne iláarɔ piwapaane ne picéɲaanke ne kufatoi ne kuwóí ne íkeɲene ne pikóólentene ne pitele siwúipi piwapaanke ²¹ ne uco likó pikáipinke ne píta niré ne piluke caainkee ne anyá ne lilinyineco. Ne la ké nɔ péhele yare kam písímé nɔ m masí re: Pē nnéi pee limewai mē n wapisi uka úu Uléecaa iyɔɔpi kémee melone má.

²² Amá lē ke Nfáasɔne pɔɔ ye usoi n he ye nní: N̄la ne mpónare ne nkíɲiɲe ne mpure ne kusoi piwai ne nfanare ne asej pitiki ²³ ne n̄niɲe ne mecíre pimúlú. Isé íi mewee mē kesu. ²⁴ Kirisi Yeesu pikó ye pimewee ne pililala ne pilikáipi-káipi pikpíké masile api kunapéékɔ kecáa karii. ²⁵ Nfáasɔne mee Uléecaa nfaa ró heelē. Lē nnya, tóké tíye nké ró n séni. ²⁶ Ári kape panse píyuwélaa tóké meróciṛe anɔ n wélaane tɔn kɔ meróciṛe kufatoi wapaane.

Ani nɔɔni n lɛnaane

6 Pimárecɔ, nɔ́ mpí ke Nfáasɔne nn nní n sɛni, nɔn ye unyine n yɛ un akópe n wai, ani ye m purú aní ne ncée sɔne-i u peseri. Ani ye nɔ́menécíre tĩ te mewai mɛ meɔ áme kape nɔ́ lɛeme. ²Ani nɔɔni n lɛnaane. Lɛ kani yé ne Kirisi isé rintíki ye lɛ. ³Úye un m músu re úu kusa we, kúu kɔ pɛe líka tu, umecire kuu kíraaɛ. ⁴Mpá úye uké ye uricuruu mewee ripaí. Un n yɛ te li rikókori we uké umecire ne múñeisene, ái kape ne picɔ. ⁵Li we re mpá úye yɛe yé céri uu símisi lɛ kuu n wa.

⁶Li pise re usoi nkó kapi Uléecaa Nsímé n céési uké ulikɔ ne uu célaa kecáa pípaí n lɛni.

⁷Ani kape nɔ́menécíre kiraase, ápi ye Uléecaa sɛnnyi. Lɛ ke usoi uu n lukesi kuu ye kpasi. ⁸Úye un umela likɔ n lukesi, uu umela likɔ yénu. Amá úye un Nfáasɔne likɔ n lukesi, uu Nfáasɔne mela yenu, lelee nní nfáa teneciré. ⁹Mewai sɔne piwai ápi kape ye rɔ́ pi. Li we re tɔn lɛ piwai ne n ñmósópúlɛ, ituɲe ye sóntile, mpá úye uké lɛ kuu n lukesi kpasi. ¹⁰Lɛ nnya kai nkpéni nní lɛ kuwai n we, tóké písoi nnéi nla n nyíselɛ, aí ne tósu tɔ ne pɛ tɔ Kirisi ne kefa n tenelɛ.

Icɛlaa tɔɔɔ ne iyáhaa

¹¹Ani ripaí lɛ kam nkpéni tinécúruu ne kunénipe nɔ́ n wói mekóne mekóne. ¹²Mpí nnéi pɛe n wéési re písoi piké pi pakare pɛe nɔ́ cɔɲlɛ te ani kérii. Ápi la piké Kirisi nkpɔ kunapéékɔ́ kecáa nnya íwe inyine li. ¹³Pikéké pɛ ricuruu ápi isé tíkilɛ, amá pi pɛé la re nɔ́óké kérii piké ne nɔ́pinéké pɛ nnya rikókori n wai. ¹⁴In néɛ, ke Upíima Yeesu Kirisi uu kunapéékɔ́ kecáa n kpu ñmane yɛe né tikókori waise. Líka lico ái likecáa kpálɛ. Kunapéékɔ́ kecáa nkpɔ mee tíyese ke ketɛ kecáa likɔ́ ái kɔ nkpéni kenémɛe kuláa kúka má, am kɔ nkpéni pikáipinkeɛ li kpálɛ. ¹⁵Ái nké néɛ nkéciré yɛe linyine yoriye, amá Uléecaa uké rɔ́ pansese písoi fale yɛe ye yoriye. ¹⁶Mpí nnéi pɛe piisoí kémeɛ nsímé mmú n tíkilɛ kam ne welu re Uléecaa uké nkíɲniɲe pi he uu kɔ íwe pi tɛni. Nkíɲniɲe ne píwetu piké kɔ Uléecaa kuyu Isirayeeli kecáa n we.

¹⁷Kai neni ne n kpísi, úka úu kape picɔɲ né rikpá. Iwói ye inépiɲe kecáa nyíselɛnle re ne Yeesu kecáa íwe lile.

¹⁸Pimárecɔ, Urópíima Yeesu Kirisi uké ípɛelɛe nɔ́ nyíse. Amí.

Títelē ke Pɔɔli uu Efeesi pikɔ́ n wɔ́i

Lɛlɛ rítelē ntí kémɛɛ ní we

Uléecaa icápine yee pee Efeesi-pɔ, mekee Asii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelē ntí wɔ́i un Rɔm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikɔ́ pee ápi Pisuifi ne pɛpɛ Pisuifi kuu ri papɔlɛ. Meyá ke rítelē ntí ari pikɛi má, anɔ́ sɔne metikise kapí ne ri n kóri nnya (1:3-14). Kekoraane ke-i ke Pɔɔli uu pýulalɛ ncee Yeesu metiki kémɛɛ pisei nyíse (1:9). Uléecaa ye ncée mmɛ isɔɔlú wale uké kelene ketɛ ne keyóme mɔ́ (1:4). Amá Uléecaa yee ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne ncée mmɛ tɔ́ nyíse. Pɔɔli yee lɛ tɔ́ riyóó.

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye lɛ ke rinɔ́ rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkɔ́ kunapɛ́ékɔ́ kecáá nnya nyerele uu símisi. Kirisi pikɔ́ pee ápi Pisuifi ne Pisuifi mpuri pikɔ́ ye pansese mpuri nse pikɔ́. Lisɔne lise kapi Uléecaa kémɛɛ yósu. Kirisi ye iláarɔ kumele riláule uu pɛpɛ pee ketaa n wene kɔsene. Lɛ kémɛɛ kuú ne nkíɣniɣe ḿpá úye ka (1-3).
2. Utume Pɔɔli ye Kirisi pikɔ́ pise re piké nfatene ne rinɔ́ rise ne nkíɣniɣe ke Uléecaa uu ye n he m múlɛ. U pi ɣmɔ́púselenle re piké isoi fale n le. Uu kɔ kumáre kémɛɛ pisei ne picɔ metone kecáá pi céesi (4-6). U kɔ kɛtɔ-pɔ pi riɣmɔ́púsele re piké ye lɛlɛ ái Uléecaa kémɛɛ n léeri ne tɔ. Lɛ nnya, ḿpá Kirisi ukɔ́ úye yee atɔpi kémɛɛ ní we ke Uléecaa uu ye itɔpilú yee Nfáasɔne kémɛɛ n léeri pa (6:10-20).

Iyáhaa

1 Née Pɔɔli yee Uléecaa mela kémɛɛ Kirisi Yeesu utume m pansɛ. Nɔ́ ke Uléecaa uu n wée nɔn Efeesi-pɔ we nɔn Kirisi Yeesu ne kefa kese tikilɛ kam títelē ntí wɔ́lu. ²Urɔ́sáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípɛlɛɛ ne nkíɣniɣe nɔ nyíse.

Lisɔne ke Uléecaa uu Kirisi nnya ró n he

³Urɔ́píima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa yee ipakare te. U Nfáasɔne likɔ́ ncɔpuri nnéi keyómecaa-pɔ ró hele un ne tɔ ne Yeesu Kirisi kupénecɔ kémɛɛ ró kpálɛ. ⁴Uléecaa uké kelene ḿpá yo n wa, u ró wéle uu tɔ ne Kirisi kupénecɔ kémɛɛ ró pansese upikɔ́. Kupénecɔ kpɛ kémɛɛ kuú la re tɔké n kpáiiɛ ári kape kɔ uiniɣee-i akópe áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵uripɔɔ ne Yeesu Kirisi nnya mekee-me ró kpási uu ró pansese usipipi. Lɛ kuu unfanare kémɛɛ ró ní la ye lɛ. ⁶Lɛ nnya, tɔké Uléecaa pakare re u tɔ ne ukepipi lala Kirisi kupénecɔ kémɛɛ lisɔne píima ró wa.

⁷U tɔ ne Kirisi kupénecɔ nnya ne unfanare mpiye nnya akópe ilasi kémɛɛ ne Kirisi menye ró lésele uu arɔ́kópe ró sárei. ⁸Uléecaa ye meykíyiki unfanare ró nyísele. Mewéésɛɔhɔ ne mesɔhɔ nnéi kuu ró he. ⁹U tíyesele ari lɛlɛ umela kémɛɛ m pékaalɛ ceru. Háii mekee-me kuu unfanare kémɛɛ la re Kirisi uké lɛ wa. ¹⁰Lɛlɛ re iturɣe in n tu, Uléecaa yé uyɔ́ɔpi use lese. Uyee Kirisi. Uu keyómecaa-pɔ ne ketɛ nté likɔ́ nnéi kecáá iyɔ́ɔpi le.

¹¹Uléecaa ye tɔ ne Kirisi kupénecɔ kémɛɛ lirɔ́kɔ́ nnéi ró pale. Lɛ nnya kuú pee mekee-me ukemúnjé-i ró wée uu ilúké yekei. Uricuruu yee la nnya kuu lɛ wa. ¹²Lɛ nnya, tɔ́ mpí tɔ́o pee nní pifóí Kirisi ne rintá, tɔké nkɛ́ni Uléecaa meyoɔpi ne siyóme ritaáse.

¹³ Nsímései mee nní Nsímé Kεcire mee ye usoi riyu n lɔ. Kani Kirisi ne kefa n tene Uléecaa uu pee nwóí nó wai, Nfáasɔne kuu m̄ maa re u yé nó pa kuu lē nó pa uké ne nyise re uyee nó te. ¹⁴ Nfáasɔne ke Uléecaa uú ne rinyi re tó lisɔne kuú ne upikó m mém̄pɔ yē. Tɔn píyeyi akópe ilasi kémee n le cáká-cáká kari yé lisɔne lē nnéí yē. Lē nnya, tóké Uléecaa meyoɔpi ne siyóme ritaáse.

Pɔɔli iwele

¹⁵ Lē nnya, háí kań ne n kó te nɔ Up-
fima Yeesu ne kefa tenelenle nɔn kɔ pē
nnéí ke Uléecaa uu n wée la, ¹⁶ ne ye nen
keyóme n yáásine, ne ye mesére n̄ nnya
Uléecaa pɔɔnesele. Ne ye keyómeyáhaa-
i nónnéńéi kecáá Uléecaa wele am te:
¹⁷ Urópíima Yeesu Kirisi Uleecaa, Sáa
meyóɔpi ukó uké mewéesesɔhɔ nó he nóké
ne u yē ani peé ne n̄sɔne u ceru. ¹⁸ Ne
ye kɔ u pise re uké n̄ninénípee wúkule.
Nó pee fe ani lē kuú ne nó n sée ceru.
Nó pee lisɔne kuu ye pē kuu n wée n
he mpiye ne linsɔne yē, ¹⁹ ani kɔ ceru re
ńnanɔ kuú ne tó mpí tóo nní ne kefa u
n tenelē kémee n keisi n̄n kumúnjé má.
²⁰ N̄nanɔ píima mmē kuú ne Kirisi kémee
keisi uú ne pikpɔkpɔ kémee u yukuse,
uu kɔ ne keyómecaa-pɔ ukuluke-luke-mē
kényukɔɔtone-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lē nnya
keyómecaa-pɔ iyóɔpi ne n-yóɔpinanɔ ne
ńnanɔ ne iwéese píima ne m̄pá yo yee
rinyíri m má ne kekpeé wele. U m̄pá yo
kekpeé wele. Ái lelee neni kumúnjé nkú-
i n̄ we n̄manɔ kekpeé kuú we, amá ne
lelee masí kepire-pɔ n wéme kekpeé kuú
we. ²² Uléecaa ye m̄pá yo Kirisi iyóɔpi
metene wale uu likecáá u tonse. U u
pale re uké Uléecaa icápine nnéí uyóɔpi
píima. ²³ Uléecaa pikó icápine ye uipiɔe
le. Umesá nnéí kuú ne ikeméé we un kɔ
infaa nnéí te, Uléecaa un kɔ ne umesá
nnéí Kirisi kémee we.

Íye ke usoi uu ye nkɔɔ-i le uu nfáa-i lompo?

2 N̄ ne pee mekee-me nónnécaai ne
nónánékópe nnya pikpɔkpɔ le Uléecaa
inípee-i. ² Ketē nté isoi icɔ kaní pee le. Nɔ
pee mekee-me uyē kani n nyáni re ketē
nké uyóɔpi tikilenle. Uyee nní neni pepē
Uléecaa pipakare n yúlu isoi kémee we.
³ Pimecɔ ke tóo kɔ pee mekee ntónéí mmú
we, tɔn meróɔɔla wai, tɔn sirómúnjé ne
meróɔhɔ cire ne irósoi le. Merówee mē
nnya, t̄ ne kɔ peé ne sá re Uléecaa uké
ukuwoi kéméé ne ró túhaane picɔ mecɔ.

⁴ Amá Uléecaa yèè meykíyiki usoi íwe
ténle. Unla píima nnéí kuu ró nyise.
⁵ Lē nnya ke Uléecaa uu tóo pee ntócaai
nnya n̄ we yare pikpɔkpɔ uinípee-i nfáa
fale he. Ani yē te ípeelée kuu nó nyise
nnya kuu n̄rinéyú lɔ. ⁶ Kesé ke Uléecaa
uu tó ne Kirisi Yeesu pikpɔkpɔ kémee
yukuse uu kɔ kesé ukemee keyómecaa-
pɔ ró tónse. ⁷ Lelee masí kepire-pɔ leeri,
ari pee yénu re ípeelée kuu Kirisi kémee
ró n̄ nyise ye lisɔne píima le lee ái píikai
kutene n̄ we. ⁸ Uléecaa ye ípeelée nó
nyisele uu nónnéfatene nnya n̄rinéyú
lɔlu. Nóricúruu áni kei líka kuwai we.
Uléecaa ihée ye nyi. ⁹ Ái nómenéwai sɔne
nnya kuu nó yóriye. Lē nnya, úka úu
kape umecire n taáselē te umewai sɔne
cire mee u yoriye. ¹⁰ Mesei, Uléecaa ri-
curuu yee ró wa. Tó ne Kirisi Yeesu
kupénecɔ kémee kuu ró wa re tóké ye
nkpéni fe tóké ye lisɔne wa. Uléecaa yee
mekee-me mewai sɔne mē tó yekeilē te
tóké ye me wa.

Tɔ Yeesu Kirisi kupénecɔ kémee písoi pise le

¹¹ Ani lē kaní pee mekee n̄ we léise!
Nɔ pee písoi pinyine le ke Pisuífi api
ye pee n sée re pikéciré. Amá in kɔ
ne usoi kunípe kpee pē ticuruu sisoip-
ipi meké riké. ¹² Lē nnya, ani kó te nɔ
peé uye-i ne Kirisi ketaa wele. Nɔ peé

wele yare pisáne Isirayēli pikó kecəpe, áni Kirisi má, áni líka má rinó ke Uléecaa uu pi n yekei kémee, líka ái we kani yé ne rintá, áni kə ketē kecáá ríka Uléecaa má. ¹³Nə pēe ne ketaa u wele. Amá Kirisi menye mee n kəonu nnya, nə nkpéni Kirisi Yeesu kupénecə kémee ne u rikole. ¹⁴Lelee re Kirisi yee ntókíhniye. Uyee tíyese ke Pisui fi ne mpuri sane pikó api panse mpuri nse. Unkpə kunapéékó kecáá kuú ne iláarə yee pəe pikepáápáá m pínēilē yare mmele riláú. ¹⁵U Moisi isé nnaŋe ne lē nnéi lee i m páápúse tinnēle uu pəe Pisui fi ne mpuri sane pikó kpísi uu u ne pē kupénecə kémee pi pansese mpuri fale nse. Lē kuu nkíhniye ne n ka ye lē. ¹⁶Unkpə kunapéékó kecáá kuú ne Pisui fi ne mpuri sane pikó pansese ipiŋe ise, uu pi ne Uléecaa kecəpe nsímé nyóŋnse. Íwe kuu kunapéékó kecáá n li uu ne kpi ye iláarə kpule. ¹⁷Nsímé Kecire mee ye nkíhniye n he kuú ne ka uké nó mpí nó pəe nní ne ketaa u n we ne nó mpí nó pəe nní ne u n kólē símisi. ¹⁸Uyee tíyese ke tš Pisui fi ne mpuri sane pikó ari ncée má ari ye ne Nfáasəne nse kóló tiki ari ne Sáa Uléecaa kémee sí.

¹⁹Lē nnya, áni kə nkpéni pisáne, áni kə picéetəŋé. Amá nó ne pē ke Uléecaa uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nə nkpéni Uléecaa keyə pikó le. ²⁰Nə nkpéni pansese kényə kee m móməalē. Pitume ne antepuye pəe kerikui. Kirisi Yeesu ricuruu yee kesinui ripare. ²¹Uyee tíyesele kake páápú ken cālē. Uyee tíyesele kaké we. Ke Uléecaa keyə le kuu umecire n yekei. ²²Nó ne picə nó ripéne ani pansese Kirisi kupénecə kémee kényə kē ke Uléecaa uu m móm un ne Unfaasəne kekemee we.

Pikei ke Uléecaa uu mpuri sane pikó kémee Pəoli n forii

3 Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke né Pəoli am akpanii kémee we. Nó mpuri sane pikó mpí nnya kam íwe iyē nnéi le. ²In n la, nó kó te Uléecaa

ye kefa ne né fénne uu né forii re ké ukemúŋé kémee nó nnya pikei u wa. ³Uyee uricuruu lipéké-peké lē né yéneise. Linsímé kam pəe nní nkáripí nó wóipə. ⁴Nə n keē, nó céri re ne Kirisi nkó mee m pékaalē kecáá meyansei nyule. ⁵Uléecaa uu pəe meke-e-me lipéké-peké lē sisoipipi nyíse yare kuu nkpéni nní Unfaasəne ne rintíki uu ne pitume kuu n wée ne antepuye li nyíse. ⁶Lipéké-peké lee nní: Pisui fi ne mpuri sane pikó ye pansese ipiŋe ise. Lē nnya, lisəne lise kapi kə má. Pi yé kə lē ke Uléecaa uu Nsímé Kecire mee pi ne Kirisi Yeesu m péneselē nnya n yekeilē yē.

⁷Nsímé Kecire mmē pikei kam wai. Uléecaa yee unfanare kémee pikei né forii uu kenémee unnaŋe nyíse. ⁸Uléecaa pikó nnéi kecəpe, née ye ám líka tu, mpá ne lē, u pəe kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sane pikó Kirisi lisəne lee ái kutene n we símisi. Nsímé Kecire ye mu. ⁹U kə né forii re ké tíyese pisei piké yé lē ke Uléecaa uu lipéké-peké lē n waine. Uyee mpá yo wa. Meke-e-me kuú pəe li pékaalē. ¹⁰Lē nnéi lee iyóŋpi n le lin keyómecaa-pə nnaŋe má yé nkpéni Uléecaa icápine nnya ceri re Uléecaa mewéesesəhə áme mepehē kulú kémee kumúŋé má. ¹¹Uléecaa kemúŋé kuu meke-e-me n yekei uu kə nkpéni Urópíma Kirisi Yeesu kémee ke wai ke lē nnéi ai tíkíle. ¹²Kari nní ne Kirisi m pénelē tən kə ne kefa u tenelē nnya, tə ncée mále təké ne tirópó ne kefa kese Uléecaa rikó. ¹³Lē nnya kam nó símisi re nórinépó ári kapə íwe kam nókenécáá n le nnya caai. Nó kai meníŋe ríyu waise.

Kirisi nla nsímé

¹⁴Lē nnya kam Sáa Uléecaa keyui anui wulalē nen nókenécáá yáasi. ¹⁵Ukemeé ke amáre nnéi nyee ketē kecáá ne keyómecaa-pə n we aa léeri. ¹⁶Ne ye u pise re Unfaasəne nké nójínəsoi kémee meyá nó m papukuse yare ke umeyóŋpi

ame m piye meco. ¹⁷ Ne ko u pise re Kirisi uké nónnéfatene nnya nśanékiŋ kémee n we. Ani nla kémee iníŋí wa ani ko nkemee nsone papisi. ¹⁸ Pée uye-i ke nó ne Uléecaa pisei nnéi ani yé fe ani céru re Uléecaa nla nń kumúnjé má. N mepéré ne mecáa ne mecímá wele, nn ko cālē. ¹⁹ Kei kani yé ko ceri re nla mmē ne menyuwe nnéi fele. Lelee yé ko tíyese Uléecaa uu nńkenémee ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyee kerómee ne rikohó keisi. U yé fe uu kerómee wai ai tósu lē kari ye m pise née lē kari ye m musí. ²¹ Uléecaa yee Kirisi Yeesu kémee ne uicápine kémee mpa ncɔpuri n-yei-pɔ ne mpa píyei-pɔ ríyu te. Amí.

Nfatene kémee rinɔ rise piwai

4 Ne Upíima nnya akpanii-i wele. Nó ke Uléecaa uu nní n sée kam pise re ani n sone, nónnésé nké n nyiselē te lē kuu nní nó n sée nsē kani sone. ² Ani kape áyu n wéési. Amá ani mesére n láárú nɔn purú. Ani nla ne nomenécɔpecire m múinelē. ³ Ani riŋmɔɔpú ani rinɔ rise ke Nfáasone nn nó n he m múilē. Nfáasone mee Uléecaa-i n léeri yé tíyese ani nón-nénéi m pénelē, nkíŋniŋe nn nńkenécɔpe we. ⁴ No ipiŋe ise kecáá ilese le. Nfáasone nse mee ko nónnénéi kémee we. Likei lise nnya ke Uléecaa uu ko nó sée. ⁵ Upíima use kóló ne nfatene nse kóló kani má, ani ko míni mese kóló wole ⁶ Uléecaa use kóló yee we. Uyee pisei nnéi usaa. Uyee ntónéi kecáá tū, un ntónéi kémee we un ko ntónéi kémee pikei wai.

⁷ Amá Uléecaa ye ntónéi mmú kémee mpa úye uihee hele ne imphe Kirisi yee mpa úye likó musí. ⁸ Li Nléecaasimé-i wślaalē te:

Kuu keléecaa rińtaá,
u ne pikpaniikó ripénele,

uu lihēhee sisoipipi hɔnente. ⁹ Te íye ye nkpéni lē te u keléecaa ritaá? Li nyíse re uké kelene rińtaá, u ketē metene kuhóre kémee ricepile.

¹⁰ Uyee rincépime cire yee ko ritaá uu keléecaa fáau uú ne ketē ne keyóme nnéi n yipaalē. ¹¹ Uyee wa re pinyine piké pitume, picɔ piké antepuye, picɔ piké Nsimé kecire piyóó, picɔ piké Uléecaa icápine pikpeenwai ne picélaa. ¹² U pi wéele re uké lē kapi yé upikei n wa pi nyíse, piké pē ke Uléecaa uu n wée céési lē kapi yé Uléecaa icápine m papukuse. ¹³ Kei ke ntónéi ari yé pee céeri re likei lise karí ne Uléecaa Kepipi kémee kefa tene. Tɔ pee lē papisile yare ke Kirisi uu m papaalē meco. ¹⁴ Lelee yé tíyese ári yé péé uye-i n we yare siwá see mpa icélaa íye yee n we n tńkilē, pisei pee ye picɔ ne pinnɔome kuyúti n tā ápi yé pee ró kírāsente. ¹⁵ Nla ke tó ne nsímései símisi tɔn ko lakaane tɔn ne urówéese Kirisi kupéneco nnéi kémee pelu. Uyee ríyu. ¹⁶ Uyē nnya ke ipiŋe ii kecíre nyenu, isitaŋene nnéi sin muleinelē. Lē nnya ke mpa nlése n-ye nn nla kémee mpikéi wai, ipiŋe nnéi yee nla kémee m pelule n papisi.

Kirisi pikó isoi fale nsímé

¹⁷ Lē nnya kam la ké nsímé mmú ne nó cési ne Upíima rinyiri ani kóm te áni kape ko nkpéni nsé tikpá yare pepée ápi Uléecaa m pakarelē. Mpolecee ke pisimúnjé asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesohó ye kuŋmaha-i lompolé ápi pee Uléecaa isoi kémee we. Kapi pinnéi piníri ápi Uléecaa nkó nka nyu, piakiŋ an ko taká nnya. ¹⁹ Ápi nkpéni lisone ne likópe nyu. Méwoo méwoo kapi wai, hái apí ne mese-iciré wai mmé ncɔpuri m pénelē pin wai.

²⁰ Amá ái lē kapi nś Kirisi cereise. ²¹ Ái céreise re nɔ ukecáá nkó nnéi kónle api ko nsímései mee Yeesu kémee n we nś céesi ani kóm. ²² Lē nnya, ani nónné-soi kpure riyá. Nómenéwee kpure ye mē. Melikáipi-káipi ye ne nkpɔ-mē nó sínle.

²³ Ani tíye Uléecaa Nfaasone nké nókené-múhè conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yare ke Uléecaa uu n̄ la. Nsímései ye týesele ii aseí n̄ tikilē in̄ kō kpáiiilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnóome riyá m̄pá úye uké ye uucō aseí s̄misi. Tō ntónéí mmú ipiñe ise ilese le. ²⁶ N̄on ye n wósi, áni kape ye akópe wa. Ani ye nókunéwóí kpu ituñe iké kelene loó. ²⁷ Áni kape ye kunfiri ncéé he kuké ncaai wa. ²⁸ Uyaa úu kape kō nképni piyaa rikpá. Amá uké riñm̄s̄p̄u uu ye kefa kese ne uanipe pikei pinyine wai uú ne le, lin̄ kō úye m̄ párlē, uu fe uu liute lēni. ²⁹ Nsímé kópe n̄ka n̄n kape ye nónnén̄s̄o-i léeme, amá liké mme mee yé usoi ikari rinkpáse ai kō pep̄ee kutu nó n̄ cōlē lisone wai. ³⁰ Áni kape ye Uléecaa Nfaasone rip̄cō caaise. Mme mee Uléecaa nwoi kuu nókenécáá n̄ wa keyáa kē kuu nónané kópe kémee nó n̄ lesene cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsímé pifanaankee ne meseewai ne kuwóí ne pisenkeene ne picō alē ne mewai kópe nc̄puri nókenéc̄ope lese. ³² Ani n̄ láárúne, n̄on íwe ténaane. Ani nómenéc̄op̄ecire n̄ sárikeene yare ke Uléecaa uu nó ne Kirisi kupénecō kémee nó n̄ sárei mecō.

Metéí kémee isoi nsímé

5 Nō siwá sinyine le ke Uléecaa uu n̄ la. Lē nnya, ani umecō n̄ wai. ² N̄la nké nóníns̄oi nnéí kémee n̄ we. Ani yē lē ke Kirisi uu r̄s̄ n̄ la uu unfaa kpísi uu t̄s̄ nnya he yare inyóns̄esese, Uléecaa uu i yósu n̄s̄one.

³ Lē kái ne n̄ sá re liké Uléecaa sipipi kec̄ope n̄ we ye nní: Méwoo méwoo pin̄s̄iwélaa ne mékperinkpewai n̄ee memá nnáápí nk̄s̄ n̄ka n̄n kape nk̄páni nókenéc̄ope n̄ we. ⁴ Ái kō ne sá re n̄oké asímé kópe n̄ee in̄irisimé n̄ee akp̄éri kópe m̄ má. Ái nyaám. Amá Uléecaa ipakare ñmane iké n̄ we. ⁵ Ani kō n̄s̄one re méwoo méwoo mewai ute úka ne úkperinkpek̄cōs̄ úka ne memá nnáápí uk̄s̄ úka úu lē ke

Uléecaa ne Kirisi api piiȳc̄opi kémee ne pipisoi m̄ mé kémee líka yenune. Memá nnáápí p̄s̄ ne kō piléenyónse picō le.

⁶ Áni kape tíye unyine uké n̄woosimé ne nó k̄iraase. Lē nnéí nnya ke Uléecaa kuw̄oi aku p̄isoi p̄ee ápi u m̄ pakarelē kecáá we. ⁷ Lē nnya, nó ne p̄e áni kape n̄ka kémee m̄ p̄enelē. ⁸ Nō p̄ee mekee mesei kuñmaha-i wele. Nō nképni nó ne Up̄íima kupénecō nnya metéí-i wele. Lē nnya, ani n̄ s̄one liké n̄ nyíselē te nō metéí sipipi le. ⁹ Likumúhè re lelee ye metéí kémee n̄ léeme leē nfanare ne nsímései pitiki ne aseí. ¹⁰ Lē nnya, ani n̄ wéési n̄oké lelee ne Up̄íima n̄ sá n̄ nyu. ¹¹ Nō ne kuñmaha kémee mewai áni kape n̄ka kémee m̄ p̄enelē, amá ani ye me yámne. ¹² Mesei sei lē ke p̄isoi p̄e api meyaa n̄ wai pisímé ricuruu ye isei wele. ¹³ Amá pi ye pin̄ pimewai m̄e n̄ yámne, me ye metéí kémee léemele ame kúcere wai. ¹⁴ Lē nnya kapí maa re:

Pó nkó p̄cō nní n̄ l̄ni, a yisi.
A pikp̄okp̄o kémee yisi
Kirisi uké p̄ee metéí p̄o nyíse.

¹⁵ Lē nnya, ani nónnésé kecáá musí n̄s̄one. Áni kape n̄ s̄one yare pin̄iri, amá ani n̄ s̄one ne mewéeses̄oh̄o. ¹⁶ Áni kape tíye ituñe iké méwoo n̄ t̄su, li we re siyáa ns̄-i kari nní n̄ we ási nyaám. ¹⁷ Lē nnya, áni kape men̄iri n̄ t̄u. Ani riñm̄s̄p̄ú ani Up̄íima mela ceru. ¹⁸ Aani kape ye p̄fta m̄ pomaalē. Lē ne méwoo méwoo mewai le. Amá ani týese Uléecaa Nfaasone nké nó n̄ yipaalē. ¹⁹ Ani ipakare siyome ne akéhe ne siyóme nc̄puri ke Nfáasone nn̄ nó n̄ he ne nómenéc̄op̄ecire n̄ ñm̄s̄p̄úsenelē. Ani kefa kese ne ipakare siyome Up̄íima yō. ²⁰ Ani ye m̄pá píyei ne m̄pá yo kémee Sáa Uléecaa p̄c̄onese ne Ur̄óp̄íima Yeesu Kirisi rinyiri.

Pinósi ne pipila mewee

²¹ Kirisi ipakare kani m̄ má nnya, m̄pá úye uké ucō n̄ waiselē. ²² N̄s̄ pinósi, m̄pá úye uké uula n̄ waiselē yare kuu Up-

fiima n waiselē. ²³Li we re utisi yee unōsi uwéése yare ke Kirisi uu Uléécaá icápine nnéi uwéése meco. Iyee uipiŋe, uyeé iriyu. ²⁴Lē nnya, m̀pá unōsi úye uké uula n waiselē yare ke Kirisi icápine ii Kirisi n waiselē.

²⁵Nō pinósikó, m̀pá úye uké uunōsi n la yare ke Kirisi uu Uléécaá icápine n la uú ha ne unfaa kpísi uu iyē nnya he yare inyónseseē. ²⁶U lē wale re un míni ne unsímé ne pipáálá pi m masi, piké pee panse Uléécaá pikó. ²⁷U lē lale Uléécaá icápine iké ukeyu-i ríyu píima m má, iké n kpááilē, ncaai n̄n kape ríka i n teŋlē néē fi kape ncaai féé n̄ka m má. ²⁸Limeco ke pinósikó p̄o yé k̄o pipinōsi n la yare kapi pimécire n̄ la. Úye un uunōsi n la, uricuruu kuu lē la. ²⁹Mesei ye me re úka úu ye pikai uipiŋe cire niŋni. M̀pá úye yee uipiŋe n nyóonsele uu k̄o ikecáá m paílē yare ke Kirisi uu Uléécaá icápine n wai meco. ³⁰Kari uipiŋe ilese nnya kuu lē wa. ³¹Li w̄laalē te: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine, u ne unōsi apí ha péne api panse ipiŋe ise. ³²Nsímé mee kelō nké-i m pékaalē ye mpíima le. Ne maa re Kirisi ne uicápine nkó ye mu. ³³Amá n̄ kam k̄o ne lē tee. Li pise re m̀pá unósikó úye uké uunōsi n la yare kuu umécire n̄ la, unōsi p̄óké k̄o uula m pakarelē.

Siwá ne sipite kecáá nsímé

6 Nō siwá, ani n̄opinéte m pakarelē yare ke Upíima uu n̄ la. Lelee ne n sá re n̄ké wa ye lē. ²A ye up̄sáa ne up̄óni ríyu waise. Tin̄o fof ye tē ke Uléécaá uu n he uu rin̄o yekei. ³Lelee re li yé ne p̄o s̄onesi aa k̄o ketē kecáá nfáa taa-taa yenu. ⁴Nō siwá p̄isaa, ani kape n̄sinéwá k̄éyu m páápúse, amá ani si n céési siké kecírē wa yare ke Upíima uu n̄ la.

Píyosaa ne pikeikó kecáá nsímé

⁵Nō pilási, ani ye n̄opinéyosaa ketē nté kecáá pakare ani aseí ne ríyu pi n waiselē yare kani Kirisi m pakarelē.

⁶Ái pin n̄ókenékúrí n we pin n̄o n nyáni ŋmane kani yéé lē wa yare n̄o lale liké sisoipipi n láárú. Amá ani pi m pakarelē te n̄o Kirisi pilasi nnya, aní n wéési re n̄óké Uléécaá mela ne kefa kese n wai. ⁷Ani ne mp̄ónare pi n keisi yare Upíima pilasi. Ái kape n we yare kesoipipi kani keisi. ⁸Ani n nyu re m̀pá p̄o úye p̄on ulási néē p̄on mep̄ócíre n te, lis̄one lē kaa n wa kulaa kaa s̄onti p̄óké Upíima k̄émee yé. ⁹Nō píyosaa, n̄óké k̄o limeco n̄opinékeikó n wai. Ani n̄ómenécíre tí, ani kape pi n senkeē ne rikpákárá. Ani n nyu re n̄o ne p̄e usaa ye keyómecaa-p̄o wele. Úu ye usoi keyu-i ripái uú ne n túhaane.

Kirisi ukó it̄opilū

¹⁰Nt̄ōw̄o ye nkpéni mmú re ani n̄o ne Upíima kupéneco k̄émee unnaŋe píima kpísi aní ne m páápú. ¹¹Ani Uléécaá it̄opilū nnéi kuu n̄o m pa kpísi aní ne kuníri apine kaku n̄o n wai l̄s̄o áku yé pee n̄o feriyē. ¹²Ái sisoipipi karí ne t̄opu. Amá lelee iȳó̄pi n t̄ú ne lelee n-ȳó̄pinaŋe m má ne lelee ketē nté kuŋmaha k̄émee n̄naŋe m má lin pekesi karí ne t̄opu. T̄o k̄o ne aníri kpákárá nyee keyómecaa-p̄o n̄ we t̄opule. ¹³Lē nnya, ani nkpéni Uléécaá it̄opilū nnéi kuu n̄o m pa kpísi, aní ne siyáa k̄ópe k̄émee t̄ápi, ái yé pee n̄o feriyē. N̄on n t̄apaalē ne k̄ét̄o-p̄o, líka ái yé pee fe liké n̄óinépiŋe riyosē.

¹⁴Lē nnya, ani kape n̄óinépiŋe riyosē. Ani nsímései písímé kpísi ani waise kútampáálá, ani kehale-i ku n t̄élē. Ani k̄o aseí pitiki kpísi ani waise kewenitukanka. ¹⁵Ani Nsímé Keciire mee ye ne nkíŋniŋe n̄ ka piȳó̄o n la. Nké n̄o n we yare anééri kani tanaalē. ¹⁶Ani ye m̀pá yei n̄ónnéfatenē kpísi yare kuwenikpáncúkú kani yé ne ukpááree Setani ihime melō n̄ kpu. ¹⁷N̄opinéyulale piké rit̄opik̄eŋ, Uléécaá Nsímé nké rit̄opitéhe ke Uléécaá Nfaas̄one nn n̄o m pa. ¹⁸Ani ye k̄o lē ke Uléécaá Nfaas̄one nn n̄o n nyíse ritiki

áni ne meséere iyáhaa nnéi mpuri n yáási nɔn kɔ u welu. Áni kape lɔpile, ani nɔmenécíre kpísi aní pa, ani meséere ne kefa kese upikó nnéi kecáá n yáási. ¹⁹Ani ye kɔ kenécáá u yáási re uké tíyese ké ye nen nnɔ n wúkule, ké ne ikari n céesi písoi piké lelee Nsímé Kecire kémee m pékaalē ceri. ²⁰Mmē ke Uléecaa uú ne né tumme re ké nté ukeikó yee ne urinyiri n tū. Mmē nnya kam akpanii kémee we. Ne lale ké ye n símisi ne ikari yare kai m pise.

Iyáhaa tɔɔɔ

²¹Unésáne kecire Tisiiki ye Upíima ukeikó le ne asei. U yé hapɔ uu lelee

né n wai nnéi nɔ kéénkee nɔɔ kɔ ceru mmē-i kam n we ne lē kam n wai. ²²Lē nnya kam nɔkenémee u tumme re uké nɔ símisi mme-i kari n we uké kɔ ne nɔanékiŋ niŋukuse. ²³Sáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké pirómárecɔ Yeesu pikó nnéi nkíŋniŋe ne íla ne nfatene he. ²⁴Uléecaa uké pē nnéi pēe Urópíima Yeesu n la ái ne kētɔ ípēelēe nyíse.

Títelē ke Pɔɔli uu Filipu pikó n wóɔi

Lɛɛɛ rítelē ntí kémee ní we

Kiresi ketē kecáá, Masetuwaani ntaai kémee ke Filipu kuyu akú we. Uléecaa icápine foi ye iyē ke Pɔɔli uu kei n karií. Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uu pɛɛ Rɔm kuyu-i we lin u cɔŋlɛ tɛ úu fe uké linyine wa uké kɔ ne Filipu pikó kecáá ripaí nnya. Uu pɛɛ n tálɛ tɛ u yé fe uu upikeicɔ tum piké ha icápine iyē ŋɛmɔ́púse piké kɔ inkó kó. Kirisí pikó pɛɛ Filipu kuyu-i ní we pɔɔ ihɛɛ Epafurotiti papɔ re uké Pɔɔli pa. Pɔɔli uu rítelē ntí wólu uu u pa uu ne pi pɔɔnɛse. Uu kɔ icélaa pi papɔ uu kɔ nfatene kémee pi ŋɛmɔ́púse (4:10-20).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye Uléecaa pɔɔnɛse re lɛ kai u rincɔŋ ye t́yɛse Nsímé Kecire nn kéyu sɪ (1:1-26).
2. Pɔɔli ye Kirisí pikó pɛɛ Filipu kuyu-i ní we ŋɛmɔ́púselɛ tɛ piké nfatene ne rinɔɔ rise kémee iníŋí wa, piké kɔ pimɛcɪre n cepiselɛ yare ke Kirisí uu umɛcɪre n kpísí uu ne ró li céési (1:27-2:18).
3. Utume Pɔɔli ye Epafurotiti ne Timotee tum (2:19-30).
4. Tɔ Kirisí nyánile re uyē kari yé fe arí ne n tálɛ. Utume Pɔɔli ye aseí ró lésele lɛ kuu kesoiipi rikɔkɔri kake ye m má ní t́yɛ uu pɛɛ ne Yeesu Kirisí ŋmane n tálɛ (3). Pɔɔli ye Kirisí pikó riŋmɔ́púsele re piké mpɔɔnare kémee n we pin ḿpá yo kémee iwele ne pimɛcɪre Uléecaa anipe-i wailɛ (4).

Iyáhaa

1 Tɔɔ Pɔɔli ne Timotee, Kirisí Yeesu pikeikó. Pɛɛɛ Yeesu nnya Uléecaa

pikó m panse pin Filipu kuyu-i we ne pɛɛɛ piicápine kecáá m paílɛ ne pɛɛɛ pi n léni kari rítelē ntí wólu. ²Urɔ́sáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisí piké ípɛelɛé nɔ nyíse api kɔ nkíŋŋine nɔ he.

Pɔɔli ye Kirisí pikó kecáá Uléecaa yáasi

³Ḿpá píyɛi kam ye nen nɔkenécáá m musí, am nɔ́ nnya Uléecaa pakare. ⁴Ḿpɔɔnare kam ye ne ḿpá píyɛi nɔn-néńí kecáá Uléecaa yáasi. ⁵Li we re hái kékoraane ne neni-me kani né léni nen ne Nsímé Kecire kɔ́núlɛ. ⁶Ne nyulɛ re ḿpá liké íyɛ wa, Uléecaa yɛɛ nní pikei sɔne mpí nɔkenémee piwai n kóraane yé pi n nɔŋlɛ hái ne kɛtɔ-pɔ. Lɛɛɛ re hái ne keyáa kɛ ke Kirisí Yeesu uu n sɔnti. ⁷Simúŋé sɛ kaí ne sá re ké nɔkenécáá m má. Ne meyansei ketóne kecire rinék-íŋ kémee nɔ heelɛ. Likumúŋé re tɔ ne nnɔ́ ye Uléecaa ípɛelɛé kuu né ní nyíse kéméé wele. Ne pɛɛ mekɛɛ Nsímé Kecire ne kɔ́núlɛnle nen nkecáá tɔpu re nké in-íŋí wa. ⁸Uléecaa ricuruu ye nyánile re lɛ ke Kirisí Yeesu uu nɔ n la mecɔ kam nɔ la ne kefa kese.

⁹Ne ye inéwele kémee Uléecaa pise re nɔnnéla nké n taálɛ mesére ani menyuwe m má, ani ye ne ceru ani lisɔne ne likópe kóólene cáká-cáká. ¹⁰Ani ye pɛɛ ne n̄sɔne túhaane. Lɛ kémee, nɔ pɛɛ n kpáiiilenle áni yé ncaai níka m má keyáa kɛ ke Kirisí uu n sɔnti. ¹¹Yeesu Kirisí yé t́yɛse ani mewai sɔne meyá wapisi ai Uléecaa meyɔɔpi ne ipakare kpáse.

Utume iwe ye t́yɛsele Nsímé Kecire nn kéyu n sɪ

¹²Pinémáreɔ, ne la re ani kɔ tɛ leleɛ nní né n wa ye meníŋɛ lénle Nsímé Kecire nn ne meyá kɔ́nú. ¹³Uyɔɔpi písɔ́ɔca nnéi ne ḿpá yɛi kapi nkɛpéni nyu re Kirisí pikei nnya kam kukpaniilee-i we. ¹⁴Upíima ye pinémáreɔ Yeesu pikó meyá pɛɛ akpanii kémee né n yé nkɛpéni

ikari waisele pin ne piripɔɔ Nléécaasimé kóónúlē. ¹⁵ Mesei ye me re kufatoi ke picɔ apí ne Kirisi nsímé kóónúlē piké ne né n keɣene nnya. Amá kefa kese ke picɔ pɔɔ ne nsímé mmē kóónúlē. ¹⁶ Nla ke pē api ne Kirisi nsímé kóónúlē pin nyu re pinékei pɛe re ké Nsímé Kecire kecáá atɔpi n wai. ¹⁷ Amá íkeɣene kemúnjé ke pifoí pē pɔɔ ne Kirisi nsímé kóónúlē. Ái nfasimé sone kapi múllē. Pi lale piké akpanii nnyé kecáá íwe ico né rikpáse.

¹⁸ Nka nín nco caai! Ḿpá pin n kpráálē nēe in ne kefa kese, Kirisi nsímé ye kóónúlenle. Tinéɔɔ ye láárúle, mesére kari yé kɔ n láárú. ¹⁹ Li we re nónéwele ne Yeesu Kirisi Nfaa mee né n léni nnya, li yé tíyese am akpanii kémeɛ lelu. ²⁰ Lē kaám ne nnénaɣe nnéi m mé te líké wa lee re isei íka mpuri fi kape né li. Amá in nkɔɔ nēe in kɔ nfáa, Kirisi uké neni ne ḿpá píyeyi-pɔ inépiɣe kémeɛ ríyú yē. ²¹ Nen nfáa m má, Kirisi yee nnéfáa, nen kɔ n kpu, nkɔɔ nn kuláa né wai. ²² Amá in te li pise re ké nfáa m má nen ne pinékei wai, ám yé nkɔɔpéni céri yo kam yé wée. ²³ Mmē ne mmé kaám ne yɔɔne. Ne káipile ké tɔmpɔ ké ha Kirisi kémeɛ n we. Menéla mee ḿpá yo n tɔɣaalē ye mē. ²⁴ Amá nǎ nnya, li pise meyi kiyiki re ké ketē kecáá nfáa m má. ²⁵ Ái céreise. Ne nyule re né nónnéféi kekúrí n we nen nǎ léni re nónnéfatene nké kéyú n sí nɔn kɔ mpɔɔnare má. ²⁶ Lē nnya, menépeɔɔ nǎkenémeɛ ye tíyese ai né nnya rikókɔri piwai nǎ kpá aní ne Kirisi Yeesu n tikilē.

Ani n náási re Nsímé Kecire nké kéyú ha

²⁷ Amá ani nse kō te lē ke Kirisi Nsímé Kecire nn m pise re ani n we ke nónésoi ii yé n nyíselē. Lē kémeɛ, nen pilóólú nǎ n ka nēe ḿpá nensá nǎkenékúrí n we, ké n kómei pin símisi re nǎ nónnéféi kemúnjé kese kpísile ani kekemeɛ iníɣi wai ca, nɔn tinɔɔ rise má nɔn náási re písoi piké Nsímé Kecire yɔsɔ ne nfatene. ²⁸ Áni

kape tíye nǎpinélaaro piké linyine kémeɛ nǎkenéwuú tɔise. Lelee yé pi nyíse re ncée mee ye usoi n fóm kapi tíkílē, ai kɔ nǎ nyíse re ncée mee ye usoi riyu n lɔ kani tíkílē. Uléécaá kémeɛ kai léeri. ²⁹ Li we re Uléécaá ye nfanare nǎ nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kɔ uyē nnya íwe le. ³⁰ Asei kecáá, tǎ ne nnǎ tǔo nkɔɔpéni kesé náási. Ne pɛe nónénéipee-i náásile. Nǎ kɔ nyule re ne ne wele nen náási.

Lē ke Kirisi uu umecire rincéɔise un kɔ ne uwéése

2 Ne yē te Kirisi kaní ne kefa n tenelē ye ikari nǎ rikpásele, unla nn nǎ nmóópúselē. Nfáasone nn nǎ pénelē, nɔn nǎmenécɔpɛcire lakaane nɔn kɔ íwe ténaane. ² In lee ni mesei, ani rinéɔɔ larukuse meyánsei. Lē nnya kam nǎ pise re ani nǎsone n kómeine, nɔn lakaane, nɔn kefa pénelē, nɔn kemúnjé kese má. ³ Áni kape ye linyine íkeɣene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani ye nǎmenécíre ricepise aní n kpíilē te picɔ ye nǎ fele. ⁴ Nǎ úka úu kape ye ukulaa likó nmane n wéési. Ani ye kɔ lelee yé picɔ n yóriye wéési. ⁵ Ani kemúnjé kē ke Kirisi Yeesu uú pɛe m má keɔ m má.

⁶ Ḿpá ke u ne Uléécaá api kékoraane-me isoi n sá, úu mmē kpísí uké ne pikei wa uké ne umecire Uléécaá múɣeisene.

⁷ Amá uyē yeɛ ulikó nnéi kuu m má kepire rito, uu umecire ilási tani uú n we yare sisoipipi.

⁸ Kuu lē umecire n waise uú n we yare sisoipipi, uu pɛe umecire cepise uu Uléécaá pakare uú ha ne kpi. Háí kunapéékɔ kecáá kuu pɛe kɔ kpu.

⁹ Lē nnya ke Uléécaá pǔo kɔ u ritaáse uu ketóne keɛ ḿpá kéye n fe kecáá u tonse uu kɔ rinyíri tee ḿpá ríye n fe u he.

¹⁰ U lē wale re keyómecaa likó nnéi ne ketē kecáá nté likó ne ketē metene likó liké ye lin tinyíri tē n kō te Yeesu, líké ipakare ne anui kecáá riwula.

¹¹ Ḿpá usoi úye uké Śaa Uléécaá ríyu waise uu yóó re Yeesu Kirisi yee Upíima.

Kirisi pikó piké ketē kecáá n kpáiiilē

¹² Lē nnya pinésáne lala kecire, yare kaní p̄ee nní né m pakarelē p̄ee uye-i kam̄ p̄ee ńkenékúrí n̄ we, ani kó nkpéni kám̄ nní ńkenékúrí n̄ we wa liké lē tifaau. Uléécaá ye ńrinéyu l̄le. Lē nnya, ani píyulale p̄ē kuláa waise n̄on iwame ne Uléécaá riwure kém̄ee pikei wai. ¹³ Li we re Uléécaá yee ńkeném̄ee pikei wai uu t́yese re ani ḡmurei ani pikei n wai liké ne umela n sá.

¹⁴ Ani ńpinékei nnéi n wai inḡmúlaa ne nsím̄e pípásaine ápi kape ńkenéc̄ope n we. ¹⁵ Ani lē n we áni kape ne ncaai n̄ka m má, ani kó n kpáiiilē n̄on we yare Uléécaá sipipi nsí kecáá kápi ncaai n̄ka n nyáni. Ketē nké kecáá p̄isoi ye caailenle pin kó isoi kópe le. Ani p̄ikec̄ope n we yare metéi n̄on kpáiiilē yare awárepi, ¹⁶ te n̄o nsím̄e m̄ee ye ńfáa n he pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kē ke Kirisi uu n śnti, li yé ha n̄́ nnya rikók̄ori né n we. Lelee yé kó mesei nyíse re pikei mpí kam̄ ne nní n ḡḿóp̄ulē ápi méwoo wa. Nnép̄oone n̄n méwoo wa.

¹⁷ Ńkenéfa kaní ne Uléécaá n tenelē ye we yare inyóonse kani u wa. In-sá n kesi, pi yé né kpu menénye ame ńinényóonse iyē kecáá kpápo. Ḿpá in lē né n wa, li né láárúle, tó ne nń tóké kó kesé mp̄oanare m má. ¹⁸ Liké kó limec̄o n̄o n láárú, tó ne nń ari kó kesé mp̄oanare m má.

P̄ooli ye Timotee ne Epafurotiti tū

¹⁹ Ne tálē te Upíima Yeesu un ḡmurei, né ńfáani Timotee ńkeném̄ee tumpo ké ńkenécáá nkó kó liké rinék-ḡ niḡukuse. ²⁰ Tó ne uyē macire tóo ńkenécáá m̄úsu. Úka uc̄o úu meyíkíyiki ne kutu n̄o cólē. ²¹ Pilikó cire ke pinnéi apí ne náasi, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. ²² Ńrinécúruu ye nyule lē ke Tim-

otee uu n nyíse re u aseí ute le. U ume-cire Nsím̄e Kecire pikei kém̄ee pale. U keném̄ee keisile yare ke usoi uu ye ne usáa n keisi, tó ne uyē ari ne Nsím̄e Kecire kóónú. ²³ Ne tálē te nen píyei n yē lē kam̄ ne kétó n tenene, né ńkeném̄ee u tumpo. ²⁴ Ne kó ne Upíima tálē te né ńfáani rinécúruu hapo am n̄o lóólú.

²⁵ Ne nyáni yare né uróm̄arec̄o Epafurotiti ńkeném̄ee pesepo. Tó ne uyē tóo keisi t̄on Nsím̄e Kecire ináa náasi. N̄o p̄ee keném̄ee u tummele ani ḿpá yo u c̄onse re uké ne nnéc̄oḡ kém̄ee né come. ²⁶ Li meyíkíyiki ripóo u we re uké n̄onnénéi yé. Kapi u n s̄imisi re n̄o ukuf̄oḡ kó, li u ricóḡle. ²⁷ U meyíkíyiki kuf̄oḡ finele uu nkp̄o heire. Amá Uléécaá uu íwe u t̄eni. Ticuruu ái umecire kuu íwe té, u kó né íwe t̄enle re nnép̄ooc̄aai n̄n kape n kpálē. ²⁸ Lē nnya kam̄ yóone re ké ńkeném̄ee u pesepo n̄oké u yē liké n̄o larisi ai kó né mp̄ooc̄aai hasu. ²⁹ Lē nnya, ani n̄o ne Upíima rin̄o rise kém̄ee ne mp̄oanare píima kém̄ee u yoc̄sí. Ani ye p̄isoi mpí nnéi p̄ee umec̄o n̄ we ríyu waise. ³⁰ Li we re Kirisi pikei nnya kuú p̄ee kpine. U nkp̄o yoc̄sile uké ne né lē kei káni yé n fe n̄oké né lē.

Lē kapi ye Uléécaá kém̄ee aseí rintíki

3 Pimárec̄o, lē nnya liké nkpéni n̄o n láárú re n̄o ne Upíima rin̄o rise kém̄ee we nnya. Ái né c̄oḡlē te ké mm̄e kam̄ piwóle n̄o m masí piwóle n̄o rikpá. N̄onnés̄one ye mu re ké lē piwóle n̄o rikpá. ² Ani ńomenéc̄ire ne p̄ikeikó kpááree t̄i. Pi sip̄opi ne asele le. Ái lē kapi piké kecáá n céési lee piké yíkíyiki, ³ tóo meyíkíyiki kélē, ái p̄ē. Tóo Uléécaá Nfaas̄one ne upikei wai. Ái ketóne kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē kam̄ ne tálē. Li rikók̄ori ró wele re tó rin̄o rise kém̄ee ne Kirisi Yeesu we. ⁴ Né né p̄ee fe am̄ ne ketóne kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē n tálē. In te pinyine ye m̄úsu re pi yé fe apí ne ketóne kē ke pikuyu inyekii ii pi n heelē n tálē, née yé p̄ee lincee m má ai ḿpá úye

tósu. ⁵Pi né mǎrile api keyáa páha-paha tuḡé né ké. Ne Isirayeeli ukó yíkíyiki le, Penyamee mpuri ukó. Ne U-epiree le, Pi-epiree pee kó né mǎri. Ne Pisuiŋi isé metiki kémeé Ufarisi le. ⁶Ne kéyu toi kam ye peé ne Kirisi pikó n weékuselē. Pisuiŋi isé pitiki kémeé, ám pee ncaai nka má kapi yé ne né n túhaane. ⁷Lē kaŋn pee nní n kpíllē te kuláa likó kam kó nkpéni Kirisi nnya nyáni re kelólé ye ke. ⁸Ne nkpéni ricuruu mǎpá yo kpíllenle yare likpárakó. Unépiima Kirisi Yeesu kam meykíyiki n nyu ye né tósi mǎpá yo. Uyē nnya, ne ḡmureile am mǎpá yo fómní. Kirisi ḡmane yee kenémeé ríyu má. Ne litóroo nní nnéi kpíllenle yare ayúí ké ne Kirisi n yé nnya. ⁹Ne la re tó ne Kirisi tóké rinóo rise m má. Ám aseí ute re ne isé tíkílē nnya, amá ne aseí ute le re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléecaa kémeé kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseí ute. ¹⁰Likei lise lee ripóo né n we lee re ké Kirisi ceri ké kó ḡnanḡe mme mee pikpókpo kémeé u n yukuse yē, ké uiwe ico li ké kó unkpo nco kpu, ¹¹nen ne tálē te Uléecaa yé pikpókpo kémeé né yukuse.

Lē ke usoi uú ne pitule n náápo

¹²Ám la ké re ne lē kaŋn ne pitule n náápo piyéne masile née ne pipanse masile usoi nkó yee úu ncaai nka m má. Amá likei lē kaŋn ne piyóo náápo. Li we re Kirisi Yeesu ye né kó piyóo masile. ¹³Pimáreco, ám te ne inéhéé piyóo mǎállenle, amá likei lise kam n wai yee re ne lelee n tómpo palēile nen pee lelee kéyu-po n we ne pitule náápo. ¹⁴Lē nnya, ne náápo re ké tu ké inéhéé yosi. Uléecaa ye ró séi re tóké Kirisi Yeesu ne ritiki tóké ha keléecaa-po i yosi.

¹⁵Tó mpí nnéi tóo nní Kirisi kupéneco kémeé m pelaalē, tóké menéco mmē m

músu. In te nókenémúḡé ye linyine kémeé ne kenékó kóólelē, Uléecaa yé tyyese ani nsímései kom. ¹⁶Mǎpá lin íye n we, kei kari nkpéni nní n tu, li pise re tóké nsé tipéne tóké ne kéyu n sí.

¹⁷Pinémáreco, ani menéco n wai. Ne lē kani yé n sóne pinyíse nó masile ani yénu. Lē nnya, ani pepee menéco n sóne inípee n tapaalē non ne sóne. ¹⁸Mesére kam nsímé mmú nó símisi. Ménini ne rik-ínḡ kam kó nkpéni ne pisimé nó n kpálē te pisei meyá pee pinsé kémeé nyíselē te pi Kirisi kunapéékoó pilaaro le. ¹⁹Kelólé ke lipite pē api yé ne kété kpu. Pialoi nyee piuleecaa. Lelēe yé pee isei pi n wa kapí ne meníḡe rikókori wai pin ketē nté likó ḡmane kecáa músu. ²⁰Amá tó ne keléecaa-po kuyu pikó le. Kei-po ke Up-íima Yeesu Kirisi kam m mé uu léerine uké Uróyulale. ²¹Uyee irópiḡe nnyi yee nní isei n we consene iké ne uikó yee ríyu m má menyíne n we. Unnaḡe mmē kuú ne mǎpá yo kecáa iyóopi n le kuú ne lē waine.

4 Pinémáreco lala, li ripóo né wele re ké piyéne nó rikpá. Nóo nnépoónare, nóo kó ríyu né waiselē. Lē nnya pinémáreco lala, ani lē n keḡaalē, nóinépiḡe íi kape nó ne Upíima kupéneco kémeé riyoo.

Póoli ye Filipu pikó mesoḡo kpálē

²Nó Efoḡii ne Sentiki kam ḡmóópuselē te ani rinóo rise m má non ne kesé Upíima tíkílē. ³Pó unékeico kecire yee kefa kese ne n keisi kam pise re a pi lé. Kesé ke tó ne pē ne Kelemaa ari Nsímé Kecire ináa náasi ne pinékeico picó anyiri nyee nfáa ritelē *kémeé n we.

⁴Likei mesére nó n láárú re nó ne Up-íima kupéneco kémeé we. Am kó kpá re liké mesére nó n láárú.

*4:3 Nfáa ritelē yee ritelē te-i ke Uléecaa uu pepee Yeesu n tíkílē anyiri n woi (Méyene 3.5).

⁵ Ani tíyese písoi nnéí piké nónnénare kecáá n nyu, Upíima ye nnyáá waimele. ⁶ Ani kape ye líka nfasimé tóne. Amá ani ye ímpá yo kémee Uléécaá yáási ani lē kai nó m pise u pise, ani ye kó u pónese. ⁷ Lē kémee, Uléécaá yé unkiñniñe kpísi uú ne nóanékín ne nósinémúñé n yekeilē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee. Unkiñniñe mmē ye lē nnéí ke usoi uu ye í musí fele. ⁸ Pimáreco, ntóroo kam yé nó m maa mee re lē nnéí lee aseí likó ne lē nnéí lee líyukóó ne lē nnéí lee ne n sá yare kai m pise ne lē nnéí lee n cáká-cákálē ne lē nnéí lee ne n sá re piké li n la ne lē nnéí lee ne kuñmurei n sá ne lē nnéí lee isoi sone likó ne lē nnéí lee kupakare í we liké nósinémúñé likó. ⁹ Ani lē kam nó n nyíse ne lē kani kenémee n kpísi ne lē kani n kó ne lē kani né n yé nen wai ne n yíraane. Kei ke Uléécaá yee ye nkíñniñe n he uu ye pee nókenémee n we.

Póoli ye Filipu kuyu pikó pónese

¹⁰ Li tó ne Upíima kupéneco kémee né láárúle meyíkíyiki. Li né larisile re nó kó nképéni ncée yē ani kenécáá léise. Ái re nó pee kenécáá paleilē, amá ncée íñ pee we nóké ne né n lē. ¹¹ Ái linyine kam la nnya kam lē símisi. Ne nyule lē kai yé né n láárú, ímpá nen í-ye kémee n we. ¹² Ímpá nensá líka m má nēe lin memá píima-i kam we, ne menécíre pimúlú nyule. Ne linnéí ne ímpá yei, nkú kémee ne ilepi kémee nyule lē kam yé n wa. Nen liluke-luke m má nēe nkú nn né n we nēe ímpá

yo in ne né m pom nēe lin né m párlē, li ne né sále. ¹³ Uyee linnaje né n he nnya, ám yé líka pónese. ¹⁴ Ímpá ne lē, kani nní inéwe kémee né n come, li nyamle.

¹⁵ Nś Filipu kuyu pikó, nórínécúruu ye nyule re kari Nsímé Kecire piyóó n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Nóinécápine memáá, íka ico íi inéhéé ne linélale-lale kémee né lē. Nómenécíre nóó né lē. ¹⁶ Háí kumúñé kpe-i kam pee Tesaloniki-pó í we, nó pee meté kesē lelee né m párlē né páaipole. ¹⁷ Áai re íhee kam la nnya kam lē símisi. Ne lalē liké nó lē nólinékó liké Uléécaá kémee rifuu. ¹⁸ Ne lalē ké nó símisi re ne lē nnéí kani ne Epafurotiti n tumme yósile. Ái kusa piye. Ne nképéni lē nnéí lee pee né m párlē mále ai faau ricuruu. Nóinéhee nnyí ye we yare inyóonse kapi tulaali meco ñmaasi, ianyó kekphápi ken Uléécaá ísone láárú uu kó i yósu.

¹⁹ Unélécaá úu líka paalē. U meyóopi mále. U yé ne Kirisi Yeesu ritiki uu lē nnéí lee nó m párlē nó pa. ²⁰ Urósáa Uléécaá uké ímpá píyei-pó meyóopi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaa tóroo

²¹ Ani pepeé Kirisi Yeesu nnya Uléécaá sipipi m panse nnéí yáási. Pimáreco pee kenékúrí nté í we ye nó yáási. ²² Uléécaá sipipi tóroo nnéí see nté í we ṕ ne kó nó yáasi, aí ne tósu pepeé Sesaa keyo-i n keisi. ²³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípeelée nó nyíse.

Títelé ke Pɔɔli uu Kolɔɔsi pikó n wɔi

Lɛɛɛ rítelé ntí kɛmɛɛ ní we

Pɛɛ mekɛɛ Asii ketē kuwélé kunyine kɛmɛɛ ke Kolɔɔsi kuyu akú we. Ái Pɔɔli ricuruu yɛɛ Kirisi icápine yɛɛ Kolɔɔsi-i ní we karií, amá uukeicɔ unyine kapi ye n sée rɛ Epafiraasi yɛɛ kei Nsímé Kecire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uú pɛɛ Rɔm kuyu-i we Epafiraasi uú ne weri uu ncɔŋ mɛɛ ní we u kɛnkeɛ. In n la, Epafiraasi yɛɛ yé Pɔɔli n símisi rɛ písoi féé ye icélaa kópe kei célaankeɛ. Lɛ nnya kuu rítelé ntí pi wɔi uké nfatene rikui kecire pi léise. Pikireki ifasimé ne Pisuifi inyekií kapi pɛɛ Kolɔɔsi-i pi céési. Amá icélaa iyē ye pɛɛ ne Yeesu ikó memfi wele. Amá Pɔɔli uu nyíse rɛ Yeesu yɛɛ mpá yo kɛmɛɛ Upiima.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Títelé tē kekoraane ke keyóme kenyine ake Kirisi ríyu waise rɛ ketē nnéí ne Uléécaá icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolɔɔsi pikó kecáá iwele ye wele keyóme kē ake kelene tiki (1:3-14). Keyóme kē kepire ke Pɔɔli uu pɛɛ lē kuu Uléécaá icápine kecáá n náási nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pɛɛ limemáá Kirisi pikó pɛɛ Kolɔɔsi-i ní we maa rɛ piké pimecire tí (2:6-23). Ápi kapɛ pepɛɛ inɔmesimé n célaankeɛ ne kutu n cɔlɛ. Amá piké nfatene kapi ní yɔsí kɛmɛɛ n we.
3. Títelé ntí ye kɔ icélaa kapi ye ne Uléécaá icápine kɛmɛɛ ne pimárecɔ kecɔpe ne písoi kecɔpe isoi fale n li palenle. (3:1-4:6).
4. Pɔɔli ye uiyáhaa papɔlɛ (4:7-18).

Iyáhaa

1 Née Pɔɔli yɛɛ Uléécaá mɛla kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utume m panse, ne urómárecɔ Timotee. ²Nó ke Uléécaá uu n wée nɔn Kolɔɔsi-pɔ we, nɔn Kirisi ne kefa kese tikilɛ kari rítelé ntí wɔlu. Nɔ Kirisi kɛmɛɛ pirómárecɔ kecire le. Urósáa Uléécaá uké ípɛɛléé nó nyíse uu kɔ nkíŋniŋe nó he.

Pɔɔli ye Uléécaá pɔɔnɛse

³Tɔ ye tɔn Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá n yáásine, tɔ ye mpá píyei nókenécáá u pɔɔnɛsele. ⁴Mesei kari nónnésimé kó te nɔ ne Yeesu Kirisi kefa tenelenle, nɔn pē ke Uléécaá uu n wée la ⁵re nɔ mé te nó lē ke Uléécaá uu keyómecaa-pɔ nó n yekeilɛ yɔsí nnya. Nsímé Kecire mɛɛ aseí m má mɛɛ pitá pē nó símisi. ⁶Ái nókenémɛɛ ŋmanɛ ke Nsímé Kecire mmú nn tuiɔ. Ketē nké nnéí kecáá kapi n kō. Mpá yei knn tikóónú nn kɔ písoi isoi conse. Lɛ knn kɔ nní nókenémɛɛ wai háí keyáa kē-me kani Uléécaá ípɛɛléé n kó ani céru rɛ aseí ye nye. ⁷Urósáne ne urókeicɔ Epafiraasi yɛɛ nsímé mmē nó céési. Asei kuú ne Kirisi pikei nókenémɛɛ wai. ⁸Uricuruu yɛɛ ró símisi rɛ Nfáasɔne ŋn kusa ŋla nó he.

⁹Lɛ nnya kari nókenécáá mpá píyei keyóme yáási háí karí ne nónnésimé n kó. Tɔ Uléécaá welu rɛ uké tíyese unfaasɔne nké mewéésɛsɔhɔ meýá nó he nn kɔ umela ŋsɔne nó céreise. ¹⁰Kei ke nónnésoi kani n le ii yé pɛɛ Upiima ríyu waise rɛ nɔ leɛɛ ne u n sá wai nnya. Lɛ kɛmɛɛ kani yé pɛɛ mewai sɔne mmé ncɔpuri n wapisi ani kɔ Uléécaá n ceru nɔn ne kéyu sí. ¹¹Unnaŋɛ mɛɛ ŋn ncɔ m má nké nó papukuse ani mpá yo kɛmɛɛ m purú nɔn kahari. ¹²Ani mpóɔnare ne Sáa Uléécaá pɔɔnɛse. Uyɛɛ tíyese kani yé fe ani lisɔne kuu uiyɔɔpi metéí kɛmɛɛ pē kuu n wée n yekeilɛ yenu. ¹³Uyɛɛ kuŋmaha ute anipe-i ró lése uu ukepipi

lala iyɔɔpi kémee ró tónse. ¹⁴Ukepipi kē kuú ne ritiki uú ne ilási kémee ró lese uu kɔ kē nnya arókope ró sárei.

Kirisi isoi ne upikei nsímé

¹⁵Uléecaa úu kúyene we. Ukepipi kee umewee kapi ye n yé. Lē nnéi ke Uléecaa uu n wa kecɔpe uyee lifoí un kɔ m̀pá yo fe. ¹⁶Uyē kuú ne ritiki uú ne keyómecaa-pɔ ne ketē kecáá m̀pá yo wai. Lelee kúyene n̄ we ne lelee ái kúyene n̄ we kuu wa. Uyee piyɔɔpi wéése ne pipíima ne pisínsá ne m̀pá yo yee n̄naŋe m má wa uu kɔ linnéi uanipe-i wai. ¹⁷Uyee ufoí we m̀pá yo ai kelene n we. Uyē nnya ke m̀pá yo ai kɔ we lin nyaám. ¹⁸Lē nnya uyee ipiŋe riyu, ipiŋe iyee Uléecaa pikɔ icápine. Uyee isoi fale kekoraane. Uyee mefoí nkɔ kémee yisi uu nfáa teneciré yénu. Uyee m̀pá yo kémee ufoí uu peé ne m̀pá yei ufoí. ¹⁹Li Uléecaa ripɔɔ wale re uké uisoi nnéi ne ukepipi kémee n we, ²⁰uké kɔ ne ke ritiki uké u ne ketē nké ne keyómecaa likɔ nnéi kecɔpe nsímé nyɔɔnse liké pee kemekɔ-i n we. Ménye mē ke ukepipi ake kunapéékɔ kecáá n kɔɔnu kuú ne ritiki uú ne nk̄iŋiŋe weri.

²¹Nɔ pee mekee-me n̄sinémún̄é kópe ne n̄menéwai kópe nnya ne u tolaalenle nɔn kɔ upilaarɔ. ²²Amá Uléecaa ye ukepipi nkɔ ne ritikile uú ne n̄ ne uyē kecɔpe nsímé nyɔɔnse. Ke pansese kesoipipi ake kpi. Lē nnya, nɔ nkɔpéni ukeyu-i upisoi le pee n kɔáiiḷé ápi ncaai n̄ka má, ápi kɔ n̄ka ne pi cési. ²³Lē nnya ani nkɔpéni nfatene kémee iníŋi karií aní n taalē. Áni kape Nsímé Kecire ne ketaa wa. Mmē karí ne tálē tɔn ne mé. Ketē nké nnéi ke nsímé mmē nn tikɔɔnú. Lipikei ke n̄ Pɔɔli am wai.

Pɔɔli pikei ne uináá nsímé

²⁴Li nkɔpéni né láárúle re ne n̄kenécáá íwe le. Né ne kɔ lē lénile re íwe mesá mē kari yé n fe ari Kirisi kémee le áme kape ripárí. Kirisi ipiŋe yee nní pē ke Uléecaa

uu n wée icápine. Pē nnya kam íwe le. ²⁵Uléecaa ye upikei kémee né kpísile uu né forii re ké ne unsímé nnéi n̄ó kam. ²⁶U pee mekee icɔpuri nnéi kémee nsímé mmē pesile. Amá u nkɔpéni pē kuu n te n cereisele. ²⁷Uléecaa ye lale piké nsímé mee m pékaalē mpiye ne nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké lee nní re Kirisi ye n̄kenéméé wele. Uyē nnya kami tálē te n̄ó kam ani Uléecaa meyoɔpi kémee loni. ²⁸Kirisi rinyiri kari yóólē. M̀pá úye kari mesɔhɔ kpálē tɔn kɔ céési ne mewéesesɔhɔ kari m má nnéi. Tɔ lē wai re m̀pá úye uké Kirisi kupénecɔ kémee papisi nnya. ²⁹Lē nnya kam̄ ne pikei ŋmɔɔpúlē, nen náasi ne Kirisi nnaŋe kuu né n he nn né síkai ne rikɔhɔ.

2 Ne la re ani kō te atɔpi kam n̄ó ne Lawutisee pikɔ kecáá n wai ne mpí nnéi pee ápi kenéyu n yénaalē kecáá ye apíima le. ²Ne la re piké ikari meyá wa, piké rinɔɔ rise m má pin lakaane, mesɔhɔ meké meykíyiki meyá pi n tulaalē apí ne lē ke Uléecaa uú pee m pékaalē ceru. Lipéké-peké lelee Kirisi. ³Ukemeé ke mewéesesɔhɔ ne Uléecaa picere lisɔne nnéi ai pékaalē. ⁴Úka úu kape ne n fe uké nnɔlari ne n̄ó n kíraaŋe nnya kam lē n̄ó símisi. ⁵M̀pá kám nní n̄kenékúrí n̄ we, ne n̄kenécáá músule lin né láárú re nɔ ŋmɔɔpúlénle nɔn Kirisi nfatene kémee iníŋi kariilē.

Kirisi ŋmane yee ye nfáa he

⁶Lē nnya kami nní n ŋmurei re Kirisi Yeesu yee N̄sunépfíma, ani ukupénecɔ kémee n̄nínésoi n le. ⁷Ani ukusencɔ kémee iníŋi karií ani n̄nínésoi nnéi kéméé ne u n tálē. Ani lē kapi n̄ó n céési m múflē, n̄nínépiŋe íi kape píkai nfatene kémee riyɔɔ. Ani ye kɔ u pɔɔnese meyá.

⁸Ani n̄menécíre tí úka úu kape ke-soimuŋé ne n̄ó kíraaŋe uké kuyúti n̄ó tã méwoo. Ketē nké kecáá likɔ ne písoi inyekii ke kesoimuŋé kē ake tíkilē, ái nkɔpáni Kirisi. ⁹Mesei sei ke Uléecaa uu

Kirisi ipiɲe kɛmɛe we ne umesá nnéí.
¹⁰Mpá yo mpuri kani ukupéneco kɛmɛe
 yé ne limesá nnéí. Uyee iyɔɔpi ne nnaɲe
 nnéí fe.

¹¹Nó ne uyé kupéneco kɛmɛe kani riké.
 Ái usoi kunipe kpee nó riké aku isare
 nɔ́kenécáá tɔ́lu, amá Kirisi meké kani
 kélē. Lelɛe re u akópe nnaɲe kɛmɛe nó
 lésele. ¹²Kapi míni nó n wóle, li wa
 yare nɔ́ kpule api nó ne Kirisi kulesi.
 Nó ne uyé nɔ́ kɔ́ nkɔ́ kɛmɛe yisi. Kaní
 ne kefa n tenelē te Uléecaa ye nnaɲe
 mále nnya kuu nkɔ́ kɛmɛe u yukuse.
¹³Nóanékópe ne nɔ́kunékéciré nnya kaní
 pee mekke Uléecaa inipee-i we yare
 pikpɔ́kpɔ́. Amá Uléecaa ye nkpeni ne
 Kirisi ritikile uú ne nfáa nó he uu aróképe
 nnéí ró sárei. ¹⁴Títelē tee pee isé kɛmɛe
 n wólaalē tin akópe kari n wa nyísélē
 kuu kpísi uu kunapéékɔ́ kecáá kari tin-
 kɔ́ nn tene. ¹⁵Uléecaa ye keléecaa-pɔ́ ne
 ketē nté kecáá iyɔɔpi nnéí nnaɲe yɔ́sile
 uu kunapéékɔ́ kecáá i feriyɛ uú ne ri-
 wúí kɛmɛe isei i waise, uu i pulu yare
 pikpaniikɔ́ pin ne Ukepipi kee n feriyɛ
 nnɔɲ kɛmɛe sóne.

¹⁶Lē nnya, úka úu ncée má uké
 nɔ́linéluke-luke née nɔ́linéníré-niré née
 nɔ́anényá meluke née lē kani ye iwáre
 fale meleeme-i n wa née kewénteyaa
 kecáá nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷Lē
 nnéí ye lelee kepire n weme kumíri le.
 Liyíkíyiki nmaa tee Kirisi. ¹⁸Pinyine ye
 kpárálē pin pisimúɲé cire me rikókɔ́ri
 wai re pi pimécire ricepisele, amá pin
 pee piléecatume yáási pin kɔ́ pisiláré
 ne kutu cɔ́lē. Áni kape tíye lipite pē piké
 akópe nó pa. Li we re pisimúɲé cire kapí
 ne pikei wai. ¹⁹Ápi ne Kirisi tálē, in kɔ́ ne
 uyee ríyu. Uyee ipiɲe kpínii. Uyee tíyesele
 ke akohɔ́ ne itá ii cɔ́piinelē, Uléecaa un
 peé ne ipiɲe iyē peluse.

Usoi nkɔ́ ne umeyise u ne Kirisi kupéneco kɛmɛe

²⁰Nó ne Kirisi ye kpule, áni kɔ́ nkpeni
 ne ketē nté likɔ́ kutu cɔ́lē. Yo nnya kapi
 yé kɔ́ ne nó m písei re ani ketē isé ritiki
 yare insá n we, áni yé nfáa wa? ²¹Pi
 ye nó maa re: “Kape nní kpísi”, “kape
 nní rilélé” née “kape nní rica”. ²²Pi ye
 lē nnéí ne keisile ai weri ai liketo tulu
 ai caai. Sisoipipi see liisé ne liicélaa iyē
 leseme. ²³Isé ne icélaa iyē ne pise re usoi
 uké umela kɛmɛe Uléecaa yáási uu ikóhɔ́
 meyá m má, úu kape uipiɲe n naresi. Li
 usoi meylene-i nkpani yare mewéésesoɲo
 likɔ́ linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku
 kɛmɛe we. Usoi lilala ye ni.

3 Nó ne Kirisi kupéneco nnya, li
 wa yare nó ne uyé nɔ́ nkɔ́
 kɛmɛe yisi. Lē nnya, keyómecaa-pɔ́
 likɔ́ kani yé wéési, kei ke Kirisi uu
 Uléecaa kuluke-luke-mē keyukɔ́ɔtone-i n
 tú. ²Keyómecaa-pɔ́ likɔ́ nkɔ́ nké nó n
 we, ái ketē nté likɔ́ nkɔ́. ³Nɔ́ pikpɔ́
 masile, nɔ́nnéfáa nn Kirisi kɛmɛé we nn
 ne Uléecaa-i pékaalē. ⁴Uyee nɔ́nnéfáa.
 Keyáa nké kuu n sónti, nó ne uyé nɔ́ kɔ́
 umeyɔɔpi kɛmɛe wene.

Isoi fale ne ikpure kecáá nsímé

⁵Lē nnya, ani ketē nté likɔ́ lee
 nɔ́inépíɲe-i n we kpu. Lelɛe nní: Mémare
 kpááree ne mékperinkpewai ne méla
 tɔ́ɲé-tɔ́ɲé ne mewai kópe ripɔ́ ne
 memá nnáápí. Memá nnáápí pɔ́ ne
 piléényɔ́nse picɔ́ le. ⁶Mewai mē mpuri
 nnya ke Uléecaa kuwoi aku pepɛe
 pipakare u n yúlu kecáá wéme. ⁷Limɛco
 kaní pee wai, peé uye-i kaní pee akópe
 nyē kɛmɛe n we.

⁸Lē nnya nɔ́oké kɔ́ nkpeni lē nnéí
 fóm: Kuwóí ne meseewai ne rikpákárá ne
 picɔ́ alē ne iseicírésimé yee nɔ́inénɔ́-i n
 léenti. ⁹Nó mpí nɔ́ nní nɔ́inésói kpure
 ne imewai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ani
 isoi fale kpísi ani tani yare ketúkanka,

áni kape nkpéni ńmenécɔpɛcɪre nnɔɔme n wapaane. Nɔ nkpéni pɪsoi fale le ke urɔwai Uléecaa uu mesére n nyɔɔnse nɔké ne menyíne u n wa nnya. U la re nɔké kɔ meyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ái nkpéni we re nkó úu Usuifi, nkó yee Usuifi, née nkó ye kélē née nkó úu kélē née nkó ye usɔhɔó née nkó ye úyuyɔmɔhɔkɔó née nkó ye ulási née nkó ye ne uripɔɔ wele. Kirisi yee pinnéí kémee mpá yo.

¹² Nɔ Uléecaa sipipi le. U nó wéele un nɔ la. Lē nnya, ani íwe n ténaane nɔn kusoi wapaane, ani ye ńmenécɪre cepise aní m purú nɔn kɔ niɔú. ¹³ Ani m múínelē ísɔne, mpá úye uké ye ucɔ sárei. Úye un ucɔ ne nsímé m púnne, ani ye sárikeene yare ke Upíima uu nɔ n sárei mecɔ. ¹⁴ Ani likecáá íla rikpáɔ. Íla mee yé tíyese ani ísɔne m pénelē, ani rinɔɔ rise wai. ¹⁵ Kirisi uké nkíɔniɔe nɔanékíɔ kémee wa. Nkíɔniɔe mmē kuú ne nɔ sée re ani ripéne ani wai usoi use. Ani ye mesére u pɔɔnese. ¹⁶ Kirisi nsímé nké ne nlisɔne nnéí nɔkenémee n we. Ani n lénaane nɔn kɔ célaane ne mewéesesɔhɔ kani m má. Ani kefa kese ne ipakare siyome ne akéhe ne siyóme nɔɔpuri ke Nfáasɔne nn nɔ n he ne ríyu u waise. ¹⁷ Nɔn ye n símisi née nɔn n keisi, ani ye Upíima Yeesu rinyiri ne mpá yo n wai, ani ye ne u tiki aní ne Saa Uléecaa pɔɔnese.

Usoi ne ucɔ kusencɔ nsímé isoi fale kémee

¹⁸ Nɔ́ pinɔ́si, mpá úye uké uula n waiselē yare kai Upíima kémee m pise.

¹⁹ Nɔ́ pitisi, mpá úye uké uunɔsi n la. Áni kape ne kéyu pi m páápú.

²⁰ Nɔ́ siwá, ani ye mpá yo kémee nɔ́pinéte m pakarelē. Lelee ne Upíima sá.

²¹ Nɔ́ siwá pɪsaa, áni kape siwá kuwóí n waise. Insá lē, siapɔɔ yé caai.

²² Nɔ́ pikeikó, ani ye mpá yo kémee nɔ́pinékeisaa ketē nké kecáá m pakarelē. Ái pin nɔ́kenékúrí n we pin nɔ́ nyáni ɔ́mane kani yé pi m pakarelē. Amá ani

ne kefa kese pi n keisi Upíima kani m pakarelē nnya. ²³ Mpá yo kani wai, ani ye li n wai ne kefa kese. Upíima kani li wai, ái sisoipipi. ²⁴ Ani n nyu re liihéé ke Upíima uu nɔ m pane yee lisɔne lē kuu n yekeilē un ne upikó mé. Kirisi yee Upíima. Uyē kani pikei pē wai. ²⁵ Lē nnya, úye un mewai kópe n wai, meihéé kuu yénune. Uléecaa úu ye usoi keyu-i ripaí, amá aseí kuu t́kilē un ne túhaane.

4 Nɔ́ píyɔsaa, ani n nyu re nɔ́ ne kɔ keyómecaa-pɔ ute mále. Lē nnya, ani ye nɔ́pinélási ísɔne m múílē nɔn lelee ne n sá pi wai.

Pɔɔli ye Kolɔɔsi pikó mesɔhɔ kpálē

² Ani ne piyómeyáhaa n ɔ́mɔ́púlē, áni kape lɔpile, ani ye kɔ Uléecaa pɔɔnese.

³ Ani ye kɔ kerɔcáá keyóme yáasi re uké ntɔ́símé ncée tápile tɔ́ké Kirisi nsímé mee pee m pékaalē picɔ riyóó. Mmē nnya kam nní akpanii kémee we. ⁴ Ani u pise re uké tíyese ké ye unsímé mmē tiyóó yare kai m pise.

⁵ Ani mewéesesɔhɔ m má nɔn ne mpí pee ápi Kirisi pikó ne sɔne. Áni kape tíye ituɔe iké méwoo tene. ⁶ Nɔ́nnénɔ́ssímé nké mesére n lárú nn kɔ ríyoriye má, nn kɔ kutu kúɔ we. Ani ye ceri lē kani yé mpá úye rinɔɔ n yɔsí.

Iyáhaa tɔɔɔ

⁷ Tisiiki ye unémárecɔ lala kecire le un kɔ aseí ne Upíima pikei wai. U kɔ Upíima pikei kémee unésencɔ le. U yé lelee né n wai nnéí nɔ kéénkee. ⁸ Né nɔ́kenémee u tumpɔ uké nɔ́ símisi mmē-i kari í we, uké kɔ nɔ́anékíɔ niɔukuse. ⁹ U ne nɔ́kunéyu ukó use, urɔ́lala kecire Onesim kam tumpɔne piké lē nnéí lee nté n wai nɔ́ kéénkee.

¹⁰ Tɔ́ ne Arisitariki tɔ́ akpanii kémee í we ye nɔ́ yáasi. Parinapasi umarecɔ kepipi Mariki ṕ ne kɔ nɔ́ yáasi. Uyē nsímé kapí pee nɔ́ tee re un nɔ́kenémee n tuiɔ, ani u yɔsí ísɔne. ¹¹ Yeesu kapi ye

kɔ n sée re Yusuusi pɔ́ ne kɔ nɔ́ yáasi. Pisuifi pē ŋmane pɛe Ulééca*a* iyɔɔpi pikei kémee né léni. Pi ikari né waisele ŋsɔne. ¹²Nɔ́kunéyu ukɔ́ Epafiraasi ye nɔ́ yáasi. U Kirisi Yeesu ukeikɔ́ le yee meséere upiy-omeyáhaa kémee nɔ́kenécáá n náasi re ái kape nɔ́ ne Kirisi kupénecɔ́ kémee nɔ́ riyɔɔ, ani kɔ́ m̀pá yo Ulééca*a* mela kémee n wai. ¹³Ne ne inénípee yenle re u nɔ́ ne Lawutisee ne Iyerapolisi pikɔ́ kecáá náásile hái. ¹⁴Urólala kecire, upɔise Luki ne Temaasi ye nɔ́ yáasi.

¹⁵Ani pirómárecɔ́ Yeesu pikɔ́ pɛe Lawutisee-pɔ́ ní we yáasi. Ani kɔ́ Nimfa

ne Ulééca*a* icápine pikɔ́ pɛe ye ukeyɔ-
i n cápine yáasi. ¹⁶Nɔ́n títelé ntí nɔ́inécápine pikɔ́ inípee-i pikéē m masí, ani tíyese Lawutisee pikɔ́ pɔ́óké kɔ́ ri kéē. Nɔ́óké kɔ́ tē ke pē api nɔ́ m pááipɔne kéē. ¹⁷Ani Arikipu maa re uké pikei ke Up-íima uu uanipe-i n wa kecáá musí uu ŋsɔne pi wai. ¹⁸Né Pɔɔli, née kunénípe ne anɔ́ nnyé wɔ́i re: Ne nɔ́ yáasi. Ani n léiselē te akpanii kémee kaŋ we. Ulééca*a* uké ípɛelée nɔ́ nyíse.

Títelé foí ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó n wóí

Lelee títelé ntí-i n we

Tesaloniki ye pɛe kuyu maa le Rɔm pikó ketē kuwélé kpē kapi ye n sée re Masetuwaani kémeɛ. Unsē lírū kuú pɛe ne nsímé kecire piyóó n ha kémeɛ ke Pɔɔli uú pɛe kuyu kpɛ-i Uléécaá icápine karií. Filipu kuyu kuu yisi uú ne kei hapɔ. Pistuifi pinyine ápi pɛe uicélaa ḡmurei, uu pɛe kei mekɛɛ yisi. Korenti-i kuú pɛé we, uusencɔ Timotee uú ne kei u læpɔ. Kei kuú ne Kirisi pikó pɛe Tesaloniki-i n we rítelé wóipɔ.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pikei ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó kecɔpe n wa. U Tesaloniki pikó kecáá Uléécaá pɔɔnesele re pi nfatene kémeɛ táálē nnya. Pɔɔli uu isímé inyine kápí ne u n kparai kecáá uriyu heere uu kɔ pikei kuu pikecɔpe n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Pɔɔli ye Kirisi pikó ḡmɔɔpúsélē te piké isoi yee íi mékperinkpe m má n le, pin kɔ nla má pin kɔ keisi (4:1-12).
3. Utume Pɔɔli ye Kirisi mepeeme kecáá icélaa pa uu kɔ Kirisi pikó pise re ápi kapɛ n lɔni (4:13-5:11).
4. Lē kai m pise re Uléécaá icápine iké n we nsímé yee rítelé tē ketɔ-pɔ we (5:12-28).

Iyáhaa

1 Né Pɔɔli ne Timotee, tɔɔ nɔ́ Tesaloniki Uléécaá icápine pikó pē ke Uróśáá Uléécaá ne Upíima Yeesu Kirisi api n te, títelé wóipɔ. Uléécaá ipɛelée ne unkiḡniḡe nké nɔ́kenémɛ n we.

Tesaloniki pikó mefine ne pinfatene

²Mpá píyei kari ye Uléécaá yáasi re ne upikei, nónnéneí nnya. Mpá píyei kari pirówele kémeɛ nɔ́ léiselē. ³Li pise re tóké uróśáá Uléécaá keyu-i léise lē ne lē kani nónnéfatene n nyise, mewai mewai kémeɛ ne lē ke nla kani m má nn nɔ́ rinḡmɔɔpúse, ne lē ke nómenétá Urópiima Yeesu Kirisi kecáá áme pí kai n hásu. ⁴Pimáreɔɔ, tɔ́ ceri re Uléécaá ye nɔ́ lalɛ uu nɔ́ wée re nɔ́ké upikó. ⁵Ái líka nnya, ári Nsímé Kecire nɔ́ símisi ne nnɔ́simé ḡmane, amá ne nnaḡe ne Nfáasɔne nnaḡe kari nɔ́ n símisi. Tɔ́ kɔ ne kefa tenele re Nsímé mmɛ aseí nkó le. Nɔ́ ticuruu ye nyule lē karí ne nɔ́ n sɔne re liké ne nɔ́ sɔnesi nnya. ⁶Tɔ́ ne ne Urópiima yíraanele, nɔ́ɔn kɔ ne tɔ́ ne Upíima yíraane. Nɔ́ meyá íwe lile, mpá ne lē, nɔ́ Nléécaasimé yɔsile ne mpɔɔnare ke Nfáasɔne nn ye n he. ⁷Li tiyesele ani póló písoi pē ke pepɛɛ Masetuwaani ne Akayii-pɔ́ kefa n tenelē api ye ne n n pailē. ⁸Ái nkpáni Masetuwaani ne Akayii ḡmane yee nɔ́kenémɛ Nléécaasimé kó, amá mpá yei le ke nónnéfatene nsímé nn tiyékáa. Ái nkpáni pise re tóké linsímé wa. ⁹Pinnéí pɛe lē kani kusáne rɔ́ n yɔsí kumúḡe kpɛ-i kari nɔ́kenémɛ n ha nsímé símaankeɛ ne lē kani piléé inyɔ́nse kepire riñtɔ́, ani Upíima Uléécaá yee nfáa n te ne aseí ute tiki re nɔ́ké u n keisi. ¹⁰Nɔ́ kɔ ménle re Ukepípi Yeesu uké keyómɛcaá-pɔ́ leeme uké kam. Uyē ke Uléécaá uu nkpɔ́ kémeɛ yukuse. Uyee Uléécaá ketahai keɛ n tuime kémeɛ rɔ́ lesene.

Pikei pē ke Pɔɔli uu Tesaloniki-pɔ́ n wa

2 Pimáreɔɔ, nɔ́ ticuruu ye ceri re meró-tuipɔ́ nɔ́kenémɛ ái méwoo wa. ²Nɔ́ kɔ nyu re pi rɔ́ lámaankeɛle api íwe rɔ́ wai Filipu kuyu-pɔ́. Amá Uléécaá ye ikari rɔ́ hele ari Nsímé Kecire meɛ ukemɛ n léeri nɔ́ símisi mpá ne nɔ́ḡ nɔ́ḡ kari

n yé. ³Ái líka, mpúnne nín icélaa iyē kari nní písoi n céesi kémeé we, nfasimé kópe nka nín kó ikemeé we, ári kó wéési tóké unyine kiraase. ⁴Amá mpá píyei kari ye símisi yare lē ke Uléecaa uu n la. Uléecaa yee ró peenu uu yénu re tó fe nnya kuu Unsímé Kecire ró rimúise re tóké ne n tikóónú. Ái sisoipipi nkiñniñe kari tñkilē, amá Uléecaa yee ye kesoiipipi kefa nsímé n céri karí la liké n láárú. ⁵Nó ticuruu ye nyule nšone re ári píakai nó kiraase, irófaaci kémeé nfasimé nka nín kó pékaalē te siwóó kari wéési, Uléecaa yee uróseérakó. ⁶Ári úka ipakare wéési, ári kó nó ne pinyine ikó wéési. ⁷Tó né kó pee fe ari ntónaŋe nó nyíse re tó Kirisi pitume nnya. Amá tó peé ne nó láárúle yare umáreni yee ne ukewā kutu n cólē. ⁸Tó meyansei nó lale, ari Nsímé Kecire nó símisi. Ticuruu mpá ntófaa kaí pee pise tóké nó pa, tó nó m pane. Nó tó ripólóle likei kecire. ⁹Pimáreco, ne nyu re nó léiselē lē kari n keisi meykíyiki ai ró pelu. Ketúnjé ne kesine kari keisi nšone ári kape ne nó unyine ncóni rimpóló kumúnjé kpe-i kari Nsímé Kecire mee Uléecaa-i n léeri nó n símisi.

¹⁰Nó nní Uléecaa ne kefa n tenelē, nó ne Uléecaa ricuruu nó piróseérakó re merófine ye nókenécope kpáiiilenle men kecire we, áme kó ncaai nka má. ¹¹Nó nyu re tó mpá nó úye rimúile yare ke úyosaa uu ye usiwā timmúlú. ¹²Tó nó riñmóópúsele ari nñanŋe nó he ari kó meyansei nó pise re ani sóne yare lē ke Uléecaa uu n la. Uléecaa uyee nó sée re ani uiyóopi kémeé lompo ani kó kesé tíyu m má.

¹³Tó kó Uléecaa lico kecáa pipakare kpáriisele. Kumúnjé kpe-i kari Nléecaasimé nó n símisi, áni kutu n tico áni n yósi yare sisoipipi nsímé, amá nó kutu n ticolē, ani n yósu yare Uléecaa nsímé. Li kó pee mesei Uléecaa nsímé le. N ye nó pepeee ne kefa n tene kémeé keisile. ¹⁴Pimáreco, lelee Uléecaa

icápine yee ne Kirisi Yeesu kefa n tenelē Yutee keteni-i n wa lico lee nókenémeé wa. Íwe iyē ke Pisuiifi api Uléecaa icápine iyē n wa ico ke nópinéyukó api nó lukeise. ¹⁵Pepee Upíima Yeesu ne antepuye kó api kó tó íwe wai. Ápi Uléecaa ripóo we. Pi kó sisoipipi nnéi pilaaró le. ¹⁶Pi náásile piké ró púneise ári kape fe tóké mpuri sane pikó nsímé mme mee yé piriyu n lo símisi. Piakópe kapi n wapaari kecáa kapi nní aco kpálē. Amá Uléecaa kuwó ye pitíne pi masile.

Póoli ye káipi re uké Tesaloniki pikó piyéne rikpá

¹⁷Pimáreco, karí ne ketaa nó n wai nkáripí ái re ne ntófasimé, amá ne irópiñe, tó meyansei káipile re tóké piyéne nó rikpá. ¹⁸Tó káipile re tóké nókenémeé peepe. Né Póoli ye náásile ái mese, amá Setani úu ncée he. ¹⁹Nó ñmaa, ái úka uco, nó lē karí ne n tálē, nó ntópóonare, nó kó arótapi kari n feriyé linyíse-nyíse kari yé ne rikókori n wa kumúnjé kpe-i ke Urópiima Yeesu uú ha m peeri. ²⁰Mesei ye me, nó karí ne rikókori wai, nó kó ntópóonare.

3 Tó nókenémeé pihápe náasile ari póone. Ari méresi ari póone ari mese re tó merófire Ateeni-i mésumu ²ari urómáreco Timotee yee meróco Uléecaa pikei n wai un Kirisi Nsímé Kecire símisi tumpo re uké itisi nó rikpá uu nónnéfatene kémeé iníñi nó waise. ³Lē kémeé, piwéékuse ápi yé Uléecaa pitiki kémeé nó úka feriyé. Nórinécúruu ye nyu re neni keyaa nké iwe nnyí ke Uléecaa uu m maa re tó li ye nyi. ⁴Kari ye pee nókenémeé n we, tó nó símaalē te tó íwe li. Lelee kó nní ró lēeme. Nó li cerile nšone. ⁵Kam m méresi am póone nnya kam Timotee tumpo re uké yé íye kani Yeesu nfatene kémeé we. Kenéwuú ye túunilé re kuníri áku kape nó peenu pirókai api méwoo wai.

⁶Amá Timotee ye ró læemele un nókenémee léeri. U kò nónnéfátene ne nónnéla nsímé ró símisile lin láárú. U ró maa re nò keróccáá léiselenle ne íla. Nò káipi re nóké piyéne tó rikpá yare kari nní n káipi meco. ⁷Pimáreco, kai nní lē í we, nónnéfátene ye itisi ró hele, m̀pá karí p̄e mp̀wocai ne íwe kec̄ope í we. ⁸Tò nkp̄eni nfáa yenle, kai n wa re nò Ur̀p̄íma tikilē ne kefa kese nnya. ⁹Ári nyu íye kari yé Uléecaa yáasi ne mp̀wona re kari ukeyu-i m má n̄ nnya. ¹⁰Ketúné ne kesine karí ne Uléecaa téni re uké tíyese tó ne nn̄ tóké yéntine tóké lelee nónnéfátene kéme m párlē yipeise.

¹¹Ur̀sáa Uléecaa ricuruu ne Ur̀p̄íma Yeesu piké ncée nỳw̄onse tóké ne fe arí ha nó yénu. ¹²Uléecaa uké tíyese íla mme mee nní nókenémee í we nké yi nn k̄w̄ni, uu kò tíyese íla kani ye p̄isoi nnéi n nyíse nké n kp̄alē yare íla mmē kari nní nó í nyíselē. ¹³Up̄íma yé unnaŋe n̄anékíŋ kéme wa. Kumúné kpe-i ke Up̄íma Yeesu ne p̄e nnéi kuu n wée apí ha m p̄eri, ani Ur̀sáa Uléecaa keyu-i n kp̄áiiilē, n̄ka n̄n yé n we kapi yé ne nó n cési. Uléecaa uké tíyese íla mme mee nní nókenéc̄ope í we nké n kp̄alē, uu kò tíyese íla kani ye p̄isoi nnéi n nyíse nké n kp̄alē yare íla mmē kari nní nó í nyíselē.

Mefine mee Uléecaa rip̄w̄ í we

4 Pimáreco, nò met̄w̄w̄o ker̄m̄ee yénle lē kai m pise re nóké s̄one aní ne Uléecaa rip̄w̄ n we. Mesei, nò kò p̄e mekele lē s̄onele. Amá t̄o nkp̄eni nó welule t̄on ne nó téni ne Ur̀p̄íma Yeesu rinyiri re ani wa liké lē tifaau. ²Nò icélaa kari Ur̀p̄íma Yeesu kéme n ȳs̄í ari nó t̄éŋse nyule. ³Lē ke Uléecaa uu í la læ re uké nóinés̄oi nnéi n te. Lē nnya, li pise re ani nómenéc̄ire ne mewai kópe t̄i. ⁴M̀pá úye uké pis̄w̄onne ncee kéme umecire pimúlú c̄eri uu umecire ne mékperinkpe isoi kaase, uu p̄e isoi n le lin tíyu má.

⁵Áni kape tíye nóké nólinékáipi-káipi menyíye n tikilē ai nó feriyē yare p̄epee ápi Uléecaa n nyu meco. ⁶Úka úu kape ne uuco p̄unne mewai mē kéme, úu kape kò uco likó caai. Tò pisímé nó li masile ari nó kúrúruse n̄s̄one re Uléecaa ye p̄isoi p̄e mewai mē mp̄uri n wai kutu pasane. ⁷Uléecaa úu uncee-i ró s̄ee re tóké mékperinkpe-i n s̄one, amá u ró s̄eele re tóké n s̄one lin kp̄áiiilē. ⁸Lē nnya, úye un icélaa nnyí n yē, ái kesoipipi kuú yē, amá Uléecaa ye Unfaas̄one nó n he kuú yē.

⁹In te nómenéc̄op̄ecire nla kani yé í lakaane íye ico kari yé nkp̄ani rítelē nó w̄ip̄w̄. Nò nórinéc̄úruu Uléecaa-i peikeele lē kai m pise re nóké n lakaane. ¹⁰Ticuruu, lē kaní ne pinémáreco p̄e nnéi p̄e Masetuwaani-p̄o í we s̄one. Amá t̄o nó welule re ani piŋm̄s̄p̄ú rikp̄á. ¹¹Ani riŋm̄s̄p̄ú, ani nk̄íŋŋiŋe-i n we aní ne nónnék̄o kutu c̄o, ani keisi yare kari pisímé nó í masí. ¹²Li yé tíyese p̄epee ápi Yeesu n t̄ikilē api nó waise, aní yé kò p̄e úka nc̄ni.

Up̄íma mekame

¹³Pimáreco, t̄o la re ani p̄epee n kp̄i nk̄o aseí k̄o, n̄anép̄w̄o áa kape ne n caai yare p̄isoi t̄w̄w̄o p̄e ápi ne líka n tálē meco. ¹⁴T̄o ne kefa tenele re Yeesu ye kpule uu yisi, t̄o kò ne kefa tenele re Uléecaa yé Yeesu ne p̄epee ne kefa Yeesu n tenelē nkp̄o-i yukuse.

¹⁵Ur̀p̄íma icélaa inyine nk̄o kari nní nkp̄eni nó símisi. T̄s̄ p̄e t̄w̄o yé ha Up̄íma mep̄eeme kumúné kpe-i nfáa m má, ári ne p̄epee n kp̄i kek̄p̄ē waine. ¹⁶T̄o keyáa kē Uléecaa rin̄w̄o k̄o, uléecaatume p̄íma uu Uléecaa rinaat̄ŋ maa ari kóm, Up̄íma uu p̄e uricuruu keyómecaa-p̄o cepime. P̄ikp̄okp̄o p̄e ne Kirisi kefa n tene p̄e mefoí nkp̄o-i yisine. ¹⁷Lē memáá, t̄o pit̄w̄w̄o t̄w̄o yé ha kumúné kpe-i nfáa m má, t̄o ne p̄e kai yé risakaap̄o kuhope kéme, ari Up̄íma keyóme-mē t̄ep̄ei. Lin

lê n wa, tó ne Upíima arí ha mpa píyei kesé n we. ¹⁸Lê nnya, ani nómenécópe-cire itisi hekaane ne anó nnyé.

5 Pimárecó, ái nkpáni pise re piké keyáa kē ne kumúhē kpe-i ke mewai mē nnéi ame n waine kecáá rítelē n wóipó. ²Nó ticuruu ye nyule nsone re keyáa kē ne Upíima uu n snti ye ró káikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáikai. ³Kumúhē kpe-i ke písoi api ye m maa re: Nkíhniye ye tonele, ncóh nka n n kó we, kumúhē kpe-i ke ncaai nn ye mekáikai pi rikipi, yare ke memárenlō ame ye ufani rinkáikai meco, piuka úu ye hméheree. ⁴Amá nó pinémárecó, áni kuymaha-i we, keyáa kē áke yé kó nó rikaikai yare ke uyaa uu ye rinkáikai. ⁵Nó nónnénéí metéí ne ketúhē pikó le. Áni kesine ne kuymaha pikó. ⁶Kai nní lê, ái pise re tóké picó meco n lóni. Amá li pise re tóké n nyáni ari mpa yo n wai ne kemúhē. ⁷Kesine ke pepeee ye n lópilē api ye lópilē, kesine ke pítaniré pso ye pō. ⁸Amá tó ne ketúhē pikó le. Li kó pise re tóké mpa yo n wai ne kemúhē. Li pise re tóké nfatene ne nla kpisi ari waise yare kewenitukanka kapi ye ne ihíme riñloró, ari kó piróyulale karí ne n tálē kpisi ari kipi yare ritópikoh. ⁹Uléecaa úu ró wa re uké ukuwóí keróccáá n wailē, amá u lale tóké ne Urópiima Yeesu Kírisi kefa tene uké ne tiróyu lo. ¹⁰Tó nnya ke Kírisi uu kpu re, tón n lóni néé tón n nyáni, tó ne uyē tóké kesé nfáa m má. ¹¹Kai nní lê, ani itisi hekaane aní n hmóópúsenelē yare lê kani nní n wapaaneri meco.

Icélaa tóccó ne iyáhaa

¹²Pimárecó, ani pepeee nókenémee n keisi, pē ke Uléecaa uu n wée re piké

nópinékpéenwai pin nó céési m pakarelē. ¹³Ani nla pi nyíse nsone ani pi m pakarelē, pikei pē kapi n wai nnya. Ani n tū líké n láárú.

¹⁴Pimárecó, tó ne nó tēni re ani pikánkó cési, ani piwamei itisi kpa, ani pinárei léni, aní ne pinnéí ísuúlu n le. ¹⁵Ani nómenécíre tí, úka úu kape ye mewai kópe piwai uco ceéi. Amá ani mpa píyei n wéési re noké lisone n wapaane ani kó písoi nnéí lisone wai.

¹⁶Nóanépó aké mesére n láárú. ¹⁷Ani mpa píyei keyóme n yáasi. ¹⁸Ani ye mpa mewai méye-i Uléecaa yáasi re ne upikei. Lê ke Uléecaa uu ne nó n la ye lê nó ne Kírisi Yeesu kupéneco kémee. ¹⁹Áni kape Nfáasone pikei tápisi.

²⁰Áni kape ye nsímé ke Nfáasone nn nó n símisi háikuse. ²¹Amá ani ye mpa yo nsone ripaí ani lee n nyam mólú. ²²Ani ne nómenécíre mewai kópe nnéí mpuri tó.

²³Uléecaa yee ye nkíhniye n he uké tyyese ani póló upikó uké nóinésoi nnéí rimólú nsone, kai n kpisi nfáa kuu nó n he ne kumíiri ne ipiye, áni kape ne akópe m má keyáa kē ke Urópiima Yeesu Kírisi uu m peeri nnya. ²⁴Uyee nó n sée ye li waine. Un íye n yekei, lê kuu ye ritiki.

²⁵Pimárecó, ani ye kó keróccáá Uléecaa yáasi.

²⁶Ani pimárecó tóccó nnéí memárecó ripira ani yáhaane nsone.

²⁷Ne ne nó tēni re ani Urópiima rinyiri ripaí ani pimárecó tóccó nnéí rítelē ntí kééni.

²⁸Urópiima Yeesu Kírisi uké ípeelée nó nyíse.

Títelē lírū ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó n wóí

Lelee rítelē ntí-i n we

Títelē lírū ntí ye nsímé ke Pɔɔli uu Tesaloniki pikó rifoí kémee n wóí pisímé kpálenle. Li pɛe pi cɔ́nlenle re íye kai wa ke Upíima Yeesu úu kahane m pɛeme. Pinyine ye pɛe Tesaloniki-i símaanke re Upíima keyaa ye pikáme masile. Picɔ pɔ́o lē nnya pikei n yulu.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye Uléecaa pɔ́nɛse re Tesaloniki pikó ye nfatene kémee papisi nnya. Uu kɔ mese ne mese Upíima welu re uké nɛmɔ́pú pi he liké ha ne ukepɛemeyaa tu (1:1-12).
2. Pɔɔli ye Kirisi mɛpɛeme kecáa icélaa pa uu kɔ lelee n waine liké kelene lē n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpáse ne iwele (2:13-17).
4. Pɔɔli ye Kirisi pikó pise re piké Uléecaa n yáási. Uu kɔ pɛpɛe ápi pikei piwai n la nkó kecáa icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa tɔ́ɔ (3:16-18).

Iyáhaa

1 Né Pɔɔli ne Silasi ne Timotee, tɔ́o nɔ́ Tesaloniki Uléecaa icápine pikó pē ke Urósáa Uléecaa ne Urópiima Yeesu Kirisi api n te rítelē wóipɔ. ²Urósáa Uléecaa ne Urópiima Yeesu Kirisi piké ípɛelée nɔ́ nyíse api kɔ nkíññiye nɔ́ he.

Kirisi ye wemele uké ne pisoí túhaane

³Pimárecɔ, li pise re tóké mesére nɔ́ nnya Uléecaa n yáási re ne upikei. Li ne risále re tóké li wa, likumúñé re nón-néfátene ye pelule, lē kani n lákaane lin kɔ mesére kéyu-mē sí. ⁴Lē nnya kari Uléecaa icápine pikó inipee-i nɔ́ nnya rikókɔri wai re ḿpá ne íwe kani n le

ne piwéékuse nnéi kani n yénaalē, nɔ́ riñmɔ́púle ani nfatene m má. ⁵Kei ke Uléecaa uu ye nyíse re uketahai ye ke-círe wele. Li lē wale re nɔ́ké ne pɛpɛe masí uiyɔ́ɔpi kémee n lonine mecɔ n we nnya. Uléecaa iyɔ́ɔpi iyē nnya kani nní íwe le. ⁶Uléecaa ye aseí mále. U ye pɛpɛe nní íwe nɔ́ n wai íwe iyē ceéi. ⁷Amá u ye kam uu tíyese tɔ́ ne nnɔ́, tɔ́o nní íwe n le, ari wénte. Kumúñé kpe-i ke Upíima Yeesu uu ha keyómecaa-pɔ́ n kpáfúmene ḿpá úye uké u yē ne upileecaatume nañe-nañe kai lē waine. ⁸Inalempi kecɔpɛ kuu cépimene uké pɛpɛe ápi n la piké Uléecaa céri ápi kɔ Urópiima Yeesu Nsímé Kecire pakarelē kpanii. ⁹Akpanii kapi n yénune nyee ncaai teneciré, kei kapi ye Upíima ne Unnañe mule-mule ne ketaa n we. ¹⁰Kumúñé kpe-i kuú ha sónti re pē kuu n wée piké ríyu u waise, pɛpɛe ne kefa n tene piké u nyánei. Nɔ́ ticuruu, nɔ́ ha pisoí pē kunai kémee n wele, kani nsímé kari nɔ́ n símisi ne kefa n tenelē nnya. ¹¹Lē nnya kari mesére nɔ́kenécáa key-óme yáási. Tɔ́ ne Uléecaa ténile re uké tíyese nɔ́ké pɛpɛe nfáa mmē nnya kuu nɔ́ n sée n yé mecɔ n we. Tɔ́ ne u ténile re uké tíyese lē kani n hólē te nɔ́ké wa liké wa, uké kɔ lē ke nónnénfatene nn piwai n la kémee nɔ́ lē. ¹²Lin lē n wa, nɔ́ Urópiima Yeesu rinyiri ríyu waise, uyē uu kɔ nɔ́ tíyu waise. Uróléecaa ne Urópiima Yeesu Kirisi pikei ye pē.

Lelee n waine Upíima uké kelene n kam

2 Pimárecɔ, in te Urópiima Yeesu Kirisi mekame ne merócápine ukeyu-i nkó, ²áni kape tíyese piké nónnénfasimé cókɔi, áni kape kɔ tíye piké iwame nɔ́ waise re Upíima kepɛemeyaa ye tuime. In n la, unyine ye nɔ́ tárei re keyáa ye tu née uu Nléecaasimé picélaa kémee maa re keyáa ye tu. In kɔ n la, pi ye nɔ́ mále re tɔ́ tirótélē rinyine-i wóí re keyáa ye tu. ³Ḿpá lin íye n we, áni kape un-

yine kepole he uké nó kúraase. Keyáa kē keké kelene n tu, písoi yé Uléécaá ημεριγε meýá. Uyee Uléécaá ne n kέηene un mpólecee tíkilē uu léeri api u yenu. ⁴Uyee uláarɔ yee umecire riñtaáse uu Uléécaá likó nnéi fómni, uu lē nnéi ke písoi api ye rinwúla api yáási n takúlē. Ticuruu u yé Uléécaá keyɔ-i lompɔ uú tone yare uyee Uléécaá. ⁵Áni léise re ne liifaaci nó wailenle kumúnjé kpe-i kam nókenémee ní wee? ⁶Nɔ nkpéni nyule re linyine ye ncée u tápaalenle liké ha ne kumúnjé kpe-i kuu yé umecire ní lese uké nyíse n̄sɔne n tu. ⁷Mewai kópe nnaŋe ye mpikéi korile riŋmaha kémee. Mewai mē meké kelene n wa, li pise re uyee n̄naŋe mmē m múflē uké t̄sɔí. ⁸Uyee Uléécaá ne n kέηene yé rikpáfúme. Amá Upíima Yeesu yé ne unnɔɔ u rifuu uu kópu, uu kɔ ne unnaŋe kuú ne n weme u nam. ⁹Usoi kópe yé kam ne Setani nnaŋe, uu mewaisaŋa ne linyíse-nyíse n̄ɔɔme n̄ɔɔpuri wapisi uú ne písoi kiraasente. ¹⁰U yé mewai kópe n̄ɔɔpuri ne keisi uké ne pepeɛ m pɔlu kiraasente, kápi n ημurei piké nsímései mee yé piriyu n lɔ n yɔsɔ́ piké kɔ n ní la nnya. ¹¹Lē nnya ke Uléécaá uu n̄naŋe mme mee yé pi m p̄ise pamene re piké ne nn̄ɔɔme kefa tene. ¹²Kai nní lē, pē nnéi pee ápi ne aseí kefa n tene, amá api peé ne mewai kópe kutu ɔ, ápi yé Uléécaá ketahai-i le.

Uléécaá yee nó wée re ani tasi

¹³Pimáreɔ, li pise re tóké ye mesére nɔ pē ke Uléécaá uu ní la nnya Uléécaá yáási re ne upikei. N̄s̄ ke Uléécaá uu hái kékoraane-me sée re uké n̄rínéyu lɔ re Nfáasɔne ye n̄nínésoi rikpáiiise ani kɔ nsímései ne kefa tene nnya. ¹⁴Nsímé Kε-cire kari nɔ n s̄imisi ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne nó séi re ani Uróp̄iima Yeesu Kírisi meýɔɔpi kémee tone. ¹⁵Lē nnya pimáreɔ, ani tasi n̄sɔne ani icélaa iyē kari ne nn̄ɔɔ n̄ee átélé kémee nɔ n céesi múlú.

¹⁶Asei kecáá, Urósáa Uléécaá ye rɔ lalē, uú ne kefa rɔ fénne uu mesére rɔ n ηm̄s̄óp̄uselē tɔn kɔ lē kuu n yekei re u yé rɔ wa mé. U ne Uróp̄iima Yeesu Kírisi ricuruu ¹⁷pee yé n̄ɔanékín̄ niŋukuse api tíyese ani itisi meýá m má, api kɔ n̄naŋe nɔ he nóké ne mewai ne nsímé kémee n nyam̄.

Ani P̄ɔli kecáá we

3 Pimáreɔ, tɔ ne met̄ɔɔ nɔ ténile re ani ne Uléécaá rɔ we re unsímé nké mekekeke riyékaa nn kɔ ríyu yenu yare lē kai nókenémee n wa meɔ. ²Ani kɔ ne Uléécaá rɔ we re uké piwaikóp̄ekɔɔ ne písoi kópe anipe-i rɔ lese. Likumúnjé re ái písoi nnéi pee ye ημurei re piké ne Uléécaá kefa tene.

³Amá Uléécaá ye nyamle. U yé n̄naŋe nɔ he uú ne likópe nɔ t̄ɔlu. ⁴Tɔ kɔ ne kefa tenele ne Uléécaá nnaŋe, tɔn tálē te nɔ lē kari nɔ m pise waile n̄ɔn kɔ lipiwai n̄ɔjlē. ⁵Upíima uké tíyese ani n̄ɔsinéfa-i Uléécaá nla ne isuúlu ke Kírisi uu ye n he m má.

Li pise re m̄pá úye uké ye keisi

⁶Pimáreɔ, tɔ nɔ pise ne Uróp̄iima Yeesu Kírisi rinyiri re ani ne pimáreɔ pē nnéi pee s̄iká m má ápi kɔ isé kari nɔ m pa tikilē ketaa wa. ⁷N̄s̄ ticuruu ye nyule n̄sɔne lē kai m pise nóké wa nóké ne nt̄ósé n̄ɔ n s̄ɔne. Karí pee nókenéméé ní we, ári pee pikánkó. ⁸Ári riyá unyine uké faalaa rɔ kp̄inii, amá rɔ keisile ari mp̄ɔɔne kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nɔ úka úu kape ne rɔ n topori nnya. ⁹Ái re ári pee ncée má tóké melé nɔ pise. Amá tɔ lē waile tɔn la re ani mer̄s̄fine ritiki. ¹⁰Kumúnjé kpe-i karí pee nókenémee ní we, tɔ pee nɔ céesi re: Úye unsá pikei n la, ái pise re liute uké li.

¹¹Ái líka nnya kari nní lē s̄imisi, tɔ kō te pikánkó ye nókenémee wele ápi líka wai, amá picɔ nsímé-i kapi léeri. ¹²Tɔ písoi pē mpuri ne Upíima Yeesu

Kirisi rinyiri ημδδπδσelenle re piké ye ne piripδδ keisi api pipikei likδ le.

¹³ Amá nδ áni kape pδδne ne lisone piwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyí kari nní rítelé ntí-i nδ m pa yè, ani liute ceri, úka úu kape ne u rikδ, liké isei u wa nnya. ¹⁵ Mπá ne lē, áni kape u kpísi yare nδunélarδ, amá ani ye u céési yare lē kai m pise re piké umáρεδδ céési.

Tinδδ sone pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Upíima yee ye nkíηniηe n he uké uricuruu nkíηniηe nδ he mπá píyei ne mπá yo-i. Uké kδ nδnnénéí kέmee n we.

¹⁷ Nέ Pδδli kunipe kpee iyáhaa nnyí wδi. Nní kam ye anétele nnéi rinípetei rinyiki. Kunénipe iwδi ye nnyí.

¹⁸ Upíima Yeesu Kirisi uké nδnnénéí ípeelé nyíse.

Títelé foí ke Pɔɔli uu Timotee n wɔ́i

Lɛɛɛ rítelé ntí kɛ́mɛɛ n̄ we

Pɔɔli ye átélé até Timotee wɔ́ile. Timotee ye pɛɛ usuifinɔ́si unyine yɛɛ m panse Kirisi ukɔ́ kepipi le. Usáa pɔ́ ne pɛɛ ukireki le. Timotee uu panse utume Pɔɔli ukeicɔ́ pífima unyine. Uyɛɛ pɛɛ Uléécáa icápine yɛɛ Efɛesi-pɔ́ n̄ we kecáá paílɛ. Lɛ́ nnya ke Pɔɔli uu rítelé u wɔ́i re uké nfatene ikemɛɛ papukuse. Icélaa ke rítelé foí ntí ari Kirisi pikɔ́ ne icápine piyukɔ́ ne Timotee ricuruu palɛ (UPM 16:1-3).

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Uléécáa icápine kecáá nkɔ́ (1-3): Lɛɛɛ icélaa kópe pikɔ́ kɛ́mɛɛ kuwure n̄ we (1). Piyómeyáhaa mecápine ne iwele kecáá icélaa (2). Isoi kai m pise re Uléécáa icápine piwéése piké n le (3).
2. Lɛ́ kai Timotee m pise re uké uricuruu pikei kecáá m paílɛ (4-6): Lɛ́ kai m pise re piké ye lɛɛɛ Uléécáa icápine picɔ́kɔ́i n̄ la wa (4). Lɛ́ kai m pise re piké ye pisei anai akɔ́ akɔ́ nyɛɛ Uléécáa icápine-i we: piwéése ne pinɔ́si ne pikúmannɔ́si ne icápine piwéése ne pilási n wa (5). Yo kai pise re piké ye icélaa kópe wa? (6)

Pɔɔli ye Timotee rítelé wɔ́lu

1¹⁻² Né Pɔɔli ke Urɔ́yulale Uléécáa ne Kirisi Yeesu karí ne n tálɛ api ncée n he re ké Kirisi Yeesu utume, née rítelé ntí pɔ́ Timotee wɔ́ipɔ́. Kam n t́ye aa Kirisi Yeesu ne kefa tene nnya, pɔ́ kenépipi sei le. Urɔ́sáa Uléécáa ne Urɔ́píima Kirisi Yeesu piké ípɛɛléɛ ne nfanare pɔ́ nyíse api nkíññiye pɔ́ he.

Icélaa kópe pikaase

³ Yare kam pɛɛ mekɛɛ pɔ́ m̄ ma nen ne Masetuwaani tósu, a Efɛesi kɛ́mɛɛ mé-sū. Pisei ye kei wele pɛɛ icélaa féé pico n céési. Li pise re a rinɔ́ pi he re piké lɛ́ t́ye. ⁴ A pi símisi re piké siwómé ne pipikulá anyiri nyɛɛ áa kúkeentene n̄ we, an kɔ́ ne íkeɣene kpárá sónaari nkɔ́ riyá. Lɛ́ ái ye pikei pɛ́ ke Uléécáa uu n̄ la uké wa kɛ́mɛɛ yóriye. Nfatene mee ye wa aí ne ḱyuu s̄i. ⁵ Isé nnyí kam nní nɔ́ m̄ pa ye la re noké n̄la mme mee kemúhɛ́ sɔ́ne-i ne kefa kese-i ne nfatene ykíyiki kɛ́mɛɛ n lééri m má. ⁶ Pico ye ncée kecire mmɛ́ pitíki t́yɛle api pɔ́lu api iníri keɣene-i loni. ⁷ Pi lalɛ piké Moisi isé kɛ́mɛɛ picélaa. Amá ápi kɔ́ pɛɛ pimenɔ́yuu cire kómei. Ápi kɔ́ pɛɛ lɛ́ ne lɛ́ nsímé kapi nní ne itisi n símaankee kómei.

⁸ Tɔ́ nyule re isé ye nyamle, tɔ́n ne i n keisi yare lɛ́ kai m pise. ⁹ Tɔ́ké léise re ái pepɛɛ lisɔ́ne n wai nnya kapi isé karii. Amá piwaikópekɔ́ ne pepɛɛ ápi ye rinkpé ne pepɛɛ ne Uléécáa n kɛ́ɣene ne pepɛɛ ápi ye Uléécáa ne lɛɛɛ n kpááilɛ́ n waise, ne pepɛɛ pisáa née píni n kóni ne pisoikɔ́ ¹⁰ ne pepɛɛ méwoo méwoo n wai ne pitisi pɛɛ ye pipitisiɔ́ n káipi ne pepɛɛ pilási n yáí ne pinɔ́me ne pepɛɛ ye méwoo méwoo n wéeri néɛ pepɛɛ mewai n wai ke icélaa kecire íí ne rɔ́ n yúlu. Pɛ́ nnéi nnya ke isé íí we. ¹¹ Nsímé Kecire kapi né rimmúise kɛ́mɛɛ ke icélaa iyɛ́ íí we. Uléécáa, meyɔ́ɔpi ute yɛɛ ye usoi rinkpá Nsímé Kecire ye mu.

Pɔɔli ye Uléécáa pɔ́ɔnɛse

¹² Ne Urɔ́píima Kirisi Yeesu yɛɛ n̄nanɛ né n he ké ne pinékei wa pɔ́ɔnɛse. Ne u pɔ́ɔnɛse kuú ne né n̄ yé te ne aseí ute le uu né wée re ké u keisi. ¹³ Ne pɛɛ mekɛɛ unkópe símaankeeɛ, am u wéékuse am íwe u wai, am kɔ́ u lámisi. Amá uu íwe né téni kám pɛɛ nfatene m má, am kɔ́ pɛɛ lɛ́ kam n wai nyu nnya. ¹⁴ Urɔ́píima ye

meyánsei uipeelé né nyísele. Nfatene ne nla kam Kirisi Yeesu kupéneco kémee n yé kuú ne ritiki. ¹⁵Nsímé mmú ye nsímé kecire le, n kɔ ne menyíne wele re m̀pá úye uké n yɔsí. Mme mee re Kirisi Yeesu ye keté kecáá kale uké pikópekɔ́ yóriye, née kɔ pee pikópekɔ́ pē ufoí. ¹⁶Amá lē nnya ke Uléécaá uu íwe né tē uu t́yese Yeesu Kirisi uu nē ukópekɔ́ wéése akópe sárei líké ne pepeye yé masí kefa ne u n tene piké nfáa teneciré n yé nyíse. ¹⁷M̀pá úye uké Uyɔ́pi teneciré ne ukpɔ́ciré uyee úu kúyene n we, Uléécaá cirenínhe ríyu waise, umeyɔ́pi meké n taálē m̀pá píyei! Amí.

¹⁸Kenépipi Timotee, lē kam n la ké pɔ́ céési ye nní: A lē ke antepuye api kepɔ́cáá n símisi léise aa li múlú n̄sɔne aá ne atɔ́pi kecire tɔ́pu. ¹⁹A nfatene ne kemúnjé sɔne m múlū. Picɔ́ ápi kemúnjé sɔne kē timúlú, api pee nfatene fómni cáká-cáká. ²⁰Pisoí pē mpuri kunai kémee Imenee ne Aleksantiri ye wele. Setani kam pi risase re piké céri re ápi ye Uléécaá lámisi.

Piwele nsímé

2 Mmē kam nkpéni mefoi pisoí m pise mee re piké ye pisoí nnéí kecáá keyóme yáási apí ne Uléécaá pi tēni, api kɔ Uléécaá pakare piwele kémee. ²Ani ye piyɔ́ɔpi ne kuyu piwéése nnéí kecáá we líké rɔ́ n láárú tɔ́ké kɔ ne nkíñnihe m má, arí ne Uléécaá kutu n cɔ́lē n̄sɔne, tɔn lelee n nyań wai. ³Lelee Urýulale Uléécaá ripɔ́ n we lin kɔ u nyań ye lē. ⁴U lale uké pisoí nnéí yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵Uléécaá ye use le. Uyee Uléécaá ne sisoipipi kecɔpe nsímé n nyɔ́nse ye kɔ use le, uyee Kirisi Yeesu. ⁶U unfaa kpísile uú ne hééle re líké sisoipipi akópe ilasi kémee lese. Kumúnjé kpe-i kaí ne rinsá kuu lē wa uú ne nyíse re Uléécaá ye lale líké pisoí nnéí yóriye. ⁷Lē nnya ke Uléécaá uu iyóó ne itume né t́ te

ké mpuri sane pikó nfatene nkó ne aseí nsímé céési. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸Ne lale pisoí piké ye m̀pá yei we, piké ye anípe risíka api welu ne nfakpáii, kuwóí ne pitele ápi kape pisifa-i n we.

⁹Ne kɔ lale re pinósi piké ye lapisi ne kumúnjé líké n nyań, ápi kape ye ipahaa cerémpɔ́ne paasi. Ápi kape ye wura ikólé ne itéeweé ne ilú nēkɔ́ lékaanke.

¹⁰Amá piké ye mewai sɔne lekaanke yare kai m pise re pinósi pee Uléécaá n wuru piké n we. ¹¹Li pise re pinósi piké ye icélaa yɔ́sí riséé kémee, api pimécire n kpélē. ¹²Am unósi ncée he re uké ye céési née uké ula kecáá n tū. Li pise re unósi uké ye n séélē. ¹³Ái líka nnya, Atam ke Uléécaá uu mefoí wa uu limemáá Efa wai. ¹⁴Ái kɔ Atam yee t́ye kuníri aku u kiraase, amá unósi yee riyá aku u kiraase uu Uléécaá isé háikuse. ¹⁵M̀pá ne lē, unósi un ne kefa Uléécaá n tene un pisoico nla m má, uisoí in n kpáiiilē, un m̀pá yo n wai ne kemúnjé, Uléécaá yé u yoriye uu siwá maru.

Uléécaá icápine piwéése

3 Asei kam nní nó símisi: Úye un n la re uké Uléécaá icápine kecáá m paílē, liute ye pikei kecire wéele. ²Li pise re ápi kape ncaai nka uyee Uléécaá icápine kecáá m paílē kémee yé. Uké unósi use ula, uké ye m̀pá yo n wai ne kemúnjé, uké nfasimé sɔne m má, uké pisoico kupéneco n la, uké pisáne piyɔ́ n nyu, uké ye fe uu Nléécaasimé céési, ³úu kape útaniré née utelewélaa, amá uké ménye n niñú un kɔ isoi sɔne má, piwóówélaa ápi kape kɔ ukemúnjé nnéí n yɔ́lē. ⁴Li kɔ pise re uké ukeyɔ́ pimúlē fe n̄sɔne, uké t́yese usiwá síké ye pakare n̄sɔne asi ye kɔ waise. ⁵Likumúnjé re usoi unsá ukeyɔ́ pimúlē n nyu, íye ke uyē uu yé fe uú ne Uléécaá icápine kecáá paí? ⁶Ái kɔ pise re uké Kirisi ukó fale. Insá lē, u yé fui ne rikɔ́kɔ́ri Setani uu u lóise. ⁷Li kɔ pise re ketahai pikó piké Uléécaá icápine uwéése isoi

sone yē api u n waiselē. Ái kape wa re pi uisoi lómiise, uu pee ntórwōsei Setani ripine-i lóipō.

Pē kapi n lése re piké ye písoi lé

⁸Lē cire, li pise re pepeē ye n lé piké písoi kapi ye m pakare, pin kō aseī tik-ilē. Ápi kape pítaniré nēe pepeē mekópe kewóō n wéési. ⁹Li pise re piké aseī nyē ke Uléecaa uu upikō n céreise m múflē řsone ne kefa kese. ¹⁰Li pise re piké ye pi peē piké yē. Mepeē-maá, pinsá űka n yē pi yé fe api pilé pikēi pi pa. ¹¹Li kō pise re pinósi ricuruu piké isoi iyee yé n tíye api pi n waiselē m má. Ápi kape pepeē ne isímé n kōōni. Li pise re piké mpá yo n wai ne kemúnjé, piké kō kecire n we mpá yo-i. ¹²Li pise re uyee ye n lé uké unósi use ula, uké kō ukeyō ne usiwā pimúlé fe řsone. ¹³Píye pin kō pilé pikēi řsone n keisi, pi ye písoi kecōpe řiyu yenle, pi yé kō fe api nfatene mee tō ne Kirisi Yeesu m pēneselē nsímé símisi api rikíj pepu.

Menyuwe ke nfatene nn ye rō n he

¹⁴Ne řitelé ntí pō wóipōle nen kō músu re ké nfáani hapō ké pō yē. ¹⁵Mpá nen kō n náűai ké kelene hapō, řitelé ntí tee yé tíyese aa céru lē kai m pise re pōké Uléecaa keyō-i n sōne. Uléecaa, nfáa ute icápine yee aseī ilérí ne aketaa. ¹⁶Asei kecáá, űka űu kúkeűe n we. Mme mee m pékaalē ke Uléecaa uu rō n nyíse ye mmámaa ne ncíreníűe le. Lelee Kirisi. U rō rikpáfúmele yare kesoipipi, Nfáasone nn tō u nyíse re u aseī ute le. Pilécaatume api u yenu uu isoipuri mpehē mpehē kémee Nsímé Kecire símisi, písoi api ketē kecáá mpá yei ne kefa n tene, Uléecaa uu umeyōōpi kémee u taásepo.

Pepee inóōmecélaa n céési

4 Uléecaa Nfaa ye símisile cáká-cáká re amúnjé tōwō kémee, písoi picō yé nfatene kepire ritō api aníri nnoōme ne aicélaa tiki. ²Pi yé tíye kecáá kecáá mewai pikō ne pinóōme api icéē kōpe pi tikise. Pisimúnjé ási pikei wai icélaa kōpe nnya, yare nweni kapi űmási nn wōűōō apí ne nwóí pi wai. ³Písoi pee céési re ái nyam̄ te sisoipipi siké sōōne, ái kō nyam̄ te siké liluke-luke nnéí n le. Amá Uléecaa ye iluke iyē nnéí wa re pepeē Kirisi ne kefa n tenelē pin aseī nyu piké ye u pōōnese api pee i le. ⁴Lē nnéí ke Uléecaa uu n wapisi ye nyamle. Líka ái kufóm we, amá tōké ye Uléecaa pōōnese ari kelene li le. ⁵Likumúnjé re Uléecaa Nsímé ne iwele ye tíyesele ai Uléecaa inipeē-i n nyam̄.

Yeesu ukeikō kecire

⁶Pōn icélaa nnyí pimáreco rintōse, pō pee wa Kirisi Yeesu ukeikō kecire. Pō nyíse re pō ripōcúruu tíyesele nfatene nsímé nn pō loni pōn nsímé sone mmē kapi pō n céesi tikilē. ⁷Amá a mekpure isímé ke síniyaha asi ye n símisi yare siwómé kepire ritō. A riűmóōpú aa ye Uléecaa likō waise. ⁸Usoi un uipiűe ne linyine m mainse, nkáripi kai kuláa má. Amá usoi un tinűmóōpú uu Uléecaa likō waise, mpá yo kémee kai ye yoriye. Li ye neni mewee mmē-i nfáa rō hele ne masí kepire-pō. ⁹Nsímé mmē ye aseī kecire le kai m pise re mpá úye uké ű yōsí cáká-cáká. ¹⁰Karí ne Uléecaa yee nfáa m má n tálē nnya kari keisi tōn náási kēyu áke we: Uyee ye písoi nnéí řiyu lō, aí ne tōsu pepeē ne kefa u n tenelē.

¹¹A lē nnéí pi símisi aa pi céési re piké lē wa. ¹²Kape řiyá unyine uké pō lómiise re pō kewá űmánepi nnya, amá a tíyese mepōwee meké pō waise uyē ke Kirisi pikō api ye řn paílē mpóōsímé ne ipósoi ne řla kaa m

má ne mpófatenē ne mepókperinkpe kucírē kémēe. ¹³ Ké kelene n̄ hapo, a ne Nléécaasimé pikeē písoi kecɔpe ne ikari pikpáse ne mpicélaa riɲmóópú. ¹⁴ Kape ihēe ke Nfáasone nn pó n he lómiise. Li pó i hele kumúɲé kpe-i ke pepēe ne Uléécaā rinyiri n símisi api kepóccáá nsímé n símisi, Uléécaā icápine piwéése api anípe kepóccáá láa. ¹⁵ A mepóccíre kpísi aa pikei pē pa aá ne n̄sone pi wai m̄pá úye uké kepóyu pihape yē. ¹⁶ A ripóccúruu ne ipóccélaa kecáá m paílē. A n ɲmóópúlē pɔn lē nnéí múlīlē ne aseí, pɔn lē n wa, pɔ pēe ripóccúruu ne pepēe kutu pó n cólē yoriyele.

5 Kape ye ne kesáayaha cési, amá a ye ne ke n símisi yare kaa ye ne upósáa n símisi. Aa ye pináɲe-naɲe pó kpísi yare pipómárecc. ² A ye síniyaha ne símisi yare pipóni, aá ne pikpérefaa pó símisi yare pipóyéi. Kape ye úka kecáá kemúɲé kópe kenyine m má.

Pikúmannosi kecáá nsímé

³ A pikúmannosi yíkíyiki kecáá m paílē pɔn pi pakarelē. ⁴ Amá in te ukúmannosi úye ye siwá n̄e siyáse má, li pise re pē piké pisiyo-i nyíse re pi Uléécaā pakarelenle kelene. Lelee re pē kaí ne tu re piké pipikó kecáá m paílē yare ke pē apí pēe pi n wa mecɔ. Méwee mē ne ye Uléécaā ripócc wale. ⁵ Unósi nkó yee ukúmannosi sei, úu kɔ pēe úka má re uké ukeccáá ripaí yee ne Uléécaā n tálenle, un ketúɲé ne kesine ne Uléécaā téni re uké u lē. ⁶ Amá ukúmannosi uyee méwoo méwoo n wai ye nkpo masile, m̄pá un n fafai. ⁷ Lē kai m pise re a pi léise api kape ne neaai n̄ka pikeccáá n yé ye lē. ⁸ Úye unsá ukumare pikó kecáá rimpaí, aí ne tósu ukeyo pikó, liute ye nfatene kepire ritole, uncaai ye kɔ pēe uyómeyáhaaciré nkó tásile.

⁹ Póké ne ukúmannosi n kéē, li pise re uké aɲmē kuwóo ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu sócnlē. ¹⁰ Piké kɔ u

n nyu re u usiwá n̄sone múlīlenle uu ye kɔ písane n̄sone yósu. Uké kɔ Uléécaā pikó ana n heerelē, uu pinárei n lénaalē. Uké mewai sone ncɔpuri n wailē.

¹¹ Kape ɲmurei re póké pikúmannosi pēe ne n̄naɲe n tiselē, pikúmannosi kémēe kéē. Insá lē, pin píyei n káipi re piké ula féé sóó, pilikáipi-káipi yee tíyesele api Kirisi nkó kepire waise, ¹² ai pēe wai re kápi pirinóo kapi mefoí n yekei rintíki nnya, pi Kirisi ne riwóme mále. ¹³ Kai nní n wa re ápi likei-kei má, pi pēe kényu mále piké síyo síyo n kónúnlē pin kusímé yárikee, pin picɔ isímé kémēe táhankee, pin mme mēe n̄n kusímé n̄ we símaankee. ¹⁴ Lē nnya kam̄ la re pikpérefaa kumannosi piké pila sócnkee api siwá márei api pisiyo kecáá m paílē, piróláaro ápi kape ne kesímé n̄ yé piké ró n lámaankee nnya. ¹⁵ Pikúmannosi picɔ ye ncée pitíki riyále api Setani tiki. ¹⁶ Amá unósi Kirisi ukó úye un ukeyo-i pikúmannosi m má, uké pikeccáá m paílē. Úu kape tíye piké Uléécaā icápine pikó ncɔni, Uléécaā icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannosi pēe pimécire n̄ we kecáá rimpaí nnya.

Pɔoli ye icélaa ncɔpuri Timotee palē

¹⁷ Uléécaā icápine piwéése pēe n̄sone pipikei n wai ye ne sá re piké ne n̄sone kutu pi n cólē, aí ne tósu pepēe Nléécaasimé písoi n símisi pin kɔ n céési. ¹⁸ Mmē kecáá, Uléécaā Nsímé ritelē ye maa re: Ái pise re nóké ináa iyee melukepipi n cɔpu nnɔɔ paasi. Li kɔ pise re ukeikó uké uihéé m má. ¹⁹ Píseerakóó pinsá pité ne pitaani n tu, kape nsímé kapi yé ne Uléécaā icápine uwéése rinwááná ɲmurei. ²⁰ A ye písoi kecɔpe pepēe akópe n wa cési liké ne pitóccɔo iwame n wa nnya.

²¹ Uléécaā ne Kirisi Yeesu ne piléécaatume ke Uléécaā uu n wée keyu-i kam pó ɲmóópúsélē te a inécélaa nnyí ritiki n̄sone kape úka inipee wuri. Kape ye lē

nnéi kaa n wai kémeɛ písoi n tési pɔn ne li wai. ²²Kape ye písoi kecáá anípe piláa ne yɔɔne re piké Uléécaá icápine pikei keisi. Kape píka lé piakópe kémeɛ. A mepóciɛre tí ne mékperinkpe likó.

²³A lé míni ñmane pinírɛ tíye, amá a ye pinyine-i feé nkáripí riwuhú, kepófa itoi nnya. Tipóciuruu ye yé te mesére kaa káhaankeɛ.

²⁴Pinyine akópe ye nyánile cáká-cáká piké kelene n túhaane, amá picɔ pó akó, kepíre kaa yé léeme aa a céru. ²⁵Lé cire ye ni, mewai sɔne áme ye kɔ pesí, mpa memee áme kekéripi kúyene ní we, áme ye mpa píyei m pékaalɛ.

Pikeikó ne pipiyɔsaa

6 Li pise re pilási nnéi piké pipite waise api pi m pakarelé ñsɔne, unyine úu kape ne Uléécaá ne irócélaa nkópe m ma nnya. ²Ái pise re pilási pee pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikuse re pi pimáreɔ n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkpéni kai meníŋe pise re piké ñsɔne pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécaá uu ní la nnya.

Lé kai m pise re pókɛ písoi símisi aá ne pi n céési ye lé:

Icélaa kópe ne memá kecire

³Úye un inówecélaa n céési un kɔ Urópíma Yeesu Kirisi aseí n yulu, un kɔ piróyómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴tikókɔri tee liute we, úu kɔ líka nyu. U nákfílenle ne inówsimé kecáá íkeŋene un pitele wéési. Lelee ye ne kufatɔi ne íkeŋene ne alé ne piwaanai ka. ⁵Lelee ye kɔ ne íkeŋene teneciré pepɛɛ nfasimé kópe m má ne pepɛɛ ápi kɔ aseí picére ní la kecɔpe ka. Pi músule re Uléécaá ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶Mesei ye me, Uléécaá pitiki ye ke-soipipi memá píima le, in te ke ñmurei keké lé kake m má ñmane ne n tálɛ. ⁷Tóké musí re kapi rɔ m mári, ána kefi, anípe kefi kari keté kecáá ka. Lé cire

ye ni kari kɔ pelene ári ne líka péne. ⁸Kai nní lé, tɔn liluke-luke ne lé kari yé n tá m má, li wale. ⁹Amá píye pin n la piké memá yé, li ye pi peikeeɛ api pikáipinkeɛ kópe kulúí kémeɛ lomɔ, aí ne kelólé-mé pi sí, pinkó nn tene cáká-cáká. ¹⁰Nwóónaapí píima ye likópe nnéi keleeme le. Picɔ ye ripóɔ wale re piké si yé, aí ne mpóleece-mé pi sí api Uléécaá ncee pitfki pɔne apí ne piricuruu ntóosi meyá wéési.

Lé ke Pɔɔli uu Timotee n céési re uké wa

¹¹Amá pó Uléécaá usoi, a lé nnéi káase. A kecire n sɔne aa Uléécaá n tikilé ñsɔne pɔn kɔ nfatene má. A usoiɔ nla m má, aa kɔ isoi n niŋú pɔn kɔ láárú. ¹²A nfatene atɔpi kecire tɔ aa nfáa teneciré yénu. Mmɛ nnya ke Uléécaá uu pɔ sée aa píseérakóɔ meyá keyu-i símisi re pɔ ne kefa u tenɛle. ¹³Uléécaá yee ye mpa yo nfáa n he ne Kirisi Yeesu yee Pɔnsi Pilati keyu-i aseéra kecire n lése keyu-i kam pikei mpí pɔ forii re: ¹⁴A isé kaa n yɔsí rimúlú ñsɔne aá ne mékperinkpe kaase, háí ne keyáa ké ke Upíima Yeesu Kirisi uu m pɛerine. ¹⁵Kumúnɛ kpɛ ke Uléécaá uu n karií kun n tu, u yé tíyese uu pɛeri. Uléécaá mecire kóŋ yee Uyóɔpi kecire ne mpóɔnare ute ne ñnaŋe nnéi ute. Uyee piyóɔpi nnéi Uyóɔpi, uyee kɔ pipíima nnéi Upíima. ¹⁶Umecire yee úu pikai kpine. U metéí mále ke úka úu ye n fe uké ne riínkɔ. Úka úu u yenaalɛ, úka úu kɔ u yenune. Uyee ríyu ne ñnaŋe teneciré. Amí.

¹⁷A pepɛɛ keté nké kecáá likó m má rinóɔ he re ápi kape rikókɔri n wai. A pi maa re ápi kape ne memá mee méwoo n waine n tálɛ. Amá piké ne Uléécaá yee ye mpa yo meyá tɔ n he re líké rɔ n láárú ne n tálɛ. ¹⁸A pi maa re piké ye lisɔne wa, api mewai sɔne m má meyá, piké kefa n láárú api ye kɔ lé kapi m maamaalɛ picɔ he. ¹⁹Pin lé n wa, memá mee áme ye

n caai kapi lē pimecire cápine pin yekei kóso-pɔ nnya. Lē kémee kapi yé kɔ nfáa yíkíyiki yē.

²⁰Timotee, a lē ke Uléecaa uu pɔ rim-múise rimúlú n̄sɔne. Kape isímé yee íi ye líka n yóriye íi ye kɔ tíyese usoi uké

Uléecaa céri kémee tahampɔ. A íkeɛne kpárá ke písoi api m músu re menyuwe kaase. ²¹Picɔ ye li kpísile pipikei, api lē nnya nfatene kepire tɔ. Uléecaa uké ípeeléé nó nyíse!

Títelé lírū ke Pɔɔli uu Timotee n wɔ́i

Lɛɛɛ rítelé ntí kémɛɛ ní we

Pɔɔli yee rítelé lírū ntí Timotee wɔ́i. Rɔm kuyu-i ke Pɔɔli uu kukpaniilee-i we un ne rítelé ntí wɔ́lu (1:8). Amá uakpanii ye nkpéni páápúle ai tɔsu mefof (2:9). Ai u wai yare m̀pá úye ye u ηmeriyele (1:15-4:10). Luki ηmane yee ukékúri tóne (4:11). Pɔɔli uú ne Timotee téní re uké mekeɛ u lɛɛɔ (4:9). Un n sɔnɛɔ, uké ne Mariki ne ilū yee pee Turowaasi-pɔ m m̀sú tipɛnɛɔ. U músu re unkpɔ itunɛ ye tula (4:6) amá úu pee pakare re u yé piyéne u rikpá. Piwéékuse pee n t́yese Pɔɔli uú ne kukpaniilee loni ne icélaa kópe yee n náási iké Uléécaá icápine kpu nnya, Pɔɔli uu Timotee itisi kpá re uké aseí atɔpi n tɔpu (2:14).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kecire kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sone kai m pise re uyee Nsímé Kecire ne n keisi uké m má: Pikei nla ne ikari ne nηmɔ́pú (1:6-18). Lē ke ukeikó uu mewai m má, aí ne tɔsu lē kuu yé Nsímé Kecire kecáá íwe n li (2:1-13).
2. Timotee pikei Uléécaá icápine kémɛɛ (2:14-4:5) Lē kuu yé picélaa nɔɔme keyu-i n wa (2:14-26) Lē kuu yé amúhɛ tɔɔɔ kémɛɛ n wa (3:1-17) Nléécaasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee ne Pɔɔli metone (4:6-18)

Iyáhaa

1 Né Pɔɔli ye Kirisi Yeesu utume le Uléécaá mela kémɛɛ. U né forii re ké nfáa kari Kirisi Yeesu kupénɛɔ kémɛɛ n yé písoi riyóó. Uléécaá yee rinɔ́o lē tɔ yekei. ²Néé kenépipi kecire Timotee wɔ́pɔ: Urɔ́sáa Uléécaá ne Urɔ́píima

Kirisi Yeesu piké ípeelée ne nfanare pɔ́ nyíse api nkíhniɛe pɔ́ he.

Pɔɔli ye Uléécaá pɔ́nɛse

³Ne Uléécaá kam n keisi ne kefa kese yare pinésáyaha meɔ́ yáasi. Ne ye u yáasile m̀pá píyei kam ye kepɔ́cáá n welu ketúhɛ ne kesine. ⁴Ne ye mepɔ́nini kecáá léisele ai pee meyanseí ripɔ́o né wai re ké piyéne pɔ́ rikpá, mpɔ́nare nké pee meyá né ló. ⁵Ne mpɔ́fatene mee ún kecáá kecáá mewai m má léisele. Nfatene mmē ke upóniyaha Loisi ne upóni Enisi apí pee má. Ne ne kefa tenelē te pɔ́ nfatene mmē nɔ́o mále. ⁶Lē nnya kam pɔ́ léise re a ihɛe iyē ke Uléécaá uu pɔ́ n he kumúhɛ kpe-i kam anípe kepɔ́cáá rinláa yóhɛ. ⁷Likumúhɛ re Uléécaá úu nfáa rɔ́ he re nké tɔ́ rifúrɔ́ɔse, amá nnaɛe ne nla ne mewéésɛsɔ́hɔ knn ye rɔ́ he.

⁸Lē nnya, isei íi kape pɔ́ wa ne Urɔ́píima nsímé pikɔ́ɔnú. Néé kɔ́ nní kukpaniilee-i ní we Urɔ́píima nnya, nnékɔ́ ún kape isei pɔ́ n we. Amá a t́yese tɔ́ké kesé Nsímé Kecire iwe li, pɔ́n ne nnaɛe mmē ke Uléécaá uu pɔ́ n he tálē. ⁹Uyee rɔ́ yóriye uu rɔ́ séi re tɔ́ké ripɔ́lɔ́ umpuri, aí re lirɔ́wawai linyine nnya, amá uké kelene ketē n wa, u pee yekei re uké ne Kirisi Yeesu ritiki uké ne ípeelée rɔ́ nyíse. ¹⁰Amá Urɔ́yulale Yeesu Kirisi mekame ketē kecáá ye nkpéni ípeelée iyē tipéresele lin nyáni. Li we re u t́yesele nkpɔ́ ún nkpéni nnaɛe nka má, uu pee Nsímé Kecire ne tiki uú ne nfáa kpɔ́círɛ rɔ́ nyíse.

¹¹Ké ne Nsímé Kecire mmē tinkɔ́ɔnú nnya ke Uléécaá uu t́yese am utume ne ucélaa. ¹²Liiwe kam kɔ́ nní le, m̀pá ne lē, aí kɔ́ isei né we, likumúhɛ re ne nyule uyē kam ne kefa n tene. Ne kɔ́ nyu re u yé fe uu lē kuu né rimmúise kecáá paí hái ne ketúhaanɛyaa-pɔ́.

¹³A t́yese anɔ́o kecire nyē kam pɔ́ n céesi ne nla mmē kaa nɔ́ ne Yeesu kupénɛɔ kémɛɛ n yé líké mpɔ́cée kaa

nfatene kémee n tikilē. ¹⁴A icélaa sone iyē ke Uléecaa uú ne Nfáasone mee kepómee n we rintiki uú ne pó múise nsone rimúlú.

¹⁵Yare kaa nní n nyu, Asii ketē pikó nnéi ye né ηmeriyele. Pē ne pē pee kepire né riñto kémee, Fiseeli ne Erimoseeni ye wele. ¹⁶Upíima yé kusoi Onesifoo keyo wa. U nnó kulúí itisi né hele, úu nkpáni né ukpaniikó isei wa. ¹⁷Amá kuu Róm-i n ka, u né wélaankéele meyíkíyiki uú ha ne né yénu. ¹⁸Upíima uké tíyese Uléecaa uké ketúhaaneyaa ketúné kusoi u wa. Pó ko nyule nsone re pikei pē nnéi kuu hái Efeesi-pó né n wa ápi kumúné má.

Yeesu Kirisi usóóca kecire mewee

2 Pó kenépipi, a ípeelée ke Uléecaa uu tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee ró n nyíse ne ritiki aá ne itisi mepócíre n heelē. ²Mmē nnéi kaa nnénó-i n kó píseerakó kulúí keyu-i, a písoi kaá ne ripó n láárú pee yé n fe api picó céési ritóse.

³Póóké ko ηmurei, tó ne mpó tóké íwe li yare Kirisi Yeesu usóóca kecire. ⁴Usóóca un upikei-i n we, un n la umewai meké ne uuwéése n sá, úu ye pepee ápi isóóca n wai likó ne kutu n colē. ⁵Ukáhamewure uké ne n kpassi, li pise re uké itóó isé rimúlú. ⁶Ulame yee n ló ai u toru yee yé ufoíé uiwe piluke li. ⁷A lē kam nní pó n símisi kó, Upíima yé mpá yo-i mesóho pó he.

⁸A Yeesu Kirisi yee nkpo-i n yisi uu nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lē ke Nsímé Kecire kam nó n símisi nn n tee. ⁹Nsímé Kecire mmē nnya kam nní íwe le, ticuruu api akpanii né wai yare uwaikópokó. Amá ápi Uléecaa nsímé pó akpanii wa. ¹⁰Lē nnya kam íwe iyē nnéi ηmurei pē ke Uléecaa uu n wée nnya, Kirisi Yeesu uké ne pē ticuruu riyu n lo api ko umeyóopi teneciré yénu. ¹¹Nsímé mmē kam nní nó n símisi ye nsímései le re

tó ne uyē tón kesé n kpu, ne uyē kari ko kesé nfáa yenu.

¹²Tón ikari n wa,

tó ne uyē yé kesé iyóopi li.

Tón u n ηmeriye, uyē ticuruu yé ró ηmeriye.

¹³Tónsá aseí n tikilē,

uyē ne mpá píyei aseí tikilenle,

likumúné re úu yé fe uké umecire kepire rito.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴Ne la re a nsone pi léise re piké Uléecaa ripaí ápi kape inósimé kecáá n céηaankée. Pitele pē mpuri ápi ye líka yoriye, amá pepee nní kutu n colē kai ye caai. ¹⁵A riñmóópú aa wai Uléecaa uké pó pakare yare ukeikó uyē ke upikei ápi yé isei n wa, uyee aseí n símisi lin kecire we. ¹⁶A íkeηene kpára iyee íi líka n yóriye íi ko Uléecaa kémee léeri kaase. Pepee íkeηene iyē mpuri-i pimecire n tanaalē yee ne Uléecaa ketaa n wailé nnánári. ¹⁷Piicélaa yee n we yare kúcapaá kpee ipiηe n le. Písoi pē mpuri pee nní Imenee ne Fileti. ¹⁸Pi aseí pitíki riyále api písoi n tee re Uléecaa ye nkpo-i piyukuse ró masile. Lelee tíyese ke písoi meyā api nfatene fóm. ¹⁹Mpá ne lē, tikúí kecire ke Uléecaa uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikecáá wólaalē te: Upíima ye upikó nyule. Li ko wólaalē te: Usoi nkó yee Upíima rinyiri n sélei, uké mewai kópe kepire rito.

²⁰Ái wura asóonlū ne nwóoweni asóonlū ηmane nyee kéyo maa kémee we. Sihee ne apérecaripi pó ye ko wele. Kenyáyaa kapi ye ne acáripi kecire pikei wa. Mpá keyáa kéye kapi ye ne acáripi fake-fake pó pikei wa. ²¹Limeco kai ko písoi kémee we: Úye un mékperinkpe mewai n tíye, u yé n we yare kusóonlū kpē kapi ne anyá kémee n keisi. Pi yé ilúké u yekei uu panse ukeikó, uu ye uukeisaa yoriye. Api ye peé ne mpá pikei sone píye u wai.

²² A inġmáne likáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pē nój Upíima n sélei ne kefa kese, ani mewai sone ncee ne nfatene ne nla ne nkijniġe wéési. ²³ Amá a inírísímé yee íi kuláa kúka m má pipásaine kesi. P⁵ ticurruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ái ko pēe pise re Upíima ukeikó uké ye pitele wéési. Li pise re uké mpá úye n la, un yé fe uu ye pisei céési un ko ísuúlu má. ²⁵ Li ko pise re uké ye pepēe ye unsímé n kési céési íniniġe kémēe. In n la, Uléecaa yé tíyese api pimefine conse api aseí ceru ²⁶ api nfasímé sone tiki, api kuníri kpeē pi n tí pin kumela wai ripine kémēé lelu.

Siyáa tɔɔɔ

3 A ceri re itunġe papē-papē inyine ye sǎnti siyáa tɔɔɔ kémēe. ² Pisei yé masí pimecire lisone n wéésile, pin siwóó tikilē, pin pimecire taáselē, pin tikókori má, pin Uléecaa nkópe símisi, ápi yéé pipimare waise, ápi yéé pakare re pi lisone pi wa, api ye Uléecaa lisone nnéí háikuse. ³ Piakiġ yé n taká, ápi usoico iwe má, pin iwóhó má, pin tikpákará má, api ye pimecire pimúlú pɔone api ko lisone pilaarɔ. ⁴ Pi yéé picɔ kepire le, pi yéé mpá yo-i rinákíise api ko rikókori ne n fulaalē. Pi yé pilikáipi-káipi kecáa m músu ai tǔsu Uléecaa kecáa. ⁵ Amá pɔn pi n yē, pi ye n we yare pi Uléecaa likó pakarelenle, amá api pēe lelee nfatene nnaġe n te n yulu. A pisei pē mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yee síyo-i léerile api ye pinósi soi kpárá pēe méwoo méwoo n wai túí-túise. Mpá yo ke lipinósi pē api káipinkee. ⁷ Pinósi pēe náásile piké céri, amá ápi yé píkai fe piké aseí ceri. ⁸ Yare ke Yaneesi ne Yampireesi api Moisi rinkápáa meco ke pisei pē api aseí kápáálē. Pisei pē kemúnġe ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene nn ye tasi. ⁹ Amá pinġmóópú nn tíka tuine. Li yé Yaneesi ne Yampireesi meco pikepire fenne, mpá úye uu pincaai ceru.

Lē kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá p³ ne ko inécélaa ne menéfine ne lē kam piwai n la ne nnéfatenē ne inésuúlu ne nnéla ne inékari ritikile. ¹¹ Pi ko pó wéékusele aa ko menéco íwe le. Pɔ nyule lē nnéí kam n yé Antiyoosi ne lkoniyoim ne Lisitiri-pɔ. Pɔ íwe iyē kam nfatene ncee kémēe n li yenle. Amá Upíima ye innéí kémēe né lésele. ¹² Ticurruu pepēe n la piké Kirisi Yeesu ne kefa kese ritiki ye piwéékuse yenune. ¹³ Amá pisei kópe ne pinóome yé mewai kópe-i n ġmóópúlē. Pi yé picɔ fóm api ko pimecire fómni. ¹⁴ Amá póké icélaa kaa n yosí pɔn ne kefa i tenelē m múlilē nsone. Tipócurruu ye picélaa pepēe pó i n céesi nyule. ¹⁵ Háí ipówá-me kaa Uléecaa ritelé nsímé nyu. N yé fe nn mesohɔ pó he aá ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu lolu. ¹⁶ Uléecaa Nsímé atelē nnéí ye Uléecaa kémēe léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn ko tíyese usoi uu uakópe nyóonse, nn ko aseí ncee kémēe usoi céési. ¹⁷ Li lē wale re Uléecaa usoi uké ne nsone m pi uké ko ne mpá mewai sone méye mpuri n wai nnya.

4 Kirisi Yeesu ye sǎntile uké pinyánnyá ne pikpɔkpɔ túhaane. Uyee ko sǎnti uké iyóopi tone. Ne la ké u ne Uléecaa keyu-i pó símisi re ² a Nléecaasímé riyóó ne ġmóópú, ncee ye wee nn wee, a n símisi, aa tíyese pisei piké ġmurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kpá, pɔn pi céési ne ísuúlu. ³ Kumúnġe kunyine ye sǎntile ke pisei ápi yé n la piké icélaa sone kutu ricɔ, amá pilipɔkó kapi yé n tikilē, api lē nnya picélaa kulúi cápine pēe yé lē kapi pikóme n la pi n símisi. ⁴ Ápi yé aseí kutu picɔ rikpá. Pi aseí kepire tɔne api pēe inóomesímé ne kutu n colē. ⁵ Amá póké mepóciere m múlilē mpá yo kémēe. A íwe ġmurei aá ne Nsímé Keciēre pikóónú n ġmóópúlē, aa pikei kai m

pise re Ulééca ukeikó uké wa n wai ne kefa kese.

⁶ Amá in née, ituṅe ye tule re ké pansé inyóṅseseé. Nnékpó ituṅe ye nyahaiméle. ⁷ Atópi kecire kam tó, ne tóle háí ne atópi ketó-pó nen kó nfatene múílē.

⁸ Atópi kam n feriyé ihée ye né yekeilenle: ihée iyee riyóṅpikóṅ ke Upíima uu pē kuu n ló m pane. Utúhaane kecire, Upíima yeé né ri pane ketúhaaneyaa tuṅé. Ái kó nkpráni né ḡmane kaí ne páne. Amá pē nnéí pēe umepēeme m mē ne ála ye yenune.

Póoli nkó cire kuu Timotee rinkpá

⁹ A riṅmóópú aa mekee né leeri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketē nté likó meyá la nnya. U Tesaloniki tómpole. Kiresensi ye Kalasii hale, Tiiti póo Talimasi simpó. ¹¹ Luki mecire yeé kenéméé we. Nó ne Mariki ani nsé tipéneme, u yé kam uu Ulééca pikei kémeé áṣone né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Efeesi-pó. ¹³ Pón píyei n sónti, aá ne kunétúkanka caaca kam Karipusi keyó-i Turowaasi-pó n tíye né péneme, aa kó ne Nléécaasimé atelé né péneme, aí ne tósu aseekone akó.

¹⁴ Úyu kapi ye n sée re Alekisantiri ye mewai kópe né píneile. Upíima yeé yé lé kuu nní né n wa u hééle. ¹⁵ Pó ticuruu, a ne mepóóire u tí, ái líka nnya, u riṅmóópúle uu mmē nnéí kari n símisi kóse.

¹⁶ Keyáa foí kapi né n túhaane úka úu né lé, pinnéí kapi kenépire le. Ulééca úu kape pimewai mē pi korí. ¹⁷ Upíima ye kenépire nyerele uu ánaṅe né he am fe am unsímé yóó mpuri sane pikó nnéí api kóm, uu kó kúkinaá nnóo-i né lese. ¹⁸ Upíima yé likópe nnéí-i né lese uu meyíkyiki tíyese am Ulééca iyóṅpi-i loni. Umeyóṅpi meké n taálē mṗá píyei-pó! Amí.

Iyáhaa tóṛṛṛ

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi né yáási aa kó Onesifóo keyó né yáási. ²⁰ Erasiti ye Korenti-i mésunle, am Torofim Mileti-pó yápo re ái u láárú nnya. ²¹ A riṅmóópú aá weri nnyiyé píima kumúṅé kuké kelene tu. Epulusi ne Putensi ne Linusi ne Kulootiya ne pimáreco tóṛṛṛ nnéí ye pó yáhaapo.

²² Ulééca uké kepópire n we! Upíima uké ípeeléé nó nyíse! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wɔ́i

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Tiiti ye pɛe Kirisi ukó le yee úu Pisuiifi mpuri kémee n léeri. U pɛe Pɔɔli ukeico le. U pɛe meyá náásile kumúhɛ kpe-i kaí pɛe Pɔɔli ne Korenti pikó icápine kecɔpe n caai. Míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kireeti-i kuú pɛe kumúhɛ kpe-i ke Pɔɔli uu rítelé ntí u n wɔ́ipɔ we. Kei kuú pɛe Uléécaá icápine yee kei ní we léni, in ne imecire nyóonsente.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sɔne kai m pise re Uléécaá icápine piwéése piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kɔ lé ke u ne pisei anai mpehē mpehē nyee icápine kémee ní we api yé n tone kecáá icélaa u pa: piwéése ne pinósi ne pitisi nanje-nanje ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye pisei ηmóópúselē te piké isoi fale iyē ke Yeosu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

1 Nē Pɔɔli, Uléécaá ukeikó ne Yeosu Kirisi utume, née rítelé ntí wɔ́lu.

Pi pikei né rimúise re ké pē ke Uléécaá uu n wée piyómeyáhaa tā am kɔ piróy-ómeyáhaa aseí pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ²Mpá yo liké kelene n kóri, Uléécaá ye pɛe rinóɔ yekei re u unfaasɔne ró hene. Uléécaá úu kɔ unóɔme. ³Ke likumúhɛ aku n tu, uu n nyíse unsímé kuu né rimúise kémee. Nsímé mmē kam kɔ nní kónúsélē yare lē ke Uróyulale Uléécaá uu m pise.

⁴Tiiti kenépipi sei, nfatene mɛe ró m pɛnelē kémee kam títelé ntí pɔ́ wɔ́ipɔ. Sáa Uléécaá ne Uróyulale Kirisi Yeosu piké ípɛelée pɔ́ nyíse api kɔ nkíhɔnɔ pɔ́ he.

Pikei pē ke Tiiti uu n wai Kireeti-pɔ

⁵Ne Kireeti-pɔ pɔ́ t́yɛle re a lélee piwai n tiselē pinyóonse tenese aa mpá kuyu kúye-i Uléécaá icápine piwéése tonsente yare kam pɔ́ m pise. ⁶Li pise re Uléécaá icápine uwéése uké usoi uyē kápi ne ncaai nka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li kɔ pise re usiwá siké nfatene m má, ápi kape kɔ méwoo méwoo mewai ne si n wɔ́hɔsi, ási kape kɔ iháikuse m má. ⁷Uléécaá pikei ke uyee Uléécaá icápine kecáá m paílē uu múflē. Lē nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukecáá yé. Ái pise re uké utelewélaa née uké kuwósi m má née uké útaniré née uyee mekópe kewóó n wéési. ⁸Li pise re uké pisei kusáne yósi n̄sɔne uu ye lisɔne n wai. Li pise re uké mewéesesɔhɔ m má un aseí tikilē, un Uléécaá t́kilē ne kefa kese, uu ye kɔ umecire pitíne fe. ⁹Li pise re uké Uléécaá Nsímé rimúlú yare lē kapi n céesi. Lin lē n wa, u yé fe uu picɔ céesi ne aseí icélaa. U yé kɔ fe uu pepɛe mekópe n céesi ncaai pi nyíse.

¹⁰Likumúhɛ re pi kulúí wele, aí ne tósu Pisuiifi pɛe Yeosu ncee rintíki kunai kémee. Pi pituciré le pɛe pisei n kírásente ne piiniricélaa. ¹¹A pi riséése. Síyɔ ne siriyu kpáráa kapi cókoi, pin lē kái m pise céesi piké ne mekópe siwóó n yé nnya. ¹²Piutare use, Kireeti ukó yee maa re: Kireeti pikó ye mesére pinóme le, pi isee kpákpára le, pi pikánkɔ le pɛe piluke ηmane nfasimé n wai. ¹³Lē kuu kɔ nní m ma ye aseí le. Lē nnya kai pise re a pi cési n̄sɔne piké ne nfatene sɔne n yé. ¹⁴Piké kɔ Pisuiifi siwómé ne pisei pɛe aseí kepire riíntɔ isé rin-yá nnya. ¹⁵Píkperinkpɛciré ye mpá yo nyánile re ái mékperinkpe má. Píkperinkpɛkɔ́ ne pepɛe ápi Uléécaá m pakarelē pón n nyáni re mpá yo ye mékperinkpe mále, ke pimesɔhɔ ne pikemúhɛ ake mékperinkpe m póriilenle nnya. ¹⁶Pi símisile yare pi Uléécaá nyule, amá

pimewai áme pæe lē nyíselē. Pimewee ye kuní wele, ápi ye picō ne nfasimé ripéne, ápi ye kō pikei sone pika wa.

Icélaa kecire

2 Amá pōkē lē kai ne icélaa kecire menyíne n̄ we céesi. ²A pitisi wéése maa re piké pimécire tī api isoi sone m má pin nfasimé sone má, pin kō keyóme yáási ne kefa kese, pin pisoicō nla ne í-suúlu má n̄sone.

³A kō pinósi wéése símisi re piké n sōne yare lē kai m pise re Uléécaā pisoī piké n sōne. Ápi kape iwóhó m má, ápi kape kō pítaniré. Li pise re piké ye pisoī n̄sone mesōhō rikpá. ⁴Kei kapi yéé ne pikpérefaa céési re piké pipila ne pisiwā n la. ⁵Piké kō ne pi céési re piké ye piriyu kecáá musí api ye kelene linyine wai, piké kō isoi sone m má, piké piyalekei n̄sone n wai pin pipila pakarelē, úka úu kape ne Uléécaā nsímé kecáá nkópe n̄ka m̄ ma nnya.

⁶Lē cire, m̄pá lin íye n we, a ye pisoī riḡmóópuse re piké ye musí api kelene linyine wai. ⁷Li pise re p̄ ticurruu pōké mewai sone n wai pisoī piké yé. Nnóme n̄n kape ipócélaa-i n we. Ái kape kecáá kecáá ikó. ⁸A ye anó kecire nyee áa kúkeḡe n̄ we rihaa pipóláarō piké ne isei n li kápi kerócaá nkópe n̄ka n yé piké m̄ male nnya.

⁹A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai m̄pá yo kéme. Ái pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰Ái kō pise re piké ye pi yáái. Amá li pise re piké ye m̄pá píyei piisoī sone pi nyíse, pin pi tikilē ne kefa kese piké ne m̄pá yo-i Uróyulale Uléécaā icélaa ríyu waise.

¹¹Likumúnḡe re Uléécaā yee tíyese ke pisoī nnéi api yé te u ípeelé pi nyísele. Kei ke pisoī nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹²Uipeelé ye ró nyíse re tōké lelee ái Uléécaā n̄ nyam̄ ne keté nté likáipi-káipi kepire rito ari meróciré keté kecáá

m múlī tōn aseī tikilē, tōn isoi sone ke Uléécaā uu n̄ la le. ¹³Lē kai m pise re tōké mpóonare keyaa kē m mé ye lē, keyáa kē ke Uróléécaā p̄ima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu meyoopi ame nyísenē. ¹⁴T̄s̄ nnya kuu umécire he re uké likópe nnéi anipe-i ró ḡméhereese uu ró pólóse umpuri ke uyē uu n te, nké n cáká-cákálē nn kō ne mewai sone piwai ḡmóópulē.

¹⁵Lē kai m pise re pōké céési ye lē. A ye kéyu kóosi áa ne pisoī itisi kpáse aa ye kō pincaai pi nyíse. Kape riyá unyine uké pō lómiise.

Uléécaā pisoī mefine

3 A Uléécaā pisoī léise re ái pise re piké kuyu piwéése ne piyóopi pipakare ye. Li pise re piké pi m pakarelē, piké kō mewai sone piwai ne n ḡmóópulē. ²Ápi kape úka nkópe n símisi, piké isoi niḡe-niḡe m má, pi ne picō piké mesére n láárúne, api m̄pá úye ne isoi sone n le. ³T̄s̄ ticurruu ári pæe nyu karí ne wai. Tō pæe kupakareciré mále, tō pæe ncée pōle. Lirókáipi-káipi ne merópōla ye pæe ilási ró tónselenle tōn tikpákará ne kufatōi má. Ári pæe nyam̄. Tō pæe picō ipuri yulule, pē pin kō irókō yúlu. ⁴Amá kumúnḡe kpe-i ke Uróyulale Uléécaā uu kusoī rō n wa uu kō unla sisoipipi nyíse, ⁵u rō yóriyele, ái re kari mewai kecire n wa nnya, amá kuu íwe rō n té nnya. Nfáasone nnaḡe kuú ne m̄ni piwole ritiki uú ne tiróyu lolu re Nfáasone nké tíyese tōké isoi fale yē ari kō mefine conse. ⁶Likumúnḡe re Uléécaā ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uú ne Nfáasone rō he yare u kerócaá n kōonule. ⁷Uipeelé iké ne tō ripólóse aseī pite Uléécaā keyui, ari pæe fe ari nfáa tenéciré kari m mé yenu. ⁸Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú pisímé riḡmóópuse, pæpæe ne Uléécaā kefa n tene piké ne mewai sone piwai kéyu mahā n̄sone. Lelee n̄ nyam̄, lin yé kō sisoipipi yoriye ye lē. ⁹Amá a inírikeḡene ne pikúlā akeentelé nkó

ne pitele ne Moisi isé kecáá pipasaine kaase. Lē nnéí áí ye yoriye, áí kɔ ríyu ríka má.¹⁰ A ye ne uyee Uléécaá icápine-i pisoí n cēŋse cési yare mepehē meté. Liute unsá lē memáá n kō, aá ne u tɔlu.¹¹ Áí líka nnya, pɔ nyule nsone re usoi un lē n we, li nyíselenle re u ncée kecire pitíki yele, akópe nyē kuu kɔ n wai an nyíselē te u umecire akópe palenle.

Icéláa tɔɔɔ

¹²Nen píyei Aritemasi née Tisiiki kepómee n tumpɔ, a riŋmóópúme aá

weri aa Nikopolisi-i né læeri, likumúŋé re ne rihó re kei kam nnyiye píima kumúŋé tonene.¹³ A isé unyuwe Senasi ne Apoloosi kecáá ripaí nsone líka áí kape pi riparí kumúŋé kpe-i kapi pincee n tósu.¹⁴ Li pise re pirókó ricuruu piké mewai sone piwai pinla ne pinnape tā, mpa píyei lin ye úye meyfíkíyiki rincóŋ, api liute yoriye, ápi kape méwoo n we.

¹⁵Pē nnéí pɛe kenémee n we ye pi-iyáhaa nɔ páaipɔ. A pepɛe Kirisi ne kefa n tenelē pin kɔ pirósáne yáási.

Uléécaá uké nónnénéí ípɛelée nyíse!

Títelᄁ ke Pᄁoli uu Filemᄁ n wᄁi

Lᄁᄁ rítelᄁ ntí kᄁmᄁ n we

Filemᄁ ye utume Pᄁoli usane le. Pᄁoli uu Nsímᄁ Kᄁcire u yᄁᄁ uu panse Kirisi ukᄁ un Ulᄁᄁca icápine ye Kolᄁsi-i n we kᄁmᄁ we. U pᄁᄁ ulási mále kapi ye n sᄁᄁ re Onesim. Onesim uu u yá uu wuru uá ha pᄁᄁ Pᄁoli ye likumúnᄁ kpe-i kukpaniilee-i n we ne sáne. Onesim uu panse Kirisi ukᄁ, Pᄁoli uu pᄁᄁ re u yᄁ uuyᄁsaa kᄁmᄁ u pesepᄁ. Úyᄁsaa uyᄁ kuu rítelᄁ ntí wᄁlu ukᄁ u pise re ukᄁ Onesim yᄁsí yare uumareᄁᄁ Kirisi kupᄁnecᄁ kᄁmᄁ. Amá ái rinᄁᄁ ke Pᄁoli uu Filemᄁ he. U lalᄁ Filemᄁ ricurruu ukᄁ wᄁᄁ lᄁ kuu n la ukᄁ wa.

Ifaaci iyᄁ mekᄁriine ye mmᄁ:

1. Pᄁoli ye Filemᄁ ne pepᄁᄁ ukeyᄁ-i n we yáhaapᄁ (1-3).
2. Pᄁoli ye Filemᄁ nfatene ne upikei nla kuu m má nnya Ulᄁᄁca pᄁᄁnese (4-7).
3. Pᄁoli ye lᄁ kuú ne Onesim ye uuyᄁsaa kᄁmᄁ m pelene n la pise (8-22).

Iyáhaa

1 Nᄁ Pᄁoli, ne Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya akpanii kᄁmᄁ wele. Tᄁ ne urᄁmáreᄁᄁ Timotee tᄁ rítelᄁ ntí urᄁkeicᄁ ne urᄁsáne lala kᄁcire Filemᄁ wᄁlu. ²Urᄁyᄁi Apiya ne Arikipu ye merᄁᄁ ne nfatene atᄁpi n ᄁmᄁᄁpúlᄁ, ne pepᄁᄁ ye kepᄁyᄁ-i n cápine api keyᄁᄁmᄁ yáási kari kᄁ rítelᄁ ntí wᄁlu. ³Urᄁsáa Ulᄁᄁca ne Upiima Yeesu Kirisi pikᄁ ípeelᄁᄁ nᄁ ny-íse api kᄁ nkíᄁniᄁe nᄁ he.

Nlá ne nfatene ke Filemᄁ uu m má nsímᄁ

⁴Mpá píyᄁi kam ye nen keyᄁᄁmᄁ n yáási, am kepᄁcáa léise, am pᄁᄁ nnya

Ulᄁᄁca pᄁᄁnese. ⁵Ne konle pin lᄁ kaa Kirisi pikᄁ nnᄁi n la ne lᄁ kaa Upiima Yeesu ne kefa n tenelᄁ nsímᄁ símisi. ⁶Ne ye Ulᄁᄁca pise re ukᄁ wa nfatene mmᄁ kari kesᄁ m má nkᄁ kepᄁmᄁᄁ pikei wa, nn tíyese aa lisᄁne lᄁ nnᄁi kari Kirisi kupᄁnecᄁ kᄁmᄁ m má céru. ⁷Nla kaa m má ye rinᄁpᄁᄁ larukusele hái re pᄁᄁ unᄁmáreᄁᄁ nnya, Ulᄁᄁca pikᄁ akíᄁ yᄁ níᄁsi.

Pᄁoli ye Onesim nnya Filemᄁ ísuulu pise

⁸Lᄁ nnya, mpá nen Kirisi kupᄁnecᄁ kᄁmᄁ nnaᄁᄁ m má re kᄁ rinᄁᄁ pᄁᄁ he aa lᄁ kam m pise wai, ⁹nᄁ kutᄁsi nla kᄁmᄁ pᄁᄁ pise re a linyine nᄁ wa. Kei ke nᄁ Pᄁoli am nní n we, ne kpurunle, am kᄁ pᄁᄁ nkpᄁni Kirisi Yeesu nnya akpanii kᄁmᄁ n we. ¹⁰Ne pᄁᄁ pise re a Onesim nfanare nyíse. U nkpᄁni pansele kenᄁpipi, Yeesu Kirisi kuú ne kefa n tene nnya. ¹¹Úu pᄁᄁ mekeᄁ líka pᄁᄁ yᄁriye, amá u yᄁ nkpᄁni meyík-íyiki linyine pᄁᄁ yᄁriye uu kᄁ nᄁ linyine yoriye.

¹²Ne pᄁᄁ u pesepᄁle. Ne u lalᄁ yare tinécúruu. ¹³Nᄁ peᄁ n la re kᄁ kumúnᄁ nkú-i kam nní Nsímᄁ Kᄁcire nnya akpanii kᄁmᄁ n we kenᄁkúri u riyá ukᄁ nᄁ n léni yare kaa yᄁ pᄁᄁ nᄁ lᄁ meᄁ. ¹⁴Amá am la kᄁ linyine wa leᄁ ái ne pᄁᄁ n sá. Ái pise re kᄁ ne nnaᄁᄁ lisᄁne nní pᄁᄁ waise, amá ne la re likᄁ mepᄁla kᄁmᄁ kaa ne wa.

¹⁵In n la, Onesim ye ne kumúnᄁ kunyine nkáripᄁ pᄁᄁ ripasale re ukᄁ ha pᄁᄁmᄁ nᄁkᄁ peᄁ n we ne mpá píyᄁi-pᄁ. ¹⁶Úu kᄁ neni nkpᄁni mesame ulási. U ulási fele. U neni umáreᄁᄁ lala kᄁcire le. Meyíkíyiki kam u la. Pᄁᄁ ticurruu yᄁ kᄁ u n la ai tᄁsu nᄁ, te u kesoipipi le un kᄁ Upiima kupᄁnecᄁ kᄁmᄁ upᄁmáreᄁᄁ nnya.

¹⁷In te pᄁᄁ nᄁ nyáni re ne upᄁsáne le, a kusáne u yᄁsí yare tinécúruu kaa yᄁsu. ¹⁸Mpá un ne pᄁᄁ m púnne nᄁᄁ riwᄁmᄁ rinyine kuú ne pᄁᄁ má, a kpᄁsi aa waise

re n̄ee riwóme tē ne p̄ó má. ¹⁹Né P̄ᵃᵃli, n̄ee rinécúruu rítelé ntí w̄óí: Ne re né p̄ó hééle. Ám la ké p̄ó símisi re p̄ó ne ko ne n̄é tiwóme mále. Lel̄ee nní rip̄óćúruu nfaa kaa n yé. ²⁰Hóí unémárecᵃ, a Up-íima nnya ḡmurei aa pikei mpí né wai. A Kirisi kupénecᵃ kémee rinékíḡ niḡukuse.

²¹Ne tálē te p̄ó lē kam p̄ó m̄ pise wa nnya kam títelé ntí p̄ó w̄ólu. Ticuruu p̄ó wa ai lē t̄ósu. ²²Ne ko re a kulee né wéési. Ne tálē te Ulééca yé n̄óin̄éyáhaa kō, am nc̄ee yenu am n̄ókenémeé hapᵃ.

Iyáhaa t̄arᵃᵃ

²³T̄ó ne unékeicᵃ Epafiraasi, t̄ᵃᵃ kesé Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-i n̄ we ye p̄ó yáasi. ²⁴Pinékeicᵃ Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki p̄ó ne ko p̄ó yáasi.

²⁵Ur̄ópíma Yeesu Kirisi uké íp̄eelée n̄ó nyíse.

Títelé kapi Epiereye n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uyee rítelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó nka nín tikemeé we. In n la, li yé Italii ketē-pō kapi rítelé ntí pááime. Pisuifi pēe Kirisi pikó m panse pin kō Nléécaasimé ritelé nyu ke úteléwōle nkó uu ri wōlu. Kirisi pikó pē kuu nní n wōlu apō ye caailenle, picō ricuruu pin la piké nfatene kepire ritō. Uyee rítelé ntí n wói ye ri wōle re uké Kirisi ne umewai pi nyíse uké ne ikari pi rikpáse piké nfatene kémee tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeesu Kirisi yee tíyese ke písoi api Uléécaá céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeesu uu mpa yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kirisi ye mpa yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuye fele ái kumúnjé má (1:1-3) U pilécaatumé fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpure fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkómeine Fale kémee Uléécaá usina nnya, u Nkómeine Kpure pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kō pēe mekeé Isirayeeli pikó inyōnse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li pise re písoi piké nfatene kémee n sōne (10:19-13:25): Úteléwōle ye písoi n̄m̄s̄p̄s̄elenle re piké nfatene kémee n sōne (10:19-39). Pepēe pēe Nkómeine Kpure kémee nfatene m má isoi kai nté nyíselē (11). Li pise re písoi piké Yeesu Kirisi inípe n tapaalē (12:1-11). Lē ke písoi api yé n sōne ne lē kapi yé pimécire m múlī nkó (12:12-13:19). Tinō sōne pitikise ne iyáhaa (13:20-25).

Uléécaá ye Ukepipi ne ritiki uú ne nsímé písoi símisi

1 Uléécaá ye pēe háí mekeé-me ne antepuye ritikile uú ne méwee mpehē mpehē kémee nsímé pirósáyaha mesére símisi. ²Ukepipi kuú ne siyáa tōwō nsí kémee ritiki uú ne rō símisi. Uyē kuu kō ne ritiki uú ne mpa yo wai. Lē nnya kuu kō u wēe uu mpa yo uanipe-i wai re uké n te. ³Uléécaá Kepipi kémee ke Uléécaá meyoopi ame léemelē lin tēlu. Kekeé meykíyiki lē ke Uléécaá uu n we nyíselē. Kekeé kensímé mee n̄n̄aṅe m má ne ketē nnéí múlī mpa yo lin ne mesére we. Kake písoi akópe piheere m masí, ake pēe ha keyómecaa-pō uyee nyōpināṅe píima m má kuluke-luke-mē kényukōtone-i tone.

Uléécaá Kepipi ye pilécaatumé ríyu fele

⁴Uléécaá Kepipi ye pilécaatumé nnéí ríyu fele. Lē nnya kuu rinyíri tee pinnéí akó meyá n fe ke he. ⁵Pikecōpe úye kuu ketume maalē te:

Pō Kenépipi le,
kaí ne neni n kpísi, nēe pō mári? Pikecōpe úye kuu ketume símaalē uú ne maa re:

Nēe yé ha Uusaa
uyē uké kō Kenépipi? ⁶Amá kumúnjé kpe-i ke Uléécaá uú pēe Ukepipi foí ketē kecáá n̄ tumme, u pēe maa re:

Pilécaatumé nnéí piké riwula piké ke yáási. ⁷U pēe pilécaatumé pō nkó maa re:

Uléécaá ye pilécaatumé pansesele kuyō uu upikeikó waise yare inalempi. ⁸Amá u Ukepipi pō nkó maa re:

Hói Uléécaá, tipóyōpitū ne wele ne mpa píyei-pō.

Pō aseí pansesele kupóyōpinaapi.

⁹Pō lélee aseí m má lalē, pōn mewai kópe kesu.

Hói Ulééca, lē nnya ke né Upólééca
am pō wée

am mpóɔnare mekpɔ ripóyu kecáá kɔɔni
†

am kɔ pipósáɔ kecɔpe pō wée. ¹⁰Uu kɔ
kpá re:

Pó Upíima, pɔɔ hái kékoraane-me ketē
wa

aa kɔ ne apónípe cire keyómecaa yóóni.

¹¹Lē nnéi ye tenene tóké li paa.

Amá mesére ke pɔɔ yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-
kóti yare melape.

¹²Pó kam aa li pílesi yare kapi ye ku-
túkanka caacaa m pílesi mecɔ.

Pó kam aa pi conse yare kapi ye ke-
túkanka n conse mecɔ.

Amá mesére ke pɔɔ yé mese mmé n we.

Mpósáa anmē áa yé kutene wa.

¹³Uléécaatumē úye kecire kuu
ketume maalē te:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Liké ha ne tu pē uye-i kam yé pipóláarɔ
kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴Pilééca-
tume ye yo le? Pi ifáa inyine le ye

Ulééca pikei n wai. U pi tummele
re piké pē ayu kai yé n lo lē.

2 Lē nnya kai pise re tóké meyán-
sei mmē kari n kó ne kutu n cɔlē,
ári kape ne ncée m pɔ nnya. ²Nsímé
ke Ulééca uú ne piléécaatumē nnɔɔ n
símisi ye mpikéi wale. Nkó yeé úu kutu
n tíncɔ néé úu m m pakare, ye akpanii
nyee ne u n sá yénle. ³In lē, íye kari yé
fe ari nméheree, in te ári n-yulalesimé
píima mmú kpísi tóké waise linyine?
Upíima ricurruu yeé n-yulalesimé mmē
písímé kóraane, pepée n kó un símisi api
rɔ maa re aseí ye nye. ⁴Ulééca pɔɔ kɔ
mewaisaŋa ne mewai píima mpehē mpe-
hē wapisi uú ne nyíse re lē kapi m ma
ye aseí le. Uu kɔ Unfaasone lihēhehe pi
hɔɔne yare kuu n la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoipipi ayu n lo

⁵Asei kecáá, ái piléécaatumē ke
Ulééca uu ketē kee masi kepire n weme
pa re piké kekecáá m paílē. Kensímé
kari nní we tɔn símisi. ⁶Amá unyine ye
Nléécaasimé kelɔ kenyine-i maa re:
Yo kapi ye sée re usoi póké ne ukecáá n
léise?

Yo kapi ye sée re kesoi pipi póké ne
kekecáá m paílē?

⁷Pɔ u wale aa tíyese un ituŋe kerí iny-
ine kémee piléécaatumē metene we
nkáripí.

Pɔ ripóyɔɔpikɔŋ u rikipisele aa ríyu u
waise.

[Pɔ u tonsele re uké lē kaa n wa kecáá m
paílē.]

⁸Pɔ mpá yo uanipe-i wale.

Ulééca yé mpá yo uanipe-i n wailē,
líka mpuri ái kɔ we kúu uanipe-i m
múílē. Mpá ne lē, ári kahane n yé
te pi mpá yo uanipe-i wa. ⁹Amá tɔ
nkpéni yénle re Yeesu ke Ulééca uu
ituŋe kerí inyine kémee n tíyese un
piléécaatumē metene we ye nkpéni
riyɔɔpikɔŋ tikípíle uu kɔ ríyu yenu,
nkɔ kuu ne íwe n li uú ne kpi nnya.
Kefa ke Ulééca uú ne u n fénne
nnya kuu lē písoi nnéi riyu kecáá
kpu.

¹⁰Asei kecáá, Ulééca yeé mpá yo wa
lin uanipe-i we. U kɔ la re sisoipipi ku-
lúí síké uiyɔɔpi kémee lomɔ. Kai nní re
Yeesu yeé ye siriyu lo nnya, li ne risá re
Ulééca uké íwe u lukéise uké n nyam
ne kété-pɔ uké ne sisoipipi kulúí uiyɔɔpi
kémee n hapɔ nnya.

¹¹Uyē Yeesu yeé ye písoi akópe n heere
ne pē akópe kuu n heere ye usáa use pikó
le. Lē nnya kái iseí u we uké pi sée re
upimareɔ. ¹²Ticurruu u Ulééca maa re:
Hói Ulééca! Né ripónyíri pinémáreɔ
símisi.

Né piicápine kémee pɔ pakarente. ¹³Uu kɔ pimáa kpá re:

Né Uléecaa ne ritá.

Uu kɔ kpá re:

Née nkó nté ne siwá sē ke Uléecaa uu né m pa.

¹⁴Siwá see sisoipipi le ne isoipiɲe ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu pɔɔ kɔ isoipiɲe ne mesoinye kpísi uu pimeco ume-cire pansese kesoiipipi, uu kpi uú ne un-kpɔ mmē Setani yee nkpɔ nnaɲe m múlflé tékéé. ¹⁵Lē kuú ne pepée pɛe nkpɔ iwame nnya piisoi nnéí kémee ilási n tú akpanii tɔ. ¹⁶Asei kecáá, ái pilécaatume kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷Lē nnya kai pise re uké meyíkíyiki ne upimarecɔ menyíne n we. Lē kuu wa uú ne pansé Uléecaa usina yee ye íwe n té un kɔ Uléecaa pikei ne aseí wai re Uléecaa uké ne písoi akópe n sárei nnya.

¹⁸Li uricuruu peikeele uu íwe le. Lē nnya kuu yé kɔ fe uu pē kai umeco m peikee pin íwe le come.

Yeesu ye Moisi fele

3 Lē nnya pinémárecɔ, nʹ ne Uléecaa yee nó n see pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utume ne Uléecaa usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ²Pi Moisi kecáá wói re: Moisi ye pɛe Uléecaa keyɔ nnéí kémee aseí ute le. Limecɔ ke Yeesu pɔɔ kɔ pɛe Uléecaa kémee aseí ute, uu u pansese usína. ³Nkó yee kéyɔ m mó ye ríyu mále ai kéyɔ kē feriyē. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feriyē. ⁴Unyine yee ye kéyɔ mō. Amá Uléecaa yee ye mpá yo mō. ⁵Moisi ye pɛe Uléecaa keyɔ pikó nnéí kecɔpe ukeikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléecaa uu m maane kecáá n símisi. ⁶Amá Kirisi pʹ ne Kepipi le kee Uléecaa pikó kecáá m paílē nʹsɔne. Lē kémee kuu aseí ute. Tʹɔ nní lē ukeyɔ pikó, in te ári iwame má, tɔn kɔ tálē in kɔ ró láárú.

Uléecaa pikó yé kam api wénte

⁷Lē nnya ke Uléecaa Nfaasɔne nʹ maa re:

Nɔn neni keyaa nké urinɔɔ n kō,

⁸áni kape nʹɔnɛkíɲ takaase yare kumúnjé kpe-i ke nʹɔpinésáayaha apí pɛe u n kési api kɔ kucesi kóima-i u peikee mecɔ.

⁹Likumúnjé kpe-i ke nʹɔpinésáayaha api rinɔɔ né wéési api kucesi kóima kémee né peikee.

Pin kɔ ne pikei pē kam aɲmē afɛena kémee n wa yē.

¹⁰Lē nnya kam pɛé ne kunai kpē pikó wʹɔsi am te

pi pikemúnjé kémee pɔlule, ápi nnécée nyu.

¹¹Kei kai kuwói né wa am wéeri re aseí kecáá, ápi pí kai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine.

¹²Lē nnya, ani nómenécíre tī, pimárecɔ, ái kape wa re nó unyine ye rikíɲ kópe má úu ye kɔ Uléecaa pakare, ai t́yese uú ne Uléecaa yee nfáa n te kepire tɔ. ¹³Lē nnya, ani ikari n kpáriisene mpá keyáa kéye kapi yé n fe api séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nʹɔkenécɔpe úka rintíkíí urikíɲ tiké tákasi nnya. ¹⁴Asei kecáá, in te tɔ nfatene kari hái kékoraane-me m má nʹsɔne múlflé ne keyáa tɔrɔɔ-pɔ, tʹɔ ne Kirisi ye pɛe lē pénélenle tɔn ne we.

¹⁵Li wɔlaalē te:

Nɔn neni keyaa nké urinɔɔ n kō, áni kape nʹɔnɛkíɲ takaase yare

kumúnjé kpe-i ke nʹɔpinésáayaha apí pɛe u n kési api kucesi kóima-i u peikee mecɔ.

¹⁶Píye pɛe Uléecaa rinɔɔ kō api kɔ pɛe rinɔɔ u wéési? Píye picɔ,

insá pē nnéí ke Moisi uú ne Esipiti ketē-pɔ n léeme? ¹⁷Píye ke Uléecaa uú ne wʹɔsi aɲmē afɛena? Píye picɔ,

insá pepée akópe n wa api kucesi kóima-i kpíni? ¹⁸Píye kuú ne wéeri re: Asei kecáá, ápi pí kai kewénte kē

kam n yekeilē kēmee lonine? Píye picɔ, insá pepɛ kupakareciré u n nyíse. ¹⁹Lē nnya, tɔ yē te nfatene kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompɔ.

4 Uléecaa ye piyekei masile re u yé tíyese ari kewénte kē kuu rɔ n yekeilē kēmee lompɔ. Lē nnya, ani nōmenécire tí n̄sɔne, ái kape wa re li nɔ unyine pūneise uu pilompɔ pɔɔne. ²Pi Nsímé Kεcire rɔ símisile yare kápi pɛe píɔkpure n símisi meɔɔ. Amá nsímé mmē kapi n kó n̄n líka pi yoriye. Pepɛe pɛe n n kó ápi ne kɛfa n tene. ³Tɔ mpí tɔɔ nní ne nsímé mmē kɛfa n tene, t́ ne kewénte kē kēmee lonine. Uléecaa ye kekecáá maa re:

Li kuwɔ́i né wale am wéeri re aseí kecáá, ápi píakai kewénte kē kam n yekeilē kēmee lonine. Uléecaa pikei ye kɔ pɛe hái ketē kekoraane-me tenelenle uu kɔ pɛé ne lē male. ⁴U kelɔ Nléecaasimé kēmee keyáa sééi-sééi nkɔ maa re:

Ke Uléecaa uu upikei nnéi m̄ masí, uu pɛe keyáa sééi-sééi tunjé wénte. ⁵Li kɔ kelɔ ke-i wɔ́laalē te:

Asei kecáá, ápi píakai kewénte kē kam n yekeilē kēmee lonine. ⁶Pepɛe pɛe mefoí Nsímé Kεcire n kó ápi ne kɛfa n tene. Lē nnya kápi kewénte ke Uléecaa uu n yekeilē kēmee lompɔ. Picɔ yé nkpéni fe api kekemee lompɔ. ⁷Lē nnya ke Uléecaa uu kɔ keyáa féé piyekei rikpá uu ke séi re “Neni”. Kεpire-pɔ kuu pɛe limemáá ne Tafiti ritiki uú ne male yare kari kelɔ pikóme m̄ masí re:

Nɔn neni keyaa nké Uléecaa rinɔɔ n kó, áni kape n̄nánékij takaase.

⁸Asei kecáá, Yosuwee un pɛé ne kewénte ke-i pisoí n lompɔ, Uléecaa úu yé pɛe kɔ keyáa féé keɔ nsímé n símisi. ⁹Lē nnya, kewénte kenylene ye wele ke Uléecaa pikó api n yénnune yare ke Uléecaa uu keyáa sééi-sééi ketúnjé n wénte meɔɔ. ¹⁰Nkó yee kewénte ke-

i n lompɔ ye wéntene. U yé kam uu wénte yare ke Uléecaa uu n wénte meɔɔ. ¹¹Lē nnya, tɔké ne kewénte ke-i pilone n yɔɔne. Ári kape tíye tɔ unyine uké kupakareciré kpē kucɔ nnya loó.

¹²Uléecaa rinɔɔ ye nfáa mále tin kɔ pikei wai. Ti láárúle ai meyele meté ritéhe tɔsu. Ti ye usoi lonle ne usoi nnéi kemee-pɔ, ari m̄pá yo kóólene, ari kɔ akɔhɔ sitanjene ne amekpéré kóólene. Ti ye kɔ usoi mela ne usimúnjé cérile ari kóólene. ¹³Líka mpuri ái keté kecáá we ke Uléecaa úu n nyáni. M̄pá yo ye ukeyu-i yánaalenle lin nyáni cáí. Uyē kai pise re tɔké ntónéi, lē kari n wa keē.

Yeesu yee Uléecaa usina

¹⁴Tɔ Uléecaa usina mále. Uyee nní Uléecaa Kεpipi Yeesu. Uyee Uléecaa kekúri ha. Lē nnya, tɔké lē kari ne nní kɛfa u n tenelē n̄sɔne m múlī. ¹⁵Uléecaa usina uyē kari m má úu usína yee úu yé n fe uké tirónárei kēmee rɔ lē. Amá li meníne m̄pá yo kēmee merɔɔ u peikeele, uyē úu pɛe akópe áka wa. ¹⁶Lē nnya, li pise re tɔké kɛfa kese ne Uléecaa riwɔɔpitú tikɔ. Kei kuu yé íwe rɔ té uu kɔ ípeelē rɔ nyíse uu pɛe kumúnjé kpe-i kaí ne n sá rɔ come.

5 Sisoipipi keɔpɛ kapi ye m̄pá Uléecaa usina úye wéé api pikei u pa re uké pisoí lihɛhɛ Uléecaa m pasii un kɔ piayu kecáá ne inyɔɔnse wai re Uléecaa uké piakópe pi sárei. ²Uricuruu ye kɔ urinarei cire mále. Lē nnya, u yé fe uu pinyuweciré ne pepɛe ye m púnne nkɔ kóm. ³Ke uricuruu uu nní rinárei m má nnya kai pise re uké ye uakópe kecáá inyɔɔnse wa uu kɔ umpuri pikó akɔ kecáá wai. ⁴Úka úu ye umecire ríyu tē waise. Amá Uléecaa yee ye usoi sée yare kuu Arɔɔ n sée meɔɔ.

⁵Limeɔɔ, ái Kirisi yee umecire ríyu waise uké Uléecaa usina. Amá Uléecaa yee kumúnjé kunylene-i u maa re: Pɔɔ Kenépipi.

Kaí ne neni rimpá, née upósáa. ⁶ U kɔ kelō keɔ maa re:

Pɔ Melikiseteeeki meɔ usína le rmpá píyei.

⁷ Ke Kirisi uú pee ketē nké kecáá n̄ we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléecaa yáasile. U pee Uléecaa ne ténile re uyee yé fe uu nkpɔ kémee u lese. Kuu aseí ne Uléecaa n tíkílē nnya, Uléecaa pɔɔ kɔ ne kutu u cɔ. ⁸ Ḿpá kuu nní Uléecaa Kepipi, íwe kuu n li ye t́yese kuu ipakare ceri.

⁹ Uléecaa ye t́yesele uú n nyań ne ḱto-pɔ. Lē nnya kuú ne pē nnéí pee ne kefa u n tenelē piyóriye t́neciré ka. ¹⁰ Uléecaa yee u wée re uké usína Melikiseteeeki meɔ.

Pisoi piké pimécire tí, ápi kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ Tɔ likecáá nsímé kulúí mále tóké male. Káni ye mekee n ḱ nnya, li ne rɔ páápúle re tóké liasei nɔ śmisi. ¹² Kei kai nní n̄ tu, li peé we yare nóké pee nkpéni picélaa. Amá li kɔ pee háí ne nkpéni-me pisele re piké Nléécaasimé kekoraane-me picélaa nɔ rikpáme. Lē nnya, mepe kai pise re nóké nyē, áí nkpáni iluke mule-mule kani yé li. ¹³ Nkó yee mepe n nyeni ye kewá le. Úu kahane mewééseyu mē kémee kapi ye lisone ne likópe n céri n kō. ¹⁴ Iluke mule-mule ke piwéése pɔɔ ye li. Pē ne menyuwe mále, pin kɔ lisone ne likópe picere kémee pelaalē n̄sone.

6 Lē nnya, tóké Kirisi kecáá icélaa ne ḱyuu n s̄í, ári kape ikekoraane ke-i ŋmane n we. Tóké icélaa yɔs̄í yare pepee nfatene kémee m pelaalē. Ári la tóké kɔ ḱkoraane icélaa kémee n we yare nní mewai mee áme líka n yóriye piyá ne Uléecaa kefa pitene nsímé ² ne píniwole mpehē mpehē kulúí nsímé ne pisoi kecáá anípe pilaa ne pikpɔkpɔ meyise ne ketúhaaneyaa tɔɔɔ kecáá nsímé. ³ Tóké ne ḱyuu n s̄í. Uléecaa un ncée n he, lē kari s̄onti tóké wa. ⁴ Pinyine ye wele ke Uléecaa metéí ame rinkpáii, api ihée yee keyómecaa-pɔ n léeri lélé,

Nfáasone nn kɔ pikeméé we api kɔ ne pi-isoí kpure kémee peepɔ. ⁵ Pi kɔ pee picére masile re Uléecaa nsímé ye láárúle, api kɔ kom te ketē fale kee n weme ye ŋnanje mále. ⁶ Ḿpá ne lē, api pee kɔ Uléecaa fómni. Lipite pē ápi ye fe piké piakópe kepire pítɔ rikpá piké isoí conse. Liriyíkí re pi Uléecaa Kepipi kunapéékwɔ kecáá pikarií kpálenle pin kɔ pisoi keyu-i keriyu kopu.

⁷ Asei kecáá, ikóne in kecare kenyine kémee n cuunkee, iluke in n̄sone n wa, li ye pē nnya kapi ke n lum kuláa wale. Uléecaa yèè ke rikpále. ⁸ Amá in te sinípeleépi ne mewéé mee kei le, áke pee líka yoriye, Uléecaa yé anɔɔ ke wa, api pee mese nna ke sé. ⁹ Pinésáne lala ke-cire, rmpá kari nní n śmisi, tɔ tálē te ncée sone mme-i ke Uléecaa uu yé n̄sánéyu n lɔ kani tíkílē. ¹⁰ Uléecaa ye aseí tikilenle un ne túhaane. Úu nómenéwai sone paleine. Úu kɔ paleine re nɔ n̄la u nyíse ani n̄la mmē ne tiki aní ne upikó léni. Nɔ kɔ ne wele nɔn pi léni. ¹¹ Tɔ la re rmpá nɔ úye uké lē n ŋmɔ́púlē háí ne ḱto-pɔ, nóké ne lē nnéí kani m mé n yé nnya. ¹² Ári la nóké siká m má, amá ani pepee Uléecaa ne kefa n tene pin ne piripɔɔ we meɔ n we. Pepee ye lē ke Uléecaa uú ne pi m mé uké pi he yé.

Tinɔ ke Uléecaa uu n yekei ári méwoo waine

¹³ Ke Uléecaa uu Apiraham tinɔ n yekei, u pee wéerile. Líka áí we lee u n fe kuu yé re u yé lirinyiri sée uú ne wéeri. Lē nnya kuú pee mese urinyiri cire sée uú ne wéeri. ¹⁴ U pee re: Asei kecáá, né meyá kunípe pɔ m̄lulukuse, am kɔ pipɔ́pírē kulúí waise. ¹⁵ Apiraham uu mesei ne uripɔɔ n we un lē ke Uléecaa uu n yekei re u yé u wa mé uú ha ne li yenu. ¹⁶ Usoi yèè lelee u n fe rinyiri séele uú ne wéeri ai nyíse re aseí kuu śmisi, ncée n̄n we re piké u kesi. ¹⁷ Uléecaa ye pee lalé uké pepee urinɔɔ kuu n yekei

m mé ñsone nyise re urinɔɔ kuu m ma ári kuconse we. Lē nnya kuu rinɔɔ yekei uu kɔ wéeri uu rikecáá kpáɔ. ¹⁸Mewai mē keté áme kuconse we. Uléecaa úu yé fe uké mekemee nnóme wa. Lē ne tɔ mpí tɔɔ nní ukemee kepéké n yé meyá ikari kpáselenle tɔn ne rinɔɔ kuu n yekei mé. ¹⁹Lē kari n tálē tɔn ne mé ke ntófáa nní ne saulē tɔn ne we. Kesáu kee páápúle yare kúninoi kesau kee ku m múlilē kun ne ñsone nyenu. Kesáu kee kenírípi kapi kelō sone ne kelō sone riy-íkí keɔpe rinkéne lurile ake léepɔ. ²⁰Kei ke Yeesu uú ne kekpeé tɔ wa uu tɔ nnya mefoí lompɔ uu pɛe Melikiseteekei meɔɔ panse mpá píyei Uléecaa usina.

Melikiseteekei ye uyóɔpi le un kɔ Uléecaa inyóɔnse uwai

7 Melikiseteekei uyee pɛe Salem uyóɔpi le un kɔ Uléecaa yee mpá yo kecáá n tú inyóɔnse wai. Ke Apiraham uu piyóɔpi piferiye m masí un kulu, Melikiseteekei ye ne u risánele uu rinɔɔ sone u tikise. ²Apiraham uu pɛe lē nnéi kuu m má curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. Melikiseteekei aseí nyee nsímései uyóɔpi. U kɔ pɛe Salem uyóɔpi le. Liasei re nkínɔnɔnɔ uyóɔpi. ³Úu ne usáa, úu ne úni, úu kɔ kumáre kúka kémeé léeri. Ápi ríka ukemareyaa née unkpɔ nkɔ nka símisi. Uléecaa Kepipi meɔɔ kuú we. Uléecaa inyóɔnse uwai lo mpá píyei-pɔ.

⁴Ani yē te úu kusa ríyu má! Uyē ke urókpure Apiraham uu lē nnéi kuu atɔpi kémeé n kpíikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵Isé ye ncée hele re Lefi kumare pikɔ pɛe Uléecaa inyóɔnse n wai piké ye Isirayeele pikɔ picɔ pise piké pilikɔ nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucɔ kapi lē wai, pin kɔ ne kesé Apiraham sipirē. ⁶Melikiseteekei uyē úu kɔ pɛe Lefi kumare ukɔ, amá Apiraham ye pɛe ulikɔ nnéi curii awélé kefi, Melikiseteekei uu kuse kpísi uu kɔ pɛe Apiraham ke Uléecaa uu anɔɔ n yekei re

u yé linyine u wa, rinɔɔ sone tikise. ⁷Ái céreise re mpá úye ye nyule re uwéese yee ye usínsá rinɔɔ sone ritikise. ⁸Lefi sipirē see ye awélé kefi kémeé kuse n kpísi pɔ ne sisoipipi le see ye n kpu. Amá Uléecaa Nsímé atelé ye maa re Melikiseteekei pɔ ne usoi le yee úu ye n kpu. ⁹Lefi sipirē ke Isirayeele pikɔ api ye neni nní mpá yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lē nnya, pi yé fe apí maa re Lefi pɔ ne kɔ pɛe Apiraham ne ritikile uú ne ulikɔ curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰Mpá kápi pɛe kahane nní Lefi m mári, u pɛe Apiraham menye kémeé wele, Apiraham ne Melikiseteekei apí ne sáne.

¹¹Uléecaa ye pɛe Lefi sipirē isína tonsele uu kei ne Isirayeele pikɔ isé pa, uu pi kúrúrise. In pɛe re Lefi sipirē sē ye pɛe isína tone lin nyañ ne kɛtɔ-pɔ, ái yé pɛe wa re usína féé uké Melikiseteekei isina icɔ tone. Arɔɔ isina metone meɔɔ mee yé pɛe ne risá. ¹²Pi ye pin kumáre féé kunyine-i usína n tí, li pise re isé pɔɔké kɔ conse. ¹³Asei kecáá, uyē ke nsímé mmú nní ne nté m máne ye mpuri féé ukɔ le. Mpuri mmē ukɔ úka úu píakai isína tonelē uké kenyóɔnse kémeé pikei wa. ¹⁴Yuta pikɔ mpuri kémeé kapi Urópíima mari. Mpá úye ye lē nyule. Ke Moisi uú pɛe pepɛe ye Uléecaa inyóɔnse n wa nsímé n símisi, úu pɛe pimpuri kémeé pepɛe ye inyóɔnse n wa nkɔ nka ma.

Usína yee Melikiseteekei meɔɔ n we

¹⁵Tɔ nkpéni nsímé mmē kapi m ma aseí ñsone konle re usína yee Melikiseteekei meɔɔ n we ye leemele. ¹⁶Ái isé ke pisoí api n wa yee ncée u he re uké isína tone. Amá nfáa mee nñ ye píakai n nyere nnaɔe kuú ne isína tone. ¹⁷Li Nléecaasímé kémeé ukecáá wólaalē te: Pɔ mpá píyei-pɔ Melikiseteekei meɔɔ usína le. ¹⁸Isé foí íi pɛé nyañ ne iketɔ-pɔ, íi kɔ líka yoriye. Lē nnya kapi i kpu. ¹⁹Asei kecáá, Moisi isé íi fe iké Uléecaa inipee-i linyine

sɔnukuse ne liketo-pɔ. Amá tɔ nkpéni ncée sɔne kari yé ne n tálé yenle. Ncée sɔne mmē ye kɔ tɔyesele arí ne meyá Uléécaá kɔ.

²⁰Limemáá, Yeesu isina ye kɔ ne im-péhē le. Uléécaá yee símisi uu wéeri kuú ne isína tone. Ái písina picɔ kémee lē wa. ²¹Amá Uléécaá ye Yeesu kémee símisile uu wéeri, uu u maa re:

Upíima úu rinɔ́w tē mékeŋe má.
Pɔ ḿpá píyei-pɔ usína le. ²²Lē nnya ke Yeesu uu pansē nkómeine fale mee nfoí n fe umúlé.

²³Ai kɔ yá, písina picɔ ṕ ne pɛe kulúú wele re nkɔ́ nín yé tɔye piké mesére isína n tū nnya. ²⁴Amá Yeesu ṕ ne mesére wele. Lē nnya, isína kuu n tū íi unyine ucɔ kúpa we. ²⁵Lē nnya kuu yé fe uu pɛpɛe ye ne u rintiki apí ne Uléécaá kémee sí ayu meyíkíyiki lɔlu. Kuu nní mesére nfáa m má nnya, u yé fe uu pikecáá Uléécaá n welu.

²⁶Usína uyē mpuri kaí ne sá re tɔké m má, úu mékperinkpe póriilē, úu ncaai nka wa, úu akópe áka wa, u ne pikópekɔ́ ápi líka pénelē. Uléécaá ye ketone cáca kɛe sicɔ n fe kecáá u tonsele. ²⁷Ái pise re uyē uké ye písina picɔ meco ḿpá keyáa kéye uakópe cire kecáá inyɔ́nse wa uu pɛe lē memáá kuyu pikɔ́ akɔ́ kecáá wai. Mecíreníŋe kuu inyɔ́nse iyē wa uu másu, pɛé uye-i kuú pɛe ume-cire n kpísi uu písoi akópe nnya he. ²⁸Pē ke Moisi isé ii isína n tónse ye pɛe písoi picɔ meco ntóho mále. Amá rinɔ́w tē ke Uléécaá uu isé iyē kepire m ma uu wéeri ye Ukepípi kɛe n nyaám ne kɛ́tɔ-pɔ isína tonsele hái ne ḿpá píyei-pɔ.

Yeesu yee Uróléécaá usina

8 Nsímé mmē kari písímé n la ke-fírírí ye nkpéni nké: Tɔ Usína mále yee keyómecaa-pɔ Uléécaá yee nnaŋe nnéi n te riyɔ́ɔpitū kuluke-lukemē kéyukɔ́ɔtone-i n tū. ²Uyee kunyɔ́nsecánjí kéméé kelō sɔne riyíkí-i isína

píkei wai. Ái kesoipipi kɛe kucánjí kpē wa, amá kucánjí yíkíyiki ye ku ke Upíima uu n wa.

³Asei kecáá, ḿpá usína úye píkei pɛe uké ye lihehehe ne lē kapí ne n nyɔ́nse Uléécaá pa. Lē nnya kai pise re Yeesu pɔ́ɔké kɔ linyine ne hapɔ́ uké he. ⁴Un pɛe ketē nté n we, úu yé pɛe fe ricuruu uké isína tone. Písoi pɛe isé kecáá isína píkei n wai ye piwée máálenle. ⁵Píkei pē kapi kei n wai ye lele keyómecaa-pɔ meyíkíyiki n we iyíraane le lin kɔ likumítri. Pi waile yare pɛé uye-i ke Uléécaá uu pɛe Moisi n nyíse lē kuu yé kucánjí n wa meco. U pɛe u maa re:

A ripaí, aa píkei pē wai yare kam nní riyópe kecáá pɔ́ n nyíse meco.

⁶Amá Yeesu isina kuu n tū ye ketē kecáá pikɔ́ ikɔ́ fele. Uyee tɔyesele ke Uléécaá uu ne nkómeine yíkíyiki písoi sée un kɔ pikecɔpe nsímé nyɔ́nse. Lē ke Uléécaá uu n yekei re uké nkómeine mmē kecɔpe wa ye fele.

⁷Asei kecáá, nkómeine foí nn pɛé n nyaám ne kɛ́tɔ-pɔ, ái yé pɛe nkpáni pise re piké kɔ melírū pikómeine rikpá.

⁸Uléécaá ye pɛé ne upikɔ́ césile kuú ne maa re:

Né Upíima, ne maa re siyáa ye weme, kam yé ne nkómeine fale ne Isirayeli pikɔ́

ne Yuta pikɔ́ n sée.

⁹Nkómeine mmē nín wene yare mmē kam ne pipisaa n sée keyáa kē kam kunípe pi n tí am ne Esipiti keteni-i pi lese.

Upíima uu kɔ kpá re:

Ke piricuruu ápi n fe piké nkómeine mmē kecáá n sɔne nnya

ke né am kɔ ne kutu pi ricɔ.

¹⁰Áni nyánii, nkómeine mmē kam ne Isirayeli pikɔ́ n séine siyáa sē kepire ye mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa, am kɔ písifa kémee i wɔlu.

Am pɛɛ piuleecaa,

api pɛɛ panse pinékó.

¹¹ Piuka úu yé pɛɛ uuyucó céési.

Piuka úu yé kó uumarecó símisi re:

A Upíima ceri!

Asei kecáá, pinnéí yé né céri.

Kai n kpísi pikecɔpe kewá sínsápi hái ne uwéése kémeé-pɔ.

¹² Liriyíkí re ne sǒntile ké pincaai pi sárei,

ám yé kó lē kápí ne né m̄ púnne léisente.

¹³ Ke Uléecaa uu nní nkómeine mm̄ú n sée re nfále, li nyíse re nfoí mm̄e ne pikpurú masile. Yo in n kpurú, linkó nn n tene, li wele lin tósu.

Ketē nté ne keyómecaa-pɔ piyomeyáhaa

9 Nkómeine foí p̄ ne kó pɛɛ inyékii mále kapi ye n wa apí ne ketē nté Uléecaa Keyó kémeɛ u yáási. ²Pi pɛɛ kunyónsecánjí kariile api ku kéne meté. Kelō foí kapi ye sée re kelō sone. Kei ke sífiráa ketɔsi ne kutaapili ne akpónó kapi Uléecaa n he aá we. ³Kenírípi lírú kepire ke kelō kecɔ aké we api ye kē séi re kelō sone riyíkí. ⁴Kei ke wura ketunipi ke-i kapi ye tulaali n ŋmaasi aké pɛé we ne nkómeine kutakai kpee kunnéí wura m póriilē. Kukemeé ke wura kulū kunyine akú pɛé we. Arɔɔ kunaapi kpee pɛɛ n felesi ne nkómeine akpáncúkú ye kó pɛɛ kp̄ kémeé wele. Nkómeine anɔɔ nyɛɛ pɛɛ akpáncúkú nyē kecáá wólaalē. ⁵Nkómeine kutakai kp̄ kecáá kapi piléecaatumɛ pɛɛ ye m̄ merí amíiri serí api nyerese, lin nyíselē te kei ke Uléecaa uú we. Piaméj amíiri ye pɛɛ kutakai iwúkí yáriilenle. Ái nkpéni kari ye mm̄e símisi ne nketo-pɔ.

⁶Kapi lē m̄pá yo n nyónsente api yikikeɛ, pepɛɛ ye Uléecaa inyónse n wa api ye pɛɛ m̄pá keyáa kéye kunyónsecánjí kelō foí kémeɛ lompo api inyónse wai. ⁷Amá Uléecaa Usina mecire yɛɛ ye kuɲmē kémeɛ mese kóló kelō

lírú kémeɛ lompo uu inyónse wai. Isee kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyónse menyɛ ne iyē kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa apí la kecáá n nyónse menyɛ kuu ye ne kei lompo. ⁸Lē ke Nfáasone n̄n ne nyíse re ke kunyónsecánjí kelō foí ake kó ne nní piwée n kpálē nnya, úka úu yé fe uké kelō sone riyíkí-i lompo. ⁹Kumúnjé nkú kémeé kari nní n̄ we kumíri kai lē nyíse. Liasei re liheɛheɛ kapi Uléecaa m pásii ne isee kápí ne n nyónsente ái ye fe liké pepɛɛ lē n wai simúnjé kémeɛ nyíse re pi Uléecaa inipeɛ-i nyamle ne kété-pɔ. ¹⁰Lē nnéí ye sisoipipi ricuruu isé le yee iluke ne píta ne píníwole ke usoi uu ye ne uakópe n heere kémeɛ n̄ we. Isé iyɛɛ pɛɛ n̄nanɛ mále hái ne kumúnjé kpei-pɔ ke Uléecaa uu m̄pá yo n conse.

¹¹Amá Kirisi p̄ ne Uléecaa Usina le yee n̄ ka uké memá mee n weme ró nyíse. U kunyónsecánjí kunyine kémeɛ lompo kpee ríyu píima m má kun kó nyam̄ ne kuketo-pɔ. Ái písoi pɛɛ ku kari. Lelee re áku ketē nté kukó. ¹²Mecíreníjɛ ke Kirisi uu kelō sone riyíkí-i lompo. Ái apoila ne ináa menyɛ kuú ne lompo, amá uricuruu menyɛ kuu he uú ne hái ne m̄pá píyei-pɔ tiróyu lolu. ¹³Pi ye apoila ne anáala menyɛ kpísile apí ne kunáyaha kapi n tóroise n̄furɔ péne apí ne usoi yee mékperinkpe m póriilē níjɛsi, uipíjɛ ii funi. ¹⁴In mesei lē, Kirisi menyɛ p̄ ye n̄nanɛ máne ai lē tósu. Nfáa teneciré mee tíyese kuu umecire kpísi uu Uléecaa he yare inyónsesɛɛ yee íi ncaai n̄ka m póriilē. Inyónse iyɛɛ sirómúnjé kópe heerele tóké ne Uléecaa yɛɛ ye nfáa n he pikei n wai.

¹⁵Lē nnya, Kirisi yɛɛ we un Uléecaa ne sisoipipi kecɔpe nkómeine fale wai. Pisíményónse p̄ nnya ke sisoipipi sē ke Uléecaa uu n sée asi yé keyómecaa-pɔ nfaa yē. Kirisi ye sisoipipi akópe kasi nkómeine foí kémeɛ n wa nnya kpule uú ne akpanii kasi yé pɛɛ sikupakareciré nnya n yé kémeɛ si lese.

¹⁶ Usoi un n la piké umekpɔ-maá linyine wa, li pise re piké yé te u pikpɔ masile api kelene li wai. Piké kelene rítelé tē n wúkule, li pise re piké nyíse re uyee ri n wói ye pikpɔ masile. ¹⁷ Uyee rinɔɔ n yekei un nfáa m má, usoi úu yé fe uké urinɔɔ tē ne pikei wa. Umekpɔ-maá ŋmane ke urinɔɔ ari yé pikei wa. ¹⁸ Lē nnya kapi isee kpu apí ne nyɔɔnse api ménye kɔɔni nkómeine fói ke Uléécaá uú ne písoi n sée nn kelene koraane. ¹⁹ Moisi ye pɛe likumúŋé kpe-i m̀pá isé íye kénéle písoi nnéí keyu-i yare kai rítelé kémeé n wólaalē. Uu pɛe limemáá ináa menye ne ipoi menye kpísi uú ne míni cɔhɔne uu kɔ mēŋme weé ne kehíhíipi kē kapi ye n sée re isɔɔpi kpísi uú ne isé ritelé tē kecáá ne sisoipipi kecáá mɛpei. ²⁰ Uu pɛe re: Ménye mmé mɛe yé nyíse re Uléécaá ye ne nkómeine nɔ séele re noké n titiki. ²¹ Uu kɔ limecɔ kunyɔɔnsecáŋjí ne ilú iyē nnéí kapi ye ne kenyɔɔnse-i pikei n wa kecáá ménye mɛpei. ²² Li isé kémeé we re ménye kapi ye ne likei meyā heere cáká-cáká. Ménye mensá akópe nnya n kɔɔnu, áa ye kusárei wa.

Kirisi menye ye akópe heere

²³ Lē kai pise re piké lelee keyómecaa-pɔ likɔ kumíŋri n nyíselē heere. Amá li kɔ pise re piké keyómecaa-pɔ likɔ ricuruu p̄́ kɔ ne inyɔɔnse yee n̄sɔne n fe heere. ²⁴ Lē nnya, ái kunyɔɔnsecáŋjí ke písoi api n karií kémeé ke Kirisi uu lomɔ. Ku keyómecaa-pɔ kukɔ kuyíraane-yíraane le. Amá keyómecaa ricuruu kémeé kuu lomɔ re uké Uléécaá keyu-i t̄́ nnya nyere liké rɔ lē. ²⁵ Úu kei lomɔ re uké umecire kpísi uké ne nnɔɔ kulúí nyɔɔnse yare ke Uléécaá usina uu ye m̀pá kuŋmē kúye ne isee menye n lomɔ mecɔ. ²⁶ In pɛe lē n we, hái ke Uléécaá uú ne ketē ne keyóme n wa, li yé pɛe pise re Kirisi uké íwe li nnɔɔ kulúí. Amá mese kóló kuu nfáani ketē nké-i léeme, uu umecire kpísi uú ne mecíreníŋe nyɔɔnse uú ne

akópe lese. ²⁷ Mecíreníŋe ke usoi uu má re uké kpu, Uléécaá uu pɛe limemáá ne u túhaane. ²⁸ Limecɔ ke Kirisi uu umecire kpísi uu mecíreníŋe he apí ne písoi kulúí akópe kecáá u nyɔɔnse. Amá u ha melírú pɛerile, ái pɛe akópe pilese nnya. U ha pɛerile uké pepɛe u m mé ayu lɔ.

10 Asei kecáá, lisɔne lee kepíre n weme kumíŋri ke isé ii lése ii nyíse, ái liricuruu kii nyíselē. Lē nnya, m̀pá liké íye wa, íi yé fe iké m̀pá píyee inyɔɔnse ise iyē kapi m̀pá kuŋmē kúye mesere n wai ne tíyese pepɛe lē Uléécaá n yáási piké n nyarí ne kétɔ-pɔ. ² In pɛe lē, ái yé pɛe nní n we pin inyɔɔnse iyē piwai tíyee? Li yé pɛe nní n wele pepɛe inyɔɔnse iyē n wai pin mecíreníŋe písoinaa masí, akópe áa yé pɛe pikemúŋé-i pi pekési. ³ Amá inyɔɔnse iyee meníŋe písoi akópe m̀pá kuŋmē kúye pi léisente. ⁴ Li we re anáala menye ne apoila menye áme yé fe meké akópe heere.

⁵ Lē nnya ke Kirisi uu ketē kecáá ka uu Uléécaá maa re:

Áa inyɔɔnse nēe lihɛɛheɛ la.

Amá ipiŋe kaa né m̄́.

⁶ Ái isee kapi n tóroise múkú-múkú nēe inyɔɔnse kapi ye n wa

apí ne usoi akópe u sárei kaá yɔsí.

⁷ Kei kam pɛé maa re: Nēe nkó. Ne sɔnepɔle, Uléécaá,

ké mɛpóla wa yare lē kapi Isé ritelé kémeé kenécáá n wói mecɔ. ⁸ Kirisi ye nté male kelene re:

Áa inyɔɔnse nēe lihɛɛheɛ la, áa kɔ ŋmurei póké inyɔɔnse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei yɔsí, in kɔ ne isé kecáá kapi lē wa. ⁹ Uu kɔ kpá re: Ne sɔnepɔle ké mɛpóla wa. Inyɔɔnse kpure kuu lē kpu uu iféé kpísi uu iripɔhɔ wai. ¹⁰ Uléécaá mela mē ke Yeesu Kirisi uu n wa uu umecire kpísi uú ne mecíreníŋe nyɔɔnse nnya kari akópe kémeé le.

¹¹ M̀pá Uléécaá inyɔɔnse uwai úye yèè m̀pá keweesi kéye ukekei kémeé n wele

un upikei wai, un mesére inyóonse ise iyē wai, liinyóonse iyē íi ye kɔ píkai fe iké akópe lese. ¹² Amá ke Kirisi pɔ́ mese ḡmane inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei n wa, uu pee limemáá Uléecaa kuluke-luke-mē kényukóótone-i rúpa píyei n tū. ¹³ Kei kuu nkpéni neni mē Uléecaa uké upilaarɔ ukenyale-i riwulase. ¹⁴ Inyóonse ise kuu mecíreníḡe wa uú ne Uléecaa pikó pansese písoi pee rúpa píyei-pɔ akópe kémee n lélaalē.

¹⁵ Lē ke Nfáasone pɔ́ kɔ tíyese ari céru. Li we re Nfáasone ye pee maa re: ¹⁶ Up-íima ye maa re:

Áni yēe, nkóméine karí ne pi n sée ye mmú:

Siyáa sē metómpɔ-maá, né inésé piakin kémee wa.

Am kɔ pimesɔhɔ kémee i wɔlu arí maelúse.

¹⁷ Uu kɔ kpá re:

Ám yé kɔ píkai piakópe ne pincaai kecáá léise.

¹⁸ Asei kecáá, in te pi kelɔ písoi akópe sárei, inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei íi kɔ kei piwée kpálē.

Tɔ́ké ne Uléecaa rikɔ

¹⁹ Lē nnya pimáreɔ, tɔ tálenle re Yeesu menye ye ncée rɔ hele tɔ́ké ye ne tirɔpɔ́ kelɔ sone riyíki-i lomɔ. ²⁰ Uipiḡe yee kusáḡá kapi kenyóonse-i rinkéne. Iyē kuú ne ritiki uú ne ncée fale mee ye nfáa n he rɔ́ yéu. ²¹ Lē nnya, tɔ Uléecaa usina mále yee Uléecaa keyɔ iwéése n tū. ²² Lē nnya, tɔ́ké kefa kesé ne Uléecaa rikɔ ari kɔ nfatene meyá m má nké iníḡi m má. Simúḡé kópe see sirɔ́fa kémee n we siké n heerele así lelu, tɔ́ké kɔ irɔ́piḡe ne míni sone n wolelē. ²³ Tɔ́ké lē karí ne n tálē anípe keté rimúlú, irɔ́piḡe íi kape riyɔɔ. Li we re uyee rinɔ́ n yekei ye aseí ute le. ²⁴ Ani tíye tɔ́ké n lénaane tɔ́ké ne nla ne mewai sone piwai kémee n ḡmɔ́púsenelē nnya. ²⁵ Ári kape ye tɔ́ ne pē tɔ́ ye n cápine riyá tɔ́ké iyaa n

we yare kai picɔ kémee inyékii m panse meɔ. Amá tɔ́ké ye meníḡe ikari n kpari-isene, kani nní meyíkíyiki n yé te keyáa tɔ́ɔ ye nyahaimelē nnya.

²⁶ Li we re kari nní nsíméseí picére m masí nnya, tɔn kɔ ne n we tɔn ne merɔ́la kémee akópe n wai, inyóonse íka íi pee we kari yé n wa piké ne akópe rɔ́ n sárei. ²⁷ Amá níterii ke usoi uu yé pee ne n tū un ne Uléecaa ketahai kuú ne písoi n túhaanene ne nna mee pipakarecírē n torene kutoi mē. ²⁸ Usói un Moisi isé rinlɔ́, písoi pité nēe pitaani pin m maa re mesei ye me, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u té. ²⁹ Nɔ́ yē te uyee Uléecaa Kepipi riñtakári uu fómɔ ye ne akpanii nyē atɔ́ḡe-tḡḡe sále re u nkóméine menye mee u m pansese Uléecaa ukó waise likpárakɔ́, uu kɔ Uléecaa Nfaasone mee ye Uléecaa nfanare usoi n nyíse lámaankee nnya.

³⁰ Li we re tɔ́ nyule uyee m maa re: Né kaí ne sá re ké ye písoi mewai pi ceei, nēe yéé písoi ihéé pi pa. U kɔ maa re: Né Upíima, nēe ne nnépuri pikó túhaanene.

³¹ Ái kukaha we re usoi uké Uléecaa yee nfáa n te anipe-i lóipɔ.

³² Amá ani siyáa foí se-i ke metéí ame nɔ́ rinkpáii léise. Kai pikpáii nɔ́ m masí, nɔ́ pee likumúḡé kpe-i íwe píima kémee ne pináa meyá tiḡmɔ́púle: ³³ Api ye pinyine-i alé ne risoiwuí kémee iseí nɔ́ n wapaase pin kɔ nɔ́ wéékuselē. Ani kɔ pinyine-i pepeé íwe iyē icɔ kémee n we kecáá kpá ani pi léni. ³⁴ Asei kecáá, nɔ́ ye pee pikpaniikɔ́ íwe ténle, ani ye kɔ ne mpɔ́nare ḡmurei re písoi piké nólinékɔ́ nɔ́ yɔ́sí, nɔ́n nyu re nɔ́ memá píima mále mee lē n fe men kɔ rúpa píyei we. ³⁵ Lē nnya, áni kape lē kaní ne n tálē fóm. Ihéé píima inyine ye likemeé wele. ³⁶ Asei kecáá, li nɔ́ pisele re noké ḡmɔ́pú m má, nɔ́n Uléecaa mela piwai m masí, noké pee ne lē kani m mē n yé. ³⁷ Nléecaasimé atelé ye maa re:

Asei kecáá, li tise nkáripí, nkáripí fíí ημαα, uyeε n sǒnti uké ne n tuine. Úu yé náηaipo.

³⁸Unékó yεe inénípeε-i aseí n tíkílē yé ufatene nnya nfáa wa.

Amá un kepire-mē tintǒpi, ám yé pee uipuri n la. ³⁹Amá in tǒ, áí tǒ pepeε ye rintǒpi apí ne pǒlu. Amá tǒ ne pepeε ye ne kefa n tene ai piriyu lǒlu le.

Pirǒkpure Isirayeeli pikó nfatene

11 Nfatene ye piηmurei le re lē ke usoi uu n tálē ye piwai masile, te lē ke usoi úu n nyáni ye kǒ wele. ²Pikpure nfatene nnya kapí pee ipakare yē.

³Nfatene mee tíyese kari nyu re rinǒw ke Uléécaá uú ne mǒpá yo wa. Ai pee wai re lē kari nní n nyáni áí lelee kúyene n we kémee léeri.

⁴Nfatene mee tíyese ke Apeeli uu Uléécaá inyǒwne wa ii Kayεε ikǒ nsǒne tǒsu. Mmē nnya kapi u sée re aseí ute. Uléécaá ricuruu yεe uinyǒwne iyē pakare re i nyamle. Inyǒwne iyē nnya, mǒpá kuu nní n kpu, ukecáá nsímé ye ne wele tǒn n kǒmei.

⁵Nfatene mee tíyese ke Uléécaá uu Enǒki kpíipo úu pee nkǒ yē. Ke Uléécaá uu u n kpíipo nnya kúu nkǒ yē. Uléécaá uké kelene u n kpíipo, Nléécaasimé ye peé maa re uisoi ye ne Uléécaá sále.

⁶Nfatene nnsá n we, úka isoi fí yé fe iké ne Uléécaá n sá. Li we re nkó yεe Uléécaá n yáasi uké ne kefa tene re Uléécaá ye wele. U ye pepeε u n wéési ihéé pale.

⁷Nfatene mee tíyese ke Nowee uu lē ke Uléécaá uu u n símisi re li yé wa ηmurei úu kǒ pee kahane li n yē. Kuu Uléécaá riwure m má nnya, uu kutákai karií uú ne ukeyǒ pikǒ ayu lǒlu. Nfatene mmē nnya kuú ne ketē nnéi písoi akópe pa, uu pee kǒ mmē nnya pansε aseí ute.

⁸Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Uléécaá iséi ηmurei uu ketē kē kapi n yekeilē te uké masí n te kémee sí. U pee tǒsule úu kǒ nyu yei kuu sí. ⁹Nfatene mee tíyese kuú ka yare usáne uu ketē kē kapi n yekeilē te uké masí n te kémee tone un acáηíí kémee sói. Isaaki ne Yakupu kapi umecǒ ketē kē n yekeilē ye kǒ pee kei sóile. ¹⁰Apiraham ye pee kuyu kpee akúí pape-pape kecáá m mǒmaalē ménle. Uléécaá ricuruu ye kuyu kpē umúηé, uyeε kǒ kuumǒme.

¹¹Nfatene mee kǒ tíyese ke Sara ricuruu uu kεwá mari, aηmē nye-i kuu yé pee m mári an kǒ pitǒmpǒ masí. U pee nyule re uyeε rinǒw n yekei ye aseí ute le. ¹²Lē nnya ke sipírē asi usoi use yεe kekǒ ne nnyáá piwai m masí kémee léeme, sin kulúí we yare keléécaá awarepi ne mínimaa ritime nnyene mee n n kúkeē n we.

¹³Pinnéí ye pee nfatene múflenle apí weri apí ne kpíni apí lē kapi pi n yekeilē yǒsí, amá ketaa-pǒ kapi menípeε li kpasí, ai pi larisi apí háa re pi písáne ne picéetǒηé le pee ketē kecáá n cemélē.

¹⁴Pepee nní lē n símisi ye meyíkíyiki nyíselenle re ketē kapi wéési. ¹⁵In pee kei kapi n léeri ke pikumíiri akú wεpǒ, pi yé ncée yē apí kei pele. ¹⁶Asei kecáá, ketē keε nké n fe kapí ne náápo. Lelee keyǒmecaa-pǒ kekǒ. Lē nnya ke isei fí Uléécaá we re piké u sée re Piuleecaa, kuu nní kuyu n yekeilē uké pi pa nnya.

¹⁷Nfatene mee tíyese ke Apiraham uu Isaaki kpísi re uké ne nyǒwne peé uye-i kai u m peikeε. Ukepipi cireníηe kuú pee lē palē piké ne nyǒwne, Uléécaá un kǒ peé ne anǒw u yekei ¹⁸uu u maa re: Isaaki kémee kaa siyáse yenune apí ye ripǒnyíri si séi. ¹⁹U pee tálē te Uléécaá ye nnaηe mále háí un yé fe uu usoi pikǒkpǒ kémee yukuse. Lē nnya ke Uléécaá uu ukepipi u pese ai wai yare nkǒ kémee kuu ke yukuse.

²⁰ Nfatene mee tíyese ke Isaaki uu Yakupu ne Esau rinɔɔ sɔne ritikise un tálē te li koso-pɔ lē waine.

²¹ Nfatene mee tíyese ke ituje ii tu re Yakupu uké kpu, uu Yosefi piɲmáne ketē mǎpá úye rinɔɔ sɔne tíkise, uu ukusele kecáá nyíki úú ne Uléécaá ríyu waise.

²² Nfatene mee tíyese ke Yosefi uu pɛe kekɔɔ nyahai, uu símisi re Isirayeli pikó yé kam api Esipiti keteni-i lelu, uu kɔ símisi lē kapi yé masí uakɔhɔ n wa.

²³ Nfatene mee tíyese ke Moisi usaa ne uuni api u mari api u pésu iware itaani. Kapi n yé te kewá ye pinyánei nyam nnya, ápi isé ke uyɔɔpi uu m pa iwame wa.

²⁴ Nfatene mee tíyese ke Moisi uu papisi, uu yúlu re ápi kape ye u sée re Esipiti Uyɔɔpi ukpére kepipi. ²⁵ Uu wée re piké u ne Uléécaá pikó kesé íwe n wai ne kuu yé ituje kerí inyine-i akópe kémee n̄nare n kómei. ²⁶ U pɛe yé te aseí kecáá, un Kirisi mecɔ alé kémee n we, li memá píima le ai tósu Esipiti ketē kecáá lisɔne nnéí. Liriyíki re ihéé yee u m mémɔ kuú pɛe nyáneipɔ.

²⁷ Nfatene mee tíyese kuu Esipiti keteni-i yisi úu kɔ uyɔɔpi kuwɔi wuri. Liriyíki re u pɛe tásile yare u pɛe uyee úu kúyene n̄ we meykíyiki nyánile.

²⁸ Nfatene mee tíyese kuu nkɔ melɔɔ anyá li, uu anɔɔwɔ ménye póriinkee re uyee n kóni úu kape ka uké Isirayeli pikó sipipi foí rica.

²⁹ Nfatene mee tíyese ke Isirayeli pikó api Míni-Wéé-Nkoi ritéj̄ yare ketē kóima. Amá ai Esipiti pikó pɛe pitéj̄ m̄ peenu p̄ muuni.

³⁰ Nfatene mee tíyese ke Isirayeli pikó api Yeriko imele siyáa siseei pikóónú masí, ii lólesi. ³¹ Nfatene mee tíyese ke unósi wásánkaí Rahapi uu n̄sɔne pepɛe pimúɲaa n hápɔ yɔsí. Lē nnya kápi u ne pepɛe ápi Uléécaá m pakarelē ripéne piké kó.

³² N̄-ye kam yé kɔ pisímé rikpá? Nen te ké Seteyɔɔ ne Paraaki ne Samsɔɔ ne Yefutee ne Tafiti ne Samuyeei ne antepuye nkó símisi ké táɲene, ituje yé né ripári.

³³ Nfatene ye tíyesele picɔ api atɔpi wai api siyɔɔpitē feriyente api kɔ lelee aseí n tíkile wai, api Uléécaá rinɔɔ kuu n yekei yenu, api kɔ ákinaá inɔɔ mɔɲnise, ³⁴ api nna kutoi kopu, api n̄m̄herere ápi pi yé piké ne atéhe pi parii, api kufɔɲ fine api limemáá atɔpi kémee rikɔhɔ yenu api kɔ atɔpilee sane feriyee api lákase. ³⁵ Pinósi pinyine pikó pɛe n kpí, api pikɔɔkpɔ kémee yisi api nfáa kpá.

Api písoi picɔ p̄ íwe píima lukeise, api yúlu re ápi ikemeé lelu. Pikɔɔkpɔ kémee meyise kapi lē la piké ha meykí-íyiki yisi nnya. ³⁶ Api picɔ p̄ kɔ nnyei nam, api iséí pi súúkee, hái ricuruu api pi pahaankee api kukpaniilee pi tani. ³⁷ Api apare pi tapisi api kóni, api pi peikée, api pi sekerente api kériine, api atéhe ne pi kóni. Pi pɛe tóórinkee pin asáɲkone ne apoikone tántilē, ápi líka má, písoi pin pi wéékuselē pin íwe pi wai. ³⁸ Ketē áke ne sá re p̄ piké kekemeé n we. Pi pɛe acesi kóima-i ne ayɔpe kecáá ne aparepoo-i ne atenhore-i tóórinkee.

³⁹ Pinnéí mmē nfatene ye tíyesele api pikecáá nsímé sɔne símisi, amá ápi lē ke Uléécaá uú pɛe n yekei yē. ⁴⁰ Ái líka nnya, Uléécaá ye pɛe lisɔne lee lē n fe ne ró lale, úu pɛé la p̄ n̄mane piké li yē, t̄ ári kape kémee n we.

Uléécaá ye urósáa le

12 Ke píseérakɔ kulúí píima nkú api nní ró n kálaalē, tɔké nɔɲ ne akópe nyee ye ró n kálisi kekéripi fómpɔ, ari pɛe itóó kai m píse re tɔké wa kémee ne kéyu pihápe n náási, ² tɔn Yeesu in-ípee tapaalē. Uyee nfatene ute yee ye n tíyese nn pelu n̄sɔne ne kɛtɔ-pɔ. Kuu yé pɛe mpɔɔnare kapí ne u n̄ la n̄ yɔsí, uu meníje n̄murei re u yé kunapéékɔ kecáá nkɔ wée, úu kɔ liisei ne kutu ríco,

uú ha nkpeni Uléecaa riyɔɔpitū kuluke-luke-mē kényukɔstone-i n tū.

³Ani uyē ke pikópekɔɔ api ntóosi píima n wa úu kɔ peé ne lē sá kecáá musí. Lē kémeé, áni yé pee tíye nínépiŋe iké riyɔɔ.

⁴Áni kahane akópe n náasi liké ne ménye keleeme tu. ⁵Nɔ lē ke Uléecaa uú ne Unsímé nɔ n ŋmɔɔpúsélē yare usipipi paleilee? U maa re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu pɔ m pásalē ái kape pɔ n we yare akpéri.

Un ye kɔ ne pɔ n cési,

kape ye ipɔpiŋe riwéréése.

⁶Li we re nkɔ ke Upíima uu n la kuu ye kutu ripasa.

Kepipi kē kuu n la kuu ye nséi wa.

⁷Ani ye íwe ke Uléecaa uu ye n kpísi uú ne nɔ n céesi kémeé rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lē nɔ wai. Liriyíki re kepipi kéye ke usáa úu ye céesi? ⁸Amá unsá ye usipipi nnéi icélaa icɔ nɔ n céesi, ani ceri re áni usipipi yíkíyiki. ⁹Tɔ pee písoi mále pee pirósáa, api ye rɔ céesi ari pi pakare. Íye nnya kári yé pee urósáa yee keyómecaa-pɔ n we pakare tóké ne nfáa n yé? ¹⁰Pirósáa yèè pee rɔ céesile lē kapi n la, aí ne rinā kerí rinyine-i pá. Amá liké ne meykíyiki rɔ n sonesi nnya ke Uléecaa uu ye rɔ céesi re tóké ne umecɔ n kpáiiilē nnya. ¹¹Asei kecáá, icélaa ye mpɔɔcaai le mefoí, ái mpɔɔnare kelene. Amá kepire ke pepere icélaa iyē n yɔsí api ye ikulaa li. Pi ye aseí m mále pin nkíŋniŋe kémeé we.

Picélaa ne linyine kecáá piyakayakase

¹²Lē nnya, ani nɔánéniŋe nyee rimméŋele ne nɔánénui nyee n tɔŋnente papukuse. ¹³Ani ye ncée cire-cire nɔánéna lō. In lē n wa, uyee n kɔsɔi úu yé n kpéŋeinkee, amá u yé peí.

¹⁴Ani n wéési re liké nɔ ne m̀pá úye kecɔpe n niŋú, ani kɔ isoi yee ne Uléecaa n sá n le. Isoi iyē insá n we, úka úu yé

Upíima yē. ¹⁵Ani wa úka úu kape ípeelée ke Uléecaa uu u n nyíse likɔ paa. Úka úu kape n we yare nníŋi lonkɔ mee n fepe nn tíyese aí n cɔŋlē liké ne písoi kulúí ritéŋ.

¹⁶Ani wa úka úu kape iwásánkaí n wai, úka úu kape ye kɔ Esau mecɔ Uléecaa likɔ háikuse. U pee iluke ise kóló nnya uipipi foí keluke ŋmeriyele. ¹⁷Nɔ yē te u pee kepire kale un la re piké rinɔɔ sone u ritikise, ápi ne kutu u ricɔ. M̀pá kuu n wéési un ne tēni, úu fe uké wa usáa uké lē kuu pimáa m masí conse.

¹⁸Kani Uléecaa kekúrí rinyɔɔsɔpɔ, ái riyɔpe ke usoi uu yé n fe uú ca kaní ne rikɔ. Nna píima n n pee we, kuŋmaha áku pee we, kesine áke pee we, meyɔ áme pee we. ¹⁹Ái rináatɔŋ itu née in-ɔsímé nné kani kó. Isirayeli pikɔ pee nné mmē n kó ye pee yele re ápi la piké nka nɔ pikóme rikpá. ²⁰Liriyíki re rinɔɔ tē kapi pi n he ye ne m̀pape pi tɔsile. Pi ricɔ pimáa rikpá re: M̀pá isee, in tiyɔpe tē tinca, pi yé apare i tapisi api kópu. ²¹Mewai memee kei n wa ye pee iwame wele hái, Moisi uú ne maa re: Iwame ye né sóólelenle nen terii.

²²Amá Siyɔɔ riyɔpe ne Uléecaa, nfáa ute kuyu kaní ne rikɔ. Keyómecaa-pɔ Yerusalem kémeé ke piléecaatume kulúí kapi n we. ²³Uléecaa sipipi foí anyá icápine kaní ne rikɔ. Pianyiri nyee keyómecaa-pɔ wɔlaalē. Uléecaa yee ye ne m̀pá úye n túhaane písoi nnéi pee aseí m má pin nyaŋ ne kētɔ-pɔ kaní ne rikɔ. ²⁴Yeesu yee nkóméine fale ne n ka ne umenye mee n kɔonu kaní ne rikɔ. Ménye mee pikei mále ai Apeeli mekɔ tɔsu.

²⁵Lē nnya, ani nɔménécíre tí! Áni kape ye n yulu re áni yé uyee ne nɔ n símisi kutu ricɔ. Pepere pee n yúlu re ápi yé uyee ne ketē kecáá pi n símisi re piké pinsē ceri kutu ricɔ ápi pee ŋméheree, pi pee kutu pi ripasale. Li nyísele re tɔn uyee hái keyómecaa-pɔ rɔ n símaari re tóké nsé ceri kutu píɔ n yulu, ári yé fe tóké ŋméheree. ²⁶Uléecaa metē ye pee

ketē yeŋaasele. U ko nkpēni rinṓ nті rṓ yekeile uu re: Ái ko ketē ŋmane, amá ne keyómecaa pṓ ko yeŋaasene. ²⁷ Anṓ nnyé kuu nní m ma ye nyise re lē ke Uléecaa uu n wa lin yeŋesi ye tenene liké pee lelee ái kúyeŋaa n we riyá liké n we.

²⁸ Lē nnya, kai nní re keyṓpitē kē karí ha m máne áke kúyeŋaa we, tṓké Uléecaa yáási yare kuu n la, ari ko upikei n wai tṓn ne u tálē tṓn ko u pakarelē. ²⁹ Liriyíkí re Urṓléecaa ye ko nna le mee ye n tóre múkú-múkú.

Lē ke usoi uu ye ne Uléecaa rinsá

13 Ani pimárecṓ nla ne n ŋmṓpúlē. ² Ani kape ye pisáneyṓ kecáá palei, li we re pinyine ye pikemee piléecaatume pisiyo-i yṓsile ápi nyu. ³ Ani pikpaniikṓ kecáá n léiselē yare kesé kani akpanii kémee we. Ani ko pē kapi íwe n wai kecáá n léiselē te nṓ ne ko pimeco ipiŋe mále nnya.

⁴ Mṓpá úye uké pisṓonne ríyu n waise, mékperinkpewai áme kape kulee mepéne kémee n we. Uléecaa ye ne píkperinkpekṓ ne piwásánkaí túhaanene.

⁵ Nwṓónaapí n n kape nṓinésoi kémee n we. Lē kani nní m má liké nṓ n tulu, li we re Uléecaa ricuruu ye maa re: Ám pṓ fómnine, ám ko kepire pṓ tṓne. ⁶ Lē nnya kari yé fe arí ne ikari maa re: Upíima yee unécome, iwame íi né waine. Yo ke kesoipipi ake yé né wa?

⁷ Ani ye nṓpinéwéése pee nléecaasimé nṓ rin-yóó kecáá léise. Ani lē ke piisoi íi ne kété n tene m paílē ani pimeco nfatene m má. ⁸ Yeesu Kirisi ye sé-me ne neni-me ne mṓpá píyei-pṓ use uyē le. ⁹ Ani kape tíye simúŋé sane mpehē mpehē siké ncée nṓ poise. Uléecaa nfanare mee yé nṓiné-soi kemee-pṓ tíyese ani papisi, ái iluke kémee ikṓhṓ yee yé tíyese ani papisi.

¹⁰ Tṓ kenyṓnsetunipi mále, pepere kun-yṓnsecáŋí kémee inyṓnse n wai ápi ncée má piké ye kei piiluke li. ¹¹ Li we

re pi ye isee iyē kapi ne n nyṓnse kekále iyaa-pṓ toroisele. Imenye ke Uléecaa usina uu ye ne kenyṓnse riyíkí-i akópe piheere kecáá inyṓnse wa. ¹² Lē nnya ke Yeesu pṓ ko kuyu iyaa-pṓ íwe li uú ne umenye cire pisi akópe heere. ¹³ Lē nnya, tṓké kekále-i léepṓ tṓké ha u léepṓ, tṓn uisei topori. ¹⁴ Liriyíkí re ári nté kuyu má kpee yé mesére n we, amá kpekpee masí kepire n weme kari wéesi. ¹⁵ Tṓké ne Yeesu ritiki arí ne mesére ipakare siyome ne Uléecaa inyṓnse n wai, liasei re lelee ntṓnṓ-i n léenti lin urinyiri taáselē kari yé ne inyṓnse u wa. ¹⁶ Amá áni kape mewai sone ne nfanare ihee palei, li we re inyṓnse iyē mpuri yee ye ne Uléecaa risá.

¹⁷ Ani nṓpinéwéése m pakarelē, ani nṓmenécíre cepise ani pimetene n we. Li we re pepere nṓnnéfatenē kecáá paílē piké ko símisi lē kapi pipikei pē n wa. Ani tíyese piké mpṓnare ne n keisi, ái kape ne iŋmṓpi. In iŋmṓpi kapi ne wai, ái ye pee nṓ tilaa.

¹⁸ Ani kerṓcáá keyóme yáási. Tṓ yē te tṓ kefa kpáiiilenle tṓn ko la re tṓké mṓpá yei isoi sone n le. ¹⁹ Ne nṓ welu re ani lē wa ké ncée yē ké mekee nṓkenémee pṓepṓ.

Nsímé tṓrṓ ne iyáhaa

²⁰ Uléecaa yee nkíŋniŋe te. Uyee Urṓpíima Yeesu, usáŋsé wéése yee umenye n kṓonu uú ne nkóméine teneciré weri pikpṓkpṓ kémee yukuse. ²¹ Uké tíyese nṓké lē nnéi lee umela kémee n nya m wa. Uké ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne kerṓmee lelee ne u n sá wai. Yeesu Kirisi yee mṓpá píyei-pṓ meyoŋpi te. Amí.

²² Pimárecṓ, ne nṓ welu re ani nsímé kam ne nní nṓ n ŋmṓpúsélē yṓsi ne su-úlu. Nsímé kekéripi ye ke kam nṓ wáipṓ. ²³ Ani n nyu re pi urṓmárecṓ Timotee akpanii kémee lésele. Un mekee n tuime, né ne u ripéneṓ amí ne nṓ lóólú. ²⁴ Ani

nópinéwéése nnéí ne Ulééca pikó nnéí
yáási. Italii pikó ye nó yáási.

²⁵ Ulééca uké nónnénéí ípaelé nyíse!

Títelē ke Yakupu uu n wóí

Lēlee rítelē ntí kēmee ní we

Títelē ntí uwōle kapi ye sée re Yakupu, Uléecaa ne Yeesu Kirisi ukeikó. Pisoí meýā ye músu re li yé Yeesu uwā (Matiyee 13:35). U pēe Yerusalem-pō Uléecaa pikó icápine kēmee uwéese unyine le. Uléecaa pikó mpuri mee ketē kecáá n yekaalē kuú ne máne.

Nsímé mee rítelē ntí kēmee ní we riyíki yee nfatene. Ái kesoipipi mewai sone. Ái re usoi uké kefa ḡmane ne Yeesu Nsímé Kecire n tenelē, amá uké kō uisoi kēmee n wai liké n nyáni re u n tikilenle ḡsone. Likumúḡe re “nfatene nnsá mewai sone m má, n kpuwaalenle” (2:26). Pipeikee yee nyísele re li nfatene yíkíyiki néē áí mmē.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lē ke pipeikee api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikee kēmee musí piké yé (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléecaasimé rintíki apí ne nfatene kēmee n sōne (1:19-27).
4. Ápi kape ye nfatene kēmee úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmewai ne mmecire nyíse (2:14-26).
6. Nké mmecire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá likó ne n sōne (4:1-5:12).
8. Lē knn mmecire piyómeyáhaa kēmee m pálē (5:13-20).

Iyáhaa

1 Néē Yakupu. Ne Uléecaa ne Up-íima Yeesu Kirisi ukeikó le. Néē nō Uléecaa pikó isoipuri kefi ne itē iyee nní ketē nké nnéí kecáá n yekaalē rítelē ntí wólu. Ne nō yáasi!

Nfatene ne mewéesesōho nkó

²Pinémárecō, ani n kpíilē te mpóonare píima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpehē mpehē kēmee nō peikee. ³Nō pinyuwe máálenle re lin nō m peikee re liké nōnnéfatenē yē, nōn tinkáhá-káhá ne kētō-pō, li ye tíyesele aní n ḡmóópúlē. ⁴Amá ani pēe tíyese nōn-nehmóópú kani m má nké nōínēsói kēmee meýá wa ne nketō-pō, ani pēe meýkíyiki m pelaalē líka áí yé pēe kō nō m párlīlē. ⁵Mewéesesōho men nōkenécōpe úye m párlīlē uké Uléecaa me we, uké u he. Nfanare kuu ye ne ḡpá úye he. Úu ye cési. Un me u n we, u ye hele. ⁶Amá li pise re uké nfatene m má uú ne welu, úu kape n tíru. Nkó yee n tíru ye we yare ániwalé ke kuyō aku n síkai lin táḡai. ⁷Liute úu kape musí re u yé fe uu Up-íima kēmee linyine yenu. ⁸Usoi unyine lo, ukemúḡe áke kelō kese tū. Kéyu ne kepíre kuu uicee nnéí kēmee sōne.

Íwe ne memá kecáá nsímé

⁹Nōkenécōpe unyine un íwe m má, uké mpóonare-i n we ke Uléecaa uú ne u ní taásene nnya. ¹⁰Amá Kirisi ukó nkó yee m má, uké mpóonare-i n we ke Uléecaa uú ne u n cēpisene nnya. Asei kecáá, umámá isoi ye tenene kekériipi nní yare kuyúí mefele. ¹¹Ntuḡe ye leemele nn ḡmákasi, nn meýúí kólaase, mefele ame lólu, mensōne nn tene. Limecō ke umámá isoi ii ye mekáikai tene, lē kuu ní we un wai aí ne kei pá.

Pipeikee nkó

¹²Nkó kai ye m peikee un kahari ye únarekome le. Lin pipeikee u m masí, kuu n feríye nnya, Uléecaa yé nfáa u pa re ihéé. Mmē kuu yekeilē te uké pepēe u ní la pa.

¹³Lin ye úye m peikee re liké akópe kēmee u ritépō, úu kape ye maa re: “Uléecaa yee né peikee.” Mewai kópe

áme yé fe meké Uléecaa peikee. Uricuruu úu ye kó úka peikee re uké mewai kópe wa. ¹⁴ Amá mpá úye likáipi-káipi cire lee ye u pasai ai akópe kémee u tépo. ¹⁵ Likáipi-káipi lē lin m pi, lin meyā n wa, ai pee u pasai ai akópe kémee tépo, akópe pōo pelu aa peē ne nkpō weri. ¹⁶ Ani kape nōmenécíre n kiraasente, pinémárecō lala kecire. ¹⁷ Lē nnéí lee ái kusa n nyam kai ye usoi n he ye Uléecaa yee keyómecaa-pō n we kémee léerile. Uyee keyómecaa-pō metéí likó nnéí wa. Úu ye conse. Kuymaha áku ukeméé we. ¹⁸ Uricuruu yee la uké ne unsímé ritiki uké ne nfáa rō he tóké ne lē nnéí kuu n wapisi kecōpe lifoí nnya. Unsímé mmee aseí le.

Uléecaa nsímé kutu píco ne mpitiki

¹⁹ Pinémárecō lala kecire, ani kō te mpá úye uké ye n welu re uké uucō kutu rico, úu kape ye ne nsímé n yōone, úu kape ye kō kuwōi n wélú. ²⁰ Usoi kuwōi áku ye lelee Uléecaa inipee-i aseí n tík-ilē wa. ²¹ Lē nnya, ani lē nnéí lee ye usoi mékperinkpe n waise riyá, ani kō rikpákárá pīma yá, ani kō nōmenécíre cepise aní ne nsímé mmē ke Uléecaa uu nōsinéfa-i n wa yōsu. N yé fe nn nōanéyu lōlu.

²² Ani kape nōmenécíre n kiraasente ne Uléecaa nsímé kutu píco ηmane. Amá ani ye kō lē knn m ma ritiki. ²³ Úye un ye nsímé kutu rincō, unsá ye kō pee lē knn m ma rintiki, u we yare usoi nkó yee ye kenípeenyáni kémee lē ηmaa ke ukeyu ake n we n yé. ²⁴ Un umecire pinyáni m masí, uu tōmpō uu mese ne mese paleipō lē kuu n we. ²⁵ Uléecaa isé ye nyamle ne iketō-pō, ii ye kō usoi ilási kémee lese. Nkó yee i n kééni un mesére ikecáá uke-múhē wailē ye ne umpehē le. Úu ye kutu i rico uu mese ne mese i paleipō, amá lē kii m ma kuu ye pitíki ne kéyu m mahanlē. Uléecaa ye liute uyē kpálenle un lē kuu n wai kémee mpōnare-i we.

²⁶ Úye un m músu re u uyómeyáhaa le kúu pee unnō pitíne nyu, un umecire kiraasente, upiyómeyáhaa ye mé-woo le. ²⁷ Piyómeyáhaa kecire pee ápi ncaai nka m pōriilē ke Uléecaa uu ye n ηmurei ye mpí: Usoi uké ye sikúmampipi ne pikúmannōsi ncōη kémee picome ha, uu kō ketē nké kecáá mékperinkpe likó ne umecire kaase.

Ái pise re piké písoi ne píco kecōpe n tési

2 Pinémárecō, nōo nní Urópima Yeesu Kirisi yee Uléecaa meyoopi m má ne kefa n tenelē, ái ne sá re nóké písoi ne píco kecōpe n tési. ² Tóké kpísi re Uléecaa icápíne-i karí we, umámá unyine uu lompo, un wura kepale ne melape néfkōó tanaalē, úwekōó unyine pōo kō lompo, un ilū kópe tanaalē. ³ Nōn uyee melape néfkōó n tanaalē ríyu n waise, ani u maa re: Pōóké kam a kényukōótone nké-i tone, ani kō úwekōó maa re: Pōóké nyere née a kam a keteni-i arōna metene nté tone, ⁴ ái pitéhé kemúhē kee lē nō wee? Ái nō lē wale yare pepere ye písoi siyu-i rimpaí api kelene nsímé túhaanee?

⁵ Pinémárecō lala kecire, ani kutu rico ani kóm: Uléecaa úu pē ke písoi api ketē nté n nyáni re píwekōó wée uu pin-fatene nnya pi pansese pimámáa? Pi Uléecaa iyōopi kuú ne pepere u n la m mé kémee lonine. ⁶ Amá nō áni ye pee úwekōó waise! Ái pimámá pee íwe nō wai pin kō sitahai nō séleii? ⁷ Ái pepere rinyíri sōne tē ke Uléecaa uu nō n séleii caaii?

⁸ Uléecaa Nsímé ritelé ye maa re: A upōcō n la yare kaa ripōcúruu n la. Uléecaa iyōopi isé ye iyē. Asei kecáá, nōn i n tikilē, li nyamle. ⁹ Amá nōn písoi siyu-i m paílē nóké ne pi n tési, akópe kani lē wai. Li nyísele re áni lē ke isé ii m ma ritiki. ¹⁰ Usoi un m músu re isé nnéí kuu tikilē kuu pee ise rilōó, isé nnéí kuu lē tilōó. ¹¹ Uyee m maa re: kape iwásá

wa, uyē cire yee kō maa re: kape usoi kpu. Lē nnya pōnsá iwásá n wa, kaa pee usoi kpu, isé nnéi kaa lē tilóó. ¹²Ani n símisi nōn kō wai yare písoi pee n nyu re Uléecaa yé keyáa ne uisé pi túhaanene. Isé yee íi ye usoi akópe ní pa ye nyi. ¹³Ketahai kē ketúhaane kémee, Uléecaa úu úka íwe ténine yee úu ye ucō íwe n té. Lē nnya, nkó yee ye ucō íwe n té yé nsímé kémee le.

Usoi nfatene ne uliwaiwai kecáá nsímé

¹⁴Pinémárecō, usoi un n kpárálē te u nfatene mále, ke uliwaiwai áli kō pee lē nyíselē, nfatene mmē mpuri yé fe nn usoi riyu loluu? ¹⁵In te núnémárecō Kirisi ukó, utisi née unósi unyine ye we, úu ye mpá keyáa kéye yē uké tā née uké li, ¹⁶nó unyine uu pee u maa re: A ne ripópó n ŋme a ha ilū tā aa kō le, kúu pee lelee u m párlē u pa, likulaa ye pee kúye? ¹⁷Limecō kai nfatene kémee we. Usoi un n kpárálē te u nfatene mále ke uliwaiwai áli pee kō lē nyíselē, unfatene ye kpuwaalenle.

¹⁸Amá in n la, unyine pó né maa re: Pó ne nfatene mále, néen mewai sone má. Né u pese re: Íye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kō pee lē nyíselē! Né né linéwaiwai ne pó nyíse re ne nfatene mále. ¹⁹Pō ne kefa tenelenle re Uléecaa ye ucíreníŋe le, née yo? Pō alari mále. Aníri pó ne kō lē nyule, aa ye n terii ne iwame mepēhē. ²⁰Pó uníri nkó! Áa la pōké kó te usoi unsá ne uliwaiwai n nyíselē te u nfatene mále, unfatene níi kuláa kúka máa? ²¹Ke urósáyaha Apiraham uu uliwaiwai ne n nyíse re u ne Uléecaa kefa tenelenle uu uképipi Isaaki kpísi re uké ne nyóonse nnya ke Uléecaa uu u sée re aseí ute. ²²Áa yē te unfatene ne uliwaiwai ye pee pénélenle lin ne kesé keisi aí ne nyíse re u meyík-íyiki Uléecaa ne kefa tenelenlee? Uliwaiwai ye tyyesele unfatene nn pelu. ²³Lelee

Uléecaa Nsímé ritelé kémee n wólaalē kai lē wa re: Apiraham ye Uléecaa ne kefa tenele, Uléecaa uu lē nnya u séi re aseí ute, uu kō uu séi re uusane. ²⁴Nō yē te usoi liwaiwai kémee ke Uléecaa uu ye ne yē te aseí ute lo, áí unfatene kémee ŋmane.

²⁵Uléecaa ye limecō unósi wásánkái Rahapi pansesele aseí ute uliwaiwai nnya. U pee Isirayeeli pikó pitume yosile, uu wai uu pi léni api nwahacee tiki api ne tómpō. Mewai mē kémee ke Uléecaa uu yé te u aseí ute le. ²⁶Yare ke ipiŋe ye íi nfáa m má ii n kpuwaalenle mecō ke nfatene mee níi ye nliwaiwai ne n nyíse re n wele pō kō kpuwaalē.

Tilémpi pitine

3 Pinémárecō, áni kape n la nōké nōn-nénéi Nléecaasimé n céési. Nō nyule ísone ŋmaa re Uléecaa yé kam uú ne tó mpí tōó nní ní céési túhaane ai picō tósu. ²Tō ye ntónéi mmú méwee kulúí kémee meyá púnnele. In te unyine ye fe úu ye mémaa púnne, liute ye pipele masile. U yé fe uu umecire tini. ³Tō ye isá nno-i ákpaláa wale íí ne kom ii ró m pakarelē in tó tikilē. ⁴Ani kō áninói ripaí nké: Mpá ne ampiye mmú, kuyō pape-pape kun a n kpáulē kun ne n tósu, ketíkíí sínsápi kenyine ke autkíí uu ye n carii un ne ncée a tikiselē. ⁵Limecō ke rilémpi arí we. Isoipiŋe kelō sínsápi kenyine ye ke, amá ke ye pee mewai píima wale.

Ani ripaí lē ke kenakpéréé ake ye n fe ake kuhópe píima ŋmaasi! ⁶Tilémpi pó ne kō nna nco le. Kei ye mewai kópe kelō kee irópiŋe kémee níi we. Nna tene-ciré kémee-pō kake léeri ken irósoi nnéi kémee irópiŋe silō tōcō mékperinkpe pórii ne ntókpō keyaa-pō. ⁷Asei ye nye re iyúisee ne sinúipi ne liyúikó lee m múŋui ne míni kémee ikpintomé nnéi ke kesoipi-ipi ake feríye aké tini. ⁸Amá usoi úka úu rilémpi feríye uké tí. Likópe linyine ye ni lee áí kútine níi we. Melō mee ye níi kpu mee

rikemee yipaalē. ⁹Tē kari ye ne Urósáa Upíima rinó sone ritikise, tē cire kari ye kō ne sisoipipi kuu n wa sin umeco we anó wa. ¹⁰Nnó nse mme-i ke rinó sone ne anó kópe aa ye leeme. Pinémárecō, áni kape ye lē wa. ¹¹Míni lari-lari ne metule-tule yé fe ame ripiye nhoi nse-i n léentii. ¹²Pinémárecō, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afilki maruu? Kenyásilō nnihoi ní ye kō fe nké míni lari leseme.

Mewéésēsōhō mee Uléécaā kémee n léeri

¹³In te nōkenécōpe unyine ye nyáni re u mewéésēsōhō ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sone ne umewai sone kémee lē yē. Uliwawai liké n nyísélē te uisoi ye niḡule un kō mewéésēsōhō má. ¹⁴Amá in te nōsinéfa ye túlúle, nōn íkeḡene nōsinéfa-i wailē, áni kape nkpáni nōmenécíre n taáselē nōn nōmenécíre kiraasente, nōn nsímései yálē. ¹⁵Mewéésēsōhō mē áme keyómecaa-pō léeri. Ketē nté mekó ye me. Kuníri kémee kame léeri. ¹⁶Kei ke kufatoi ne íkeḡene ii ní we, méwoo méwoo mewai ne mewai kópe ncōpuri yèè kō kei n wele. ¹⁷Mewéésēsōhō mee Uléécaā kémee-pō n léeri mewee foí yee mekē n nyamí ne meketō-pō. Lē memáá, áme kō pitele má. Me ye kō mḡpá yo n waile ne kemúḡé. Me ye kō tíyesele usoi ne uco api kóméine, ame kō uco meyá íwe téní ame kō mewai sone wai. Áme pikóólentene ne kecáá kecáá mewai má. ¹⁸Pepēe rinó rise n wéési yèè nkíḡniḡe kémee ne picō nkíḡniḡe kale. Pikulaa yee re pi ye pansale aseí pite.

Usoi un ketē nté likó usane, u Uléécaā ulaarō le

4 Yei ke pitele ne pinákaanke apí ne nōkenémee leeri, insá nōlinékáipi-káipi lee nō ní lémaalē kémee? ²Nō ye

linyine káipile, amá áni ye fe nōké li yē. Ani ye picō likó ínipee n tapaalē yare nōké pi kó, amá áni ye kō líka yē. Nō pitele waile nōn kō nákaanke, amá káni ye Uléécaā m pise re uké nō he nnya, áni líka má. ³Mḡpá nōn kō Uléécaā m pise re uké nō he, káni pipise n nyu nnya, úu ye nō he. Lē kani ní la nōké ne nōlinékáipi-káipi n wa kani ye pise. ⁴Nó mḡpí nō áni nní Uléécaā ḡmane ne kefa n tenelē, áni nyu re usoi un ketē nté likó n la, u Uléécaā ulaarō lee? Nkó yee ketē nté likó ní la ye pansale Uléécaā ulaarō. ⁵Nō nyu re nsímé mee Uléécaā Nsímé ritelē kémee ní we ye méwoo nkó lee? Mmee mmú re: Uléécaā ye nfáa kuu kerómee n wa lalē ne kefa kese, hái un nkecáá iláarō wai. ⁶U kō ípeelée píima ró nyísele. N ye maa re: Uléécaā yèè píyuwéláa ncée tápisile uu mḡpí pee ye pimécire rincépise ípeelée nyíse. ⁷Lē nnya, ani nōmenécíre ricepise ani Uléécaā metene n we, ani tasi ani kuníri ncée tápisi, ku yé wuri ne ketaa-pō aku nō yá. ⁸Ani ne Uléécaā rikō, uyē uké kō ne nō tikō. Nō pikópekó mḡpí, ani nōanénipe nale aké fū, ani kō nōsinéfa heere, nō inó ité ité pikó mḡpí! ⁹Ani yē te íwe kémee kaní we, ani n téní nōn nkpō tū. Ani nnyei riyá ani ikpōtu téní, nōn- népōnare nké panse mḡpōcaai. ¹⁰Ani nōmenécíre Upíima keyu-i ricepise, u yé pee nō ritaáse.

Áni kape ye picō akópe m palē

¹¹Pimárecō, áni kape nōmenécōpe-cire kecáá nkópe n símaane. Nkó yee umárecō kecáá nkópe n símisi nēe nkó yee akópe u m palē ye kō isé akópe palenle. In te pō isé kecáá nkópe símisi áa kō pee i tikilē, pō pee lē iutúhaane le. ¹²In kō ne Uléécaā mecire kóló yee isé wa. Uyee yé kō fe uu itúhaane i le. Umécire yee yé fe uu usoi riyu lōlu nēe uu tíyese usoi uu pōlu. Amá pōo nní picō akópe m palē, pō músu re pōo úye?

Áni kape áyu n wéési

¹³Nó mpí kam̄ ne máne, nó ye nní m̄ maa re: Tó neni née kóso kuyu nkú-i ha ari kei kuḡmē kuse tone ari kpéense ari kuláa yenu. ¹⁴Nó ye áni n nyu ricuruu re íye kai kóso nó weesine. Nō we yare meléne mee n léeme áme ye kō náḡai amé ne teneḡo api me paapo. ¹⁵Li ne sá re nóké ye maa re: Upíima un n la, tó nfáa m má ari nní néé licō nní wai. ¹⁶Peé ke nó we nōn áyu wéési nōn nōmenécíre taáselē. Lipiyuwélaa pē mpuri ápi nyam̄. ¹⁷Usoi un lelee ne n sá re uké n wa n nyu, unsá li n wa, akópe kuu wa.

Pimámá piké pimécire tí

5 Nó pimámá kam nkpéni ne máne: Ani ntóosi mee nó n leerine nnya té ani sipupeila kóni. ²Nólinékó ye fōnile, nsepi nn nōmenélaḡe fulu. ³Ncámé ye nōunéwura ne nōnnéwóoweni lonle. Ncámé mme mee nyíse re nōlinéwaiwai ái nyam̄, nké pee kō nó li yare nna mee tore. Nō memá kóóile ani curii, in kō ne siyáa tōḡo kémee karí we. ⁴Nō pikeikó pee nōsinécare-i n keisi n̄sone pi-hééle yele, liitu ii keyómecaa-pō tulu. Nōpinékeikó ye ténile, piitu ii Upíima, n̄naḡe nnéí ute atu-i lomḡo. ⁵Nō nōiné-soi kémee ketē nké kecáá n̄nare konle ani kō nōmenéla wai, ani le ani mékḡo wai yare ísee kapí ne keyáa pikópe n sí. ⁶Nō ye aseí ute akópe pale ani kō u kopu úu ye ne nó náasi.

Isoi niḡe-niḡe piluke ne piyómeyáhaa kecáá nsímé

⁷Lē nnya pimárecō, ani n kahari nōn ne mé Upíima uké ha ne peeme. Ani yē lē ke ulame uu ye n kahari ikóne foí ne itōḡo íí ne cuuni, un mé te u yé kam uu ukecare-i iluke sōne kpasi. ⁸Nóóké kō limecō n kahari nōn taalē, Upíima mekame ye nnyáa wale.

⁹Pimárecō, áni kape ne nōmenécōpe-cire n ténaane, insá lē Uléecaa yé ne nó túhaane uu akópe nó pa. Utúhaane ye rinōḡo-i pinyere masile. ¹⁰Pinémárecō, ani antepuye pee ne Upíima rinyiri n símisi iwe ne pinnḡe m paílē, aní n niḡú nōn ne pimecō íwe kéméé we. ¹¹Ani yē te tō ye pepeé pimécire pimúlé n̄ fe maa re pi pínarekome le. Nō Yōḡu kecáá nsímé kónle re u pee ikari wale, ani kō yenu lē ke Upíima uu kéto-pō u n he. Upíima yèè písoi íwe píima ténle úu ne kefa pi fénne.

¹²Pinémárecō, mpá lin íye n we, áni kape ye ne keyómecaa née ketē néé líka mpuri ritá nóké ne wéeri. Nōn te “eeé”, líké “eeé” nōn te “eehei”, líké “eehei”. Uléecaa úu kape ne nó n túhaane uké akópe nó m̄ pa nnya.

Pitóikó kecáá piyómeyáhaa

¹³Nó unyine ye íwe kémee we, née yo? Liute uké keyóme yáási. Nó unyine ye mpōḡnare kémee we, née yo? Liute uké ipakare siyome ne Upíima pakare. ¹⁴Nó unyine ye póólú, née yo? Liute uké Uléecaa icápine piwéése sée api Upíima rinyiri ne mékḡo u n niḡesi pin ukecáá Uléecaa yáási. ¹⁵Nfatene piyómeyáhaa yé utóikó riyu lō, Upíima uu u pōise. In te akópe anyine kuu wa, Upíima uu u sárei. ¹⁶Lē nnya, mpá úye uké ye uakópe uucō yámne, mpá úye uu ye kō uucō kecáá Uléecaa yáási nóké ne m̄ peí nnya. Nkó yee Uléecaa keyu-i aseí n tíkílē piyómeyáhaa yèè pikei píima wale. ¹⁷Elii ye pee kesoiḡipi le merḡo mmé. Úú ne Uléecaa tēni re ikóne íi kape cuū. Ikóne ii mesei picuū yá aḡmē ataani ne iwáre ikpuulū. ¹⁸Uu kō limemáa yáási re iké cuū, Uléecaa uu ikóne cuunse, iluke ii ketē kecáá wai.

¹⁹Pinémárecō, nó úye un aseí ncee n tíye un m pō, nó unyine un kei u m pesepō, ²⁰ani n nyu re nkó yee ukópekōó ncée mmé kuu n tíye uu pōlu kémee m

pesepɔ, yɛ usoi nkpɔ-i lésele Ulééca uu
kɔ lɛ nnya akópe meyã tinne.

Títelé foí ke Piyee uu n wóí

Lelee rítelé ntí kémee ní we

Yeesu Kirisi utume kapi ye n sée re Piyee yee rítelé ntí wóí. Kirisi pikó pee pee mekee Asii awélé anupū anyine kémee n yekaalē ke Piyee uu rítelé ntí wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuú ne ritiki uú ne rítelé ntí wólu (5:12). U ri woi re piké ne ti rikóónú. Papilóoni-i kuu ri woi, lelee re Róm-pó. Kirisi pikó fale pee Asii ketē kecáá ní we kuu ri woiro (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare pisáne. Pi ye ne isímé pi kparaile, pin kó pi-wéékuse ne pi lémaalē. Lē nnya ke Póoli uu pi ηmóópúsélē te piké ikari ne kéyu mahā pin Yeesu Kirisi inípee tapaalē. Pi ne uyē pee nkpeni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Piyee ye ipakare ne iwele wale uú ne pepepe uritelé ntí ní kēē léise lē ke Uléécaá uu piayu n ló uu kó ne Yeesu Kirisi nkpo ne umeyise tiki uú ne tíyese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi ηmóópúselenle re ápi kape lópile, piké isoi yee n kpáiiilē Kirisi kupéneco kémee n le (1:13-2:10).
3. Piké ne Kirisi m paflē, api pee piisoi kapi yé pipeikee kémee n le ne nyíse re pi unsímé ne aseí tikilenle. Uu kó icélaa pi pasii yee yé pipiyupipikei kapi yé n wai kémee pi n yóriye. Uu kó pishíúú kémee metone ne pi-icápine kémee ne pi ne pepepe ápi Uléécaá n nyu metone kémee icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelé ntí uwole ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kémee ikari m má pin ne lē ke Uléécaá uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

1 Née Piyee. Ne Yeesu Kirisi utume le. Née nǒ ke Uléécaá uu n wée re ani panse upikó rítelé ntí wólu. Nó pisáne le non Pónti ne Kalasii ne Kapatóosi ne Asii ne Pitinii sitē kecáá yekaalē. ²Sáa Uléécaá ye nó wée yare kuu mekee-me m ma. U Nfáasone ne ritikile uú ne nó wéle uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kó umenye wole ani funi.

Uléécaá uké ípeelée ne nkíññe meyáá nó he.

Tóké meyíkíyiki n tálē te Uléécaá lisone ye wemele

³Tó Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá pakare. U íwe meyáá tó ténle uu Yeesu Kirisi meyise pikpókpo kémee ne tiki uú ne nfáa fale ró he. Lē nnya kari tálē te tó nfáa yē. ⁴U kó nfáa fale ró hele re tóké lisone lē yē. Ái ye fóni, ái ye mékperinkpe wa, ái ye kó caai. ⁵Nǒ kecáá ke Uléécaá uú ne unnañe m paflē, un nó múlilē te nó ne kefa u tene uké ne nórinéyu ló nnya. Siyáa tóroo kémee kuu lē waine liké nyíse.

⁶Mpá kai neni nní m pise re liké ncóñ mpehē mpehē kémee nó m peikee re nóanépo aké n caailē, ani ne mpóonare n cōpisi. ⁷Li lē wale re liké yē te íye ke nónnéfatenē nsone nn sá. Wura yēē caaile. Mpá ne lē, pi ye uyē ticuruu nna kémee wale piké unsone yē. Nónnéfatenē ye wura ríyu fele. Limeco ke Uléécaá uu ye nónnéfatenē musí uké nnsone yē. Lelee yé tíyese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umecire ní lesene uké nó n nyíse, písoi iyáhaa ne ipakare ne ríyu yenu. ⁸Nó u lalē áni kahane u n yē. Ne nkpeni-me áni kahane u n yē, amá nó kó peé ne kefa u tenelenle, non kó mpóonare ne cōpisi ái kumúñé má, lin kó ríyu má. ⁹Ke Uléécaá uu nóanéyu n ló nnya kani lē ne mpóonare cōpisi. Kani Yeesu ne kefa n tene kulaa ye kpē kani n yē.

¹⁰ Antepuye ye pee mekee wéesile piké pýulale pē kumúǵé yé. Pi pee mekee-me lihēehēe lē kani n yósune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfaasone ye pee pikemeé wele nn háí mekee-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne ríyú tē kuu n sǒnti uké ń yé. Lē nnya kapi wéesi api pereí ńsone piké yé te kumúǵé kúye-i ne íye kai sǒnti líké lē wa. ¹² Ai pi nyíse api yenu re áí piricuruu ke nsímé mmē kapi n símisi nń ne máne, amá nǒ knń ne máne. Mmē ke pepēe Nsímé Kecire nǒ n yóólē api kǒ neni nní nǒ símisi. Nfáasone mee key-ómecaa n léeri nnaǵe kapí ne nǒ símisi. Piléecaatumē ricuruu ye lalē piké nsímé mmē ceri.

Mefine mee ne Uléecaa n sá

¹³ Lē nnya, ani lē kani yé n wa kecáá nǒkenémúǵé n wailē. Ani ńpá yo n wai ne kemúǵé, ani meyíkíyiki n tálē te Uléecaa yé ne kefa nǒ fénne uu Yeesu Kirisi mekame kémeé ihēe nǒ pa. ¹⁴ Nǒ siwá le see ye m pakare. Lē nnya, áni kape nǒmenéla n tikilē yare kaní pee ń we áni méka nyu. ¹⁵ Ani Uléecaa meco n we non líkópe kaase. Uyēe nǒ sée. Ani nǒmenéwee nnéí kémeé n kpáiiilē yare ke Uléecaa yee nǒ ń sée uu n kpáiiilē meco. ¹⁶ Li wǒlaalē te: Ani n kpáiiilē yare ke nēe n kpáiiilē meco.

¹⁷ Nǒ ye non Uléecaa n yáási, nǒ ye u sée re Sáa. Úu ye úka keyu ripaí uké kelene umewai kecáá u túhaane. Lē nnya, li ne sá re nǒké lē nnéí kani nǒinésói kémeé n wai kémeé u n wuru. ¹⁸ Nǒ kǒ meyíkíyiki nyule re áí linyine lee ye n caai yare nní nwóóweni nēe wura kapi kpási apí ne nǒanényu lǒlu apí ne nǒpinékpure mewee mee áme kuláa kúka m má kapi nǒ rintéǵse kémeé nǒ lese. ¹⁹ Amá Kirisi menye sone mee ríyú m má kapí ne ró lése. U we yare inyǒn-sesaj yee íi ríka n caaiilē, íi kǒ ríka teǵlē kapí ne ró nyǒnse. ²⁰ Uyē ke Uléecaa uu háí mekee-me wée uu kelene ńpá yo

wai re uké písoi ayu lǒ. Uu kǒ nkpéni nǒ nnya siyáa tǒǒo nsí-i u leseri re líké nǒ yóriye. ²¹ Uyē kani ritiki aní ne Uléecaa kefa tene. Uléecaa uyēe pikpǒkpǒ kémeé u yukuse uu ríyú u waise re nǒké ne Uléecaa kefa tene ani kǒ ne u n tálē nnya.

²² Nǒ nkpéni nsímései mee ye usoi riyu n lǒ pakarelenle ani peé ne fe ani mey-íkíyiki n lakaane ńsone. Lē nnya, ani ne nǒsinéfa nnéí n lakaane, áí kape kecáá kecáá. ²³ Uléecaa Nsímé ye tíyesele ani nfáa fale yenu. Áni nfáa fale yé yare kapi ye kesoipipi kee ye n kpu m mári. Uléecaa Nsímé ńn we yare nlukepuri mee ye n caai. ńn ye caai. Mesére knń we ne nnfaa.

²⁴ Kesoipipi ye we yare meyúí.

Keriyu kake ye n yé yare meyúí mefele.

Meyúí yee kóósile mefele ame súrii.

²⁵ Amá mesére ke Upíima Nsímé Kecire pǒo ye n we.

Nsímé mmē kapi nní Nsímé Kecire kémeé nǒ riyóó.

2 Lē nnya, ani rikpákára nnéí mpuri ne nnǒome ne kecáá kecáá mewai ne kufatoi ne iwǒhǒ riyá. ² Ani Uléecaa nsímé n la yare ke siwá fenféí asi ye nní mepe sone ń la, líké tíyese nǒké ńsone papisi, líké kǒ nǒanényu lǒ nnya. ³ Nǒ Up-íima isoi sone pilélé masile.

Kirisi pikó ye Uléecaa mpuri pikó le

⁴ Ani ne u rikǒ, uyēe ripare kecire tee ye nfáa n he ke písoi apí n kési, Uléecaa pǒo rí wée re teteé uinipee-i rinéíkwǒ. ⁵ Nǒ ticuruu, nǒké kǒ n we yare apare nyee nfáa m má. Nyē ke Uléecaa uu kpási, uu tíyese Unfaasone nní ne ukeyo u mǒm. Kei kaní yé piléekǒ icápine n wai, piléekǒ pee pinfaa n kpási pin ne inyǒnse kuu ń la u wai, uyē un kǒ Yeesu Kirisi nnya i pakarente. Uléecaa Nfaasone kémeé ke liinyǒnse iyē ii léeri. ⁶ Li Uléecaa Nsímé ritelé kémeé wǒlaalē te:

Ne ripare ke Uléecaa uu n wée tin nnéí má kpásile

ké Siyoo-pɔ kari riké panse kenui ripare. Úye un ne ri n tálē, úu isei meluke má.

⁷Tipare tee nó mpí nó nni ne kefa n tenelē kémee kuláa píima mále. Amá ri pepere ápi Uléecaa ne kefa n tenelē kémee wele yare lē kapi nni Uléecaa Nsimé ritelē-i n wóí re:

Tipare ke pimóme api n fómɔɔ tee nkpéni panse

tikecire tee kenui-i ní we. Li kɔ wɔlaalē te: Tipare rinyine ye ri ke pisei api ye rinkpɔu,

kuparecaŋaa kunyine ye ku kpée ye pisei n lóise. ⁸Ke pisei pē api Uléecaa nsímé pipakare ní ye nnya kapi ti rikpɔu. Lē kai kɔ háí mekee-me we re liké pi wa.

⁹Amá nó ne mpuri mmē ke Uléecaa uu n wée le. Nɔ piléekɔɔ icápine le pee uyóɔpi inyóɔnse n wa. Nɔ Uléecaa pikɔ le. U nɔanéyu lɔle uu metéí kémee nó yekei re ani umewai píima pisei riyóó.

¹⁰Áni pee mekee Uléecaa mpuri pikɔ, amá nɔ nkpéni umpuri pikɔ le. Uléecaa úu pee mekee íwe nó té, amá u nkpéni íwe nó ténle.

Isoi kai m pise re Uléecaa ukeikɔ uké li

¹¹Pinésáne lala kecire, nɔ ketē nté pisáne le pee pincee n tósu. Ne la ké nó riŋmóɔpúse re ani nómenécíre tí, áni kape likáipi-káipi lee ne nó n tɔpu n tikilē. ¹²Nóínésoi kani n le nɔn ne pepere ápi Uléecaa n wuru kémee we iké n nyaŋ. Lin lē n wa, kei kapi ye pee nó ní wóhosi re nɔ mewai kópe wai, api kei nómenéwai sɔne yenu api Uléecaa ríyu waise keyáa kē kuu n sɔnti.

¹³Ani Upíima nnya sisoipipi iyóɔpi nnéí yee ketē kecáá ní we m pakarelē. Ufoí yee uyóɔpi yee ketē nnéí kecáá nnaŋe n te. ¹⁴Ani kɔ pepere umetene ní we m pakarelē. Pē kuu túmei re piké ye piwaikópeɔɔ kutu ripasa, piké kɔ pepere lisɔne n wai ríyu waise. ¹⁵Lē ke Uléecaa uu ní la lee re ani lisɔne n wai, piníri

pee ne nó n kéŋene piké ne rinsée nnya.

¹⁶Ani n we yare pisei pee ápi úka kecáá n tú, amá áni kape pee re káni nni úka kecáá ní tú nnya, nó rikpákára mewai m má nɔn mekecáá yáirilē. Ani n we yare Uléecaa pikeikɔ. ¹⁷Ani ye mpa úye m pakarelē. Ani nópinémáreɔɔ n la, ani Uléecaa n wuru, ani kɔ uyóɔpi ríyu n waiselē.

Kirisi iwe kari yé m paílē tɔn ne irókɔ le

¹⁸Nó pikeikɔ, li pise re nɔké nómenécíre ricepise ani nópinékeisaa n wuru. Ái pē isoi yee ní nyaŋ pin kefa lááru ŋmane, amá ne pē mekɔ mee m páápú kani yé m pakarelē. ¹⁹Li nyamle re mpa pin usoi íwe n lukeise kái peé ne n sá re uké n le, li ríyu mále re uké Uléecaa kuú ne aseí n tíkílē nnya n kahari. ²⁰Asei kecáá, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n yenaalē. Amá in te usoi ye lisɔne wai un kɔ peé ne íwe kahari, li Uléecaa inipee-i lisɔne le. ²¹Lē ke Uléecaa uú ne nó n sée re ani ye wa ye lē. Kirisi pɔ́ ne kɔ nókenécáá íwe lile uú ne nó nyíse re ani uncee n tikilē. ²²Uyē úu akópe áka wailē, nnóme nka n n ketume unnɔɔ-i léeme. ²³Pi u lámaankeele, amá úu úka alé ceei, api íwe u lukeise, amá úu úka sisikee, amá umecire kuu kpísi uu Uléecaa yee aseí ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴Arókópe kuu kpísi uu ukecáá wai apí ne kunapéékɔ kecáá u kari re akópe aké kerócaá le, tɔké pee lelee ní nyaŋ Uléecaa inipee-i n wai nnya. Uakpē nyee tíyese ke tɔɔ ne peí. ²⁵Nɔ pee mekee-me nyéreile yare sipoipipi see m pɔ. Amá nɔ nkpéni useesé ne uyee nókenécáá m paílē kémee pelele.

Pinósi ne pipila kecáá nsímé

3Limɔɔ kaí we ne nó pinósi kémee, ani nómenécíre ricepise, mpa nó úye uké uula m pakarelē. Lelee yé tíyese pē pila pee ápi nókenécópe Uléecaa nsímé

ne kefa n tenelē api nōnínēsoi sōne yenu. Ḿpá nōnsá nsímé mmē n símisi, pi yé peé ne Ulééca kefa tene ² re pi nōnínēsoi sōne kani n le nyáni nnya. ³ Áni kape ne ipiṅe kecáá melape lekaa-lekaa kutu n cōlē, yare nní pinyúpipahaa ne wura ikólé ne ilū sōne pitánti. ⁴ Amá lelee Ulééca kémeé ríyu m má lee nní melape lekaa-lekaa mēe usoi kefa-i m pékaalē. Áme ye caai, áme ye kō fōni. Lelee nōnnéfānare ne nōnínēsoi niṅe-niṅe kani n le. ⁵ Limēcō ke pēe mekeé pinósi pēe Ulééca ne kefa n tenelē pin pipila pakarelē pin kō ne Ulééca tálē api ye pēe lapisī. ⁶ Piuse yee nní Sara yee pēe ula Apiraham m pakarelē hái uu ye ne u séi re uusaa. Nōn lisōne n wai, nōnsá líka n wuru, nō pansele ukepire pikó.

⁷ Limēcō ń pitisi, ani ne nōpinénósi n we nōn ísōne pi naresi re ápi páápú nnya. Nfáa mmē ke Ulééca uu ń n he faalaa, ń ne pē kuu kesé n he. Lē nnya, ani ríyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka ái yé pēe nōpinéyómeyáhaa kémeé ń púneise.

Li pise re Kirisi pikó piké n lakaane

⁸ Ntórō kam ń n símisine ye mmú re ani kemúnjé kese m má nōn kefa pénelē. Umárecō nla nké ńkenémeé n we, ani ye kō ucō íwe téni ani kō ńmenécíre n cēpiselē. ⁹ Áni kape ye mewai kópe n cēikeene, áni kape ye kō alé n cēikeene, amá ani ye rinōw sōne usoi ritikise. Lē nnya kuu ń sée re ani ye lē wa, rinōw sōne riké kō ne ń n tikilē yare kuu m ma. ¹⁰ Li Ulééca Nsímé ritelē kémeé wólaalē te:

Usoi un meykíyiki n la uké isoi sōne li liké kō siyáa nnéf u n lárú, li pise re uké urilempi ne nsímé kópe tī. Uu kō unnōw ne nnōwmesimé kááse.

¹¹ Uké umēcire ne mewai kópe tō. Uu lisōne n wai.

Uké nkíṅniṅe piwélaa ne kényu m mahanlē.

¹² Upíima ye pepē aseí n t́kilē inípeé tapaaenle.

Un kō pipiyómeyáhaa kutu cōlē.

Amá u ye pepē mewai kópe n wai kepire ritole.

¹³ In te lisōne piwai kaní ne kényu mahanlē, wóo yé pēe íwe ń n wai? ¹⁴ Ticuruu in te lisōne kani wai nnya kani íwe le, liké ń n lárú. Áni kape písoi n wuru, líka ái kape ye kō nfasimé ń tã.

¹⁵ Amá ani ńsinéfa-i n nyu re Kirisi yee Upíima, ani kō ríyu u n waise. Ani ye ńmenécíre n cápinelē nōn ne mé te pin ń m pise re yo nnya kani nní meyá ne u tálē ¹⁶ nóké rinōw ísōne yōsí ne ipakare. Ani kefa n kpáiiilē, pepē ne ń n náasi re piké ńrinéyu kpu pin ń lámisi re nō Kirisi tikilē nnya, piké isei li. ¹⁷ In Ulééca mela, li kutōsi we nóké lisōne n wai nōn ne íwe le ne kani yé ńmenéwai kópe kecáá nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáá, nkpō cireníṅe kóló ke Kirisi uu písoi akópe kecáá kpu. Uricuruu úu akópe áka má, amá uu pikópekōw kecáá kpi re uké ne Ulééca kémeé pi ha nnya. Pi u kpule uu kpi yare ke kesoipipi ake ye n kpu mecō, amá Ulééca Nfaasōne nn u yukuse, ¹⁹ hái úu ne pepē nkpō kuhore-i n kpaniilē Nléécaasimé yóó. ²⁰ Pē ápi pēe Ulééca pakare kumúnjé kpe-i kuú peé ne pi n kahari úu la uké ukuwōi yukuse.

Peé uye-i ke Nowee úu pēe ukutakai karii. Písoi nkáripí, pipaha ṅmane pēe kukemēe lompō, aku míni kecáá n tōsilē Ulééca úu ne piayu lōlu. ²¹ Limeni mē ye míni kani ye neni nní í wóle ai ńnányu lōlu kumífri le. Ápi míni ń wóle re liké ńnínépiṅe kecáá mēkperinkpe heere. Pi míni ń wóle re liké nyíse re nō ne Ulééca ténile re uké ne Yeesu Kirisi meyise pikpōkpō kémeé ritiki uké ne ńkenémúnjé sōnukuse. ²² Uyee key-ómecaa ritaá úu ha Ulééca kuluke-luke-i kényukōtone-i tone. Uanipe-i ke Ulééca uu piléécaatume ne lē nnéf lee

kei ríyú ne ñnaŋe m má wa un likecáá tũ.

Lē kapi ye Kirisi kémee isoi fale n li

4 Kirisi ye uipiŋe kémee ntóosi konle. Lē nnya, ani ukemúŋé kē kecɔ m múlīlē nɔn ne mé te nɔké íwe li. Nkó yee uipiŋe kémee ntóosi n kō yèè fele uu akópe piwai yá. ²Lē nnya, kaí ne neni n kpísi, áí pise re nɔké Uléecaa mela n tikilē nɔn kɔ ne ituŋe tɔɔɔ nnyí kai nní ketē kecáá nɔ n tise nɔíné-soi le. Áni kape lē ke nɔínépiŋe ii n káipinkee n tikilē. ³Asei kecáá, nɔ pee mekee pepeee ápi Uléecaa n wuru mela meyá wale, nɔn mékperinkpewai ne pikáipinkee ne pítaniré ne iluke picainkee ne pítaniré ikeŋene wai nɔn piléé nyɔɔnse. ⁴Li nkpeni lipite pē nnɔɔ yile re áni ye kɔ mewai kópe mē piwai rikpá pimécɔ. Lē nnya kapi nɔ lámisi. ⁵Pi yé kam api pimewai Uléecaa kéénkee. Uyee umecire cápínelenle uké ne pinyánnýá ne pikpɔkɔ nnéi túhaane. ⁶Lē nnya ke Kirisi uu Nsímé Kecire riyóó uu ne pikpɔkɔ ricuruu péne. Pi pimewai kecáá ne pi túhaanele yare mpá kesoipipi kéye mecɔ. Amá Nfáasone nnya, pi yé nkpeni fe api Uléecaa kémee nfáa m má.

Lē kapi ye Uléecaa liheehē rimmúlú

⁷Mpá yo ketɔ ye nnyáá wale. Lē nnya, ani mesɔhɔ m má nɔn mpá yo wai ne kemúŋé, nɔké ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸Lē nnya, lē kani yé n wa lee re ani mesére ñsone n lakaane. Níla yèè akópe meyá tinnele. ⁹Ani kusáne n wapaane. Áni kape ye kefa-i n ŋmɔpu nɔn ne pisáne yɔsu. ¹⁰Uléecaa ye mpá nɔ úye linyine hele ne limpehē. Lē nnya, mpá úye uké uliheehē kpísi uu ne picɔ n léni. Nɔn lē n wai, nɔ pee lē písoi le pee Uléecaa liheehē ñsone m múlīlē. ¹¹Lin úye n he re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Uléecaa nnɔɔ símisi. Lin úye n he re uké ye picɔ lē, liute uké ñnaŋe mmē ke

Uléecaa uu u n he ne picɔ n léni Uléecaa uké ne mpá yo kémee Yeosu Kirisi rinyiri nnya ríyú yē. Yeosu Kirisi uyee mpá píyei-pɔ meyɔɔpi ne ñnaŋe te! Amí.

Kirisi iwe icɔ piluke

¹²Pinésáne lala kecire, nɔkenéwuú áke kape tɔ ne lē kai nní ne mpape nɔ m peikée yare nna mee nɔkenécáá kɔɔnu. Ái kape nɔ n we yare lisáŋa linyine ye ni. ¹³Amá liké meyá nɔ n láárú re Kirisi iwe icɔ kani le nnya. Limecɔ kai sónti liké nɔ n láárú, kumúŋé kpe-i kuú ha umeyɔɔpi ní lesene uké písoi nyíse. ¹⁴Písoi pin Kirisi nnya nɔ n lámisi, liké nɔ n láárú re Uléecaa Nfaasone, Nfáyukɔɔ ye nɔkenémeé wele. ¹⁵Nɔ úka úu kape íwe n le re u usoi kpu née u linyine yáai née u mewai kópe menyine wa née u picɔ nsímé nnyine kémee táhankee nnya. ¹⁶Amá in te unyine ye íwe le re u Kirisi ukó nnya, áí kape isei u n we. Amá uké meníŋe rinyiri tē nnya Uléecaa ríyú waise. ¹⁷Ituŋe ye tule re Uléecaa uké ne písoi túhaane. Upikó kuú ne koraanene. In te tɔ kai ne koraanene, íye kai yé ha pee kété-pɔ pepeee ápi ní la piké Uléecaa Nsímé Kecire kutu riñcɔ wa? ¹⁸Li Uléecaa Nsímé ritelé kémee wɔlaalé te:

In te aseí ute riyú pilale ye papisi, íye kai yé ha pee kété-pɔ pepeee ápi Uléecaa m pakarelē ne pikópekɔɔ wa? ¹⁹Lē nnya, pepeee Uléecaa mela kémee íwe n le piké ne lisone piwai n nɔŋlē, api Uléecaa, aseí ute yee pi n wa anipe-i pimecire wai.

Lē ke Uléecaa icápíne piwéése api yé Kirisi pikó kecáá rimpaí

5 Lē nnya, Uléecaa icápíne piwéése kam nkpeni ne símisi. Né ne kɔ pimécɔ Uléecaa icápíne uwéése le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inéniŋe yenle. Ne kɔ meyɔɔpi mee nfáani n léerine kémee ketóne mále. ²Lē nnya, ne la ké

nó riḡmḡpúse re ani piḡesé meḡo písoi ke Uléecaa uu nó rimmúise kecáá ḡsḡne m paílē. Ái kape tḡlasi, amá liké ne nḡrinéḡḡo yare ke Uléecaa uu ḡ la. Ái kape kḡ re piluke tḡḡé-tḡḡé pinyine kani kémeē wéési, amá ani pikécáá m paílē ne kefa kese. ³Ái re nḡké pē ke Uléecaa uu nḡanénipe-i n wa ne kéyu m páápú, amá ani ḡsḡne n wai piké nó n nyáni pin nḡmenéḡ wai. ⁴Nḡn lē n wa, uwéése yee písoi kecáá ḡ paílē yare useḡé un ha n ka, u yé riyḡḡpikḡḡe tee ári ye píkaí n caai nó rikipise ani pēe ríyu m má.

⁵Limeḡo, nó pikpére ne piḡmáne, ani nḡmenéḡre ricepise ani piwéése metene n we. Nḡnnénéí, úka úu kape ye u ne picḡ kusencḡ kémeē umecire n taáselē. Li Uléecaa Nsímé ritelē kémeē wḡlaalē te: Uléecaa yèè píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pēe ye pimecire rincépise ne kefa féne. ⁶Lē nnya, ani nḡmenéḡre ricepise ani Uléecaa ḡnaḡe nnéí ute metene n we uké ituḡe iyē kuu n yekei kémeē nó ritaáse. ⁷Ani nḡnnécḡḡe nnéí ukecáá top-ile. U nḡkenécáá paílenle.

⁸Ani ḡpá yo n wai ne kemúḡé. Áni kape ḡpile! Nḡunélaarḡ Setani ye kḡḡni-

ile yare kúkinaá kḡe n senkeē, un wéési uké unyine céériine. ⁹Ani ncée u tápisi ani kḡ nfatene kémeē n taalē. Ani n nyu re íwe kani nní n le icḡ ke nḡpinémáreḡo api ketē nnéí kecáá le. ¹⁰Uléecaa ye riyále re nḡké nkḡpéni íwe li ái kape náḡai. Amá u Kirisi ne ritikile uú ne nó séi re ani mesére umeyḡḡpi kémeē n we. U yé unfanare pḡma kémeē ḡnaḡe nó he nḡnnéfatene nn papisi líka ái yé pēe nó ritiḡa-tiḡa nḡké loó. ¹¹Uyee ḡpá píyei ḡnaḡe ute! Amí!

Iyáhaa tḡḡḡo

¹²Silasi kam n nyu re u aseí tikilenle yee né lē am ne kételēpi nké nó wḡlu ké ne nó riḡmḡpúse, ké kḡ ne nó nyíse re Uléecaa ye meyíkíyiki ípēelēe nó ny-ísele. Nḡ ípēelēe kuu nó ḡ nyíse kémeē ḡsḡne wele. ¹³Kirisi pikḡ ke Uléecaa uu nḡmenéḡo n wée pin Papilḡḡni nté we ne unéḡmáne Mariki ye nó yáhaarḡ. ¹⁴Ani ripirane ani yáhaane liké nyíse re nó lakaanele.

Nó mpí nnéí nḡḡ Kirisi pikḡ, Uléecaa uké nkḡḡniḡe nó he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wōi

Lēlee rítelé ntí kémee ní we

Ípá Kirisi pikó piye kapi rítelé ntí wōipó. Timewee ye nkpáni yare rinóo ke usoi uu ye ní ma uu kelene ncée kpísi uu kelō tómpó. Úteléwale nkó ye maa re unkpó itunje ye nyahaimēle. U ri wōile re Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwale nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi re piké méwee sone mee pinfatene kémee ní we m múflē, piké kó icélaa kapi ní yósi ne aseí n tikilē (1).
2. Uu kó lē memáá picélaa nōome pee nnóomesimé n céési pin kó méwoo méwoo wapisi ne tōpu (2).
3. Uu kó lē memáá Upíima Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelé ntí ye ripérése re Upíima mepeeme men n náñaise, Uléécaá nniñe kuú ne ró n niñú kémee kai léeri. Písoi meyá kuu kó la piké ncée piyéne rikpá piké píyulale ñmurei (3).

Iyáhaa

1 Néé Simó Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukeikó le nen kó uutume. Pē nnéí pee meróo Uróléécaá ne Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelé ntí wólu. ²Ne nó yáasi. Uléécaá uké lē kani nní meyíkíyiki u ne Urópiíma n nyu nnya meyá ípeeléé nó nyíse uu kó nkíñniñe meyá nó he.

Pepée Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Uléécaá mela n wai

³Uléécaá nnañe ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne ípá yo kai ró m píse ró he tóké ne nfáa m má tón ne Uléécaá mela wai. Uyee tíyese kari céri re u

ne umeyóopi ne unnañe ró séele. ⁴Lēlee tíyese ke Uléécaá uu lisone píima lē kuu n yekei re uké ró he ró pa, líké kei ne ritiki tóké pee Uléécaá sipipi, tón ketē kecáá líkáipi-káipi lee ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵Lē nnya, ani riñmóópú ani nónnéfatene kecáá isoi sone kpápo, ani isoi sone kecáá menyuwe kpápo, ⁶ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápo, ani nómenécíre pimúlé kecáá ñmóópú kpápo, ani ñmóópú kecáá Uléécaá líkó nla kpápo, ⁷ani Uléécaá líkó nla kecáá kumáre piwai kpápo, ani kumáre piwai kecáá níla kpápo. ⁸Asei kecáá, lē nnéí lin nókenémeé n we, lin kó meyá n wai, ái yé ñmurei nóké méwoo n we áni líka wai. Nópinékei ápi yé pee kuláa paa. Li yé kó tíyese ani Urópiíma Yeesu Kirisi ísone ceru. ⁹Amá nkó yee úu lilika m má, úu ísone nyáni, u we yare unyíye. U paleile re pí akópe kuú pee mekee n wai u tinnele.

¹⁰Lē nnya pimáreco, Yeesu Kirisi ye nó wéle uu kó ne pikéi nó séi. Ani riñmóópú ani pikewai kémee nyíse re nó ne sá re nóké pi wa. Áni yé pee lē kémee pí kai rikpó. ¹¹Kei kani yé pee ísone ncée yé aní ne nórinépo Urópiíma ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyóopi teneciré kémee lompó.

¹²Lē nnya kam la ké ísímé iyē nó n léisente, ípá kani nní nsímései n nyu nón kó nkemee iníñí kariilē. ¹³Ne yē te li nyam te ké kumúné nkú-i kam nní nfáa m má kémee ísímé iyē nó n léisente, áni kape ne m palei nnya. ¹⁴Urópiíma ye né símisile nen nyu re ám nkpéni ketē nké kecáá siyáa kulúí kpáne. Kenétóñeyaa ye nnyáá wale. ¹⁵Lē nnya kam ñmóópúlē te nóké masí menétóñé-maá nsímé mmē n léiselē, ípá lin íye n we.

Pepée Kirisi meyóopi n yé nsímé

¹⁶Ái siwómé ke písoi api ní musí api ne pímesohó wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiíma ne Uróyulale Yeesu Kirisi ye ínañe ne wemele. Amá íróñípee

kari ne ummule yē. ¹⁷U Saa Uléecaa kémeé riyu ne nnaŋe yenle. Likumúŋé kpe-i ke Uléecaa, mímule ne nnaŋe píima ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépóŋnare nnéi n te. ¹⁸Peé uye-i kari pée kesé Uléecaa riyope kecáa n we ne Yeesu, tɔ pée metē mē konle men keyómecaa-pɔ leeri.

¹⁹Lē kari nní n yé ye tíyesele ari mey-íkíyiki n tálē te lē ke antepuye api n símisi ye aseí le. Nɔ alari mále noké n n waiselē. Pinsímé ye nɔ we yare kéfiráa kee kuŋmaha kémeé n̄ tore líké ha ne weesi, Kirisi yee n̄ we yare rimarewarepi uké pée léeme uké nɔ n kpáiiilē ne n̄s-inéfa kémeé-pɔ. ²⁰Li pise re noké n̄sone kō te úka úu ye fe uké mmē ke antepuye api Nléecaasimé kémeé m̄ ma ne ukemúŋé cire fe uké kó. ²¹Ái pisoí pée piricuruu musí apí ne n símisi, amá Uléecaa Nfaasone mee ye pi lō, api peé ne Uléecaa rinyiri n símisi.

Picélaa nɔome

2 Antepuye nɔome ye pée mekee Isirayeli pikó kecɔpe leemele. Limecɔ ke picélaa nɔome pɔɔ kɔ meya n̄kenécɔpe lontine. Inɔmecélaa yee ye ne ncaai n̄ ka kapi tantine api kɔ Ucélaa yee piriyu n lɔ fómni ai pée ásáláú kaikai anyine pi wai. ²Pisoí meyá yé méwoo méwoo piwai kémeé pi ritiki, pē nnya aseí ncee riyu ari kpi. ³Pi yé nwóónaapí nnya nnɔlari kémeé nnɔme wa apí ne nɔ fe api le. Amá hái mekee-me ke Uléecaa uú ne pi túhaane api akópe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepɔ.

⁴Uléecaa úu piléecaatumé pée ne u m púnne kaŋne. Amá kuŋmaha kuhore-i kuu pi riláupɔ re piké kei m pahaalē líké ha ne ketúhaaneyaa tu. ⁵Úu kɔ pée kekpuretē pisoí kaŋne. Amá u pée tíyesele míni ame yipu ame pikópekɔɔ nnéi kɔ́i. Pisoí pipaha ŋmane kuú pée kaŋne. Nowee yee pée n yóólē te pisoí

piké aseí ritiki ye pikecɔpe wele. ⁶Uu kɔ Sotom ne Komɔori ayu ne túhaane uu a tékéé aa panse nfúrɔ. Lē kuú ne pepée ápi u m pakarelē nyíse re limecɔ kai kɔ pē waine. ⁷Amá usoi use riyu kuu lɔ. Uyee nní Loti yee aseí m má. Unfaa kémeé pikó ye pée méwoo méwoo wapisile lin mey-íkíyiki mpóccai u tanaalē hái. ⁸Uyee pée aseí tikilenle un ne pikecɔpe we. Ḿpá keyáa kéye kuú pée pimewai kópe nyáni un kɔ kómei, lin pée ukumíri yóókuselē. ⁹Li nyísele re Upíima ye nyule lē kuu yé pipeikée kémeé pepée u m pakarelē n̄ lese ne lē kuu yé kɔ pipakareciré p̄ kɔ ketúhaaneyaa kutu rimpása. ¹⁰Pepée mékperinkpewai ne piripɔɔ n wai ápi kɔ Upíima nnaŋe waiselē kuu meyá kutu pasane.

Picélaa nɔome pē ye akíŋ kópe ne píyuwélaa mále. Ápi ye pimécire t̄i ne keyómecaa-pɔ lináŋe-naŋe piháikuse. ¹¹Piléecaatumé ricuruu pée nnaŋe m má pin lē fe ápi ye Upíima keyu-i keyómecaa-pɔ lináŋe-naŋe lē nkópe n̄ka símisi. ¹²Amá picélaa nɔome pē ápi ye musí, pi we yare isee ke pisoí api n cɔpii piké keyáa kó. Lē kápi n nyu kapi ye lámaankee. Isee mecɔ kai kɔ pi kónine. ¹³Pi kɔ pē tikpákárá waine líké ne pirikpákárá kapi picɔ n wai pi ceéi. Pimela mee re piké ye metuŋetēi ne mewai kópe kapi n káipinkee n wai. Mékperinkpe ne nseiciré ye pi p̄riilenle. Nɔ ne pē nɔn n t̄u nɔn kesé n le, ai pi n láárú re pi ye nnɔme nɔ wa. ¹⁴Iwásánkaí ye piinipee-i wele, ápi ye kɔ akópe piwai kecáa kó. Pepée ápi Uléecaa ncee kémeé iníŋi m má kapi ye kéyu rikérase. Memá nnáápi ye ne pi main-ule. Uléecaa ye anɔɔ pi wale. ¹⁵Pi ncée sone tíyele api ncée kópe tiki api pɔlu. Ncée mmē ke Peyɔɔ uŋmáne Palam uú pée rintiki kapi t̄ikilē. U ye pée mewai kópe wale api u hééle. ¹⁶Amá Uléecaa ye peé ne umewai kópe kecáa u césile. Isee íi ye símisi, amá keminaayaha ye peé ne

mesoitē símisile ake t́yese antepu Palam úu p̄ee piníríkei rikpá.

¹⁷Pisoi p̄ee wele yare nínihoi mee ín míni m má n̄ee ahope ke kuyō aku ye rinkp̄ise. Kesine píima kuḡmaha-i ke Uléecaa uu ketóne pi he. ¹⁸Pi nsímé nyule hái, amá ápi p̄ee aseí má. Pisoi pinyine ye pep̄ee nní nc̄ee kópe n t́kilē anipe-i ḡm̄ehereele ái kahane n nánai. Pinóome p̄ē ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite p̄ē k̄eyu k̄eraase. ¹⁹Pi ye pi maa re pi yé t́yese api ilási k̄em̄é lelu, amá p̄ē ḡmaa ricurruu pin p̄ee kō mewai mee ye ne nk̄ō n̄ ka ilasi le. Lelee re m̄pá úye ye lelee u n feriyē ilasi tunle. ²⁰Upíima Yeesu Kirisi yee Uróyulale. Asei kecáá, in te pinyine ye u ceri api ketē nté mékperinkpe piwai ne pim̄ecire t̄olu, api kō limemáá mekem̄ee p̄ep̄o, lipite p̄ē mewee fale mee caailenle ame mefoi t̄osu. ²¹Li p̄ee kut̄osi we re ápi kape píkai nsím̄esei n ceraalē ne kapi yé n n c̄eri api p̄ee kō isé ke Uléecaa uú p̄ee pi m̄ pa pitíki yá. ²²Lē kai nní pi n wa ye nyíse re meyu mm̄é kapi m̄ ma ye aseí le re: Kep̄opi ye kúukee ake panse ake le n̄ee kúf̄oḡ ye mewóle-maá ap̄ér̄-i píḡiri.

Upíima mepeeme nsímé

3 Pinésáne kecire, títelē lírū ye ntí kam nní n̄ó wólu. Ne aketé k̄em̄ee lalē k̄é lē kani pinyuwe m máálē n̄ó léisente n̄k̄é ne kem̄úḡé s̄one n wailē nnya. ²Ne la re ani nsímé ke antepuye p̄ee Uléecaa rinyiri ne n símisi apí p̄ee mek̄ee-me m̄ ma ne isé ke Urópiima ne Uróyulale uu m̄ pa, pitume api t̄ó n t̄éḡse kecáá léise. ³Ani kō te pisoi ye siyáa t̄ar̄o k̄em̄ee s̄ontile piké pilip̄oḡk̄ó n wai pin n̄ó s̄ennyi ⁴api ye re: U maa re u s̄onti, yei kuu p̄é we? Háí ke pir̄sáa apí ne n k̄pí, m̄pá yo ye wele yare kaí p̄ee ketē kekoraane-me n̄ we. ⁵Amá pi nyule pin ne kesu re háí ái neni-me ke Uléecaa uu urin̄o ne ketē ne keyóme wa. Míni k̄em̄ee kuu ketē leseme uu kō míni ne ke wai. ⁶Lim̄eco kuu kō p̄ee

t́yese míni ame yipu ame ketē fe uú ne kekecáá lik̄ó nn̄éi t̄ék̄é. ⁷Uléecaa rin̄o tē cire t̄ee kō nf̄áni ketē ne keyóm̄ecaa múl̄ē uk̄é ha ne nna k̄em̄ee si rit̄ék̄é. Keyáa k̄ē kuu pep̄ee ápi ye Uléecaa m pakare ne túhaanene uk̄é kes̄é pi rit̄ék̄é.

⁸Amá pinésáne kecire, nsímé nse ye we kái ne n sá re n̄k̄é palei. Mmee mm̄ú re: Keyáa k̄ese ye Uléecaa inipee-i aḡm̄ē kúkotokú kuse le. Aḡm̄ē kúkotokú kuse p̄ó ne kō keyáa k̄ese le. ⁹Upíima úu nánaise uk̄é kelene lē kuu m̄ ma wa yare ke pinyine api m músu. N̄ó kuú ne lē niḡú re úu la n̄ó unyine nfaa nk̄é p̄o nnya. Amá u la re ani n̄ónn̄énéí fe ani isoi conse.

¹⁰Upíima kekameyaa ye ha s̄ontile yare uyaa. Nn̄é píima nnyine nn wai keyóm̄ecaa ake polupo. Nna nn keyóm̄ecaa-p̄o lik̄ó nn̄éi tore, ketē ne kelik̄ó nn̄éi aí tore. ¹¹Kai nní n̄ we re lē ke m̄pá yo ai sééne nnya, li pise re n̄ónn̄ésé ne n̄ón̄esoí kani n le ik̄é aseí n t́kilē in kō ne Uléecaa sá! ¹²Lē nnya, ani n̄ómen̄é-círe nyóḡnse aní ne m m̄é te Uléecaa uk̄é mek̄ee kam. Keyáa k̄ē ke keyóm̄ecaa ake nna yósune kek̄é tore múkú-múkú, lē nn̄éi lee kekem̄ee n̄ we ai nna kutoi k̄em̄ee wólente. ¹³Amá Uléecaa ye r̄ó maa re u yé keyóm̄ecaa fale ne ketē fale wa. Nsím̄esei mee yé ha kei n we. Ketē k̄ē kari m̄é.

¹⁴Lē nnya pinésáne kecire, lē kani nní m m̄é nnya, ani rin̄m̄óóp̄u ani uinipee-i n we áni ncaai n̄ka má, nk̄ópe n̄ka n̄n kō n̄ó t̄eḡl̄ē. Ani kō nk̄iḡniḡe k̄em̄é n we. ¹⁵Ani kō te Urópiima nniḡe ye tir̄oyu l̄ole, yare ke ur̄ósáne lala ne ur̄óm̄areco P̄ooli uu n w̄oi. Uléecaa yee likem̄ee mewéeses̄oḡ u he. ¹⁶Átelē nyē nn̄éi k̄em̄ee kuu linsímé n̄ wólu kuu ye lē símisi. Pisoi ápi ye nsímé mm̄é sil̄o sinyine aseí fe piké k̄ó. Pep̄ee ápi líka kum̄úḡé n̄ nyu ápi kō pelaalē api ye p̄ee n k̄éḡéese, aseí aá ne pi p̄olu. Ticurruu lē

kapi kɔ Uléecaa Nsímé atélé tɔɔɔ nnéí kémeɛ wai. Pimecire kapi ne nkɔ wéési.

¹⁷ Lē nnya, nń pinésáne lala mpí, nń nní lē pinyuwe m málē, ani nóméné-círe tī. Insá lē, pepeɛ ápi Uléecaa n wuru mewai kópe yé tíyese ani pi tiki ai nɔ

lóise. ¹⁸ Amá li pise re nɔkéké ncée mme-i ke Uléecaa uu ípélee nɔ n nyíse n tik-ilē nɔn ne kéyu sī, ani kɔ Urópíima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ceru. Uyee neni ne ípá píyei-pɔ meyɔɔpi te! Amí.

Títelé foí ke Yohani uu n wóí

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Kirisi pikó pē nfasimé kapi ne icélaa kópe n cókoi ke Yohani uu rítelé foí ntí wóipɔ. U icélaa kópe pikó pē tinyíri he re Kirisi pilaarɔ. Pi kesile re Kirisi úu ke-soipipi, ápi akópe ncaai kpíilē te linyine, ápi lē ke akópe aa ye tó ne Uléécaá kecɔpe n caai kpíilē te linyine. Ai pēe wai re áí cɔ́ŋlē te Kirisi ukó uké isoi sɔne n le. Piyómeyáhaa féé pinyine pēe icélaa iyē céesi.

Lē nnya ke Yohani uu n wóí ye nní: U lale icélaa iké kecíre n we uké kó aseí ripérése. Lē nnya kuu pi léise re piké icélaa iyē kapi kékoraane-mē n kó timúlú n̄sɔne (2:24).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwɔle ye nyísele re u Yeesu useérakɔ́ le (1:1-4).
2. Yohani ye re pisoi piké metéí kémee isoi n le. Likumúnjé re Uléécaá ye metéí le. Lē kémee, li pise re Kirisi pikó piké n̄la isé n tikilē (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaarɔ píima mekame nkó ke úteléwɔle uu nté símisi (2:18-29).
4. Uu kó Kirisi ukó mewee léise (3:1-24).
5. Íye kapi ye nnóɔmesimé ne nsímései ceri api kóólene (4:1-6).
6. Nala ke usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari nfatene kpísi arí ne akópe feriyé (5:1-21).

Nsímé mee ye nfáa n he

1 Lelée pēe m̄pá yo ke Uléécaá uu n wa kekoraane-me ní we, ari linsímé kóm, ari kó ne irónípe li yenu ari li nyánei, ari kó ne arónípe li ca, lēe nní rinó tēe ye nfáa n he. ²Sáa kémee karí pēé wepɔ. Li nfáa mmē tó nyísele ari n

yenu. Lē nnya kari nfáa teneciré mmē nsímé símisi, tɔn kó nó n yóólē. ³Lē kari n yé ari kó kom kari kó n̄s yóólē te tó ne nnó́ táké ripéne tɔn ne kesé tó ne Sáa ne Ukepípi Yeesu Kirisi kupénecɔ kémee we. ⁴Tóké ne mpóɔnare m má ne kétɔ-pɔ nnya kari tirócuruu lē wai.

Uléécaá ye metéí le

⁵Nsímé ke Yeesu Kirisi uu m̄ ma ari n kóm tɔn kó n yóólē ye mmú re: Uléécaá ye metéí le, kuɔmaha kúka áku ukemeé we. ⁶Tɔn m maa re tó ne Uléécaá ye pénelē, tɔn kó pēe kuɔmaha pikei wai, tɔ pinóɔme le, ári nsímései tikilē. ⁷Amá in te metéí kémee kari sɔne, yare ke Uléécaá uu nní metéí kémee ní we, li yé t́yese tó ne piróɔ arí m pénelē, Ukepípi Yeesu menyē ame pēe m̄pá aróképe áye ró heere.

⁸Tɔn ye m maa re ári akópe má, meró-círe kari fómni, nsímései n̄n kerómeé we. ⁹Tɔn ye aróképe n yámne, u yé rɔ a sárei, uu kó ntócaai nnéí rɔ heere. Likumúnjé re Uléécaá ye aseí ute le. U ye m̄pá yo wale lin kecíre we. ¹⁰Tɔn ye n kesi re ári akópe áka wailē, tɔ Uléécaá kpísile yare unóɔme, ai pēe nyíse re unsímé n̄n kerómeé we.

2 Sinéwá! Ne rítelé ntí nó wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tɔ Sáa Uléécaá kémee-pɔ usíméyɔ́ mále. Uyee aseí ute Yeesu Kirisi. ²Uyee uricuruu kpísi uu aróképe kecáá he yare inyóɔnsesee re Uléécaá uké aróképe rɔ sárei uu ne ketē nnéí pisoi akó pēne uu sárei.

Isé fale

³Tɔn Uléécaá isé n̄sɔne m múílē, li nyíse re tɔ u nyule. ⁴Usoi nkó yee ye m̄ maa re: “Ne u cerile” úu ye kó pēe uisē rimúlú ye unóɔme le, nsímései n̄n ukemeé we. ⁵Amá usoi nkó yee unsímé m̄ múílē ye nyísele re u u lale ne kefa kese. Lelée ye nyíse re tó ne Uléécaá ye pénelenle.

⁶Li pise re usoi nkó yee ye m maa re tó ne Uléecaa ye pénelenle, unsē nké kó n nyaṁ yare ke Yeesu nsē nn̄ pēe n̄ nyaṁ meco.

⁷Pinésáne lala kecire, ái isé fale kam nó wólu, amá isé kpure ye nyi kani kékoraane-me n̄ yosí. Isé kpure iyee nní rinó kani pikóme m̄ masí. ⁸Mpá ne lē, li kó pēe isé fale le yee Kiriisi kémee ne n̄kenémee n̄ nyiselē te aseí ye nye. Lēlee re kuṁmaha ye tómpole, metéí sei p̄ó ne kó pilomme masile.

⁹Nkó yee m mūsu re metéí kémee kuú we, un kó pēe uuco ipuri yulu ye kó kuṁmaha kémee wele. ¹⁰Nkó yee uuco n̄ la ye metéí kémee wele, líka ái ye u lóise. ¹¹Amá nkó yee uuco ipuri n̄ yulu ye kuṁmaha kémee wele. Kuṁmaha kémee kuu s̄one aku u nyiinse úu pēe nyu méye kuu sí.

¹²N̄ó sinéwá! Ne rítelē ntí nó wólule ké nó léise re Uléecaa ye Yeesu Kiriisi rinyiri nnya n̄onanékópe nó sáreile. ¹³N̄ó pinésáa! Ne nó léisele re nó uyee hái kékoraane-me n̄ we nyule. N̄ó pikpére ne piṁmáne, ne n̄ó léisele re nó ukpááree Setani feriyele. ¹⁴N̄ó sinépipi! Ne nó léisele re nó Sáa nyule. N̄ó pinésáa, ne nó léisele re nó uyee hái kékoraane-me n̄ we nyule. N̄ó pikpére ne piṁmáne, ne nó léisele re nó páápúle. Uléecaa Nsímé ye n̄kenémee wele, ani kó ukpááree Setani feriyé.

¹⁵Áni kape ketē nké n̄ee kelikó n̄ la. Úye un ke n̄ la, úu yé kó fe uké pēe Sáa n̄ la. ¹⁶Ketē kecáa likó ye nní: pikáipinkee ke usoi uu m má ne lē ke uinipee ii n̄ nyaṁi kuu n̄ la uké m má, n̄ee lē kuu m má un ne rikókari wai. Lē nnéí ye ketē nté likó le, ái Sáa kémee kai léeri. ¹⁷Ketē ye tósule, limeco ke kelikó ke pisoi api n̄ káipinkee p̄ó kó tósu. Amá nkó yee Uléecaa mela n̄ wai ye mpá píyei nfáa mále.

Kiriisi ulaaro

¹⁸N̄ó sinépipi! Ituje t̄roo ye tule. Nó kó te Kiriisi ulaaro ye wemele. Kiriisi pilaaro ye nkpéni kulúí leemele, non kó nyu re ituje t̄roo ye tule. ¹⁹Ker̄ocope ke lipite pēe api léeme, amá api pēe pirókó. Pin pēe pirókó, pi yé pēe ker̄oméé tone. Amá kapi nní n̄ tómpo nnya, li nyísele re pinnéí mmē kémee úka úu pēe urókó.

²⁰Amá Uléecaa ye n̄ Nfáasone hele yare kapi ye usoi riyu kecáa mékpo n̄ k̄onu [‡], ani pēe n̄onnénéí nsímesei n̄ nyu. ²¹Lē nnya, ái re nsímesei káni nyu nnya kam nó wólu, amá ne meykíkyiki nó wólu re nó nsímesei nyu nnya. Nó kó nyule re nn̄óme n̄ka n̄n̄ ye nsímesei kémee léeme.

²²Wóo unóme, kái pēe uyee n̄ késu re ái Yeesu ke Uléecaa uu wée? Kiriisi ulaaro lo. Sáa ne Ukepipi keté kuu yulu. ²³Asei kecáa, nkó yee Uléecaa Kepipi n̄ yé úu kó Sáa Uléecaa nyu. Nkó yee Uléecaa Kepipi n̄ ḡmurei ye kó Sáa Uléecaa ḡmureile.

²⁴Lē nnya, ani tíye nsímé mmē kani hái kékoraane-me n̄ kó nké n̄kenémee n̄ we. In te nsímé mmē kani hái kékoraane-me n̄ kó ye n̄kenémee we, nó ne Uléecaa Kepipi ne Sáa Uléecaa yé ripéne aní n̄ we pise. ²⁵Lē ke Kiriisi uu n̄ yekei re u yé r̄ó he lee nní nfáa teneciré. ²⁶Pepēe n̄ náási piké nó fóm kecáa nsímé kam nó wólu. ²⁷Nfáasone mmē ke Uléecaa uu n̄ n̄ he ye n̄kenémee wele. Lē nnya, ái nkpáni pise re piké kó n̄ó picélaa rikpá. N̄ yé mpá yo nó céesi yare kai m pise, nn̄óme n̄n̄ kemée we. Lē nnya, ani lē ke Nfáasone nn̄ nó n̄ céesi wa, lelee re ani Kiriisi kupéneco kémee n̄ we. ²⁸N̄ó sinépipi! Ani Kiriisi kupéneco kémee n̄ we. Un píyei n̄ ka ari péé ne tir̄p̄ó n̄ we, isei íi yé r̄ó wa. ²⁹N̄on n̄ nyu re Kiriisi ye aseí ute le, ani kó n̄ nyu re nkó yee nsímesei n̄ tíkilē ye Uléecaa kepipi le.

[‡]2:20 Luki 7:46

Uléecaa sipipi kecáá nsímé

3 Ani yē lē ke Sáa Uléecaa uu meyi-íkíyiki ró n̄ la api ye ne ró séi re Uléecaa sipipi! Tó kó mesei lē le. Ketē nté pikó ápi Uléecaa céri. Lē nnya kápi kó t̄́ nyu. ²Pinésáne lala kecire! Tó nkpéni Uléecaa sipipi le. Ái kahane isoi iyē karí masí kepíre n̄ wene n nyíse. Amá nse kari pēe nyu re Yeesu Kirisi un píyei m pēeme, tó ha ne menyíne u n we ari pēe u yenu yare kuu meyiíkíyiki n̄ we. ³Nkó yee lē ne kefa kesē n tálē yèè umécire n cápinele uú wole cáká-cáká yare ke uyē Upíma uu n̄ we cáká-cáká meco.

⁴Nkó yee akópe n wai úu Uléecaa isé t̄́kilē. Lē nnya, akópe piwai ye isé pilóó le. ⁵Nó kó pēe nyu re Yeesu Kirisi ye ka re uké p̄soi akópe-i lese, uricuruu úu akópe áka má. ⁶Lē nnya, nkó ne Yeesu Kirisi pēe m p̄nelē úu ye akópe n wai. Nkó yee akópe n wai úu u yenaalē, úu kó u nyu.

⁷Nó sinépipi, áni kape tíye unyine uké nó fóm. Nkó yee n wai yare kai m pise ye aseí tikilenle yare ke Yeesu Kirisi p̄so kó aseí n t̄́kilē meco. ⁸Nkó yee akópe piwai ne kéyu m mahani ye kuníri ukó le. Kuníri kpee hái kékoraane-me akópe wairi. Lē nnya ke Uléecaa Kepipi ake ketē kecáá ka re keké kuníri liwai-wai ritékéé.

⁹Nkó yee m panse Uléecaa kepipi yèè akópe piwai riyále re Uléecaa Nfaa ye ukemeé we nnya. Kuu Uléecaa kepipi nnya, úu yé fe uké akópe piwai n n̄j̄lē. ¹⁰Nkó yee úu aseí n t̄́kilē n̄ee úu umáreco n̄ la úu Uléecaa ukó. Kei kapi ye ne Uléecaa kepipi ne kuníri kepipi ceri api kóólene.

Uléecaa sipipi mec̄ɔp̄ecire pilakaane nsímé

¹¹Tinóó tē kani hái kékoraane-me n kó ye ntí re: Tóké mer̄ɔc̄p̄ecire n lakaane.

¹²Ári kape Kayee meco n we. U pēe ukpááree Setani ukó le, uu uumareco

pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayee ricuruu liwai-wai áí pēé nyaám, amá uumareco likó p̄ɔn n nyaám.

¹³Pimáreco, áí kape píri nó wa re ketē nté p̄soi ye n̄ínépuri yulu nnya. ¹⁴Tó nyule re tó pēe kp̄uwaalenle, ari nkpéni nfáa yenu. Kari pirómáreco n̄ la nnya kari lē nyu. Nkó yee úu umáreco n̄ la ye kp̄uwaalenle. ¹⁵Usoi nkó yee umáreco ipuri n yúlu ye usoikó le. Nó kó pēe nyu re usoikó úka úu uisoi kémeé ketóne má uké ne nfáa teneciré yé. ¹⁶Yeesu Kirisi ye unfaa kp̄ísile uu t̄́ nnya he arí ne ceru re lē kapi ye sée re n̄la. Li pise re t̄́óké kó nt̄́fáa kp̄ísi ari pirómáreco nnya he. ¹⁷Usoi nkó yee m má, un nkpéni umáreco n yē úu líka má, uú ne ukefa u p̄esu, íye kuu yé pēé maa re uyē ye Uléecaa lale? ¹⁸Nó sinéwá, ári kape ye nn̄ósimé ḡmane ne n̄la nyíse. Amá tóké ye meyiíkíyiki mewai wa ne aseí liké nyíse re tó n̄la mále.

Tóké ne nk̄ín̄niḡe Uléecaa keyu-i n we

¹⁹Kei kari yé ne n céri re tó nsímé-sei pite le ye lē. Lēlee yé kó tíyese arí ne tiróp̄so Uléecaa keyu-i n we. ²⁰Asei kecáá, m̄pá lin ne sir̄fa kémeé ró n túhaane re tó akópe wale, Uléecaa ye sir̄fa fele un kó m̄pá yo nyu. ²¹Pinésáne, in te líka áí ne sir̄fa kémeé ró túhaane re tó akópe wa, tiróp̄so karí ne Uléecaa keyu-i we. ²²Kari uisé m̄ m̄l̄lē t̄́n kó lēlee ne u n sá wai nnya, tó ye t̄́n yo mpuri u m pise, tó ye ukemeé li yenle. ²³Uisé iyee nnyí re tóké ne Ukepipi Yeesu Kirisi kefa tene ari kó n lakaane yare kuu isé ró m̄ pa. ²⁴Nkó yee uisé iyē n t̄́kilē ne Uléecaa ye p̄nelenle un ne we, Uléecaa p̄ɔn kó ukemeé we. Unfaasone kuu ró n̄ he mee ró nyíselē te tó p̄nelenle t̄́n ne we.

Íye kapi ye ne Uléecaa Nfaasone ceri?

4 Pinésáne lala kecire, áni kape ye mese ne mese pē nnéi pēe ye m pólólē

te Uléecaa Nfaasone ye pikemeé wele nkó ñmurei. Amá ani ye pi peē kelene ani yenu re li nsímései née ái nsímései. Asei kecáá, antepuye nōome ye ketē kecáá kulúí leemele. ²Lē kani yéé ne n céri re Uléecaa Nfaasone ye unyine kēmeé we ye nmí: Úye un tinhaa re Yeesu Kirisi ye pansela kesoipipi úú ne ketē nté weri, li nyíse re Nfáasone ye ukemeé wele. ³Nkó yee úu ye lē tinhaa ye nyísele re Nfáasone ñn ukemeé we, amá Kirisi ulaarō yee u te. Nō kō te u weme. Ticurruu u ketē kecáá pikáme masile.

⁴Amá nō sinéwá, nō ne Uléecaa pikó le, nō kō antepuye nōome feriyele. Nfáasone mee nōkenémee n we ye Kirisi ulaarō fele. ⁵Pinōome pee ketē nté pikó le. Lē nnya kapi ketē nté pikó meco símisi, pē pin kō kutu pi colē. ⁶Amá tó ne Uléecaa pikó le. Nkó yee Uléecaa n nyu yee ye kutu tó rico. Amá nkó yee úu Uléecaa ukó, úu ye kutu tó rico. Lē kari ye ne ceri kei ke nsímései Nfaasone nn n we ne kei ke nnōome nn n we.

Uléecaa ye nla le

⁷Pinésáne lala kecire, Uléecaa kēmee ke nla nn léeri. Lē nnya, li pise re tōké n lakaane. Usoi nkó yee uuco n la ye Uléecaa ukó le un kō Uléecaa nyu. ⁸Uléecaa ye nla le. Nkó yee úu uuco n la úu Uléecaa céri. ⁹Uléecaa ye Ukepipi cireníje ketē kecáá tummele re keké nfáa fale ró he. Lē kuú ne nyíse re u ró lalē. ¹⁰Nla mmē ne ne mmpehē le. Ái tō Uléecaa la, amá uyee tó la uu pee Ukepipi tumti ake kemecire kpísi ake aróképe kecáá he yare inyōonsesee aké ne aróképe ró sárei.

¹¹Pinésáne lala kecire, in te lē ke Uléecaa uu ró la, li pise re tōké kō n lakaane. ¹²Úka úu Uléecaa yénaalē. Amá tōn n lakaane, tó ne Uléecaa ye pénélenle un keróméé we, unla nn kō kerómee yipaalē.

¹³Uléecaa ye Unfaasone ró hele. Lelee ye nyíse re tō ukemeé wele uyē un kō tó kēmeé we. ¹⁴Tó ne yenle ari kō n símisi re Saa ye Kepipi ketē kecáá tummele re keké písoi ayu lo. ¹⁵Úye un n ceri un tinhaa re Yeesu ye Uléecaa Kepipi le, li nyísele re liute uyē ne Uléecaa ye pénélenle un ne Uléecaa kēmeé we Uléecaa pōon kō ukemeé we. ¹⁶Tó ne yenle ari céru re Uléecaa ye ró lalē arí ne kefa tene.

Uléecaa ye nla le. Nkó yee nla m má ne Uléecaa ye pénélenle pin ne we, Uléecaa un ukemeé we, uyē un kō Uléecaa kēmeé we. ¹⁷Tōn nla m má ne nketo-pō, tó fe arí ha keyáa kē ke Uléecaa úú ne ró n túhaanene ne tirópōo n we, ke irósoi kari ketē nté n le ii Kirisi ikó meco n we nnya. ¹⁸Nkó yee nla m má úu ye iwame n wai. Nla mee n we ne nketo-pō yèè iwame lakasele. Iwame yèè nyísele re usoi kewuu ye túúni re pi yé kutu u ripasa. Lē nnya, nkó ke iwame ii n we nla ñn nyam ne nketo-pō.

¹⁹Amá in tō, tō Uléecaa lalē re uyee mefoi ró la nnya. ²⁰Úye un m maa re: “Ne Uléecaa lalē”, un kō pee uusoico ipuri yulu, liute ye unōome le. Nkó yee úu usoico kuu n nyáni n la úu yé fe uké Uléecaa kúu n nyáni n la. ²¹Kirisi ye kō pee isé ró hele re nkó yee Uléecaa n la uké kō uusoico n la.

Nfatene mee nnaŋe kapi ye ne n feriyē

5 Nkó yee ne kefa n tene re Yeesu ke Uléecaa uu wée ye Uléecaa kepipi le. Nkó yee usáa n la yèè kō usáa siwá n lalē. ²Tōn Uléecaa n la, tōn kō uisé n tikilē kai yé nyíse re tō Uléecaa siwá lalē. ³Uléecaa isé pimúlé kēmee kai ye nyíse re usoi ye Uléecaa lalē. Uisé fi kō pee páápú. ⁴Mpá Uléecaa kepipi kéye ye ketē kecáá likó nnaŋe feriyele. Ntófatenē nnya kake ye feriyē. ⁵Wóo ye fe uu ketē kecáá likó feriyē, insá uyee ne kefa n tene re Yeesu yee Uléecaa Kepipi?

Yeesu kecáá aseéra pilese nsímé

⁶Yeesu Kirisi yee ketē kecáá ka ne míni ne ménye. Ái míni ηmane kuú ne ka, amá míni ne ménye kuú ne ka. Nfáasone mee lē símisi. Nfáasone mee nsímései ute. ⁷Lē nnya, píseérakóó ye pitaani le: ⁸Pepée nní Nfáasone ne míni ne ménye. Piketaani ye kó ηmureile ne nsímései ye mu. ⁹Pisoi yèè aseéra lesele ari ηmurei. Uléecaa rinóó kuu rinháa ye kó pée lē fele. Uyee Ukepipi kecáá aseéra lese. ¹⁰Nkó yee Uléecaa Kepipi ne kefa n tenelē ye aseéra nyē ukefa-i yekeilenle. Nkó yee úu ne kefa n tene ye waise re Uléecaa ye unóome le, kúu rinóó tē ke Uléecaa uu Ukepipi kecáá rinháa ne kefa n tene nnya. ¹¹Uléecaa ye nfáa teneciré róó hele. Ukepipi kémee ke nfáa mmē nní we. ¹²Nkó yee Uléecaa Kepipi kē n nyu ye nfáa teneciré mále. Nkó yee úu Kepipi kē m má úu kó nfáa teneciré má.

Nfáa teneciré kecáá nsímé

¹³Nóó mpí nóó nní Uléecaa Kepipi ne kefa n tenelē, nóó kam títelé tē wáipó re ani ceri re nóó nfáa teneciré mále. ¹⁴Tón ne Uléecaa n tálē, tón ye umela kémee u

m píse, u ye ne ró kónle. ¹⁵Tón n nyu re ímpá yo kari u píse u ye ne ró kónle, tó kó nyule re tó lē kari u m píse piyéne masile.

¹⁶Usoi un umárecó n yē un akópe nyee áa ye ne nkóó n ka n wai, uké ukecáá Uléecaa yáási uké nfáa u he. Pepée ye akópe nyee áa ye ne nkóó n ka n wa ηmane kecáá kam te piké ye Uléecaa yáási. Akópe anyine yèè ne nkóó kale. Ái pepée ye akópe nyee ye ne nkóó n ka n wa kecáá kam te ani ye yáási.

¹⁷Ímpá mewai kópe méye ye akópe le. Amá ái akópe nnéí nyee ye ne nkóó ka.

¹⁸Tó nyule re usoi nkóó yee Uléecaa kewā úu ye akópe n wai. Uléecaa Kepipi yèè kericuruu kecáá m pañenle, ukpááree Setani úu ye ke rica. ¹⁹Tó nyule re tóó ne Uléecaa pikó le, ketē nnéí pikó póón ukpááree Setani nnañe-i pansente.

²⁰Tó kó nyule re Uléecaa Kepipi ye kale ake mesóho róó he tóké ye ne Uléecaa yíkíyiki céri. Ukepipi Yeesu Kirisi kee tó ne Uléecaa yíkíyiki uyē tipéne tón ne we. Yeesu Kirisi uyee Uléecaa yíkíyiki. Uyee nfáa teneciré. ²¹Nóó sinéwá, ani nóómené-círe ne piléé tí.

Títelél lírū ke Yohani uu n wóí

Lélee rítelél ntí kémee ní we

Títelél lírū ke Yohani uu n wóí ye rítelél le ke Yohani uu “Unósi” ke Uléécaá uu n wée ne usipipi n wólu. Picó ye músu re li yé Uléécaá icápine ne ikemee pikó kuú ne máne. Li rikemee nyísele lē kapi yé ne picélaa nōome n sōne.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwale ye pepée rítelél ntí n kééni símisile re piké nsímései ne íla kémee isoi n le (1-6).
2. U re pisoi piké ne pepée Uléécaá icélaa memíi n céesi pimécire tī (7-11).
3. Uléécaá icápine inyine pikó iyáhaa kuu pē kuu nté n wólu palē (12-13).

Iyáhaa

1 Né Yeesu Uléécaá icápine uwéése, née pó Kiriya ke Uléécaá uu n wée ne sipópipi kam í la ne kefa kese rítelél ntí wólu. Ái menécíre née nó la, amá mpí nnéi pē nnésímései n nyu ye kó nó lale. ²Tó nó lale re nsímései ye kerómeé we nnya. Mesére knn yé kó kerómeé n we. Ne nó yáasi!

³Sáa Uléécaá ne Ukepípi Yeesu Kiriisi yé ípéelée ró nyíse, apí nfanare ró nyíse apí kó nkíñniye ró he tóké ne aseí ne íla kémee m pénelē.

Nsímései ne íla kecáá nsímé

⁴Kam n yé te sipówá kecōpe sinyine ye nsímései tikilenle yare ke Sáa Uléécaá

uu rinóó ró n he mecó, li meyansei né larisile. ⁵Ne nkpéni pó Kiriya pise re tóké n lakaane. Ái isé fale kam wólu nen pó pápólē. Isé iyē kari hái kékoraane-me ní yósi ye nyi. ⁶Íla ye pise re tóké Uléécaá isé n tikilē tōn ne sōne. Kei ye isé iyē kari yé n tíkilē tōn ne sōne yare kuu kékoraane-me ró n céesi. ⁷Pinóome kullí ye ketē kecáá lonaalenle pin kesu re Yeesu Kiriisi úu panse kesoi pipi yikíyiki úú ne ketē kecáá weri. Kei kapi ye ne ceri re uyeē lē n wai ye unóome le un kó Kiriisi ulaaró. ⁸Lē nnya, ani nómenécíre tī ísōne, áni kape ne pírókei nnéi kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liiheē nnéi yósi.

⁹Nkó yee úu Kiriisi icélaa m múílē uké iketo ñmane ne m pālē, un pē fáuselē, úu Uléécaá kupénecó kémee we. Nkó yee Kiriisi icélaa m múílē ye Sáa Uléécaá ne Ukepípi ñmureile. ¹⁰Úye un nókenémeé n ka unsá icélaa iyē ne n hapó, áni kape nókenéyo-i u yósi, áni kape kó u yáasi ricuruu. ¹¹Úye un u n yáasi, li wa yare u ne uyē pē kesé umewai kópe mē kémee we.

Nsímé tōrō

¹²Ne nsímé meyá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelél ne kéwale ne lē wa. Ne lale ké nókenémeé hapó ari pē n nyáneine nen ne nó símisi tóké ne mpóonare m má ne kēto-pó nnya.

¹³Upóyéinsí ke Uléécaá uu n wée si-wā pó ne kó pó yáhaapó.

Títelé táánũ ke Yohani uu n wõi

Lēle rítelé ntí kēmēe ní we

Utisi unyine kapi ye n sée re Kayusi ke Yohani uu rítelé ntí wõi. Ári ukecáá nkóńka nyu, insá kuu Nléécaasimé ne ase i n tíkile ģmanē. Umewee ye ne Tiyotirefu mekó kóólelenle. Tiyotirefu ye icápine kēmēe úyukóó unyine le ke Yohani uu n kési.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwale ye Kayusi pakarente, ase i kuu n tíkile ne pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirefu nsē ye nfasimé u tanaalenle (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sone nkó símisile (11-12).
4. U símaapó re u yé pi rilóólú uu kó iyáhaa pi papó (13-15).

Iyáhaa

1 Né Uléécaá icápine uwéése, née pó Kayusi kam ní la ne kefa kese rítelé ntí wólu.

²Unésáne lala kecire, ne welu re póké mpa yo kēmēe kéyu n sí póké kó isare n láárú yarē kaa nní Uléécaá ncee kēmēe kéyu n sí meco. ³Pirómáreco pinyine ye nté kale api né símisi re nsímése i ye kepómeé wele, pón kó nsone n tíkile. Li rinékíġ niġukusele meyíkíyiki. ⁴Líka á i ye rinékíġ niġukuse ai tósu kam yé ní kó te sinéwá ye ase i tíkile.

Kayusi ye ase i tikilenle

⁵Unésáne lala kecire, pó ye pón yo n yekei re pó wa, pó ye nyísele re pó

asei ute le aá ne Kirisi pikó li wai, mpa pin kucóyu pikó. ⁶Pi Uléécaá icápine pikó keyu-i níla kaa pi n nyíse kecáá símisile. Pón n fe pón pi n lé yarē kai Uléécaá kēmēe m pise piké ne pincee rinóġ, li nyamle. ⁷Upíma pikei nnya kapi ncée tíkile. Ápi pepēe ápi Uléécaá n nyu anipe-i líka yósi. ⁸Lē nnya kai pise re tóké lipite pē lé, tó ne pē tóké ne kesé nsímése i n yóólē nnya.

Tiyotirefu ne Temetiriisi

⁹Ne Uléécaá icápine pikó kételépi wóile. Amá Tiyotirefu yēe íyukóó picó kecope ní la úu ró yósi. ¹⁰Lē nnya, nen ha píyei n hapó, ne mewai kuu n wapisi un kó kerócaá nsímé kópe símaankee keenkeene. Lē á i nkpáni u tu. Úu ye kusáne pimáreco pēe n sónaapó wa, úu ye kó ģmurei re pepēe piwai ní la piké wa, uu kó pēe Uléécaá icápine-i pi lese.

¹¹Unésáne lala kecire, kape ye ne líkópe piwai yíraane, amá a ye ne lisone yíraane. Nkó yēe lisone n wai ye Uléécaá ukó le, nkó yēe akópe n wai úu Uléécaá nyu.

¹²Mpa úye ye símisi re Temetiriisi ye isoi sone lele, há i ricurruu nsímése i mee ukemeé ní we ye nyísele re u isoi sone lele. Tó ne kó ukecáá lé símisile. Pó kó nyu re lé kari ukecáá ní símisi ye ase i le.

Iyáhaa tóroo

¹³Ne nsímé meyá mále ké pó wóipó, amá am la ké rítelé ne kéwale ne lé wa. ¹⁴Ne lala ké nfáni pó yé, ari pēe n nyáneine tón ne símisi.

¹⁵A ne nkíġniġe n we.

Pipósáne re ké pó yáási. A pirósáne yáási, aa pinné i mpa úye uiyáhaa u pa.

Títelé ke Yuuti uu n wóí

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Kirisi pikó nnéi ke Yuuti ritelé ntí arí ne máne. Tinsímé ne Piyee ritelé lírú nkó ye lale nké nse. Pepee icélaa nɔɔme n céési pin nsé kópe sɔne kuú ne atɔpi wai.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lélee rítelé ntí kémee ní we (1-2).
2. Pepee icélaa nɔɔme m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké náa ne nfatene kéméé n ñmɔ́púlē (17-23).
4. Uléécaá yee ipakare te (24-25).

Iyáhaa

1 Néee Yeesu Kirisi ukeikó ne Yakupu uwā kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí ke Sáa Uléécaá uu nní ní sée kam títelé wólu. U nó lale uu Yeesu Kirisi anipe-i nó wai re uké nɔ́kenécáá m pailē. ²Uléécaá uké nfanare nó nyíse uu kɔ nkíññiñe nó he uu kɔ meyá nó n la.

Pepee nnɔ́mesimé n céési kecáá nkó

³Pinésáne lala kecire, ne peé lale ké lē ke Uléécaá uu kesé tó ne nnó ayu n lo kecáá rítelé nó wóipɔ. Ne nkpéni yé te li meyíkíyiki pise re ké nní nó wóí ké ne nfatene atɔpi kéméé nó n ñmɔ́púsélē. Uléécaá ye mecíreníñe nsímé mmē ke upikó apí ne kefa n tene pamele.

⁴Ái líka nnya kam lē símisi, simúñé kópe pisoí pinyine ye riséé ne nó cɔ́hɔnelenle. Pi Uléécaá ipéelēe waisele yare ncée kuu pi he re piké mewai kópe ne piripɔ n wai. Urócélaa cireníñe ne Urópiima Yeesu Kirisi kapi lē yulu. Háí mekee-me kai wólaalē te akpanii nyee pilikó.

⁵Mpá kani nní pinyuwe m málē, ne la ké nó léise re Upíima ye pee

mekee Isirayeli pikó riyu lɔle Esipiti ketē kecáá, amá uu pee limemáá tíyese pepee ápi pikecɔpe ne kefa u n tenelē api kpíni. ⁶Piléécaatume pinyine ye peé ne Uléécaá wówsile re ketóne ke-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, api pee pimécire ketóne conse. U kɔ pē kuñmaha kemee-pɔ tonselenle pin mesére pahaalē líké ha ne keyáa ké kuu pitúhaane pi n sɔnti tu. ⁷Ani Sotom kuyu ne Komɔɔri kukó ne ayu nyee ne a n kólē nkó léise. Piléécaatume meco mmé ke kei pikó apí pee méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicɔ piké n sói. Lē nnya ke Uléécaá uu kutu pi ripasa uu nna teneciré kéméé pi sáɔɔ. U lē wale re mpá úye uké kei yé uké ne umécire tí.

⁸Lē ke pepee nní ne nó n cɔ́hɔnelē pɔɔ kɔ we. Simúñé kópe sin pi n leeme, api pee piipiñe lilala ne pimécire mékperinkpe n wai, ápi kɔ Upíima nnañe waiselē, pin keyómecaa-pɔ linanñe-nanñe lámaankée. ⁹Moisi ye pee kpule, Uléécaatume wéése Miseeli ne Setani api ukecáá cēñesi. Pi pee pásainele re wóo yé u kpísi. Ḿpá ne lē, Uléécaatume wéése Miseeli ricuruu úu kaha uké Setani lámaankée. Amá nse kuu u maa re: Upíima uké kutu pɔ ripasa. ¹⁰Amá pisoí pē pɔɔ, lē aseí kápi n nyu kapi ye lámaankée. Lē kapi isee meco méwoo n nyu lee pi kopaalē. ¹¹Íwe kapi topori! Kayee ncee nɔɔ kapi tík-ilē. Siwóó nnya kapi pimécire kpísi api mpɔ́leece tikise Palam meco. Kapí ne Uléécaá n kēñene yare ke Koree uu n wa meco nnya kai pi ritékéé. ¹²Kei kani ye n cápine re nɔ́ké memáreco iluke li, pepee ye nórínéyu kpu. Kei ke pē api ye pimela anyá súkei, ápi ne úka kutu cɔ́lē. Pi we yare ahope ke kuyɔ aku n kpáúílē. Pi kɔ wele yare kuléé nkú kpée áku ye m mári, ḿpá lin kuimaretuñe n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pee lē kpu. ¹³Mínimaa kéméé ániwalé pape-pape kapí ne menyíne we. Pi ye pimewai kópe lesele api yánesi yare

ke ániwalé aa ye míni kuwálé n yánesi. Pi kɔ wele yare awárepi nyee méwoo n sónesi. Lē nnya ke Ulééca uu kuɣmaha píima-i ketóné pi he re piké kei mesére n tū.

¹⁴ Pirókpure kémeé, Enɔki ye Atam siyase kémeé kunai sééi-sééi ukó le. U hái mekeé-me písoi pē kecáá maa re: Upíima ye wemele ne upileecaatumé kulúú ¹⁵ piké ne písoi nnéi túhaane. U yé pi-waikópekɔ́ akópe pa, mewai kópe nnéi kapi n wa nnya. U yé kɔ pikópekɔ́ pē áyu n wéési alē kapi u n lámaankee kecáá akópe pi pa. ¹⁶ Písoi pinyine ye pi pē mesére n ηmúlaankeé. Ái píikai pi láárú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi n-yuwélaasimé símaankeele pin ne písoi kahaankeé re piké linyine pikemeé yé nnya.

Kirisi pikó nsē kecáá nsímé

¹⁷ Amá ń pinésáne lala kecire, nóké ye nsímé ke Urópíima Yeesu Kirisi pitume api mekeé-me nɔ rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye pē nɔ n yóólē te: Ituɣe tɔɔɔ kumúɣé kun n tu, pinyine pē písoi n sényi yé kam, ápi yéé pilikáipi-káipi nnya Ulééca wuri. ¹⁹ Pēpē pikóólen-

tene písoi kecɔpe tanaalē. Lē ke piri-curuu api m músu ηmane kapi wai. Ulééca Nfaa ń pikemeé we. ²⁰ Amá ń pinésáne lala kecire, nóké nómenécire n ηmóópúselē nɔn nfatene sone ke Nfáasone nn nɔ n he nnaɣe ne keyóme yáási. ²¹ Ani Ulééca nla kémeé n we nɔn mé te Urópíima Yeesu Kirisi ye unfanare nnya nfáa teneciré nɔ he.

²² Ani ye pēpē ne n we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lɔ ani nna teneciré-i pi lese. Ani ye kɔ picɔ íwe té. Amá ani nómenécire tí, áni kape ye pilikó líka ne rikɔ, aí ne pimelape ke pimewai kópe ame m póriinkeé péne.

Ipakare tɔɔɔ

²⁴ Ulééca ye nnaɣe mále uké ne nɔ n léraalē áni yé píikai loó, uké kɔ ne kei káni yé ha akópe m má nɔ ha, ai kɔ nɔ n láárú aní ha ne umeyɔɔpi kémeé u yenu. ²⁵ Uyee Ulééca Cireníɣe, uyee ne Urópíima Yeesu Kirisi ritiki uú ne aróyu lɔlu. Kaí ne ńpá píyei-me n kpíime ne neni-me ne ńpá píyei-pɔ, uyee nímule ne ríyu ne nnaɣe ne meyóɔpi mesére te! Amí!

Yohani Meyene

Lelee rítelé ntí kémee ní we

Yohani yee rítelé ntí wói. Kumúnjé kpe-i kuu rítelé ntí ní wólu, míni kepáápáá ketē kē kapi ye n sée re Patimōsi-i kuú peé we. Pée mekee Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketuñeleeme-mē we. Kumúnjé kpe-i ke Rōm uyōopi uú pée Kirisi pikó wéekuselē. Uléécaá icápine iseei in-yine kuu rítelé wólu. Méyene kulúí ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mewai kópe linan̄e-nan̄e feriyē ne kētō-pō nkó ke méyene mē ame símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye umecire lese uu nyíse re u Kirisi yee nkpo kémee n yisi utume le (1:1-8).
2. Átelé aseei kapi Uléécaá icápine yee pée mekee Asii keteni-i ní we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mewai kópe linan̄e-nan̄e feriyē (4-20).
4. Ketē fale ke Uléécaá uu piléseme ní la kai áyu tōrō kémee ne máne: lelee keyómecaa fale ne ketē fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umecire Yohani nyíse

1 Méyene ke Uléécaá uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó lelee nfáani n sǒnti nyíse. Lē kuú ne uutume n tumme re uké uukeikó Yohani nyíse. ²Yohani ye lē nnéí ke Yeesu Kirisi uu u n nyíse yenle uu kó yóó re Uléécaá Nsímé ye mu. ³Uyee nsímé mmú ní kéeini ne pepée anóo nnyé nyee lelee masí kepire-pō n waine nkó kutu n cólē pin kó lelee nkemee n wólaalē múílē ye pínarekome le! Li we re itun̄e ye tule.

Pi Uléécaá icápine iseei yáasi

⁴Né Yohani, née Uléécaá icápine iseei iyee Asii kuwélé-mē ní we wólu nen i yáasi. Uyee ní we, un kó pée mekee-me we, un kó weme, ne ifáa iseei iyee uriyōōpitū keyu-i n tū piké ípeelée ne nkíññiñe nó nyíse. ⁵Yeesu Kirisi ye úseérakó le yee nsímései m má. Uyee pikpōkpō kecōpe mefoí nfáa yē. Uyee ketē nté piyōōpi uwéése.

Uyee ró la uu umenye ne arókpópe heere. ⁶Uu tíyese ari pansē mpuri mee Usáa Uléécaá inyóōnse n wai. Uyee ríyu ne n-yóōpinañe te m̄pá píyeyi-pō. Amí.

⁷Uyee nkó ahope kémee weme. M̄pá úye ye u yenuñe, aí ne pepée uilúkē n luri péne. Ketē nnéí isoipuri yé uyē nnya nkpo tone. Eee, lee ni, amí!

⁸Upíima, Uléécaá ye maa re: Née Ufoí ne Utóōrō, uyee ní we un kó pée mekee-me we, un kó weme, ínnañe nnéí Ute.

Lē ke Kirisi uu Yohani n nyíse

⁹Né, núnémáreco Yohani, tó ne nnó tōo kesé Uléécaá iyōōpi kémee ní we, tó ne nnó ye íwe lele tōn ne Kirisi kupéneco kémee ñmóópúlē. Míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Patimōsi kémee kapi ne ínnañe né ha re ne Nléécaasimé yóólē nen kó Yeesu kecáá aseéra lese nnya. ¹⁰Nfáasone nn Upíima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am pée kenépire-mē metē menyine kom men cālē yare rináatōñ metē, ¹¹men tee re: A lē kaa nní ní nyáni rítelé rinyine kémee wói aa Uléécaá icápine iseei iyē papō. Iyee nní Efeesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatiiri ne Sariteesi ne Filatelifii ne Lawutisee ikó.

¹²Am̄ ñmeelú ké uyee ne né n símisi yē. Kam tiññmeelú, am sífiráa sitōsi siseei kapi ne wura n wa yenu. ¹³Unyine yee kesoiipipi ne menyine ní we un sífiráa sitōsi sē kecōpe we. Kutúkanka caacaa kuú pée tanaalē un tikíñ kecáá kútam-

pálá kapi ne wura n wa télē. ¹⁴Uriyu ne unnyúpi ye wariyele yare nkume tomé, née yare mpáhame. Uinipee ye we yare inalempi, ¹⁵uana an we yare nweni ηmωhω mee n wa yare n nna kémee ri-wōηωle, umetē pōn we yare míni píima menyine iwōō. ¹⁶U pēe ukunipe luke-luke ne awárepi aseei múflenle, titéhe ne kenōopi píj-píj ne meyele meté tin unno-i léeri. Ukeyu ye peé wele yare ntupe mee tore. ¹⁷Kam u n yé, am uana metene lolu yare ne kpule. Uu pēe ukunipe luke-luke kenécáá láa uu re: Iwame íi kape pó wa! Née Ufoi ne Utōrōō, ¹⁸nen kō nfáa má. Ne pēe kpule, amá née nkó ne nnéfáa mpá píyei-pō. Ne nkpō ne pikpōkpō kelō kehánne múflenle. ¹⁹Lē nnya, a lē kaa n yé woi, lelee ní we ne lelee masí kepire n sónti. ²⁰Awárepi aseei nyē kaa kunénipe luke-luke kémee n yé ne sífiráa siseei sitosi sē kapi ne wura n wa aseii nyee m pékaalē ye nnyé: Awárepi aseei nyee piléecaatumē le pēe Uléecaa icápine iseei iyē kecáá m paflē. Sífiráa siseei sitosi sē pō ne Uléecaa icápine iseei le.

Nsímé kapi Uléecaa icápine iyee Efeesi-pō ní we n wōipo

2 A uléecaatumē yee Efeesi-pō Uléecaa icápine kecáá m paflē wōipo re uyee awárepi aseei ukunipe luke-luke kémee m múflē, uyee sífiráa sitosi siseei sē kapi ne wura n wa kecōpe n sóne ye maa re: ²Ne mepōwai ne pipókei ne pipōηmōpú nyule. Ne nyule re áa ye pikpááree kecáá rikpá. Pō pēpēe n tee re pi pitume le ápi kō pēe pitume peenule aa yēnu re pinōōme ye pi. ³Pō ηmōpúpenle. Pō rinényíri nnya íwe lile ái kō pēe pō feriyē. ⁴Amá mmē kam ne pō n cési yee re áa nkpéni náa foí kaá pēe m má kénécáá má. ⁵A léise kei kaa n loó, aa apókōpe kepire tō, aa mepōwai foí piwai pele. Insá lē, né kepóméé kam am kēpófiráa ketōsi keketone-i yukuse, in te áa

apókōpe kepire ritō. ⁶Amá lelee kepómee ní nyaám yee re pō Nikolayitiye mewai ke-sule yare ke née kō me n késu mecō.

⁷Úye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléecaa icápine n símisi kutu ricō. Nkō yee n feriyē kam kuléé kpēe ye nfáa n he kun Uléecaa kémee-pō we apipi pane uké li.

Nsímé kapi Uléecaa icápine iyee Simirini-pō ní we n wōipo

⁸A uléecaatumē yee Simirini-pō Uléecaa icápine kecáá m paflē wōipo re Ufoi ne Utōrōō, uyee pēe n kpu uu nkpéni pēeri un nfáa má ye maa re: ⁹Ne mpótóosi píima-i kaa ní we ne ipōwe kaa m má nyule, pōn kō ne umámá. Ne kō nkōpe ke pēpēe n tee re pi Pisuifi le api kepócaá n símaankeē nyule. Pi kō pēe Setani icápine pikó le. ¹⁰Kape íwe iyē kaa n lenē kewuu n túúni. A kō te kuníri yé nōkenécōpe pinyine kukpaniilee tā kuké ne nō m peikee nnya. Li yé kō siyáa kefi kémee nō wéékuse. A aseii ritiki, mpá lin nkpō ye mu, ké pēe nfáa pō he re pō feriyē nnya. ¹¹Úye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléecaa icápine n símisi kutu ricō. Nkpō lírū nn uyee n feriyē líka waine.

Nsímé kapi Uléecaa icápine iyee Perikam-pō ní we n wōipo

¹²A uléecaatumē yee Perikam-pō Uléecaa icápine kecáá m paflē wōipo re uyee ritéhe ne kenōopi píj-píj ne meyele meté m má ye maa re: ¹³Ne nyule kei kaa ní we. Kei ke Setani riyōōpitū pō kō we. Áa rinényíri kesi, áa kō kefa kaá ne né n tenelē fóm, mpá siyáa se-i kapi unékeikó Antipaasi yee aseii níkilē nōkenémee kei ke Setani uu ní we ní kpu. ¹⁴Amá mmē kam ne pō n cési ye kō pēe mmú re: PISOI ye kei we, pin Palam icélaa múflē. U Palaki céesi re uké ripine wa Isirayēeli sipipi siké inyōōnsesare li siké kō iwásánkaí n wai

liké ne kelólé-mē si ha. ¹⁵Limecɔ ke pɔɔ kɔ pisiɔ má pɛe Nikolayitiye icélaa n tíkílē. ¹⁶Lē nnya, a apókópe kepire ritɔ, insá lē né kepómee hapɔ am titéhe kam nnɔɔ-i n wailē ne atɔpi pɔ wai. ¹⁷Úye un ukóme, uké lē ke Nfáasɔne nn Uléécaá icápine n símisi kutu ricɔ!

Nkó yee n feriyee kam Uléécaá iluke "yee m pékaalē ne ripare tomé hene. Tinyíri fale rinyine tee ripare tē kecáá wɔlaalē. Úka úu ri nyu, insá uyē kapi ri n he.

Nsímé kapi Uléécaá icápine iyee Tiyatiiri-pɔ n̄ we n wɔipɔ

¹⁸A uléécaatume yee Tiyatiiri-pɔ Uléécaá icápine kecáá m̄ paílē wɔipɔ re Uléécaá Kepipi inipee yee n̄ we yare inalempi, keana an kɔ we yare nweni ηmɔhɔ sɔne ye maa re: ¹⁹Ne mepɔwai ne mpɔla ne mpɔfatene ne pipókēi ne pipóηmɔɔpú ne mepɔwai tɔɔɔ mee mefoí kulúu n fe nyule. ²⁰Amá mmē kam̄ ne pɔ n cési yee re pɔ unósi Yesapeeli yee n tee re u antepu le riyá un pinékeikɔ kírāsente re piké méwoo méwoo n wai pin kɔ inyɔnsesare le. ²¹Ne u yálenle kelene re uké uakópe kepire ritɔ, amá úu la uké uiwásankaf̄ mewai mē kepire ritɔ. ²²Áa yēe! Ne nní lē u ne pepee kesé iwásá n wai kefine kecáá sáne piké íwe píima li, in te ápi pimewai mē kepire ritɔ. ²³Né tíyese api usiwá kóni. Uléécaá icápine nnéí yé pɛe céri re nēe ye usoi kemúné ne ulilala lēe m pékaalē perei am céru. Ne kɔ mpá úye mewai kecáá ulikɔ u pane.

²⁴Amá n̄ Tiyatiiri pikɔ picɔ mpí, nɔɔ ye áni nní icélaa iyē n tíkílē, áni kɔ lē kapi n tee re Setani likɔ lēe m pékaalē céri, ne maa re am̄ n̄ n̄cɔni n̄ka n̄cɔ cɔn-

sene. ²⁵Amá ani lē kani nní m̄ má anípe keté m múílē ké ha ne peeme.

²⁶Uyee n feriyee, uyee menéwai rim-múlú ne kété-pɔ kam n̄nape kam unésáa kéme m má pane. Uyē kam isoipuri kecáá n̄nape pane. ²⁷Uyee keweninaapi ne isoipuri iyē sénine, uu kɔ i foresi yare sipérétúhu. ²⁸Né kɔ rimarewarepi u he. ²⁹Úye un ukóme, uké lē ke Nfáasɔne nn Uléécaá icápine n símisi kutu ricɔ!

Nsímé kapi Uléécaá icápine iyee Sariteesi-pɔ n̄ we n wɔipɔ

3 A uléécaatume yee Sariteesi-pɔ Uléécaá icápine kecáá m̄ paílē wɔipɔ re uyee Uléécaá yee ifáa iseei ne awárepi aseei n te ye maa re: Ne mepɔwai nyule. Pɔ rinyíri yenle re pɔ nfáa má, némpákane pɔ kpuwaalenle. ²A nnɔni kéme yisi aa pepee n̄ we pin kpi ikari waise ápi kape ne n kpí nnya. Ám mepɔwai yē men Unéléécaá inipee-i nyam̄ ne meketɔ-pɔ. ³Lē nnya, a lē kaa nsímé n̄ yɔsí ne lē kaa n kó léise aa akópe kepire tɔ. Pɔnsá n nyáni, ne sántile yare uyaa, áa yé pɛe céri itunje iye-i kam yé pɔ rinkáikai. ⁴Mpá ne lē, pɔ kɔ pɛe Sariteesi kei pisi mále pɛe ápi piilú mékperinkpe m póriinkee. Pi yé ilú tomé tā, tɔ ne pē arí ne n sɔne re pi ne lē sá nnya.

⁵Lē nnya, uyee n feriyee yé ilú tomé tā, am̄ yé urinyiri nfáa ritelē s̄kémee t̄inne. Né Unésáa ne piléécaatume keyu-i u céri re u unékɔ le. ⁶Úye un ukóme, uké lē ke Nfáasɔne nn Uléécaá icápine n símisi kutu ricɔ!

Nsímé kapi Uléécaá icápine iyee Filatelifii-pɔ n̄ we n wɔipɔ

⁷A uléécaatume yee Filatelifii-pɔ Uléécaá icápine kecáá m̄ paílē wɔipɔ

^{†2:17} Uléécaá iluke: Iyē kapi ye pɛe sée re maani Méleepɔ ritelé kéme: Méleepɔ 16:32-34.

^{§3:5} Filipu 4.3

re Uléécáa ukó ne Uyíkíyiki yee Tafiti kehánne m múílē, Uyee ye n hánne úka úu yé ha pée n hánesi, Uyee ye n hánesi úka úu yé ha pée n hánne ye maa re: ⁸Ne mepówai nyule. Áa yēe, ne kepóyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónaŋe nín piye. Pó kó nnésímé rimúlúle áa kó rinényíri kesi. ⁹Áa yēe, ne Setani icápine pikó apónípe-i waine. Pi ye maa re pi Pisuifi le, ái kó pée lē. Pi kiraasele. Áa yēe, né tíyese apí weri api kepónyále-i wúla api céru re ne pée pó lalē. ¹⁰Kaa nní nnésímé mee ye rinŋmóópúse rimmúlú nnya, né né kó ipeikeetuŋe iyee ketē nnéi kecáá n sánti iké ketē pikó peikee kémeé pó rimúlú. ¹¹Ne nfáani sántile. A lē kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne lē kaa n feriyee api pó he pó n yósi nnya.

¹²Né tíyese Uyee n feriyee uu Unéléécáa Keyo kémeé panse nléri cire-cire, úu yé pée píkai kei le. Né ukecáá Unéléécáa rinyiri ne Unéléécáa kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómecáa-pó Unéléécáa kémeé n léeri woi, am kó rinényíri fale wolu. ¹³Úye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléécáa icápine n símisi kutu ricó!

Nsímé kapi Uléécáa icápine iyee Lawutisee-pó n we n wóipó

¹⁴A uléecaatume yee Lawutisee-pó Uléécáa icápine kecáá m paílē wóipó re Amí, úseérakó yee aseí m má un kó uy-íkíyiki, un kó lē nnéi ke Uléécáa uu n wa kekoraane ye maa re: ¹⁵Ne mepówai nyule. Áa niŋú áa kó tolú. Amá pón peé n fe póké n niŋú née póké n tolú! ¹⁶Lē nnya, kaa nní m páipailē, áa kó niŋú áa kó tolú nnya, né kúúkee am nnénó-i pó léseri. ¹⁷Pó ye maa re: Ne umámá le, ne memá yénle, líka ái né párilē, áa kó pée nyu re ipóco ye íwe wele, pón wariye, pón íwe má pón nyiinlē pón kó meŋmane we. ¹⁸Lē nnya kam mesóho pó kpálē te a kenémee wura kapi n sási apí lole cáká-

cáká lo aa pée panse umámá, aa kó ilū tomé lolu aa pée n lapaalē, isei íi kape ne pó n wa re pó meŋmane sóne nnya. Áa kó pite kapi ye inípee riínkerí lolu aa ipónípee kerí póké ne n nyáni nnya. ¹⁹Né, ne ye ne pē nnéi kam n la césile am kó kutu pi pasa. Lē nnya, kape síká wa, a apókópe kepire rito. ²⁰Áa yēe, ne rinóno-i nyenule nen ihánaa pepu. Úye un menétē n kō, un tinóno n hánne, né ukeyo-i lompo tó ne uyē ari kesé iluke le.

²¹Uyee n feriyee kam tíyesene ari tinéyóopitū kecáá kesé tone yare ke née n feriyee tó ne Unésáa tón kesé uriyóopitū kecáá tú meco.

²²Úye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléécáa icápine n símisi kutu ricó!

Uléécáa meyoopi ke keyómecáa-pó pikó api yóm

4 Lē memáá, am peé paí, am ihánaa inyine keyómecáa-pó yenu in hánnelē. Am metē foí memee peé ne né n símisi kom men tee re: A nté ritaáme ké lelee masí kepire n waine pó nyíse. ²Mese ne mese, Nfáasone nn kenécáá súiri am pée riyóopitū tinyine keyómecáa-pó yenu, unyine un tikecáá tú. ³Uyee n tú mewee ye nkpáni yare ripare ŋmē-ŋmei née ríweé meco, kuwamenirí pón riyóopitū tē kóónúlē. Kumewee ye nkpáni yare mehóle ripare. ⁴Ayóopitū afeéré ne ana nyee pée riyóopitū tē kóónúlē, piwéése afeéré ne pina pin akecáá tú, pin ilū tomé tántilē, pin ayóopikow kapi ne wura n wa piayu kecáá kípiilē. ⁵Sikónetéhe ne metē menyine ne ikóne pisenkee ye pée riyóopitū tē kémeé léentile. Sífiráa siseei ye pée riyóopitū tē keyu-mē torele nyaii. Si Uléécáa ifaa iseei le. ⁶Linyine ye pée riyóopitū tē metene wele yare sinípeenyáni-yelépi see mínimaa meco taŋelē.

Lifáakó lina linyine lee keyu-mē ne kepire-mē inípee mpá yei n tóraankeelē ye pée riyóopitū tē kecópe ne rimekaneí

wele. ⁷ Lifáakó foí ye wele yare kúkinaá. Lifáakó lírū ye kó wele yare rináapipi, lifáakó táánū p̄́ ne nkpáni yare li ke-soiyu mále. Lifáakó náii p̄́ ne metuke maamaa mee n yóósilē ne menyíne wele. ⁸ Lifáakó lē kena ye mále améj akpuulū akpuulū, inípee in m̄́pá yei tóraankeelē. Api kényu má ne pimáikee ketúnjé ne kesine re:

Usone círícírí, círícírí, círícírí yee Upfíma, Ulééca, Nnanje nnéi Ute. Uyee peé we, Uyee we, Uyee kó masí sónti. ⁹ M̄́pá píyei ke lifáakó lē ai yé ha uye riyóopitū kecáá n̄́ tū un kó m̄́pá píyei we ríyu n waise, api ye urinyiri taáse api kó u p̄́nense ¹⁰ piwéése afeeré ne pina pē p̄́ né ye pee uye riyóopitū kecáá n̄́ tū metene riwula api uye m̄́pá píyei n̄́ we yáási api pee riyóopitū keyu-i piayóopikō sá api re: ¹¹ Urópíima ne Urólééca, pō ne sá re p̄́ké ríyu ne rinyíri ne n̄́nanje m̄́ má. Liriyíki re p̄́ō m̄́pá yo wa, pō lalé líké n we. Lē nnya kai kó we.

Kesánpipi ye rítelē wúkule

5 Am peé uye riyóopitū kecáá n̄́ tū kunipe luke-luke kémeé rítelē rinyine yenu tin kepire ne kényu-mē wólaalē, api kó atópi aseéi rikécáá wai apí ne wúkesi re úka úu kape rica. ² Am kó uléécaatume nanje-nanje unyine yenu un yóólē lin cáilē te: Wóo tu re uké rítelē tē wúkule uké kó tiatōpi nyē fori?

³ Amá úka úu we keyómecaa-pō nēe ketē nté kecáá nēe ketē metene yee yé n fe uu ri wúkule nēe uu ri nyáni. ⁴ Kei kam pee meýá tē n̄́maa re úka úu tulaalē te uké rítelē tē wúkule nēe uké ri nyáni nnya. ⁵ Uwéése use uu pee né maa re: Kape n téni, a yē te Yuta pikó mpuri kémeé kukinaá, Tafiti kepirē ye feriyele. Ke yé fe ake rítelē tē wúkule ake kó atópi aseéi nyē foru.

⁶ Am kó riyóopitū tē kecōpe ne lifáakó lina lē kecōpe ne piwéése pē kecōpe Risánpipi yenu tin nyenu yare pi ne ri nyóonsele. Akóle aseéi ne inípee iseei karí pee má. Lelee Ulééca ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi kecáá n̄́ túmei. ⁷ Arí hapō ari uye riyóopitū kecáá n̄́ tū kunipe lukeluke kémeé rítelē tē yósu. ⁸ Kuu rítelē tē piyóó n̄́ masí, lifáakó lina lē ne piwéése afeeré ne pina pē api sí apí ha Risánpipi keyu-i wúla, m̄́pá úye un kekéjé ne sin-úmpí kapí ne wura n wa ne tulaali meyiye múflē. Ulééca pikó keyome kapi n yáási ye kē. ⁹ Api keyóme fale kenyine n yom te:

Pō tule re p̄́ké rítelē tē yósi p̄́ké atópi nyē fori, liriyíki re pi ne p̄́o nyóonsele aa mepónye ne m̄́pá kumáre kúye ne m̄́pá meyu méye ne m̄́pá ayu áye pisoí ne m̄́pá nsoipuri n̄́-ye ayu lolu aa Ulééca pa. ¹⁰ Pō pi pansesele n-yóopipuri pikó ne in-yóonse piwai pee Ulééca pikei n wai. Pi sóntile piké ketē kecáá iyóopi n tū.

¹¹ Am peé weri am piléécaatume kulúí pee riyóopitū ne lifáakó lē ne pikpure n káneilē metē kom. Pinnéi ye lele píle píle ne kuwóó kuwóó ái kúkeentene we.

¹² Pi pee cááile re:

Tisánpipi kapí ne n nyóonse tee tulaalē te tiké n̄́nanje ne memá ne mewéesesōho ne rikōho ne ríyu ne akéhe ne ipakare yósi!

¹³ Am pee lē nnéi ke Ulééca uu n wa lin keyómecaa-pō ne ketē kecáá ne ketē metene ne mínimaa kémeé we kom lin tee re:

Uyee riyóopitū kecáá n̄́ tū ne Risánpipi pee akéhe ne ipakare ne ríyu ne n-yóopinaje te m̄́pá píyei-pō!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai ye pee re: Amí! Piwéése pē api ye pee wúla api yáási.

Atōpi akpuulū foí nyē mewúkule

6 Am pái, am yénu ke Risáñpipi ari atōpi aseei nyē kémee rise n wúkule, am pee lifáakó lina lē lise kom, lin metē ne símisi yare ikóne pisenkee re: A kam. ²Am pái am isā tomé yénu. Uyee i n tú ye pee pitepe múflenle. Api piferiye ihee u pa, uu yisi uú n tósu yare uyee n feriyé un kó tósu uké ha kó piferiye rikpá meco. ³Ke Risáñpipi ari ritópi lírū n wúkule, am lifáakó lírū kom ai semni re: A kam! ⁴Isā ico yee n wəñne yare nna ii pee léeri. Uyee i n tú uu nnañe yenu re uké ketē kecáá nkíññe lese pisei piké ne n kónaane nnya. Api kó kutéhe caacaa kunyine u pa. ⁵Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Am pái, am isā ñmohó yenu. Uyee i n tú ye pee kemúnjé múflenle. ⁶Am lifáakó lina lē kecəpe metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírəpipi menyine kemúnjəcaripi kese ne kekeiyaa kese ihéé lo, api kó memúipipi simúnjəcaripi sitaani ne kekeiyaa kese ihéé lolu. Amá ani kape mékpə ne píta pó tica.

⁷Kari ritópi náii n wúkule, am lifáakó náii metē kom te: A kam! ⁸Am pái am isā inyine yenu ne mehóle ntəne ipiñe. Pi ye uyee i n tú sée re nkpə. Nkpə kuhore ye pee u tikilenle. Api ketē awélé ana kémee kuse kecáá nnañe yenu apí ne atéhe ne nkú ne itói ne licópii-cópii sisoipipi tékéé.

⁹Kari ritópi núpū n wúkule, am kenyónsetunipi metene pē kapi Nléecaasimé ne aseera kapi n lése nnya m parii amíiri yenu, ¹⁰pin pupukee lin cáilē te: Saa səne círicíri ne uyíkfyiki, hái ne keyo-pə kaa yé lē n nájaise pəké kelene túhaane pəké nsímesei yē pəké pee ketē nké pisei ntókpə kecáá kutu ripasa? ¹¹Api pinnéi mmē mpá úye ketúkanka tomé pa, api kó pi maa re piké pee kó nkáripa n wéntelē, pipikeico ne pipimareco kapi pimeco n kónine piké ha pinnéi cápinepə.

¹²Kari ritópi kpúulū n wúkule, am pái ketē ake yégesi ne rikohó. Itunje ii panse riñmóho yare kukpəsañaa, iwáre ii innéi panse yare ménye. ¹³Keléecaa awarepi aa pee keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyə píima kémee kuapipi n tíye aa póroi meco. ¹⁴Keléecaa ake wúkaapo yare rítelé kapi riwépi, ayópe nnéi ne míni kepáapá sitē nnéi asi siketone-i yisikee. ¹⁵Ketē nté piyóopi ne piwéése ne atōpi piwéése ne pimámá ne pináñe-nanje ne pilási nnéi ne pepee pimecire n te api ayópe kecáá aparepoo kémee ne aparecañaa sipáapá pəkési. ¹⁶Api ye pee ayópe ne aparecañaa maa re: Ani kerócaá lóime ani ró yárii təké uyee riyóopitū kecáá n tú ne Risáñpipi kuwó ne ketaa wa. ¹⁷Li we re pikuwó keyaa píima ye tuimele. Wóo yé fe uú lelu?

Uléecaa pisei ye ritii kecáá Uléecaa nwóí yósi

7 Lē memáá, am pee piléecaatumē pina pinyine yenu pin ketē awélé kena kémee nyenu. Ketē kecáá ayə ana kapi pee múlilē te kuyə kúka áku kape ne ketē kecáá née mínimaa-i née kuléé kunyine kecáá m pi nnya. ²Am kó uléecaatumē uco yenu un ketunjeleeme-mē taámelē un Uléecaa yee nfáa n te nwóí múlilē. Uu cáai ai cá, uu piléecaatumē pina pepee ncée n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re: ³Ani kape ketē née mínimaa née aléé rica hái ne kumúnjé kpə-i kari yé Uróléecaa pikeikó atii nwóí n wa. ⁴Am pee pē kapi nwóí n wa nnéi kóm. Pi lele pisei ákotokú píle ne afeena ne ana (144.000) Isirayeeli pikó amare nnéi kémee. ⁵Yuta kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). Rupeni kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶Asee kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). Nefitalii kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até

(12.000). Manasee kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷Simeyɔɔ kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000) Lefi kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸Sapilɔɔ kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000) Yosefi kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000) Penyamee kumare kémee, pisei ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwɔi wa.

Tisoiwuí píima tee Uléecaa keyúri n cápinelē

⁹Lē memáá am paí, am tisoiwuí píima rinyine yenu, tipisoi ápi kúkeentene we. Ḿpá nsoipuri n-ye ne ḿpá kumáre kúye ne ḿpá ayu áye ne ḿpá meyu méye pikɔ́ ye pi. Tiyɔɔpitù ne Risáŋpipi keyu-i kapi pɛe nyenu pin sitúkanka caacaa tomé tántilē pin atepai muleilē. ¹⁰Pi pɛe cááile lin cále te: Uróléecaa yee riyɔɔpitù kecáá n tú ne Risáŋpipi pɛe tirɔyɔ lo. ¹¹Piléecaatume nnéi ye pɛe riyɔɔpitù ne piwéese ne lifáakɔ́ lina keyu nyenule. Api wúla api ketē kéyu tuhu api Uléecaa yáási ¹²pin tee re:

Amí, Uróléecaa yee ipakare ne akéhe ne mewéesesɔho ne ipɔɔnese ne ríyɔ ne nnaŋe ne rikɔho ḿpá píyei-pɔ te. Amí!

¹³Kei ke piwéese pē use uu rinɔɔ yɔsí uu né maa re: Píye ye mpí pɛe nní sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴Am u pese re: Unépiima, pɔɔ nyu. Uu pɛe né maa re: Pɛpɛe íwe píima kémee n léeri ye pi. Pi pisi-tukanka caacaa heerele api risáŋpipi menye kémee si wárarase. ¹⁵Lē nnya kapi Uléecaa riyɔɔpitù keyu-i we pin ukeyɔ-i ketúné ne kesine u yáási. Uyee riyɔɔpitù kecáá n tú ye pikécáá m paílē. ¹⁶Nkú nn yé kɔ piwai pi rikpá, nnírē nn yé kɔ piwai pi rikpá, ntuŋe nn yé kɔ piŋmákkaa pi rikpá, kutói áku yé kɔ pi-

wai pi rikpá. ¹⁷Li we re Risáŋpipi tee riyɔɔpitù kecɔpe n we yé ne pilúkei pi ha ari pi kpísi ari ne míni mee ye nfáa n he ihɔi kémee pi sí, Uléecaa uu pɛe pimenini nnéi tinnē.

Titɔpi sééi-sééi mewúkule

8 Ke Risáŋpipi ari ritɔpi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómecaa-pɔ séé léké-léké yare ituŋe nwɔi mekɔɔnú welé kumúné. ²Am piléecaatume piseei pē yenu pin Uléecaa keyu-i nyenu. Api anátɔŋ aseei pi pa.

³Uléecaatume use uu pɛe weri uu kenýɔɔnsehúupi kecáá nyere. U pɛe wura kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ŋmaasi múflenle. Api tulaali kulúu ne Uléecaa pikɔ́ nnéi iyáhaa u pa re uké wura kenýɔɔnsehúupi kee riyɔɔpitù keyu-i n we kecáá he. ⁴Tulaali anyɔ ne Uléecaa pikɔ́ iyáhaa ii uléecaatume anipe-i léeri ii Uléecaa keyu-i taá. ⁵Uléecaatume uu pɛe kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ŋmaasi kpísi uu kenýɔɔnsehúupi kémee nna toru uu súuni meyiye uú ne ketē kecáá sáɔ, ikónē ii senkee, metē ame léenti, ikónē ii yékurente, ketē ake yéŋesi.

Anátɔŋ foí ana nyee n tē

⁶Piléecaatume piseei pɛe anátɔŋ aseei m múllē api pɛe pimécire cápine piké a ténse.

⁷Ufoi uu rinátɔŋ ténse, akóneparepi ne nna aí ne ménye cɔhɔne aí ne ketē kecáá lóiri. Ai ketē hɔɔnene metaani, ai kuwélé kuse tore múkú-múkú, ai kɔ aléé hɔɔnene metaani, ai kuwélé kuse tore múkú-múkú, ai kɔ meyiú ŋmú nnéi tore múkú-múkú.

⁸Uléecaatume lírú uu rinátɔŋ ténse. Ai riyɔpe ntɔne rinyine tee nna n toré mínimaa kémee sáɔ. Ai mínimaa hɔɔnene metaani, kuwélé kuse aku panse ménye. ⁹Ai liwaiwai nnéi lee mínimaa kémee n we lin fafai hɔɔnene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai kɔ áninɔi

hɔɔnene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰Uléécaatume táánū uu rináatɔŋ ténse. Tiwárepi maamaa tɛe iyúipuke meɔ́ n̄ tore ari keyómecaa-pɔ́ lóiri. Ikóí ne ínihɔ́i kai hɔ́ɔnene awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáá lólu. ¹¹Pi ye riwárepi tē sée re apisenti. Ai míni hɔ́ɔnene awélé ataani, kuwélé kuse aku panse apisenti, písoi kulúí api míni mee n tulesi nnya kpíni.

¹²Uléécaatume náii uu rináatɔŋ ténse. Ai ituje ne iwáre ne awárepi hɔ́ɔne awélé ataani ataani, ai rúpá yo kuwélé kuse pepu re awélé ataani nyē kémee kuse kuké kuŋmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéí awélé ataani kémee kuse paa, kesine keké kɔ́ kemetéí awélé ataani kémee kuse paa nnya.

¹³Am weríí, am metuke maamaa menyine yenu men keléecaa-pɔ́ yóósilē, men símisi lin cále tɛ: Íwe, íwe, íwe ke ketē kecáá pikó api anáatɔŋ ke piléecaa-tume pitaani tɔ́ɔɔ mpí api n ténsene nnya topori!

Anáatɔŋ ataani tɔ́ɔɔ meténse

9Uléécaatume núpū uu rináatɔŋ ténse. Am pee riwárepi rinyine tɛe pee keléecaa-pɔ́ n lóime keteni-i yénu. Api mehóre menyine kehánne u pa. ²Uu mehóre mē wúkule. Ányɔ anyine yare kehúú maamaa anyɔ aa mehóre mē kémee léeri, ituje ne kuyɔ aku mehóre anyɔ nyē nnya kuŋmaha cɔ́ni. ³Apááni aa ányɔ nye-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáá inā nnaŋe nɔ́ a he. ⁴Ai pee a maa re áa kape meyúii née mepéi née kuléé kunyine rica, amá písoi pee ápi atii kecáá Uléécaaa nwoi m má ŋmane kaa yé rica. ⁵Ápi ncée a he re aké pi kó. Amá pi re aké pi fíkiise iwáre inupū. Pífikiise pē mpɔ́le ye we yare ke inā ii ye nní usoi n tori mpɔ́le nɔ́. ⁶Písoi yé

lisiyaa se-i nkɔ́ wéési, ápi yé pee n yē. Pi yé n la piké kpí, amá nkɔ́ nn wuru n̄ ne ketaa pi wai.

⁷Apááni nyee wele yare isā kapi n nyɔ́ɔnse piké ne atɔ́pi ha. Linyine yare ayɔ́ɔpikɔŋ kapí ne wura n wa ye pee aayu kecáá wele, asiyu pɔ́ɔn sisoipipi ne menyíne we. ⁸Annyúpi ye pee wele yare nnósinjúpi, aaní yare ákinaá akó. ⁹Aakiŋ ye pē wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aaméŋ iwɔ́ɔ pɔ́ɔn we yare sínɔ́ipi ke isā kulúí ii n tɔ́ɔi in ne itóó ne atɔ́pi sí. ¹⁰Aasele ye pee sínɔ́opi mále yare anansele. Asele nye-i ke annaŋe n̄ pē we aké ne písoi iwáre inupū kémee n fíkiise. ¹¹Auyɔ́ɔpi yee akékpeē n̄ we yee mehóre mē utume. Urinyiri yee Me-epiree kémee Apatɔ́ɔ. Pi ye Mékireki kémee u sée re Apolɔ́ɔ **

¹²Íwe meluke foí mee lē tɔ́mpɔ́. Íwe meluke meté mee kɔ́ lē memáá pikáme kpáne.

¹³Uléécaatume kpúúlū uu rináatɔŋ ténse. Am metē menyine kom men akóle ana nyee kenyɔ́ɔnsehúúpi kapí ne wura n wa ken Uléecaa keyu-i we kémee-pɔ́ leeri. ¹⁴Ame uléecaa-tume kpúúlū uyee rináatɔŋ m má maa re: A piléecaa-tume pina pepɛɛ nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kecáá m pahaalē fénne. ¹⁵Ápi pee piléecaa-tume pina pē fénne. Pi pee ituje iye-i ne keyáa ke-i ne iwáre iye-i ne kuŋmē kpe-i pimecire cápílenle piké ketē hɔ́ɔnene metaani piké kuwélé kuse kpu. ¹⁶Pisantoné kutɔ́pilee ye pē lele písoi afínáŋ píle píle meté (200.000.000). Ne linnéí mmē konle. ¹⁷Ne pee menéyene kémee isā ne pepɛɛ i n túntilē yenle. Pi pee siwenitukanka tántílenle sin wɔ́ŋne yare nna née yare rihúúhúúpare née yare metuhtuta. Isā ayu ye pē wele yare akinaá ayu. Nna ne ányɔ ne linyine yare nfúrɔ́ toi ye pee piinɔ́ɔ-i léentile. ¹⁸Ai sisoip-

**9:11 Apatɔ́ɔ ne Apolɔ́ɔ asele re ucókoí, née ucaainkee

ipi hōnene metaani, ásáláú ataani aa kuwélé kuse kóni. Ásáláú ataani nye nyee nní nna ne ányo ne nfúrō toi mee pee piinō-i n léenti. ¹⁹ Isā iyē nnaŋe ye iinō-i ne iasele-i wele. Iasele ye iwáa meco wele. A áyu mále aa ye ne nkópe wai.

²⁰ PISOI tōrō pē ke ásáláú nyē áa n kó ápi pimewai kópe kepire ritō. Ápi aníri ne piléé kapí ne wura ne nwóweni ne nweni ŋmōho ne apare ne ana í serí ái ye kō fe liké yé, ái ye kō kō ai ye kō sōne piyáhaa tíye. ²¹ Ápi pipisoikó ne pimesepewai ne pimesoikpáráwai ne pipiyaa kepire ritō.

Kételépi kapi Yohani m pa

10 Am pee uléecaatume uco yenu un nnaŋe má, un keyómecaa-pō cepimelē ahōo an u yariilē. Kuwamenirí ye pee uriyu kecáá wele, ukeyu ken we yare ituŋe, uana pōon we yare in-alempi. ² U pee kételépi kenyine kunípe-i múflenle ken wúkulelē. Uu kúna luke-luke mínimaa kecáá cōpu uu kumíi ntaai kecáá cōpu. ³ Uu pee meyá cáái ai cá yare kúkinaá kpee senkee. Kuu rincáái, ikóne ii semni meseei, nné nn kóm. ⁴ Ke ikóne ii meseei mē tinō m ma, am n la ké wói, am keyómecaa-pō rinōo rinyine komti re: A ikóne mesemni meseei mē tinō kefa-i rinyiki tiké m pékaalē, kape ri wai.

⁵ Uléecaatume uyē kaŋ pee n yé un míni kecáá ne ketē kecáá nyenu uu keyómecaa-mē kunípe luke-luke síka. ⁶ Uu Uléecaa yee keyómecaa ne lelee kekemee n we ne ketē ne lelee kekemee n we ne mínimaa ne lelee mekemee n we n wapisi rinyiri séi uú ne wéeri re ituŋe íi kō nkpeni we. ⁷ Keyáa kē ke uléecaatume sééi-sééi uú ha urinaatōŋ n ténsene, Uléecaa kemúŋe nnéi kee m pékaalē ye ha waine yare kuú pee mekee-me linsímé upikeikó antepuye n símisi.

⁸ Metē mē kaŋ pee n kó men keyómecaa-pō né símaari, ame kō pimáa né kpá re: A n ŋme a ha kételépi kee n wúkulelē uléecaatume yee mínimaa kecáá ne ketē kecáá n nyenu anipe-i yosí.

⁹ Am pee uléecaatume uyē kuwéé-mē n sí, nen u tee re uké kételépi kē né pa. Uu né ma re: A ke kpísi aa muuni. Ke yé nítule kefa súunu, amá ke yé mpōnō-i n láarú yare meté.

¹⁰ Am uléecaatume kunípe-i kételépi kē yósu am muuni. Ake nnénō-i larisi yare meté, amá kam piluke ke m masí, ake nítule kenéfa súuni.

¹¹ Unyine uu pee né ma re: Li pise re pōké ha kō ne Uléecaa rinyiri lē kuu ayu meyā ne isoipuri ne meyu ne piyōpi kecáá n símisi pi ritéŋse.

Píseérakō pité pē kecáá nsímé

11 Api pee kekpápi kenyine né múise yare kemúŋenaapi api né ma re: A yisi a Uléecaa keyo ne kenyōonsehúupi musí, aa pepée kei n yáasi keeni. ² Amá a kéyaála kee Uléecaa keyo ketahai-mē n we riyá, kape kē musí. Pi kē ne pepée ápi ye Uléecaa m pakare riyále re piké Uléecaa kuyu teleise iwáre afeena ne ité.

³ Né pinéseérakō pité pē he api Uléecaa rinyiri ne pISOI símisi pin ikpōlū tántilē siyáa kúkotokú ne píle píle meté ne kuwóo ne kefi (1.260). ⁴ Píseérakō pité pepée nní Olifiyee aléé até nyē ne sífiráa sitosi sité sesee ketē Upiima keyu-i n nyenu. ⁵ Unyine un n la uké pi caai, nna nn piinō-i léeri nn pipilaarō tore. Eee, unyine un n la uké pi caai, li pise re piké lē u kpu. ⁶ Pi nnaŋe mále pin yé keyómecaa tápisi re ikóne íi kape kemúŋe kpē nnéi kémee kapí ne Uléecaa rinyiri n símisi cuunu. Pi kō nnaŋe mále pin yé míni ripólōse ménye, pin yé kō tíyese itói ncōpuri ii ketē kecáá léeri kemúŋe kpe-i kapi n la.

⁷ Pin píyei piaseéra pilése m masí, in-áme iyee mehóre-i n léeri yé atopi pi wa ii pi feriyee ii pi kóni. ⁸ Sisoikópe asi pee kuyu maa kecɔpe kéyaála-i n laikelē. Pi múŋeisenele api yénu apí ne kuyu kpē séi re Sotom née Esipiti. Kei kapí pee Piupi-ima kunapéékɔw kecáá karii. ⁹ Ayu nnéi kémee písoi ne amáre nnéi kémee písoi ne meyu nnéi kémee písoi ne isoipuri nnéi kémee písoi yé siyáa sitaani ne kuwélé kémee pi yē pin kpuaalē, amá ápi yé ncéé he piké nhóre nnyine kémee pi wa. ¹⁰ Lē kai nní pi n wa nnya, li yé ketē kecáá písoi n láárú pin mpɔɔnare-i we, pin lihēhēe pasiine re antepuye pē ketē ye pee ketē kecáá písoi fkiisele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mee Uléecaa kémee n léeri nn weri nn pi loni, api yisi api piana kecáá nyere. Iwame píima inyine ii pee pepeee pee pi n nyáni loni. ¹² Antepuye pitē pē api pee rinɔw cáca rinyine keyómecaa-pɔ komti tin pi tee re: Ani nté ritaámé! Api pee ahɔw kémee keyómecaa n taálē, pipilaarɔw api pi yenu. ¹³ Ketē ake liitunje iyee-i meyá yenesi, ai kuyu hɔɔnene awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai ketē piyenja pē kémee písoi ákotokú aseéi (7.000) kopu, ai picɔ kewuu taise api Uléecaa yee keyómecaa-pɔ n we ríyu waise. ¹⁴ Íwe meluke lírú mee lē tɔmpɔ. Metáánū ye nfáani sóntile.

Tináatɔŋ sééi-sééi

¹⁵ Uléecaatume sééi-sééi uu rináatɔŋ ténse. Metē cáca menyine kulúí ame keyómecaa-pɔ maari re: Ketē kecáá iyɔɔpi ye Urɔpíima ne uyē kuu n wée anipe-i lō. Ḿpá ne píyei-pɔ kuu yé iyɔɔpi n tū! ¹⁶ Piwéése afээрé ne pina pepeee Uléecaa keyu-i piayɔɔpitū kecáá n tū api wúla apí kpará api Uléecaa ríyu waise, ¹⁷ Pin tee re: Upíima Uléecaa, nnaŋe nnéi ute yee neni n we un kɔ mēkēeme we, tɔ pɔ pɔnese re pɔ mpɔnaje píima ne ipóyɔɔpi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri

ye péé ne kuwóí yisile ii nyere. Amá kupɔwóí ye nkpéni yisile. Itunje iyee-i kaa pikpɔkpɔ nnéi n túhaanene ye nkpéni tule. Pipókeikɔ antepuye, pē nnéi kaa n te, pē nnéi pee ye rinwúla api ríyu pɔ waise, piwéése née siwá yé nkpéni piihee yosí. Li kɔ nkpéni tule re pɔké pepeee ketē n kópu pɔ kɔ kó. ¹⁹ Uléecaa keyɔ kee keyómecaa-pɔ n we ake hánne, nkóméine kuú ne písoi n sée kutakai aku ukeyo-i léeri. Sikónetéhe ne metē ne pikónesenkee ne ketē piyenja ne akóneparepi maamaa aa léeri.

Unósi unyine ne kúconcó

12 Ai limáamaa linyine keyómecaa-pɔ lese ai nyíse. Unósi unyine lo yee ntuŋe n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kɔ riyɔɔpikɔŋ rinyine ríyu kecáá kípilē, awárepi kefi ne até an tikecáá we. ² U pee kefa mále, un pee kémare-i memárenlō ne pupukee.

³ Ai kɔ linyine licɔ keyómecaa-pɔ lese ai nyíse. Lē ne kúconcó maamaa weé kunyine le yare nna. Áyu aseéi ne akólé kefi kaku má. Ayɔɔpikɔŋ aseéi nyee áyu nyē kecáá we. ⁴ Kurisele ari keyómecaa-pɔ awárepi hɔɔne metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láume. Kúconcó aku unósi yee pimáre n la keyu-i nyere, kun la re un kewá m mari, kuké ke muumpɔ. ⁵ Unósi uu kewántisi maru. Ketisi ye ke kee isoipuri nnéi ne n-yɔɔpinaje yare nweni m múíne. Ai ukewá kē Uléecaa ne uriyɔɔpitū-mē kpííɔ. ⁶ Unósi uyē uu pee wuru uu kucesi kóima-i ke Uléecaa uu ketóne n nyɔɔnse uu u yekei sí te piké kei u n kpínii siyáa kúkotokú ne píle píle metē ne kuwóó ne kefi (1.260).

⁷ Atopi aa keyómecaa-pɔ wai, Misēeli ne piléecaatume picɔ api kúconcó atopi wai, kúconcó ne kupitume pɔw kɔ atopi leeri. ⁸ Amá ái kpekpee pee feriyee, api pee keyómecaa-pɔ piketone paa. ⁹ Api ketē mmé ku láume. Kúconcó píima kpekpee iwáa kpure kapi ye n sée re ku-

nírilā ne Setani. Kpekpee ketē nnéi kecáá písoi kiraasente. Api ketē mmé ku láume api kupitume p̄́ kó láluliri.

¹⁰ Am p̄́e keyómecaa-p̄́o metē cááá menyíne komti, men tee re: Píyulale ne Uróléecaa nnaŋe ne Uiyɔɔpi itunje ye kó nkpéni tule. Uyē kuu n wéé n-yɔɔpinanje itunje p̄́́ ne kó nkpéni tule. Li we re pi unóme yee ketúnjé ne kesine Uróléecaa keyu-i pírómárecó kecáá nnóme n wa pílaume masile. ¹¹ Tisánjipi menyé ne pinsímé kapi ne rikécáá aseéra n lese mee tíyese kapi u feriyé. Ai kó kpá, ápi p̄́e pinfaa ne kutu cólē líké ne wa re pi nkp̄́o wuru. ¹² Lē nnya líké p̄́́ n lárú, keyómecaa. Líké kó n̄́o nní kekemee n we n lárú! Íwe ke p̄́́ ketē ne p̄́́ mínimaa ani topori! Li we re nókunéwéé-mē ke kuníri aku kuwóí ne wehepólē, kun nyu re itunje kai ku n tise íi piye.

¹³ Ke kúconcó aku n yé te pi keteni-i pílaume ku masile, aku p̄́e unósi uyee kewántisi m mári n lakasente. ¹⁴ Kei kai p̄́e metuke maamaa menyíne améj̄ keté unósi uyē pa re uké ne yóosi uké kucesi kóima-i ha, kei kapi yé ha kumúnjé kuse ne amúnjé anyíne ne kumúnjé welé ††kémeé u kp̄́nii un iwáa ne ketaa we. ¹⁵ Iwáa ii innɔɔ-i míni leseri yare nkóí, ii unósi uyē kepire tikise re nkóí mmē nké u rikp̄́áú nké ne tómp̄́o. ¹⁶ Ketē ake unósi uyē come. Ake nnóɔ haa ake nkóí ke kúconcó aku kunnɔɔ-i n léseme muump̄́o. ¹⁷ Kúconcó akú ne unósi uyē wóosi aku p̄́e yisi akú ha upipirē nnéi ne p̄́́ nnéi p̄́e Uléecaa isé m̄́ múlīlē pin kó aseéra ke Yeesu uu n lésé tikilē at̄́pi wai.

¹⁸ Aku p̄́e ha mínimaa ritime nnyene kecáá tasi.

Ináme ité inyine nkó

13 Lē memáá, am p̄́e ináme inyíne yenu ne akóle kefi ne áyu aseéi in mínimaa-i léeri in taámelē. Akóópipi kefi nyee akóle nyē kecáá we, Uléecaa alē p̄́́on p̄́e áyu nyē kecáá wólaalē te anyíri. ² Ináme iyē kam n yé ye p̄́e ne kútoroó menyíne wele, iipáí yare keyúip̄́o ikó, innɔɔ yare kúkinaá nnɔɔ. Kúconcó aku p̄́e kunnaje ne kuriyɔɔpitū ne nnaŋe píima nco i pa. ³ Kei kam p̄́e iriyu rise yé yare pi ti rifapile api kópu. Amá tiitói iyē karí p̄́e ne n kpine ii pélu. Lē nnya, ketē nnéi pikó api p̄́e n káipi pin kahaankée apí ne ináme iyē tiki. ⁴ Api kúconcó yáasi api wúla re ku ináme iyē nnaŋe he nnya. Api kó ináme iyē yáasi api wúla, api re: Wóo ináme mecó we, wóo yé kó fe uú ne i t̄́pu?

⁵ Ai nnóɔ i he ii ye ne n tankee in kó Uléecaa lámaankée. Ai kó nnaŋe i he re iké ne iwáre afeena ne ité kémeé ipikei wa. ⁶ Ii nnóɔ wúkule ii Uléecaa lámaankée. Ii kó Uléecaa rinyiri ne ukeyo ne pep̄́e keyómecaa-p̄́o n we lámaankée. ⁷ Ai kó ncée i he ricuruu re iké Uléecaa písoi at̄́pi wa iké pi feriyé. Ai kó n̄́p̄́a nsoipuri n̄́-ye ne n̄́p̄́a kuyu kúye ne n̄́p̄́a meyu méye ne n̄́p̄́a kumáre kúye kecáá nnaŋe i he. ⁸ Ketē nnéi písoi p̄́e anyiri nyee áa háí ketē kekoraane-me Risánjipi kapi ne n nyóonse nfaa ritelē kémeé n wólaalē yé i yáasi api wúla.

⁹ Úye un ukóme, uké kó! ¹⁰ Lin úye n waimé re uké akpanii kémeé n we, akpanii kémeé kuu yé ha. Lin úye n waine re piké ne ritéhe u kpu, ritéhe kapi ne u kopune. Lē nnya ke Uléecaa pikó api yé píŋm̄́óópú ne nfatene kéyu m mahani.

¹¹ Lē memáá, am kó ináme ico yenu in ketē-mē leeri. Akóle até kíí p̄́e má. Iyē akole ye wele yare isánj̄ akó in kó

††12:14 Kumúnjé kuse ne amúnjé anyíne ne kumúnjé welé: Li we yare nnéi mmē kapi nté nní lē n sée ye lele anj̄mē ataani ne kuwélé.

símisi yare kúconcó. ¹²Iyee p̄ee ináme foí iyee mínimaa-i n léeme n-yɔɔpinan̄e mále. Ináme foí yé n wele, ilírú nnyí in kɔ ne innan̄e keisi. Li ye p̄ee tíyese ketē ne kepisoí api ye ináme foí iyē yáási api wúla. Iyee p̄ee itóí yɔsí in yé peé ne i kpu, amá ii pélu. ¹³I mewai píima waile háí íí ne keyómecaa-pɔ ketē kecáá nna súseri p̄isoí nnéí inip̄ee-i. ¹⁴I mewai píima kai i n he re iké wa wale íí ne ináme foí iyē p̄ikei kémeé fe ii ketē kecáá p̄isoí nnéí kuyu-i tani. I ye pi maa re piké ináme iyee p̄ee itóí n yɔsí in yé peé ne kpu, amá in kɔ ne nfáa má keyu serí piké ne ríyu i waise. ¹⁵Ai kɔ n̄nan̄e i he re iké ináme keyu kapi n̄ serí kémeé nfáa wa keké ne n s̄ímisi, keké kɔ tíyese piké pep̄ee piyáhaa ke n yúlu kó. ¹⁶Iyee wa ke p̄isoí nnéí, si-wá ne piwéése ne pimámá ne píwekɔɔ ne pep̄ee pim̄ecire n te ne pilási api kunípe n̄ee ritii kecáá nwóí má. ¹⁷Úka úu ye fe uké linyine lɔ n̄ee uké yáá, unsá linwóí mm̄ē uk̄ecáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri n̄ee nnéí mm̄ē kapi ye rinyiri tē n s̄ée.

¹⁸Nté kai mewéesesɔhɔ pise. Uyee mesɔhɔ m má uké kéē uu nnéí kapi ye ne ináme iyē n s̄ee ceru. Li we re nnéí mm̄ē ye usoi rinyiri le. M̄me m̄eé nní píle píle mekp̄uulū ne kuwóó ne kefi ne mekp̄uulū (666).

Pē ayu ke Uléécaá uu n lɔ keyome

14 Am peé paí, am Tisán̄pipi yenu tin Siyɔɔ riyope kecáá nyenu, p̄isoí ákotokú píle ne af̄eena ne ana (144.000) nyē ne p̄ee nnéí atii kecáá ke tirinyiri ne Tiusaa rinyiri ari n wólaalē p̄ɔɔn kɔ kei we. ²Am keyómecaa-pɔ metē menyine komti yare míni píima menyine m̄eé wólu n̄ee yare ikóne yee meyá semni. Nn̄é mm̄ē kam n kó ye we yare ke pikéj̄ep̄epe api ye sikéj̄é m̄ pépu nné n̄cɔ. ³Pi p̄ee riyɔɔpitū ne lifáakó lina lē ne piwéése p̄ee keyu-i keyóme fale kenyine

yomle. Úka úu ye p̄ee fe uké keyóme ké peikee, insá p̄isoí ákotokú píle ne af̄eena ne pina (144.000) p̄ee ayu ke Uléécaá uu ketē kecáá n̄ lɔ mecire p̄ee ye fe.

⁴Pisoí pinyine ye pi p̄ee ápi pinósi-wélaa ne pim̄ecire mékperinkpe m p̄óri-inkeé. Ápi pinósi nyu. Tisán̄pipi kapi ye n tikilē m̄pá yei kari s̄í. Li p̄isoí kec̄epe piayu lɔle re piké n we yare melukepipi foí kapi ye Uléécaá ne Risán̄pipi n laanse meco. ⁵Nn̄ɔm̄esimé n̄ka n̄n kɔ piinɔɔ-i we. N̄ka n̄n we kapi yé ne pi n c̄ési.

Piléécaatume pitaani ye yóólē te Uléécaá ye ne p̄isoí túhaanene

⁶Am kɔ uléécaatume ucɔ yenu un keléécaá-pɔ yóósilē. Nsímé Kecire tene-ciré kuú p̄ee má uké ketē kecáá p̄isoí ne m̄pá isoipuri íye ne m̄pá kumáre kúye ne m̄pá meyu méye ne m̄pá ayu áye riyóó. ⁷U ye peé male ai cá re: Ani Uléécaá n wuru ani ye kɔ ríyu u waise re itun̄e ye tule uké ne p̄isoí túhaane nnya. Lē nnya, ani ye uyee keyómecaa ne ketē ne mínimaa ne ínihoi n wa yáási ani wúla!

⁸Uléécaatume ucɔ uu melírú tiki, uu re: Ku loole, kuyu maa Papilɔɔni ye loole. Kpekpeé ayu nnéí kupita n̄rise. Kupita pinírē p̄ee kuiwásánkaí píima kaku p̄isoí n tā.

⁹Uléécaatume ucɔ uu metáánū pi tiki, uú male ai cá re: Úye un ináme ne ikeyu kapi n̄ serí n yáasi uu wúla, api nwóí uritii kecáá n̄ee kunípe kecáá u wai, ¹⁰pi yé kɔ uyē Uléécaá kuwóí pita p̄ee ápi líka n c̄óh̄onelē kep̄óripi-i u súunu uu n̄fru aí ha p̄ee nna kémeé ne linyine yare nfúrɔ̄ toi kémeé piléécaatume p̄ee n cáká-cákálē ne Risán̄pipi keyu-i u n wukei. ¹¹Nna m̄eé pi n wúkei anyɔ aa p̄ee m̄pá píyei mesére n likirelē, pep̄ee ináme keyu-i ne ikeyu kapi n̄ serí n yáasi api wúla ne nkó yee ritii n̄ee kunípe kecáá irinyiri nwóí m má, ápi p̄ee ketún̄j̄e ne kesine mewénte má.

¹²Lē nnya ke Uléécaá pikó pēe Uléécaá isé m̄ múlīlē pin kō Yeesu ne kefa tenelē api yé n̄ ḡmósópulē.

¹³Am pēe keyómecaa-pō metē menyine komti men né tee re: A woi re: Kai ne neni n̄ kp̄isi, pēpēe Up̄iima kup̄necō kēmēe n̄ kp̄ini ye p̄inarekome le. Uléécaá Nfaasōne ye re lēe ni mesei, li we re pi-iwe nnēi kap̄i ne nkp̄eni wēnte re pikē pimewai ihēé yōs̄i nnya.

Pikp̄áa ne picáa nsímé ketē kecáá

¹⁴Am̄ pái, am ah̄ó tomé anyine yenu, unyine un ah̄ó nyē kecáá tū un ne Usoi kep̄ipi menyine we. U pēe r̄iyu kecáá wura r̄iyōpikōḡ kipilenle un kō kényale yelekó kun̄p̄e-i múlīlē. ¹⁵Uléécaatume ucō uu Uléécaá keyō-i léeri uu uyēe ah̄ó kecáá n̄ tū maapō ai cá re: A kep̄onyale fō aá kpasi. Ikp̄aatūḡe ye tule, li we re iluke ye ketē kecáá pipele masile. ¹⁶Uyēe pēe ah̄ó kecáá n̄ tū uu pēe kényale fom, ai ketē kecáá iluke kpasi.

¹⁷Uléécaatume ucō uu Uléécaá keyō kee keyómecaa-pō n̄ we kēmēe léeri. Uyē ne pēe kō kényale lari-lari múlilenle.

¹⁸Uléécaatume ucō yēe nna kecáá ḡnanḡe m̄ má p̄ó kenyōḡnse-i léeri uú ne uyēe kényale lari-lari m̄ má símisi ai cá re: A kep̄onyale yelekó kē fō aa ketē kecáá reeseē sipúk̄ipi tūúni re reeseē ye pipele mas̄i nnya. ¹⁹Uléécaatume uu ukenyale ketē kecáá fóm, uu ketē kecáá reeseē kecare ap̄ipi tūúni uu kup̄ori maamaa kpe-i ke Uléécaá kuwōi aku n̄ we súúni. ²⁰Ai kup̄ori kp̄ē ne kuyu iyaa leepō ai ku pulu ai cérii, ménye ame kup̄ori kpe-i léeri amé taá hái ne isā akpaláa kecáá-pō, ame mecáa t̄óri yare kilomētiri p̄ile p̄ile metaani (300).

Piléécaatume ne ásáláú t̄r̄ōḡ

15 Am pēe limemáa keyómecaa-pō limáamaa linyine kai n̄ lése ai nyise yenu ai kusímé we. Lēleē piléécaatume p̄iseēi pēe ásáláú aseēi t̄r̄ōḡ m̄

múlīlē. Liriyík̄i re lēleē másune Uléécaá kuwōi aku pēe níḡesi. ²Am kō linyine yenu yare sikáláúwelēpi, lin taḡelē yare mínimaa, nna nn̄ kō kēmēe c̄h̄ōnelē. Pēpēe ináme ne ikeyu kap̄i n̄ serí ne irinyiri n̄keewōi n̄ feriyē api pēe sikáláúwelēpi seē n̄ táḡelē yare mínimaa kecáá n̄ nyenu, pin Uléécaá kekēḡé múlīlē. ³Uléécaá ukeik̄ó Moisi keyome kuú ne Uléécaá r̄iyu n̄ waise ne Risāḡp̄ipi keyome kap̄i pēe yóm te:

Up̄iima Uléécaá, ḡnanḡe nnēi ute,
Lē nnēi kaa n̄ wa ye piyele, ai kō kusímé we.

Isoipuri nnēi uyōḡpi,
Kep̄ómūḡe ye kec̄ire wele
Ken kō nsíméseēi tikilē!

⁴Up̄iima, wóo yé fe uu yúlu re úu yé p̄ó wuri,

Úu yé kō rip̄ónȳiri ritaáse? Li we re meḡc̄ire p̄ó cáká-cákálē.

Isoipuri nnēi p̄isoi ye s̄ontile pikē kep̄oyu-i riwula pikē p̄ó yáasi,
Li we re li s̄ontile likē nyise re meḡw̄wai ye kec̄ire wele.

⁵Am pēe lē memáa pái, am yénu Uléécaá keyō kēmēe ke kunyōḡnsecāḡí aku n̄ we ken keyómecaa-pō hānnelē.

⁶Piléécaatume p̄iseēi pēpēe ásáláú aseēi m̄ múlīlē api kenyōḡnse-i léeri. Asāḡd̄á tomé s̄one ȳk̄iyiki nyēe n̄ t̄elu kap̄i pēe lapaalē, pin kō rik̄iḡ kecáá wura atamp̄ála teriilē. ⁷Lifáakó lina lē lise ali piléécaatume p̄iseēi p̄ē wura siporipi siseēi pa, Uléécaá yēe ḡp̄á p̄iyēi-pō n̄ we kuwōi p̄iima kun̄ sikemēe ȳipaalē.

⁸Uléécaá meyōḡpi ne unnanḡe nnya, ányō aa kenyōḡnse yarii, piléécaatume p̄iseēi p̄ē ásáláú aseēi nyē aá ha ne piwai másu, úka úu fe ukē kenyōḡnse-i lom̄pō.

Uléécaá kuwōi p̄iima siporipi siseēi

16 Am pēe metē cáká menyine kom men kenyōḡnse-i léeri men piléécaatume p̄iseēi p̄ē tee re: Ani n̄ ḡme

ani ha Uléecaa kuwɔi píima siporipi siseei sē ketē kecáá kɔɔnu.

²Ufoi uu tómpɔ uú ha ukeporipi ketē kecáá kɔɔni. Kúcapáá kópe ne kupɔle-ɔle kunyine aku pisei pɛe ináme nwoi pikécáá m má pin kɔ ikeyu kapi n serí yáasi wai.

³Ulírú uú ha ukeporipi mínimaa kémeɛ kɔɔni, amɛ panse yare ukpɔkpɔ menye, lifáakɔ nnéi lee mínimaa kémeɛ n we ai kpíni.

⁴Utáánú uú ha ukeporipi ikóí kémeɛ ne ínihɔi kémeɛ kɔikɛɛ. Linnéi ai panse ménye. ⁵Kei kam pɛe kó uléecaatume yee míni kecáá nnaɛ m má un tee re: Pɔ aseí tikilenle, pɔɔ nní n we, pɔn kɔ pɛe mekɛɛ-me we, pɔɔ nní n cáká-cákálɛ, kaa nní n túhaane nnya, pɔ aseí ute le. ⁶Kapi pipókɔ ne antepuye menye n kɔikɛɛ nnya ke pɔɔ kɔ ménye pi pa re piké n ntí. Lɛ kaí ne sá re piké pi wa!

⁷Am pɛe kóm lin kenyóɔnse-i tee re: Pó Upíima, Uléecaa nnaɛ nnéi ute, pipó-túhaane ye nyamle pin kɔ aseí tikilɛ! ⁸Uléecaatume náii uu ukeporipi itunɛ kecáá kɔɔni, ai ncée i he re iké nna wa iké ne pisei tore. ⁹Kutóí píima kunyine aku pisei tore api Uléecaa yee ásaláú nyɛ kecáá nnaɛ m má lámaankee, amá api yúlu re ápi yé nɔmurei piké mɛfine conse piké ríyu u waise.

¹⁰Unúpú uu ukeporipi ináme iyɛ tiyɔɔpitú kecáá kɔɔni, ukeyɔɔpitɛ ake kuɔmaha cɔni. Pisei api pɛe ntóosi ne aní n takai. ¹¹Api pɛe íwe kapi n le ne ácapáá kapi n yé nnya Uléecaa yee keyómecaa-pɔ n we n lámaankee, amá ápi pimewai kópe riyá.

¹²Ukpúúlú uu ukeporipi nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kémeɛ kɔɔni. Mmeni amɛ hɔsu liké ne ketunjeleeme-mɛ piyɔɔpi pɛe n weme ncée n tápile nnya. ¹³Am pɛe kúconcó nnɔɔ-i ne ináme nnɔɔ-i ne antepu nɔɔme nnɔɔ-i yénu, aníri kperinkpekɔɔ ataani anyine nyee n we yare asahá an léenti. ¹⁴Aníri any-

ine nyee mewai píima n wapisi ye nyɛ ke Setani uu tumpɔ. Ketē nnéi kecáá piyɔɔpi kémeɛ kaa sónesi re aké pi cápine piké ha ne Uléecaa, nnaɛ nnéi ute keyaa maa ketúnɛ atɔpi wa.

¹⁵Ani yé te né Upíima ne sónepɔle yare uyaa. Uyee n tú un nyáni un umelape ukecáá wailɛ te úu kape menɔmane sónɛ piké uisei yé ye únarekome le!

¹⁶Aníri nyɛ aa piyɔɔpi pɛ cápine keló kɛ kapi ye Mé-epiree kémeɛ n sée re Harimakɔɔ kémeɛ.

¹⁷Uséí-séí uu ukeporipi keléecaa yáa. Metɛ cáci menyine amɛ kenyóɔnse-i riyɔɔpitú kémeɛ léeri, men tee re: Li pi-wai masile! ¹⁸Ikónɛ ii yékurente, metɛ menyine amɛ léenti ne pikónesenkee. Ketɛ ake yénesi. Háí ke pisei apí ne ketɛ kecáá n weme, ketɛ áke píakai limɛcɔ meyá yeɔaalɛ. ¹⁹Ai kuyu maa hɔɔnɛne metaani, ketɛ kecáá ayu nnéi pɔɔ lólesi, Uléecaa uu pɛe kuyu maa Papilɔɔni kecáá léise uu ukuwɔi píima pita keporipi ku pa. ²⁰Míni kepáápáá sitɛ nnéi asi wúrunkɛɛ, ápi ayópe pɔ piyéne rikpá. ²¹Akónɛparepi kone-kone aa keyómecaa-pɔ leeri aa pisei kecáá lólaari, an mulú yare aparecaɔaa. Pisei api pɛe ásaláú ke akónɛparepi aa pi n wai nnya Uléecaa lámaankee ke ntóosi nn meyíkíyiki n tɔsí nnya.

Ketahai kapi ne Papilɔɔni n túhaanene nkó

17 Lɛ memáá, piléecaatume piseei pepɛɛ sipóripi siseei m múlɛ use uú weri uú ne né símisi, uu re: A kam ké ketahai kapi ne uwásánkaí píima n túhaanene pɔ nyise. Kuyu píima kunyine ye ku kpɛe míni píima ritime n we. ²Uyɛ ke ketɛ kecáá piyɔɔpi apí ne iwásánkaí wapisi, ketɛ kecáá pikó pɔɔ kɔ umemare kpáaree mɛ pita pomɛsi.

³Uléecaa nfaa nn né loni, uléecaatume uu né kpísi uú ne kucesi kóima-i sí. Kei kam pɛe unósi unyine yé, un

ináme weé yee m péirente kecáá tú. Uléecaa alē nyee ikecáá pōkorelē te anyíri, in kō áyu aseei ne akóle kefi má. ⁴Unósi uyē ilū kuu n tanaalē ye íweé nyaii le in kō peirente. U kō pēe wura ne apare sōne ne ikólé néikwó wailenle. U pēe kō wura keporipi kunípe-i múflenle, ncaai riyíkí ne mékperinkpe ncōpuri mēe umewai kpááree kémee n léeri men ke yipaalē. ⁵Tinyíri rinyine aseii nyee m pékaalē ye pēe uritii kecáá wólaalenle re: Papilwōni, kuyu maa píima, piwásánkaí ne ketē kecáá mewai kpááree riyíkí uni. ⁶Am unósi uyē yenu kuu Uléecaa pikó menye ne pēpēe Yeesu kecáá aseéra n lése menye n nti un pomaalē. Kam u n yé, ai meyánsei nnwó né yipu.

⁷Uléecaatume uu pēe né maa re: Yo nnya kai yé nnwó pō yi? Né unósi uyē ne ináme iyē kecáá kuu nní n tú in áyu aseei ne akóle kefi má aseii nyee m pékaalē pō símisi. ⁸Ináme iyē kaa nní n yé ye pēe wele, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkpō kuhore-i rikpáfume íi ha ne méwoo séé. Ketē kecáá písoi pē anyiri nyee áa háii ketē kekoraane-me nfáa ritelē kémee n wólaalē api ináme iyē yenu, ai nnwó pi yipu re ináme iyee pēe we íi kō nkpéni we, in kō masí kpáfumene nnya.

⁹Nté kai nkpéni pise re usoi uké meswōhō ne mewééseswōhō m pénelē un má: Áyu aseei nyee ayópe aseei kecáá ke unósi uyē uu n tú le. A kō piyóopi piseei le. ¹⁰Pi pinupū iyóopi pilapile masile. Use ye ne iyóopi tunle. Uco úu kahane n ka. U sōntile úu tonene liké náñai. ¹¹Ináme iyee pēe n we íi kō pēe nkpéni n we pō ticuruu ye kō uyóopi páha-paha le. Iyē ne kō piseei pē kémee wele, in tósu iké ha méwoo riséé. ¹²Akóle kefi nyē kaa n yé ye piyóopi kefi le, pēe ápi kahane keyóopitē timmúlú. Amá ituñe mekwóónú mese kumúnjé ke akóle nyē áa ha ne ináme iyē kesé iyóopi tonene. ¹³Likei lise kapi pinnéi lákasepō, pin pinnaye ne pin-yóopinaye kpísi pin ináme palē. ¹⁴Pi

yé Risánpipi atōpi wa, Tisánpipi ari pi feriyē re ti pipíima Upiima le, tin kō piyóopi Uyóopi nnya. Tisánpipi ne tipikó ke Uléecaa uu n sēe uu kō pi wēe pin ne aseii ri tikilē pō né kō pi feriyē.

¹⁵Uléecaatume uu kō pimáa né kpá re: Míni mē kaa nní n yé, uwásánkaí uyē un meritime tú ye ayu ne asoi-wuí ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶Akóle kefi nyē kaa nní n yé ne ináme iyē ye uwásánkaí uyē ipuri yē, ai ulikó nnéi u yóoi ai menmane u yá. Ai uisare takai ai kō nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷Li we re Uléecaa ye piakij kémee wa re piké umela wa piké kesé likei lise n lakasepō piké kō pin-yóopinaye ináme pa, Uléecaa anwó kuu n ma aá ha ne wai.

¹⁸Unósi uyē kaa nní n yé yee kuyu maa kpekpeee ketē kecáá piyóopi kecáá n-yóopinaye m má.

Papilwōni melólé

18 Lē memáa, am uléecaatume uco yee ánañe píima m má yénu un keyómecaa-pō súiri. Uriyu kuu m má metéi ame ketē kecáá kpáii. ²Uu meyá cáai ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papilwōni ye loole! Ku pansese aníri ketone ne mpa nfáa kperinkpekóó n-ye ne mpa kenúipi kperinkpekóó kéye ke písoi ápi n la ripwōhō. ³Li we re ketē kecáá isoipuri nnéi ye kumemare kpááree mē pita n ntíle. Ku ne ketē kecáá piyóopi ye kesé mewai kpááree wapisile, pikpéense pō kō kulimámákóó píima kémee memá yénu.

⁴Kei kam kō keyómecaa-pō metē meco komme re: Pinésoi, ani kukeméé le, áni kape ne kesé kuakópe kémee n lonaalē nōké ne ásáláú yé nnya. ⁵Kuakópe ye ricúle áa ha ne keyómecaa kám, Uléecaa uu pēe kumewai nnéi mēe áme aseii m má kecáá léise. ⁶Ani ku wa yare kaku ye picō n wa meco. Ani kō kumewai kópe ku hééle meté. Ani kō píta pape-pape

keporipi kaku ye picɔ n nírise api pom mpape mmē meté ku pa. ⁷Yare kaku ríyu n wéési aku kumecire likókorikó kémee pɔɔ meɔ kani yé mpɔɔcaai ne íwe kémee ku ripɔɔ. Ku yé kukefa-i maa re: Inósiyɔɔpi kam nté le, ám ukúman-nosi. Káii, ám píakai nkpɔ yenune! ⁸Lē ηmaa nnya ke ásáláú ase ase aa yé keyáa kese kukecáá súime: Lelē itóí ne nkpɔ ne nkú, nna nn kɔ ku tore múkú-múkú. Li we re Upíima, Uléecaa yee ne ku n túhaane ye unanɛ-nanɛ le.

⁹Ku ne ketē kecáá piyɔɔpi nnéí pɛe kesé kumewai kpááree ne kulikókorikó kémee n lonaalē yé kuitu té, pin ha n yé te kpekpeɛ tore ke ányɔ aa nní léeri. ¹⁰Kumpɔɔcaai píima yé iwame pi wa, api ketaa-pɔ nyere api ye pɛe téní re: Íwe! Íwe! Kuyu maa Papilɔɔni, kuyu nanɛ-nanɛ, ituɛ mekóónú mese kémee kapí ne pɔ túhaane ai mááɔ.

¹¹Ketē kecáá pikpéense pɔ́ ne kɔ ténile pin kɔ kpē nnya nkpɔ tū te úka úu kɔ we yee yé piiyaalū apehe n lɔ nnya. ¹²Iyáalū apehe nye nyee nní wura ne nwoóweni ne apare sone ne ikólé ne asáńáá kecire ne asáńáá weé nyaii ne asáńáá nyee n tēlu ne áweé nyee m péirente ne aléé nyee kekpráhápi m má ne mprá yo kapí ne ásuní n wapisi ne mprá yo kapí ne ana kecire néé ne nweni ηmɔhɔ néé ne apare tomé n wapisi ¹³ne likalei-kalei lee m mílu ne kekpráhápi likó ne tulaali ne tulaali kapí ye n sée re miiri ne tulaali ηmaa-ηmaa ne píta ne mékpɔ ne ntɔ sone ne melukepipi ne in-áa ne isáń ne isā ne sisannoipi ne pilási ne sisoiipi sicɔ. ¹⁴Lē kaa n káipinkeɛ ye ne ketaa pɔ wale. Likókorikó ne lē nnéí lee n tēlu ye ne pɔ pɔle. Ai nkpéni kúyene we! ¹⁵Pikpéense pɛe kpē nnya memá n yé yé kuiwe píima iwame n wai api ye pɛe ketaa-pɔ nyere api téní, pin ne nkpɔ tū. ¹⁶Pi yé maa re: Íwe! Íwe! Kuyu maa kpeɛ asáńáá kecire ilū ne ilū weé nyaii in kɔ péirente n lapaalē, kun kɔ wura ne

apare sone ne ikólé wailē ye íwe we kpa! ¹⁷Ituɛ mekóónú mese kémee ke memá píima mē nnéí ame riséé.

Áninɔi pitíkíí nnéí ne picéetɔɛé nnéí ne áninɔi pikeikó nnéí ne pɛpɛé míni kémee n keisi nnéí api pɛe ketaa-pɔ n nyenu ¹⁸pin pupukeɛ, pin kumetore anyɔ nyánei, api ye pɛe re: Kuyu maa kúye kecire kpeɛ pɛe nkú tulaalē? ¹⁹Api ye ntaai piayu kecáá kɔoni pin téní, pin nkpɔ tū pin cáai re: Íwe! Íwe! Kuyu maa kpē likókorikó píima kémee ke áninɔi pite nnéí pɛe mínimaa kémee áninɔi m má api memá n yé ye ituɛ mekóónú mese kémee panselē kucesi kóima!

²⁰Lē nnya, liké keyómecaa pikó n láárú. Liké kɔ nŋ́ Uléecaa pikó ne pitume ne antepuye n láárú re Uléecaa ye ne ku túhaanele ani alari yenu nnya. ²¹Kei ke uléecaatume nanɛ-nanɛ unyine uu ripare rinyine kpási yare rináipare uu mínimaa kémee ri sáɔ, un tee re: Nní meɔ kai kuyu maa Papilɔɔni mesóri láupɔne, ári yé kɔ piyéne ku rikprá. ²²Ápi yé kɔ ketume kepɔyɔ-i pikéńépepe ne inyánlū ncɔpuri pikó ne pisunsímaa ne pináatŋsímaa pikóme rikprá. Ápi yé kɔ kei unyine piyéne rikprá un pinípekei pinyine wai, ápi yé kɔ unyine pikóme rikprá un nam. ²³Kéfiráa metéí áme kɔ kei pikpáii kpáne, ápi yé kɔ ula ne unósi úka meté kɔ. Lē nnya kápi yé nka kepɔyɔ-i pikóme rinkprá yee re pipókɔ pɛe n kpéense pɛe pɛe ketē nnéí kecáá pináńe-nanɛ, aa kɔ ne mepósepewai isoipuri nnéí kúraasente nnya.

²⁴Ai kɔ yá, pi kɔ antepuye ne Uléecaa pikó ne pē nnéí kapi ketē kecáá n kó menyé kepómee yénle.

Uléecaa yee ipakare te

19 Lē memáá, am pɛe linyine keyómecaa-pɔ komti lin cálé yare riwúí meté te: Alélúya! Uróléecaa yee píyulale ne ríyu ne nnańe Ute! ²Upitúhaane ye nyamle pin kɔ aseí

tikilē. Lē kai m pise re piké túhaane kuu ye túhaane. U uwásánkaí píima yee pee mémare kpááree ne ketē n kópu túhaanele uú ne ukunipe upikeikó menye mee n kōonu riwome hééle. ³Api kō melírū pimáa kpá re: Alelúya! Kuyu maa kpee ní tore anyō aa yisi aá n taálē ne m̄pá píyei-pō. ⁴Piwéése afeeré ne pina pē ne lifáakó lina lē ai yisi ai wúla ai Ulééca yee riyōōpitū kecáá ní tú yáási ai re: Amí! Alelúya!

⁵Metē menyine ame riyōōpitū kémee léeri re: Ani Urólééca pakare, n̄ upikeikó nnéi ne n̄ō u n wuru, siwá ne piwéése! ⁶Am pee linyine kom yare risoi-wuí metē, yare nkóí maa nnyine mee wólū nēe yare ikóne yee mesóri senkee, lin tee re: Alelúya! Upíima Ulééca, n̄naŋe nnéi ute ye uiyōōpi tunle. ⁷Liké r̄ó n láárú t̄kē mp̄ōnare píima-i n we t̄kē ne ipakare píima u pa. Tisáŋpipi pin̄sikipiké anyá ye tuimele, tiun̄osi uu umecire cápine. ⁸Asáŋgá s̄one melape mee n t̄lu áme líka c̄h̄onelē kapi u pa re uké tā. Asáŋgá s̄one melape memee nní mewai s̄one ke Ulééca pikó api n wapisí.

⁹Uléécaatume uu pee né maa re: A w̄oi re pē kapi Risáŋpipi pin̄sikipiké anyá n s̄ee ye p̄narekome le! Uu pee kō lē memáá né maa re: Ulééca ricuruu an̄ō ye nyē!

¹⁰Kei kam pee uana metene loó ké ne u yáási, amá uu né maa re: A mep̄-ó-cire t̄i, kape lē wa! Ne up̄k̄eic̄o le nen kō pip̄márec̄o pee Yeesu iseérak̄ó n le uk̄eic̄o. A Ulééca yáási aa wúla. Yeesu kecáá aseéra pilese yee re antepuye ye aseí símisile.

Usantone yee isā tomé kecáá ní tú

¹¹Kei kam pee keyómecaa yē ken wúkulēlē, isā tomé inyine in nyenu. Pi ye Uyee i n tú s̄ee re Asei ne Uyíkíyiki. Upitúhaane ne at̄opi kuu n wai ye aseí tikilenle. ¹²Uinipee ye in-

alempi le. Ayōōpikōŋ kulúí nyee Uriyu kecáá we. U rinyíri mále tee n wólalē, amá umemáá úka uc̄o úu ri nyu. ¹³Kutúkanka caacaa kapi ménye riñfe kuu tanaalē. Urinyiri tee Nléécaasimé. ¹⁴At̄opilee nyee keyómecaa-pō ní we ye pee isā tomé túntilenle an ne u tikilē an kō asáŋgá s̄one tomé melape tán-tilē áme líka c̄h̄onelē. ¹⁵Tit̄ehe rinyine ne meyele píŋ-píŋ ye un̄n̄ō-i léemelenle uké ne ketē kecáá p̄isoi k̄ó. N-yōōpinaŋe yare nweni kuú ne pi múine uu kup̄ri maamaa kémee Ulééca, n̄naŋe nnéi Ute kuw̄oi píima pita pulu. ¹⁶Tinyíri rinyine ye ukutukanka caacaa kecáá ne uritaa kecáá wólalēnle re: Piyōōpi Uyōōpi ne pip̄íima Upiima.

¹⁷Am pee uléécaatume unyine yenu un ntun̄e kémee nyenu. Uu cáái ai cá, uu sinúipi nnéi s̄ee kelééca-pō n yóósink̄ee séi re: Ani kam ani Ulééca anyá píima kémee cápine, ¹⁸ani piyōōpi isare ne pit̄opiwéése isare ne píyuk̄ó isare ne isansare ne pisantone isare le, ani kō m̄pá píye, piyupipi ne pilási ne siwá ne piwéése isare le.

¹⁹Am pee ináme ne ketē kecáá piyōōpi ne piat̄opilee yenu pin cáp̄inelē te piké ha uyee isā kecáá ní tú ne ukut̄opilee at̄opi wa. ²⁰Kei ke pē api pee ináme ne antepu n̄ōome t̄i. U ye pee ináme keyu-i mewai píima n wapisile apí ne p̄epee inw̄oi p̄ikecáá m̄ má pin kō ikeyu kapi ní serí yáási pin wulai kiraasente. Api piketé kp̄isi ne pinfaa api nna kuhore kpe-i ke linyine ai ní we yare nfúr̄ó toi kémee sápo. ²¹Api pit̄órc̄o ne rit̄ehe tee pee uyee isā n tú n̄n̄ō-i n léemelē kóni. Sinúipi nnéi asi pee piisare le ai si toru.

Aŋmē kúkotokú kuse iyōōpi metone

20 Kei kam pee uléécaatume uny-ine yē un keyómecaa-pō súiri un mehóre kehánne ne akpanii maamaa anyine kunípe-i mulēilē. ²Uu kúconc̄o, iwáa kpure iyē kapi ye n s̄ee re kunfiri

ne Setani tini uu paasi, aku lē m pahaalē aḡmē kúkotokú kuse kémee. ³Uu mehóre kémee ku sápo uu kukecáa ká áku kape kō ne pisoī n kiraasente háī ne aḡmē kúkotokú kuse kpē kuké ha ne tene nnya. Lē memáa, li pise re uké pee nkáripī ku fénne.

⁴Am pee ayóōpitū yenu. Ai pepee akecáa n tū nnaḡe he re piké ye ne túhaane. Am kō pē kapi iso n corii re pi Yeesu ne nléecaasimé kecáa aseéra lese nnya amírī yenu. Am kō pepee ápi rinwúla piké ináme yáasi, ápi kō inwoi piatii née pianipe-i má akó yénu. Api nfáa peeri, pi ne Kirisi api kesé iyóōpi tone aḡmē kúkotokú kuse. ⁵Pikpōkpo picō ápi nfáa peeme háī aḡmē kúkotokú kuse kpē akú ha ne tene. Pikpōkpo kémee meyise foī ye mē. ⁶Pepee pikpōkpo meyise foī mē kémee n yisi ye nkíññe-i wele, pin kō Uléecaa pikó! Nkpo lírū n n pikecáa nnaḡe nka má. Amá pi pansene pepee ye Uléecaa ne Kirisi inyóōnse n wa. U ne pē api aḡmē kúkotokú kuse kpē kémee kesé iyóōpi tone.

Pi Setani feriyē

⁷Aḡmē kúkotokú kuse kpē kun ha píyei n tómpo, api pee Setani ukukpaniilee-i léseri. ⁸Uu pee léeri uu isoipuri nnyí nnéi yee mpa ketē kuwélé kúye-i n we cápine, lelele Kōki ne Makōki re iké ukecáa rikpá uké ne atōpi wa. I kulúī wele yare mínimaa nnyene. ⁹Ii ketē nnéi kecáa yipu ii Uléecaa pikó ketōpikale ne ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn keyómecaa-pō súiri nn i tore. ¹⁰Ai Setani yee pee i n kiraasente nna ne linyine yare nfúrō toi kupōre-i sápo. Kei ke ináme ne antepu nōome apí we. Ai pee i n fikiise ketúnjē ne kesine háī ne mpa píyei-pō.

Ketahai tōrō pitúhaane

¹¹Am pee riyóōpitū ne uyee rikecáa n tū yenu. Ketē ne keyóme asi keyu-i wuru asi pékesi ápi siana yē. ¹²Am pee pikpōkpo yenu, piwéese ne siwá, pin tiyóōpitū keyu-i nyéirilē. Ai átelé pereī ai kō ritelé rico pére. Tereē nfáa ritelé. Pikpōkpo mewai ye átelé nyé kémee wólaalenle. Ai mpa úye mewai kecáa ne u túhaane. ¹³Mínimaa ame pikpōkpo pee mekemee n we leseri. Nkpo ne pikpōkpo kelō pō kō pikpōkpo pee kei n we leseri api mpa úye mewai paí apí ne mekecáa u túhaane. ¹⁴Ai nkpo ne pikpōkpo kelō kpisi ai nna kupōre-i sápo. Nna kupōre kpē, nkpo lírū ye mmē. ¹⁵Ai mpa úye rinyiri tee ári nfáa ritelé kémee n we kpisi ai nna kupōre-i sápo.

Keyómecaa fale ne ketē fale

21 Am pee keyómecaa fale ne ketē foī ye pitóñjē masile lē, mínimaa áme kō we. ²Am kō Uléecaa kuyu, Yerusalem fale yenu kun Uléecaa kémee-pō leeri kun súiri, kun kumecire cápinelē yare unósi fale yee ula m mē. ³Am tiyóōpitū kémee metē caca menyine komti, men tee re: Uléecaa kunyóōnsecánjī ye nkpeni nkú sisoipipi kémee. U yé pikemeē n we, api pansē upisoī, pi ne Uléecaa ricurūu api pee kesé n we. ⁴U yé pimenini nnéi pi tinnente, nkpo n n yé kō piwée rikpá, nkpo pitone ne itu ne ntóosi n n yé kō n we, ke mekee-me likó ai pitóñjē m masi nnya.

⁵Uyee pee riyóōpitū kecáa n tū uu pee né maa re: Pō yēe, ne mpa yo pansesele lifále. Uu kō kpá re: A woi! Anó nyē ye nsíméseī le, lē kai kō lene.

⁶Uu kō pimáa né kpá re: Li piwai masile! Néee Ufoī ne Utóro, Kékoraane ne Kétō. Né nkó ke nniré nn n we míni mee ye nfáa n he nhōi pa faalaa. ⁷Uyee n feriyē likó ye nní kuu n yénune: Néee yé

Uuleecaa, uyē uu kɔ kenépipi. ⁸ Amá pi-wamei ne pepée ápi aseí n tíkílē ne pepée icírí n wai ne pisoikó ne pepée méwoo méwoo n wai ne menírihélaawai pikó ne pepée piléé n nyóonse ne pinóome nnéí ncɔpuri pó ketone ye nna ne linyine yare nfúrō toi kupɔre kémeé wele. Nkpɔ lírū ye mmē.

Yerusalem fale

⁹ Lē memáá, piléecaatume pisēei pepēe pēe sipóripi sisēei m múlīē use úú weri uu né maa re: A kam ké unósi fale pó nyíse, uyē Risáñpipi unósi.

¹⁰ Kei ke Nfáasone nn kenécáá súime, Uléecaatume uyē uu né kpísi úú ne riyópe maamaa ne ricáá rinyine taá. Uu pēe Uléecaa kuyu, Yerusalem yenu kun keyómecaa-pɔ Uléecaa kémeé léeri kun súiri. ¹¹ Uléecaa mmule ye pēe kukemeé wele, ku pēe télule yare ripare sone kecire née yare ripare ñmēí-ñmei kémeé ke usoi uu ye umecire n nyánei yare kenípeenyánei yelēpi kémeé.

¹² Mmele maamaa ne ncáá nnyine ye pēe ku kóónúlenle, sipoo kefi ne sité kapi n luri, piléecaatume kefi ne pité pin si mé. Isirayēli pikó imarepuri kefi ne ité iyē anyiri ye sikécáá wólaalenle. ¹³ Sipoo sitaani sēe ketuñeleeme-mē nyánei, sitaani ituñe kuluke-luke-mē, sitaani ituñe kumii-mē, sitaani kecɔpe, sitaani ketuñelolé-mē. ¹⁴ Akúipare kefi ne até kecáá ke kuyu mmele mmē nn pēe tósilē, Tisáñpipi pitume kefi ne pité pē anyiri kefi ne até an apare nyē kecáá wólaalē.

¹⁵ Uyē lē né n símisi ye wura kekpápi kapi ye ne m musí múlilenle uké ne kuyu ne kusipoo ne kummele múñesi. ¹⁶ Kuyu awélé kena ye pēe mecáá sále. Kumecaa ne kumepéré ye pēe sále. Uu kekpápi kē ne kuyu músu aí lelu kilometiri ákotokú até. Kumecaa ne kumepéré ne kumecá ye pēe sále. ¹⁷ Uu mmele pó kɔ músu, aí lelu apáha kuwóo ne afereé ne até

kumúñé. Sisoipipi memúñé ne uléecaa-tume memúñé ye me. ¹⁸ Apare ñmēí-ñmei kapi ne mmele mō api kuyu pó ne wura yíkíyiki ñmane mōm, lin pēé we yare sinípeenyánei. ¹⁹ Apare sone nnéí ncɔpuri kapi mmele akuipare kecáá karikee re líké pinyánei n nyañ. Tipare ñmēí-ñmei kapi rikúipare foí kecáá wa, api kusópe rikó rilírū kecáá wai, api míni kulúí rikó ritáánū kecáá wai api kɔ mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰ Api ríweé yare ménye rinúpū kecáá wai, api kɔ ríweé rikpúúlū kecáá wai, api wura rikó risééí-sééí kecáá wai api risan-nye ntone ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó ríleé-leé kecáá wai, api metuhuta ne mehóle cǎhōne rikó rífifi kecáá wai, api ríweé ntone yare rihúhúúpare kefi ne mese rikó kecáá wai, api mékolóota rikó kefi ne rilírū kecáá wai. ²¹ Sipoo kefi ne sité sē pó ne ikólé kefi ne ité le. Nkólé nse nse kapi ne mpa ihánaa íye wa. Kuyu ripɔhɔ pó ne wura ñmane le, lin peirente yare kenípeenyánei.

²² Ám kei kunyóonsecáñjí yé. Up-íima, Uléecaa, ñnañe nnéí ute ricuruu ne Risáñpipi pēe kuyu kpē kunyóon-secáñjí. ²³ Ái nkpáni pise re ituñe née iwáre iké kei metéí n wai. Li we re Uléecaa meyoɔpi metéí ye ku kpáíilenle, kuiyuipoke ye Risáñpipi. ²⁴ Ayu písoi yé kumetéí kémeé sone, ketē kecáá piyoɔpi api kei ne pimyoɔpi hapɔ. ²⁵ Ke kesine áke yéé kei píkaí n wa nnya ke kusipoo ási yéé kɔ píkaí n hánaalē. ²⁶ Lē nnéí leé isoipuri kémeé meyoɔpi ne ríyu m má kapi ne kei sóneɔ. ²⁷ Líkperinkpekóó líka née usoi nkó ye ncaai riyíkí n wai un kɔ nnóome má úu kei melone má. Pē anyiri nyē Risáñpipi nfaa ritelé kémeé n wólaalē mecire pēe yé kei lompo.

22 Uléecaatume uu kɔ nkói mmē-
i ke nfáa nn í we né nyíse, nn
we cáicái yare kenípeenyánei yelēpi, nn
Uléecaa riyóopitū ne Risáñpipi kémeé-

pɔ leeri. ²Kuyu keɔpɛ kn̄ pɛ wɔlu nn ne nɛe maa tikilɛ, kulɛe kɛɛ ye nf̄aa n he kun nsipɛe keɔpɛ nyenu. Kefi ne metɛ kaku ye mari, aku ye mp̄a iw̄are iye kɛmɛ apipi toresi. Kuapei yɛɛ p̄isoi itoi p̄oisele. ³Anɔ̄ aa kei lika kec̄aa we. Kuyu kɛmɛ ke Ulɛɛca riyɔɔpit̄u ne Ris̄an̄p̄ipi riyɔɔpit̄u ari yɛ n we up̄ikeikɔ pin kei u ȳasi. ⁴Pi yɛ ukeyu yɛ, Urinyiri ari kɔ piatii kec̄aa n wɔlaalɛ. ⁵Kesine ake wene, ai yɛ kei kɛfir̄aa metɛf̄i nɛe ituɛ metɛf̄i p̄ise, ke Up̄iima Ulɛɛca uu pi n kp̄aiilɛ nnya. Api pɛe iyɔɔpi n t̄u ne mp̄a p̄iyei-pɔ.

Yeesu mekame

⁶Ulɛɛcaatume uu pɛe nɛ maa re: In-ɔ̄simɛ iyɛ ye nsimɛsei le. Lɛ kai kɔ lene. Up̄iima Ulɛɛca yee ye n t̄iyese antepuye api s̄imisi ye uuleecaatume tummele re ukɛ up̄ikeikɔ lelee nf̄aani n waine nyise. ⁷Yeesu uu re: Nɔ̄ yɛe, ne nf̄aani s̄onepɔle. Nkɔ yee koso-pɔ nsimɛ mee ritelɛ nt̄i-i n̄ we m m̄uilɛ ye unarekome le.

⁸Nɛ̄ Yohani, nɛe mewai mɛ kɔ am kɔ nyenu. Kam n yɛ am kɔ kom, am ulɛɛcaatume uyee mewai nɛ n nyisente ana-i lolu re kɛ u ȳasi. ⁹Am̄a uu pɛe nɛ maa re: A mep̄ɔc̄ire t̄i, kape lɛ wa! Ne up̄-ɔ̄keico le nen kɔ pip̄ɔm̄areɔ antepuye ne pepɛe ritelɛ nt̄i nsimɛ m̄ m̄uilɛ ukeico! A Ulɛɛca ȳasi aa w̄ila!

¹⁰Uu kɔ pim̄aa nɛ kp̄a re: Kape lelee koso-pɔ n waine nsimɛ ritelɛ nt̄i m pɛkaalɛ! Ituɛ ye tule re tinsimɛ mm̄ nkɛ wa. ¹¹Nkɔ yee uu lisɔne n wai ukɛ n nɔ̄jlɛ uu kape lisɔne n wai. Nkɔ yee mɛkperinkpe m p̄oriilɛ ukɛ umecire mɛkperinkpe pip̄orii n kp̄aselɛ. Nkɔ yee lisɔne n wai ukɛ lisɔne piwai ne kɛyu n s̄i, nkɔ yee n̄ nyam̄ c̄ak̄a-c̄ak̄a ukɛ n nyam̄ c̄ak̄a-c̄ak̄a un ne kɛyu s̄i.

¹²Yeesu uu re: Pɔ yɛe, ne nf̄aani s̄onepɔle. Inɛhɛe kam̄ ne wepɔ kɛ mp̄a uye mewai kulaa u pa. ¹³Nɛe Ufoi ne Ut̄ɔ̄ɔ, Ukpɛɛ ne Up̄irɛ, nɛe kɔ Kɛko-raane ne Kɛt̄ɔ.

¹⁴Mp̄i pɛe p̄isitukanka caacaa n heere pikɛ ne kulɛe kɛɛ ye nf̄aa n he apipi n yɛ pikɛ kɔ ne sipoo-mɛ tintiki pikɛ ne kuyu-i lompɔ nnya ye p̄inarekome le! ¹⁵Am̄a pepɛe mep̄opi n̄ we ne men̄irihelaawai pikɔ ne m̄ewoo m̄ewoo mewai pikɔ ne p̄isoikɔ ne pepɛe pilɛe n nyɔ̄ɔnse ne mp̄a uye yee nnɔ̄ome n̄ la un kɔ n wai pikɛ lɛepɔ!

¹⁶Nɛ̄ Yeesu, ne unɛlɛcaatume tumpɔle re ukɛ Ulɛɛca ic̄apine kɛmɛ nɔ̄ s̄imisi re aseɛ ye nye. Ne Tafiti kumare kɛmɛ kew̄a p̄irɛ le. Nɛe rimarewarep̄i tɛe n tɛlu.

¹⁷Nf̄aasɔne ne unɔ̄si fale ye maa re: A kam. Nkɔ yee lɛ n kɔ̄ p̄ɔkɛ kɔ maa re: A kam. Nkɔ ke nnirɛ nn̄ n̄ we ukɛ kam. Nkɔ yee m̄ini mee ye nf̄aa n he n̄ la ukɛ mɛ yɔ̄si faalaa.

Tinɔ̄ tɔ̄ɔɔ

¹⁸Mp̄a uye yee koso-pɔ nsimɛ mee ritelɛ nt̄i-i n̄ we n kɔ̄ kam s̄imisi re aseɛ ye nye. Uye un kei linyine rinkp̄apɔ, Ulɛɛca yɛ as̄al̄aú nyɛ kec̄aa kapi ritelɛ nt̄i-i n̄ s̄imisi liute uyɛ isoi kɛmɛ rikp̄apɔ. ¹⁹Uye un kɔ koso-pɔ nsimɛ mee ritelɛ nt̄i-i n̄ we kɛmɛ inɔ̄ɔsimɛ inyine n lese, Ulɛɛca yɛ liute uyɛ likɔ lɛ kulɛe kɛɛ ye nf̄aa n he kɛmɛ ne kuyu kɛmɛ n̄ we lese. Pi linsimɛ ritelɛ nt̄i-i s̄imisile.

²⁰Uyee n s̄imisi re likeɛ lɛ aseɛ le ye maa re: Eɛe, ne nf̄aani s̄onepɔle. Am̄! A kam, Up̄iima Yeesu!

²¹Up̄iima Yeesu ukɛ mp̄a uye ip̄eelɛe nyise!